

KERTOMUS

HELSINGIN KAUPUNGIN
KUNNALLISHALLINNOSTA

76

1963

JÄLKIMMÄINEN OSA

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOTOIMISTON
JULKAISEMA

HELSINKI 1966

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
3. Palkkalautakunta	1
4. Kiinteistöhallinto	17
Kiinteistölautakunta	17
Kiinteistövirasto	57
Asuntotuotantokomitea	72
Asunnonjakotoimikunta	73
5. Koulutustoimikunta	76
6. Järjestelytoimisto	78
7. Matkailutoimisto	87
8. Hankintatoimisto	89
9. Kaupunginarkisto	94
10. Tilastotoimisto	97
11. Huoltokassa	102
12. Leski- ja orpoeläkekassa	103
13. Rakennustarkastustoimisto	105
14. Ulosottovirasto	107
15. Holhouslautakunta	113
16. Asutuslautakunta	114
17. Vesilautakunta	115
18. Tielautakunta	116
19. Palotoimi	117
20. Väestönsuojelu	129
21. Huoltotoimi	132
22. Lastensuojelutoimi	166
23. Oikeusaputoimisto	200
24. Ammattioppilaslautakunta	204
25. Kotitalouslautakunta	206
26. Kaupunginkirjasto	209
27. Kaupunginmuseo	222
28. Musiikkilautakunta	227
29. Nuorisotyö	231
30. Raittiuslautakunta	236
31. Urheilu- ja retkeilytoiminta	239
32. Yleiset työt	251
33. Satamahallinto	311
34. Liikennelaitos	336
35. Puutavara- ja polttoainetoimisto	353
36. Teurastamolaitos	356
37. Elintarvikekeskus	365
38. Keskuspesula	369
Hakemisto	372

3. Palkkalautakunta

Kokoukset ym. Palkkalautakunnan kokoonpano oli sama v. 1963 kuin edellisen vuoden lopussa. Puheenjohtajaksi oli valittu edelleen varat. Tapani Virkkunen sekä kaupunginhallituksen edustajaksi apul.kaup.joht. Eino Waronen (14.1. 75, 76 §). Varapuheenjohtajakseen palkkalautakunta valitsi lakit.lis. Georg Ehrnroothin (14.1. 77 §).

Lautakunnan kokousten pöytäkirjat päätettiin pitää yleisön nähtävinä kokousta seuraavan viikon torstaina (14.1. 79 §).

Kokoukset päätettiin pitää maanantaisin klo 16 lautakunnan toimiston huoneistossa (14.1. 80 §).

Palkkalautakunta piti kertomusvuonna kaikkiaan 44 kokousta ja sen pöytäkirjojen pykälien lukumäärä oli 2 143.

Kaupungin neuvottelijoiksi valittiin lautakunnan puheenjohtaja Virkkunen sekä toimistopääll. Erkki Salmio ja apul.toimistopääll. Juha Keso (14.1. 126 §).

Pyhäpäivien, kesälomien yms. vuoksi tehtiin kokousaikoihin eräitä muutoksia (8.4. 609 §, 20.5. 807 §, 14.10. 1 731 §, 28.10. 1 791 §).

Kaupungin neuvottelijoille suoritettavat palkkiot. Revisiovirasto oli kiinnittänyt huomiota niihin kokouspalkkioiden maksuperusteisiin, joista palkkalautakunta oli tehnyt päätöksen 20.1.1959 ja 11.2.1959. Puheenjohtajana toimineelle neuvottelijalle oli maksettu 3 000 vmk ja muuna kaupungin edustajana toimineelle 2 000 vmk kokoukselta. Kun valtuusto oli vahvistanut v:n 1963 alusta voimaan tulleen kokouspalkkiosääntön, niin revisioviraston käsityksen mukaan sanottua sääntöä tai ainakin siinä esitettyjä periaatteita olisi ollut sovellettava myös neuvottelupalkkioiden suorittamisessa. Palkkalautakunnan 11.2.1959 tekemän päätöksen revisiovirasto katsoi tulleen kumotuksi valtuuston 19.12.1962 tekemällä, viranhaltijain kokouspalkkiosääntöä koskevalla päätöksellä. Neuvottelijat ilmoittivat, että alkuaan neuvottelupalkkiot suoritettiin kaupunginhallituksen määrärahoista laskua vastaan, mutta jo v:n 1950 talousarvioon oli merkitty näkyviin erillinen määräraha neuvottelupalkkioita varten. V:sta 1962 lähtien talousarviossa oli esiintynyt vain tilin numero, otsake Palkkiot ja määräraha tähän tarkoitukseen. Kun talousarviosta ilmeni vain palkkalautakunnan käyttöön varattu määräraha ja sen käyttötarkoitus, oli lautakunnalla katsottava olleen oikeus tarkemmin määrittellä ja vahvistaa maksettavien palkkioiden suuruus ja maksuperusteet. Neuvottelupalkkioiden maksuperusteet ovat vaihdelleet sen mukaan kuin palkkalautakunta oli katsonut asianmukaiseksi ja lisäksi oli todettava, että neuvottelut rasittavuutensa, kestoajankäytön ja vastuullisuuden

3. Palkkalautakunta

suutensa puolesta eivät missään suhteessa olleet rinnastettavissa varsinaisiin kokouksiin. Tämän perusteella neuvottelijat katsoivat, että palkkalautakunnalla edelleen oli varsinaisista kokouspalkkioista annetuista määräyksistä riippumatta oikeus päättää myönnetyn määrärahan puitteissa neuvottelupalkkioiden suuruudesta ja maksuperusteista. Asia pantiin pöydälle lakimiehen lausunnon pyytämistä varten. Tässä ehdotettiin, että maksettaisiin esim. vuoden lopussa kertakaikkisena korvauksena vuoden aikana käytyjen neuvottelujen asianomaisille aiheuttamasta ylityöstä ja tästä johtuvasta rasituksesta palkkiot. Useiden pöydällepanojen ja äänestysten jälkeen palkkalautakunta päätti, että palkkalautakunnan viranhaltijoille maksetaan neuvottelupalkkiota neuvottelusta, joka pidetään kokonaan tai osittain virka-ajan ulkopuolella ja johon käytetään vähintään puoli tuntia virka-ajan ulkopuolella, mikäli hän on toiminut puheenjohtajana 30 mk ja muuna kaupungin neuvottelijana toimivalle 20 mk neuvottelusta ja että neuvottelijana toimivalle luottamusmiehelle maksetaan neuvottelupalkkiot entisen päätöksen mukaisesti (14.10. 1 721 §, 18.11. 1 902 §, 25.11. 1 931 §, 2.12. 1 984 §).

Toimisto. Toimistoon päätettiin valita merkon. Atte Niskala 10.12. alkaen työsuhteiseksi toimihenkilöksi käsittelemään ikälisä- ja eläkeasioita toistaiseksi 520 mk:n kuukausipalkalla (9.12. 2 029 §).

Toim.apul. Raili Salmiselle myönnettiin ero virastaan 10.9. lukien (9.9. 1 491 §).

Neljä työsopimussuhteista toimihenkilöä päätettiin palkata edelleen toimistoon v:ksi 1964 (23.12. 2 142 §).

Palkkalautakunta teki eräitä päätöksiä toimistopäällikön viran hoitamisesta (4.6. 909, 910 §, 10.6. 959 §), toimistoapulaisen virkojen väliaikaisesta hoitamisesta, virkojen haettavaksi julistamisesta ym. (20.5. 820 §, 9.9. 1 492 §, 16.9. 1 542 §, 23.12. 2 143 §).

Toimiston kanslianhoit. Maire Ivalolle myönnettiin oikeus asua kaupungin hallinnollisen alueen ulkopuolella (7.1. 57 §, 23.12. 2 141 §).

Koska eläkeasiain käsittelyä useassa eri virastossa ei voitu pitää tarkoituksenmukaisena, oli ehdotettu rahatoimiston eläkehoito siirrettäväksi palkkalautakunnan toimistoon, jotta voitaisiin nopeuttaa asiain käsittelyä. Samalla laadittiin suunnitelma organisaatioksi ikälisä- ja eläkeasiain käsittelyä varten. Palkkalautakunta päätti esittää kaupunginhallituksen välityksellä -valtuustolle, että em. eläkehoito siirto tehtävineen suoritettaisiin sekä että ko. toimistossa olevat 11. palkkaluokan kirjanpitäjän ja 8. palkkaluokan toimistoapulaisen virat siirrettäisiin palkkalautakunnan toimistoon samoin kuin näiden virkojen haltijat sekä muutettaisiin apul.kirjanpitäjän virka kanslistin viraksi ja toimistosihteerin virka siirrettäisiin 24:stä 25. palkkaluokkaan (16.9. 1 521 §).

Merkittiin tiedoksi, että sunnuntaityökorvausten ottamisesta huomioon eläkepohjissa aiheutuneen työruuhkan selvittämiseksi oli palkkalautakunnan toimistoon otettu tuntipalkkaista, työsopimussuhteista työvoimaa (16.9. 1 523 §).

Kiinteistölautakunta oli 19.8. osoittanut palkkalautakunnan toimiston käyttöön Lasipalatsin II kerroksesta yht. 580 m² toimistotilaa (2.9. 1450 §).

Virkasäännön 30 §:n muuttamisesta koskeva valitus. Kaupungin luottamusmiesten ja viranhaltijain palkkiosäännön uudistamisen johdosta olivat varatuomarit Jarl Nyman ja Olli Hämäläinen jättäneet lääninhallitukselle valituksensa, jossa esitettiin mainittu pykälä kumottavaksi mm. sillä perusteella, että kaupunginvaltuuston

19.12.1962 tekemää, mainittua asiaa koskevaa päätöstä oli pidettävä lainvastaisena. Palkkalautakunta päätti asiasta antamassaan lausunnossa esittää valituksen hylättäväksi (1.4. 569 §, ks. I osan s. 143).

Mainitun palkkiosäännön johdosta olivat vt Pentti Kalaja ym. tehneet valtuustoaloitteen, samoin oli Kunnallisvirkamiesyhdistys tehnyt esityksen ko. säännön muuttamiseksi ja eräät lautakunnat ym. toimielimet olivat tiedustelleet kokouspalkkiosääntöjen soveltamista. Palkkalautakunta päätti antaa asiasta kaupunginhallitukselle lausunnon, missä selvitettiin kokouspalkkioiden maksamista ja näitä koskevia ratkaisuja tehtäessä noudatettavia yleisiä periaatteita (22.4. 648 §, 29.4. 672 §, 11.11. 1 860 §).

Viranhaltijain palkkojen tarkistaminen. Kaupunkiliiton hallitus oli kehottanut palkka-asiaainneuvostoa kiireellisesti valmistelemaan suosituksen viranhaltijain palkkauksen tarkistamisesta. Kaupunkien ja kauppalain työntekijöiden osalta hyväksyty suositus perustui yksityisillä työmarkkinoilla omaksuttuun 5 %:n linjaan, jolle oli ominaista ohjetuntipalkkojen huomattavan suuri nimellinen korotus. Valtion virkamiesten osalta oli käydyissä neuvotteluissa päädytty 4.8 % yleiskorotukseen A 1—21 palkkausluokissa, josta lukien korotusprosentti alenisi siten, että se A 30:n kohdalla olisi enää 1 %. Kaupunkiliiton hallitus oli yhtyen palkka-asiaainneuvoston ehdotukseen esittänyt ratkaisua, jonka mukaan korotus tulisi olemaan suurin 1. palkkaluokassa (8.7 %), mistä alkaen korotusprosentti ylöspäin mennessä pieneni siten, että se 22 palkkaluokan kohdalla olisi 5 % ja 38. palkkaluokassa 2.79 %. Keskimääräisesti korotus merkitsisi vähän yli 6 %:n ansiotason nousua. Palkkalautakunta päätti myöskin järjestöjen, lautakuntien, virastojen ja yksityisten viranhaltijoiden ns. kuoppakorotusesitysten johdosta tehdä kaupunginhallitukselle esityksen palkkojen tarkistuksesta siltä pohjalta, mihin kaupungin neuvottelijoiden ja neuvotteluoikeuden omaavien järjestöjen välisissä neuvotteluissa oli päädytty (29.4. 690, 693 §).

Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain keskusjärjestö oli tehnyt esityksen niiden täytäntöönpano-ohjeiden täydentämisestä, jotka kaupunginhallitus oli 28.6.1962 antanut viranhaltijain ja työehtosopimusten ulkopuolella olevien kaupungin työntekijäin palkkauksesta ja eläkkeiden uudelleenjärjestelystä. Palkkalautakunta päätti antaa asiassa kaupunginhallitukselle lausunnon, missä mainittiin täytäntöönpano-ohjeiden täysin vastaavan palkkaneuvotteluissa sovittua linjaa (6.5. 720 §).

Suomen Merimies-Unioni oli tehnyt esityksen satamavirkailijain palkkauksen ja työehtojen tarkistamisesta v:ksi 1963. Palkkalautakunnan antamassa lausunnossa käsiteltiin yksityiskohtaisesti tehty ehdotus ja esitettiin, mihin toimenpiteisiin se antoi aiheutta (6.5. 708 §, 13.5. 746 §).

Vastaanottokoti Lemmilän erityisluokan opettaja Pentti Leinonen oli anonut, että hänen palkkauksensa tarkistettaisiin vastaavanlaiseksi muiden tarkkailuluokkien opettajien kanssa. Korkein hallinto-oikeus oli 16.1.1962 antamassaan päätöksessä katsonut, ettei ollut esitetty syytä kouluhallituksen valituksenalaisen päätöksen muuttamiseen. Kouluhallitus oli ratkaissut asian siten, etteivät vastaanotto- ja hoitokotien koulut kuuluneet kaupungin kansakoululaitokseen eikä kaupungilla näin ollen ollut oikeutta saada valtionapua näiden koulujen ylläpitämiseen. Uuden kansakoululainsäädännön aiheuttama lastensuojelulaitosten opettajien aseman

3. Palkkalautakunta

uudelleenjärjestely oli vielä keskeneräinen ja asia oli valtioneuvoston asettaman komitean käsiteltävänä. Koska op. Leinonen ei ollut voinut osoittaa, että hänen palkkauksensa olisi maksettu virheellisesti, esittelijä katsoi, ettei anomuksen tulisi antaa aihetta toimenpiteisiin. Palkkalautakunta päätti kuitenkin äänestyksen jälkeen esittää lausunnossaan kaupunginhallitukselle, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin ko. laitospettajien saattamiseksi kaupunginvaltuuston erityispäätöksellä heidän työnsä vaativuuden edellyttämään tasa-arvoiseen asemaan palkkauksen osalta varsinaisten kansakoulunopettajien kanssa (18.2. 305 §, 25.2. 344 §).

Henkilökohtaisen palkanlisän maksamista ja palkkauksen taannehtivaa tarkistamista koskeva asia. Rakennustarkastustoimiston arkistonhoitaja Sven Schoultz oli anonut, että hänelle maksettaisiin ajalta 1.1.1955—28.2.1959 henkilökohtaisena palkanlisänä vastaavanlainen markkamääräinen palkanlisä kuin minkä toim.apul. Nanny Kohvakka oli korkeimman hallinto-oikeuden 9.5.1961 tekemän päätöksen mukaan saanut, kuitenkin vähennettynä jo maksetulla lisällä. Edelleen hän anoi 1.3.1959 alkaen entistä rakennustarkastuskonttorin toimistonhoitajan viran palkkausta sittemmin vastaavaa 18. palkkaluokan mukaista palkkaa. Anoja vetosi myöskin kahteen muuhun tapaukseen, nim. Fanny Honkapalon ja Martta Ehnroothin, jotka oli siirretty toiseen virkaan ja jotka em. periaatepäätöksen mukaan olivat oikeutetut jatkuvasti saamaan sen palkkaluokan mukaisen palkan, joka vastasi heillä ennen siirron tapahtumista olleen viran palkkaluokan mukaista palkkaa ikälisineen. Palkkalautakunnan esittelijä totesi, että virkasäännön 47 §:n määräyksen nojalla Schoultz oli menettänyt muodollisen oikeutensa saada taannehtivaa henkilökohtaista palkanlisää suurimmalta osalta sitä aikaa, jolta hän sitä anomuksessaan pyysi. Mutta em. muihin ratkaisuihin viitaten tämä anomus olisi kuitenkin ratkaistava niissä noudatettujen periaatteiden mukaisesti. Kaupunginhallitukselle päätettiin antaa asiassa puoltava lausunto (14.1. 125 §).

Päivystyskorvausten takaisinperiminen. Auroran sairaalan anestesia lääkäri Sari Gylander-Peltola oli anonut, ettei häneltä perittäisi takaisin niitä korvauksia, jotka oli maksettu hänen päivystysaikana suorittamastaan työstä. Sairaalamlautakunnan taholta oli huomautettu, että lääkäreillä ei johtaviin viranhaltijoihin kuuluvina ollut oikeutta ylityökorvaukseen muutoin kuin päivystyksen muodossa. Kun Auroran sairaalan anestesia lääkäreille ei ollut vahvistettu mitään päivystysvelvollisuutta, ei tällaiselle lääkärille, vaikka hän tulikin avustamaan leikkauksissa virka-aikansa ulkopuolella, voitu maksaa eri korvausta. Auroran sairaala oli kuitenkin erehdyksessä maksanut anestesia lääkäri Gylander-Peltolalle v:n 1962 aikana varsinaisen virkaajan ulkopuolella suoritetuista anestesia korvausta 132:lta aktiivisuuden tunnilta yht. 101 090 vmk. Myöhemmin sairaala ryhtyi perimään takaisin ko. korvauksia. Mainituissa tapauksissa olisi voitu käyttää myöskin ulkopuolista konsultoivaa anestesia lääkäriä, mikäli sellainen olisi ollut saatavissa. Anestesia lääkäreiden vähälukuisuuden vuoksi ei tähän kuitenkaan ollut ollut mahdollisuuksia, lisäksi ko. järjestely olisi tullut huomattavasti kalliimmaksi kuin nyt suoritettut palkkiot. Sairaalamlautakunta piti kohtuullisena, että anoja vapautettaisiin suorittamasta takaisin ko. palkkioita. Palkkalautakunnan esittelijä ei pitänyt mainittua ylityöjärjestelyä tarkoituksenmukaisena, mutta katsoi tässä yksityistapauksessa, että ko. ylityökorvaukset olisi rinnastettava päivystysaikana suoritettun ns. aktiivisen työn korvauksiin. Lau-

sunnossaan kaupunginhallitukselle palkkalautakunta yhtyi sairaalalautakunnan kantaan (13.5. 754 §).

Palkkalautakunta päätti vahvistaa talvikautena *rakennusviraston kone- ja auto-korjaamoissa päivystykseen osallistuville* työnjohtoon kuuluville maksettavan varallaolokorvauksen 1/5 perusteen mukaisesti yksinkertaisen tuntipalkan mukaan laskettuna (14.1. 124 §).

Kerhotyöstä maksettavien palkkioperusteiden vahvistaminen. Ammattioppilaitosten johtokunta mainitsi, että ammattikouluissa oli jo monen vuoden ajan toiminut erilaisia kerhoja, joiden ohjaajina olivat olleet etupäässä koulujen omat opettajat. Heille oli maksettu korvauksena sama tuntipalkka kuin varsinaisesta opetustyöstäkin ylituntien osalta. Palkkioiden suuruutta ei siis ratkaissut kerhon laatu, vaan se, minkä aineen opettaja kulloinkin oli kerhon ohjaajana. Johtokunta esitti, että vastedes koulun omien opettajien toimiessa ohjaajina sellaisissa kerhoissa, joiden edustamilla aloilla heidän oli katsottava olevan asiallisesti päteviä, heille voitaisiin maksaa sama palkka kuin tähänkin asti ja muille kerhojen ohjaajille maksettavien palkkioiden suuruuden määräisi johtokunta enimmäispalkkion ollessa 9 mk tunnilta. Esittelijä ilmoitti, että ko. maksujärjestelmä oli periaatteessa sama kuin kansakouluissa käytännössä oleva järjestelmä, joten sitä voitaisiin puoltaa. Sen sijaan ulkopuoliset kerhonohtajat eivät ilmeisesti omanneet samaa pätevyyttä kuin ammattikoulujen omat opettajat, joten heille suoritettavat tuntipalkkiot tulisi vahvistaa samansuuruisiksi kuin nuorisotyölautakunnan alaisissa kerhokeskuksissa maksettiin kerhonohtajille. Lausunto kaupunginhallitukselle päätettiin antaa tämän mukaisesti (9.9. 1 484 §, 16.9. 1 518 §).

Ylituntipalkkioiden ja kotityökorvauksen maksaminen virastapidätysajalta. Teknillisen ammattikoulun ammattiaineiden opettaja Simo Ansa oli valituksessaan lääninhallitukselle anonut, että hänelle maksettaisiin takaisin myös ylituntipalkkiot ja kotityökorvaukset siltä ajalta, minkä hän oli ollut virasta pidätettynä tutkimusten vuoksi. Palkkalautakunta katsoi, etteivät ko. palkkiot ja korvaukset kuuluneet varsinaiseen palkkaukseen, minkä vuoksi se esitti lausunnossaan kaupunginhallitukselle, että valitus tulisi esittää hylättäväksi (11.2. 273 §, 8. 4. 591 §, ks. I osan s. 248 ja v:n 1962 I osan s. 236).

Virkojen perustamista, vakinaistamista, virkanimikkeitten muuttamista ja muissa virkoja koskevissa asioissa lautakunta antoi lukuisia lausuntoja kaupunginhallitukselle. Uusien virkojen perustamisen yhteydessä esitettiin vain lausunto ehdotetun palkkaluokan sopivuudesta. Edelleen annettiin useita lausuntoja palkkojen ja palkkioiden korottamista koskevissa asioissa.

Virkojen täyttäminen niitä haettavaksi julistamatta. Useissa tapauksissa oikeutettiin virastot ja laitokset täyttämään virat viransijaisilla julistamatta virkoja haettaviksi esim. siitä syystä, että ao. laitoksen työt olivat uudelleenjärjestelyn alaisena (7.1. 63 §, 28.1. 200 §, 11.2. 269 §).

Oikeus virassa pysymiseen eroamisiän saavuttamisen jälkeen myönnettiin 7 viranhaltijalle.

Oikeus sivutoimen hoitamiseen myönnettiin 95 viranhaltijalle. Oikeudet myönnettiin yleensä sillä ehdolla, että sivutoimen hoitaminen ei haittaa asianomaisen virka-tehtävien hoitamista tai että ao. viranhaltija korvaa virka-ajan ulkopuolella suoritettavalla työllä sen osan virka-aikaa, joka kuluu sivutoimen hoitamiseen (7.1. 53 §,

3. Palkkalautakunta

58—60 §, 14.1. 114—116 §, 11.2. 270 §, 18.2. 297 §, 308, 309 §, 22.4. 644 §, 6.5. 710, 711 §, 16.9. 1 529—1 531 §).

Pikakirjoitus- konekirjoitus ja konekirjanpitolisien korottaminen, uudelleenjärjestely ym. Helsingin Kunnallisvirkamiesyhdistys oli tehnyt esityksen konekirjoitusym. lisien korottamisesta ja esitti samalla, että kiirehdittäisiin ko. lisien uudelleenjärjestelyä koskevaa selvitystä, josta yhdistys oli tehnyt esityksen 5.9.1962. Tässä se mm. mainitsi, että vallitseva järjestelmä ei konekirjoituslisien osalta ollut oikeudenmukainen ja johti eräissä tapauksissa päinvastaiseen tulokseen kuin oli ollut tarkoitus. Kun lisien saaminen oli riippuvainen palkkaluokasta, eivät korkeammissa palkkaluokissa olevat toimistovirkailijat tulleetkaan niistä osallisiksi. Yhdistys esitti näin ollen, että lisät maksettaisiin palkkaluokista riippumatta. Koulutustoimikunta ja järjestelytoimisto olivat sitä mieltä, että konekirjoituslisäjärjestelmän käytökelpoisuutta olisi tarkistettava. Mikäli palkkaus voitaisiin päteväen konekirjoitus työvoiman saantia vaarantamatta järjestää ilman ko. lisiä, olisi tällainen ratkaisu käytännöllisin. Mainittua asiaa oli harkittu jo aikaisemminkin, viimeksi v. 1956. Kun kuitenkin kaupungin palveluksessa oli ainoastaan 25 konekirjoituslisään, 10 pikakirjoituslisään ja 40 konekirjanpitolisään oikeutettua viranhaltijaa, oli ilmeistä, että näiden lisien osalta kysymys olisi otettava kokonaisuudessaan uudelleen kehitettäväksi. Keskusjärjestön taholta oli esitetty, että mainitut lisät sisällytettäisiin varsinaiseen palkkaukseen, mutta asiaa oli tarkasteltava myös järjestely- ja koulutuskysymyksenä. Palkkalautakunta päätti esittää, että asiassa suoritettaisiin yksityiskohtainen tutkimus (10.6. 953 §).

Toimistopäällikkö päätti myöntää kertomusvuoden aikana konekirjoituslisiä 35:lle, konekirjanpitolisiä 46:lle ja pikakirjoituslisiä 10 viranhaltijalle.

Työehtosopimukset. Palkkalautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, että Suomen Konepäällystöliiton ja kaupungin välinen työehtosopimus hyväksyttäisiin neuvotteluissa sovitun tekstin mukaisena (28.1. 205 §).

Merkittiin tiedoksi Kaupunkiliiton yleiskirje työehtosopimusten irtisanomisesta (28.1. 208 §).

Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain keskusjärjestön ja kaupungin välillä tehtävää uutta työehtosopimusta ja siihen liittyvää palkkahinnoittelua sekä liikennelaitoksen työntekijäin palkkoja koskevassa asiassa palkkalautakunta päätti hyväksyen puolestaan neuvottelutuloksen 1) vahvistaa työntekijäin palkkahinnoittelun ja siihen liittyvät allekirjoituspöytäkirjan merkinnät pöytäkirjan liitteiden n:o 1—3 mukaisina, 2) vahvistaa liikennelaitoksen työntekijäin ns. kiihdytetyn työvauhdin lisät pöytäkirjan liitteen n:o 4 mukaisina sekä 3) esittää kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, että uusi työehtosopimus ja siihen liittyvät allekirjoituspöytäkirjan merkinnät hyväksyttäisiin pöytäkirjan liitteiden 2—3 ja 5 mukaisina (8.4. 608 §).

Helsingin kaupungin maataloustyöntekijäin ammattiosaston ja kaupungin välinen työehtosopimus oli sanottu irti päättyväksi 28.2.1963. Neuvottelut uudesta sopimuksesta aloitettiin 15.4. Kun neuvotteluissa oli päästy yksimielisyyteen perustuntipalkkojen korotuksista, arkipyhäkorvauksista ym. kohdista, päätettiin, että uusi sopimus tulisi voimaan 1.3. alkaen. Palkkalautakunta päätti omasta puolestaan hyväk-

syä neuvottelutuloksen ja esittää, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi uuden työehtosopimuksen pöytäkirjan liitteenä olevan tekstin mukaisena (6.5. 717 §).

Mainitun työehtosopimuksen soveltamisesta oli ammattiosaston aloitteesta käydyissä neuvotteluissa sovittu neuvottelupöytäkirjaan tehdyn merkinnän pohjalla sopimuksen 5 §:n 5 mom.:a sovellettavaksi siten, että arkipyhäkorvaus maksetaan myös kotieläinhoitotyöntekijöille. Samassa yhteydessä sovittiin neuvottelupöytäkirjaan otettavaksi sellainen 5 §:n 1 mom.:n sovellutusohje, että ko. momentissa mainittua 100 %:n yli- ja sunnuntaityökorvausta ei makseta kotieläinhoitotyöntekijöille.

Mainittuja sovellutusohjeita oli pidettävä sopimuksen tulkintaohjeina, joten asia merkittiin tiedoksi (11.11. 1 858 §).

Suomen Konepäällystöliiton ja kaupungin neuvottelijain kesken oli sovittu eräistä m/s Korkeasaaren ja satamahinaajien konepäällystön ylityö- ja ruokakorvauksista. Palkkalautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle edelleen -valtuustolle esitettäväksi, että ko. konepäällystää koskeva työehtosopimus hyväksyttäisiin ehdotetussa muodossa (4.6. 907 §).

Sukellusalan työehtosopimuksen soveltaminen kaupungin töissä. Palkkalautakunta päätti ilmoittaa satamalaitokselle vastaukseksi sen tiedusteluun, että sukeltajien palkkojen korotukset on järjestettävä sukellusalan työehtosopimuksen mukaisesti 30.4.1963 jälkeen ensiksi alkavan palkanmaksukauden alusta lukien kuitenkin huomioon ottaen, että kaupungin työssä vakinaisesti oleville sukeltajille maksetaan sukellusalan työehtosopimuksen 10 §:ssä mainituin edellytyksin tuntipalkkana 5.54 –6.69 mk tunnilta (4.6. 906 §).

Liikennelaitoksen liikennehenkilökunnan työtaistelu. Palkkalautakunta päätti hyväksyä kaupungin neuvottelijain toimenpiteet ja kannanotot asiassa sekä lähettää siitä kaupunginhallitukselle selostuksen. Palkkalautakunnan toimiston tehtäväksi annettiin toimittaa lautakunnan jäsenille selostus liikennehenkilökunnan palkkaus- kysymyksen vaiheista 4.10.1962 alkaen, jolloin kunnantyöntekijäin keskusjärjestön taholta esitetty palkankorotusvaatimus saapui palkkalautakunnalle (21.1. 177 §).

Merkittiin tiedoksi Suomen Kommunistisen puolueen Harjutorin osaston liikennelakkoa koskeva kirjelmä (28.1. 209 §).

Lautakunnan jäsen Sainio oli ehdottanut, että kokouksessa otettaisiin esityslistan ulkopuolisena asiana käsiteltäväksi liikennehenkilökunnan 21.1. tapahtunutta irtisanoutumista ja siitä johtunutta, liikennelaitoksen toimesta hoidetun henkilöliikenteen pysähtymistä koskeva asia. Puheenjohtaja Virkkunen ilmoitti vastustavansa Sainion ehdotusta, joten asiaa ei voitu käsitellä kokouksessa 28.1. Sen sijaan se otettaisiin esityslistalle käsiteltäväksi palkkalautakunnan seuraavassa kokouksessa (28.1. 213 §).

Kansandemokraattisen valtuustoryhmän tehtyä välikysymyksen liikennehenkilökunnan työnseisausta koskevassa asiassa palkkalautakunta päätti kaupunginhallitukselle annettavassa lausunnossaan esittää, ettei välikysymyksen tulisi antaa aihetta toimenpiteisiin sekä hyväksyi kaupungin neuvottelijain toimenpiteet asiassa. Merkittiin tiedoksi useiden järjestöjen ja yksityisten henkilöiden kirjelmät, jotka koskivat em. työnseisausta (4.2.240, 241 §).

Palkkalautakunnalle esitettiin selostus kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain keskusjärjestön tekemistä, kaupungin työntekijäin työehtosopimuksen ja palk-

3. Palkkalautakunta

kahinnoittelun muuttamista koskevista vaatimuksista sekä kaupungin neuvottelijain Keskusjärjestölle lähettämä, liikennehenkilökunnan työnseisauksen lopettamista koskeva ehdotus (18.2. 330 §).

Merkittiin tiedoksi liikennelaitoksen ilmoitus liikennehenkilökunnan työnseisauksen päättymisestä sekä päätettiin lähettää kaupunginhallitukselle sopimus liikenteen aloittamisesta ja ilmoitus, että palkkalautakunta tekee ensi tilassa ehdotuksen sopimuksen edellyttämistä toimenpiteistä (25.2. 360 §).

Palkkalautakunta päätti lähettää asiassa 22.2.1963 tehdyn sopimuksen kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle periaatteellista hyväksymistä varten esitettäväksi sekä muilta osin panna asian pöydälle siihen saakka, kunnes virkasäännön muuttamista koskeva asia on saatettu kunnan viranhaltijain neuvottelu-oikeudesta annetussa laissa edellytetyssä järjestyksessä kaupungin kanssa neuvottelu-oikeuden omaavien järjestöjen tiedoksi (4.3. 376 §).

Merkittiin tiedoksi kaupunginhallituksen ilmoitus sen kokouksessaan 18.2. tekemästä päätöksestä liikennelaitoksen liikennehenkilökunnan työnseisauksista koskevassa asiassa (11.3. 339 §).

Liikennelaitoksen lautakunnan esityksen johdosta, joka koski liikenneseisauksen ajalle 21.1.—22.2. sattuneiden liikennehenkilökunnan vuosilomien korvaamista, palkkalautakunta päätti kaupunginhallitukselle esittää, että mikäli esityksessä tarkoitettuja lomia ei voitu antaa kertomusvuoden toukokuun 15 p:ään mennessä, asianomaisille olisi maksettava loman korvaus virkasäännön 38 §:n mukaisesti (22.4. 654 §).

Työaikalain alaisten viranhaltijain yötyön aikahyvitystä koskeva kaupunginvaltuuston päätös merkittiin tiedoksi (4.2. 215 §, 27.5. 851 §, kunn.as.kok. n:o 5).

Työajan järjestely liikennelaitoksessa ja teollisuuslaitoksissa. Työneuvosto oli 14.6.1962 antamallaan päätöksellä hyväksynyt liikennelaitoksen anomuksen, että sen korjaamoilla päivätyötä tekevien työaika järjestettäisiin siten, että säädetyn yhden tunnin lepoaika lyhennettäisiin 30 min:ksi. Ko. järjestely oli otettu käytäntöön liikennelaitoksen autokorjaamo-osastossa. Myöhemmin liikennelaitos oli esittänyt, että sama työaikajärjestely ulotettaisiin koskemaan myöskin laitoksen raitiovaunukorjaamo-osastoa, koska täälläkin päivätyövuorossa korjattavat vaunut voitaisiin saada kunakin arkipäivänä jo iltapäivän ruuhkaliikenteeseen mukaan. Asiasta oli käyty neuvotteluja kunnallisten työntekijäin keskusjärjestön kanssa ja 23.12. neuvotteluissa sovittiin, että ko. työaika: klo 7—15.30 puolen tunnin pituisine ruokailutaukoineen, otettaisiin käyttöön myös raitiovaunukorjaamo-osastossa. Palkkalautakunta päätti hyväksyä neuvottelutuloksen (23.12. 2 139 §).

Palkkalautakunta päätti puoltaa teollisuuslaitosten lautakunnan esitystä ko. laitosten vuorotyötä tekevien viranhaltijain työaikoja koskevien päätösten muuttamisesta (7.1. 37 §, 14.1. 113 §).

Työsääntöehdotukset. Vesi-, kaasu- ja sähkölaitoksen työsääntöehdotukset päätettiin lähettää sosiaaliministeriön vahvistettaviksi (14.1. 122 §, 21.1. 172 §, 28.1. 206 §, 4.2. 236 §, 20.5. 809 §).

Erikoisammattimieslisät. Sähkölaitokselle päätettiin ilmoittaa, että laitoksen sähköasematoimiston enintään viidelle kunnossapitotehtävissä työskentelevälle sähköasentajalle saatiin maksaa erikoisammattimieslisää vähintään 25 %:n ja enintään 45 %:n suuruisena ohjetuntipalkasta ja että lisän lopullinen suuruus saadaan määrätä

laitoksessa kullekin ammattimiehelle erikseen tämän ammattitaidosta ja työtehosta riippuen (11.3. 341 §).

Vesilaitoksen esityksen johdosta, joka koski erikoisammattimieslisän maksamista kolmelle vesilaitoksen työpajan työntekijälle, palkkalautakunta päätti ilmoittaa, että mallipuhepäälle ja kolmelle työkaluviilarille saatiin maksaa erikoisammattimieslisää siten, että ko. lisä on vähintään 20 % ja enintään 30 % perustuntipalkasta laskettuna lopullisen prosenttimäärän jäädessä kunkin miehen osalta erikseen suoritettavan harkinnan mukaisesti laitoksen määrättäväksi (10.6. 934§, 17.6. 985 §).

Palkkalautakunta päätti oikeuttaa kaasulaitoksen suorittamaan autonasentajalle 20 %:n suuruista erikoisammattimieslisää (16.9. 1 527 §, 9.12. 2 039 §).

Työtakkien ym. hankkiminen kansakoulujen siivoojille ja lämmittäjille ym. Hel-singin kunnallisten koulujen henkilökunta -yhdistys oli anonut, että myöskin kansakoulujen siivoojille annettaisiin kumikäsineet ja talonmies-lämmittäjille suoja-puku ja työkintaat, koska mm. kaupungin talorakennusosastolla hankitaan siivouskuluihin kuuluvana mainitut välineet siivoojille. Esittelijä huomautti, että mikäli oli kysymys virkasuhteisesta henkilökunnasta, ohjeiden antaminen virka- ja suojavaatetuksen myöntämisestä kuului viranhaltijain luontoisetusäännön määräysten mukaisesti koulujen johtokunnalle. Työsuhteisiin, kuukausipalkkaisiin henkilöihin nähden ei sanottua sääntöä sellaisenaan voitu soveltaa eikä heillä myöskään ollut työehtosopimusta, jonka nojalla ko. etu myönnettiin tuntipalkkaisille työntekijöille. Mainitusta syystä olisi noudatettava kiinteistövirastossa omaksuttua käytäntöä, jonka mukaisesti suoja-pukuja ja työrukkasia annettiin tarpeen mukaan ainoastaan vuorotyössä oleville lämmittäjille. Hallien vahtimestareille oli annettu työtakit ja siivoojille muovikäsineitä vain niissä tapauksissa, jolloin työ oli erittäin likaista, kuten esim. poliisiputkien siivouksessa. Lausunto asiassa päätettiin antaa edellä olevan mukaisesti (19.8. 1 320 §, 2.9. 1 431 §).

Kunnantöytäntekijäin keskusjärjestö oli huomauttanut siitä, että rakennusviraston puisto-osastolla oli käyty neuvotteluja osastolla työskentelevien naisten suojavaatetuksen järjestämiseksi ja yksimielisyyteen päästyä tilattu ko. vaatteet työtuvilta. Järjestön tekemän esityksen perusteella asia tuli palkkalautakunnan kokouksessa esille 27.5., jolloin enemmistö katsoi, ettei puistosiiivojien työ ollut niin vaatetta kuluttavaa tai likaavaa, että kaupunki työehtosopimuksen perusteella olisi velvollinen hankkimaan näille työntekijöille työtakit. Tämän vuoksi jo hankittuja työtakkeja ei annettu ko. puistosiiivojille. Palkkalautakunnan esittelijä yhtyi nyt kuitenkin lausunnossaan siihen Keskusjärjestön esittämään kantaan, että kysymystä puistosiiivojien yhtenäisestä ja siististä työasusta oli kaupunkikuvan kannalta pidettävä varsin huomionarvoisena. Palkkalautakunta päätti kuitenkin äänestyksen jälkeen esittää, ettei ole osoitettu mitään sellaisia tosiseikkoja, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että kaupunki olisi velvollinen antamaan puistosiiivojien käytettäväksi suojavaatetuksen (9.9. 1 485 §).

Lastenhoitaja Sirpa Paleniukselle myönnettiin edelleen *vapautus ruokailuvelvollisuudesta* lastentarhassa, koska hänen terveytensä lääkärintodistuksen mukaan edellytti erikoisruokaa, kertomusvuoden loppuun saakka sekä edelleen v:n 1964 loppuun saakka (13.5. 763 §, 9. 12. 2 030 §).

Ajokortin uusimiskustannukset. Kiinteistölautakunta oli tiedustellut, oliko apul. kaup.metsänhoit. Pitkäniemeltä perittävä takaisin 2 500 vnk:n suuruinen summa,

3. Palkkalautakunta

joka hänelle oli suoritettu ajokortin uusimiskustannuksina, koska hän virkatehtävissä joutui ajamaan kaupungin autoa eikä omistanut omaa autoa. Ko. menettelyllä saattoi ennakkotapauksena olla laajempi merkitys. Palkkalautakunnan toimiston taholta todettiin, että kaupungin autonajossa tarvittavan yksityisajokortin uusimiskustannuksia ei ollut viranhaltijoille tai työntekijöille korvattu eikä liioin ammattimaisen ajokortin ko. kustannuksia. Ainoastaan liikennelakon lopettamissopimuksessa omaksuttiin sellainen käytäntö, että liikennelaitoksen linja-autonkuljettajat saavat laitoksen poliklinikalta ilmaiseksi ammattimaisen ajokortin uusimiseen tarvittavan lääkärintodistuksen. Kun mets.hoit. Pitkänien varsinaisena tehtävänä ei ollut auton kuljettaminen eikä hän tarvinnut ammattimaista ajokorttia, ei esittelijän mielestä ollut perusteita kaupungin puolesta korvata hänelle osaakaan yksityisajokortin uusimisesta aiheutuneista kustannuksista. Näin ollen päätettiin lausunnossa kaupunginhallitukselle esittää, että kustannukset olisi perittävä asianomaiselta takaisin (28.10. 1 768 §).

Virka-asunnot. Palkkalautakunta teki vuoden aikana useita päätöksiä virka-asuntojen vuokravastikkeen vahvistamista ja muuttamista koskevista asioista. Eräitä asuntoja poistettiin virka-asuntoluettelosta.

Kivelän sairaalan johtaja oli ilmoittanut, että palkkalautakunta suostui 7.4.1961 Kivelän sairaalan silloisen ylihoitajan anomukseen vapautua virka-asunnossa asumisesta, koska hän saman vuoden aikana siirtyi eläkkeelle ja hänellä oli aravahuoneisto, jota hän ei enää saanut pitää poisvuokrattuna. Palkkalautakunta poisti tällöin ko. asunnon virka-asuntoluettelosta, mikä kuitenkin ei ollut ollut sairaalan tarkoitus. Sairaalan johtaja katsoi, että ylihoitajan oli asuttava sairaalassa, koska järjestyksen valvominen Kivelän suuruudessa sairaalassa kävi mahdottomaksi, jos ylihoitaja asui laitoksen ulkopuolella. Lisäksi virka-asunnon poistamisesta aiheutui uudelle ylihoitajalle 50 mk:n palkanalennus kuukaudessa. Sairaalamietakunnan hallintojooston esityksestä palkkalautakunta päätti merkitä mainitun ylihoitajan asunnon uudelleen virka-asuntoluetteloon (7.1. 73 §, v:n 1962 kert. s. 14).

Sairaalamietakunnan hallintojoasto oli myös esittänyt, että ylihoit. Aino Vinhalle palautettaisiin häneltä v:n 1962 aikana em. asunnosta liikaa peritty vuokra 499 mk, koska hän omatta syyttään oli erehtynyt asunnon luonteesta olettaen virka-asunnon ilman muuta kuuluvan ylihoitajalle. Esittelijä katsoi, ettei ollut mitään syytä virka-asunnon määräämiseksi takautuvasti 1.1.1962 lukien ja ko. rahamäärän palauttamiseksi. Kaupunginhallitukselle annettiin asiasta kielteinen lausunto (8.4. 603 §).

Palkkalautakunta myönsi eräissä tapauksissa viranhaltijalle oikeuden pitää luonaan virka-asunnossa asumassa joku omaisensa sillä ehdolla, että ao. viranhaltija ei saa tästä taloudellista hyötyä sekä ettei asuntoedun lisäksi ko. henkilö saa kaupungilta muita etuja (18.2. 323, 324 §).

Puhelimia koskevat asiat. Rakennusvirasto oli esittänyt, että myöskin niihin päivystysvelvollisiin rakennusmestareihin nähden, jotka hoitavat katurakennusosaston toimialaan kuuluvan päivystysvelvollisuuden varsinaisen työajan ulkopuolella, sovellettaisiin luontoisetusäännön 35 §:n mukaista säädöstä, että kaupunki maksaa perusmaksujen lisäksi osan päivystyksestä aiheutuneista puhelumaksuista ja että palkkalautakunta siis oikeuttaisi rakennusviraston suorittamaan korvauksena päivystysajan puheluista vastaavalle rakennusmestarille 400:n ja apulaismestareille

200 puhelun maksut neljännesvuodelta. Palkkalautakunnan esittelijä ilmoitti, että luontoisetusäännön 35 §:n 2 mom:n 2 kohta koski nimenomaan vain teollisuuslaitosten viranhaltijoita, joten sitä ei voitu soveltaa muita laitoksia koskevaksi. Koska kuitenkin muissakin laitoksissa suoritettiin vastaavanlaisia päivystystehtäviä, jotka edellyttävät päivystävän viranhaltijan osalta puhelinsoittoja, esittelijä katsoi, että luontoisetusäännön uusimisen yhteydessä tämä seikka olisi otettava huomioon. Palkkalautakunta päätti hylätä esityksen ja kehotti toimistoa ottamaan esityksen huomioon uutta luontoisetusääntöä valmisteltaessa (14.1. 131 §).

Sairaalalautakunnan hallintojaosto oli esittänyt, että Marian sairaalan alikone-mestarille, joka osallistui sairaalassa järjestettyyn konepäivystykseen, maksettaisiin oman puhelimen neljännesvuosimaksut, koska kaupungin edun oli katsottava vaativan, että hänen käytössään oli puhelin virka-ajan ulkopuolellakin. Palkkalautakunta päätti suostua esitykseen 1.1.1963 lukien siihen asti, kunnes konehenkilökunnan päivystysjärjestelmä muutettaisiin (21.1. 174 §).

Palkkalautakunta teki lukuisia päätöksiä, jotka koskivat virkapuhelimien asentamista, siirtämistä, poistamista ym. Lisäksi päätettiin puhelumaksujen ja neljännesvuosimaksujen suorittamisesta kaupungin varoista eräiden päivystysvelvollisten viranhaltijain osalta jne.

Hautausavustusta palkkalautakunnan toimistopäällikkö myönsi 261 tapauksessa. Hautausavustusten yhteismäärä oli 3 923 984 mk.

Ikälisät. Palkkalautakunnan toimistopäällikön päätösluetteloon sisältyi useita tuhansia päätöksiä, jotka koskivat ikälisien myöntämistä viranhaltijoille. Ikälisien myöntämistä koskevissa asioissa palkkalautakunta antoi kaupunginhallitukselle 64 lausuntoa. Myöskin lautakunta käsitteli lukuisia anomuksia, jotka koskivat palvelusvuosien laskemista ikälisiin oikeuttavaksi ajaksi valtion, seurakuntien, kunta-yhtymien ym. palvelun osalta.

Palkkalautakunta teki useita päätöksiä, jotka koskivat ikälisien myöntämistä kaupungin palvelukseen uudelleen tulleille viranhaltijoille. Tällöin päätettiin virkasäännön 22 §:n 3 mom:n nojalla, ettei ao. henkilön uudelleen alkaneen virkasuhteen aikana hänelle ikälisiä myönnettäessä sovelleta sanotussa momentissa edellytettyä 6 kk:n tai muuta lyhyempää määräaika (7.1. 30—32 §, 14.1. 101, 102 §, 19.8. 1 324—1 326 §).

Palkatonta virkavapautta myönnettiin kertomusvuonna yhteensä 268 viranhaltijalle. Sitä myönnettiin esim. toisen viran hoitamista varten, asevelvollisuuden suorittamista tai yksityisasioiden hoitamista varten, kurssiin osallistumiseksi tai ammattipätevyys täydentämiseksi (4.2. 231—233 §). *Osapalkkaista virkavapautta* myönnettiin 46 tapauksessa ja *palkallista virkavapautta* 144 tapauksessa. Palkallista virkavapautta myönnettiin yleensä opintojen harjoittamista varten vain siinä tapauksessa, että opintojen tarkoituksena oli saavuttaa pätevyys virassa, jossa vaatimukset olivat muuttuneet tai johon ao. henkilö oli valittu, ilman että hänellä oli siihen vaadittua pätevyyttä (28.1. 192, 193 §). Palkallinen virkavapaus myönnettiin niin, että ehtona oli määrättyjen vuosien ajan virassa pysyminen virkavapauden päätyttyä.

Teknillisen ammattikoulun työnopettaja oli anonut palkkaetujen korottamista sen virkavapauden ajalta, jonka hän oli saanut ammattipätevyys täydentämistä varten, 40 %:sta 60 %:iin. Perusteluiksi hän esitti, että raastuvanoikeus oli velvoit-

3. Palkkalautakunta

tanut hänet suorittamaan 50 mk:n kuukausikorvauksen vaimolleen, josta hän asui erossa. Palkkalautakunta päätti hylätä anomuksen (21.1. 157 §).

Musiikkilautakunta oli myöntänyt virkalomaa sävellystyötä varten kaupunginorkesterin intendentille Nils-Eric Ringbomille ja soittajalle Erkki Aaltoselle, jotka olivat saaneet apurahan mainittuun tarkoitukseen Suomen Säveltäjien Sibeliusrahastosta. Kun ko. henkilöt olivat anoneet palkkaetuja näiden lomien ajalta, palkkalautakunnan taholta todettiin, että palkkaetujen myöntämisestä annetuissa yleisohjeissa edellytetään, että virkavapaudesta on hyötyä asianomaiselle hänen virkantai työtehtäviensä suorituksessa ja nimenomaan siten, että pääosa virkavapauden aikana suoritettavasta toiminnasta on sellaista, että siitä on hyötyä em. tehtävissä. Koska sävellystyöstä tuskin voitiin katsoa olevan hyötyä kaupunginorkesterin intendentin tai soittajan virkatehtävien suorittamisessa, palkkalautakunta päätti hylätä anomukset (11.2. 263, 264 §, 18.2. 302 §). Sen sijaan kaupunginorkesterin konserttimeistaiille Usko Arolle, joka oli saanut virkalomaa Wieniin tehtävää opintomatkaa varten, päätettiin suorittaa 70 % palkkaeduista virkavapauden ajalta sillä perusteella, että Aron teknillinen ja taiteellinen edistyminen on eduksi kaupunginorkesterille ja välillisesti siis kaupungille (11.2. 265 §).

Hesperian sairaalan sair.apul. Saimi Pekkarinen oli anonut palkatonta virkavapautta ajaksi 1.10.1963—30.4.1964 suorittaakseen Kansankorkeakoulun 7 kk kestävästä kurssin. Sairaalamatkatukunnan hallintojohto ei puoltanut anomusta opintojen tarkoituksen ja virkavapausajan pituuden huomioon ottaen. Palkkalautakunta päätti äänestyksen jälkeen hylätä anomuksen (2.9. 1 441 §).

Rakennusviraston katurakennusosaston palveluksessa oleva mittausmies Keijo Ceder oli anonut palkallista lomaa ajaksi 20.6.—4.7., jolloin hänen oli tarkoitus osallistua TUL:n urheilijana Unkariin ja Puolaan tapahtuvalle kilpailumatkalle. Esittelijä totesi, että urheilutarkoituksia varten myönnetyn virkavapauden ajalta voitiin palkkaedut myöntää vain siinä tapauksessa, että asianomainen osallistui maotteluun tai siihen verrattavaan urheilutilaisuuteen valtakunnallisten urheiluliittojen edustusurheilijana. Koska tällä kertaa oli kyseessä vain kansainväliset yleisurheilukilpailut, palkkalautakunta päätti hylätä anomuksen palkkaetujen osalta (1.7. 1 098 §, 22.7. 1 174 §).

Sähkölaitoksen palveluksessa työsopimussuhteessa olevalle apul.korjausmest. Reino Toivoselle myönnettiin täydet palkkaedut loman ajalta 15.—21.7., jolloin hän osallistui vammaisurheilun maailmanmestaruuskisoihin (23.9. 1 566 §).

Matka-apurahan takaisin perimistä koskevat asiat. Apul.lastenvalv. Veikko Piirtola oli anonut, että hänelle v. 1962 myönnetty 300 mk:n suuruinen matka-apuraha jätettäisiin takaisin perimättä, vaikka hän oli eronnut kaupungin palveluksesta ennen kuin kaksi vuotta oli kulunut ko. opintomatkan päättymisestä. Anomuksensa perusteluksi hän huomautti, että hän oli selvittänyt yksityiskohtaisesti lähinnä Tukholmassa voimassa olevia elatusavun perimismenetelmiä ja luovuttanut käytettäväksi lomakemateriaalia ym., jonka mukaan täällä voidaan järjestää elatusapujen perimiseen liittyvät käytännölliset toimenpiteet. Hänen käsityksensä mukaan matkakertomuksesta ja matkalta saaduista kokemuksista oli ollut huomattavaa apua elatusaputoimiston työtä rationalisoitaessa, mistä syystä hän ei käsityksensä mukaan olisi velvollinen suorittamaan takaisin matka-apurahaa täysimääräisenä. Lastensuojelulautakunta oli puoltanut anomusta siten, että Piirtola velvoitettaisiin

suorittamaan takaisin puolet saamastaan apurahasta. Palkkalautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle asiassa kielteisen lausunnon, koska anoja ei ollut esittänyt anomuksensa tueksi erityisiä hyväksyttäviä perusteita (27.5. 853 §).

Rahatoimiston tietojenkäsittelykeskuksen ent. päällikkö Eero Kostamo oli esittänyt vastaavanlaisen anomuksen, joka koski hänen v. 1958—1959 ASLA-stipendiaattina saamiensa 3 086 mk:n palkkaetujen takaisin maksamista. Palkkalautakunta päätti esittää anomuksen hylättäväksi samasta syystä kuin edellä selostetussa tapauksessa (4.6. 883 §).

Eräiden vuosilomapalkkojen takaisinperimistä koskeva asia. Teollisuuslaitosten lautakunta oli esittänyt, että eräiltä kaasu-, sähkö- ja vesilaitoksen työsopimussuhteeseen siirtyneiltä henkilöiltä jätettäisiin takaisin perimättä heille liikaa maksetut vuosilomapalkat. Liian suuret lomapalkat olivat aiheutuneet siitä, että ao. henkilö oli siirtynyt virkasuhteesta työsopimussuhteeseen tai päinvastoin, ja saanut tällöin vuosilomakorvauksen liian suurena, koska se oli laskettu sen palkan perusteella, joka hänellä oli lomalle lähtiessään eikä, kuten olisi pitänyt, ennen siirtoa hänelle maksetun palkan mukaan. Palkkalautakunnan taholta todettiin, että oikeus viranhaltijalle erehdyksessä liikaa maksettua palkkaa tai muuta rahaetuutta koskevan virheen oikaisemiseen on virkasäännön 47 §:n mukaan menetetty, jos kannetta ei ole nostettu yhden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona maksu tapahtui. Tämän mukaisesti vaatimus liikaa suoritettujen palkkaerien palauttamisesta kaupungille oli vanhentunut kahdeksan kyseessä olevan viranhaltijan osalta. Palkkalautakunta katsoi, että muilta teollisuuslaitosten luetteloissa mainituilta olisi liikaa maksettu palkkaerä perittävä takaisin (4.3. 378 §, 1.4. 544 §, I osan s. 357).

Rakennusviraston puhtaanapito-osaston työntekijä Aarne Stenman oli anonut, että hänet oikeutettaisiin lukemaan hyväkseen vuosilomaa varten hänen aikaisemmin Helsingin Teurastuslaitos Oy:ssä palvelemaisensa viiden vuoden aika. Palkkalautakunta päätti ilmoittaa rakennusvirastolle ja anojalle, että kaupungin palveluksessa työsuhteessa olevien vuosilomasäännön 5 §:n mukaan vuosilomaan oikeuttavaan palvelusaikaan luetaan myös se aika, jonka kaupungin haltuun siirtyneen yrityksen työntekijä on välittömästi ennen kaupungin palvelukseen tuloaan 21 v täytettyään palvellut tällaisessa yrityksessä. Siihen nähden, että Stenman oli tullut rakennusviraston palvelukseen 13.8.1962 ja että hän oli eronnut Helsingin Teurastuslaitos Oy:n palveluksesta jo 14.5.1932, ei ollut olemassa edellytyksiä hänen anomuksensa hyväksymiselle, koska hän ei ollut vuosilomasäännön määräysten mukaan välittömästi siirtynyt kaupungin palvelukseen (29.4. 684 §).

Virkaan kuuluvien palkkaetujen maksaminen vuosilomasijaiselle. Koskelan sairaskodin taholta oli esitetty, että hoitoapulaiselle, joka naisvahtimestarin sairausloman aikana hoiti hänen tehtäviään, saataisiin maksaa virkaan kuuluvat palkkaedut myös vuosilomasijaisuuden ajalta. Virkasäännön 33 §:n määräykset huomioon ottaen palkkalautakunta päätti hylätä esityksen (7.1. 62 §).

Koskelan sairaskodin hoitoapulaiselle Maire Jaloselle saatiin maksaa 9. palkkaluokan mukaiset palkkaedut hänen toimiessaan omaisuusvaraston hoitajan vuosilomasijaisena 4.2.—23.2. (21.1. 167 §).

Sairauserä- ja synnytyksilomat. Liikennelaitoksen linja-autonrahastaja Raili Helin oli anonut, että kaupunginhallitus myöntäisi hänelle virkasäännön 41 §:n tarkoittamaa synnytyksilomaa palkallisena kahden kuukauden ajaksi. Anoja oli tullut liikennelai-

3. Palkkalautakunta

toksen palvelukseen 1.9.1962 ja täytti muussa suhteessa em. pykälän tarkoittamat edellytykset, mutta liikennehenkilökunnan 21.1.—22.2. sattunut työtaistelu aiheutti muodollisesti virkasuhteen katkeamisen ja sen, ettei virkasäännön asettama määräaika tullut täytetyksi. Liikennelaitoksen lautakunta totesi, että Helin olisi voinut saada kesäkuun lopussa 1963 tapahtuvan synnytyksen aiheuttaman virka-vapautensa ajalta täydet palkkaedut, mutta oman irtisanoutumisensa perusteella hän oli ollut vapautettuna virkasuhteestaan kaupunkiin em. liikenneseisauksen ajan eikä näin ollen tullut olleeksi välittömästi ennen raskauden ja synnytyksen johdosta myönnettäviä virkavapautta kaupungin palveluksessa vähintään 9 kk. Palkkalautakunnan esittelijä huomautti, että kaupunginvaltuusto päätti 3.4. muuttaa virkasääntöä väliaikaisesti mm. siten, että liikenneseisaukseen osallistuneille viranhaltijoille saatiin maksaa ikälisät heti virkasuhteen uudelleenalkamispäivästä lukien. Tämä merkitsi sitä, että em. viranhaltijat saivat oikeuden virka- ja eläkesäännön mukaisiin etuuksiin heti virkasuhteen uudelleen alkamisesta lukien, mutta liikenneseisauksen käsittämää ajanjaksoa ei luettu heidän palvelusajakseen. Lisäksi esittelijä korosti sitä, että liikenneseisaukseen edeltäneissä neuvotteluissa selostettiin yksityiskohtaisesti niitä seuraamuksia, joita joukkoyrityksien irtisanoutumisesta voi aiheutua. Näin ollen esittelijä ehdotti, että anomus hylättäisiin. Palkkalautakunta päätti kuitenkin puoltaa kaupunginhallitukselle annettavassa lausunnossa palkkaetujen myöntämistä Helinin synnytysloman ajalta (22.7. 1 203 §, 26.8. 1 359 §).

Sairauslomasijaisten palkkaamiseen myönnettiin määräraha 76 tapauksessa sellaisten virastojen ja laitosten käyttöön, joille ei talousarviossa ollut varattu omaa määrärahaa ko. tarkoitukseen.

Eläkkeitä myönnettiin kertomusvuonna 515. Eläkkeitä oikaistiin tai korjattiin 35 tapauksessa. Leskieläkkeitä myönnettiin 135:ssä ja kasvatusapua 75 tapauksessa. Kaupunginhallitukselle annettiin 35 eläkettä koskevaa lausuntoa.

Palokersantti Gunnar Skarpin eläkeasiassa oli korkein hallinto-oikeus antanut päätöksensä 7.11.1962 katsoen siinä, ettei ollut esitetty syytä lääninoikeuden päätöksen muuttamiseen, mikä siis jäi pysyväksi. Lääninoikeus oli kumonnut kaupunginhallituksen ja palkkalautakunnan päätökset asiassa palauttaen sen uudelleen käsiteltäväksi. Palkkalautakunta päätti merkitä tiedoksi kaupunginhallituksen ilmoituksen ja todeta, että Skarpin uudelleen laskettu eläke oli 621 mk/kk, kun sunnuntaityökorvaukset oli laskettu mukaan eläkepohjaan (7.1. 38 §, ks. v:n 1962 kert. s. 21).

Turvasäilössä oloajan hyväksilukeminen eläkettä varten. Kaasulaitoksen koneenhoitaja Emil Mannström oli anonut saavuttamansa iän perusteella eläkettä 4.3.1963 alkaen. Anoja oli ollut turvasäilössä 1.4.1942—26.9.1944 välisenä aikana, jolloin hän ei saanut kaupungilta palkkaa. Palkkalautakunnan esittelijä huomautti, että mikäli se aika, minkä anoja oli ollut turvasäilössä, otettaisiin huomioon kaupungin palveluksena ja 55:n ikä ja 25 palvelusvuoden mukaan täyteen eläkkeeseen oikeuttavana, Mannström olisi 9.12.1962 ollut oikeutettu iän puolesta siirtymään eläkkeelle. Jos taas em. aikaa ei lainkaan oteta huomioon eläkkeeseen oikeuttavana, hän on oikeutettu siirtymään eläkkeelle vasta 22.11.1963. Asiamiestoimisto oli antamassaan lausunnossa katsonut, ettei asianomaisen työsuhde ollut katkennut hänen ollessaan turvasäilössä, mutta toisaalta tätä aikaa ei kuitenkaan ollut pidettävä sellaisena keskeytysaikana, jota tarkoitettiin eläkesäännön 5 §:ssä. Tässä oli tyhjen-

tävästi lueteltu kaikki ne vuosi-, sairaus- ym. lomat ja tapaukset, joissa keskeytysaikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan vähennykseksi, eikä nyt kyseessä olevaan tapaukseen voitu soveltaa mitään niistä. Tämän vuoksi anojan turvasäilyssä oloaika oli otettava huomioon vähennyksenä eläkkeeseen oikeuttavaa palvelusaikaa laskettaessa. Anomus siis päätettiin hylätä ja ilmoittaa kaasulaitokselle, että Mannström on oikeutettu iän puolesta siirtymään eläkkeelle 22.11.1963 (18.2. 320 §, 8.4. 582 §).

Vt Lauri Myllymäki ym. olivat tehneet valtuustoaloitteen sodan aikana turvasäilyssä olleiden oikeuttamisesta lukemaan pidätys- ja vankeusaikansa hyväkseen eläkettä varten. Palkkalautakunta päätti lausunnossaan esittää edellä olevan asian yhteydessä esille tulleet asiat sekä ehdottaa, että aloitteen ei tulisi antaa aiheita toimenpiteisiin (6.5. 718 §, 13.5. 752 §).

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin mm. seuraavista asioista: palkkalautakunnan toimiston käteiskassan korottamisesta 100 mk:ksi (19.8. 1 343 §), toimiston eräiden kuukausipalkkaisten toimihenkilöiden palkkojen korottamisesta (20.5. 819 §), toimistopäällikön ja tarkast. Ola Filpun lähettämisestä virkamatkalle Tanskaan ja Ruotsiin (23.9. 1 579 §).

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle, paitsi edellä eri yhteyksissä selostettuja, lukuisista asioista, joista mainittakoon seuraavat: palkkion suorittaminen konsultoivalle keuhkosairauksien erikoislääkärille (21.1. 158 §), eräille huoltolaitosten lääkäreille liikaa maksettujen ja takaisin perittyjen palkkaerien palauttaminen asianomaisille (21.1. 170 §), sosiaalilääkärin toimiston lääkärintehtävien hoitaminen (28.1. 203 §), liikennelaitoksen palvelukseen erikoistehtäviin otettavan insinöörin palkkaus (25.2. 343 §), tuberkuloositoimiston lääkärin virkojen järjestely (25.2. 349 §), ammattikoulun vahtimestareiden varallaolokorvauksen korottaminen (25.2. 354 §), eräälle ruumiinavauksista huolehtivalle lääkärille suorittavan palkkion määrääminen (25.2. 353 §, 4.3. 368 §), lääkärien puhelinpäivystyksen järjestäminen Hesperian sairaalassa 1.1.1963 alkaen (4.3. 369 §), sairaalalääkärin päivystysaikanaan suorittaman aktiivisen työn korvaaminen vapaa-ajalla (4.3. 374 §), lakkautuspalkalla olevan henkilön palvelukseenotosta tehtävä ilmoitus (11.3. 427 §), yksityispaikkaoikeuden varaaminen Roihuvuoren vanhainkodin apulaisylilääkärille (25.3. 479 §), oikeuden myöntäminen eräille lääkäreille hoitaa potilaita erikoismaksuluokassa (25.3. 502 §), palkkiotoimisen aluelääkärin palkkaaminen Suomenlinnaan (25.3. 505 §), kansakoulujen silmäpoliklinikan silmähoitajan palkkiotoimen muuttaminen kouluhoitajan viraksi (1.4. 547 §), perityn käyvän vuokran ja virka-asunnon vuokran erotuksen palauttaminen (8.4. 603 §), eräiden ylilääkäreiden anomus saada valita eläkepohjansa valtion tai kunnallisen palkkaluokituksen mukaisesti (29.4. 668 §), aloite kansakoululaitoksen ohjesäännön muuttamiseksi väliaikaisten opettajien osalta (13.5. 750 §), päivärahojen suorittaminen eräille Hesperian sairaalan Nummelan sairaalaan komennetuille viranhaltijoille (20.5. 795 §), kokovuotisen leikkikenttätoiminnan aloittaminen ja virkojen perustaminen Kannelmäellä (20.5. 806 §), rakennusakustiikan asiantuntijan viran perustaminen johonkin kaupungin virastoon (20.5. 816 §, 27.5. 855 §, 4.6. 902 §, 22.7. 1 215 §, 26.8. 1 360 §), kulkukissojen ampumisesta maksettavan palkkion vahvistaminen (27.5. 832 §), leski- ja orpoeläkekassan sääntöjen muutos (4.6. 887 §), konsultaatiopalkkion maksaminen Koskelan sairaskodin kemistille (10.6. 942 §), eräiden kaupungin sairaaloiden yli- ja apu-

3. Palkkalautakunta

laisylilääkäreiden erikoismaksuluokan henkilökohtainen käyttöoikeus (10.6. 946 §), takautuvan palkankorotuksen suorittaminen teollisuuslaitosten eräille toimihenkilöille (10.6. 952 §), sosiaaliministeriön vahvistaman elinkorkotaulukon mukaisen nettelyn noudattaminen kertakaikkisten tapaturmakorvausten perinnässä (10.6. 958 §), kaupungin ja Helsingin Maidontarkastusyhdistyksen välillä tehdyn sopimuksen uusiminen (1.7. 1 079 §), ammattikoulujen rehtorien palkkioperusteiden tarkistaminen kauppa- ja teollisuusministeriön antamien määräysten mukaisiksi (22.7. 1 177 §, 2.9. 1 422 §, 26.8. 1 357 §), osastonjohtajien määrääminen teknilliseen sekä talous- ja ompelualan ammattikouluun (22.7. 1 179 §), ns. rehtorin tuntien järjestäminen ammattikouluissa (22.7. 1 180 §), ammattioppilaitosten eräiden palkkioiden vahvistaminen (22.7. 1 181, 1 182, 1 183, 1 188 §), sairaanhoito-osaston perustaminen sairaalavirastoon (22.7. 1 205 §), uuden lausunnon antaminen opettajien palkkasuhdekomitean mietinnöstä (22.7. 1 217 §, 26.8. 1 361 §), määrärahan myöntäminen työterveyslaitoksella suoritettavia kaupunginorkesterin soittajien terveydentilavertailuja ja tutkimuksia varten (19.8. 1 316 §), tuberkuloositoimiston henkilökunnan työajan järjestäminen (19.8. 1 319 §), palkkion maksaminen Auroran sairaalan eräiden keskusteluryhmien puheenjohtajan tehtävistä (19.8. 1 323 §), rakennusviraston toimistohenkilökunnan tarvetta koskevasta tutkimuksesta johtuvat toimenpiteet (9.9. 1 474 §), erillispalkkion maksaminen työpäällikölle sosiaalivirastotalon valvontatehtävästä (30.9. 1 644 §), huoltolaitoksia suunnittelevan ylihoitajan viran perustaminen (28.10. 1 770 §), täyden palkan ja tapaturmakorvauksen välisen erotuksen takaisin periminen työselkkauksen ajalta (28.10. 1 773 §), erikoistuntipalkkion maksaminen teknillisessä ammattikoulussa piirtäjän peruslinjalla opetusta antavalle opettajalle (4.11. 1 815 §), Piritan sairaalan lääkärinhoidon uudelleenjärjestäminen (11.11. 1 853 §), Kivelä-Hesperian sairaalan konehenkilökunnan varallaolopäivystyksen järjestäminen (11.11. 1 854 §), kokouspalkkion maksaminen opettajiston edustajana kansakoulujen johtokunnassa olevalle jäsenelle (18.11. 1 890 §)

---

4. Kiinteistöhallinto

Kiinteistölautakunta

Kiinteistölautakunnan kokoonpano. Lautakuntaan kuuluivat v. 1963 puheenjohtajana varat. Kaarlo Pettinen, varapuheenjohtajana joht. Toivo Salmio sekä jäseninä varat. Lennart Ahva, kunnallisasiain siht. Viljo Ekström sekä hänen tilalleen valittuna 20.3. lukien fakt. Leo Kaspio, pääluottamusmies Yrjö Kivilinna, toimistopääll. Aarne Leskinen, toim.joht. Leo Mattila ja hänen erottuaan dipl.ins. Henrik Kalliala 2.10. lukien, fil.maist. Victor Procopé sekä lakit.lis. Arne Öhman (14.1. 46, 47 §, 1.4. 566 §, 14.10. 1 740 §).

Jaostoihin valittiin seuraavat lautakunnan jäsenet: tonttijaostoon puheenjohtajaksi varat. Ahva, varapuheenjohtajaksi fil.maist. Procopé, jäseneksi toimistopääll. Leskinen sekä varajäseniksi varat. Pettinen, lakit.lis. Öhman ja joht. Salmio; maatalous- ja metsäjaostoon puheenjohtajaksi joht. Salmio, varapuheenjohtajaksi pääluottamusmies Kivilinna, jäseneksi varat. Pettinen sekä varajäseniksi lakit.lis. Öhman, kunnallisasiain siht. Ekström sekä hänen tilalleen 1.4. lukien fakt. Kaspio sekä varat. Ahva; asemakaavajaostoon puheenjohtajaksi varat. Pettinen, varapuheenjohtajaksi pääluottamusmies Kivilinna, jäseniksi lakit.lis. Öhman ja joht. Salmio sekä varajäseniksi toim.joht. Mattila ja hänen tilalleen dipl.ins. Kalliala 14.10. lukien, kunnallisasiain siht. Ekström ja hänen tilalleen fakt. Kaspio 1.4. lukien, fil. maist. Procopé sekä toimistopääll. Leskinen; talojaostoon puheenjohtajaksi lakit.lis. Öhman, varapuheenjohtajaksi kunnallisasiain siht. Ekström ja hänen tilalleen 1.4. lukien fakt. Kaspio, jäseneksi toim.joht. Mattila ja hänen tilalleen dipl.ins Kalliala 14.10. lukien sekä varajäseniksi fil.maist. Procopé, pääluottamusmies Kivilinna ja varat. Ahva (14.1. 48 §, 1.4. 567 §, 14.10. 1 741 §).

Lautakunnan ja jaostojen kokoukset. Lautakunnalla oli kertomusvuonna 50 kokousta, joiden pöytäkirjojen pykäläluku oli 2 255, tonttijaostolla oli 24 kokousta ja pöytäkirjojen pykäläluku 393, maatalous- ja metsäjaoston vastaavat luvut olivat 9 ja 61, asemakaavajaoston 5 ja 13 sekä talojaoston 16 ja 67.

Lautakunnan käsittelemät asiat. Kertomusvuonna käsitellyistä asioista mainittakoon seuraavat:

1. Kiinteistöviraston päällikön ja kansliaosaston toimialaan kuuluvat asiat

Ratkaisemattomien asioiden luettelon tarkastaminen. Lautakunnan diaariin ennen 1.7.1962 merkittyjen ja 28.1. kertomusvuonna ratkaisematta olleiden asioiden luettelo tarkastettiin. Luettelo perusteluineen päätettiin hyväksyä (28.1. 157 §).

4. Kiinteistöhallinto

Vakuusasiakirjojen tarkastus. Lautakunta tarkasti kaupungin hallussa olleet myy-tyjen tonttien maksamatonta kauppahintaa ja rakentamisvelvollisuutta koskevat velkakirjat (30.12. 2 254 §).

Korvausten suorittaminen kaupungin omistukseen tulevista katualueista. Lautakunta päätti, että kaupungin omistukseen rakennuslain 47 §:n 1 momentin perusteella tulevista katualueista maksettavat, enintään 500 mk:n suuruiset korvaukset saadaan suorittaa ao. kiinteistöjen omistajille hankkimatta siihen suostumusta kiinteistön vastaamien saamisten haltijoilta (4.6. 980 §).

Selvitys huoneistoista, tonteista ja maa-alueista, joiden vuokra oli käypää vuokraa pienempi. Lautakunta päätti lähettää kaupunginhallitukselle asiaa koskevan selvityksen (27.5. 930 §).

Selvityksen mukaan mm. tonttien ja maa-alueiden, joihin kuuluivat Marttilan invalidikylän tontit, maanhankintalain mukaiset kerrostalotontit, muita sosiaalisia rakennuksia varten luovutetut tontit sekä kirkkoja, hautausmaita yms. varten luovutetut tontit, käyvän vuokran (2 588 980 mk) ja kannettavan vuokran (84 869 mk) välinen erotus oli 2 504 111 mk.

Talo-osasto peri huoneenvuokrasäännöstelyn lakattua hoidossaan olevista huoneistoista, paitsi Puotilan kartanon päärakennuksesta, käypää vuokraa vastaavat vuokrat Mikkolantie 15:ssä sijaitsevista rakennuksista (ent. Myllyhaka 21) sekä Valtilan kesäteatterin rakennuksesta. Näiden osalta oli käyvän vuokran ja kannettujen vuokrien erotus 3 116 403 mk.

Temppeliaukion kirkkotontin vuokrasopimus. Kaupunginvaltuuston päätettyä 24.4. korttelin n:o 426 tontin n:o 1 vuokraamisesta ko. tarkoitukseen määrättiin vuokrauden alkamisajaksi 1.8. (5.8. 1 336 §). Kaupungin ja seurakuntien välillä kirkkotontin vuokrauksesta v. 1938 tehty sopimus purettiin kaupunginvaltuuston 9.3.1960 tekemän päätöksen mukaisesti (9.12. 2 103 §).

Raisiontien Lämpö Oy:n eräiden osakkeiden myynti. Kaupungin omistamat osakkeet, joiden lunastamisen kaupunginvaltuusto 21.2.1962 oli määrännyt Ruskeasuon tontin n:o 1/713 vuokraehtoihin kuuluvaksi, myytiin Asunto Oy Koroistentie 1:lle 24 500 mk:n kauppahinnasta sekä erällä muilla ehdoilla (13.5. 829 §).

Herttoniemen satama-alueen luovuttaminen satamalautakunnan hallintoon. Kaupunginvaltuuston 19.6. tekemän päätöksen mukaisesti tuli mainittu alue siirtymään satamalautakunnan hallintoon 1.1.1964 lukien. Lautakunta päätti lähettää satamalautakunnalle aluetta koskevat vuokrasopimukset sekä ilmoituksen myönneystistä em. alueen maankäyttöluvista. Samalla päätettiin esittää kaupunginhallitukselle, että luovutettavan alueen maapohjan pääoma-arvoksi määrättäisiin 8.5 mmk sekä että talo-osaston hoidossa olleet ko. alueen rakennukset siirrettäisiin samalla satamalautakunnan hallintoon 3 270 mk:n pääoma-arvoisina (11.11. 1 939 §, 2.12. 2 073 §).

Herttoniemen satama-alueen rajojen muuttamisesta annettiin kaupunginhallitukselle lausuntoja (29.4. 732 §, 23.9. 1 635 §, 11.11. 1 940 §).

Eräiden kiinteistöviraston viranhaltijoiden palkkojen korottamiskysymystä tutki-maan lautakunta päätti asettaa tilapäisen komitean, jonka puheenjohtajaksi valittiin lautakunnan puheenjohtaja Pettinen ja jäseniksi lautakunnan jäsenet Leskinen ja Procopé (10.6. 1 031 §).

Jäsenten valitseminen liikennejärjestelytoimikuntaan. Lautakunta päätti valita liikennejärjestelytoimikuntaan kertomusvuodeksi samat kiinteistölautakunnan jä-

senet kuin edellisenä vuonna. Kunnallsasiain siht. Ekströmin tilalle valittiin 1.4. fakt. Kaspio ja toim.joht. Mattilan tilalle, joka oli toiminut myös varapuheenjohtajana, valittiin 14.10. dipl.ins. Kalliala (14.1. 49 §, 1.4. 568 §, 14.10. 1 742 §).

Käyttövaroista päätettiin myöntää yhteensä 2 110 mk kiinteistöviraston eräiden viranhaltijoiden osallistumisesta opintopäiville, kursseille yms. suoritettaviin maksuihin (4.2. 208 §, 18.3. 478 §, 8.4. 606 §, 29.4. 737 §, 13.5. 827 §, 20.5. 881 §, 16.9. 1 575, 1576 §, 28.10. 1 833 §) ja 80 mk edesmenneen lautakunnan jäsenen, siht. Viljo Ekströmin haudalle lasketusta seppeleestä (25.3. 532 §). Lisäksi hyväksyttiin maksettaviksi käyttövaroista liikennelaitoksen pienoislinja-auton käytöstä aiheutuneet laskut, yhteiseltä määrältään 279 mk (20.5. 882 §, 4.6. 979 §, 7.10. 1 696 §, 18.11. 1 968 §).

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehtiin esityksiä mm. asioista, jotka koskivat: Tallbergin perikunnan kanssa tehtävän, Länsiväylän rakentamiseksi tarvittavia alueita koskevan kauppakirjaehdotuksen hyväksymistä (4.2. 210 §); eräiden tilojen ym. alueiden hallintoa (4.3. 400, 401 §, 22.7. 1 257 §, 2.9. 1 485 §, 4.11. 1 876 §, 25.11. 2 010 §); vanhan kättilöopiston tontin hallintokysymystä (4.3. 405 §); kaupungin ja Bostads Ab Munksnäs N:o 22 -nimisen asunto-osakeyhtiön välisen luovutuskirjan hyväksymistä (19.8. 1 415 §); kiinteistölautakunnan johtosäännön 6 §:n 2 mom:n poistamista ja uuden kohdan lisäämistä 2 §:ään (23.9. 1 619, 1 624 §); rakennuslain 74 §:n 1 mom:n mukaisten pienehköjen korvausten maksamiseen kertomusvuonna varatun määrärahan ylittämistä (7.10. 1 695 §); määrärahan myöntämistä ilman saastumisen tutkimiseen (21.10. 1 793 §); kaupungin viranomaisten toimituskirjoista perittävien lunastusten korottamista (2.12. 2 060 §) sekä yleisen järjestyssäännön malliehdotusta (2.12. 2 100 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: aloitetta hajasijoituskysymyksiä koskevan tutkimus- ja suunnittelutoiminnan aikaansaamiseksi (21.1. 108 §); Mellunkylän alueen käyttämistä omakotiasutukseen (11.2. 246 §); raakavesitunnelin rakentamista Pitkäkoskelta Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitokseen (6.5. 795 §); Lauttasaaren leirintäalueen järjestelyä (20.5. 878 §); jäähalli-alueen varaamista Töölön pallokentän pohjoisosasta (4.6. 975 §); revisioviraston kirjelmää yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämisrahaston sääntöjen muuttamisesta (5.8. 1 331 §); Helsingin sisääntuloteiden kaunistamista (9.9. 1 522 §); konsertti- ja kongressitalon sijaintipaikkaa (2.12. 2 058 §) sekä seuraavien komiteain, toimikuntien ym. mietintöjä: raiteenpitojärjestelmän tarkistamiskomitean (11.2. 244 §), Lauttasaaren sillan uusimiskomitean (22.4. 658 §), vajaamielislaitostoimikunnan (10.6. 1 029 §), palavien nesteiden varastoisäntöä tarkistamaan asetetun komitean (26.8. 1 447 §), huoltolautakunnan yhteismajoitusjaoston (2.9. 1 483 §), katu- ja viemärikorvauskomitean (2.9. 1 484 §) ja vanhusten asuntokomitean (16.9. 1 573 §).

Ratkaisuvallan siirtämistoimikunnan mietinnöstä, joka koski kaupunkisuunnitteluviraston perustamista, antoi lautakunta lausuntonsa (11.11. 1 926 §).

2. Kiinteistöviraston tonttiosaston toimialaan kuuluvat asiat

Kaupunginvaltuuston kiinteistöjä koskevien päätösten toimeenpano. Kaupunginvaltuuston tekemät päätökset, jotka koskivat aluevaihtoja, kiinteistöjen ostamista, myyntiä ja vuokrausta, pantiin täytäntöön (ks. I osaa).

Aluevaihdot. Lautakunta päätti myydä varastonhoit. Armas Sudelle ja hänen vaimolleen Aino Sudelle 90.2 m²:n suuruisen, korttelin n:o 39112 tonttiin n:o 7 kuuluvan määräalan Ullas-nimisestä tilasta RN:o 6³⁷¹ T a p a n i l a n kylässä (tonttijakokartta n:o 755) käteisestä 541 mk:n kauppahinnasta sekä tehdä em. henkilöiden kanssa sopimuksen, jonka mukaan kaupunki oli oikeutettu ottamaan hallintaansa Tapanilan kylässä sijaitsevasta tilasta U 8° RN:o 6⁵⁶ katualueeksi merkityn osan. Kaupunki suoritti alueella olevista rakennelmista ja istutuksista 200 mk:n suuruisen korvauksen (11.2. 254 §).

Panostaja Onni Ahoselle ja hänen vaimolleen Anna Ahoselle päätettiin myydä kertomusvuoden aikana korttelin n:o 45258 tonttiin n:o 11 kuuluva 539.1 m²:n suuruinen määrääla Vartio-nimisestä tilasta RN:o 2¹⁰⁴⁶ V a r t i o k y l ä s s ä käteisestä 3 234 mk:n kauppahinnasta ja em. henkilöt luovuttivat kaupungin hallintaan katualueeksi merkityn osan Päivärinne-nimisestä tilasta RN:o 2⁵⁶⁷ saaden alueella olevista rakennelmista ym. korvauksena 700 mk (7.1. 26 §);

samoin päätettiin myydä Viktor Wickmanille ja hänen vaimolleen Aili Wickmanille Vartiokylän edellä mainitun korttelin tonttiin n:o 13 kuuluva 424.7 m²:n määrääla samasta tilasta kuin edellä 2 548 mk:n käteisestä kauppahinnasta ja em. henkilöt luovuttivat kaupungille katualueeseen kuuluvan n. 255 m²:n suuruisen maa-alueen Villa Viking-nimisestä tilasta RN:o 2⁶⁸³; kaupunki suoritti luovutettavasta maapohjasta 332 mk sekä sillä olevista rakennelmista ja istutuksista 1 000 mk (21.1. 125 §).

Dipl.ins. Markku Piispaselle päätettiin myydä perustettavaa asunto-osakeyhtiötä varten korttelin n:o 45030 tonttiin n:o 3 kuuluvat seuraavat määräälat: 110.5 m² Yhteisalueet-nimisestä tilasta RN:o 2⁷⁶⁹, 28 m²:n suuruinen osa tilojen RN:o 2³¹⁵ ja 2¹⁰⁴⁶ yhteisestä vesijätöstä sekä 7 m²:n määrääla Vartio-nimisestä tilasta RN:o 2¹⁰⁴⁶ käteisestä 1 091 mk:n kauppahinnasta. Ostaja luovutti kaupungille korvauksetta katualueeksi merkityn n. 25 m²:n suuruisen osan tilastaan RN:o 2⁸⁰ (6.5. 800 §).

Kaikki kolme em. vaihtoa suoritettiin tonttijakokartan n:o 2036 mukaisesti. Lisäksi sisältyi niihin ehtoja, jotka koskivat kadun ja viemärin rakentamisen korvaamista rakennuslain mukaisesti.

Lautakunta päätti suorittaa Asunto Oy Degerö -nimisen yhtiön kanssa aluevaihdon, jossa yhtiö luovutti kaupungille 95.4 m²:n suuruisen L a a j a s a l o n korttelin n:o 49051 tonttiin n:o 3 kuuluvan määräalan Wester-Uppby -nimisestä tilasta RN:o 2⁴¹⁴ ja kaupunki luovutti yhtiölle 24.5 m²:n suuruisen, em. korttelin tonttiin n:o 4 kuuluvan määräalan Turholm-nimisestä tilasta RN:o 1³⁷ Tullisaaren yksinäistaloa (tonttijakokartta n:o 2220). Kaupunki suoritti yhtiölle välirahana käteisellä 4 400 mk (17.6. 1 120 §).

Malmin Sähkölaitos Oy:lle päätettiin myydä M a l m i n korttelin n:o 38105 tonttiin n:o 5 kuuluva 122.5 m²:n suuruinen määrääla Örskis-nimisestä tilasta RN:o 3²⁴⁹ käteisestä 3 460 mk:n kauppahinnasta, sillä ehdolla ettei aluetta luovuteta yhtiölle ennen kuin sen käyttö teialueena on käynyt tarpeettomaksi ja alue on vapautettu

siihen kohdistuvasta tierasitteesta. Lautakunta päätti ottaa yhtiöltä sitoumuksen, jonka mukaan yhtiö luovuttaa kaupungille tarpeen vaatiessa korvaukset ja ilman eri ilmoitusta ne yht. n. 850 m²:n suuruiset katualueet, jotka kuuluivat yhtiön omistamiin tiloihin N:o 46 RN:o 3⁵⁸, N:o 75 RN:o 3⁸⁸, N:o 13^a RN:o 3¹⁰², N:o 104 RN:o 3¹²⁷ ja N:o 121 RN:o 3¹⁴⁴ (tonttijakokartat n:o 886 ja 1475) (11.2. 262 §).

Rva Lydia Mäkiselästä päätettiin ostaa n. 650 m²:n suuruinen, asemakaavassa puistoksi merkitty määräala tilasta N:o 179 RN:o 3²¹² Malmin kylässä (kaupunkimitta- ja osastonsaston karttapiirros n:o 6448/NA 5) 4 500 mk:n käteisestä kauppahinnasta ym. ehdoilla. Samalla päätettiin myydä rva Mäkiselälle tonttijaon muutoksen vahvistamisen jälkeen em. tilan koillisrajaan rajoittuva, n. 175 m²:n suuruinen tiealue liitettäväksi korttelin n:o 38056 tonttiin n:o 9 käteisestä ja viralliseen elinkustannusindeksiin sidotusta kauppahinnasta. Indeksilukua 150 vastaavaksi neliömetrihinnaksi määrättiin 7 mk. Kaupungilla oli oikeus kadun ja viemäriin rakentamiskustannusten perimiseen myöhemmin (25.2. 364 §).

Lautakunta päätti suorittaa asemakaavan ja tonttijaon muutoksen jälkeen uusien tonttien muodostuksen edellyttämän tontin osien vaihdon Johan Alhon perikunnan kanssa Malmin korttelissa n:o 38106 myöhemmin em. muutoksen pohjalla laaditun tonttijakokartan mukaisesti seuraavilla ehdoilla: kaupunki luovuttaa perikunnalle tilasta N:o 5 A RN:o 3²⁷⁸ perikunnan omistuksessa suurimmaksi osaksi olevaan tonttiin (n:o 1) merkittävän osan, n. 115 m² ja perikunta luovuttaa kaupungille omistamastaan tilasta N:o 9 RN:o 3⁴³ suurimmaksi osaksi kaupungin omistuksessa olevaan tonttiin (n:o 2) em. muutoksessa merkittävän osan, n. 115 m²; luovuttamaltaan tontin osalta ei kaupunki tule perimään korvausta kadun ja viemäriin rakentamisesta; perikunta maksaa kaupungille välirahana 900 mk käteisellä (4.3. 418 §).

Aluevaihtoa koskevan päätöksen peruuttaminen. Lautakunta päätti peruuttaa 11.9.1961 (1 522 §) tekemänsä päätöksen Marjaniemessä sijaitsevan tontin osan ja katualueen vaihtamisesta edustaja Juha Erkkilän ja hänen vaimonsa Helvi Erkkilän kanssa (23.9. 1 616 §).

Katu- ja puistoalueiden hankkiminen. Lautakunta päätti ostaa E t e l ä - H a a g a s t a Asunto Oy Orapihlajantie 13 -nimiseltä yhtiöltä 59.2 m²:n suuruisen, asemakaavassa puistoalueeksi merkityn määräalan Tomt 7 K 217 -nimisestä tilasta RN:o 1²⁶⁷ (tonttijakokartta n:o 2007) käteisestä 473 mk:n kauppahinnasta (7.1. 23 §).

T a m m i s a l o s t a päätettiin ostaa Helmi Törniltä asemakaavassa puistoalueeksi merkitty 124 m²:n suuruinen määräala T 48 K III -nimisestä tilasta RN:o 1⁴⁹ käteisestä 744 mk:n kauppahinnasta sekä suorittaa em. henkilölle 100 mk rakennuksen siirtokustannuksista

sekä Juho Kannostolta samoin puistoalueeksi merkitty n. 69 m²:n määräala T 49 K III -nimisestä tilasta RN:o 1²⁰⁰ käteisestä 414 mk:n kauppahinnasta (tonttijakokartta n:o 2211) (17.6. 1 099 §).

Lautakunta päätti ostaa Lasco Oy-nimiseltä yhtiöltä n. 320 m²:n suuruisen määräalan Rosas-nimisestä tilasta RN:o 1⁶⁵ P i t ä j ä n m ä e l l ä (kaupunkimitta- ja osastonsaston karttapiirros n:o 6385/NA 5) käteisellä 1 500 mk:n kauppahinnalla (4.2. 221 §)

sekä rva Jane Blomqvistilta n. 1 290 m²:n määräalan S 35-nimisestä tilasta RN:o 3¹⁰⁶ (kaupunkimitta- ja osastonsaston karttapiirros n:o 6613/NA 5) käteisellä 8 000 mk:n kauppahinnalla sekä sillä ehdolla, että myyjä samalla luovutti kaupungin hallintaan

4. Kiinteistöhallinto

korvauksetta Henrikintie-nimiseksi katualueeksi merkityn, n. 200 m²:n suuruisen osan tilastaan (22.4. 680 §).

Asunto Oy Konalanvuori -nimiseltä yhtiöltä K o n a l a s s a päätettiin ostaa yht. 29 056 m²:n suuruiset asemakaavassa puistoksi ja urheilukentäksi merkityt määräalat Rosas-nimisestä tilasta RN:o 1⁶⁵ ja Skyttas-nimisestä tilasta RN:o 3²⁴³ (kaupunkimittaosaston karttapiirros n:o 7003/NA 5) käteisellä 5 800 mk:n kauppahinnalla. Korttelin n:o 32026 tontin n:o 2 eteläpuolella sijaitsevan, n. 2 000 m²:n suuruisen puistoalueen luovutti myyjä kaupungin vapaaseen hallintaan 1.6.1964 lukien, muut alueet siirtyivät välittömästi kaupungille (16.9. 1 590 §).

Lautakunta päätti tehdä Yhdistys opettajatarkoteja varten -nimisen yhdistyksen kanssa sopimuksen, jonka mukaan yhdistys luovuttaa kaupungin hallintaan M a l m i l l a sijaitsevista Sofieborg ja N:o 45 nimisistä tiloista RN:o 7³⁵⁶ ja 3³¹⁷ (tonttijakokartta n:o 1475) katualueisiin kuuluvan n. 1 600 m²:n suuruisen maa-alueen. Luovutettavan alueen maapohjasta suorittaisi kaupunki rakennuslain mukaisesti 1 000 mk (4.2. 226 §).

T a p a n i n k y l ä s t ä päätettiin ostaa Johan Sirkan perikunnalta tilasta Tien-sivu RN:o 6³¹¹ n. 23 m²:n suuruinen määräala (tonttijakokartta n:o 1094) 92 mk:n käteisestä kauppahinnasta (16.12. 2 154 §).

Lisäksi suoritettiin rakennuslain 71 §:n 2 mom:n mukaisesti eräitä korvauksia ao. maanomistajille kaupungin omistukseen siirtyvistä, seuraaviin katuihin kuuluvista määräaloista: Pakilassa Ripusuontie (9.9. 1 542 §, 23.9. 1 629 §), Osuuskunnantie ja Talkootie (27.5. 936 §, 2.12. 2 076 §, 16.12. 2 153 §), Kansantie (23.12. 2 213 §) sekä Suurkaski ja Lukkarimäentie (24.6. 1 161 §); Tapaninkylässä Hietapellontie ja Uudenpellonpolku (2.12. 2 078 §, 16.12. 2 154 §).

Pakilan eräiden katualueiden korvauspäätösten muuttaminen. Kaarlo ja Linda Jaloselle, joilta oli 17.9.1962 (1 463 §) päätetty lunastaa katualueeksi merkitty osa tilasta Suvantola RN:o 4³⁵⁵, päätettiin suorittaa 280 mk:n suuruinen lisäkorvaus (20.5. 895 §).

Lautakunta päätti peruuttaa 8.10.1962 ja 20.5.1963 tilan Pönäkkä RN:o 3⁶⁹⁸ osalta tekemänsä päätökset katualueen ostamisesta ja rakennuslain mukaisten korvausten suorittamisesta ja maksaa Nestori Railion perikunnalle 1 030 mk korvauksena katualueesta ja 2 900 mk korvauksena alueella olevista puista, istutuksista ja kaivosta (11.11. 1 945 §).

Malmilla sijaitsevan yleisen rakennuksen tontin osan ostaminen. Varastonhoit. Vaito Suikkilalta ja hänen vaimoltaan Irene Suikkilalta päätettiin ostaa 16.2 m²:n suuruinen, korttelin n:o 38132 yleisen rakennuksen tonttiin n:o 7 kuuluva määräala tilasta N:o 7 RN:o 1⁶⁴ Tapanilan kylässä (tonttijakokartta n:o 2062) 250 mk:n käteisellä kauppahinnalla (25.2. 365 §).

Korvausten maksaminen kaupungille siirtyneillä katu- ym. alueilla olleista istutuksista ja laitteista. Tarkoitukseen varatuista määrärahoista päätettiin suorittaa rakennuslain 74 §:n 1 mom:n mukaisia korvauksia ao. maanomistajille seuraaviin katuihin kuuluvilla määräaloilla olleista istutuksista ym.: K u u s i s a a r e s s a Krogiuksen tie (2.12. 2 063 §, 23.12. 2 212 §);

T a p a n i n k y l ä s s ä Marjatie (11.2. 255 §), Niemitie (4.3. 416 §), Kastanjatie (5.8. 1 338 §), Tukkyllantie (5.8. 1 356 §) sekä Heinäpellontie, Hietapellontie ja Karhusuontie (17.6. 1 098 §, 22.7. 1 267 §);

M a l m i l l a Malmin raitti (25.2. 356 §, 27.5. 933 §, 26.8. 1 459 §, 25.11. 2 022 §, 9.12. 2 107 §), Notkotie (25.2. 375 §), Kirkonkyläntie (4.2. 225 §, 20.5. 898 §), Askartie (29.4. 754 §) sekä Hietapellontie ja Kunnantie (27.5. 933 §);

O u l u n k y l ä s s ä Veräjänkorva (20.5. 892 §, 27.5. 937 §), Otto Brandtintie (16.9. 1 598 §), Lohimiehenpolku (13.5. 832 §), Uunisepäntie (18.11. 1 973 §) sekä Pellavakaskentie, Aidasmäentie ja Torivoudintie (29.4. 754 §);

P a k i l a s s a Talkootie ja Osuuskunnantie (13.5. 832 §, 27.5. 936 §, 16.9. 1 595 §, 2.12. 2 077 §, 16.12. 2 153 §) sekä Ripusuontie ja Lähdepolku (5.8. 1 356 §, 19.8. 1 424 §, 26.8. 1 460 §);

V a r t i o k y l ä s s ä Arhotie (5.8. 1 356 §, 19.8. 1 424 §, 26.8. 1 460 §);

T a m m i s a l o s s a Vanhaväylä (8.4. 618 §), Tammisalon tie (13.5. 832 §, 20.5. 892 §, 27.5. 937 §, 14.10. 1 759 §), Väylänrinne (22.7. 1 267 §) sekä Pyörökiventie ja Leppisaarentie (11.2. 274 §).

Lautakunta päätti peruuttaa 24.9.1962 (1 495 §) tekemänsä päätöksen L a u t t a s a a r e s s a sijaitsevan tilan Berghem RN:o 1⁵⁶ vastaanottamisesta ja rakennuslain 74 §:n 1 mom:n mukaisen korvauksen suorittamisesta Asunto-oy Taivaanvuohentie 2:lle (11.2. 248 §).

Katualueen kaupungin haltuun ottamista koskevat ilmoitukset. Maanomistajille tehtiin vuoden aikana eräitä ilmoituksia heidän tiloistaan asemakaavassa katualueeksi merkittyjen osien ottamisesta kaupungin haltuun rakennuslain 48 §:n 1 mom:n nojalla. Ilmoitukset koskivat seuraaviin katuihin kuuluvia määräaloja: Tapaninkylässä Marjatie (21.1. 131 §), Oulunkylässä Pikkukoskentie (28.1. 173 §) sekä Pakilassa Rapparinkuja ja Suurkaski (18.2. 316 §, 20.5. 896 §).

Myydyt tontinosat. Kertomusvuonna päätettiin myydä seuraavat tontinosat niiden lunastamiseen oikeutetuille:

Tontti ja kortteli	Pinta-ala, m ²	Ostaja	Tonttijakokartta tai karttapiirros n:o	Myyntihinta mk	Päätös
2/28075 ¹⁾	215.0	Hilma Koskivirta ja Kaarlo Koskivirran perikunta	1319	1 935	{ 19. 8. 1 422 § 4.11. 1 879 §
5/29099	81.0	Suomen Vapaakirkko	1026	4 850	22. 4. 670 §
12/33136 ¹⁾	24.3	Jaakko Forsberg	1409	220	16.12. 2 146 §
3/34032 ¹⁾	209.0	Helmi ja Vilho Lappalainen	6537/NA 5	1 672	25. 3. 545 §
{3/39007 ¹⁾	5.4	Vieno Bergholm, Arvo Majokorpi ja	1527	38	18. 3. 507 §
{4/39007 ¹⁾	24.1	Kerttu Aulanne	»	169	S:n
3/39017 ¹⁾	406.0	Oskar Rantanen	1310	2 436	5. 8. 1 338 §
12/39038 ¹⁾ ²⁾	334.2	Martti ja Laila Itkonea	1212	2 172	12. 8. 1 393 §
{4/45013 ¹⁾	84.0	Leo Heinänen	2181	672	10. 6. 1 040 §
{5/45013 ¹⁾	87.0	S:n	»	696	S:n
3/45026 ¹⁾	639.6	Helvi Hallenberg ja Jorma Lehtinen	1857	4 797	2.12. 2 069 §
17/45026 ¹⁾	73.9	Dagmar Lauritzen	2056	517	1. 4. 577 §
10/45258 ¹⁾	38.0	Eino Saari	2063	304	2.12. 2 084 §
12/45258 ¹⁾	444.5	Edvard ja Helmi Liikanen	»	2 667	11. 2. 250 §
6/45264	127.9	Hels. ev. luf. seurakunnat	2182	2 300	9. 9. 1 548 §
5/49051	40.0	Asunto Oy Koirasaarentie 1	2220	400	16.12. 2 166 §
7/49051	65.0	Asunto Oy Degerö	»	650	S:n

¹⁾ Kaupunki oli oikeutettu perimään myöhemmin luovutettavan tontinosan osalta rakennuslain mukaisen korvauksen kadun ja viemärin rakentamisesta. — ²⁾ S:n asemakaavalain mukaisen katumaakorvauksen.

4. Kiinteistöhallinto

Marjaniemessä olevan määräalan myynti. Lautakunta päätti myydä autoilija Vihtori Halmeelle, sen jälkeen kun asemakaavan ja tonttijaon muutokset olisi vahvistettu ja viimeistään kertomusvuoden loppuun mennessä, n. 434 m²:n suuruisen määräalan Yleisalueet-nimisestä tilasta RN:o 27⁶⁹ Vartiokylän kylässä (kaupunkimittausosaston karttapiirros n:o 6342/NA5) käteisellä 3472 mk:n kauppahinnalla ym. ehdoilla. Kaupungilla oli oikeus rakennuslain mukaisen korvauksen perimiseen kadun ja viemäriin rakentamiskustannuksista ko. määräalan osalta (21.1. 132 §, 4.2. 231 §).

Suomen Sokeri Oy:n vuokrasopimuksen ehdot. Kaupunginvaltuusto oli 14.11.1962 päättänyt korttelissa n:o 472 olevan tontin n:o 7 vuokraamisesta rakennuksineen Suomen Sokeri Oy:lle. Vuokrasopimuksen muista ehdoista mainittakoon: vuokra-aika määrättiin alkavaksi 1.2. kertomusvuonna; tontilla olevia rakennuksia ei saanut kaupungin luvatta kokonaan tai osittain purkaa eikä puita kaataa ilman kaupunginmetsänhoitajan lupaa; tontin aitaamisessa samoin kuin kadun kunnossa- ja puhtaanapitoon liittyvissä kysymyksissä noudatettiin aikaisempia määräyksiä ja käytäntöä; vuokraaja oli oikeutettu vesilain asettamilla edellytyksillä johtamaan jätevesiä yleiseen viemäriin ilman eri korvausta kuten ennenkin; vuokraaja oli velvollinen suorittamaan tontinmittauksesta vahvistetun taksan mukaisen maksun; kiinteistölautakunnalla tai sen määräämällä henkilöllä oli oikeus milloin tahansa toimittaa tontilla katselmus; vuokraoikeutta ei kaupunkia kuulematta saanut siirtää toiselle eikä luovuttaa tonttia tai osaa siitä toisen käytettäväksi. Vuokrasopimuksen soveltamisesta syntyneet erimielisyydet ratkaisisi kolmijäseninen sovintolautakunta (21.1. 111 §).

Vuokralle annetut asuntotontit. Kertomusvuonna annettiin vuokralle seuraavat asunto- ja liiketalotontit (ks. myös I osan ss. 79-92).

Alue	Tontti ja kortteli,	Rakentamis-oikeus-yksikköä	Vuokraaja	Vuokra- kausi päättyy	Alkuvuosi- vuokra mk	Indeksiin sidottu perus- vuosi- vuokra mk	Päätös
Oulunkylän eteläosa	3 ja 4/ 28033	30, 30	Asunto Oy Veräjänkulma	31.12.2025	7 200	4 800	8.7. 1 238 §
Suursuo	2/28320	37	Otto Wuorio Oy, perust. yht. varten	S:n	4 440	2 960	2.9. 1 500 §
»	4/28321	53	Asunto Oy Suolinna	»	6 360	4 240	1.4. 589 §
Riistavuori	6/29027	121	Asunto Oy Riistavuorenkujat 8	»	17 242	11 495	8.4. 627 §
»	9/29028	57	Asunto Oy Riistavuorenkujat 3	»	8 122	5 415	4.2. 220 §
Pihlajamäki	1/38007	169	Asunto Oy Vuolukiventie 2	»	13 055	8 703	9.9. 1 534 §
»	2/38007	121	Asunto Oy Vuolukiventie 4	»	9 347	6 231	S:n
»	1/38021	67	Asunto Oy Graniittitie 15	»	5 176	3 450	»
»	1/38024	166	Asunto Oy Rapakivenkuja 2	»	9 462	6 308	18.3. 503 §
»	2/38024	46	Haka, perust. yhtiötä varten	»	2 622	1 748	S:n
»	3/38024	16	Haka ja Sato, perust. yht. vart.	»	2 280	1 520	18.3. 509 §
»	2/38025	166	Haka, perust. yht. vart.	»	9 462	6 308	18.3. 503 §
»	3/38025	114	S:n	»	6 498	4 332	18.3. 503 §
Puotila II	3/45060	29	Asunto Oy Raaseporintie 4	»	4 894	3 262	6.5. 808 §
S:n	4/45060	21	Asunto Oy Raaseporintie 2	»	3 544	2 362	18.3. 495 §
»	3/45070	95	Hels. Invaliidien Yhdistys	»	10 687	7 125	4.6. 985 §
»	1/45075	75	Hels. suom. ja ruots. evank. lut. seurakunnat	»	8 437	5 625	11.2. 271 §
»	3/45075	56	Keskinäinen Vak. yht. Tarmo	»	6 300	4 200	4.6. 986 §
»	3/45076	42	Säästöpankki Torkkeli ym. asuntosäästäjät	»	4 725	3 150	11.3. 453 §
»	2/45078	270	Asunto Oy Vanhanlinnankuja 1	»	30 375	20 250	1.4. 574 §
»	1/45079	102	Asunto Oy Arhotie 24	»	11 475	7 650	22.7. 1 278 §
»	2/45081	77	Vuokralaisten Keskusliitto	»	8 662	5 775	23.12. 2 203 §
»	1/45082	132	Asunto Oy Kuusistonlinnant. 3	»	14 850	9 900	19.8. 1 430 §
»	5/45083	126	Bostads Ab Kustövägen 1	»	14 175	9 450	28.1. 172 §
Myllypuro	4/45128	102	Asunto Oy Säästömylly	15. 6.1968	11 475	7 650	22.7. 1 280 §
»	4/45129	486	Asuntosäästäjät	15.12.1968	54 675	36 450	24.6. 1 168 §
»	2/45132	119	SOK:n Asuntosäästöyhdistys	31.12.2025	13 387	8 925	18.2. 311 §
»	5/45132	249	Kansallis-Osake-Pankki, perust. yht. vart.	S:n	28 012	18 675	11.3. 457 §
»	1/45137	425	Kiinteistö Oy Myllypurontie 2	»	50 681	33 787	28.10. 1 843 §
»	1/45141	509	Kiinteistö-oy Yläkiventie 8	»	57 262	38 175	17.6. 1 118 §
»	4/45142	422	Kiinteistö-oy Yläkiventie 5	»	47 475	31 650	28.10. 1 849 §
»	5/45142	158	Kustannus-oy Kansanvalta ja Hels. Työv. Säästöpankki, perust. yht. vart.	»	17 775	11 850	16.12. 2 164 §
»	1/45144	544	Kiinteistö Oy Yläkiventie 2	»	61 200	40 800	16.12. 2 165 §
»	2/45152	51	Myyntiyhdistys Puutalo	»	8 989	5 992	23.12. 2 222 §
»							14.10. 1 761 §
							23.9. 1 623 §
							18.11. 1 983 §

Edellä luettelossa olevien tonttien vuokraehdoista mainittakoon: Oulunkylän eteläosan (Veräjämäki) tonttien vuokrausperusteet oli kaupunginvaltuusto vahvistanut 24.1.1962. Lopullinen osaksluettelo oli ennen tonttien n:o 3 ja 4/28033 vuokraus-sopimuksen allekirjoittamista esitettävä tonttiosaston hyväksyttäväksi.

Pihlajamäen tontti n:o 3/38024 vuokrattiin myymälärakennuksen ja autotallin rakentamista varten. Tonttien n:o 1 ja 2/38007 sekä 1/38021 vuokraajat osallistuivat yhteisen kallsuojan rakennuskustannuksiin erikseen tehtävän sopimuksen perusteella. Pihlajamäen alueen pohjoisosan asunto- ja huoltotonttien vuokraamisperusteista oli kaupunginvaltuusto päättänyt 20.2. kertomusvuonna.

4. Kiinteistöhallinto

Myllypuron alueen tonttien vuokraamisperusteista oli kaupunginvaltuusto päättänyt 29.5. kertomusvuonna, jolloin mm. vuokra-aika määrättiin päättyväksi 31.12. 2025. Tonttien n:o 4/45129 ja 4/45128 kaupungin omistuksessa olevat osat vuokrattiin mm. sillä ehdolla, että vuokraajat sitoutuivat noudattamaan myöhemmin määrättäviä pitkäaikaisen vuokrasopimuksen ehtoja taannehtivasti 16.2. ja 16.6. lukien. Myllypuron tonttien vuokraehdoista mainittakoon: tonteille ei saanut sijoittaa talokohtaisia roskanpolttuouneja; vuokraaja oli velvollinen osallistumaan yhteisen kalliosuojan, mikäli sellainen alueelle rakennettaisiin, rakennus- ja hoitokustannuksiin sekä käyttämään aluetta varten rakennettavan yhteisen lämmityslaitoksen jakamaa lämpöä myöhemmin määrättävien perusteiden mukaisesti.

Tontin n:o 5/45142 Yläkiventien puoleiselle sivulle oli varattava tila viemärikujaa varten rakennusviraston ohjeiden mukaisesti. Tontille n:o 2/45152 rakennettavan talon huoneistot oli luovutettava asunnon tarpeessa oleville helsinkiläisille.

Lisäksi kuului Myllypuron tonttien luovutusehtoihin eräitä maaston säilyttämistä koskevia määräyksiä.

Puotila II:n eräiden tonttien osalta määrättyt korvaukset osuudesta kalliosuojaan. Tonttien n:o 1/45064 ja 2/45076, joiden vuokraamisesta oli päätetty v. 1962, vuokraajien oli ennen ko. vuokrasopimusten allekirjoittamista suoritettava kaupungille tarkemmin määrätty kertakaikkinen korvaus osuudestaan alueen kalliosuojaan (28.1. 159 §).

Kaupunginvaltuusto päätti 9.1. kertomusvuonna, että väestönsuojan kerääntymisalueella olevilta asuntotonteilta peritään kertakaikkinen korvaus, joka vastaa 8.50 mk huoneistoneliometriä kohti. Samalla oikeutettiin kiinteistölautakunta alentamaan em. alueelta jo vuokrattujen aravalainoittamattomien tonttien vuokrat samoiksi kuin aravalainoitettujen tonttien eli määräämään ne indeksiä 100 vastaavan 1 500 mk:n huoneyksikköarvon perusteella.

Lautakunta päätti, että seuraavia v. 1962 vuokrattuja tontteja koskevia sopimuksia muutetaan mainitulla tavalla, sillä edellytyksellä että vuokraajat 30.6. mennessä suorittavat osuutensa kaupungin toimesta rakennettavan kalliosuojan kustannuksista: 1/45061, 1-3/45062,2 ja 3/45065, 1 ja 2/45066, 1/45067, 2/45070, 1/45072, 1/45074 (11.2. 263 §).

Erään Vallilasta vuokratun tontin kalliosuojakustannusten vahvistaminen. Kaupunginvaltuusto oli oikeuttanut lautakunnan vuokraamaan 6.3. asuntotuotantokomitealle Vallilan korttelin n:o 558 tontin n:o 1. Lautakunta päätti vahvistaa osuudesta yhteiseen kalliosuojaan maksettavan korvauksen suuruudeksi 66 521 mk (24.6. 1 166 §).

Asuntotonttien vuokraoikeuden siirto hyväksyttiin eräissä tapauksissa (tonttij. 14.1. 21 §, 11.2. 42 §, 22.4. 127 §, 17.6. 184, 186 §, 7.11. 350 §, 21.11. 365 §).

Asuntoalueiden tonttien vuokrasopimusten muutokset ja lisäehdot, vuokrien tarkistaminen ym. Lautakunta päätti lisätä v. 1961 vuokrattua tonttia n:o 7/28320 koskevaan vuokrasopimukseen ehdon, jonka mukaan kaupunki sai korvauksetta tehdä jalankulkua varten 3 m:n levyisen käytävän tontin pohjoisrajaa pitkin, sillä ehdolla että kaupunki huolehti tämän jalkakäytävän kunnossapidosta ja lumen poiskuljetuksesta (8.7. 1 226 §).

Aarnikan Lämpö Oy:lle oli 2.5.1962 (714 §) päätetty vuokrata Pihlajamäen tontti n:o 4/38015. Sitten, 19.11.1962 oli hyväksytty asemakaavan muutos, jonka mu-

kaan ko. tontista muodostettiin uudet tontit n:o 6, 7 ja 8. Tontti n:o 7 merkittiin liiketontiksi ja muut huoltotonteiksi. Lautakunta päätti em. vuokrauspäätöstään muuttaen vuokrata 31.12.2025 saakka tontit n:o 6 ja 8 Aarnikan Lämpö Oy:lle, edellisen 786 mk:n alkuvuosivuokrasta ja 566 mk:n perusvuosivuokrasta ja jälkimmäisen 1 644 mk:n alkuvuosivuokrasta ja 1 184 mk:n perusvuosivuokrasta sekä tontin n:o 7 Kauppa Oy Tukolle 1 608 mk:n alkuvuosivuokrasta ja 1 159 mk:n perusvuosivuokrasta (7.1. 20 §).

Eräitä ehtoja, jotka koskivat yhteisen väestönsuojan, lämpökeskuksen tai vesi- ja viemärijohtojen sijoittamista sekä tie- ja paikoitusalueiden järjestelyä, lisättiin seuraavien tonttien vuokrasopimuksiin: 3 ja 4/38003 (21.1. 116 §); 1-6/38011, 1, 2, 4 ja 5/38012, 1-3, 5-8/38015 (18.2. 320 §); 17 ja 18/28056 (18.11. 1 985 §); 1 ja 2/28152 (9.9. 5 551 §); 5/308 (23.12. 2 219 §).

Lisäksi lautakunta hyväksyi eräitä Pihlajamäen tontteja koskevia rasitesopimuksia (27.5. 934, 23.9. 1 636 §, 11.11. 1 949 §).

Seuraavien Vallilan tonttien vuosivuokrat päätettiin korottaa 1.1. alkaen jäljempänä mainituiksi: Asunto-osuuskunta Poisto, tontit n:o 27 ja 28/531, vuokra 0.13 mk; Asunto-oy Sturenkatu 37—41, kaksi osaa korttelista n:o 533, vuokrat 0.39 ja 0.20 mk (25.3. 552 §).

Irtisanomisen varassa jatkuvien huvila-alueiden vuokria oli tarkistettu edellisen kerran v. 1958. Lautakunta päätti sanoa kertomusvuonna irti näiden alueiden vuokrasopimukset sekä jatkaa niitä irtisanomisajan päätyttyä. Vuokrat päätettiin tarkistaa tonttiosaston laatiman ehdotuksen mukaisesti. Maapohjasta, josta vähennettiin 500 m² huoneiden pinta-alana, päätettiin edelleen periä 0.02 mk/m² kun taas huoneiden osalta vuokra oli 24 mk/m². Samoin otettiin huomioon rakennusten kunto ym. vuokraa määrättäessä (18.3. 502 §, 25.3. 539 §). Lisäksi suoritettiin eräitä vuokrien oikaisuja pinta-alan pienennyksen tms. johdosta (30.9. 1 676 §, 28.10. 1 844 §).

Irtisanomisajan varassa jatkuvien Hermannin vuokra-alueiden 91/652,9,11,13 ja 28/653, 5/658 ja 17/VII b sekä Hermannin II:n alueiden 4/XV, 2/XVI, 1, 2, 7 ja 8/XVII sekä 1/XIX vuokrat päätettiin tarkistaa samoilla perusteilla kuin edellä, paitsi että vuokrista vähennettiin kolmasosa (8.4. 614 §, 8.7. 1 236 §).

Kultaklausuuliehtoiset maanvuokrat. Rahatoimistolle tehtiin vuokrien perimistä ja niiden suuruutta koskevat ilmoitukset (11.3. 449 §, 8.4. 620 §, 5.8. 1 347 §, 7.10. 1 708 §, 9.12.2 114 §) sekä eräälle vuokraajalle palautettavaa summaa koskeva ilmoitus (25.3. 553 §).

Kaupunginhallitukselle esitettiin eräiden v. 1961—1962 maksettujen kultaklausuulivuokrien palauttamista (14.1. 64 §, 7.10. 1 716 §) sekä eräiden sopimusten vuokranmääräämisperusteen muuttamista (2.9. 1 505 §, 21.10. 1 810 §).

Asuntotonttien ja -alueiden vuokrasopimusten pidentäminen. Lautakunta päätti jatkaa Herttoniemen vuokra-alueiden n:o 64, vuokraaja K. Degerth, ja n:o 65, vuokraaja Sirkka Lehtinen, vuokrasopimuksia 6 kk:n irtisanomisajan varassa ilman vapaata siirto-oikeutta. Edellisen alueen vuosivuokra oli 234 mk ja jälkimmäisen 118 mk (8.4. 615 §).

Helsingin sokeainkoulun vuokraoikeutta korttelin n:o 302 tonttiin n:o 1 päätettiin jatkaa 1.1.1964—30.6.1965 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen 6 kk:n irtisanomisen varassa sekä muuten entisillä ehdoilla (23.12. 2 220 §).

4. Kiinteistöhallinto

Asuntotontteja ja -alueita koskevien vuokrasopimusten päätyminen. Kertomusvuonna merkittiin päättyväksi 31.12. toim.joht. Abraham Blaugrundin vuokraoikeus Sarkapello 3 -nimiseen vuokra-alueeseen Oulunkylässä (4.3. 409 §);

M. Santalan vuokraoikeus Hermannin II:n tonttiin n:o 2/XIX (22.4. 682 §);

Karin Rosbergin vuokraoikeus Sommaro-nimiseen vuokra-alueeseen n:o 18 Meilahdessa merkittiin päättyväksi 30.6. (10.6. 1 046 §) sekä

heti päättyväksi Aili Hakkaraisen vuokraoikeus Pähls-nimisellä tilalla RN:o 1⁴ olevaan vuokra-alueeseen n:o 1 Malmilla (25.11. 2 015 §).

Viljelysalueen vuokrasopimuksen jatkaminen. Rva Elsa Steniuksen vuokraoikeutta n. 3 000 m²:n suuruiseen määrään Munkkiniemen tilasta RN:o 1¹¹⁷² päätettiin jatkaa 1.1.1964—31.12.1965 väliseksi ajaksi entisillä ehdoilla (18.11. 1 975 §).

Myymäläalueen vuokrasopimuksen jatkaminen. Osuusliike Elannon vuokraoikeutta 400 m²:n suuruiseen myymälärakennuksen paikkaan Toukolassa Kirsikkatien varrella päätettiin jatkaa 1.1.1964 lukien, irtisanomisaika 6 kk, 500 mk:n vuosivuokrasta ja muuten entisillä ehdoilla (25.11. 2 027 §).

Kahvila- ja ulkotarjoilualueet. Toivo Kuulan puistosta kesäkahvilan ym. pitoa varten v. 1962 vuokrattua aluetta koskevaa vuokrasopimusta muutettiin siten, että paikalla olevassa rakennuksessa saatiin harjoittaa ravintolaliikettä (22.4. 694 §).

Lautakunta päätti pidentää Torvald ja Rauni Jungebrandin vuokraoikeutta ns. kahvila Mississippin alueeseen ajaksi 1.1.1964—31.12.1965. Vuosivuokraksi määrättiin 200 mk (23.12. 2 210 §).

Kertomusvuoden kesäkaudeksi myönnettiin lupa ulkotarjoilun harjoittamiseen ao. liikkeen edustalla olevalla jalkakäytävällä Tit-Bit Oy:n ravintola Cafeterialle, Toivonkatu 1—3 sekä Länt.-Brahentkatu 4:ssä olevan kahvibaarin omistajalle. Korvaus luvasta oli 100 mk (22.4. 685 §, 29.4. 746 §).

Lautakunta päätti oikeuttaa Töölönlahden rantakahvilan vuokraajan pitämään ko. rannassa yleisön käyttöön tarkoitettuja, esitettyjen piirustusten mukaisia kanootteja 50 mk:n lisäkorvauksesta kesäkaudelta toistaiseksi. Lupa myönnettiin eräillä ehdoilla (8.4. 617 §).

Alueen vuokraaminen Invaliidisäätiölle parakkia varten. Säätiö oikeutettiin pitämään Ruskeasuon tontin n:o 19/728 pohjoisosassa tilapäistä parakkia ammattikoulunsa maalaamoa varten, irtisanomisaika 6 kk, 1.9. lukien kauintaan 31.8.1966 saakka 100 mk:n vuosikorvauksesta sekä eräillä muilla ehdoilla (26.8. 1 465 §).

Suomalaiselle Normaalilyseolle koulupuutarha-alueeksi Laivurinrinteen varrelta v. 1935 vuokrattua määrää alaa koskeva sopimus sanottiin irti päättyväksi 31.12.1963 (24.6. 1 155 §).

Pienoisgolfkenttien vuokraaminen. Kertomusvuoden kesäkaudeksi myönnettiin lupia eräille yhdistyksille pelikenttensä toiminnassa pitämiseen. Korvaus kesäkaudelta oli 50 mk (29.4. 760 §, 6.5. 803 §, tonttij. 4.6. 171 §, 17.6. 191 §).

Siirtolapuutarhat. Tavanmukainen talvitarkastus suoritettiin kaikissa siirtolapuutarhoissa (7.1. 18 §).

Pakilan ja Talin siirtolapuutarhayhdistyksiltä veloitettiin kummaltakin 20 mk virvoitusjuomakioskin pitämisestä puutarhapalstojen vuokraajia varten kertomusvuonna (2.9. 1 487 §).

Kaupunginhallitukselle esitettiin Herttoniemen ja Kumpulan siirtolapuutarhojen

palstojen vuokraoikeuksia jatkettaviksi 31.12.1967 saakka sekä että palstojen perusvuokriksi määrättäisiin 15 p/m² (5.8. 1 363 §).

Moottoriajoneuvojen huoltoasemat, polttoaineen jakeluasemat ja -laitteet. Hakaniemmentorin uudelleenjärjestelyn yhteydessä vuokrattiin Esso Oy:lle autonhuoltoasemaa varten n. 1 250 m²:n suuruinen määräala, jonka paikka oli merkitty istutuskaistoi-
neen asemakaavaosaston piirustukseen n:o 5339. Vuokraus tapahtui kaupunginhallituksen 20.6. päättämällä ehdoilla ja samalla merkittiin yhtiön aikaisempi Hakaniemmentorilla sijaitsevaa huoltoasemaa koskeva sopimus päättyväksi 15.7. (8.7. 1 235 §)

Gulf Oy:n vuokraoikeutta Rata-, Yrjön- ja Merimiehenkadun risteyksessä sijaitsevaan jakeluasemaan sekä Munkkiniemen Puistotien ja Huopalahdentien kulmassa olevaan huoltoasematonttiin päätettiin jatkaa 5 vuodeksi muuten entisillä ehdoilla, paitsi että vm. aseman perusvuosivuokraksi määrättiin 12 000 mk. Vuokraaja velvoitettiin sijoittamaan 30.6. mennessä asemilleen yleistä käymälää osoittava kilpi tonttiosaston ohjeiden mukaisesti. Samalla muutettiin vuokrasopimukseen sisältyvä ehto, joka koski katuosuuksien kunnossa- ja puhtaanapitoa (4.3. 413 §).

Shell Oy:n vuokraoikeutta Töölönkadun varrelta korttelista n:o 469 autonhuoltoasemaa varten vuokrattuun 1 250 m²:n suuruiseen määrään päätettiin jatkaa 1.6. lukien toistaiseksi, irtisanomisaika 6 kk, 7 000 mk:n suuruisesta indeksistä 100 vastaavasta perusvuosivuokrasta ja 10 500 mk:n alkuvuosisuokrasta (4.6. 987 §).

Saman yhtiön Vaasankadun varrella olevan jakeluaseman vuokraoikeutta päätettiin jatkaa muuten entisillä ehdoilla, paitsi että katuosuuden kunnossapitoa koskeva kohta tarkistettiin (17.6. 1 109 §) sekä Nuijamiestentien varrella Pohjois-Haagassa olevan huoltoasema-alueen vuokraoikeutta 1.1.1964 alkaen 28.2.1982 saakka, perusvuosivuokrana 18 400 mk (16.12. 2 151 §).

Lisäksi myönnettiin eräitä lupia rajoitetun asiakaspiirin tai yksityiseen käyttöön tarkoitettujen polttoainesäiliöiden ja jakelulaitteiden asentamiseen ja pitämiseen (11.2. 260 §, 1.4. 583 §, 17.6. 1 125 §, 8.7. 1 253 §, 5.8. 1 340 §, 2.9. 1 502 §, 16.9. 1 584 §) sekä muutettiin erästä v. 1962 tehtyä päätöstä (28.1. 166 §, 18.2. 310 §).

Vapaa vuokraoikeuden siirto-oikeus myönnettiin kahden Union-Öljy Oy:n huoltoasematontin vuokrauksiin (1.7. 1 194 §).

Tonttiosaston toimittamassa tarkastuksessa hyväksyttiin nestekaasun säilytyskaappien sijoitus Esso Oy:n huoltoasemilla (29.4. 755 §).

Eräiden kesänviettoalueiden vuosivuokrat päätettiin tarkistaa indeksin 20 %:n nousua vastaavasti: Laajasalossa Wärtsilä-yhtymän alue, vuokra 600 mk 1.8.1963 alkaen ja Kalliolan Kannatusyhdistyksen alue, vuokra 240 mk 1.7.1964 alkaen; Helsingin NMKY:n alue Vantaan Ruutinkosken alapuolella, vuokra 300 mk 1.1.1964 alkaen; Helsingin Demokraattisen Nuorisoliiton alue Kulomaalla ja Imatran Voima Oy:n alue Vantaan itäisen haaran rannalla, molempien vuokra 60 mk 1.10.1963 lukien (4.6. 1 000 §).

Maksullisen pysäköintipaikan järjestäminen Annankadun kansakoulun viereiselle kentälle. Lautakunta päätti tehdä kauppa Tauno Jaatisen kanssa sopimuksen maksullisen paikoituksen kokeilemiseksi ja kehottaa asemakaavaosaston liikennetoimistoa tarkkailemaan ko. toimintaa. Kansakoulun pihamaasta luovutettiin se osa, joka oli koulutontin ulkopuolella koulun ja Annankadun välissä, pinta-alaltaan 1 790 m², 100 mk:n kertakaikkisesta korvauksesta ajaksi 5.6.—24.8. Vuokraaja sai periä pysäköintipaikan käytöstä asiakkailta maksun, joka ei saanut olla suurempi kuin 0.40

4. Kiinteistöhallinto

mk/t ja taksat oli asetettava näkyviin. Pysäköintialue oli pidettävä avoinna ja varoituna arkisin klo 7—20 välisen ajan ja muina aikoina suljettuna, kuitenkin siten ettei koulun omaa liikennettä estetty. Kaupunki antoi maksutta käytettäväksi liikennemerkkin aluetta varten sekä tarvittavat kilvet, muut laitteet hankki vuokraaja. Alueelle sai sijoittaa vain henkilö- ja pakettiautoja (4.6. 1 001 §).

Betonitehtaan paikan vuokraaminen Rudus Oy:lle. Lautakunta päätti vuokrata tehdasta varten Reimaran tontin n:o 1/46130 länsiosasta muodostettavan, n. 7 000 m²:n suuruisen tontin ajaksi 1.7.1963—30.6.1968 ja jatkaa vuokrausta tämän jälkeen, irtisanomisaika 6 kk. Vuosivuokra, 12 250 mk, oli kiinteä 31.3.1964 saakka ja sen jälkeen sidottu elinkustannusindeksiin, perusvuokrana 8 170 mk. Alueen kunnallisteknillisten töiden valmistuttua oli kaupungilla oikeus korottaa perusvuosivuokraa 30 %. Vuokraajan oli huolehdittava siitä, ettei pöly- ym. haittaa aiheutunut tehtaan toiminnasta ympäristölle eikä aluetta saanut käyttää tehtaan jätteaineiden varastointiin. Kaupunki sai korjata ruokamullan alueelta ja vuokraaja velvoitettiin korvaamaan maatalousosastolle mahdollisesti aiheutuva satovahinko (17.6. 1 100 §).

Lisäalueen vuokraaminen Teknos-Tehtaat Oy:lle. Pitäjänmäen kortteleiden n:o 46020 ja 46023 välistä päätettiin vuokrata n. 849 m²:n suuruinen lisäalue pihamaana käytettäväksi 1.7. lukien, irtisanomisaika 3 kk, 1 289 mk:n perusvuosivuokrasta ja 1 933 mk:n alkuvuosi vuokrasta 31.3.1964 saakka. Ehdoista mainittakoon: alueelle ei saanut rakentaa eikä sitä käyttää ulkovarastointiin; alue saatiin aidata tontin n:o 2/46023 yhteyteen, mutta sillä olevaan kaupungin sähkömuuntajaan oli turvattava esteetön pääsy (17.6. 1 103 §, 1.7. 1 200 §).

Vantaan Pienteollisuusalo Oy:n vuokraehdot. Vuokrasopimukseen, joka koski tontin n:o 5/TK 671 n. 7 000 m²:n suuruisen osan vuokraamista mainitulle yhtiölle kaupunginvaltuuston 24.4. päättämällä ehdoilla, päätettiin lisätä seuraava ehto: osakas ei saa luovuttaa oikeuttaan tai huonetilojaan sivulliselle ilman kiinteistölautakunnan lupaa aikaisemmin kuin vuoden kuluttua rakennuksen valmistumisesta enintään 10 000 mk:n sopimussakon uhalla. Lisäksi oli vuokraaja velvollinen rakentamaan 27.5. päivätyn piirustuksen mukaiseen paikkaan 60 × 100 m:n suuruisen palloilukentän työselityksen mukaisesti. Samalla todettiin kaupunginvaltuuston em. päätöksen vuokraehtojen 2) ja 4) kohdat täytetyiksi (17.6. 1 123 §, 8.7. 1 239 §, 30.9. 1 663 §).

Varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokralleanto. Kertomusvuoden aikana annettiin vuokralle mm. seuraavat varasto- ja pienteollisuusalueet:

Alue	Tontti ja kortteli	Pinta-ala, m ²	Vuokraaja	Vuokra-kausi päättyy	Alkuvuosi-vuokra mk	Indeksiin sidottu perusvuosi-vuokra mk	Päätös
Haaga	6/29081	1 533.0	Finza Oy	31. 3.1990	1 841	1 227	17.6. 1 116 §
Pakila	1/34103	3 733.0	Sirolan Liikenne Oy	15. 7.1968	3 360	2 240	1.7. 1 193 §
Tattarisuo	2/41001	4 000.0	Ku-Ma Oy	31. 3.1968	3 360	2 400	18.3. 486 §
»	3/41001	4 000.0	Vallilan Autosähköhuolto Oy	31.12.1968	3 600	2 400	23.9. 1 638 §
»	3/41002	1 900.0	Takomo & korjauspaja K. Hurmerinta	31. 7.1968	1 710	1 140	22.7. 1 287 §
»	4/41002	1 900.0	Autotarkast.Kauko Lähdemäki	31.12.1968	1 710	1 140	2.12. 2 062 §
»	5/41002	1 900.0	Hitsaamo V. Kaarakainen	S:n	1 710	1 140	23.9. 1 638 §
»	7/41002	2 280.0	Rakennustuote Oy	31. 5.1968	2 052	1 368	10.6. 1 041 §
»	3/41003	1 500.0	Rak.liike Oskari Koskinen	31.12.1967	1 260	900	23.9. 1 639 §
»	2/41005	1 500.0	Peltiseppä Anto Leppimäki	31.12.1968	1 350	900	28.1. 167 §
»	8/41005	1 500.0	Murator Oy	S:n	1 350	900	11.11. 1 948 §
»	9/41005	1 250.0	Konekauha Oy	»	1 125	750	28.10. 1 847 §
»	8/41006	1 900.0	Uikomains Oy	31. 5.1968	1 710	1 140	11.11. 1 948 §
»	1, 2, 9, 10, 41007	7 600.0	Rakennus Oy	31. 8.1968	6 840	4 560	10.6. 1 041 §
»	7/41007	1 900.0	Rappaus-Huolto Oy	30. 6.1968	1 710	1 140	22.7. 1 286 §
Takkatie	3/46038	1 678.0	Korsetteollisuus Oy	31. 5.1968	1 889	1 259	24.6. 1 164 §
»	4/46038	1 652.0	Helsingin Vihannespojat ja Ka-Vi-tuotteet Oy	S:n	S:n	S:n	27.5. 948 §
»	8/46038	1 483.0	Työmaahuolto Oy	»	1 859	1 239	S:n
»	9/46038	2 377.4	S:n	»	1 670	1 113	6.5. 804 §
»	12/46038	1 607.0	T:mi Konepaja Mäkelin	»	2 676	1 784	S:n
»	15/46038	1 426.0	Pekka Lehtonen Oy	»	1 808	1 205	27.5. 948 §
»	2/46039	1 777.0	Konetehdas Westa Oy	»	1 605	1 070	S:n
»	3/46039	1 948.0	Lejos Oy	»	2 000	1 333	»
»				»	2 192	1 461	»

Edellä luettelossa mainittu Takkatien alueen tontti n:o 8/46038 vuokrattiin ruokala-kahvilaa ym. liikehuoneita varten. Tämän tontin ja saman korttelin tontin n:o 9 vuokrasopimukseen otettiin lisäksi yhteistä lämpökeskusta ja väestönsuojaa koskevat ehdot (11.11. 1 935 §).

Määräalan vuokraaminen Sibeliuss-Seuralle Lauttasaaresta. Monumentin hitsaus-töitä varten ja tarvittavan materiaalin varastointiin päätettiin seuralle vuokrata n. 225 m²:n määräala pienteollisuustontilta n:o 1/31126. Vuokra-aika alkoi 16.9., irtisanomisaika oli 6 kk ja vuosivuokra 100 mk (9.9. 1 537 §, 7.10. 1 715 §).

Eräiden määräalojen luovutus rakennusvirastolle. Puhtaanapito-osastolle tilapäisen työmaakeskuksen paikaksi päätettiin rakentamattomasta Lauttasaaren korttelista n:o 31121 luovuttaa n. 1 000 m²:n suuruinen määräala 1 200 mk:n tilitysvuokrasta vuodessa (14.10. 1 753 §).

Katurakennusosaston käyttöön päätettiin luovuttaa Vallilan metsästä n. 1 500 m²:n määräala toistaiseksi, irtisanomisaika 3 kk, 1 800 mk:n tilitysvuokrasta vuodessa (16.9. 1 591 §).

Kyläsaaren alueiden vuokraukset. Kyläsaaren ratapihan järjestelytöiden takia oli lautakunta päättänyt sanoa irti 30.9. päättyviksi yhteensä 47:n ko. paikalla sijaitsevan varastoalueen vuokrasopimukset. Alueet olivat: 11 a-f, 12-17, 18 a ja b, 19, 20 a ja b, 21-38 sekä lisäksi 12 muuta aluetta (11.2. 264 §). Näistä päätettiin myöhemmin jatkaa 34 vuokrasopimusta 2 viikon irtisanomisen varassa ja siten, että kaupungilla oli oikeus alueiden tyhjentämiseen vuokraajan kustannuksella, ellei vuokraaja tätä tehnyt em. irtisanomisaajan kuluttua kehotuksen saatuaan (5.8. 1 353 §, 16.9. 1 585 §).

4. Kiinteistöhallinto

Lisäksi oli Kyläsaaren alueen asemakaavan muutoksen johdosta sanottu irti 30.11. päättyviksi alueita 1, 9-13/IV, 1-5/V, 1, 2, 4 ja 5/VI, 1 ja 2/VIII sekä kahta muuta aluetta koskevat vuokrasopimukset (6.5. 799 §, tonttij. 25.3. 80 §), joista alueiden 1 ja 2/V sekä 10-13/IV vuokraoikeuksia jatkettiin myöhemmin samoilla ehdoilla kuin edellä, kuitenkin kauintaan 30.4.1964 saakka (21.10. 1 802 §).

Kaupunginvaltuuston 5.6. kertomusvuonna vahvistamalla ehdoilla päätettiin vuokrata 1.5.1964—31.12.1994 väliseksi ajaksi korttelin n:o TV 661 tontit n:o 1 ja 2, molempien pinta-ala 2 608 m², alkuvuosivuokra 9 780 mk ja perusvuosivuokra 6 520 mk, edellinen tontti liikkeenharj. Leo Karlssonille ja jälkimmäinen Hakaniemen Romu -nimiselle toiminimelle. Tonttien vuokraehtoihin kuului mm. asemakaavan edellyttämän kadunpuoleisen rakennuksen rakentaminen.

Hinaus- ja Nosturiliike Å. Sjömanille vuokrattiin 2 503 m²:n suuruinen tontti n:o 5/VK 679, jonka alkuvuosivuokra oli 9 386 mk ja perusvuosivuokra 6 257 mk; tälle tontille oli rakennettava vähintään 500 m² lattiapinta-alaa käsittävä rakennus (7.10. 1 703 §).

Eräitä varastoalueita koskevien sopimusten muutokset. Viarecta Oy:lle Mäkelän varastoalueelta korttelista n:o XI vuokratun alueen pinta-alaksi merkittiin 3.2. lukien 2 000 m² entisen 4 470 m²:n asemesta. Vuokra pieneni vastaavasti 400 mk:ksi (tonttij. 11.2. 52 §).

Asuntoelementti Oy:lle Kontulasta v. 1962 vuokrattu alue päätettiin anomuksesta laajentaa 12 000 m²:n suuruiseksi ja vuosivuokra korotettiin 144 mk:ksi kertomusvuonna (20.5. 899 §).

Lautakunnan 3.12.1962 tekemää päätöstä 4 000 m²:n suuruisen määrääalan vuokraamisesta Oulunkylän korttelista n:o 28177 rakennusviraston katurakennusosaston sepelivarastoalueeksi päätettiin muuttaa siten, että vuokra-ajaksi tuli 1.3.1963—31.10.1964 ja kuukausivuokraksi 50 mk (14.1. 60 §).

Eräitä varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokraoikeuden siirtoja hyväksyttiin vuoden aikana (17.6. 1 111 §, 24.6. 1 163 §, 22.7. 1 290, 1 292 §, 30.9. 1 674 §, 7.10. 1 711 §, 2.12. 2 061 §, 9.12. 2 110 §, tonttij. 11.2. 42, 47 §, 5.12. 373 §).

Varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokrasopimusten jatkaminen. Wihuri-Yhtymän Autola Oy:n, Konetuote Oy:n ja Valurakenne Oy:n vuokraoikeuksia Hämeentien ja Mäkelänkadun kulmauksessa olevan korttelin n:o 532 b vuokra-alueisiin jatkettiin entisillä ehdoilla kahden jälkimmäisen osalta 30.9. saakka ja ensimmäisen osalta 31.12. saakka (18.3. 498 §, 19.8. 1 419 §).

Sörnäisten teollisuusalueelta Ahjo Yhtymä Oy:lle v. 1939 vuokrattua tonttia n:o 4/TK 278 koskevaa vuokrasopimusta päätettiin jatkaa 6 kk:n irtisanomisajan varassa 1.6.1964 lukien vuosivuokrasta, joka 31.3.1965 saakka oli 11 146 mk ja sen jälkeen indeksiin sidottu, perusvuosivuokran ollessa 7 400 mk. Vuokraajan oli noudatettava raiteenpitojärjestelmän määräyksiä (8.7. 1 227 §).

Herttoniemen tonttien n:o 2 ja 8/43071 vuokra-aika pidennettiin 31.12.1986 saakka ja vapaa siirto-oikeus myönnettiin vuokraoikeuksiin (19.8. 1 433 §, 16.12. 2 161 §).

Viikin varastoalueiden vuokraoikeuksia päätettiin jatkaa 1.1.1964—31.12.1968 väliseksi ajaksi elinkustannusindeksiin sidotusta 1.20 mk/m² suuruisesta vuosivuokrasta. Kaupungilla oli oikeus vuokrauden kuluessa ottaa tarvittaessa haltuun-

sa vuokra-alue tai sen osa yleisten töiden suorittamista varten. Alueet olivat: 1-8/I, 1-5/II, 1-3/III ja 1-6/IV (11.11. 1 946 §).

Tattarisuon alueen tontin n:o 1/41001 vuokraoikeutta pidennettiin 30.6.1991 saakka ja tontin n:o 6/41006 vuokraoikeutta 30.4.1992 saakka. Molempiin myönnettiin vapaa siirto-oikeus (11.2. 256 §, 2.12. 2 061 §).

Viikinmäestä ruokalan pitoa varten vuokrattua 700 m²:n määräalaa koskevaa vuokraoikeutta jatkettiin 1.6. lukien, irtisanomisaika 6 kk (25.2. 378 §).

Malmin seuraavia tontteja koskevia vuokrasopimuksia päätettiin pidentää 31.5. 1969 saakka: 3-5/39123 ja 1-5/39124 sekä tontin 2/39123, irtisanomisaika 6 kk (1.7. 1 204 §, 16.12. 2 160 §).

Pakilan tontin 6/34060 vuokra-aika pidennettiin 30.4.1990 saakka. Vapaa siirto-oikeus myönnettiin (2.12. 2 079 §).

Takkatien tontin 4/46037 vuokra-aika pidennettiin 30.6.1985 saakka. Vapaa siirto-oikeus myönnettiin (9.9. 1 550 §).

Varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokrasopimusten päättyminen. Rakennusviraston käyttöoikeus 840 m²:n suuruiseen Sörnäisten rantatien varastoalueeseen sanottiin irti päättyväksi 31.8. (20.5. 888 §).

Vesilaitokselle varatun alueen vapauttamiseksi sanottiin irti 30.9. päättyviksi seuraaville laitoksille Herttoniemen rautatien mutkasta vuokrattuja määräaloja koskevat sopimukset: Helsingin Puhelinyhdistys, 2 300 m², sähkölaitos, 7 300 m² sekä rakennusviraston varasto-osasto, 6 730 m² (25.2. 353 §).

Herttoniemestä E. Santasalo Oy:lle Sahaajankadun itäpuolelta vuokrattua 60 m²:n suuruisia kalliosuoja-aluetta koskeva sopimus merkittiin päättyneeksi 1.10. lukien (2.9. 1 493 §).

Samoin Herttoniemestä liikkeenharj. Synnöve Karvoselle ruokala-kahvilarakennusta varten Linnanrakentajantien eteläpuolelta vuokrattua 1 000 m²:n määräalaa koskeva sopimus merkittiin päättyneeksi 31.12.1962 (2.12. 2 064 §).

Tie- ja vesirakennushallituksen Uudenmaan piirille Laajalahdesta tietyömaan varasto- ym. alueiksi vuokrattuja 5 600 ja 950 m²:n suuruisia määräaloja koskevat sopimukset merkittiin päättyviksi 30.6. (tonttij. 14.1. 11 §).

Edellisten lisäksi sanottiin irti tai merkittiin päättyviksi seuraavat vuokrasopimukset:

Alue	Tontti ja kortteli	Pinta-ala m ²	Vuokraaja	Vuokra-aika päättyy	Päätös
Ruoholahti	5/787	3 150.0	Mobil Oil Oy	28.2.1964	5.8. 1 344 §
Haaga	5/29081	1 338.0	Suomen Tapetti ja Väri Oy	30.9.1963	9.9. 1 527 §
»	6/29081	1 533.0	Savolainen Oy	31.3.1963	25.3. 535 §
Tattarisuo	4/41003	1 500.0	Birger Broman ja Samsa Jokinen	31.12.1962	28.1. 176 §
»	2/41005	1 500.0	Peltisepänliike Ahti Rahikainen Oy	31.12.1963	21.10. 1 800 §
»	2/41012	3 550.0	Asfaltti Oy Wilcken & Co	30.9.1963	12.8. 1 396 §
Herttoniemi	4/43068	10 000.0	E. Santasalo Oy	1.10.1963	2.9. 1 493 §
»	4/43074	6 499.7	Finla Oy	1.3.1963	4.6. 998 §
Pitäjänmäki	4/46024	3 771.0	Teollisuuskerrokset Oy	31.12.1963	2.12. 2 075 §
Takkatie	2/46039	1 777.0	Hels. Uusi Laatikotehdas Oy	31.5.1963	27.5. 948 §

Erään Tattarisuon tontin vuokrauspäätöksen peruuttaminen. Päätettiin peruuttaa v. 1962 tehty päätös suunnitellun tontin n:o 1/41007 vuokraamisesta autonasent. Antti Juutiselle (4.6. 982 §).

4. Kiinteistöhallinto

Oikeus romukaupan harjoittamiseen tontillaan myönnettiin pienteollisuustontin n:o 4/39123 vuokraajalle (21.10. 1 801 §).

Oikeus alivuokralaisen pitoon vuokratulla varastoalueella myönnettiin määräajaksi eräissä tapauksissa (13.5. 849 §, tonttij. 11.2. 44 §).

Pylväslinjan pystyttämislupa. Helsingin Puhelinpiirille myönnettiin lupa 4 pylvästä käsittävän linjan pystyttämiseen Oulunkylässä Larin Kyöstin tien länsipuolelle, irtisanomisaika 6 kk, kertakaikkisesta 50 mk:n korvauksesta (28.1. 165 §).

Uimaranta-alueen vuokran tarkistaminen. Espoon kunnalle vuokratun uimaranta-alueen vuokrasopimuksen jatkamista koskevaa, lautakunnan v. 1962 tekemää päätöstä päätettiin muuttaa siten, että vuosivuokraksi 1.1.1963 lukien määrättiin 10 mk (14.1. 55 §).

Krysmyys korttelin n:o 397 tontin n:o 1 vuokraamisesta televisiotornia varten oli vuoden aikana käsiteltävänä lautakunnan kokouksissa 9.9. (1 532 §) sekä 21.10. (1 812§), jolloin se pantiin pöydälle ja asian tutkimista varten päätettiin asettaa tilapäinen jaosto. Sen puheenjohtajaksi valittiin lautakunnan puheenjohtaja Pettinen sekä jäseniksi lautakunnan jäsenet Kalliala ja Kivilinna. Jaosto kokoontui 3 kertaa. Lautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle annettiin 18.11. (1 988 §).

Eräitä parakkirakennuksia koskevat sopimukset. Imatran Voima Oy:lle v. 1944 myönnettyä oikeutta parakkirakennuksen pitämiseen Viikinmäki-nimisen tilan RN:o 2² 2 400 m²:n suuruisella alueella päätettiin jatkaa 1.1.1962 lukien, kuitenkin kauintaan 31.5.1964 saakka (20.5. 886 §).

Kovaosaisten Ystävät -niminen yhdistys oikeutettiin käyttämään Kyläsaaren alueella Haukilahdenkadun varrella olevaa, Yhtyneet Kuvalehdet Oy:n omistamaa entistä verstasarakennusta tilapäisenä majoituspaikkana 1.12.1963—31.5.1964 välisenä aikana kertakaikkisesta 300 mk:n korvauksesta (30.9. 1 671 §).

Lautakunta päätti puolestaan oikeuttaa Helsingin uudet asuntolat Oy -nimisen yhtiön käyttämään korttelissa n:o 532 b olevaa Autola Oy:n entistä parakkirakennusta kodittomien tilapäisenä majoituspaikkana 1.1.—30.4.1964 välisenä aikana eräillä ehdoilla. Kertakaikkiseksi korvaukseksi määrättiin 500 mk (9.12. 2 119 §).

Tähtikaukokuoputken pystyttämiseen Pajamäen asuntoalueen pohjoispuolella olevalle kalliolle myönnettiin lupa 10 mk:n vuosivuokrasta, irtisanomisaika 3 kk, ja sillä ehdolla, ettei katselumaksuja peritä (25.2. 366 §).

Tilapäisten autosuojien pystyttäminen. Vuoden aikana myönnettiin eräitä lupia autosuojien pystyttämiseen 9.3.1959 tehdyn päätöksen mukaisilla ehdoilla (tonttij. 8.7. 211 §, 12.9. 273 §).

Lautakunta päätti kieltää tilapäisten autosuojarakennelmien pystyttämisen omakotialueilla, lukuun ottamatta Käpylän, Koskelan, Kumpulan ja Toukolan alueille aikaisemmin hyväksytyjä ns. tyyppitalleja (30.9. 1 666 §).

Oikeus pankkiauton pitämiseen Puotilassa määrätyillä ehdoilla myönnettiin tois- taiseksi, irtisanomisaika 2 viikkoa, 50 mk:n kuukausikorvauksesta Kansallis-Osake-Pankille (30.9. 1 675 §) sekä merkittiin pankkiauton pitoa Pihlajamäessä koskeva oikeus päättyneeksi 22.8. lukien (2.9. 1 488 §).

Koiratarha-alueen vuokrasopimuksen irtisanominen. Merkittiin joht. Lauri Lahtisen vuokraoikeus 1 000 m²:n suuruisen, Vanhankaupungin vesilaitoksen pohjois- puolelta koiratarhaksi vuokrattuun määräälaan päättyneeksi 1.7. lukien (tonttij. 20.5. 147 §).

Ulkonäyttelyalueet. Suomen Messut Osuuskunnalle päätettiin luovuttaa merenkulkunäyttelyn järjestämistä varten Messukenttä, Messukolmio ja Eteläinen Stadionintie Messukentän kohdalla 2.9.—5.10. väliseksi ajaksi 2 720 mk:n kokonaiskorvauksesta ym. ehdoilla (17.6. 1 110 §).

Suomi-Neuvostoliitto-Seuralle päätettiin Moskovan Suuren Jääbaletin esiintymisajaksi vuokrata kortteli n:o 494 Eino Leinon kadun varrelta 25.4.—5.6. väliseksi ajaksi paikoitusalueeksi ja Messukolmio 15.4.—7.5. sekä 1.—5.6. väliseksi ajoiksi katsumorakenteiden kokoonpano- ja varastopaikaksi 380 mk:n kokonaisvuokrasta ym. ehdoilla (8.4. 611 §).

Sammonkentästä vuokrattiin osa 20.—22.10. väliseksi ajaksi ulkonäyttelyalueeksi Vähittäiskaupan Keskusliitolle. Kokonaiskorvaus oli 100 mk (9.9. 1 538 §).

Vuoden aikana myönnettiin eräitä lupia, tavallisimmin pariiksi päiväksi, autojen, traktorien yms. pitämiseen näytteillä kaupungin omistamalla maalla tarkemmin sovituisissa paikoissa ulkosalla (25.3. 533 §, 1.4. 580 §, 13.5. 843 §, 27.5. 941 a §, 22.7. 1 271 §, 30. 9. 1 673 §, 7.10. 1 706 §, tonttij. 20.5. 154 §, 15.8. 242 §).

Taivallahden tenniskenttämaksujen määrääminen. Ulkopelikaudeksi kertomusvuonna määrättiin kenttien tuntivuokrat seuraaviksi: arkisin klo 7—15 4.80 mk ja klo 15—21 6.80 mk sekä sunnuntaisin klo 7—21 4.80 mk (4.6. 984 §).

Rakennuspiirustusten hyväksyminen. Lautakunta hyväksyi puolestaan Vanhan kaupungin vedenpuhdistuslaitoksen laajennuspiirustukset (8.4. 624 §) sekä Valtionrautateiden huonerakennusjaoston laatimat, Alppilasta vuokratulle alueelle tulevan maanalaisen puhelinkeskuksen piirustukset (18.11. 1 987 §).

Herttoniemeen rakennettavan vesisäiliön luonnospiirustusten hyväksymisestä annettiin puoltava lausunto (26.8. 1 462 §).

Omakotitalojen piirustusten hyväksymisen varmentaminen. Lautakunta päätti oikeuttaa omakotiarkkitehdin ja hänen estyneenä ollessaan rakennusneuvojan allekirjoittamaan omakotitalojen piirustusten hyväksymisleiman (7.10. 1 701 §).

Tonttiosaston hoitoon määrättiin: 16. kaupunginosan korttelin n:o 720 tonttiin n:o 20 kuuluva 1 374 m²:n suuruinen määräala (11.11. 1 925 §); 20. kaupunginosan korttelin n:o 787 itäosassa oleva 2 100 m²:n suuruinen vuokra-alue (20.5. 880 §); Pohjois-Haagassa Nuijamiesten- ja Huovitien kulmauksessa korttelissa n:o 29102 olevat viljelysalueet, n. 1.5 ha, Vartiokylässä Vartion RN:o 2¹⁰⁴⁶ tilaan kuuluva Juorumäen puisto, kortteli n:o 45216 ja Meripellontien sekä Juorumäestä uimarannalle johtavan tien rajoittama, n. 3 ha:n suuruinen peltoalue sekä em. tilaan kuuluva, Meripellontien ja Vartiokylänlahden välillä oleva ja lännessä Kunnallisneuvoksentiehen rajoittuva, n. 0.95 ha:n suuruinen peltolohko (29.4. 762 §); Lauttasaaressa Julius Tallbergin perikunnalta ostettu yhteensä n. 11.6 ha:n suuruinen maa- ja vesialue tiloista Gretas gränd RN:o 1²¹³, Lauttasaari RN:o 1⁶¹⁸ ja Drumsö RN:o 1⁶⁴⁵ sekä korttelin n:o 31020 tontista n:o 1, korttelin n:o 31021 tonteista n:o 2 ja 3 sekä tontin n:o 4 siitä osasta, jonka perikunta aikaisemman luovutuksen yhteydessä oli pidättänyt; Konalasta Lasco Oy:ltä ostettu n. 320 m²:n suuruinen määräala tilasta Rosas RN:o 1¹⁶⁵ (1.4. 563 §); Tapanilasta tilat Tasanko RN:o 9³⁸⁰ (13.5. 824 §) sekä Arttula RN:o 7⁶³⁰ (27.5. 928 §); Malmilta tilat Rönkkulla RN:o 6⁴ (18.3. 477 §) ja An-Ju-Ka RN:o 6¹⁴¹ (18.11. 1 963 §); Konalan kylässä olevasta tilasta S 35 RN:o 3¹⁰⁶ kaksi määräalaa, suuruudeltaan 1 290 ja 200 m² (17.6. 1 092 §); Konalan tilasta Rosas RN:o 1¹⁶⁵ n. 1 400 m²:n määräala sekä Laajasalosta korttelin n:o 49052 tonttia n:o 2 vastaava, n.

4. Kiinteistöhallinto

2 800 m²:n määräala tilasta Wester-Uppby RN:o 2⁴¹⁴ (2.12. 2 057 §); korttelin n:o 46160 asemakaavan mukaista yleisen rakennuksen tonttia n:o 1 vastaava 1 936.8 m²:n suuruisen määräala tilasta Kallio RN:o 2³⁶⁰ Konalassa sekä alueella oleva varastorakennus ja korttelin n:o 32007 asemakaavan mukaista yleisen rakennuksen tonttia n:o 1 vastaavat seuraavat määräälat: n. 525 m² tilasta Hundbacken 28 RN:o 2⁹⁷, n. 1 070 m² tilasta Hundbacken 29 RN:o 2⁹⁸, n. 525 m² tilasta Hundbacken 30 RN:o 2⁹⁹ ja n. 930 m² tilasta Hundbacken 31 RN:o 2¹⁰⁰, kaikki Konalassa sekä 2 553 m²:n suuruisen, 47. kaupunginosan teollisuuskorttelin n:o 23 tonttiin n:o 1 kuuluva määräala tiloista L. 1¹³ RN:o 1¹³ ja L. 1¹⁴ RN:o 1¹⁴ Talin kylässä (16.12. 2 139 §); Suomen Sokeri Oy:ltä ostettu korttelissa n:o 472 oleva tontti n:o 7 (28.1. 158 §).

Maatalousosaston hoidosta siirrettiin tonttiosastolle seuraavat viljelysalueet: n. 1.9 ha Lassas-nimisestä tilasta RN:o 1¹⁰² Kaupintien varrella, Huopalahden ja Lapinmäentien välisellä alueella olevat peltomaat, n. 2.4 ha sekä Vartiokylässä Vartiominisen tilan RN:o 2¹⁰⁴⁶ rantapellosto n. 1.7 ha (2.12. 2 088 §).

Urheilukilpailujen, ulkoilmajuhlien ym. pitämiseen luovutetut alueet. Eläintarhan-ajaja varten 19.5. päätettiin luovuttaa sama puistoalue kuin aikaisemminkin. Korvaus oli edelleen 8 000 mk ja muut ehdot samat kuin ennenkin (18.3. 489 §).

Urheilukilpailujen, telttakokousten yms. järjestämiseen lautakunnan hallinnossa olevilla puisto- tai katualueilla myönnettiin lupia samoilla ehdoilla kuin aikaisemminkin.

Eräitä lupia tilapäisten teiden, vesijohdon, viemärin tai pysäköintipaikan rakentamiseen ja pitämiseen kaupungin omistamalla maalla myönnettiin vuoden aikana (21.1. 121 §, 1.7. 1 188, 1 205 §, 8.7. 1 224 §, 22.7. 1 276 §, 5.8. 1 358 §, 2.9. 1 497 §, 4.11. 1 892 §, 23.12. 2 215 §).

Vuokra-alueiden vuosikatselmukset. Katselmukset päätettiin suorittaa 23.4.—18.6. ja 3.9.—29.10. välisinä aikoina. Lautakunnan edustajat niiden suorittamista varten valittiin (1.4. 573 §, 5.8. 1 368 §).

Kaupunginhallitukselle annettiin lausunto kysymyksestä, joka koski lautakunnan toimesta suoritettavien vuokra-alueiden vuosikatselmusten tarpeellisuutta rakennus-tarkastusviraston uudelleenjärjestelyn tultua voimaan (23.12. 2 206 §).

Katu- ja viemäryöohjelma v.ksi 1964 päätettiin hyväksyä ja tehdä kaupunginhallitukselle asiaa koskeva esitys (22.4. 664 §).

Käyttövaroista päätettiin myöntää 99 mk liikennelaitoksen bussin käytöstä Esi-kaupunkeihin tehdyn tarkastuskierroksen aiheuttaman laskun maksamiseen (23.9. 1 625 §) sekä 54 mk siirtolapuutarhatoimiston muuttokustannuksiin (2.12. 2 085 §).

Esitykset, joita lautakunta teki kaupunginhallitukselle, koskivat mm. seuraavia asioita: tonttien ja alueiden hallintoa (7.1. 15 §, 18.3. 501 §, 25.3. 551 §, 24.6. 1 154 §, 21.10. 1 813 §); Malmin hautausmaaraiteen kunnostamista teollisuusraiteeksi (14.1. 56 §); lainan ottamista valtiolta asuntolainojen välittämistä varten omakotirakentajille (21.1. 117 §, 11.11. 1 951 §); seuraavien alueiden tonttien luovutusehtojen määräämistä: Pihlajamäen pohjoisosan (21.1. 130 §), Myllypuron (8.4. 616 §, 18.11. 1 982 §) sekä Pitäjänmäen korttelin n:o 46121 tonttien (30.9. 1 670 §); oikeuden myöntämistä Puhelinyhdistykselle maanalaisen aluekeskuksen rakentamiseen kaupungin omistamalla maalla (11.2. 251 §); kysymystä hylättyjen autojen poiskuljettamisesta sekä alueen luovuttamista niiden varastointiin (18.2. 312 §, 17.6. 1 097 §, 21.10. 1 814 §, 23.12. 2 217 §); seuraavien alueiden vuokrasopimusten purka-

mista ja rakennusten ostamista: Vallila (18.2. 318 §, 11.3. 451 §), Kumpula (18.2. 315 §, 30.9. 1 669 §), Hermannin (29.4. 747 §, 26.8. 1 457 §, 7.10. 1 698 §, 28.10. 1 837 §, 9.12. 2 113 §, 16.12. 2 155 §), Meilahti (12.8. 1 392 §), Laajasalo (16.9. 1 583 §), Lauttasaari (23.9. 1 628 §), Pasila (30.9. 1 668 §), Toukola (11.11. 1 938 §) ja Oulunkylä (23.12. 2 216 §); Suomen Kaartin hautausmaan lisäalueen osan palauttamista kaupungin hallintaan (8.4. 610 §); aluevaihtosopimuksen tekemistä Sinebrychoff Oy:n kanssa (20.5. 890 §); Tattarisuon varasto- ja pienteollisuusalueen tonttien vuokria (8.7. 1 237 §, 21.10. 1 806 §); puistojen kunnostamista uusilla asuntoalueilla (16.9. 1 599 §); eräiden Marjaniemen ranta-alueiden pakkolunastamista (21.10. 1 807 §) sekä Malmin varasto- ja pienteollisuusalueen tonttien vuokraoikeuksien pidentämistä (16.12. 2 160 §).

Lautakunta teki edellisten lisäksi joukon muita esityksiä, jotka koskivat: kiinteistöjen ostamista, myyntiä tai vuokraamista, aluevaihtoja, eräiden Esikaupunki-alueiden katu- ym. yleisten alueiden erottamistoimitusten vireillepanoa, tonttien varaamista eri tarkoituksiin, rakennuspiirustusten hyväksymistä, rakennuslainakysymyksiä ym.

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: eräiden omakotitonttien vuokrien määräämistä (7.1. 11 §); psykiatrisen hoitokodin sijoittamista Oulunkylään (7.1. 14 §); alueiden varaamista uusia sairaaloita varten kaupungin itäosista (7.1. 16 §, 22.7. 1 277 §); väestönsuojien rakennus- ja korjaussuunnitelmia sekä piirustuksia (7.1. 24 §, 11.2. 258 §, 25.2. 359 §, 18.3. 506 §, 22.4. 692 §, 4.6. 992 §, 22.7. 1 265 §, 2.9. 1 494 §, 23.12. 2 211 §); metroväylyksi suunniteltujen liikenneväylien hallintoa (28.1. 161 §); Talin, Laajasalon ja Herttoniemen viemäriveden puhdistamoiden laajentamista (28.1. 162 §, 27.5. 944 §); aloitetta maa-alueiden hankkimiseksi kaupungille kesämökkien rakentamista varten (4.2. 217 §); Tattarisuon pohjavesilaitoksen suoja-alueiden määräämistä veden saastumisen ehkäisemiseksi (4.2. 222 §); Maunulan urnalehtoalueen vaihtamista toiseen alueeseen (11.2. 265 §); luvan myöntämistä Aerosun Oy:lle betonilaiturin rakentamiseen Laajasaloon (11.2. 272 §); Sirpalesaaren vanhan telakkarakennuksen myyntiä Suomalaiselle Pursi-Seuralle ja yhdistyksen vuokra-alueen laajentamista (18.2. 305 §); tonttien varaamista paloasemia varten (25.2. 367 §); Munkkiniemen kartanon hankkimista kaupungin omistukseen (25.3. 537 §, 1.4. 578 §, 22.4. 690 §, 17.6. 1 124 §, 12.8. 1 387 §); Ylioppilasasuntolasäätien eräiden lämmityskustannusten korvaamista (1.4. 576 §); tonttiosaston laatimien omakotityyppi- ja piirustusten hylkäämiskysymystä (22.4. 681 §); jalankulkutunnelien rakentamiskysymyksiä (22.4. 683 §, 17.6. 1 108 §, 24.6. 1 159 §, 16.9. 1 594 §, 14.10. 1 748 §); alueen luovuttamista Alppilan kalliosta sähkölaitokselle huippu- ja varalämpökeskusta varten (13.5. 839 §); Laajasalossa sijaitsevan kerrostaloalueen kunnallisteknillisten töiden suorittamista (13.5. 847 §); Aravan kirjelmää, joka koski kuntien toimenpiteitä asuntotuotannon edistämiseksi ja asumisen tukemiseksi (20.5. 889 §, 10.6. 1 047 §); valtionavustuksen hakemista eräiden kaupungin hoidossa olevien teiden kunnossapitoon (27.5. 945 §); lämmitysvoimalaitoksen rakentamista Myllypuroon (17.6. 1 107 §); Shell Oy:n ja Neste Oy:n öljyjaltaan rakentamista Haakoninlahteen Laajasalossa (17.6. 1 126 §); komitean asettamista tutkimaan pitkäaikaisten sairaiden hoitokotien tarvetta (1.7. 1 186 §); Lehtisaaren ja Kuusisaaren viemärointiä (1.7. 1 206 §); leikkikenttien kunnostamista (22.7. 1 268, 1 272 §); rakennuslain 61 §:n mukaisen lunastuslautakunnan esittämää

4. Kiinteistöhallinto

laskua (22.7. 1 270 §); venesatamien suunnittelua (26.8. 1 466 §); Ärtin koulukasvitarhan siirtämistä Eläintarhasta Pakilaan (23.9. 1 642 §); Kaivopuiston rautatietunnelin eräiden osien aitaamista (4.11. 1 893 §); Puotilasta liikennelaitoksen linja-autovarikkoa varten varatun alueen luovuttamista ao. laitokselle (4.11. 1 897 §); poliisitalon rakentamista Herttoniemeen (18.11. 1 986 §); rakennusviraston puhtaanapito-osaston piirasemapaikkojen järjestelyä (25.11. 2 012 §) sekä siirtolapuutarhojen sijoittamista kaupungin rajojen ulkopuolelle (16.12. 2 147 §).

Muut kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. kiinteistöjen ostamista, myyntiä ja vuokralleantoa, aluevaihtoja, erilaisten rakennuspiirustusten hyväksymistä, tonttien varauskysymyksiä, eräiden alueiden hallinnon siirtämistä toisille laitoksille, eräiden teiden hoitokysymyksiä, koulujen rakennuslainojen takuamista yms.

3. Kiinteistöviraston maatalousosaston toimialaan kuuluvat asiat

Selostus satotilanteesta v. 1962 (maat.- ja metsäj. 4.2. 12 §) ja *kertomusvuonna* (maat.- ja metsäj. 20.8. 39 §, 21.12. 61 §) sekä *selvitys v. 1962* ja kertomusvuonna suoritetuista *syyskylvöistä* (maat.- ja metsäj. 11.1. 7 §, 20.9. 44 §) merkittiin tiedoksi.

Kertomusvuoden viljelyssuunnitelma hyväksyttiin toteutettavaksi maatalousosaston esityksen mukaisesti (maat.- ja metsäj. 22.4. 17 §).

Maatilojen tarkastus. Jaosto suoritti tarkastuksen Tuomarinkylän ja Haltialan tiloilla (maat. ja metsäj. 20.8. 41 §).

Salaojitustyöt, joita oli suunniteltu suoritettavaksi kertomusvuonna yht. 61.79 ha:n alalla Haltialassa, Tuomarinkylässä sekä Luukissa, päätettiin antaa Pellonraivaus Oy:n tehtäväksi sen tarjouksen mukaisesti (maat.- ja metsäj. 22.4. 23 §).

Maatalouskoneiston hankinnasta esitetyt suunnitelmat päätettiin hyväksyä (maat.- ja metsäj. 4.2. 15 §, 21.12. 60 §).

Inventaariohinnat. Eräiden tärkeimpien maataloustuotteiden sekä halkojen vuosi-inventaariossa 31.12. 1962 noudatettavat hinnat päätettiin vahvistaa (maat.- ja metsäj. 11.1. 6 §).

Selvitys isännättömien valtaojien perkaustöistä v. 1962 merkittiin tiedoksi (maat.- ja metsäj. 13.5. 30 §).

Isännättömien teiden sorastaminen. Merkittiin tiedoksi, että ko. teiden sorastamiseen käytettiin kaupungin alueella yht. 1 164 m² tiesoraa, minkä hinta ajo- ja levityskustannuksineen nousi 6 984 mk:aan (maat.- ja metsäj. 13.5. 31 §).

Pukinmäen puimalarakennus. Merkittiin tiedoksi, että 3.—4.12. välisenä yönä tuhoutui tulipalossa Pukinmäen maatilan puimala Brusas-nimisellä tilalla RN:o 6⁹³ Malmin kylässä (9.12. 2 122 §). Uuden viljankuivaamon rakentaminen hyväksyttiin periaatteessa ja maatalousosaston toimeksi annettiin esityksen tekeminen tarvittavasta määrärahasta (23.12. 2 223 §, maat.- ja metsäj. 21.12. 59 §).

Uusi, alueita maataloustarkoituksiin vuokrattaessa käytettävä *vuokrasopimuskaavake* päätettiin hyväksyä (25.2. 352 §).

Indeksiehtoiset maanvuokrat. Jaosto päätti vahvistaa sopimuksiin perustuvat maanvuokrat v:ksi 1964 (maat.- ja metsäj. 15.11. 52 §).

Rakennusten vuokralleanto. Tilalla Viikinmäki RN:o 2^a sijaitsevan Uudenkodin

viljelmän asuinrakennus sekä eräät talousrakennukset vuokrattiin ajaksi 1.1. — 15.4. Anita Anderssonille 350 mk:n vuokrasta (maat.- ja metsäj. 11.1. 4 §).

Mustikkasuon tilalla RN:o 1⁵ oleva Metsälän asuinrakennus eräine ulkorakennuksineen vuokrattiin Onni Riikoselle, irtisanomisaika 1 kk, 60 mk:n suuruisesta kuukausivuokrasta (maat.- ja metsäj. 11.1. 9 §).

Varastotilaksi suomenkielisten kansakoulujen kanslialle luovutettiin Erikas-nimisellä tilalla RN:o 1⁶ Pakilassa olevan Oppilaskoti Toivolan kellarirakennuksen n. 60 m²:n suuruinen yläkerta 42 mk:n tilitysvuokrasta kuukaudessa (4.11. 1 902 §).

Seuraavat Vartiokylän kartanon talousrakennuksista vuokrattuja varastotiloja koskevat sopimukset merkittiin päättyviksi 31.1.1964: Palsa Oy:n sopimus, joka koski 748 m²:n suuruisia tilaa puimalarakennuksessa, Johan Söderbergin sopimus, joka koski 265 m²:n tilaa tiilissä navettarakennuksessa ja 172, 110 ja 320 m²:n suuruisia varastotiloja kalustovajarakennuksessa koskevat G. W. Sohlbergin sopimukset (maat.- ja metsäj. 15.11. 54 §).

Maataloustyöntekijät. Jaosto päätti määrätä maataloustyöntekijöille luovutettavan maidon hinnaksi 1.3. lukien 48 p/l (maat.- ja metsäj. 13.5. 29 §).

Viljelysmaiden vuokralleanto. Kertomusvuoden aikana annettiin vuokralle mm. seuraavat määräalat viljelys-, laidun- yms. tarkoituksiin:

Alue	Pinta- ala ha	Vuokraaja	Vuokra- kausi päättyy	Vuosi- vuokra mk	Indeksiin sidottu perusvuosi- vuokra mk	Päätös
Herttoniemi, tila RN:o 5 ²¹ (Uudenkodin alue)	12.30	Aaro ja Armas Laaksonen	31.12.1963 ¹⁾	750	676	1.4. 592 §
Herttoniemi, tila Viikinmäki RN:o 2 ²	4.13	Unto ja Paavo Le-vander	S:n ¹⁾	200	135	mmj. 13.5. 28 §
Herttoniemi-Vartiokylä Vartiokylä, tila Vartio RN:o 1 ⁰⁴⁶ (Torsäng)	38.37	Tor Johansson	31.12.1964	2000	1 280	4.11. 1 904 §
Vartiokylä, tila Vartio RN:o 1 ⁰⁴⁶	14.00	Ossian Gauffin	31.12.1963 ¹⁾	750	506	mmj. 13.5. 27 §
Vartiokylä, tila Vartio RN:o 1 ⁰⁴⁶	9.87	S:n	31.12.1964 ¹⁾	500	320	4.11. 1 903 §
Vartiokylä, tila Vartio RN:o 2 ¹⁰⁰⁵	3.95	Viking Nyman	31.12.1963 ¹⁾	200	135	mmj. 11.1. 5 §
Tapanila, tila Ollas RN:o 6 ⁵¹⁷	6.20	Karl Roos	S:n ¹⁾	450	304	mmj. 4.2. 14 §
Tapanila, tila RN:o 11 ⁶²	1.08	Sven Redlin	» ¹⁾	10	n. 7	mmj. 22.4. 20 §
Malmi ja Viikinmäki, tilat Ströms RN:o 4, Boxbacka RN:o 1 ¹⁶⁶ , Bäcksäng RN:o 1 ³⁸ , Stensböle RN:o 1 ¹¹ ja Viikinmäki RN:o 2 ⁴	5.10	Gösta Öhrnberg	» ¹⁾	200	135	mmj. 11.1. 8 §
Mellunkylä, tilat Vuorela RN:o 4 ¹¹⁴ ja Vallinpelto RN:o 2 ⁹	7.75	Saima Flankkumäki	» ¹⁾	310	209	mmj. 22.4. 21 §
Pukinmäen puutarha	0.80	Auli Miettinen	31.12.1964	3600	2 278	23.12. 2224 §
Tali, tila Lassas RN:o 1 ³²	2.30	Helsingin Golfklubi	31.12.1963 ¹⁾	35	24	mmj. 11.1. 2 §
Suutarila, tilat Fattiggården RN:o 7 ⁵⁴⁹ , Åbacka RN:o 1 ⁵⁵ , Bertas RN:o 1 ⁷⁴ , Björkbacka RN:o 1 ¹⁰⁷ , Heinikko RN:o 11 ¹⁴¹ sekä tila RN:o 7 ⁴⁶	13.65	Paavo Paavola	S:n	800	—	mmj. 22.4. 19 §

¹⁾ Vuokraus jatkui vuosittain, irtisanomisaika 2 kk.

4. Kiinteistöhallinto

Edellä luettelossa mainitun Pukinmäen puutarhan vuokrasopimukseen kuului viljelys- ja tonttialueen lisäksi mm. kasvilavoja ja -huoneita, kaksi vesisäiliötä putkistoinen, huoneen ja keittiön käsittävä huoneisto, autotalli sekä vajoja.

Samoin kuului eräitä muita viljelysalueita koskeviin sopimuksiin asuin- ja talousrakennuksia.

Vuokra-alueen vaihtaminen. Päätettiin merkitä maanvilj. Vilho Saarisalmen vuokraoikeus 7.40 ha:n määrään Haagassa (sopimus n:o 6673/Ma 127) päättyneeksi 31.12.1962 ja vuokrata hänelle kalenterivuodeksi 1963 ja sen jälkeen 2 kk:n irtisanomisajan varassa yhteensä 6.35 ha eli peltokuviot H I 3b, H I 3c ja H I 3d Haagan tilasta RN:o 1⁴⁰. Vuosivuokra oli 364 mk ja perusvuosivuokra 246 mk (maat.- ja metsäj. 22.4. 18 §).

Laidunalueen vuokrasopimuksen jatkaminen. Poliisilaitokselle Mäkelä-nimisestä tilasta RN:o 4³ Herttoniemen kylässä hevosten laidunmaaksi vuokrattua aluetta koskevaa sopimusta päätettiin jatkaa ajaksi 1.1.—31.12.1964 siten, että alueen suuruudeksi merkittiin 14 ha ja vuosivuokraksi 679 mk (14.10. 1 765 §).

Viljelysalueiden vuokrasopimusten päättyminen. Puutarhuri Aarne Kinnarin vuokraoikeus Pukinmäen puutarha-alueeseen kasvihuoneineen ym. rakennuksineen ja laitteineen merkittiin päättyväksi kertomusvuoden lopussa (maat.- ja metsäj. 15.11. 51 §).

Maanvilj. Tuure Tuomisen vuokraoikeus Leppävaarassa sijaitsevaan 3.3 ha:n peltopalstaan (sopimus n:o 6153/Ma 411) merkittiin päättyneeksi 31.12.1962 (4.3. 422 §).

Maanvilj. Unto ja Paavo Levanderin vuokraoikeus n. 4 ha:n peltoalueeseen tilasta Herttoniemi RN:o 5¹⁷ Kiintosaarella sekä puutarhuri Tor Johanssonin vuokraoikeus yhteensä n. 49.9 ha:n alueisiin Herttoniemessä ja Puotilassa sanottiin irti päättyviksi 31.12. (30.9. 1 681 §).

Lisäksi päätettiin merkitä eräitä pienehköjä alueita koskevat sopimukset päättyviksi kertomusvuoden lopussa (maat.- ja metsäj. 20.9. 45 §).

Maatalous- ja metsäjaoston v. 1962 tekemä päätös 0.95 ha:n suuruisen perunapalstan vuokraamisesta Kulutusosuuskuntien Keskusliiton osuuskauppakoulun henkilökunnalle päätettiin peruuttaa (29.4. 762 §).

Maatalousosaston hoitoon määrättiin Mellunkylässä sijaitseva tila Annasäng RN:o 1⁴²⁵ (21.1. 105 §); Tapanilan tilan Solbacka RN:o 1⁴⁴⁴ peltomaa ja tilalla oleva lato (11.2. 245 §); Laaksola-nimisestä tilasta RN:o 2³⁵⁴ Konalassa 17 000 m²:n suuruisen määräala (1.4. 569 §) sekä Solhem-niminen tila RN:o 2⁵⁵ Suutarilassa (22.4. 660 §).

Käyttövaroista päätettiin myöntää 40 mk Talin kartanon työnjohtajan osallistumismaksuksi ruotsinkielisten maatalousseurojen järjestämille kursseille (21.1. 133 §).

Maanviljelijöille kertomusvuonna maksettavan pinta-alalisän hakemista varten julkaistusta kuulutuksesta aiheutuneet kustannukset päätettiin suorittaa lautakunnan käyttövaroista (22.4. 703 §) samoin ne kustannukset, korkeintaan 150 mk, jotka aiheutuivat Tuomarinkylän tilalla pidettävien maakunnallisten kyntökilpailujen yhteydessä järjestettävästä kahvitarjoilusta (23.9. 1 643 §).

Maatalouden Tutkimussäätiöltä päätettiin osastoon tilata 45 kpl tauluja, joissa kiellettiin viljelysten talleaminen ja pelloilla kulkeminen. Näistä aiheutuvat kustan-

nukset, enintään 225 mk, päätettiin suorittaa lautakunnan käyttövaroista (6.5. 809§).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: matkakorvausten suorittamista eräissä tapauksissa osaston apulaistyönjohtajille (11.2. 279 §); erään liikennevahingon korvaamista (22.7. 1 300 §); lisämäärärahan saamista Fallkullan vesijohto- ja viemäritöitä varten (18.11. 1 991 §) sekä eräiden vanhojen rakennusten purkamista (25.11. 2 037 §, maat.- ja metsäj. 4.2. 13 §, 15.11. 53 §).

Lausunto kaupunginhallitukselle annettiin kaupungin osallistumisesta Rajakylän ja Vesalan läpi virtaavan ojan kunnossapitokustannuksiin (24.6. 1 172 §, 2.9. 1 506 §).

4. Kiinteistöviraston metsäosaston toimialaan kuuluvat asiat

Määräalan varaaminen Bengtsårista urheilukentäksi. Lautakunta oikeutti nuorisotoimiston kunnostamaan kaupunginmetsänhoitajan kanssa tarkemmin sovittavan osan Bengtsårin ns. keittiörakennuksen länsipuolella olevasta peltoaukeasta (9.9. 1 555 §).

Korvauksen periminen kaupungin maalta kaadetuista puista. Lautakunta päätti, että metsäosasto sai periä Ramsöuddin yksityistien hoitokunnalta korvauksena kaupungin maalta kaadetuista puista 4 100 mk (28.10. 1 853 §).

Metsäosaston hoitoon määrättiin Helsingin maalaiskunnan Vuosaaren kylässä olevat tilat Kokkonieni RN:o 5³⁸, Skata RN:o 5³⁹, Itäranta RN:o 5⁴⁰ ja Morgongåva RN:o 5⁴¹ (7.1. 2 §); Tapanilan tilan Solbacka RN:o 1⁴⁴⁴ metsä- ja joutomaa (11.2. 245 §); Konalasta tila Malm 13 RN:o 2²³¹ (1.4. 569 §), n. 13 325 m²:n suuruinen määräala tilasta Rosas RN:o 1¹⁶⁵ ja n. 31 605 m²:n suuruinen määräala tilasta Skyttas RN:o 3²⁴¹ (1.7. 1 183 §); Espoon Nuuksion kylässä olevalla Högbäcka-nimisellä tilalla RN:o 9¹²⁰ sijaitsevat rakennukset (22.7. 1 257 §) sekä n. 6.2 ha:n suuruinen määräala Suutarilan kylässä olevasta Baggas-nimisestä tilasta RN:o 2⁸⁹ (23.12. 2 194 §).

Riistanhoidon ja metsästyksen järjestely kaupungin omistamilla mailla. Lautakunta päätti myöntää Helsingin Riistaveikot -nimiselle yhdistykselle oikeuden metsästämiseen Bengtsårin alueella sopimuksen allekirjoittamispäivästä lukien 31.12.1965 saakka. Metsästys saatiin aloittaa kunakin metsästyskautena 1.10. Vuosivuokra oli 100 mk. Vuokraaja oli velvollinen suorittamaan alueella myös riistanhoitotyötä sekä huolehtimaan alueen vartioinnista tarkemmin määrätyllä tavalla (25.2. 380 §).

Lautakunta päätti antaa kaupunginmetsänhoitajalle oikeuden 1.9.1964 saakka riistanhoidon ja metsästyksen järjestelyn hoitamiseen harkintansa mukaan kaupungin omistamilla mailla Helsingissä ja lähialueilla v. 1962 vahvistettujen ohjeiden mukaisesti. Näiden perusteella myönnettiin lupia varisten, harakoiden, kettujen ja ruskokojänisten ampumiseen määrätyillä edellytyksillä. Muu eläinkanta oli rauhoitettu, poikkeuksellisesti saattoi kuitenkin tulla kysymykseen haitalliseksi osoittautuneen kana- tai varpushaukan, minkin yms. eläimen poistaminen. Luvista kettujen ampumiseen perittiin 20 mk, ruskokojen ja varisten ampumiseen 5 mk kummastakin; korvaus voitiin jättää perimättä henkilöltä, joka tehokkaasti ja korvauksetta suoritti alueensa riistanhoitoon liittyviä tehtäviä.

4. Kiinteistöhallinto

Talvikaudeksi 1962/63 oli myönnetty lupia kettujen ja varisten ampumiseen 18, ainoastaan varisten ampumiseen 10 lupaa ja rusakkojen ampumiseen 6 lupaa. Kaikkiaan ammuttiin 26 kettua ja siirtolapuutarhoista 21 rusakkoa (9.9. 1 556 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat seuraavia asioita: kaupungin osuuden suorittamista eräästä maanparannuslainasta (17.6. 1 128 §); rakennusten korjauksiin ym. myönnettyjen kertomusvuoden määrärahojen ylittämistä (22.7. 1 301 §) sekä eräiden rakennusten korjaamista kaupungin Espoosta ostamalla Högbäckan tilalla (30.9. 1 682 §, maat.- ja metsäj. 20.9. 47 §).

Lausuntoja kaupunginhallitukselle annettiin Etelä-Kaarelan ja Roihuvuoren puistometsien kunnostamis- ja siivouskysymyksistä (9.9. 1 557 §, 4.11. 1 905 §).

5. Kiinteistöviraston asemakaavaosaston toimialaan kuuluvat asiat

Asemakaavan ja tonttijaon muutokset. Kaupunginhallitukselle annetuissa lausunnoissa puollettiin lukuisia asemakaavan ja tonttijaon muutoksia (ks. v:n 1963 kunnallinen asetuskokoelma n:o 177 ja 178 sekä v:n 1964 n:o 189 ja 190).

Asemakaavaehdotukset. Kaupunginhallitukselle päätettiin lähettää seuraavien alueiden asemakaavaehdotukset sekä puoltaa niiden hyväksymistä: osan 38. kaupunginosasta sekä osan 39. kaupunginosasta (Malmin lentokentän ja sen etelä- ja länsipuolisten alueiden) (18.3. 516 §, 7.10. 1 719 §); osan 43. ja 45. kaupunginosista (Ströms-nimisen tilan RN:o 3⁵) (16.9. 1 604 §, asemakaavaj. 19.4. 8 §); osan 45. kaupunginosasta (Vartiokylän teollisuusalue) (21.10. 1 817 §, asemakaavaj. 19.4. 7 §); 45. kaupunginosaan kuuluvan Vartioharjun kaakkoisosan (20.5. 904 §, 19.8. 1 436 §); osan 47. kaupunginosaan kuuluvan Kontulan alueesta sekä osan Myllymestarintietä ympäröineen 45. kaupunginosassa (13.5. 852 §, asemakaavaj. 13.3. 5 §); 49. kaupunginosaan kuuluvan Yliskylän luoteisosan (13.5. 857 §, 19.8. 1 438 §, asemakaavaj. 18.12. 12 §).

Alueen varaaminen Raajarikkojen koulusäätiön sisäoppilaitokselle. Lautakunta päätti varata Ruskesuolta Kiskontien ja Tenholantien risteyksestä n. 2 300 m²:n suuruisen määrään säätiölle ja antaa asemakaava- ja kaupunkimittaosastojen tehtäväksi tarpeellisten asemakaavan ja tonttijaon muutosten laatimisen. Samalla annettiin asemakaavaosaston tehtäväksi korttelissa n:o 728 olevan yleisen rakennuksen tontin n:o 1 muuttaminen asemakaavan muutoksella puistoksi (21.1. 140 §).

Ajoradan reunan oikaisua Tukholmankadulla koskevat toimenpiteet. Lautakunta päätti ko. tarkoitusta varten suorittaa Helsingin Yliopistollisen Keskussairaalaaliiton kanssa aluevaihdon (asemakaavaosaston piirustus n:o 5396), jonka mukaan keskussairaalaaliitto luovutti kaupungille n. 50.4 m²:n suuruisen määrään 15. kaupungin osan korttelin n:o 526 tontista n:o 1 ja kaupunki luovutti keskussairaalaaliitolle yhtä suuren määrään yleisestä alueesta Na¹. Kaupunki suoritti välirahana ja korvauksena vaihdosta aiheutuvista lisäkustannuksista 6 769 mk, joka oli sidottu rakennuskustannusindeksiin tarkemmin määrättyllä tavalla (10.6. 1 057 §).

Kortteleiden korkeussuhteita esitettiin kaupunginhallitukselle vahvistettaviksi asemakaavaosaston laatimien piirustusten mukaisesti.

Eräiden Tammisalon tonttien rakennusoikeuden tarkistaminen. Lautakunta päätti, että Tammisalon niiden tonttien osalta, joiden pinta-ala ylittää 5 000 m², tullaan

tontin omistajan anomuksesta puoltamaan asemakaavan muutosta, joka sallii yhden asunnon tonttimaan 1 000 m²:ä kohden (21.10. 1 816 §).

Liisankadun leventämiskysymys. Uudeksi jäseneksi tilapäiseen jaostoon, jonka lautakunta oli v. 1962 valinnut käsittelemään ko. kysymystä, päätettiin joht. Leo Mattilan tilalle valita lautakunnan jäsen dipl.ins. Henrik Kalliala. Jaoston puheenjohtajaksi määrättiin samalla lautakunnan jäsen fil.maist. Victor Procopé (16.12. 2 143 §).

Kadun- ja paikannimet. Vuoden aikana tehtiin kaupunginhallitukselle esityksiä, jotka koskivat kadunnimistön täydentämistä tai katujen nimien muuttamista Suutarilan, Mellunkylän, Kumpulan, Herttoniemen ja Haagan kaupunginosissa (4.2. 237 §, 18.2. 332 §, 25.3. 555 §, 1.4. 595 §, 22.7. 1 303 §, 5.8. 1 375 §).

Asemakaavaosaston liikennetoimiston toimesta suoritettuna *liikennelaskennan tulos* merkittiin tiedoksi (28.10. 1 859 §).

Pysäköintikysymykset sekä liikennevaloja koskevat asiat. Lautakunta päätti asettaa tilapäisen jaoston ko. kysymyksiä selvittämään. Jaostoon valittiin lautakunnan jäsenet Mattila, Leskinen ja Procopé (28.1. 183 §). Jaosto piti kolme kokousta, antaen lausuntonsa 28.3., jonka perusteella lautakunnan kaupunginhallitukselle antamassa lausunnossa esitettiin, että kaupungin taholta kiirehdittäisiin rangaistusmääräyskomitean ehdotuksen käsittelyä ja ryhdyttäisiin toimenpiteisiin ehdotuksen toteuttamiseksi sekä että ryhdyttäisiin selvittämään kysymystä poliisin valtuuksin toimivien pysäköintivalvojen palkkaamisesta (8.4. 633 §).

Käyttövaroista päätettiin myöntää 112 mk asemakaavaosaston kaluston kuljetuksesta Katariinankatu 3:een aiheutuneen laskun maksamiseen (16.9. 1 603 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: Kumpulan radan yli rakennettavan Hämeentien sillan töiden ja siihen liittyvien järjestelyjen suorittamista asemakaavaosaston alustavan ehdotuksen mukaisesti (28.1. 187 §); kertomusvuonna hankittavia uusia liikennevaloja (11.2. 291 §, 8.4. 637 §, 6.5. 810 §); rakennuskiellon jatkamista 1.—8. ja 10.—14. kaupunginosissa (12.8. 1 407 §) sekä täyttöalueen varaamista Länsi-Herttoniemestä (23.9. 1 647 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: leikki- tai urheilukenttien kunnostamista sekä rakentamista ja alueiden hankkimista niitä varten ym. (7.1. 39 §, 14.1. 84 §, 21.1. 141 §, 18.2. 334 §, 27.5. 956 §, 17.6. 1 130 §, 25.11. 2 044 §); sankarihautojen kunnostamis- ym. kysymyksiä (14.1. 79 §, 11.2. 283 §, 25.3. 558 §); Hermannin kaupunginosan viher- ja vapaa-alueiden järjestelyä (14.1. 83 §); asemakaavojen tai asemakaavan muutosten johdosta tehtyjä muistutuksia (21.1. 135 §, 4.6. 1 007, 1 008, 1 011 §, 17.6. 1 132 §, 22.7. 1 304 §, 23.9. 1 645 §, 14.10. 1 768 §, 11.11. 1 953 §); Malmin seudun asemakaavakysymyksiä (21.1. 137 §); katusiltojen, alikulkutunnelien ym. suunnitelmien ja piirustusten hyväksymistä (4.2. 235 §, 11.2. 286, 287 §, 22.4. 705 §); moottoriurheiluradan paikkakysymystä (11.2. 288 §); Uppbyn kartanon haltijapuun rauhoittamista (25.2. 382 §); Myllypuron urheilupuiston suunnittelutyötä (25.2. 384 §, 21.10. 1 819 §); Katajanokan kanavan seudun liikenteen järjestelykysymystä (4.3. 424 §); Temppeleaukion kirkko- ja työkeskussuunnitelman hyväksymistä (4.3. 429 §); Haagan puron varrella olevan alueen järjestelyä (11.3. 464 §); Kruununhaan ja Korkeasaaren välistä yhteyttä talvella (25.3. 557 §); Helsingin-Tuusulan maantien rakennussuunnitelmaa (8.4. 636 §, 23.9. 1 644 §); Helsingin-Lahden moottoritien osan suunnitelmaa (27.5. 958 §); Vuo-

4. Kiinteistöhallinto

saaren rakennuskaavaehdotusta (4.6. 1 010 §); Talin urheilupuiston käyttösuunnitelmaa (17.6. 1 133 §); kuorma- ja pakettiautojen liikennetaksan muuttamista (2.9. 1 509 §) sekä paikkojen varaamista veistoksille Haagan puistoista (14.10. 1 770 §).

Edellisten lisäksi annettiin kaupunginhallitukselle useita lausuntoja katujen ja teiden rakentamisesta, niiden risteysten järjestelystä, katu- ja viemärisuunnitelmista ja niitä koskevista piirustuksista sekä monenlaisista liikennekysymyksistä.

Helsingin ev.luterilaisten seurakuntien kirkkohallitokunnalle annettiin lausunto Lehtisaaren eräiden ranta- ja niittyalueiden täyttösuunnitelmasta (1.7. 1 209 §).

6. Kiinteistöviraston kaupunkimittaosaston toimialaan kuuluvat asiat

Tonttijakokartat. Kaupunginhallitukselle esitettiin eräitä kortteleita koskevien tonttijakokarttojen hyväksymistä (ks. v:n 1963 ja 1964 kunnallinen asetuskokoelma).

Kaupunkimittaosaston selvitys, joka koski rakennuslain 90 §:n mukaista tontin rakentamista kadun ja viemärin rakentamiskorvausten perimisen edellytyksenä, merkittiin tiedoksi (2.9. 1 511 §).

Katumaakorvaukset. Kaupunginhallitukselle esitettiin katumaakorvausten perimistä seuraavissa kaupunginosissa: Haaga (21.1. 146 §, 4.6. 1 018 §, 10.6. 1 058—1 065 §, 1 068—1 072 §, 17.6. 1 136 §, 24.6. 1 175 §, 1.7. 1 212 §, 8.7. 1 245 §, 22.7. 1 310 §), Lauttasaari (4.3. 430 §, 11.3. 465, 468 §, 18.3. 518—520 §, 1.4. 598 §, 22.4. 712 §) sekä Munkkiniemi (8.4. 638 §, 29.4. 770—776 §, 13.5. 858—863 §, 20.5. 912—917 §, 27.5. 962—965 §, 4.6. 1 012—1 017 §, 10.6. 1 066, 1 067 §, 17.6. 1 136, 1 137 §, 1.7. 1 213 §, 22.7. 1 310 §, 11.11. 1 955 §).

Lisäksi esitettiin katujen kestopäällystämistä saatavien korvausten perimistä eräiden tonttien omistajilta (19.8. 1 439 §, 2.9. 1 513 §, 9.9. 1 568 §).

Kaupunginhallitukselle annettiin lausuntoja anomuksista vapautuksen saamiseksi korvauksen maksamisesta (18.2. 339 §, 28.10. 1 863 §) sekä korvauksen maksuajan pidentämisestä eräässä tapauksessa (2.9. 1 512 §).

Kaupunginhallitukselle esitettiin, että osastoon palkattaisiin työsopimussuhteen lisähenkilökuntaa katukorvausasioiden toimeenpanoa varten ja että tarkoitukseen tarvittavat määrärahat myönnettäisiin (20.5. 876 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat: erään autovaurion korvaamista kaupungin varoista (18.11. 2 001 §); kerrosluvun tulkintaa kadun ja viemärinrakentamiskorvauksia laskettaessa sekä sakkokoron määräämistä em. maksujen viivästymisestä (9.12. 2 127, 2 129 §); katukorvausten yleisen eräpäivän määräämistä (9.12. 2 128 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat: Koillisväylä-nimisen kadun yleiseen käyttöön luovuttamisesta tehdyn päätöksen kumoamista (10.6. 1 074 §); virallisen rajankäynnin järjestämistä Tapanilassa (22.7. 1 311 §); ammattikoulun piirtäjäkoulutuksen erään osan suorittamista kaupunkimittaosastossa virka-ajan jälkeen (2.9. 1 514 §) sekä kaupungin äänestysaluejaon muuttamista (28.10. 1 864 §).

7. Kiinteistöviraston talo-osaston toimialaan kuuluvat asiat

Virastojen ja laitosten käyttöön luovutetut huoneistot. Kaupunginhallituksen järjestelytoimiston käyttöön päätettiin vuokrata Rauma-Repola Oy:ltä talosta Snell-

maninkatu 13 toimistohuoneisto, suuruudeltaan 141 m², 1.9.1963—31.12.1964 ja sen jälkeen vuosisopimuksella 1 057 mk:n perusvuokrasta kuukaudessa (26.8. 1 480 §).

Poliisilaitoksen käyttöön päätettiin väkijuomalain valvontaryhmää varten luovuttaa Vallilan poliisitalosta Sturenkatu 25:ssä liikkuvan poliisin käytöstä vapautunut 52 m²:n suuruinen huoneterila (7.1. 42 §).

Aluelääkärien vastaanotto paikaksi ja kotisairaanhoidoasemaa varten päätti lautakunta siihen asti, kunnes sosiaalivirastotalo valmistuisi vuokrata Suomen Liiketyöntekijäin liitolta talosta Säästöpankinranta 4 huoneiston, jonka suuruus oli 115 m², 1.10. lukien 600 mk:n kuukausivuokrasta (14.10. 1 782 §);

samaan tarkoitukseen kuin edellä päätettiin vuokrata puolustusministeriöltä Suomenlinnasta rakennuksesta C 71 kaksi huonetta ja keittiön ym. käsittävä huoneisto 1.4.1964 alkaen toistaiseksi. Kuukausivuokra oli 100 mk (25.11. 2 050 §).

Eteläisten kaupunginosien aluelääkärien yhteistä vastaanottoa sekä sairaanhoidoasemaa varten ja huoltoviraston 1. huoltotoimistoa varten päätettiin Ab Georgsgatan 3 -nimiseltä yhtiöltä vuokrata rakenteilla olevasta, Yrjönkatu 3:ssa sijaitsevasta talosta huoneistot, joiden suuruus oli 388 m² kummankin. Vuokrakausi alkoi 1.10.1963 ja päättyi 31.5.1973 jatkuen sen jälkeen vuosisopimuksena, jonka irtisanomisaika oli 6 kk. Indeksiin sidottu perusvuokra oli kuukaudessa 8,5 mk/m², siihen sisältyi korvaus lämmöstä, mutta ei lämpimästä vedestä. Vuokranantaja rakensi mainitut huoneterilat täysin valmiiksi kaupungin em. virastojen hyväksymien piirustusten mukaisesti.

Samalla kehoitettiin talo-osastoa sopimaan aikaisemmin aluelääkärien vastaanotto paikaksi talosta Iso Roobertinkatu 35—37 sekä 1. huoltotoimistoa varten talosta Erottajankatu 1—3 vuokrattuja huoneistoja koskevien vuokrasopimusten purkamisesta (8.7. 1 248, 1 249 §).

Terveystenhoitolautakunnan käyttöön siihen saakka, kunnes Konalan kansakoulurakennukseen suunniteltu neuvolahuoneisto valmistuisi, päätettiin Asunto Oy Konalanvuori -nimiseltä yhtiöltä vuokrata 97 m²:n suuruinen liikehuoneisto äitiys- ja lastenneuvolana sekä kotisairaanhoidoasemana käytettäväksi 1.9. alkaen, irtisanomisaika 3 kk. Sopimusta ei kuitenkaan voitu sanoa irti ennen 31.8. 1966 päättyväksi, ellei siitä erikseen molemminpuolisesti toisin sovittu. Perusvuokra kuukaudessa lämpöineen ja lämpimine vesineen oli 788 mk. Huoneterilat vuokrattiin kiinteine kalusteineen ym. ehdoilla (5.8. 1 384 §).

Helsingin ev.luterilaisten seurakuntien kirkkohallintokunnan kanssa tehtiin sopimus, jonka mukaan Maasälväntie 5:ssä sijaitsevaa seurakuntien kerhohuoneistoa saatiin käyttää 8.4. lukien toistaiseksi Pukinmäen lastenneuvolan sivuosastona n. 15 t kuukaudessa 2 mk:n tuntivuokrasta ym. ehdoilla (22.4. 724 §). Tämä sopimus katsottiin myöhemmin päättyneeksi ja lautakunta teki saman vuokranantajan kanssa sopimuksen Kiillekuja 3:ssa olevan kerhohuoneiston kerhohuoneen ja kirjaston sekä keittiö- ym. tilojen käytöstä em. tarkoitukseen 18.11. saakka saman suuruisesta vuokrasta kuin edellä (23.9. 1 658 §).

Pihlajamäen äitiys- ja lastenneuvolaa varten päätettiin Kiinteistö Oy Liusketie 10:ltä vuokrata 1.12. lukien tilapäinen 92 m²:n suuruinen huoneisto siihen saakka, kunnes alueen kansakoulurakennuksen yhteyteen tuleva varsinainen huoneisto valmistuisi. Vuokra oli Aravan vahvistama 326 mk/kk (18.11. 2 003 §).

Lastensuojelulautakunnan käyttöön päätettiin vuokrata talosta Kunnalliskodin-

4. Kiinteistöhallinto

tie 6 nuorisokotihuoneisto, pinta-ala 357 m², sekä ao. kodin johtajan asunnoksi huoneisto, pinta-ala 63 m², 1.1.1963—31.5.1972 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosisopimuksella. Perusvuokra kuukaudessa nuorisokodin huonetiloista oli 1 428 mk ja asuinhuoneistosta Aravan kulloinkin vahvistama, aluksi 3.50 mk/m² (14.1. 92 §).

Hakaniemen lastentarhaa ja -seimeä varten päätettiin vuokrata Mannerheimin Lastensuojeluliitolta rakenteilla olevasta talosta Toinen linja 17 vuokranantajan toimesta ja kustannuksella kiinteine kalustoineen täysin valmiiksi rakennettavat lastentarha- ja -seimihuoneistot, pinta-alaltaan yhteensä n. 600 m². Vuokrakausi alkoi huonetilojen tultua lastentarhain lautakunnan hallintaan ja päättyi 31.5.1985 jatkuen sen jälkeen vuosisopimuksella, irtisanomisaika 6 kk. Perusvuokra kuukaudessa oli 7.85 mk/m², siihen sisältyi korvaus lämmöstä ja oikeus n. 6 m²:n suuruisen kellari-keron käyttöön (25.11. 2 053 §).

Mannerheimintie 13:ssa asutuslautakunnan käytöstä vapautunut 22.34 m²:n suuruinen huone osoitettiin kansakoulujen oppivelvollisten lasten luettelon käyttöön 86 mk:n tilitysvuokrasta kuukaudessa.

Talosta Aleksanterinkatu 16—18 asuntotuotantotoimistolta vapautuneista huone tiloista päätettiin luovuttaa yht. 173 m² kiinteistöviraston asemakaavaosaston käyttöön 1.9. lukien 778 mk:n tilitysvuokrasta kuukaudessa sekä 14 m² asutuslautakunnan toimiston käyttöön 1.11. lukien 63 mk:n tilitysvuokrasta kuukaudessa (21.10. 1 824 §).

Nuorisotyölautakunnan käyttöön kerhokeskuksia varten päätettiin vuokrata Kiinteistö Oy Rusthollarintie 10:ltä 170 m²:n suuruinen kerhohuoneisto 1.4.1963—31.5.1972 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosisopimuksella 680 mk:n perusvuokrasta kuukaudessa (1.4. 600 §) sekä Hiihtäjätie 1:ssä sijaitsevan talon kellarikerroksesta 91 m²:n suuruinen huone ajaksi 1.8.1963—31.5.1965 ja sen jälkeen vuosisopimuksin 250 mk:n kuukausivuokrasta (6.5. 819 §, 1.7. 1 215 §). Lisäksi vuokrattiin Merimiehenkatu 12:ssa olevasta talosta 40 m²:n suuruinen kellarihuone samassa talossa olevan kerhohuoneiston lisätilaksi 1.1.1963—31.5.1964 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosisopimuksella. Kuukausivuokra oli 150 mk (4.2. 241 §).

Asuntotuotantokomitean ja -toimiston käyttöön 1.9. lukien päätettiin luovuttaa palkkalautakunnan toimistolta talossa Rauhankatu 9 vapautunut 292 m²:n suuruinen huoneisto 1 785 mk:n kuukausivuokrasta (19.8. 1 443 §).

Huoneenvuokrasopimusten muutokset, jatkaminen ja irtisanominen. Revisioviraston käytössä oleva Postisäästöpankilta Unioninkatu 22:sta v. 1960 vuokrattu huone-tila päätettiin supistaa 1.11. lukien 320 m²:ksi, jolloin perusvuokraksi tuli 1 440 mk/kk ja ao. sopimuksen indeksiehdon mukaiseksi vuokraksi 1.7.—31.12. välisenä aikana 1 497 mk/kk. Muutoksen ehtona oli mm., että revisiovirasto sai lisäksi käyttöönsä talon ullakkokerroksesta n. 20 m²:n suuruisen hyllyillä varustetun arkistotilan (28.10. 1 870 §).

Pukinmäen äitiys- ja lastenneuvola varten v. 1958 talosta Karhusuontie 16 vuokrattua kahta huoneistoa koskeva vuokrasopimus päätettiin purkaa 31.8. sekä tehdä uusi sopimus 70.7 m²:n suuruisen neuvolahuoneiston vuokraamisesta samasta talosta 300 mk:n perusvuokrasta kuukaudessa 1.9.1963—31.5.1968 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosittain (4.3. 433 §).

Roihuvuoren äitiys- ja lastenneuvola varten Kiinteistö Oy Vuorenpiekkontie 5:ltä vuokrattua huoneistoa koskevaa sopimusta päätettiin jatkaa 1.2. lukien kerto-

musvuonna siihen saakka, kunnes kansakoulurakennuksen yhteyteen tuleva neuvola-huoneisto valmistuisi, kuitenkin kauintaan 30.6.1965 saakka (28.1. 194 §).

Hakaniemen lastenseimä varten talosta Eläintarhantie 3 — Porthaninrinne 1 Byggnadsab. Berggrund -nimiseltä yhtiöltä vuokrattua huoneistoa koskevaan, v. 1959 solmittuun sopimukseen päätettiin tehdä muutos, jonka mukaan vuokratilaksi 1.11. lukien kertomusvuonna jäi vain 237 m²:n suuruinen huoneisto 474 mk:n suuruudesta kuukausivuokrasta. Lastentarhain toimistoa kehoitettiin luovuttamaan Porthaninrinne 1:n puolella sijaitseva 138 m²:n suuruinen huoneisto vuokranantajan käyttöön (21.10. 1 822 §).

Malmin Kaupalliset Oppilaitokset Oy:n kanssa v. 1961 tehtyä sopimusta, joka koski opetuskeittion vuokraamista Malmin kansalaiskoulua varten, päätettiin jatkaa lukuvuodeksi 1963/64 muuten entisillä ehdoilla, paitsi että viikkotuntia kohti, joita oli 26, vuokra oli 6.60 mk (14.10. 1 781 §).

Lautasaaren poliisiaseman ja Malmin poliisiaseman rakennuksia koskevat, v. 1946 tehdyt vuokrasopimukset todettiin päättyneiksi, edellinen 7.8. ja jälkimmäinen 31.8. kertomusvuonna (23.9. 1 657 §).

Torpparinmäestä talosta Sihteerintie 6 v. 1955 äitiys- ja lastenneuvolaa varten vuokrattua huoneistoa koskeva sopimus sanottiin irti päättyväksi 31.5. (4.3. 435 §).

Haagan lastentarhaa varten talosta Vanha Viertotie 22 vuokrattua rakennusta koskeva v. 1962 tehty vuokrasopimus merkittiin päättyneeksi 4.12. (16.12. 2 179 §).

Malmin sairaalan henkilökunnan asuntolaksi talosta Koskelantie 52 vuokrattua huoneistoa koskeva sopimus merkittiin päättyväksi 31.8. (20.5. 921 §).

Varasto-, autotalli- ym. tilat. Lautakunta päätti kehottaa talo-osastoa korottamaan 1.6. lukien talossa Aleksanterinkatu 16-18 — Katariinankatu 3 sijaitsevien varastotilojen ym. vuokria, lukuun ottamatta sokeiden harjakauppiaiden varastoja, seuraavasti: pääkäytävän varrella sijaitsevat 2-oviset varastot 3 mk/m², muut 2.90 mk/m² sekä sivukäytävän varrella sijaitsevat varastot 2.80 mk/m² kuukaudessa (6.5. 821 §).

Rakennusviraston puhtaanapito-osastoa varten vuokrattiin huonetiloja seuraavasti: Oulunkylän puhtaanapitopiirin työnjohtokeskusta varten 23 m²:n suuruinen varastohuone talosta Mäkitorpantie 38 toistaiseksi 1.1.1964 lukien, irtisanomisaika 6 kk, 70 mk:n kuukausivuokrasta (23.12. 2 236 §); Pajamäestä työntekijöiden huoltotilaksi 15 m²:n suuruinen varastohuone Asunto Oy Poutamäentie 12:lta 45 mk:n kuukausivuokrasta 1.2.1964—31.5.1965 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosisopimuksella (23.12. 2 237 §); Puotilasta talosta Raeruhontie 2 autotalli 1.12.1963—31.5.1965 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosisopimuksella 55 mk:n kuukausivuokrasta sekä lisäksi päätettiin varata vuokrattaviksi ao. talojen valmistuttua Kiinteistö Oy Korsholmantie 9:ltä B-talosta 30 m² kellaritilaa sekä 20 m²:n suuruinen askarteluhuone paikalliseksi työnjohtotukikohdaksi sekä Kiinteistö Oy Korsholmantie 9:ltä C-talosta 23 m²:n suuruinen autotalli (23.12. 2 235 §).

Rakennusviraston puhtaanapito- ja puisto-osaston piirasemaa varten päätettiin vuokrata talosta Porvoonkatu 5 pohjakerroksesta n. 197 m²:n suuruinen varasto- ja työhuonetila 16.11.1963—31.10.1968 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosisopimuksella. Vuokra oli 788 mk/kk ja sidottu indeksiin (4.11. 1 922 §).

Poliisilaitoksen Oulunkylän vartiopiirin käyttöön päätettiin vuokrata talosta Veräjämäentie 14 autotalli, 20 m², 1.6.1963 lukien 31.5.1964 saakka 55 mk:n kuukau-

sivuokrasta. Samalla sanottiin irti aikaisempi, talosta Pellavakaski 4 vuokrattua autotallia koskeva sopimus päättyväksi 31.5. kertomusvuonna (29.4. 782 §).

Vuoden aikana merkittiin päättyviksi Lauttasaaren Vapaaehtoiselta Palokunnalta rakennusviraston puhtaanapito-osastolle v. 1957 talosta Otavantie 4 vuokrattua autotallia ja tonttialuetta koskeva sopimus 31.10. (21.10. 1 823 §) sekä urheiluja retkeilytoimistolle Asunto Oy Ulvilantie 17 a -nimiseltä yhtiöltä edellisenä vuonna vuokrattua autotallia koskeva sopimus 30.9. (23.9. 1 652 §).

Paikoitustilaa vuokrattiin tontilta Neitsytpolku 5 — Pietarinkatu 6 Kuljetusliike Arvo Suckman Oy:lle 320 m², irtisanomisaika 3 kk, 144 mk:n kuukausivuokrasta (13.5. 867 §).

Lasipalatsin huoneistot. Palkkalautakunnan toimiston käyttöön päätettiin luovuttaa (kaupunginhallituksen päätös 2.5.) rakennuksen Simonkadun puoleisen siiven II kerros sekä 2 huonetta Mannerheimintien puolelta eli yhteensä 580 m² toimistotilaa 4 466 mk:n kuukausivuokrasta (19.8. 1 443 §).

Helsingin Osuuskaupalle myönnettiin lupa em. rakennuksessa sijaitsevan vaateusmyymälänsä muuttamiseen linja-autoasemaa palvelevaksi kahvilaksi mm. sillä ehdolla, että yhtiö suoritti mainitun työn omalla kustannuksellaan talo-osaston valvonnassa (18.2. 344 §).

Helsingin Meijeriliike Oy sai oikeuden eräiden muutostöiden suorittamiseen kustannuksellaan Lasipalatsissa hallitsemassaan baarihuoneistossa (23.9. 1 659 §).

Luodon ravintolarakennuksen ilmalämmityslaitteiden asentamista koskevat muutostöiden piirustukset päätti lautakunta puolestaan hyväksyä (18.3. 528 §).

Ravintolarakennusta koskevan vuokrasopimuksen 2. kohdan ensimmäinen kappaale päätettiin muuttaa. Sen mukaan vuosivuokra 1.1.1964 lukien oli 8 000 mk ja sidottu elinkustannusindeksiin (24.6. 1 181 §).

Kaivohuoneen ravintolarakennuksen ja sen alueen vuokraaminen. Uusi Kaivohuone Oy:n kanssa tehty vuokrasopimus päättyi 31.12. kertomusvuonna. Yhtiön ja kaupungin välinen uusi sopimus päätettiin tehdä kaudeksi 1.1.1964—31.12.1968, jolloin vuokrasuhde päättyisi ilman irtisanomista. Perusvuokraksi vuodessa määrättiin 60 000 mk; se oli edelleen maksettava etukäteen vuosineljänneksittäin ja virallisesta elinkustannusindeksistä riippuva. Sopimukseen sisältyi eräitä kiinteistön hoitoa, korjaus- ja kunnossapitotoimenpiteitä koskevia ehtoja. Ravintolarakennukseen kuuluivat seuraavat kaupungin hankkimat tai vuokraajan hankkimina kaupungin omistukseen sopimuksen mukaan korvauksetta tulleet irtaimet kalusteet ja muut laitteet: ravintolasalin matto, baarin ja ravintolasalin välinen paljeovi, baarin tiski ja kaapisto peileineen ja pikarihyllyineen, lautasten lämmityskaappi, ravintolaliesi sekä kiinteät jäädytyshuoneet koneistoineen. Rakennus oli pidettävä vuokra-aikana kaupungin hyväksi palovakuutettuna; vuokran maksamisesta oli vuokraajan asetettava vakuudeksi pankkitakaus (17.6. 1 144 §).

Tennistalo. Lautakunta päätti suostua Matkahuolto Oy:n anomukseen saada muuttaa osa ko. rakennuksessa hallitsemastaan varastotilasta autotallitiloiksi (29.4. 784 §).

Helsingin teatterimuseosäätiölle vuokrattu huoneisto. Lautakunta päätti vuokrata Fastighets Ab Balderilta Aleksanterinkatu 12:ssa sijaitsevan 74 m²:n suuruisen toimistohuoneiston 1.6.1963—31.5.1968 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosisopimuksella 481 mk:n kuukausivuokrasta, joka oli sidottu viralliseen elinkustannusindeksiin.

Huoneisto osoitettiin em. vuokrasta Helsingin teatterimuseosäätiölle museona käytettäväksi (1.7. 1 220 §).

Oulunkylän ent. kansakoulun päärakennuksen vuokralleanto. Lautakunta päätti vuokrata Oulunkylän Seurakunnan Siirtolayhdistykselle em. rakennuksen käytettäväksi vanhusten ja lasten päiväkotitoimintaa, nuorisotyötä tms. varten, ei kuitenkaan asuntolaksi. Vuokra-aika alkoi 1.7. ja molemminpuolinen irtisanomisaika oli 3 kk. Kuukausivuokra oli 420 mk. Vuokrasopimukseen sisältyi lisäksi eräitä muita ehtoja (1.7. 1 217 §).

Eräät asuntolataroituksiin vuokratut rakennukset. Kovaosaisten Ystävät -nimiselle yhdistykselle päätettiin vuokrata kaupungin omistukseen siirtynyt kiinteistö Tunnelitie 13:ssa käytettäväksi majoitustaroitukseen 1.2. lukien, irtisanomisaika 3 kk, 200 mk:n suuruisesta vuokrasta kuukaudessa sekä erällä muilla ehdoilla (4.3. 439 §).

Lautakunta päätti, mikäli puolustusministeriö jatkaisi 29.1.1963 alkanutta talon Pohj. Makasiinikatu 9 kadunpuoleista rakennusta koskevaa vuokrasuhdetta edelleen 30.4. lukien entisillä ehdoilla kauintaan 30.4.1964 saakka, luovuttaa ko. rakennuksen vastaavasti Helsingin uudet asuntolat Oy:lle käytettäväksi asuntoa vailla olevien miesten majoitukseen (22.4. 723 §).

Alppilan kesäteatterin, joka oli vuokrattu Komediateatteri Oy:lle, vuokra päätettiin kertomusvuoden näytäntökaudesta lukien korottaa 3 100 mk:ksi katoksen rakentamisesta aiheutuneiden kustannusten johdosta. Teatteri oli vuokrattu vuosiksi 1960—1964 (17.6. 1 145 §). Teatterille myönnettiin anomuksesta lykkäystä kertomusvuoden vuokran maksamiseen 16.9. saakka sekä määrättiin vuokravelalle tuleva sakkokorko (22.7. 1 322 §). Kaupunginhallitukselle päätettiin esittää, että teatteri joko vapautettaisiin kertomusvuoden näytäntökauden vuokran maksusta tai että sille myönnettäisiin vastaava avustus (28.10. 1 871 §).

Komediateatterille myönnettiin lupa mainoksen asettamiseen Mannerheimin- ja Eläintarhantien kulmaan sekä Helsinginkadun ja Alppipuistoon johtavan tien risteykseen ajaksi 18.6.—15.9. kertomusvuonna 100 mk:n korvauksesta (17.6. 1 142 §).

Kiinteistölautakunnan hallinnossa olevat kesähuvilat. Talo-osastoa kehoitettiin vuokraamaan Helsingin Kristilliselle Työväenyhdistykselle sekä Helsingin Raittiit Automiehet, Karjalan Sosialidemokraattiset Naiset, Sairaus- ja Tapaturmainvaliidit nimisille yhdistyksille sekä Viipurin Autonkuljettajayhdistykselle näiden hallinnassa aikaisemmin olleet huvilat korotetuista vuokrasta ajaksi 1.5.1963—30.9.1967 siten, että vuokrasuhteet päättyvät vm. päivänä ilman irtisanomista sekä lisäksi sillä ehdolla, että lautakunnalla oli oikeus tarkistaa vuokran määrä vuosittain sekä määrätä vuokrasuhteelle muu kuin mainittu päättymispäivä, mikäli huvilaan kuuluvaa aluetta tarvittaisiin muuhun tarkoitukseen.

Oppilaskoti Toivolan entinen ruokalarakennus Solakalliontie 9—11:ssä päätettiin vuokrata Nuorten Suomalaisten Helsingin Piirililölle 500 mk:n suuruisesta vuokrasta kesäkaudelta samaksi ajaksi ja samoilla ehdoilla kuin edellä.

Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain keskusjärjestölle ja Helsingin Kunnallisvirkamiesyhdistykselle vuokrattujen huviloiden, joita koskevat sopimukset jatkuivat toistaiseksi, vuokrat päätettiin tarkistaa v:sta 1964 lukien, lukuun ottamatta Kulosaaren kartanon uuden saunarakennuksen ja Stansvikin kartanon uuden ruokalarakennuksen vuokria, joita ei korotettu. Samoin ei myöskään korotettu

4. Kiinteistöhallinto

Kalliolan Kannatusyhdistykselle vuokratun Magasinvilla-nimisen huvilan vuokraa (29.4. 781 §).

Lisäksi vuokrattiin Helsingin Kunnallisvirkamiesyhdistykselle toistaiseksi Laajasalosta Tallbacka-nimisellä entisellä vuokra-alueella sijaitsevat huvilarakennukset 500 mk:n suuruudesta vuosivuokrasta (29.4. 789 §).

Eräitä lautakunnan hallinnossa olevissa vuokrataloissa asuvia henkilöitä koskevat järjestelyt. Lautakunta oikeutti talojaoston puolestaan päättämään tarvittavista toimenpiteistä ko. vuokrataloissa asuvien suurperheisten sijoittamiseksi heidän tarvettaan vastaaviin asuntoihin sekä sellaisten vuokralaisten, jotka voisivat hankkia itselleen muun kuin kaupungin omistaman vuokrahuoneiston, asuntojen mahdollisesta vapauttamisesta.

Samalla lautakunta päätti, että sellaisiksi vuokralaisiksi, joiden osalta kysymys asunnon vapauttamisesta voidaan ottaa harkittavaksi, katsotaan ne asukkaat, joiden samassa asunnossa asuvien perheenjäsenten yhteenlaskettu veroäyrimäärä viimeksi toimitetussa kunnallisverotuksessa oli ollut vähintään 20 000 (7.10. 1 729 §, taloj. 2.10. 42 §). Talojaosto antoi talo-osaston tehtäväksi mainitunlaisten selvitysten ja niistä aiheutuvien toimenpiteiden suorittamisen (taloj. 14.10. 44 §, 7.11. 49 §).

Vanhojen rakennusten purkaminen. Kaupunginhallitukselle tehtiin esityksiä eräiden vanhojen ja rappeutuneiden rakennusten purkamisesta ja annottiin tarkoitukseen tarvittavia määrärahoja (11.2. 300 §, 18.3. 525 §, 22.4. 721 §, 29.4. 783 §, 1.7. 1 221 §, 22.7. 1 326 §, 26.8. 1 479 §, 16.9. 1 612 §, 14.10. 1 784 §, 21.10. 1 826, 1 829 §, 4.11. 1 921 §, 18.11. 2 004 §, 9.12. 2 136 §, 23.12. 2 243 §).

Samalla merkittiin tiedoksi selvitys talo-osaston hoidossa olevista purettavista rakennuksista (taloj. 14.10. 45 §) sekä selvitys v:sta 1956 lähtien puretuista rakennuksista (21.1. 151 §).

Huoneistojen vuokrat. Eräiden kaupungin vuokralle ottamien huoneistojen vuokrien korotukset hyväksyttiin vuoden aikana.

Lautakunta päätti korottaa talojaoston 23.1. tekemien ehdotusten mukaisesti talo-osaston hoidossa olevien, aikaisemmin huoneenvuokrasäännöstelyn alaisten asuinhuoneistojen, Myllyhaka 21:ssä sijaitsevan yhteismajoituspaikan sekä Mannerheimintie 46—50:ssä, Kisakylän parakissa ja Kulosaaren puistotie 4:ssä olevien asuntolain vuokria 1.3. lukien (28.1. 197 §, taloj. 4.1. 2—4 §, 23.1. 6 §).

Talo-osaston hoidossa olevien liikehuoneistojen vuokrat päätettiin myös korottaa vuoden aikana. Niissä tapauksissa, jolloin se ao. vuokrasopimusten mukaan oli mahdollista, korotus suoritettiin jo 1.4. ja muiden huoneistojen osalta vuokrasopimusten mukaisesti. Samalla päätettiin muuttaa eräiden sopimusten vuokra- ja irtisanomis-aikoja (25.2. 388 §, taloj. 20.2. 15 §, 25.3. 22 §).

Kaupungin omistukseen siirtyneen rakennuksen, Toinen linja 10, huoneistojen vuokrat päätettiin tarkistaa (12.8. 1 411 §).

Kaupunginhallitukselle esitettiin tilitysvuokraperusteiden tarkistamista talousarviovuotta 1964 varten (11.2. 299 §) sekä annettiin lausunnot, jotka koskivat: virkaja työsuhteeseen sidottujen asuntojen vuokrankorotusten täytäntöönpanon lykkäämistä (14.1. 97 §) ja ko. asunnoista perittävän vuokran määrittämisperusteiden tarkistamista (4.3. 432 §).

Oppilaskoti Toivolan puutarhan vuokraaminen ko. oppilaskodin käyttöön. Lautakunta päätti vuokrata kaupunginhallituksen 14.3. tekemän päätöksen mukaisesti

hallintoonsa siirtyneellä, Oppilaskoti Toivolan käytössä aikaisemmin olleella alueella sijaitsevan, n. 2 000 m²:ä käsittävän puutarhan 1.4. lukien oppilaskodin tarpeisiin 5 mk:n suuruisesta tilitysvuokrasta vuodessa sillä ehdolla, että oppilaskoti huolehti korvauksetta koko siirretyn alueen puhtaanapidosta ja muusta hoidosta sekä alueella olevien rakennusten talonmiehen tehtävistä. Oppilaskodilla oli kuitenkin oikeus las- kuttaa talo-osastoa lumen aurauksesta (10.6. 1 090 §).

Harvialan Taimitarhalle vuokrattu määräala. Lautakunta päätti vuokrata n. 250 m²:n suuruisen osan talon Runeberginkatu 63 pihamaasta taimimyymäläksi mm. seuraavilla ehdoilla: vuokraus alkoi 1.4. ja jatkui toistaiseksi, molemminpuolisena irtisanomisaikana 3 kk; vuokra laskettiin kertomusvuoden ajalta 400 mk:n vuosi- vuokran mukaan ja tuli nousemaan v:n 1964 alusta 800 mk:aan vuodessa; aluetta saatiin käyttää ainoastaan taimistotuotteiden näyttely- ja myyntipaikkana ja vuok- raaja oli velvollinen kunnostamaan ja varustamaan sen määrätynmukaisilla raken- nelmilla ja istutuksilla ja pitämään rakennelmat ja alueen hyvässä kunnossa talo- osaston ja rakennusviraston puisto-osaston ohjeiden mukaisesti myös sinä aikana vuodesta, jolloin aluetta ei käytetty; vuokrasuhteen päätyttyä oli vuokraaja velvolli- nen kustannuksellaan poistamaan alueelta rakennelmat, mutta vaadittaessa jättä- mään sen istutukset korvauksetta ennalleen (8.4. 652 §).

Henkikirjoitusilmoitusten vastaanottoaikoiksi päätettiin vuokrata 13 tilapäishuo- neistoa Esikaupunkialueelta määräpäiviksi v:n 1964 tammikuun aikana. Vuokraksi sovittiin 25 mk/vrk huoneistoa kohden (9.12. 2 130 §).

Puhelinkioskien paikkojen vuokraaminen. Uusien puhelinkioskien pystyttämistä varten luovutettiin Puhelinyhdistykselle paikkoja yksiosaisia kioskeja varten seu- raavasti: Bulevardi 18:n kohdalta, Simon- ja Yrjönkadun kulmasta, Salomon- ja Runeberginkadun kulmasta, Leppäsuon- ja Runeberginkadun kulmasta, Rautatien- torin länsiosasta, Puotilasta Kajaaninlinnantien varrelta, Etelä-Kaarelasta Kannel- tien varrelta, Puotilasta Klaavuntien varrelta, Vegankadun varrelta, Kammion- ja Topeliuksenkadun kulmasta sekä Malmilta Latokartanon- ja Vilppulantien risteyk- sen läheisyydestä poliisiasematalon l:ota.

Hakaniemenhallin lärsinurkalla oleva yksiosainen kioski päätettiin muuttaa kak- siosaiseksi. Hakaniementori 1—3:n kohdalla olevan kaksiosaisen kioskin paikan vuokra-aika muutettiin jatkuvaksi kuukauden irtisanomisen varassa, koska kioski tultaisiin poistamaan myöhemmin alueen uudelleenjärjestelyn takia. Uusi kaksiosai- sen kioskin paikka päätettiin vuokrata 1.7. lukien torin eteläosasta.

Fredrikintorin puistikossa ja Hämeentien ja Sturenkadun kulmassa olevien yksi- osaisten kioskien paikkoja koskevat sopimukset hyväksyttiin päättyviksi 31.3. ja Puhelinyhdistykselle vuokrattiin 1.4. lukien vastaavasti em. paikoista määräalat kaksiosaisien kioskien pystyttämistä varten.

Puhelinyhdistys oikeutettiin siirtämään Vartiokylässä Rusthollarintien varrella sijaitseva puhelinkioski Rantakartanontien jalkakäytävän istutuskaistalle.

Kioskien paikat vuokrattiin 3 kk:n irtisanomisen varassa. Vuosivuokrat kaksi- osaisen kioskin paikasta olivat 160 mk ja yksiosaisen kioskin paikasta 80 mk (18.3. 523 §, 8.4. 641 §, 24.6. 1 180 §, 1.7. 1 219 §, 22.7. 1 317 §, 7.10. 1 733 §, 11.11. 1 958 §, taloj. 22.4. 32 §).

Talo-osaston palveluksessa olevat talonmiehet. Kaupunginhallitukselle tehtiin esi-

tyksiä eräiden avoimiksi tulleiden talonmiehen virkojen lakkauttamiseksi (4.2. 239 §, 27.5. 971 §, 7.10. 1 731 §).

Talo-osaston hoitoon määrättiin: 11. kaupunginosan (Kallio) korttelin n:o 305 tontti n:o 5 (21.10. 1 791 §); 21. kaupunginosan (Hermannin) korttelin n:o 658 tontilla n:o 5 olevat rakennukset purkamista varten (17.6. 1 092 §); Hermannin II:n asuntoalueen ent. korttelissa n:o XVII olevat rakennukset (21.10. 1 794 §, 25.11. 2 008 §); Toukolan ent. korttelin n:o I vuokratontilla n:o 5 olevat rakennukset ym. (18.11. 1 963 §); 11. kaupunginosan korttelin n:o 302 tontti n:o 2, korttelin n:o 308 tontti n:o 2 sekä Lauttasaaren Poliisiasema-niminen tila RN:o 1¹⁹¹ niillä olevine rakennuksineen (19.8. 1 413 §); 11. kaupunginosan korttelin n:o 302 tontti n:o 4 sekä Tapanilassa sijaitsevat tilat U 27^a RN:o 6⁸⁶ ja U 27^b RN:o 6⁸⁷ rakennuksineen (1.7. 1 183 §); 38. kaupunginosan tilan N:o 9 RN:o 3⁴³ katualueeksi luovutettavalla osalla sijaitseva liikerakennus ja talousrakennuksen osa (4.11. 1 877 §); Meilahden vuokra-alueella n:o 18 olevat vastaanotetut rakennukset (16.9. 1 577 §); Kumpulan vuokra-alueella Litt. M olevat rakennukset (1.4. 565 §); Vallilan korttelin n:o 542 ent. vuokratontilla n:o 7 olevat rakennukset (1.4. 564 §); Lauttasaaren Lemissaareissa sijaitsevat kaksi asuinrakennusta (25.11. 2 009 §); Herttoniemen huvila-alueella n:o 29 olevat rakennukset myöhemmin purettaviksi sekä Haagassa sijaitseva Furuhäll RN:o 2⁷⁹⁹-niminen tila (4.2. 206 §); Tapanilassa tilalla Solbacka RN:o 1⁴⁴⁴ olevat rakennukset latoa lukuun ottamatta (11.2. 245 §), tilat Viheriämaa RN:o 11³⁰ ja Viheriämaa I RN:o 11⁵⁷ (29.4. 731 §), tila Alppilaakso RN:o 11⁵⁸ (20.5. 875 §), tilat R 31 RN:o 8⁴⁴ ja R 30 RN:o 8⁴³⁹ sekä Malmilla Kirkonkyläntie-nimisellä katualueella tilan N:o 61 RN:o 3⁷⁴ maalla oleva rakennus (27.5. 928 §); Tapanilassa Bj 216 a -niminen tila RN:o 11¹⁵ (24.6. 1 150 §), Rauhala-niminen tila RN:o 11²⁸ sekä Malmilla tilat N:o 53 RN:o 3⁶⁶ ja Lisä RN:o 3²⁷⁰ (17.6. 1 093 §); Tapanilassa sijaitseva tila Bj 216 c₁ RN:o 11²⁵ sekä Meilahden huvila-alueella n:o 25 b oleva rakennus (7.10. 1 694 §); Malmilla Malminraitti-nimisellä katualueella tilan N:o 62 a RN:o 3¹⁸⁹ maalla oleva rakennus (4.6. 977 §); Malmin korttelin n:o 38117 tontti n:o 8 ja tilat Puutarha RN:o 1²¹⁷, U 28 RN:o 6⁸⁹ ja U 28^a RN:o 6⁹⁰ Tapanilan kylässä tontilla ja tiloilla olevine rakennuksineen sekä 1 320 m²:n suuruinen määräala, joka kuului korttelin n:o 38118 tonttiin n:o 1, tilasta N:o 45 RN:o 3³¹⁷ ja Malmin kylässä Kirkonkyläntie-nimisellä katualueella oleva rakennus (20.5. 880 §); Malmilla Svennstugan-niminen tila RN:o 3³⁰⁵ sekä 34. kaupunginosassa Kuusimäki-nimisen tilan RN:o 4²¹¹ maalla olevat asuin- ja talousrakennukset (18.11. 1 962 §); Vartiokylässä Vartio-nimisellä tilalla RN:o 2¹⁰⁰⁵ olevat asuin- ja talousrakennukset (25.11. 2 038 §) ja Mellunkylässä sijaitsevan Annala-nimisen tilan RN:o 1³¹⁵ rakennukset tontteineen (4.3. 402 §).

Kauppahallit. Hallimyymöitä annettiin vuokralle vuoden aikana seuraavasti: Kauppatorinhallista 4 myymälää (28.1. 199 §, 21.10. 1 831 §, taloj. 20.2. 14 §), Hakaniemen kauppahallista 8 myymälää (28.1. 200 §, 29.4. 790 §, 23.9. 1 655 §, 28.10. 1 874 §, taloj. 20.3. 18 §), Hietalahden kauppahallista 9 myymälää (4.6. 1 021 §, 22.7. 1 328 §, 23.9. 1 654 §, taloj. 20.3. 19 §).

Kauppatorinhallissa muutettiin yksi einestuotteiden myymälä leikkelemyymäläksi (4.6. 1 023 §) sekä päätettiin sallia pakastettujen kanojen myynti valmiiksi paahdettujen kanojen myymälässä (10.6. 1 084 §).

Lautakunta päätti hyväksyä hallivahtimestarien virkapuvun mallin ja virka-

merkit sekä määrätä puvut valmistettaviksi tumman harmaasta kankaasta (8.7. 1 252 §).

Kaupunginhallitukselta päätettiin anoa määrärahaa uuden jätensäiliön hankkimiseksi Kauppatorinhallia varten (12.8. 1 409 §).

Torikauppa. Lautakunta päätti, että kauppatorien niissä myyntipaikoissa, joissa kotimaisten metsä- ja puutarhamarjojen, oksien, luonnonkukkien yms. kauppa oli sallittu, saatiin pitää myytävänä myös ulkomaisia marjoja (22.4. 719 §).

Kaikkiin maksullisten torimyyntipaikkojen vuokraehtoihin päätettiin lisätä määräys, jonka mukaan kauppiaiden oli hankittava hyväksytyin mallin mukaiset jätessäkilaitteet ko. paikoissaan käytettäväksi jatkuvasti roskien poistamiseksi myyntialueeltaan (22.4. 725 §).

Lautakunta päätti, että torimyyntipaikkojen ja torikauppiaille vuokrattujen myyntikaluston säilytyspaikkojen vuokrat korotetaan 1.6. lukien siten, että korotus Hietalahden-, Hakaniemen- ja Töölöntorin myyntipaikoista oli 50 % sekä kahteen vm. toriin liittyvistä säilytyspaikoista 25 %. Kauppatorin myyntipaikkojen vuokrien korotus oli 5 %, lukuun ottamatta halvimpia ns. marjojen ja oksien myyntipaikkoja, joiden osalta se oli 5.72 %. Kauppatoriin liittyvien myyntikaluston säilytyspaikkojen vuokrat korotettiin myös 25 % (29.4. 779 §, taloj. 22.4. 33 §).

Korttelin n:o 300 itäpuolella olevan rantakaistan, suuruudeltaan 500 m², joka oli ollut vuokrattuna Hakaniemen torin kauppiaiden myyntikaluston säilytyspaikaksi, vuokraoikeus merkittiin päättyväksi 31.3. (tonttij. 22.4. 115 §).

Lautakunta päätti puolestaan hyväksyä talo-osaston laatimien piirustusten mukaisen suunnitelman väliaikaisen säilytyspaikan rakentamisesta em. tarkoitukseen Hakaniemen sillan pohjoisen maasillan läntisen haaran alla olevalle alueelle (1.4. 601 §, taloj. 27.3. 27 §). Myöhemmin merkittiin tiedoksi, että ko. säilytyspaikka oli valmistumisvaiheessaan. Siinä tulisi olemaan 71 paikkaa, joiden kuukausivuokrana perittäisiin 5 mk paikkaa kohden (22.7. 1 323 §). Tilapäisen, kaupungin maalla Hakaniementorin läheisyydessä sijaitsevan säilytyspaikan vuokraa ei peritty 1.3. lukien uuden säilytyspaikan valmistumiseen saakka (18.3. 527 §).

Kauppatorin C-maalaisrivistä oikeutettiin talo-osasto vuokraamaan v:ksi 1964 kuusi myyntipaikkaa ja D-maalaisrivistä 14 myyntipaikkaa ao. vuokraajien omien puutarhatuotteiden vähittäismyyntiä varten 100 mk:n kuukausivuokrasta. Vuokraajilla oli kuitenkin oikeus, mikäli myyntipaikat olivat liikevaihtoveron alaisia, sanoa kesken vuottakin irti sopimuksensa päättyväksi irtisanomiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden lopussa (16.12. 2 182 §).

Kauppatorin yhden perunanmyyntipaikan vuokraajan vaihtoon päätettiin suostua (18.2. 346 §). Muut perunanmyyntipaikat päätettiin vuokrata v:ksi 1964 paikkojen edellisen vuoden vuokraajille (16.12. 2 180 §).

Töölöntorin perunanmyyntipaikat vuokrattiin samoin edellisen vuoden vuokraajille (16.12. 2 181 §).

Hakaniementorin myyntipaikkojen uusi sijoitus päätettiin hyväksyä siten, että I kortteliin kuului 30 kalan myyntipaikkaa eli n:ot 1—30, II kortteliin 27 kalan myyntipaikkaa eli n:ot 1—5 ja 8—29 sekä paperituotteiden myyntipaikka n:o 30, III kortteliin 34 hedelmien myyntipaikkaa eli n:ot 1—34, IV kortteliin 38 hedelmien myyntipaikkaa eli n:ot 1—38, V kortteliin 37 kukkien myyntipaikkaa eli n:ot 1—37 ja paperituotteiden myyntipaikka n:o 38, VI kortteliin 38 vihannesten myyntipaik-

kaa eli n:ot 1—38, VII kortteliin 38 vihannesten myyntipaikkaa, n:ot 1—38, VIII kortteliin 17 harjojen, korien ja puuastioiden myyntipaikkaa, n:ot 1—17, sokeain tuotteiden maksuton myyntipaikka n:o 18 ja kaksi torikahviopaikkaa, n:ot 19 ja 20, IX kortteliin kaksi perunoiden myyntipaikkaa sekä 20 maksutonta paikkaa maalaisten harjoittamaa ajoneuvosta tapahtuvaa myyntiä varten. Myyntipaikkoja vuokrattaessa oli edelleen noudatettava lautakunnan 29.4.1963 tekemän päätöksen mukaisia vuokria; samoin kuului vuokraukseen ehto, jonka mukaan paperituotteiden, perunoiden ja sokeain tuotteiden myyntipaikkoja lukuun ottamatta myyntipaikkojen haltija vaihtui päivittäin siirtymällä numerojärjestyksessä seuraavaan saman korttelin myyntipaikkaan. Samalla kehoitettiin talo-osastoa myyntipaikkojen uudelleenjärjestelyä varten aikanaan sanomaan irti ao. myyntipaikkoja koskevat sopimukset niiden uudistamiseksi (22.7. 1 324 §, 7.10. 1 732 §).

V:ksi 1964 päätettiin vuokrata kolme perunoiden myyntipaikkaa. Kuukausivuokra paikkaa kohden oli 100 mk (16.12. 2 183).

Virvoitusjuomakioskit. Sotainvalidien Veljesliiton Helsingin piirille vuokrattiin edelleen v:ksi 1963 ja 1964 ne viisi virvoitusjuomakioskia, jotka yhdistys aikanaan oli rakennuttanut kaupungin omistamalle maalle. Herttoniemen- ja Susitien kulmassa olevan kioskin vuosikuokraksi määrättiin 500 mk, muiden kioskien, jotka sijaitsivat Pukinmäessä, Malmilla ja Vartiokylässä, vuosivuokra oli 250 mk. Yhdistys oli velvollinen pitämään vuokra-aikana kioskit kunnossa ja suorittamaan ao. korjaustyöt kustannuksellaan (4.3. 437 §). Yhdistykselle luovutettiin samaksi ajaksi myös Kulosaaren urheilukentän kohdalla oleva kioski, muuten samoilla ehdoilla kuin edellä, mutta vuokratta (8.4. 643 §).

Oikeus kioskin pitämiseen kertomusvuonna kaupungin maalla Tuusulan- ja Lepolantien risteyksessä myönnettiin Martta Mickelssonille 500 mk:n vuosivuokrasta ym. entisillä ehdoilla (8.4. 646 §).

Edelleen v:ksi 1963 ja 1964 päätettiin vuokrata Eeva-Kaarina Lehikoiselle Etelä-Kaarelassa Kaarelan- ja Vuorilinnakkeentien risteyksessä sijaitseva kioski elinkustannusindeksiin sidotusta 500 mk:n suuruisesta vuosivuokrasta (8.4. 644 §) sekä kertomusvuoden myyntikaudeksi Hilma Aallolle Maunulassa Metsäpurontien varrella oleva kioski 1 716 mk:n suuruisesta vuokrasta (8.4. 645 §).

Hakaniementorin uudelleenjärjestelyn johdosta muutettiin torilla sijaitsevan virvoitusjuomakioskin paikkaa (7.10. 1 738 §).

Kioskin vuokrasopimuksen siirtämiseen suostuttiin eräässä tapauksessa (4.3. 436 §).

Hämeentien ja Kaikukadun kulmassa olevan kioskin vuokraaja vapautettiin vuokrasuhteestaan kertomusvuoden ajaksi, mikäli kioski saataisiin vuokratuksi jollekin toiselle samasta vuokrasta ja samoilla ehdoilla (8.4. 647 §).

Kukkien myyntipaikat. Kertomusvuonna vuokrattaviksi hyväksyttiin samat 15 paikkaa kuin edellisenäkin vuonna, Hämeentien ja Helsinginkadun risteyksessä olevaa myyntipaikkaa lukuun ottamatta, joka päätettiin poistaa käytöstä. Paikat päätettiin vuokrata niitä anoneille edellisen vuoden vuokraajille perusvuokrasta, jotka sidottiin indeksiin v. 1962 päätetyllä tavalla (8.4. 648 §).

Lapinlahdenkadun varrella Marian sairaalaa vastapäätä ja Hietaniemen hautausmaan kappelin luona sijaitsevien myyntipaikkojen, jotka olivat koko vuoden avoinna, kuukausivuokria päätettiin korottaa 50 % eli 52.50 mk:aan (22.4. 726 §).

Jäätelön myyntipaikat. Kahvi Oy:lle päätettiin vuokrata myös kertomusvuodeksi sen hallussa edellisenä vuonna olleet 9 myyntipaikkaa entisillä ehdoilla (8.4. 649 §).

Makkaroiden myyntipaikat. Kaupunginhallitukselle päätettiin tehdä esitys kioskikaupasta 27.3.1935 annettujen määräysten muuttamiseksi siten, että myös myyntipaikalle tuotujen valmiiden hampurilaisten myynti sallittaisiin (25.2. 393 §).

Linja-autoaseman rohdos- ja kemikalioskioski. Lautakunta päätti, muuttaen v. 1950 tekemänsä päätöstä, Helsingin Rohdos Oy:n anomuksesta suostua siihen, että kioskia saatiin pitää avoinna joka päivä klo 8—21 välisenä aikana. Tämä merkittiin uuteen vuokrasopimukseen, joka oli tehty myyntipaikan vuokrankorotuksen yhteydessä ja joka oli voimassa 1.6. lukien (24.6. 1 176 §).

Rakennusviraston talorakennusosaston laatimat *lehti-, makkara- ja jäätelökioskityyppien pääpiirustukset* päätti lautakunta hyväksyä. Samalla päätettiin, ettei muunlaisten uusien myyntikojujen kuin em. piirustusten mukaisten kioskien sijoittamista vastaaville myyntipaikoille enää sallita (11.3. 469 §).

Kaupunginhallitukselle ehdotettiin *virvoitusjuomakioskien, jäätelön ja kukkien myyntipaikkojen myyntiaika* kertomusvuonna määrättäväksi 11.4.—15.10. väliseksi ajaksi (11.3. 473 §).

Savuke- ja makeisautomaatit. Talo-osastoa päätettiin kehottaa uusimaan v:ksi 1964 Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa tehty sopimus kahden automaatin pitämisestä raatihuoneella Aleksanterinkatu 20 (9.12. 2 134 §).

Valokuvauspaikan vuokralleanto. Kaisaniemen puiston Liisankadun puoleisesta päästä päätettiin vuokrata edelleen kertomusvuodeksi 15.3. — 15.10. välisenä aikana valokuvauspaikka valokuvaaja Esa Hänniselle 410 mk:n vuokrasta (11.3. 474 §).

Kengänkiillotuspaikat, joita oli 26, luovutettiin entiseen tapaan korvauksetta kertomusvuodeksi NMKY:n käyttöön.

Samoin luovutettiin 101 *sanomalehtien myyntipaikkaa* yhdistykselle entisillä ehdoilla (11.2. 298 §).

Arpojen myyntipaikat. Lupia arpojen myyntiin ulkosalla myönnettiin määräajaksi vuoden aikana eräille yhdistyksille ym. Korvaus myyntipaikkaa kohden oli 75 mk/kk (25.2. 398 §, 9.9. 1 570 §, 25.11. 2 055 §, 16.12. 2 185, 2 186 §, 23.12. 2 238 §).

Joulukuusien myyntipaikat. Yksinmyyntipaikat, joita oli 19, päätettiin vuokrataviksi huutokaupalla talojaoston ehdottamista pohjavuokrasta. Kolme edellisenä vuonna vuokrattua paikkaa oli poistettu käytöstä.

Kertomusvuonna vuokrattaviksi yleisiksi myyntipaikoiksi hyväksyttiin edellisenä vuonna käytössä olleet 49 paikkaa, joista kahden sijaintia jonkin verran muutettiin. Lisäksi oikeutettiin talo-osasto järjestämään myyntipaikat Puotila II:n alueelle ja Pihlajamäkeen sekä lisäämään muutoinkin paikkojen lukumäärää, mikäli se osoittautuisi tarpeelliseksi. Hakaniementorille sijoitettavan myyntialueen takia oikeutettiin talo-osasto suorittamaan eräitä väliaikaisia ko. torikaupan järjestelyitä. Vuokraksi määrättiin 7 mk/vrk.

Kuusenjalkojen myyntiluvista perittiin 5 mk koko myyntiajalta.

Myyntipaikkoja saatiin käyttää 19.—24.12. välisenä aikana päivittäin klo 7—20, paitsi jouluaattona klo 7—16 (taloj. 2.12. 64, 65 §).

Joulupöydän koristeiden yms. myyntiä varten vuokrattiin kaksi paikkaa Kolmen sepän aukiolta ajaksi 17.—24.12. 200 mk:n yhteisvuokrasta (16.12. 2 184 §).

4. Kiinteistöhallinto

Joulukadut. Aleksanterinkatu-nimiselle yhdistykselle myönnettiin edelleen lupa ko. kadun Vanhan Ylioppilastalon ja Unioninkadun välisen osan jouluaiheiseen koristeluun aikana 30.11.1963—1.1.1964. Korvaus oli 4 500 mk (taloj. 25.11. 56 §),

Eräitä muita lupia katuosuuksien tai liiketalojen joulukoristeluun myönnettiin em. ajaksi. Lisäksi myönnettiin lupia valaistun joulukuusen pystyttämiseen liikkeiden ym. edustalle (taloj. 25.11. 57—62 §).

Tinanvalantapaikat. Eräkärpät-nimiselle yhdistykselle myönnettiin oikeus maksullisten tinanvalantapaikkojen järjestämiseen viiteen kohtaan ulkosalla kaupungin alueella uudenvuodenyönä 1963/64. Korvaus oli 10 mk paikkaa kohden (9.12. 2 133 §).

Mainontaa koskevat asiat. Sopimusta, joka oli tehty v. 1961 ja v. 1962 siirtynyt Julisterengas Oy:n nimiin ja joka koski mainontapaikkojen vuokrausta, päätettiin muuttaa siten, että yhtiö oikeutettiin 1.1. lukien kertomusvuonna sopimuksensa mukaisilla ehdoilla käyttämään mainontapaikkoina myös sähkölaitoksen yksinomaisessa hallinnassa olevia pylviä, kuitenkin siten, ettei yhtiölle vuokrattujen pylväsmainontapaikkojen yhteismäärää (600) ylitetä. Yhtiön käytössä todettiin olleen 1.1. lukien 482 liikennelaitoksen ja sähkölaitoksen yhteisessä hallinnassa, 85 liikennelaitoksen yksinomaisessa hallinnassa ja 33 sähkölaitoksen yksinomaisessa hallinnassa olevaa pylvästä. Lautakunta kehotti talo-osastoa ottamaan pylväiden hallintasuhteiden em. jakaumassa mainontapaikkojen siirtojen johdosta vastedes tapahtuvat muutokset huomioon tilitettäessä ko. paikoista saatavia vuokratuloja liikennelaitokselle ja sähkölaitokselle kaupunginhallituksen 19.9. 1957 tekemän päätöksen mukaisesti (8.4. 640 §).

Ulkomainos Oy:n kanssa 27.12.1960 tehtyyn sopimukseen, joka koski sähkölaitoksen valaisinylväiden käyttämistä mainontaan, päätettiin tehdä lisäys, jonka mukaan yhtiö 1.10. lukien kertomusvuonna oikeutettiin ottamaan käyttöönsä aikaisemmin käyttämiensä 300 pylvään lisäksi yhteensä 100 kpl Kulosaaren, Länsi-Herttoniemen, Roihuvuoren, Puotila I:n, Vartiokylän, Lauttasaaren, Malmin, Pajamäen, Pirkkolan, Maunulan ja Koskelan alueella sijaitsevaa pylvästä, joihin kiinnitettävät mainostaulukehykset oli varustettava merkinnällä, josta ilmeni niiden omistaja ja juokseva numero. Indeksiin sidottu perusvuokra kustakin pylvästä oli 160 mk vuodessa; vuokra ajalta 1.10.—31.12. laskettiin 2 %:n indeksikorotusta vastaavan 163.20 mk:n määräisen vuosivuokran mukaan pylväältä (30.9. 1 690 §).

Lautakunta päätti, että sen 20.10.1958 tekemän päätöksen mukaisella tavalla laskettava, tilapäisistä ulkomainontaluvista perittävä viikkokorvaus korotetaan 1.1.1964 lukien 50 mk:ksi (9.12. 2 137 §).

Muuten noudatettiin myönnettäessä tilapäisiä lupia erilaisten urheilukilpailujen, näyttelyjen yms. tilaisuuksien mainostamiseen ulkosalla samaa käytäntöä kuin aikaisemminkin.

Pelastusarmeijalle myönnetyt luvat varojen keräämiseen. Pelastusarmeijalle myönnettiin lupa varojen keräyksen järjestämiseen ulkosalla määrättyihin paikkoihin kaupungin alueella lasten kesäsiirtolatoiminnan tukemiseksi (29.4. 785 §). Samoin myönnettiin lupa ns. joulupatojen asettamiseen (taloj. 2.12. 66 §). Luvista ei peritty korvausta.

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat: Töölöntorin kioski- ja käymälärakennuksen suunnittelua ja rakentamista (22.4. 728 §) sekä Suomenlinnan poliisivartio-

aseman huoneiston korjaustöiden suorittamista ja vuokrasopimuksen jatkamista (13.5. 873 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: erityiskaupakomitean ehdotusta laiksi torikaupasta, markkinoista ja myyntipäivistä (18.2. 348 §, taloj. 11.2. 8 §); lastentarha-, lastenneuvola- ym. rakennusten rakentamista (18.3. 521 §, 13.5. 865 §); poliisilaitoksen autotalli- ja huoltotilojen järjestämistä (13.5. 864 §); Kauppatorin Apteekin entisessä talossa olevien kalusteiden omistussuhdetta (1.7. 1 216 §); kaupungin työntekijä- ja viranhaltijajärjestöjen kesäkotitoimintaa varten myönnettävien avustusten korottamista (1.7. 1 218 §); myymäläksi sisustetusta veneestä tai myymäläautosta harjoitettavaa kauppaa (5.8. 1 381, 1 382 §); Hietaniemenkatu 4:ssä sijaitsevan talon varaamista periaatteessa poliisilaitoksen käyttöön (21.10. 1 825 §); Pakilassa olevan ns. Pakin talon säilyttämistä ja käyttöä (28.10. 1 873 §); Suomen Taiteilijaseuran avustamista Oulunkylän ateljeeritalon muutos- ja korjaustöitä varten (11.11. 1 960 §); Mannerheimin Lastensuojeluliiton rakennuslaina-anomusta (25.11. 2 052 §) sekä Kumpulan sairaalan rakennuksen käyttöä (9.12. 2 131 §).

Kiinteistövirasto

Kiinteistölautakunnan alaisena toimi virastopäällikkö Alpo Lipan johdolla kiinteistövirasto, joka jakautui kanslia-, tontti-, maatalous-, metsä-, asemakaava-, kaupunkimittaus- ja talo-osastoon. Lisäksi kuului kiinteistövirastoon tilapäinen asunto-tuotantotoimisto.

Kiinteistöviraston diaariin merkittyjen asioiden luku oli 4 027, joista virastopäällikölle kuuluvia asioita oli 206, kansliaosastolle kuuluvia asioita 604, tonttiosastolle 2 059, maatalousosastolle 85, metsäosastolle 20, asemakaavaosastolle 319, joista liikenneasioita oli 215, kaupunkimittausosastolle 303 ja talo-osastolle 431. Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 588. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 101 ja osastopäällikön päätösluettelon pykäläluku 167.

Viranhaltijat. Avoimena olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat viranhaltijat:

Kansliaosastoon: 19. palkkaluokan apulaiskiinteistöluetteloitajan virkaan Irma Auerma 16.5., tp. 12. palkkaluokan arkistojärjestäjän virkaan Maija Soininen 1.10. ja 12. palkkaluokan kanslistin virkaan Alli Huuskonen 1.12.

Tonttiosastoon: 12. palkkaluokan siirtolapuutarhurin virkaan Markus Suhonen 16.6. ja 23. palkkaluokan osastosihteerin virkaan Kari Koskimaa 1.9.

Metsäosastoon: vakinaistettuun 8. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Hilikka Inha 1.1.1964 alkaen.

Asemakaavaosastoon: kahteen 16. palkkaluokan piirtäjän virkaan Paavo Haataja 1.2. ja Airi Miettinen 16.4., 28. palkkaluokan insinöörin virkaan Reijo Joki 1.5., 10. palkkaluokan piirtäjän virkaan Irma Kernen 1.5., 16. palkkaluokan piirtäjän virkaan Tytti Penttilä 16.5., 26. palkkaluokan insinöörin virkaan Pentti Outinen 16.6., 29. palkkaluokan liikenneinsinöörin virkaan Heikki Salmivaara 1.7., 10. palkkaluokan piirtäjän virkaan Eeva Karhu 15.7. ja 9. palkkaluokan piirtäjän virkaan Taimi Ahonen 16.7.

4. Kiinteistöhallinto

Kaupunkimittaustaloon: 18. palkkaluokan laskijan virkaan Osmo Koskinen 1.2., 29. palkkaluokan piiri-insinöörin virkaan Mauno Käyräkoski 1.7., 9. palkkaluokan piirtäjän virkaan Kerttu Rainio 1.8., 8. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Sirkka Karppa 1 vuoden koeajaksi 1.9., 22. palkkaluokan mittausteknikon virkaan Osmo Koskinen 1.9., 19. palkkaluokan mittausteknikon virkaan Sulo Stenman 1.9., kahteen 28. palkkaluokan insinöörin virkaan Paavo Suninen 1.9. ja Erkki Väisänen 16.10., 18. palkkaluokan laskijan virkaan Eero Jantunen 1.11., kahteen 26. palkkaluokan insinöörin virkaan Kalervo Viljanen 1.12. ja Esko Maunu 1.11.

Talo-osastoon: 11. palkkaluokan tp. toimentajan virkaan Kaarina Ovaskainen 16.10. ja 10. palkkaluokan tp. toimistoapulaisen virkaan Eeva Toivonen vuoden koeajaksi 1.1.1964 alkaen.

Kiinteistöviraston eri osastoista erosivat tai siirtyivät eläkkeelle seuraavat henkilöt: tonttiosastosta piirtäjä Olof Andersson (siirtyi työsuhteeseen) 16.11.; asemakaavaosastosta piirtäjät Robert Frankenhaeuser 9.4. ja Alina Pettersson 19.3.; kaupunkimittaustalosta vs. piiri-ins. Niilo Luoma 22.5., piirtäjä Varpu Varama 29.6., mittaustekn. Håkan Eskelin 1.8., mittaustekn. Karl Erik Rope 31.8., toim.apul. Irma Rusanen 31.8. ja ins. Sakari Sarsa 30.9.; talo-osastosta tp. toimentaja Doris Wallinvirta 31.8. ja alueisännöitsijä Veikko Talkamo 31.12.1963.

Huoneistot. Kertomusvuonna toimivat kiinteistöviraston eri osastot kaupungin omistamissa taloissa seuraavasti: virastopäällikkö ja kansliaosasto olivat sijoitetut talon Katariinankatu 1 II kerrokseen, tonttiosasto saman talon I kerrokseen ja asemakaavaosasto osittain talojen Katariinankatu 1 ja 3 II ja III kerrokseen sekä metsäosasto talon Katariinankatu 3 I kerrokseen, talo-osasto talon Pohj. Esplanaadikatu 5 III kerrokseen, asuntoasiaintoimisto taloon Aleksanterinkatu 12, mistä se muutti 2.5. taloon Unioninkatu 28. Asemakaavaosaston liikennetoimisto, tonttiosaston siirtolapuutarhahenkilökunta ja asuntotuotantotoimisto olivat talossa Aleksanterinkatu 16—18, mistä asuntotuotantotoimisto muutti 20.10. taloon Rauhankatu 9. Maatalousosasto oli Tuomarinkylän kartanossa. Vuokrahuoneistossa toimi kaupunkimittaustalossa Eteläranta 10 osittain II ja IV kerroksessa.

1. Kansliaosasto

Osasto huolehti lautakunnan ja sen jaostojen pöytäkirjojen laatimisesta, kirjeenvaihdosta ja muista kansliatöistä sekä lautakunnan lainopillista laatua olevista tehtävistä, kuten kauppakirjojen ja vuokra- ym. sopimusten laatimisesta, lainhuudatuksista ja kiinnityksistä sekä kiinteistötuomarin suostumuksen hankkimisesta tontin- ja yleisen alueen muodostukseen.

Osastossa käsiteltiin vuoden aikana kauppa- ja vaihtokirjoja 116, maanvuokrasopimuksia ja niiden muutoksia 140, huoneenvuokrasopimuksia 21, lainasopimuksia 57, muita sopimuksia 42, vuokraoikeuden siirtoja ja niiden vastaanottoja 46 sekä lainhuudatus- ja kiinnitysasioita 309. Rakennuslain mukaisia korvauksia suoritettiin 111.

Kertomusvuonna lähetettiin 402 kirjettä.

2. *Tonttiosasto*

Henkilökunta. Kertomusvuoden alkaessa tonttiosastoon kuuluivat osaston päällikkö, apulaispäällikkö, kolme insinööriä, joista yksi työ sopimussuhteessa, omakotiarkkitehti, arkkitehti, lainoppinut avustaja, osastosihteeri, rakennusneuvoja, rakennusmestari, piirtäjä, varastoalueiden tarkastaja ja apulaistarkastaja, toimistonhoitaja, neljä toimistoapulaista, puutarhakonsulentti, kaksi siirtolapuutarhaneuvojaa, siirtolapuutarhuri ja omakotipuutarhaneuvoja. Toinen siirtolapuutarhaneuvojan virka oli avoinna kertomusvuoden ajan. Puutarh. Mauno Nurminen siirtyi eläkkeelle 1.1. lukien.

Tonttien luovutus ja varaaminen. Kertomusvuoden aikana valmistui Myllypuron alue, jonka tonttien luovutusmuodoksi vahvistettiin vuokraus.

Tontteja esitettiin luovutettavaksi seuraavasti: vuokrattavaksi 43 asuntotonttia, 4 teollisuustonttia, 2 liiketalotonttia, 2 koulutonttia, 1 kirkkotontti, 50 pienteollisuus- ja varastotonttia sekä 1 huoltoasematontti sekä myytäväksi arviohintaan 2 kaupungin ulkopuolella sijaitsevaa tilaa. Tonttiosia esitettiin myytäväksi yhteensä 25 (rak.lain 54 §:n muk.).

Asuntotontteja esitettiin varattavaksi yhteensä 36, lähinnä Myllypuron, Patolan, Kontula-Vesalan ja Yliskylän alueelta.

Alueiden ja rakennusten ostaminen. Tehtyjen tarjousten perusteella esitettiin hankittavaksi kaupungin omistukseen 65 tilaa 25 myyjältä sekä 29 määräalaa 26 myyjältä. Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä tehtiin esitys 18:n vuokra-alueella sekä 14:n katualueella sijaitsevan rakennuksen ostamisesta kaupungille. Aluevaih-toja esitettiin suoritettavaksi 18.

Muita asioita. Vuokraoikeuksia ehdotettiin jatkettavaksi 41:n ja irtisanottavaksi 25 tontin ja alueen osalta. Luvan myöntämisiä esiteltiin 166, joista suurin osa kaupungin maan käyttämiseen tilapäisiin tarkoituksiin, kuten erilaisten ulkoilmatilaisuuksien järjestämiseen jne. Uusien varasto- ja pienteollisuustonttien aikaansaamiseksi suoritettiin tutkimuksia. Samoin tehtiin ehdotuksia suunniteltujen pienteollisuusalueiden kuntoonsaattamiseksi kiireellisesti. Tutkittiin mahdollisuuksia Tattari-suon alueen käytön tehostamiseksi. Rakentamattomia tontteja ja alueita kunnostettiin. 3-vuotiskatselmuksissa tarkastettiin n. 1 000 katselmuskohdetta. Esitettiin myönnettäväksi erilaisia lykkäyksiä, jotka koskivat etupäässä vuokrasopimuksen allekirjoittamisajan pidennyksiä ja maksunlykkäyksiä. Kunnallisteknillisiä töitä varten tarvittavia työluopia ja haltuunottolupia hankittiin yhteensä 351. Piirustuksia ja muutospäätöksiä esitettiin hyväksyttäväksi yhteensä 310. Kirjeitä lähetettiin 1 020. Toimitettujen tarkastusten perusteella annettiin kansliaosastolle 12 todistusta rakennusvelvollisuuden täyttämistä. Rakennuslain 74 §:n 1 mom:n mukaisia korvauksia suoritettiin 21 maanomistajalle.

Tonttiosaston päällikön päätösluettelossa hyväksyttiin 30 muutospäätöstä, vuokrattiin 53 tilapäisvarastoaluetta ja irtisanottiin 28 mainittujen alueiden vuokraoikeutta. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 60. Juhannuskokkojen polttamiseen ja ilotulitusten järjestämiseen myönnettiin 21 lupaa.

Aravalainat. Uusia laina-anomuksia otettiin vastaan, tarkastettiin ja toimitettiin edelleen Aravalle 78. Lopullisia päätöksiä edellisenä vuonna tehdyistä hakemuksista otettiin vastaan Aravalta 60, joita koskevat tarkastukset ja lainojen maksatta-

4. Kiinteistöhallinto

minen aloitettiin. Vuoden aikana suoritettiin n. 600 tarkastusta. Rahatoimistolle annettiin 635 maksumääräystä. Asuntolainojen siirtoanomuksia käsiteltiin 10, jotka toimitettiin edelleen Aravalle. Rakenteilla olevista omakotitaloista laadittiin Aravaa varten puolivuotisilmoitukset tammi- ja heinäkuussa. Omakotiarkkitehti ja rakennusneuvoja suorittivat keväällä ja syksyllä kolmivuotiskatselmuksia.

Siirtolapuutarhatoimisto. Henkilökunnan toimesta annettiin neuvontaa kaupungin siirtolapuutarhoissa ja omakotialueilla, hoidettiin siirtolapuutarhojen yleiset istutukset, tiet ja kentät sekä valvottiin palstojen hoitoa ja yleistä järjestystä. Neuvontapiiriin kuului 7 siirtolapuutarhaa, joissa oli yhteensä 1 799 palstaa, sekä 9 omakoti-alueita, joihin kuului 1 127 tonttia. Puutarhanhoidollisia kursseja pidettiin viljelyskauden aikana kaikissa siirtolapuutarhoissa sekä kolmella esikaupunkialueella.

Siirtolapuutarhoissa oli vuoden aikana 14 työntekijää. Lisäksi joitakin töitä suoritettiin laskutustyönä. Työpäiviä oli yhteensä 1 357, joista maksettiin palkkoja 23 774 mk.

Toimistossa vuokrattiin kertomusvuodeksi 3 204 viljelyspalstaa, yhteiseltä pinta-alaltaan 51 ha. Niiden vuokraamisesta saatiin tuloja 13 184 mk. Lisäksi tuli heinä- ja syöttömaiden vuokrauksista 70 mk. Multaa myytiin 1 010 m³ ja siitä oli tuloja 3 030 mk. Herttoniemen siirtolapuutarhan venelaiturivuokria perittiin 200 mk.

Toimistossa laadittiin yksi pihamaasuunnitelma, josta veloitettiin 60 mk.

Siirtolapuutarhapalstojen vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 163.

Rakennuspiirustukset ym. Omakotitalojen tyyppi- ja erikoispiirustuksia valmistettiin ja myytiin 8 sarjaa, joista saatiin tuloja 725 mk. Uusista tyypeistä laadittiin työpiirustuksia.

Siirtolapuutarhamaja- ja eteisiirustuksia myytiin 12 ja saatiin tuloja 30 mk. Omakotitoimistosta annetuista todistuksista, joita oli 9, perittiin 11 mk ja omakoti- piirustuksista 30 mk.

Viljelyspalstojen paalutusmenot olivat 1 107 mk.

Tulot ja menot.

T u l o t	mk
Tonttien ja alueiden vuokrat	8 806 889
Siirtolapuutarhojen maanvuokrat ym. tulot	104 513
Tonttien ja maa-alueiden myynti	216 671
Yhteensä	9 128 073

Menot tonttiosaston vastattavilta tileiltä olivat yhteensä 558 206 mk.

3. M a a t a l o u s o s a s t o

Henkilökunta. Maatalousosastoon kuuluivat kaupunginagronomi, apulaiskaupunginagronomi, toimistonhoitaja ja tilapäisenä viranhaltijana maatalousteknikko. Eräitä vuosilomasijaisuuksia hoiti tehtäviä varten palkattu agronomi, joka lisäksi kolmen kuukauden aikana toimi työsopimussuhteessa apuna osaston töitä suorittaessa. Maatiloilla oli viisi maataloustyönjohtajaa virkasuhteessa sekä yksi työnjoh-

taja ja kaksi apulaistyönjohtajaa työsopimussuhteessa. Tuntityöntekijöihin maatalouden yleisissä töissä kuului seppiä, kirvesmiehiä ja muita varsinaisia maatyömiehiä. Luku vaihteli vuodenajasta riippuen 58:n ja 90:n välillä. Kotieläintöissä oli vaki-naista työväkeä kymmenen henkilöä. Maatalousosaston alaisissa töissä oli voimassa kaupungin ja maataloustyöntekijäin ammattiosaston välinen työehtosopimus.

Maanviljelys. Kertomusvuonna oli osaston hoidossa ja valvonnassa yhteensä 1 506 ha viljelysmaata. Omassa viljelyksessä olivat entiset kuusi maatilaa: Fallkulla, Haltiala, Luuki, Pukinmäki, Tali ja Tuomarinkylä. Näiden yhteispinta-ala oli 1 060 ha eli sama kuin edellisenä vuonna. Vuokralle annettuna oli 446 ha viljelysmaita. Vähennys edelliseen vuoteen verrattuna oli 44 ha, johtuen lähinnä Ryttylän koulu-kodin alueiden myynnistä.

Omassa viljelyksessä olevalla peltoalalla viljeltiin ruista 37 ha:n alalla, syysvehnää 35 ha:n, kevätvehnää 303 ha:n ja ohraa 137 ha:n, yhteensä leipäviljaa 512 ha:n alalla, kauraa viljeltiin 155 ha:n alalla, kuivana korjattua heinää 150 ha:n, siemenheinää 15 ha:n sekä säilörehuksi käytettävää heinää 11 ha:n alalla, perunaa 21 ha:n alalla, muita viljelyskasveja 22 ha:n alalla, joten muussa viljelyssä oli 374 ha. Peltolaitumena oli 50 ha ja kesantona 124 ha. Viljelysmaiden lannoitukseen käytettiin kotieläinlan-nan lisäksi väkilannoiteseoksia 437 tn ja pintalannoituksena salpietaria 31 tn. Maiden kalkitukseen käytettiin 335 tn maatalouskalkkia.

Eri viljelyskasvien kokonais- ja hehtaarisadot olivat: ruis 67.3 tn, 1 799 kg; syys-vehnä 50.2 tn, 1 417 kg; kevätvehnä 365.7 tn, 1 206 kg; ohra 223 tn, 1 630 kg; kaura 248.1 tn, 1 597 kg; kuivana korjattu heinä 531.9 tn, 3 552 kg; siemenheinä 4.4 tn; säilörehuheinä 180 tn; peruna 258.2 tn, 12 541 kg.

Ruista lukuun ottamatta jäivät kaikkien viljelyskasvien keskisadot varsin alhai-siksi, johon oli syynä pääasiassa keväällä ja alkukesällä vallinnut ankara kuivuus. Lisäksi olivat syyskynnot edellisenä vuonna jääneet maiden märkyyden vuoksi osaksi kesken. Sadonkorjuun aikana sääsuhteet olivat sensijaan edulliset.

Kertomusvuonna myytiin v:n 1962 ja 1963 viljasadoista siemeneksi 240 tn, myl-lyviljäksi 213 tn ja rehuviljäksi 55 tn. Kylvöihin käytetty siemenmäärä oli kaikkiaan 215 tn ja kotieläintalouden käyttö 184 tn rehuviljaa. Perunasato toimitettiin kaupun-gin laitosten kulutukseen.

Kalusto. Kalustoa täydennettiin hankkimalla kuorma-auto, leikkuupuimuri, neljä traktoria, viljan esipuhdistaja, viljankuivuri, viljanlajittelija, paalaus-kone, kaksi traktoriauraa, neljä traktoriaestä ja karjanlannan levittäjä. Poistosuunnitelman alaisen kaluston arvo vuoden lopussa oli 246 470 mk.

Karja. Eläinten luku kertomusvuoden lopussa oli yhteensä 124 nautaa, 11 hevos-ta ja 213 sikaa. Pukinmäki ja Tuomarinkylä olivat tarkastusmaitotiloja. Maidon tuotanto vuoden aikana oli 336 392 kg. Lisäksi saatiin nautakarjasta 4 201 kg lihaa. Fallkullan sikalasta myytiin kertomusvuonna 259 lihotussikaa, joista saatiin 18 235 kg lihaa. Porsaita myytiin 170. Sikoja ruokittiin kaupungin laitoksilta saaduilla ruoanjätteillä sekä jäteviljalla.

Salaojitus, viemäriojien perkaus ym. Kertomusvuonna salaojitettiin Haltialan, Tuomarinkylän ja Luukin tilojen viljelysmaita yhteensä 62 ha. Viemärien ja piiriojien kaivua ja perkausta suoritettiin pääasiassa kaupungin hallintoalueen pohjoisosissa yhteensä 18 400 m:n matkalla. Vesijohdon ja viemärin rakentaminen Fallkullan kartanoon suoritettiin loppuun.

4. Kiinteistöhallinto

Rakennus- ja korjaustyöt. Maataloustyöntekijöille vuokratuissa huoneistoissa suoritettiin tavanmukaisia vuosikorjaustöitä.

Viljan varastokuivatusta varten rakennettiin kylmäilmakuivureita, Tuomarin-
kylän puimalarakennukseen kaksi puhallinyksikköä, kuivatuspinta-alaltaan yht.
120 m² sekä Talin puimalaan yksi puhallinyksikkö. Vuosikorjaustöinä suoritettiin
kattojen ja ajosiltojen korjauksia sekä parin talousrakennuksen ulkomaalaus. Eräitä
latoja purettiin.

Kertomusvuoden kansanhuoltoasiat jakautuivat viiteen asiaryhmään, joita koske-
via ilmoituksia, kirjelmia ja lähetteitä merkittiin diaariin yhteensä 155.

Yhteenveto menoista ja tuloista. M e n o t jakautuivat varsinaisiin menoihin ja pää-
omamenoihin. Talousarviossa oli varsinaisiin menoihin maatalousosastoa varten mer-
kitty 1 274 430 mk, minkä lisäksi myönnettiin määrärahoja tai ylitysoikeuksia 72 478
mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 1 346 908 mk. Määrärahoja käytettiin 1 227 413
mk, joten säästö oli 119 494 mk. Varsinaisiin menoihin osastojen yhteisiä kustannuk-
sia varten oli maatalousosaston vastattaville tileille merkitty 37 500 mk. Näitä mää-
rärahoja käytettiin tilien mukaan yhteensä 31 618 mk. Pääomamenot olivat tilien
mukaan seuraavat:

	mk
Salaojitus.....	40 000
Käyttökäkaluston hankinta	69 240
Vesijohdon ja viemärin rakentaminen Fallkullan kartanoon	48 181
Yhteensä	157 421

T u l o j a oli talousarvioon merkitty 1 217 000 mk. Tilien mukaan tulot kertyivät
seuraavista eristä:

	mk
Peltoviljely	564 500
Karjatalous	216 571
Maiden ja rakennusten vuokrat	104 921
Sekalaiset tulot	105 601
Yhteensä	991 593

Liikekirjanpidon mukainen tulos jakaantui seuraavasti:

	mk
Maataloudesta tappio	239 949
Maanvuokrauksesta voitto	6 719
Rakennuksen vuokrauksesta tappio	3 991
Tappiollinen tulos	237 221

4. M e t s ä o s a s t o

Henkilökunta ja huoneistot. Viranhaltijat metsäosastossa eivät vaihtuneet kerto-
musvuoden aikana. Työsuhteessa olevan henkilökunnan määrä vaihteli 29:stä 78:aan
ollen keskimäärin 50. Hakkuumiehiä oli saatavissa riittävästi, mutta ajomiehistä oli
puutetta.

Metsäalueet. Kertomusvuoden aikana kaupunki osti maita tavallista runsaammin. Ne hankittiin pääasiassa retkeilyalueiksi. Metsäosaston hoidettaviksi tulleista metsäalueista olivat huomattavimmat Latukallio (45 ha), metsäpalsta Pirttimäen alueen etelärajalta (2,5 ha), Högbackan tila (117 ha) ja Kauhalan alue (246 ha) Espoon kauppalassa sekä Salmin kartano (kokonaispinta-ala 670 ha) Vihdin kunnan itäosassa. Näiden alueiden kokonaispinta-ala oli n. 1 080 ha. Kauhalan aluetta ehkä lukuun ottamatta nämä maat sijaitsivat seudulla, josta kaupunki oli jo aikaisemmin hankkinut maa-alueita lähinnä retkeilijöiden käyttöön. Nämä aikaisemmin hankitut alueet olivat Luuki, Pirttimäki ja Nuuksionpää. Näistä metsistä metsäosasto on muodostanut erillisen teknikkopiirin, johon nyt kuului n. 1 950 ha.

Poikkeuksellisesti kaupunki kertomusvuotena myös myi Ryttylästä n. 30 ha:n metsäalueen. Alueen myynti liittyi Ryttylän rakennusten kauppaan.

Metsäosaston hoidossa olevien metsien määrä kasvoi v:n 1960 lopun 5 140 ha:sta v:n 1963 loppuun mennessä 6 985 ha:iin eli 35 %. Ostot olivat merkittävän runsaat koska, lähinnä vilkkaan rakentamistoiminnan vuoksi, melkoisia alueita oli siirtynyt sellaiseen käyttöön, jossa niitä ei enää luettu metsäalueiksi. Kuitenkin näistäkin vielä vuokratonttien puustot olivat osaksi metsäosaston hoidossa, vaikka eivät sisälly em. lukuihin. Sekä muuhun käyttöön siirtyvät että metsäosaston hoitoon tulevat uudet alueet vaativat enemmän toimenpiteitä kuin jatkuvassa hoidossa olevat metsät.

Metsäosaston toimintapiiri on vuosien mittaan laajentunut paitsi alueellisesti myös tehtäväpiirin osalta. Toiminta kaupunkilaisten viihtyisyyteen liittyvien teki-
jöiden edistämiseksi on tullut entistä tärkeämmäksi.

Näistä syistä kiinteistölautakunta ja sen maatalous- ja metsäjaosto ovat joutuneet tekemään päätöksiä edellytysten luomiseksi metsäosaston toiminnan tehostamiseksi ja kehittämiseksi. Tällaisina mainittakoon alustavat päätökset tai ehdotukset kaupunginhallitukselle metsäosaston teknillisen ja työnjohtajavoiman lisäämiseksi sekä Albergan sijainniltaan ja rakennustensa osalta epätarkoituksenmukaisen työkeskuksen siirtämisestä työkohteiden kannalta keskeisemmälle paikalle kaupungin alueelle.

Metsätyöt. Kaupungin lähimetsissä metsänhoidolliset hakkuut ja siivoustyöt jatkuivat entiseen tapaan. Rakennustöiden vuoksi suoritettavista hakkuista merkittävimmät olivat Etelä-Haagan Laajasuolla, Etelä-Kaarelan täyttöalueella, Koivukylän hiekanottoalueella, Tattarisuon varastoalueella ja Myllypuron alueella. Pohjois-Espoon teknikkopiirissä suurimmat hakkuut olivat Luukissa. Metsien puuston ensimmäistä läpikäyntiä on suoritettu osaksi omina hakkuina ja osaksi VAPO:n hakkuina. Jälkimmäisessä tapauksessa VAPO hakkaa metsäosaston leimauksen ja tehdyn hakkuusopimuksen mukaisesti. Näin pyritään uusien alueiden ensimmäisiä puhdistushakkauksia jouduttamaan.

Ulkotiloilla hakkuut jatkuivat puuston hoidon vaatimusten mukaisesti. Bengtsärissa suoritettiin melkoisesti taimistojen perkauksia ja ylipuustosta vapauttamista.

Istutuksia suoritettiin kertomusvuonna tavallista vähemmän, pääasiassa Luukissa.

Kaupallinen toiminta. Puutavaran menekki oli kertomusvuonna kaikkien puutavaralajien osalta hyvä. Paperipuun viennin heikennyttyä menekki oli Helsingin seudulla ollut pari vuotta heikonlainen. Kertomusvuonna kotimainen teollisuus kuitenkin ryhtyi hankkimaan paperipuuta myös tältä alueelta. Metsäosasto siirtyi kerto-

4. Kiinteistöhallinto

musvuonna kotimaisen teollisuuden käyttämän kuorellisen, kaksimetrisen paperipuun tekoon. Tämä vähensi hakkuutyövoiman tarvetta ja helpotti siten metsänhoidollisten hakkuiden suorittamista. Myös mäntypaperipuun hinta on muodostunut paljon havuhalon hintaa edullisemmaksi. Paperipuun valmistuksen lisääntyminen ja havuhalkojen vähentyminen näkyy vasta v:n 1964 myyntiluvuissa.

Hiekan ottoa jatkettiin tehostetusti Helsingin maalaiskunnan alueella olevista kaupungin omistamista hiekkakuopista. Hiekkaa luovutettiin vain kaupungin omiin tarpeisiin.

Kaupungin metsistä luovutettiin kertomusvuonna metsäosaston hakkauttamina (hankintana) eri puutavaralajeja seuraavasti (suluissa v:n 1962 ja 1961 vastaavat luvut): havutukkeja 56 830 (64 390 ja 63 520) j³, koivutukkeja 1 780 (3 400 ja 2 160) j³, paaluja — (— ja 230) kpl, tukipuita ym. 8 880 (5 200 ja 8 550) kpl, paperipuita 4 030 (290 ja 1 180) pm³, halkoja 12 900 (6 220 ja 12 620) pm³.

Paperipuiden poikkeuksellisen suuri määrä johtui lähinnä siitä, että v:n 1962 valmiista paperipuusta pääosa jäi kertomusvuonna myytäväksi. Lisäksi vaikuttivat Pohjois-Espoon uusilla metsäalueilla alkuun päässeet hakkuut myytävien halkojen ja paperipuiden määrään.

Puutavaran myynnistä saatiin tuloja kertomusvuonna (suluissa v:n 1962 ja 1961 luvut) yhteensä 421 994 (264 020 ja 305 140) mk, josta puutavara- ja polttoainetoimiston osuus oli 146 356 (59 190 ja 131 560) mk, rakennusviraston 12 452 (5 590 ja 8 810) mk, kiinteistöviraston maatalousosaston 21 430 (18 500 ja 20 170) mk, muiden kaupungin laitosten 14 883 (7 300 ja 10 620) mk sekä yksityisten ostajien 226 873 (173 440 ja 133 980) mk.

Myydyn tavarann määrän ja yksikköhintojen nousu kuvastuu myyntitulojen kokonaisuudessa. Metsätuotteiden luovutuksista tehtiin 116 laskua ja käteiskuiteilla perittiin 319 maksuerää.

Tulot ja menot. Tulot ja oli kertomusvuonna seuraavasti: Metsätuotteiden myynti 421 994 mk. Vuokra- ja lupamaksut 14 190 mk sekä Muut tulot 139 120 mk, yhteensä 575 304 mk. Muiden tulojen suuruus johtui lähinnä runsaasta hiekan myynnistä.

Menot. Kertomusvuoden talousarviossa oli metsäosaston menoja varten varattu 396 517 mk. Lisääntyneiden tehtävien johdosta jouduttiin anomaan määrärahojen ylittämisoikeutta ja menot nousivat 437 520 mk:aan.

Osaston tulojen ja menojen erotus kertomusvuonna oli 137 784 mk.

5. Asemakaavaosasto

Henkilökunta. Kertomusvuoden alkaessa kuuluivat asemakaavaosastoon ja sen liikennetoimistoon asemakaavapäällikkö, asemakaava-arkkitehti, yleiskaava-arkkitehti, asemakaavainsinööri, apulaisasemakaavainsinööri, 3 toimistoarkkitehtia, 6 arkkitehtia, 2 insinööriä, osastosihteeri, toimistonhoitaja ja 13 piirtäjää.

Liikennetoimistossa oli liikennetoimiston päällikkö, 2 liikenneinsinööriä, sähköinsinööri, 4 insinööriä, liikennetutkija, 2 piirtäjää ja 2 toimistoapulaista.

Osaston palveluksessa oli vuoden alussa työsopimussuhteessa 8 henkilöä, nimitäin 2 insinööriä, puutarha-arkkitehti, 2 piirtäjää, 2 toimistoapulaista ja toimisto-

harjoittelija. Näistä 2 insinööriä toimi liikennetoimistossa. Työsopimussuhteessa oli vuoden lopussa 9 henkilöä, nimittäin liikenneinsinööri, sähköinsinööri, insinööri, toimistoapulainen, toimien nämä liikennetoimistossa, puutarha-arkkitehti, piirtäjä, 2 toimistoapulaista ja toimistoharjoittelija.

Toiminta. Uusia asemakaavoja valmistui seuraavasti: Ala-Malmin eteläosa, Malmin lentokenttä ja osa Kivikkoa, yhteensä 386 ha, Vartioharjun kaakkoisosa n. 163 ha, osa Kontulan ja Vartiokylän aluetta n. 67 ha, Yliskylän luoteisosa n. 41 ha, Roihuvuoren kaakkoisosa ja Marjaniemen länsiosa, yhteensä n. 41 ha ja Vartiokylän teollisuusalue n. 45 ha.

Kiinteistölautakunnalle esiteltiin 310 asiaa, liikennejärjestelytoimikunnalle 240 asiaa, joista liikennetoimiston omia aloitteita 18, sekä asemakaavajaostolle 7 asiaa. Viimeksi mainitut olivat pääasiassa uusia asemakaavaluonnoksia.

Asemakaavan muutoksia laadittiin 77.

Kiinteistölautakunnan valtuuttamana annettiin lausuntoja rakennuslupa-anomuksista rakennustarkastustoimistolle ja maistraatille Kantakaupungin osalta 67 ja Esikaupunkialueen osalta 527 eli yhteensä 594.

6. Kaupunkimittausosasto

Henkilökunta. Virkasuhteessa olevan henkilökunnan lisäksi oli osaston palveluksessa työsopimussuhteessa 3 insinööriä, geologi, kartanvalmistamon päällikkö, kairausteknikko, 2 katukorvausteknikkoa, karttavalokuvausteknikko, 6 laskijaa, 6 työnjohtajaa, maalaborantti, 4 toimistoapulaista, 28 piirtäjää, karttateknikko, 2 muovikopistia, 4 valokopistia ja 2 lähettä. Henkilökunnan lukumäärä oli vuoden lopussa 133. Osastossa oli lisäksi työsopimussuhteessa olevia mittausmiehiä, kairausmiehiä, autonkuljettajia, mittausmiehiä ja kairausmiehiä sekä harjoittelijoita. Näiden lukumäärä vaihteli vuodenaajoista ja suoritettavien töiden määrästä riippuen 60—70 mieheen, joista 25—30 tuli maaperätutkimusjaoksen osalle.

Kaupungingeodeetti, apulaiskaupungingeodeetti, 4 piiri-insinööriä ja 3 insinööriä toimivat myöskin kiinteistöinsinööreinä ja suorittivat tontinmittaajalle kuuluvia tehtäviä.

Teknilliset välineet. Kenttämittauskalustoa täydennettiin hankkimalla osastoon mm. pystylaatataa käyttävä reduktiotakymetri sekä maaperätutkimusjaoksen käyttöön vaaituskoje ja korkeuserojen mittauslaite. Mittausryhmille hankittiin pyörillä varustettu työmaakoju sekä kolme uutta autoa, jolloin kaksi vanhaa autoa poistettiin käytöstä. Osastolla oli siten käytettävänä kahdeksan kaupungin omistamaa autoa. Lisäksi hankittiin eräitä toimistokoneita sekä kartanvalmistamoon tyhjiökasetti pumppuineen ja suurennusläläite vaunuineen.

Maaperätutkimusjaoksen välineistön täydennykseen käytettiin pääasiassa kiinteistöviraston tutkimusmäärärahoja. Hankinnoista mainittakoon timanttikairauskoneyksikkö, hinnaltaan n. 32 000 mk. Maaputki- ja timanttikairausvälineistön täydentämiseen käytettiin lisäksi 20 500 mk ja niiden korjauksiin n. 2 700 mk. Em. määrärahoja käytettiin vielä kairaus-, näyttteenotto-, laboratorio- ja mittausvälineiden sekä työkalujen hankkimiseen ja korjauksiin yhteensä n. 11 000 mk.

4. Kiinteistöhallinto

Metrotoimikunnan tutkimusmäärärahoja käytettiin n. 7 500 mk työvälineiden korjauksiin.

Kiinteistöviraston kaluston käytöstä tutkimuksiin veloitettiin n. 19 000 mk ja metrotoimikunnan kaluston käytöstä muuhun kuin metrotutkimuksiin n. 15 500 mk. Käytöstä poistetun kuluneen välineistön arvo oli n. 3 500 mk.

Kenttämittaus, kiinteistömuodostus ym. Kaupungin kolmioverkkoa täydennettiin rakentamalla ja havaitsemalla 9 uutta kolmiopistettä. Tarkkavaaituksella määritettiin vuoden aikana yhteensä 102 uutta korkeuskiintopistettä. Monikulmioverkkoa lisättiin ja täydennettiin mm. Kantakaupungissa, Munkkiniemessä, Konalassa, Tapanilassa, Pitäjänmäellä, Tullivuoren alueella, Tammisalossa, Vartiokylässä, Kontulassa ja Mellunkylässä. Täydennyskartoituksia suoritettiin eniten Kantakaupungissa, Munkkiniemessä, Oulunkylässä, Tuomarinkylässä, Tapanilassa, Ala-Tikkurilassa, Suutarilassa, Viikin alueella, Vartiokylässä, Mellunkylässä ja Laajasalossa.

Kunnallisteknillisiä töitä varten laadittiin katusuunnittelukarttoja ja suoritettiin katujen maastoon merkitsemistä erällä Esikaupunkialueilla. Maanalaisen johtojen sijaintikarttaa varten mitattiin ko. johtoihin liittyvien maanpäällisten rakenteiden sijaintipaikkoja n. 4 100. Maanalaisia kalliosuojia ja tunneleita kartoitettiin 6 km.

Tonttikirjaan ja tonttikirjakarttaan tehtiin merkinnät asemakaavojen ja tonttijakojen vahvistamisesta, tontinmittauksista sekä yleisten alueiden mittauksista.

Kaupungeingeodeetti tai hänen määräämänsä edusti kaupunkia sitä koskevissa maanmittaustoimituksissa sekä tontinmittaustoimituksissa samoin kuin yleisten alueiden mittauksista ja rasitteita koskevissa toimituksissa. Kaupungin hankkimien määräalojen lohkomisia suoritettiin ja annettiin todistuksia ja selvityksiä näiden alueiden lainhuudattamista varten. Uudenmaan lääninmaanmittauskonttorissa suoritettiin maanmittaustoimitusten karttoihin ja asiakirjoihin kohdistuvia tutkimuksia, joiden perusteella täydennettiin mm. rekisterikarttoja, tehtiin tilaluetteloita asemakaavoitettavista alueista sekä annettiin lausuntoja ja karttaotteita kaupungin kiinteistökauppoja tai -vaihtoja varten. Lisäksi annettiin lausuntoja anomuksista poikkeusluvan myöntämiseksi uudisrakennusten rakentamiseen.

Osaston suorittamat yleisimmät tehtävät olivat määrältään: katu-, sähkö- ym. linjoja merkittiin maastoon 48.1 km, rajan ja korkeusaseman näyttöjä suoritettiin 99, monikulmiopisteitä rakennettiin 356 ja laskettiin 518, monikulmiosivuja mitattiin 62.8 km, monikulmiokulmia havaittiin 718, korkeuskiintopisteitä rakennettiin 95 ja vaaittiin 102, pintavaaitusta suoritettiin 6.4 ha:n alalta, eri tarkoituksiin valmistettiin 2 947 piirrosta, todistuksia ja otteita annettiin 1 905, rakennuspaikkoja merkittiin maastoon 741, sijaintikatselmuksia toimitettiin 976, tonttijakoehdotuksia laadittiin 157, tontinmittauksia ja rasitetoimituksia suoritettiin 436 ja yleisen alueen mittauksia 127, tonttikirjan jäljennöksiä valmistettiin 672 ja mittakirjan jäljennöksiä 525.

Katukorvausasiat. Katukorvausasioiden, joihin kuuluivat asemakaava- ja rakennuslain mukaiset kadun ja viemärin rakentamiskorvaukset, asemakaavalain mukaiset katumaakorvaukset sekä rakennuslain mukaiset katualuekorvaukset, käsittelyä varten nimitetty henkilökunta jatkoi vuoden aikana niitä selvittelyjä, joita tarvittiin yksityisten maanomistajien suoritettavien korvausmäärien ja korvausten perimisedellytysten toteamiseksi.

Rakennuslain mukaisten varsinaisten kadun ja viemärin rakentamiskorvausten perimistä ei kertomusvuonna ehditty aloittaa. Sen sijaan rakennuslain siirtymäsäännöksen (148 § 3 mom.) mukaisia kadun kestopäällystämiskorvauksia esitettiin perittäväksi Kantakaupungin 46 tontin osalta ja korvaussumma oli kaikkiaan 65 592 mk. Asemakaavalain mukaisia katumaakorvauksia ehdotettiin perittäväksi 137 tontin osalta korvaussumman ollessa 608 021 mk. Kertomusvuoden aikana kaupunki sai näitä korvauksia 567 072 mk, sillä osa näistä korvauksista tullaan suorittamaan vasta myöhemmin.

Vuoden aikana laadittiin karttoja ja tilaluetteloita, joita tarvitaan rakennuslain mukaisten korvausasioiden selvittelyssä, samoin ryhdyttiin järjestelmällisesti selvittämään maanomistajien luovutusvelvollisuutta ja vastaavia maanomistajan sekä kaupungin välisiä korvauskysymyksiä.

Osastossa laadittiin lausuntoja ja karttoja tielautakunnan toimeksiannosta yksityistielain mukaisia toimenpiteitä varten, yhteistoiminnassa rakennusviraston katurakennus- ja puhtaanapito-osaston kanssa katujen puhtaana- ja kunnossapito-osuuksista sekä katurakennusosaston toimeksiannosta yleiseen käyttöön luovutetuista kaduista ja niiden varsilla olevista tonteista ja alueista. Osasto edusti kaupunkia niissä maistraatin katselmuksissa ja istunnoissa, joissa vm. asioita käsiteltiin.

Kartat. Kantakartan mittakaavassa 1:500 (Ka 0.5) lehtiä piirrettiin 41 kpl ja 960 lehteä täydennettiin ajan tasalle. Kuuteentoista karttalehteen sisältyvillä alueilla konstruointiin johtoihin liittyvät maanpäälliset rakenteet mittakaavaan 1:200 ja pienennettiin valokuvaamalla mittakaavaan 1:500. Kantakartan mittakaavassa 1:1000 (Ka1) lehtiä valmistettiin piirtämällä 5 ja mekaanisesti 43 sekä uusittiin entisiä lehtiä mekaanisesti 7. Kantakartan mittakaavassa 1:2000 (Ka 2) uusia lehtiä valmistettiin mekaanisesti 7 ja entisiä uusittiin 17. Asemakaavan ja asemakaavan muutosten pohjakarttoja mittakaavassa 1:2000 valmistettiin 7 kumpiakkin. Lisäksi valmistettiin 203 asemakaavan muutosten erillistä pohjakarttaa. Virastokarttaa mittakaavassa 1:4000 pidettiin ajan tasalla ja kaikista lehdistä otettiin uusi painos, yhteensä 7 000 kpl. Virastokartasta mittakaavassa 1:10000 (Vi 10) valmistettiin uusi 13 650 kpl:n painos. Kiinteistökartta mittakaavassa 1:10000 (Ki 10) täydennettiin ajan tasalle ja sen uusi painos oli 7 800 kpl:n suuruinen. Matkailukartan (Ma 15/Y 30) piirroksot saatettiin ajan tasalle ja siitä otettiin 50 000 kpl:n uusi painos. Yleiskarttaa 1:75000 (Y 75) painettiin 800 kpl.

Erilaisia karttoja, piirroksia ym. valmistettiin lisäksi kaupungin muille laitoksille.

Valo-, kuulto- ym. jäljennöksiä valmistettiin yhteensä 36 750, joista 26 950 omaa käyttöä varten. Muovijäljennöksiä valmistui 1 586, joista 910 osaston omaan käyttöön ja muiden käyttöön 676.

Valokuvauksia ja valokuvakopiointeja suoritettiin omaa tarvetta varten 3 773 ja muille 1 361, yhteensä 5 134.

Karttapalvelun kokonaismyynti painatusoikeuskorvauksineen oli 75 000 mk. Erillisiä karttalehtiä, joista matkailukarttoja oli 43 000, myytiin n. 58 000. Osoitekarttoja myytiin 479 ja seinäkarttoja valmistettiin 50.

Maaperä-, kallioperä- ja pohjatutkimustyöt jakaantuivat määrärahojen käytön mukaan eri toimeksiantajien kesken seuraavasti: kiinteistövirasto 20 %, metrotoimikunta 2 % sekä kaupungin teollisuuslaitokset ja asuntotuotantotoimisto 78 %.

4. Kiinteistöhallinto

Asemakaavoitusta varten suoritettiin maaperätutkimuksia Suutarilassa, Ala-Tikkurilassa ja Alppikylässä yhteensä n. 300 ha:n alalla. Virastopäällikön toimeksiannosta tutkittiin 9 pienehköä aluetta mm. täyttöalueiden yleissuunnittelua varten. Metrotoimikunnalle suoritettiin eräissä kohteissa tarkistusluontoisia tutkimuksia. Rakennusvirastolle suoritettiin 39 sekä kaupungin teollisuuslaitoksille 8 tutkimusta. Asuntotuotantotoimiston toimeksiannosta toimitettiin pohjatutkimuksia 4 rakennuskohteessa. Lisäksi suoritettiin suunnitteilla olleen Jäähallin pohjatutkimus. Em. tutkimusten perusteella annettiin 46 kirjallista lausuntoa sekä laadittiin eräitä geoteknillisiä osasuunnitelmia.

Kuten ennenkin avustettiin kaupungin muita viranomaisia maa- ja pohjarakennuskysymyksissä neuvottelemalla, antamalla lausuntoja ym.

Menot ja tulot. Menot kaupunkimittausosaston vastattavilta tileiltä olivat 1 451 322 mk ja tulot 1 160 696 mk, joista pääomatuloja oli 567 072 mk.

7. Talo-osasto

Henkilökunta. Virkasuhteessa olevan henkilökunnan lukumäärä oli vuoden päättyessä 59. Kaksi virkaa oli avoinna. Lisäksi oli osaston palveluksessa työsopimussuhteessa kirvesmiehiä, talonmiehiä, lämmittäjiä, siivoojia ym. työntekijöitä yhteensä 390 henkilöä. Tähän lukuun sisältyivät myös ne 260 siivoojaa, joiden palkat talo-osasto maksoi veloittaen vastaavasti näitä siivoojia käyttävien laitosten palkkamomentteja.

Talo-osaston hallinnossa olleet rakennukset, huoneistot ym. Osaston hallinnossa olleiden rakennusten lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 865 (255 669 m² ja 1 247 133 m³). Näistä oli vuoden aikana osaston hoitoon tulleita 102 (18 811 m² ja 75 893 m³). Vuoden aikana siirrettiin muiden hallintokuntien hoitoon 7 rakennusta (518 m² ja 1 915 m³) ja purettiin tai myytiin 110 rakennusta (16 483 m² ja 71 647 m³).

Kauppahalleja oli 3 (5 749 m² ja 35 805 m³).

Osakehuoneistoja oli 42 (14 437 m²) ja niiden arvo oli n. 4 mmk. Vierailta vuokrattuja huoneistoja oli 197 (61 018 m²).

Rakennusten (talot ja hallit) arvo tontteineen oli n. 61.5 mmk.

Kertomusvuoden talousarviossa varattuja määrärahoja käytettiin talojen vuosi- ja kirkonkorjauksiin 1 401 171 mk ja hallien ja kioskien korjauksiin 41 474 mk eli yhteensä 1 442 645 mk. Lisäksi käytettiin siirtomäärärahoja sekä vuoden aikana ao. varoista eri tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja 333 995 mk eli kaikkiaan 1 776 641 mk.

Perusparannusluontoisiin korjauksiin käytettiin pääomamenojen ao. momentissa varattuja kiinteistölautakunnan käyttövaroja 152 360 mk, joten rakennusten korjauksiin kertomusvuonna käytetyt varat nousivat kaikkiaan 1 929 001 mk:aan.

Vuokrat. Talo-osaston hallinnossa olevista kaupungin omistamista asuinhuoneistoista, joita vuoden lopussa oli 2 859 sekä liikehuoneistoista ja varastoista, lukumäärältään 310, perittiin käteisvuokria 4 515 340 mk. Tilitysvuokria perittiin osaston hallinnossa olevista toimisto- ja varastotiloista, joita oli eri laitosten käytössä n. 100 000 m², yhteensä 4 840 947 mk.

Käteisvuokria maksettiin asunto-osakkeiden yhtiövästikkeinä ja eräistä vierailta vuokratuista tiloista talo-osaston omalta vuokramomentilta yhteensä 272 150 mk.

Eri virastojen ja laitosten puolesta näiden vuokramomentteja veloittaen maksettiin vuokria yhteensä n. 200 huoneistosta 3 017 288 mk.

Arvaamattomia vuokria ja vuokrakorotuksia varten siirrettiin anomusten perusteella ao. virastojen ja laitosten vuokratilille yhteensä 182 478 mk.

Palkkojen maksaminen hoidettiin kertomusvuonna siten, että 60:n vakinaisen viranhaltijan palkat suoritti rahatoimisto ja 390:n työsuhteessa olevan palkat suoritettiin talo-osaston toimesta. Jos huomioidaan kaikki lomasijaiset, kausisiivoajat ym., nousi talo-osastosta palkkaa saaneiden luku kertomusvuonna n. 900 henkilöön. Niiden 260 siivoojan, jotka työskentelivät eri virastoissa, palkat, jotka maksettiin talo-osaston kautta, eivät sisälly talo-osaston palkkamomenteilla mainittuihin määrärahoihin.

Siivoustarvikevarastosta jaettiin eri virastoille ja laitoksille siivoustarvikkeita yhteensä 75 326 mk:n arvosta. Tämä luku ei käy ilmi talo-osaston omista menoluvuista.

Talo-osaston hoitamat ja maksamat muiden hallintokuntien menot olivat: virastojen ja laitosten käteisvuokrat 3 017 288 mk, näiden siivoojien palkat 1 156 209 mk sekä siivoustarvikkeet 75 326 mk, yhteensä 4 248 824 mk.

Asuntoasiat. Lapsiperheiden asumistukea saaneiden perheiden määrä lisääntyi vuoden aikana ja oli vuoden loppuun mennessä yli 900.

Talo-osaston hallinnossa olleisiin huoneistoihin osoitettiin 101 ruokakuntaa ja kiinteistöyhtiöiden hallinnossa oleviin 128 ruokakuntaa, yhteensä 229 ruokakuntaa.

Kauppahallit ja -torit. Kauppatorinhallista oli vuoden aikana vuokrattuna 109 myymälää, Hakaniemen kauppahallista 220 myymälää ja 31 kellaria sekä Hietalahden kauppahallista 94 myymälää ja 40 kellaria.

Elintarvikkeiden ja maalaistuotteiden kauppaa varten oli Kauppatorilta vuokrattuna 283 myyntipaikkaa, Hakaniementorilta 269, Hietalahdentorilta 35 sekä Töölöntorilta 65 myyntipaikkaa.

Ulkomyynti- ja mainospaikat ja myyntiluvat. Kertomusvuonna oli käytössä 131 jäätelönmyyntipaikkaa, 54 virvoitusjuomakioskia, kukkienmyyntipaikkoja 22, joista 8 koko vuoden ja 14 vain kesäkauden, 38 makkaroiden myyntipaikkaa, 144 puhelin-kioskia, yksi vaakapaikka, yksi valokuvauspaikka sekä 13 muuta erilaista myyntipaikkaa. Sanomalehtien myyntipaikkoja oli 101 ja kengänkiilloituspaikkoja 26.

Mainospaikoista oli pysyviä 1 286 ja tilapäisiä 60. Vm. paikat vuokrattiin yleishyödyllisiin tai aatteellisiin tarkoituksiin, pysyvät mainospaikat sen sijaan kauppalista mainontaa varten.

Lisäksi myönnettiin lupia lyhytaikaiseen (1—6 päiväksi) myyntiin ulkosalla seuraavasti: joulukuusien myyntiin 1 900 lupaa, ilmapallojen ja tekokukkien myyntiin 1 738 lupaa sekä muuhun myyntiin 29 lupaa.

Menot ja tulot. M e n o t olivat:

Talo-osasto:	mk
Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot	4 294 545
Pääomamenot, kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot	4 167 668
Yhteensä	8 462 213
Talo-osaston kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta:	
Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot	240 455
Pääomamenot, kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot	84 708
Yhteensä	325 163

4. Kiinteistöhallinto

Tulot olivat:

Talo-osasto:		mk
Käteisvuokrat	4 515 340	
Tilitysvuokrat	4 840 948	
Muut tulot	8 424	
		<hr/>
	Yhteensä	9 364 712

Talo-osaston kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta:

Vuokrat kauppahalleista, kioskeista ja toripaikoista		mk
hallit	391 453	
kioskit	140 448	
toripaikat	171 305	703 206
Myyntipaikkojen vuokrat		552 653
		<hr/>
	Yhteensä	1 255 859

8. Asuntotuotantotoimisto

Asuntotuotantotoimisto toimi kiinteistölautakunnan valmistelu- ja toimeenpanoelimenä kaupungin asuntolainoja koskevia asioita käsiteltäessä sekä kaupunginhallituksen asettaman asuntotuotantokomitean ja sen jaoston toimistotehtävien hoitajana.

Kertomusvuoden aikana oli toimiston palveluksessa 12 varsinaiseen toimistohenkilökuntaan kuuluvaa sekä 5 työmaavalvojaa.

Selostuksessa asuntotuotantokomitean toiminnasta on lueteltu ne kertomusvuonna valmistuneet, keskeneräiset tai suunnitteluvaiheessa olleet rakennusohjelmat, joiden toimisto- ja työmaa-asioista asuntotuotantotoimisto komitean päätösten perusteella huolehti.

Toimiston tehtäviin kuului urakkasopimus- sekä asiantuntijaneuvottelujen hoito ja ao. tulosten esittäminen asuntotuotantokomitean ratkaistaviksi. Toimisto neuvoteli myös rahoituksista lainanantajien ja Aravan kanssa. Toimisto laati tarjouspyyntöjä koskevat kirjelmät, kaikkien rakennusohjelmien urakka- ja asiantuntijasopimukset sekä asuntotuotantokomitean, sen teknillisen jaoston ja työmaatoimikuntien samoin kuin lopputarkastusten ja -selvitysten pöytäkirjat.

Edelleen toimiston tehtäviin kuului pitää kaikista rakennusohjelmista erillistä kirjanpitoa, huolehtia kaupungin lainojen rakennusaikaisten korkojen laskemisesta, eri rakennusohjelmien laskujen tarkastuksesta sekä niiden maksattamisesta rahatoimiston välityksellä asianomaisille.

Kertomusvuoden aikana merkittiin diaariin toimistolle ja asuntotuotantokomitealle saapuneita kirjeitä 2 105. Lähetettyjä kirjeitä oli 320.

Pienekköjen menojen maksamista varten toimistolla oli 1 000 mk:n suuruinen käteiskassa.

Yhteenveto menoista ja tuloista

Menot. Kiinteistöjen menot jakautuivat talousarvion mukaan varsinaisiin menoihin ja pääomamenoihin. Varsinaiset menot kuuluivat kiinteistöjen pääluokkaan, jossa kiinteistölautakunnan käytössä olevat määrärahat jakaantuivat seuraavasti: kiinteistölautakunta ja kiinteistöviraston kansliaosasto, asemakaavaosasto, kaupunkimittaosasto, tonttiosasto, tonttiosaston siirtolapuutarhatoiminta, talo-osasto, talo-osaston kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta, maatalousosasto, metsäosasto sekä eräin poikkeuksin osastojen yhteiset kustannukset, avustukset ja käyttövarat. Pääomamenoihin kuuluivat kiinteän omaisuuden ostot sekä erinäisten rakennusten perusparannukset, maatilojen salaojitusyöt ja käyttökälyalon hankinta.

Kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarviossa merkitty varsinaisia menoja varten 15 808 923 mk ja lisäksi myönnettiin määrärahoja tai ylitysoikeuksia 788 367 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 16 597 290 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 15 575 967 mk, joten säästö oli 1 021 323 mk.

Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kiinteistön ostoja varten sekä kiinteistölautakunnan käytettäväksi pienehköjen kiinteistöjen ostoon merkittyjen määrärahojen käyttö ilmenee seuraavasta asetelmästä.

	Määräraha mk	Menot mk	Siirto v:een 1964	
			sidottuna mk	vapaana mk
Siirto v:lta 1962	57 045	53 280	3 765	—
Määräraha v. 1963	3 500 000	6 570 395	3 159 875	—
Ylitysoikeus v. 1963	6 230 270			
Pienehköjen kiinteistöjen ostamista ja katualuekorvauksia varten kiinteis- tölautakunnan käytettäväksi:				
Siirto v:lta 1961	57 240	29 080	—	28 160
» » 1962	100 000	—	—	100 000
Määräraha v. 1963	100 000	—	—	100 000

Eräiden kiinteistöjen kauppahintojen lyhennyksiä, indeksikorotuksia ja korkoja varten oli talousarviossa varattu 8 902 600 mk, mistä summasta käytettiin 8 902 234 mk.

Tulot. Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 18 930 245 mk. Tilien mukaan nousivat tulot 21 696 666 mk:aan.

Pääomatuloja olivat tonttien ja maa-alueiden myynnistä sekä maanhankintalain tarkoituksiin myydyistä alueista saadut tulot ja korvaukset katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista. Talousarvioon oli merkitty pääomatuloja 2 459 242 mk, josta summasta 2 185 042 mk oli arvioitu saatavan tonttien ja maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 879 721 mk, josta tonttien ja maa-alueiden myynnistä 216 671 mk.

Asuntotuotantokomitea

Komitean kokoonpano oli v. 1963 seuraava: puheenjohtajana toimi apul.kaup.joht. Juho Kivistö, varapuheenjohtajana as.kaavapääll. Väinö Tuukkanen sekä jäseninä prof. Hilding Ekelund, dipl.ins. Kaarlo Pettinen, kiinteistöviraston pääll. Alpo Lippa, tonttios.pääll. Kalevi Korhonen sekä rak.tarkast. Aulis Salo. Sihteerinä toimi varat. Jarl-Erik Kuhlefelt.

Komitean toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset ja tarkastukset. Komitealla oli vuoden aikana 31 kokousta ja sen teknillisellä jaostolla 26. Komitean nimeämät rakennusohjelmien työmaatoimikunnat pitivät joka toinen viikko työmaakokouksensa kullakin työmaalla siihen saakka, kunnes kunkin rakennusohjelman osalta oli suoritettu vastaanottotarkastukset, jolloin valmistuneet rakennukset luovutettiin ao. yhtiöiden hallintaan. Kaikista näistä tilaisuuksista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Rakennustoiminta. Vuoden aikana valmistuivat seuraavat rakennusohjelmat:

Rakennusohjelma (Kiinteistö-oy)	Rakennusten		Asuinhuoneistojen		Loppuselvityspäivä	Aravan hyväksymät lopulliset rakennuskustannukset, mk
	lukumäärä	tilavuus m ³	lukumäärä	pinta-ala m ²		
Koroistentie 17	2	8 560	37	1 916	31.1.63	1 007 080
Rusthollarintie 10	8	77 895	328	16 714	15. 5. 63	8 451 029
Yhteensä	10	86 455	365	18 630	—	9 458 109

Vuoden 1962 rakennusohjelmasta jäivät keskeneräisiksi:

Rakennusohjelma (Kiinteistö-oy)	Rakennusten		Asuinhuoneistojen		Aravan alustavasti vahvistamat hankintakustannukset, mk	Rakennustöiden alkamispäivä
	lukumäärä	tilavuus m ³	lukumäärä	pinta-ala, m ²		
Kajaaninlinnantie 7	3	43 100	182	10 022	5 082 000	8.10.62
Korsholmantie 9	3	41 152	170	9 909	4 920 000	1.11.62
Jokiniementie 5	2+1	29 860	116	6 572	3 294 490	8.12.62
Prinsessantie 4	6	47 800	198	11 084	5 932 490	29.12.62
Hattulantie 5	4	33 490	135	7 654	3 763 770	23.3.63
Yhteensä	18+1	195 402	801	45 241	22 992 750	—

Kertomusvuonna ryhtyi asuntotuotantokomitea toteuttamaan seuraavia rakennusohjelmia:

Rakennusohjelma (Kiinteistö-oy)	Rakennusten		Asuinhuoneistojen		Aravan alus- tavasti vah- vistamat hankinta- kustannuk- set, mk	Rakennus- töiden alka- mispäivä
	luku- määrä	tilavuus m ³	luku- määrä	pinta-ala m ²		
Yläkiventie 2	4	62 200	272	15 416	7 279 000	26. 9.63
Myllypurontie 2	3	49 220	192	11 600	5 625 865	25.10.63
Yläkiventie 8	4	57 350	248	14 546	7 088 821	11.12.63
Yläkiventie 5	3	46 930	196	11 408	6 086 289	11.12.63
Yhteensä	14	215 700	908	52 970	26 079 975	—

Rakennustyöt teetettiin kuten aikaisemminkin halvimman hyväksyttävän tarjouksen tehneillä helsinkiläisillä urakoitsijaliikkeillä. Urakkasopimuksiin sisällytettiin kaupungin vahvistamat työvoiman käyttöohjeet.

Rakennuskustannusten rahoitukseen käytettiin kaupunginhallituksen asuntotuotantokomitean käyttöön myöntämiä ao. määrärahoja sekä Aravalta ja eri rahalaitoksilta nostettuja lainavaroja. Kaupunki huolehti rakennusaikaisen luoton tarpeesta, kunnes yhtiöt oli muodostettu ja rakennustyöt saavuttaneet rahalaitosten lainojen nostoehdoksi asettaman työvaiheen.

Kaupunginhallitus myönsi asuntotuotantokomitean käyttöön v. 1962 kertyneen asuntorakennustoiminnan tukemiseen varattujen määrärahojen säästön, yht. 384 226 mk sekä kertomusvuoden vastaavista määrärahoista 10 mmk käytettäväksi kaupungin merkitsemien osakkeiden sekä I ja II primäärilainan rahoitukseen. Lisäksi nosti asuntotuotantokomitea eri rahalaitoksilta rakennuskustannusten rahoitusta varten ensisijaisia lainoja yhteensä 300 000 mk ja toissijaisia lainoja yhteensä 7 400 000 mk. Pienehköjä, heti maksettavia menoja varten oli komitealla 1 000 mk:n suuruinen käteiskassa.

Asuntotuotantokomitean ja -toimiston yleiskustannukset olivat seuraavat: Palkat ja palkkiot 171 555 mk, Auto- ja matkakulut 5 098 mk, Toimisto- ja siivouskulut 4 617 mk, Puhelin ja postikulut 3 023 mk, Muut varsinaiset kulut 29 904 mk, yhteensä 214 197 mk. Mainitut kustannukset jaettiin komitean rakennuttamien rakennusohjelmien ja valmiiksi rakennettujen kiinteistöyhtiöiden kesken siten, että komitean valvonnassa olleita rakennusohjelmia veloitettiin kertakaikkisena korvauksena yleiskustannuksista 6.70 mk/m² ja valmiiksi rakennettuja kiinteistöyhtiöitä veloitettiin kiinteistöyhtiöiden tarkastajan palkkaus- ym. kustannuksina 0.022 mk/m³ vuodessa.

Asunnonjakotoimikunta

Asunnonjakotoimikunnan kokoonpano v. 1963 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Toimikunnan tehtävänä oli jäljempänä mainittujen, kaupungin toimesta rakennettavissa kiinteistöissä olevien vuokrahuoneistojen osoittaminen asukkaille 3.1.1963

4. Kiinteistöhallinto

vahvistettujen jako-ohjeiden mukaisesti. Jaettavana olleiden vuokra-asuntojen määrä oli seuraava:

	kpl
Kiinteistö-oy Kajaaninlinnantie 5	182
» Korsholmantie 5	170
» Prinsessantie 4	198
» Jokiniementie 5	116
» Hattulantie 5	136
» Pajupillintie 28 (H:gin Ev.lut. seurakunnat)	8
	<hr/>
	Yhteensä 810

Pienempiin huoneistoihin kuului huone ja keittokomero, suurimpiin 5 huonetta ja keittiö, pinta-alan vaihdellessa 22.5 m²:stä 98.5 m²:iin.

Asuntojen jakoa koskevat kuulutukset julkaistiin päivälehdissä. Hakuajan kuudessa jätettiin toimistoon 9 615 hakemusta; lisäksi vastaanotettiin vielä hakuajan jälkeen hädetyiltä tai hädettäviksi joutuvilta tai näihin verrattavilta henkilöiltä 508 hakemusta, joten hakemuksia oli kaikkiaan 10 123.

Kaikki hakemukset käsiteltiin toimikunnan kokouksissa ja tarvittaessa pyydettiin tarkistusta poliisi-, lastensuojelu- tai huoltoviranomaisilta taikka suoritettiin tarkastuskäyntejä. Ko. toimikauden aikana asunnonjakotoimikunta piti kaikkiaan 165 kokousta.

Hädetyille jaettiin 184 asuntoa, yksityisten omistamien talojen purkamisen takia asunnottomiksi joutuneille 19 asuntoa sekä kaupungin omistamista, purettaviksi määrättyistä taloista muuttamaan joutuneille 59 asuntoa. Asunnon saaneista oli 56 sellaisia, jotka oli irtisanottu edellisestä asunnosta sekä 15 sellaista tapausta, joissa aviopuoliset joutuivat asumaan erillään. Asunnon saannin perusteena oli 31 tapauksessa virka-asunnon menetys, 315 tapauksessa asunnon kehnous tai pienuus sekä 46 tapauksessa lastensuojeluviraston tai huoltoviraston puoltava lausunto. Kunnallisissa työväenasunnoissa, puistotaloissa ja läpikulkutaloissa ym. asuneille, joiden asunto oli käynyt ahtaaksi, osoitettiin 206 asuntoa, jolloin heidän asuntonsa vastavasti vapautuivat purettavien talojen asukkaille, hädetyille tai huoltoviranomaisten esittämille perheille. Asuntotuotantokomitean suorittamia varauksia kiinteistöjen toimihenkilöitä ym. varten oli 9.

Yli 60-vuotiaille päävuokralaisille osoitettiin 86 huoneistoa. Kuitenkin on huomattava, että iäkkäitä henkilöitä kuului muutenkin em. sijoitettuihin perheisiin varsin runsaasti. Asunnon saaneiden joukossa oli 20 yksinäistä henkilöä, rintamamihiä 108 ja siirtoväkeen kuuluvia 102. Sellaisia tapauksia, jolloin perheen lapset asunnottomuuden takia olivat sijoitettuna lastenkoteihin, oli 14. Asunnon hakijan tai hänen perheenjäsenensä vakava pitkäaikainen sairaus otettiin ratkaisuun vaikuttavana tekijänä huomioon 112 tapauksessa, samoin lapsiperheiden maksukykyä arvosteltaessa perheelle maksettu lapsiperheiden asumistuki.

Viisivuotiskautena 1959—63 anottujen ja uusista valmistuneista taloista osoitet-
tujen asuntojen määrä ilmenee seuraavasta:

4. Kiinteistöhallinto

Jakovuosi	Hakemuksia hakuaikana	Hakemuksia jälkeenpäin	Osoitettuja asuntoja	Huoneistojen pinta-ala, m ²
1959	9 001	278	706	32.2—72.0
1960	7 001	404	609	21.5—87.0
1961	9 247	418	881	23.2—86.0
1962	9 734	884	918	20.0—82.0
1963	9 615	508	810	22.5—98.5

Aravaosakkeiden edelleen myyntiä tai lunastamista koskevia asioita käsiteltiin myös vuoden aikana toimikunnan kokouksissa ja annettiin niistä lausuntoja kaupunginhallitukselle. Kertomusvuonna tapahtui 17 aravaosakkeen vaihtoa ja 222 edelleenmyyntiä.

---

5. Koulutustoimikunta

Koulutustoimikuntaan kuuluivat v. 1963 samat henkilöt kuin edellisenä vuonna. Toimikunnalla oli kolme kokousta.

Toimeenpannut kurssit ja muut koulutustilaisuudet. Kertomusvuonna järjestettiin neljä kunnallishallinnollista kurssia. Kurkseista kolme oli suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen. Keskimäärin niillä oli tunteja 32—35 ja osanottajia yht. 95. Kurssien loppukuulustelussa vähintään tyydyttävästi suoriutuneet saivat todistuksen.

Johtamistaidollisen kurssin I jakso toimeenpantiin neljästi. Yhteensä niihin osallistui 114 esimiesasemassa olevaa viranhaltijaa. Kurssit olivat n. 40 tunnin pituisia ja lopuksi oli kirjallinen koe.

Johtamistaidollisen kurssin II jakso järjestettiin kahdesti. Toinen kurkseista oli tarkoitettu kurssin I jakson suorittaneelle teknilliselle henkilöstölle, toinen huolto- ja hoitohenkilökunnalle. Kurssi käsitti n. 50 t ja osanottajia kurkseilla oli yhteensä 39. Kurseihin liittyi koesuoritus.

Toimistoteknillisiä kurseja järjestettiin kuudet. Kurssi oli tarkoitettu toimistonhoitajille ja toimistoapulaisille. Kurssit olivat 35 tunnin pituisia ja osanottajia niillä oli yhteensä 148.

Työnopetuskurssi järjestettiin lähinnä teknillisen alan esimiestehtävissä toimiville, jotka joutuivat toimimaan myös palvelukseen otetun henkilökunnan työnopeustetehtävissä. Kurssin pituus oli 40 t ja osanottajia 11.

Työnjohdollisia erikoiskurseja toimeenpantiin kolmet. Kurssit olivat tarkoitettuja sellaisten virastojen ja laitosten työnjohtotehtävissä toimiville henkilöille, jotka joutuivat työntekijöiden kanssa neuvottelemaan ja sopimaan urakoista. Kurssin pituus oli 42 t ja osanottajia yhteensä 94.

Hallinnollisen talouslaskennan kurssi toimeenpantiin tilinpito- ja laskentatehtävissä toimiville viranhaltijoille, joilla oli vähintään kauppakoulun oppimäärää vastaava kirjanpitokoulutus sekä kokemusta kaupungin tilinpitotehtävissä. Kurssin pituus oli 30 t ja osanottajia oli 32. Kurssiin liittyi koesuoritus.

Tulokaskurssi järjestettiin kaupungin palvelukseen tulleille viranhaltijoille ja työsopimussuhteisille henkilöille. Kurssin pituus oli 10 t ja osanottajia 47.

»Hyvä virastokieli»-otsikolla järjestettiin koulutustilaisuus lastensuojeluviraston henkilökunnalle. Se käsitti 2 t ja osanottajia oli 140.

Liikennelaitoksen henkilökunnalle järjestettiin yhteistoiminnassa TTKK:n kanssa koneellisen materiaalilaskennan kurssi. Kurssin pituus oli 24 t ja osanottajia oli 145.

Koneellisen kuukausipalkkalaskennan toteuttamista käsittelevä opetustilaisuus järjestettiin yhteistoiminnassa TTKK:n kanssa rahatoimiston palkkatoimiston ja

rahatoimiston alitilittäjinä olevien laitosten ja virastojen kuukauspalkanlaskentaa hoitaville viranhaltijoille. Kurssin pituus oli 7 t ja osanottajia oli 22.

Koneellisen materiaalilaskennan koulutustilaisuus järjestettiin rakennusviraston konevarikon toimisto-, varasto- ja työnjohtohenkilökunnalle. Kurssi käsitti 2 t ja osanottajia oli 39.

Syyskuussa järjestettiin virastopäälliköiden neuvottelupäivät Maatalousopistolla Westendissä. Mukana oli 55 virasto- ja osastopäällikköä. Neuvottelupäivien painopiste oli tällä kertaa henkilöstöpolitiikassa ja pitkän tähtäyksen suunnittelussa.

Virastopäälliköiden yhteinen lounas- ja esitelmätilaisuus järjestettiin helmikuussa. Tilaisuudessa pidettiin alustus aiheesta: »Kunnallislain tarkistaminen erityisesti viranhaltijoiden kannalta tarkasteltaessa.» Tilaisuudessa oli 50 virasto- ja osastopäällikköä.

Konekirjoituskokeita toimeenpantiin 17.

Opettajat ja järjestelyteknilliset seikat.

Kunnallishallinnollisten kurssien käyttöön valmistui oppikirja »Helsingin kaupunki ja sen hallinto». Uusia, lähinnä työnjohdollisia ongelmia käsitteleviä opetusfilmejä hankittiin lisää niin, että toimiston hallussa oleva elokuvamateriaali käsitti nyt yksitoista 8—28 minuutin pituisia filmiä.

Kursseilla toimi tuntiopettajina yhteensä 59 henkilöä. Opettajakunta oli edelleen koostunut etupäässä vanhoista kokeneista sekä kaupungin palveluksessa olevista että ulkopuolisista voimista. Myös kurssijärjestelyissä kuten opetusmenetelmissäkin noudatettiin pienin uudistuksin aikaisempien vuosien käytäntöä.

Psykologinen valintakoetoiminta. Loppuvuodesta suoritettiin toimistohenkilökunnan valintatestistön faktorianalyysi, jonka yhteydessä voitiin todeta toimistoteknillisen koulutuksen kurssiohjelman olevan luonteeltaan sangen käytännöllisluontoista ja hyvin vastaavan alalle jo hakeutuneen henkilökunnan kykyrakennetta. Tämän jälkeen suoritettiin vielä kunkin tutkimuksessa mukanaolleen toimistoapulaisen kahden tai kolmen esimiehen kirjallinen haastattelu, jonka tulosten käsittely ehdittiinkin aloittaa jo ennen vuoden loppua, mutta varsinainen validiteettitutkimus siirtyi seuraavalle vuodelle. Muunkin valintatestausten tuottaman materiaalin tutkimusta jatkettiin ja joitakin validiteettitutkimuksia aloitettiin, kun riittävästi materiaalia oli kertynyt.

Psykologista testausta käyttivät hyväkseen henkilökuntansa valinnassa kaikki jo aiemmin sitä käyttäneet virastot ja laitokset, nim. ammattioppilaslautakunta, hankintatoimisto, järjestelytoimisto, kaupunginkanslia, Koskelan sairaskoti, lastensuojeluvirasto, rahatoimisto, revisiovirasto, satamalaitos, tietojenkäsittelykeskus ja vesilaitos. Ammattialat, joissa valintoja suoritettiin, nousivat 8:sta 12:een. Tässä yhteydessä jouduttiin myös kehittelemään uusia testejä.

Valintatestauksissa oli vuoden aikana mukana yhteensä 214 henkilöä, joista 137:stä annettiin kirjalliset lausunnot. 1/3:lle testatuista annettiin suullinen selostus.

6. Järjestelytoimisto

Yleistä. Laajimmista tutkimuksista v. 1963 mainittakoon sairaansijatarpeen tutkimus, suurten kunnallisten rakennuskohteiden ennakkosuunnittelua koskeva selvitys, laitossuunnittelu sairaala- ja sosiaalihallinnon sektoreilla, toiminnan suunnittelussa ja valvonnassa tarvittavien tietojen ja avainlukujen aikaansaamista koskevat tutkimukset sekä työmenetelmiä ja työvoiman tarvetta selvittävät tutkimukset.

Kertomusvuonna jatkettiin 14:ää aikaisemmin aloitettua tutkimusta, minkä lisäksi eräät valmiit tutkimukset aiheuttivat jatkotoimenpiteitä lähinnä avustamisena toteutusvaiheessa. Uusia tutkimuksia aloitettiin 23. Kertomusvuonna valmistui 17 tutkimusta.

Toimistolta pyydettiin jonkin verran vähemmän lausuntoja kuin edellisenä vuonna. Aloitetoiminta pysyi jätettyjen aloitteiden määrän suhteen suunnilleen ennallaan, mutta palkittujen aloitteiden osuus aloitteiden kokonaismäärästä nousi 55 %:iin.

Työtehoneuvottelukunta, jonka kokoonpano oli sama kuin edellisenä vuonna, piti vuoden aikana 3 kokousta. Näissä käsiteltiin mm. seuraavia asioita: kaupungin rationalisoimiselinten toimintasuunnitelmien toteutumista v. 1962 sekä toimintasuunnitelmia v:lle 1963; kaupungin sisäistä henkilökuljetusta koskevien päätösten tarkistamista; toiminnan suunnittelussa ja valvonnassa käytettävien avainlukujen käyttöönottomahdollisuuksia kaupungin hallinnossa sekä suurten kunnallisten rakennuskohteiden ennakkosuunnittelu- ja valmistelumenettelyn kehittämisen yleisiä suuntaviivoja ja kaupungin sairaansijatarvetta koskevaa tutkimusta. Lisäksi selostettiin kokouksissa mm. Kommunale Gemeinschaftsstelle für Verwaltungsvereinfachungin (KGST) rationalisoimistoimintaa, Lontoon kaupungin rationalisoimistoimintaa sekä Roomassa 10.—13.10.1962 pidetyn CECIOS-järjestön järjestämää rationalisoimiskongressia.

Järjestelytoimiston henkilökunta. Toimistossa oli kertomusvuoden päättyessä 7 vakinaista ja 4 tilapäistä viranhaltijaa sekä 8 työsopimussuhteessa olevaa henkilöä.

Työsopimussuhteeseen palkattiin tutkimusassistentiksi 1.3. lukien merkon. Irene Pehkonen ja toimistotutkijaksi 21.10. lukien ekon. Erkki Pyrrö.

Toimiston palveluksessa oli tilapäisissä laskenta- ja toimistotehtävissä 2 henkilöä yhteensä n. 5 kk:n ajan.

Toimisto sijaitsi entisessä huoneistossa Snellmaninkatu 13, josta toimisto sai lisätilaa Rauma-Repola Oy:ltä 1.9. lukien yht. 5 huonetta.

Ennen v. 1963 aloitettujen tutkimusten jatkaminen ja toteuttaminen

Toiminnan suunnittelussa ja valvonnassa käytettävien avainlukujen käytäntöön-ottomahdollisuuksia kaupunginhallinnossa koskeva alustava selvitys annettiin kesäkuussa työtehoneuvottelukunnalle. Mainitun asian valmistelua jatkettiin tavoitteena saada v. 1964 alkuun Tampereen, Turun, Lahden ja Helsingin kaupunkien välinen avainlukujen vertailu.

Suurten kunnallisten rakennuskohteiden ennakkosuunnittelu- ja valmistelumenettelyn kehittämisen yleisiä suuntaviivoja koskevassa tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota kutakin laitoskokonaisuutta sekä kutakin rakennuskohdetta koskevan suunnittelun tarpeellisuuteen ja organisatoorisiin järjestelyihin.

Kaupungin sisäisten henkilökuljetusmuotojen kehittämistutkimuksessa kiinnitettiin huomiota eräisiin organisatoorisiin kysymyksiin sekä laadittiin vuokra-autojen sekä viranhaltijain ja toimihenkilöiden omien moottoriajoneuvojen käyttöä koskevat seikkaperäiset ohjeet.

Johtosääntöjen kehittämiseksi tutkittiin mahdollisuuksia yhtenäistää eri elinten johtosääntöjä ja saada ne nykyistä yleisluonteisemmiksi. Yksityiskohtaisia säännöksiä varten pyrittiin kehittämään johtosääntöjärjestelmää joustavampi toimintasääntöinstituutti.

Taustamusiikin vaikutuksesta tietojenkäsittelykeskuksessa suoritettua tutkimuksessa saatiin selville lävistysnopeudet ja lävistäjien tekemät virheet ennen taustamusiikin käyttöönottoa ja taustamusiikin aikana, tehollisen työajan ja taukoaikojen välinen suhde sekä henkilökunnan suhtautuminen taustamusiikkiin. Näitä vertailemalla saadut tulokset annettiin asiasta kiinnostuneiden käyttöön.

Vesilaitoksen organisaation, laskentatoimen ja eräiden muiden toimintojen kehittämistä jatkettiin edelleen. Herttoniemen päähuoltokeskuksen laitossuunnitteluun perustuva rakennustyö aloitettiin kertomusvuoden loppupuolella. Laskennan suunnittelun tuloksena otettiin vuoden lopussa käyttöön konepajan osalta ns. työnumerolaskenta.

Auroran sairaalan toimistotehtävistä suoritettua tutkimuksessa tehdyt ehdotukset potilaskirjanpidon ja -tilastoinnin sekä potilasasiakirjojen arkistoinnin uudistamisesta, poliklinikan maksujen perimisestä, työskentelyolosuhteiden parantamisesta ja huoneistojärjestelyistä ym. hyväksyttiin, samoin kuin ylihoitajan kanslian ja taloustoimiston työmenetelmien uudistaminen siinä yhteydessä, kun palkanlaskenta siirretään tietokoneilla hoidettavaksi. Ehdotuksien toteuttamiseksi v:n 1965 alusta lukien asetettiin toimikunta.

Huoltoviraston asiamiesosaston ja huoltotoimistojen rationalisoimistutkimusta jatkettiin laatimalla suunnitelmat mm. tietojen siirtämiseksi huoltotoimistoista asiamiesosastolle, tietojen rekisteröimiseksi asiamiesosastolla sekä perittyjen ja huollettavien varojen kirjanpidon järjestämiseksi. Ehdotuksen luonnos oli kertomusvuoden päättyessä huoltovirastossa käytettävänä.

Rakennusviraston kirjanpidon kehittämisestä suoritettua tutkimuksessa selvitettiin kirjanpidon keskityksestä aiheutuva työmäärä kassa- ja tiliosastolla sekä siitä riippuen kirjanpitokoneiden ja henkilökunnan tarve.

Ulosottoviraston konekirjanpidon kehittämisestä suoritettua tutkimuksessa selvi-

tettiin aikatutkimusten ja tilastojen avulla erilaisten konekirjanpito tehtävien vaatimat kirjausmäärät ja -ajat sekä tehtiin esitys konekannasta ja tehtävien jaosta eri koneille. Esitys toteutettiin kertomusvuoden aikana.

Lastensuojeluviraston väestöasiaintoimiston lapsilisien rekisteröimis- ja tietojensiirtomenettelyssä esiintyneitä virheitä ja pullonkauloja ja niiden syitä selvitettiin sekä tutkittiin lävistystyön siirtämistä tietojenkäsittelykeskuksesta lastensuojeluvirastoon. Tehdyt esitykset lomakkeiden uudistamisesta, huonetilojen järjestämisestä, yleisöpalvelun parantamisesta ja työvoiman tarpeesta toteutettiin syksyllä.

Rahatoimiston huoltokassaosaston konekirjanpidon kehittämiseksi selvitettiin huoltokassan kirjausmenetelmä ja koronlaskennan siitä vaatima osa. Tutkimusten perusteella rahatoimisto hankki kertomusvuoden lopulla uudet kirjausautomaatit.

Hesperian sairaalan potilaskirjanpidon ja avohoitoa koskevan potilastilastoinnin uudelleenjärjestelyä jatkettiin aineiston keruuna, koodittamisena ja tilastollisena käsittelynä.

Kaupunginkirjaston rationalisointitutkimuksen johdosta kaupunginhallitus teki päätöksen, joka pääpiirteiltään noudatti järjestelytoimiston ehdotuksia.

Tietojenkäsittelykeskuksen avulla koneellistettuun kuukausipalkanlaskentaan liittyvien tietojen rekisteröintiä ja siirtoa koskevan tutkimuksen suunnittelu ja sen toteuttamistyö jatkui useassa laitoksessa kertomusvuoden ajan.

Helsingin mielisairaanhuoltopiirin potilashakemiston ja keskusmielisairaalan keskusarkiston järjestämistä varten perustetun toimikunnan avustamista jatkettiin suunnittelu- ja toteuttamistyössä.

Kaupunginviskaalinviraston toiminnan uudelleenjärjestelyä jatkettiin avustamalla kaupunginhallituksen hyväksymien uudistusten toteuttamista.

Huoltoviraston laitossuunnitteluun liittyvään esivalmistelutyöhön osallistui järjestelytoimiston tutkimusinsinööri suunnitteluryhmän vakinaisena jäsenenä.

Uudet tutkimukset

Tutkimus erilaisten sairaansijojen tarpeesta suoritettiin kaupunginhallituksen asettaman sairaalakomitean toimeksiannosta. Se käsitti kolme eri osatutkimusta: ns. potilasinventoinnin, jonotutkimuksen ja odotusaikatutkimuksen. *Potilasinventointi* suoritettiin 2 kertaa neljän viikon väliajoin yli- ja apulaisylilääkärien vastuulla siten, että jokaisen hoidossa olleen potilaan suhteen selvitettiin, minkälaiseen hoitopaikkaan kukin kuuluisi. *Jonotutkimus* kohdistettiin kaikkiin helsinkiläisiin sairaalapaikkaa jonottaviin henkilöihin jatkuvasti 3 kuukauden aikana. Tutkimuksen kohteena oli eri sairaaloiden osastoryhmien yhteensä 30 jonoa ja 6 000 jonottajaa. Tutkimuksessa selvitettiin, miten pian eri kiireellisyysluokkiin ja diagnosiryhmiin kuuluvat potilaat pääsivät sairaalaan sisälle, kuinka usein jonossa oleville tarjottiin turhaan sairaalapaikkaa jne. Tutkimus suoritettiin poliklinikkalääkärien ja jonoista vastaavien sosiaalihoitajien avulla. *Odotusaikatutkimus* kohdistettiin kaikkiin kaupungin lasarettisairaaloihin sekä yliopistollisen keskussairaalan klinikoihin ja siinä selvitettiin, miten paljon riittämättömät toimenpideosastot pitkittävät turhaan potilaiden hoitoaikoja. Tutkimus suoritettiin osastolääkärien vastuulla. — Tutkimus kokonaisuudessaan perustui n. 23 000 potilaskohtaiseen sekä n. 20 000 sairaan-

sijakohtaiseen tietoon odotus- eli hukkapäivistä. Tutkimus suunniteltiin alunperin koskemaan vain kaupungin omia sairaaloita mutta levisi ao. hallintoelinten pyynnöstä myös koko yliopistolliseen keskussairaalaan sekä huoltolaitosten alaisiin ja yksityisiin sairaus- ja vanhainkoteihin.

Sairaalan johtoa varten tarkoitetun lyhytkausiraporttijärjestelmän aikaansaamiseksi kokeilumielessä Kivelän sairaalassa suoritettiin sairaalatoimikunnan työjaoston toimeksiannosta tutkimus, jossa selvitettiin, mitä teknillistä menettelyä käyttäen oli tarkoituksenmukaisinta hankkia, muokata ja kirjoittaa lyhytkausiraporttiin tulevat erilaiset tiedot. Tutkimus suoritettiin yhteistoiminnassa Kivelän sairaalan johdon ja po. työjaoston kanssa. Suunnitelma hyväksyttiin otettavaksi käytäntöön v:n 1964 alusta ja sitä koskevat valmistelut olivat käynnissä kertomusvuoden päättyessä.

Sairaala- ja hoitolaitossuunnittelua koskeva verrattain laaja Englannista ja Saksasta saatu aineisto muokattiin Helsingin kaupunginhallinnon tarpeita varten.

Laskentatoimen kehittämistä koskevan yhteistoiminnan tarpeen ja muotojen selvittämiseksi asetettiin rationalisoiduista henkilöistä kolmijäseninen toimikunta, jonka tehtävänä oli selvittää kaupungin kokonaisuuden ja eri laitosten kannalta laskentatoimen kehittämisen tarve sekä kehittämässä noudatettavat suuntaviivat ja yhteistoiminnan mahdollisuudet. Toimikunnan työskentelyyn osallistui myös ulkopuolinen asiantuntija. Tutkimus jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Kaupungin tietojenkäsittelytoiminnan kehittämistä varten kaupunginhallituksen kesäkuussa asettamaa tietojenkäsittelykomiteaa avustettiin kaupungin automaattisen tietojenkäsittelytoiminnan kehittämisohjelman laatimisessa. Tutkimuksessa suoritettiin nykytilanteen kartoitus, pyrittiin selvittämään johtamistoiminnan tietojen tarve ja sen edellyttämät menetelmät sekä tarvittavat laskentatehtävät ja mainitun tietojenkäsittelytoiminnan kysyntä v:een 1972 mennessä. Tutkimus jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Virastotalon tai konttorirakennuksen esisuunnitteluvaiheen työnsuoritusten järjestelyä varten valmistuivat ohjeet suoritettujen tutkimusten pohjalta. Järjestelyssä kiinnitettiin huomiota virastotalon tms. kunnallisen rakennuskohteen suunnittelu- ja toteuttamisprosessin eri vaiheisiin. Järjestelytoimiston tutkimusinsinööri osallistui asiantuntijajäsenenä sähkölaitoksen ja liikennelaitoksen toimitalojen esisuunnitteluun.

Virastojen ja laitosten hallussa olevien *huoneistotilojen yhteiskäytön tehostamis-* *mahdollisuuksia* selvitettiin työtehoneuvottelukunnan toimeksiannosta. Selvitys kohdistui lähinnä nuorisotoimiston, kotitalouslautakunnan ja työväenopistojen pääasiassa iltakäyttöisiin ja toisaalta kansa- ja ammattikoulujen pääasiassa päiväkäyttöisiin huoneistoihin sekä näiden tilojen käyttömahdollisuuksiin niiden ollessa vapaina. Selvityksen valmistuminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Kaupungin autojen käyttöä ja kustannuksia koskevan tilastoinnin väliaikaista järjestämistä varten laadittiin ehdotus, jota ei kuitenkaan vielä käsitelty päättävissä elimissä.

Autosuojien rakentamisesta kaupungin maaseudulla olevien laitosten henkilökuntia varten näiden omalla kustannuksella laadittiin selvitys, joka toimitettiin rakennusvirastolle.

6. Järjestelytoimisto

Kaupunginhallituksen päätettyä työtehoneuvottelukunnan esityksestä kehottaa tilastotoimistoa huolehtimaan vastaisuudessa *kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemiston* jatkuvasta toimittamisesta, tarkisti järjestelytoimisto mainitun asiahakemiston nykytilannetta vastaavaksi virastoilta ja laitoksilta keräämänsä aineiston pohjalta.

Konekirjoituslisien, pikakirjoituslisien ja konekirjanpitolisien maksuperusteita ja koko lisäjärjestelmää koskeva tutkimus aloitettiin yhteistoiminnassa palkkalautakunnan toimiston ja koulutustoimikunnan kanssa. Tutkimuksessa selvitettiin työnantaja- ja työntekijäpuolen haastatteluilla lisäjärjestelmän tarpeellisuus. Tutkimus jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Viranhaltijain virkakortiston uudistamista varten aloitettiin yhteistoiminnassa palkkalautakunnan kanssa tutkimus uuden, entistä enemmän tietoja sisältävän yhtenäisen virkaluettelon aikaansaamiseksi palkkalautakunnan sekä virastojen ja laitosten käyttöön.

Huoneistotutkimuksissa avustettiin sosiaalivirastotalon rakennustoimikuntaa huonekokojen ja -ohjelmien tarkistustyössä sekä teknillisten laitteiden suunnittelussa. Kaupungintalotoimikuntaa avustettiin saneerattavien keskustan korttelien huoneohjelmien tarkistuksessa. Lisäksi annettiin kiinteistövirastolle selvityksiä eräiden virastojen huonetilan käytön tarkoituksenmukaisuudesta.

Palolaitoksen sammutusosastossa suoritettiin sääntökomitean pyynnöstä rationalisointitutkimus pääasiassa vertaamalla kaupungin palokuntaa samaa suuruusluokkaa oleviin Saksan ja Pohjoismaiden palokuntiin. Tutkimuksissa kiinnitettiin huomiota sammutuskaluston suunnitteluun, tarvittavaan miesvahvuuteen ja palokunnan sisäiseen organisointiin. Tutkimusten tuloksista ilmoitettiin jatkuvasti palolaitoksen sääntökomitealle. Tehtävä jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Satamalaskutuksen koneellistamisesta aloitettiin lokakuussa tutkimukset yhteistoiminnassa satamalaitoksen ja tietojenkäsittelykeskuksen sekä valtion tietokonekeskuksen kanssa. Tutkimuksessa vertailtiin laskutuskoneiden ja tietokoneiden käyttöön perustuvien vaihtoehtoisten menetelmien suorituskykyä ja kustannuksia. Tutkimus jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Liikennelaitoksen lakimiestyövoiman tarvetta koskevassa tutkimuksessa selvitettiin lakimiesten tehtävät sekä työmäärä ja sen kehitys sekä tehtiin esityksiä tehtävien siirtämisestä vähemmän kvalifioidulle henkilökunnalle. Pääosa esityksistä hyväksyttiin ja toimeenpantiin kertomusvuoden aikana. Kirjaamismenetelmän kehittämisessä annettiin suunnitteluapua.

Maidontarkastamon toimistotehtävien tutkimuksessa vertailtiin laboratoriotutkimusten lukumäärän ja henkilökunnan määrän kehitystä sekä tehtiin esitys toimistotehtävien, lähinnä kuukausitilaston ja vuosikertomusten keruun ja käsittelyn, laskutuksen ym. uudistamisesta tietokonemenetelmän avulla. Esitys oli kertomusvuoden päättyessä terveydenhoitoviraston lähettämänä tietojenkäsittelykeskuksessa lausunnon saamista varten.

Elatusavun ennakkoa koskevaa hakemus- ja ilmoitusmenettelyä sekä elatusavun ennakkolain edellyttämää kirjanpitoa ja korvauksen anomismenettelyä suunniteltiin yhteistoiminnassa eräiden viranomaisten kanssa sekä tehtiin esitys henkilökunta- ja huoneistokysymysten järjestelystä. Esitys hyväksyttiin ja valmisteltiin toteutettavaksi v:n 1964 alusta lukien.

Puhtaanapitolaskutuksen uudelleenjärjestelyn suunnittelussa avustettiin puhtaanapito-osastoa. Tavoitteena oli integroidun laskentajärjestelmän luominen, jossa laskutukseen ja palkanmaksuun saadaan tiedot samasta perusaineistosta siten, että tietoja voitaisiin käyttää myös toiminnan suunnitteluun.

Koskelan sairaskodin henkilökuntavajauksen syistä suoritettiin tutkimuksia, joihin liittyvän mielipidetiedustelun toimeenpani huoltolautakunta. Lisäksi avustettiin huoltolautakunnan ns. Koskela-jaostoa sen seikan selvittämisessä, *mitä hoitoaloja Koskelan sairaskodin tulisi* kehittää ottaen huomioon olemassa oleva tarve. Po. jaostossa oli asiantuntijajäsenenä järjestelytoimiston virastotutkija.

RakennustalTION pitämisen tarpeellisuutta sähkölaitoksella koskeva tutkimus aloitettiin syksyllä. Tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin sähkölaitoksen useammassa paikassa sijaitseva arkistomateriaali pystyy korvaamaan yhteen paikkaan kerätyn rakennustalTION, sekä toisaalta kiinteistöjen kustannusten kirjanpitojärjestelmän vertailumahdollisuuksia kiinteistöluettelon kirjanpitoon. Täten tutkimus ulottui myöskin kiinteistöluettelon alueelle ja sen uudelleenjärjestelyyn. Tutkimus jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Hankintatoimiston painatusosaston organisaatiota, työvoiman tarvetta ja toimistotyömenetelmiä koskeva tutkimus aloitettiin lokakuussa ja jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Kiinteistöviraston talo-osaston toisen isännöitsijäalueen toimistotyövoiman tarpeesta suoritettiin lähinnä tilastoihin perustuva tutkimus, joka valmistui 31.12. -63 Talo-osaston vuosikorjausmäärärahojen kustannuskirjanpidosta suoritettiin tutkimus ja annettiin selvitys 18.11.

Kotitalouslautakunnan perhepesuloita koskeva tutkimus aloitettiin lokakuussa tarkoituksena selvittää pesuloiden kannattavuus, mahdollisuudet kannattavuuden lisäämiseen toiminnan rationalisoinnin avulla sekä pesulain merkitys opetuspesuloina. Tutkimus jatkui kertomusvuoden päättyessä.

Vesilaitoksen kartta- ja piirustusarkiston uudelleenjärjestelyä varten aloitettiin joulukuussa tutkimus entistä tarkoituksenmukaisemman ja selvemmän rekisteröimisjärjestelmän luomiseksi kartoille ja piirustuksille.

Lausunnot. Toimisto antoi kertomusvuonna 160 (ed. v. 195) lausuntoa sekä lisäksi suoraan rahatoiminta johtavalle apulaiskaupunginjohtajalle 47 (45) selvitystä ehdotetuista uusista tp. viroista ym. Lausunnoista 69 (43) % koski virkojen perustamista tai vakinaistamista, 30 (19) % työnluokitusta ym., 4 (2.5) % vapautuneen työvoiman sijoittamista, 13 (8) % organisaatiota, työmenetelmiä, työntutkimuksia, kuljetuksia ym., 34 (21) % kaupungin sisäisiä henkilökuljetuksia, 2 (1.5) % virasto-huoneistoja sekä 8 (5) % muita asioita.

Työturvallisuustoiminta

Työturvallisuustoimikunta, jonka puheenjohtajana toimi sähkölaitoksen toim. joht. Unto Rytönen ja sihteerinä työturvallisuustark. Lauri Tarkiainen, kokoontui 4 kertaa.

Virastoissa ja laitoksissa toimi 55 työturvallisuuselintä, joihin kuului 162 vakinaista ja yhtä monta varajäsentä. Palolaitoksessa, liikennelaitoksessa, vesilaitok-

6. Järjestelytoimisto

sessä, kaasulaitoksessa ja sähkölaitoksessa muodostivat kaikki tai vaaleilla valittu osa ao. elimien jäsenistä oman laitoksensa työturvallisuustoimikunnan, jonka puheenjohtajan laitos valitsi.

Työturvallisuutta käsitteleviä kursseja ja valistustilaisuuksia järjestettiin n. 1 700 henkilölle, kansalaiskoulujen poikaoppilaat mukaan luettuina. Virastoille ja laitoksille sekä em. elimien jäsenille jaettiin yhteensä 695 vuosikertaa alan kysymyksiä käsittelevää aikakauslehteä sekä lisäksi toimitettiin työpaikkoihin julisteita, vaoritustauluja ym.

Työturvallisuustarkastuksia ja niihin liittyvää neuvontaa suoritettiin lähes kaikkien virastojen ja laitosten työpaikoilla, erityisesti niissä, joiden tapaturmamenetykset olivat suurimmat. Lisäksi tarkkailtiin koulujen oppilastyöpajoja.

Kaupungin työpaikoilla sattui kertomusvuonna 2 747 (ed. v. 2 769) työtapaturmaa. Näistä aiheutui sairauspäiviä 47 431 (43 930), invaliditeettiprosenttien summa oli 205 (375) ja 3 (6) tapaturmaa päättyi kuolemaan. Tapaturmatiheysprosentti oli koko kaupungin osalta 11.4 (11.5). Tapaturmavakuutuslain perusteella suoritettiin ohimenevistä tapaturmista korvausta 793 480 (675 000) mk, invalidien huoltoeläkepääomat ja kertakaikkiset korvaukset olivat 20 151 (75 000) mk sekä tapaturmaisesti kuolleiden hautausavut ja omaisten huoltoeläkepääomat 74 552 (10 000) mk eli yhteensä 888 184 (760 000) mk.

Aloitetoiminta

Aloitetoimikunnan puheenjohtajana toimi kaup.ins. Yrjö Virtanen ja 21.3. lukien vesilaitoksen toim.joht. Eino Kajaste sekä sihteerinä virastotutkija Friedrich Kaltamo. Toimikunta kokoontui 6 (ed. v. 7) kertaa.

Toimistoon jätettiin 50 (54) aloitetta, minkä lisäksi 6 käsittelemätöntä aloitetta siirtyi edelliseltä vuodelta. Kertomusvuonna käsiteltiin 49 (48) aloitetta, joista palkittiin 27 (14) eli n. 55 (29) %. Palkkioiden yhteismäärä oli 10 365 (1 280) mk ja niiden suuruus vaihteli 8 000 (300) mk:sta 20 (20) mk:aan. Palkkioiden keskimääräinen suuruus oli 384 (91) mk ja aloitteiden käsittelyaika keskimäärin 84 (43) päivää.

Käsitellyt aloitteet jakautuivat aiheensa mukaan seuraavasti (suluissa luvut 1.10.1949 lähtien kertomusvuoden loppuun):

	Tehdyt aloitteet	%	Palkitut aloitteet	%
Teknillisiä	41	84 (74)	24	59
Toimistoteknillisiä	4	8 (10)	3	75
Hallinnollisia	1	2 (9)	—	—
Sosiaalisia	3	6 (7)	—	—
	<hr/>		<hr/>	
Yhteensä	49 (1 986)		27 (640)	(32)

Aloitepalkkioina aloitetoiminnan alkamisesta lähtien oli maksettu yhteensä 48 305 mk, joten palkkion keskimääräinen suuruus oli ollut 75 mk. Keskimääräinen käsittelyaika aloitetta kohti oli ollut 61 päivää.

Aloitetoiminnan kehittäminen oli kertomusvuoden aikana harkittavana sekä aloitetoimikunnassa että järjestelytoimistossa.

Lomakerationalisointi

Yhdysmiehille järjestettiin kaksi koulutustilaisuutta: tutustuminen suuryrityksen lomakehuoltoon sekä esitys arkistointikysymyksen kytkeytymisestä lomakesuunnitteluun.

Järjestelytoimiston lomakesuunnittelu tehostui toimistoon maaliskuussa palkatun tutkimusassistentin avulla, joka toimi myös lomakepiirtäjänä. Painopiste oli huoltoviraston ja lastensuojeluviraston sekä Kivelän ja Hesperian sairaalain toimistotöiden uudelleenjärjestelyyn liittyvissä tehtävissä. Kustannuslaskentaa koskevien tutkimusten aiheuttama lomakesuunnittelu lisääntyi edellisiin vuosiin verrattuna huomattavasti samoin kuin keskushallintoon liittyvien lomakkeiden rationalisointi.

Erilaisia lomakkeita ja lomakesarjoja suunniteltiin 20:ssä eri virastossa tai laitoksessa kaikkiaan n. 80.

Muu toiminta

Tiedotustoiminta. Jatkettiin Johdon TV -nimisen sisäisen tiedotuslehden julkaisemista. Lehteä ilmestyi neljä numeroa, joista kolme rinnakkaisnumeroina. Yhteinen painosmäärä oli n. 3 000 kpl.

Henkilökunnan koulutus. Keväällä pidettiin rationalisoimishenkilökunnan jatkokoulutuspäivät, joihin osallistui myös muita kaupungin viranhaltijoita. Eräät viranhaltijat osallistuivat CIOS-järjestön kansainväliseen rationalisoimiskongressiin New Yorkissa, Pohjoismaiden pääkaupunkien rationalisoimiskonferenssiin Kööpenhaminassa, Oy Rastorin liikkeenjohdolle järjestämään seminaariin. Kööpenhaminassa pidettyyn rationalisoimiskonferenssiin osallistuivat kaup.siht. L. O. Johanson, toim.pääll. Alpo Salo ja apul.toim.pääll. Esko Pennanen, joka alusti suurten kunnallisten rakennuskohteiden ennakkosuunnittelu- ja valmistelumenettelyä koskevan keskustelun. Tutkimustehtävissään toimiston eräät viranhaltijat joutuivat tekemään virkamatkoja sekä kotimaahan että ulkomaille. Näiden matkojen yhteydessä käytiin tutustumassa mm. Hannoverin kaupungin rationalisoimistoimintaan sekä Göteborgin kaupungin automaattiseen tietojenkäsittelytoimintaan. Lisäksi pidettiin yhteyttä Pohjoismaiden suurten kaupunkien rationalisoimiselimiin.

Kaupungin muut rationalisoimiselimet

Sairaalaviraston järjestelytoimiston tutkimustoiminta käsitti mm. seuraavat asiat: ennusteen laatiminen väestön ikärakenteen muutosten aiheuttamasta sairaansijatarpeesta, sairaalalaitoksen kirjallisuushankintoja koskevan tiedotusjärjestelmän suunnittelu ja toteuttaminen, hoitohenkilökunnan tehtävien, tarpeen ja työajan erittely, potilaiden hoidon tarpeen perusteella suoritettava vuode-

6. Järjestelytoimisto

osastojen työmäärän kuvaus, sairaalain siivous- ja kuljetustehtävien järjestely ja kuntouttamistoiminnan järjestely. Lisäksi oli lausuntoasioita ja muita jatkuvaluontoisia tehtäviä.

Rakennusviraston työntutkimustoimintaa on selostettu mainitun viraston yleiseen osastoon kuuluvan järjestelytoimiston toimintakertomuksessa.

Sähkölaitoksen menetelmäjaoksen suorittamat tutkimukset, joista eräät jatkuivat seuraavaan vuoteen, koskivat mm. seuraavia asioita: mittariasentamontöiden uudelleenjärjestämistä, uusien muuntamoiden asennustöitä ja niiden urakointiohjeita, kuljetusten taloudellistamistutkimusta, sivutoiminnan laskutusta, sähkölaitoksella käytössä olevia hankintajärjestelmiä sekä mestareiden pikatilausjärjestelmän laatimista, keskusarkiston perustamista ja työnluokitusta. Menetelmäjaos huolehti laitoksen aloitetoiminnasta (10 kpl), lomasuunnittelusta (käsitelty n. 200 lomaketta) sekä osallistui toimistotarvikkeiden vakiointiin.

Laskentajaos suoritti jatkuvasti laskentatoimeen liittyvää kehitystyötä sekä laati lukuisia erillislaskelmia laitoksen johdolle ja eri toimintayksiköille.

Koulutusjaos huolehti erilaisista henkilökunnan koulutukseen liittyvistä tehtävistä. Kertomusvuoden aikana osallistui 190 toimihenkilöä 69:ään ulkopuolisten järjestämään eri kurssiin ja 72 työntekijää 35 eri kurssiin. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan 14:ään eri kurssiin osallistui 65 toimihenkilöä.

Työvoimajaos laati uuden henkilökortiston toimihenkilöiden osalta, aloitti yhteistoiminnassa työterveyslaitoksen kanssa insinöörien soveltuvuuslausuntoja koskevan validiteettitutkimuksen sekä osallistui laitoksen henkilökuntaoppaan laatimiseen. Työterveyslaitoksen toimesta testattiin 201 henkilöä. Työvoimajaos huolehti henkilöasioihin liittyvien tilastojen suunnittelusta ja eräin osin myös laadinnasta.

Laitoksen kirjastossa oli vuoden päättyessä 7 051 kirjaa. Lisäys oli 1 291 kirjaa. Kirjasto huolehti lisäksi 32 000 korttia käsittävän sähkötekniikkaa sekä 8 000 korttia käsittävän teollisuustaloutta käsittelevien kirjallisuusviitekortistojen jakelusta ja ylläpidosta.

Kaasulaitoksen järjestely- ja laskentatoimiston tutkimustoiminta käsitti varastotavaran ja varaosien koodituksen sekä kustannuslajijaottelun uudistamisen. Toimiston tehtäviin kuuluivat lisäksi henkilöasiat, työturvallisuustoiminta, henkilökunnan koulutusasiat, lomakeasiat, neuvonta- ja tiedotustoiminta, aloitetoiminta sekä kokousten ja toimikuntien avustaminen ja erinäiset erikoistehtävät.

LiiKENELAITOKSEN työntutkimustoimintaa sekä yleistä järjestelyä koskevia suunnittelu- ja tutkimustehtäviä on selvitetty ko. laitoksen järjestelyosaston toimintakertomuksessa.

7. Matkailutoimisto

Kaupunginhallitus asetti 12.5.1961 komitean selvittämään kaupungin matkailuneuvontaan ja -mainontaan liittyviä kysymyksiä sekä tekemään esityksen kaupungin matkailuneuvontatoiminnan järjestämisestä. Komitean esityksen pohjalta kaupunginhallitus päätti 31.1.1963 esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupungin matkailumainonta- ja neuvontatoimintaa hoitamaan perustettaisiin hallinnollisesti kaupunginsihteerin alaisuuteen kuuluva Helsingin kaupungin matkailutoimisto. Kaupunginvaltuusto päätti 20.2.1963 perustaa matkailutoimiston 1.4.1963 lukien. Samalla hyväksyttiin toimiston johtosääntö, jonka 7 §:ssä esitettiin mm.: Periaatteellista laatua olevien tai muutoin tärkeiden matkailukysymysten käsittelyä varten kaupunginhallitus asettaa vuosittain matkailuneuvottelukunnan, johon kuuluu yhdeksän jäsentä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii kaupunginjohtaja sekä jäsenenä kaupunginsihteerin, kaupunginkanslian tiedotuspäällikkö ja Suomen Matkailijayhdistyksen nimeämä edustaja sekä viisi kaupunginhallituksen vuodeksi kerrallaan valitsemaa luottamusmiestä.

Matkailuneuvottelukunnan puheenjohtajana toimi v. 1963 loppuun saakka kaup. joht. Lauri Aho sekä jäsenenä kaup.siht. L. O. Johanson, tied.pääll. Bengt Broms, vtt E. J. Paavola, Pauli Burman, Victor Procopé ja Salme Katajavuori, toiminnanjoht. Aarno Mod sekä toim.joht. Jorma Tolonen.

Matkailuneuvottelukunta piti kertomusvuonna kolme kokousta.

Matkailutoimiston avajaistilaisuus oli 3.9., jolloin ensin oli toimiston esittely kutsuvieraille ja varsinainen avajaistilaisuus kaupungintalon juhlasalissa. Avajaisiin oli kutsuttu kunnallisen elämän edustajia sekä julkisen sanan ja yksityisen matkailualan johtavia toimihenkilöitä. Alan varsinaista yleisönpalvelua suorittavalle henkilökunnalle järjestettiin esittely- ja tutustumistilaisuus 9.9., jolloin toimiston esittelyn jälkeen selostettiin Kaupunginkellarissa pidetyssä tilaisuudessa matkailutoimiston työtä.

Matkailutoimisto avattiin yleisölle 4.9.

Henkilökunta. Matkailupäälliköksi valittiin Mikko Nupponen, matkailusihteerin virkaan hum.kand. Kaarlo Lidman, matkailuneuvojiksi ylioppilaat Anja Lagerblom ja Ritva Luoma sekä yleiskonttoristiksi rva Doris Wallinvirta.

Toiminta ym. Matkailutoimistossa palveltiin kertomusvuoden aikana yhteensä 1 816 henkilöä, joista kotimaisia oli 1 097 ja ulkomaalaisia 719. Erilaisia toimeksiantoja oli 68 kpl. Tilattuihin kiertoajeluihin ym. osallistui 1 037 kotimaista ja 996 ulkomaista matkailijaa. Toimisto välitti 71 linja-autotilausta ja 58 opasta. Hotelli-

7. Matkailutoimisto

varauksia tehtiin 13 hengelle. Mainittujen tehtävien hoidosta matkailutoimisto sai tuloja 144 mk.

Matkailutoimistossa kerättiin tietoja ja laadittiin luettelo kaupungissa olevista patsaista, painatettiin kaksikielisinä luettelot kaupungin nähtävyyshohteista, laadittiin alustava kongressiluettelo suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä sekä painatettiin matkailutoimiston tunnetuksi tekemistä varten tiedotuskortteja, joita samoin kuin nähtävyyshohteita ja kongressiluetteloita lähetettiin ulko- ja kotimaisille henkilöille, liikkeille, yhdistyksille sekä maan kaikille matka-, lento- ja laivatoimistoille ym.

---

8. Hankintatoimisto

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano ja kokoukset. Neuvottelukunnan kokoonpano oli v. 1963 muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että talousjoht. Niilo Koskisen tilalla oli 1.4. alkaen dipl.ins. Unto Valtanen.

Hankintaneuvottelukunta kokoontui vuoden aikana 4 kertaa. Pöytäkirjojen pykälien lukumäärä oli yhteensä 15.

Yhteishankintaelinten johtajat pitivät lisäksi yhden kokouksen, jossa neuvoteltiin varastohallintoa koskevista asioista.

Tärkeimmistä käsitellyistä asioista mainittakoon: hankintaneuvottelukunta päätti antaa hankintatoimiston tehtäväksi tutkia sen johtosäännön sanamuodon muuttamista 8 §:n 4 mom:n osalta; edelleen päätettiin asettaa toimikunta selvittämään kysymystä hankinta- ja urakkasopimusten täyttämisen valvonnasta; eräille virastoille ja laitoksille päätettiin lähettää kirjelmä hankintaohjeiden määräysten noudattamisesta. Kaupunginhallitukselle tehtiin *esitykset* hankintatoimiston johtosäännön täydentämisestä sekä yhteishankintaelinten tehtävien vahvistamisesta. *Lausunto* annettiin revisioviraston em. esityksestä hankinta- ja urakkasopimusten täyttämisen valvonta-asiassa. Lisäksi käsiteltiin teollisuuslaitosten lautakunnan esitystä yhteishankinnoista, minkä yhteydessä harkittiin mm. yhteishankintaelinten järjestelyä, painatustöiden tilaamista, puhelinlaitteiden hankintaa ym. Toimistopäällikön päätösluettelon pykälien lukumäärä kertomusvuoden aikana oli yhteensä 92.

Hankintatoimiston henkilökunta. Henkilökunnan kokoonpano kertomusvuonna oli seuraava: vakinaisia viranhaltijoita 20, tilapäisiä viranhaltijoita 2 ja työsopimussuhteessa olevia henkilöitä 31.

Toimiston 26. pl:n hankinta-asiamiehen virkaan valittiin 17.1. ekonomi Heikki Saxén. Toimistofaktori Tuhkasen kuoltua 12.11. avoimeksi tullut toimistofaktorin virka jätettiin täyttämättä 31.3.1964 saakka.

Toimistoon palkattiin työsopimussuhteeseen harjoittelija ja jakeluapulainen.

Avoinna ollutta 26. pl:n hankinta-asiamiehen virkaa hoiti sijaisena 1.1.—10.3. apul.hankinta-asiamies Toivo Kivismäki ja 31. pl:n toimistopäällikön virkaa 4.3.—6.4. painatusasiamies Väinö Stenman.

Painatusasiamies teki virkamatkan 29.4.—3.5. Länsi-Saksaan Hannoverin messuille ja osallistui Kölnissä 14.—19.10. pidettyyn kansainväliseen Reprokongressiin. Toimistopäällikkö osallistui Tehokkaan Tuotannon Tutkimussäätiön järjestämille liikevaihtoveropäiville 15.12.

Kaupungin koulutustoimikunnan toimeenpanemille kurseille osallistui kertomusvuonna neljä toimiston viranhaltijaa.

Sairauslomaa myönnettiin henkilökunnalle vuoden aikana yhteensä 849 päivää.

Huoneisto ja kaluston hankinnat. Vuoden aikana oli hankintatoimiston käytössä talon Katariinankatu 2 toisen ja kolmannen kerroksen tilat.

Monistamoon hankittiin 2 monistuskonetta ja arkkienkokoajakone, valokuvauslaboratorioon kamera lisälaitteineen, rotaprint-osastolle offsetpainokone varustettu, jakeluväriin kaksi kirjoituskonetta Speed-Feed-laitteineen, painatukseen sähkökirjoituskone ja pikakopioilaitte, hankintaosastolle sanelukone ja kirjaamoon kuivakopioilaitte sekä eri osastoille erilaisia toimistokalusteita. Uudishankintojen arvo oli 102 929 mk.

Kirjeenvaihto. Kirjeitä sekä virastojen ja laitosten lausuntopyyntöjä saapui hankintatoimistolle kertomusvuoden aikana 516 (ed. v. 517). Toimiston lähettämiä kirjeitä oli 587 (589). Näistä oli lausuntoja 342 (352), joista 127 (147) koski kalustoa, 89 (73) koneita ja kojeita, 77 (86) puhelinasioita sekä 49 (46) tarjouspyyntöjä.

Hankintojen valmistelu ym. Talousarvioehdotusten käsittelyvaiheessa toimisto antoi kaupunginhallituksen pyytämät lausunnot eri laitosten kalustohankintamäärärahaehdotuksista v:lle 1964. Toimiston perustellut vähennykset olivat n. 34.2 (31.9) % ko. määrärahaehdotuksista.

Kertomusvuoden talousarvioon varsinaisiin menoihin merkittyjen kalustohankintamäärärahojen yhteissumma, josta puuttuvat edellisten vuosien säästöt sekä myönnettyt lisämäärärahat, oli 4 412 592 (5 440 302) mk. Niiden laitosten, joita varten ei ollut osoitettu erillistä kalustohankintamäärärahaa, kaluston hankintakustannukset suoritettiin rahoitusmenojen pääluokan lukuun Käyttövarat merkitystä 700 000 mk:n suuruisesta kalustohankintamäärärahasta, josta hankintatoimiston suorittamat kuukausihankinnat olivat n. 18 % eli 125 979 (127 077) mk.

Eri laitosten ohjaaminen sopivimpiin ostopaikkoihin tapahtui hankintatiedotusten avulla, joiden kaikki lehdet uusittiin kertomusvuoden aikana.

Tarjouspyyntöjä osoitettiin vuoden aikana kaikkiaan 411 (227) tuottajalle. Yhteishankintatavaroista pyydettiin tarjoukset, joiden perusteella tehtiin 20 hinta- ja alennussopimusta. Hintojen muuttuessa liikevaihtoverouudistuksen johdosta jouduttiin tarjoukset pyytämään uudelleen kertomusvuoden lopussa.

Hankintatoimisto oikeutettiin kertomusvuoden aikana suorittamaan itsenäisesti kaluston kertahankintoja enintään 2 000 mk:n, toimisto- ja taluskoneiden sekä -kojeiden hankintoja enintään 2 500 mk:n ja kaluston kunnossapitokustannuksia enintään 1 500 mk:n määrään saakka, teleteknillisten laitteiden töitä ja hankintoja enintään 2 000 mk:n määrään saakka.

Viranhaltijoille myönnettyt ylimmät hankintarajat olivat seuraavat: toimistopäällikkö 10 000 mk, hankinta-asiamies, apulaishankinta-asiamies, painatusasiamies ja toimistofaktori 3 000 mk sekä toimentaja 1 000 mk.

Toimisto suoritti sairaalalalusteiden, asuntolalalusteiden, sairaalalalusteiden ja -kojeiden hankintoja sekä osallistui sairaaloiden hankintakysymysten valmisteluun antamalla lausuntoja, joissa käsiteltyjen hankintojen yhteinen markkamäärä oli 556 434 mk. Sairaalalautakunnalle annetuista lausunnoista 9 koski Marian sairaalan hankintoja, 5 Auroran sairaalan, 22 Kivelä-Hesperian sairaalan, 3 Laakson sairaalan, 2 Malmin sairaalan sekä yksi sairaanhoitajakoulun hankintoja.

Irtaimiston merkitsemiseksi annettiin jatkuvasti ohjeita, hankittiin tarkoitukseen sopivia leimasimia ja pidettiin varastossa vaakunalaattoja, siirtokuvia ym. leimaamiseen tarvittavia varusteita.

Poistetun kaluston käsittely. Muuttojen yhteydessä tarpeettomaksi jäänyttä kalustoa sijoitettiin tiedustelujen ja ilmoittelun perusteella mahdollisuuksien mukaan edelleen muihin laitoksiin. Käytettyä kalustoa myös jossain määrin korjattiin ja kunnostettiin.

Toimistokoneiden hankinta ja huolto. Uusia kirjoituskoneita hankittiin vuoden aikana 212. Näiden hankinta-arvo oli 123 813 mk. Samoin hankittiin kirjanpitokone, jonka hankinta-arvo oli 24 160 mk, 36 yhteenlaskukonetta, 49 yleislaskukonetta ja yksi kertolaskukone, joiden yhteinen arvo oli 104 809 mk. Hankintojen yhteissummasta, joka oli 252 782 mk, maksettiin 118 813 mk ao. laitosten omilta kalustonhankintatileiltä ja 133 969 mk rahoitusmenojen pääluokan lukuun Käyttövarat merkityistä kalustonhankintamäärärahoista.

Laitosten poistamia toimistokoneita vastaanotettiin seuraavasti: 32 kirjoituskonetta, 35 laskukonetta sekä muita 8, yhteensä 75 kpl. Näistä saatiin uudelleen sijoitetuksi 30 kirjoituskonetta, 31 laskukonetta sekä 11 muuta toimistokonetta.

Lainakonevarastoon hankittiin yksi kirjoituskone. Kirjoituskoneita lainattiin 62, yhteenlaskukoneita 53 ja kertolaskukoneita 23 kertaa.

Kaupungin toimistokoneista huollettiin n. 2/3 hankintatoimiston korjaamossa ja loput yksityisissä korjaamoissa. Liikennelaitoksen lippupihtien huolto ja korjaus siirtyi 1.6. lähtien kokonaisuudessaan liikennelaitoksen hoidettavaksi. Konekorjaamon huoltohinnat pysytettiin samansuuruisina kuin edellisenäkin vuonna. Konekorjaamossa jatkettiin kaupungin laitosten talouskoneiden huoltoa, jota varten oli talouskonekorjaaja. Korjaamon tappio oli 15 101 (9 714) mk.

Tavaroiden ja koneiden kuljetus suoritettiin pääasiallisesti toimiston omalla pakettiautolla, jonka kuljettamat määrät ajokirjan mukaan olivat: tavaraa yhteensä 110 075 (118 011) kg ja koneita 3 967 (3 834) kpl.

Puhelinasioiden hoito kuului edelleen hankintatoimistolle, joka tilasi ao. työt virastojen ja laitosten puolesta sähkölaitosta lukuun ottamatta. Samoin kulki Helsingin Puhelinyhdistyksen laskutus kokonaisuudessaan hankintatoimiston kautta.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin vuokravaihteiden asennus- ja laajennustyöt aluelääkäreiden vastaanottoasemilla Säästöpankinranta 4:ssä ja Yrjönkatu 3:ssa, huoltoviraston 4. huoltotoimistossa Museokatu 8:ssa sekä Naulakallion vastaanottokodissa. Kahteen vaihteeseen liitettiin esto- ja maksuosoitinlaitteet.

Edellämainittujen lisäksi suunnittelun alaisena olivat keskeneräiset puhelinvaihdetyöt sosiaalivirastotalossa, jonka puhelinvaihteen toimitusaikaa pidennettiin 3 kk, vesilaitoksen Ilmalan osastossa, Töölön virastotalossa ja tietojenkäsittelykeskuksessa.

Puhelinosuuksia ostettiin vuoden aikana 45. Vuoden päättyessä oli kaupungilla yhteensä 2 014 Helsingin Puhelinyhdistyksen osuustodistusta. Puhelintilauksien lukumäärä oli 494. Kaupungin sisäinen puhelinluettelo uusittiin.

Automaattisen kaukoliikenteen yhä yleistyessä jatkettiin edelleen estolaitteiden hankinta- ja suunnittelutöitä. Kaikkiin niihin uusiin vaihteisiin, joissa se teknillisesti oli mahdollista, asennettiin hankintavaiheessa kaukopuhelujen estolaitteet. Liikennelaitoksen 60 suoraan puhelimeen tilattiin ko. estolevyt.

8. Hankintatoimisto

Puhelimen siirtoihin ja asennuksiin käytettiin 40 086 mk, puhelumaksuihin 156 878 mk, vuosimaksuihin 156 090 mk, puhelinluettelotekstiin 24 072 mk, hätäpuhelinjärjestelmän kustannuksiin 64 835 mk sekä viran- ja toimenhaltijoille maksettuihin korvauksiin oman puhelimen käytöstä päivystys- ja virkatehtävissä 2 801 mk, yhteensä 444 762 mk. Kaupungin sairaalat maksoivat edelleen omat puhelinmaksunsa samoin kuin liikelaitokset ja ne laitokset, jotka saivat valtionapua. Sairaaloissa perittiin potilaan huoneeseen asennetusta puhelimesta 1 mk:n suuruinen maksu vuorokaudelta sekä kaupungin verkkojärjestelmän ulkopuolelle menevistä puheluista puhelutaksan mukainen maksu.

Muut teleteknilliset laitteet. Teleteknillisiä laitteita varten varatusta määrärahasta käytettiin vuoden aikana puhelinvaihteiden hankintaan 1 309 mk, rakennustarkastusviraston pikapuhelimiin ja ovimerkkilaitteisiin 5 254 mk, huoltoviraston hälytyslaitteisiin 5 841 mk sekä 9. ja 8. huoltotoimiston asiakkaankutsulaitteisiin 1 519 mk ja 630 mk, 1 183 mk kaupunginhallituksen järjestelytoimiston ja 244 mk palkkalautakunnan toimiston ovimerkkilaitteisiin, tietojenkäsittelykeskuksen merkkivalolaitteisiin 659 mk, kaupunginkirjaston ovimerkkilaitteisiin ja sähköluukkoon 844 mk sekä eri laitosten soittokeleihin ym. 1 408 mk.

Painatus ja sidonta. Painatustilausten määrä laski edellisestä vuodesta ja oli se 2 737 (ed. v. 2 841). Lasku johtui lähinnä siitä, että tilauksia suoritettaessa pyrittiin yhdistämään samaan tilaukseen useampia eri lomakkeita. Painatustilausten yhteissumma oli 1 834 197 (1 808 580) mk. Kertomusvuonna saatiin painatusosaston käyttöön uusi isompi painokone, samoin uusi kamera. Palkkojen ja paperin hintojen lisäksi painatusmenoihin sisältyivät kaikki kuvalaatta- ja sitomokustannukset, huomattava määrä erilaisia kotelokustannuksia sekä kaikki monistamisesta aiheutuvat menot.

Rotaprintlaskutus oli vuoden aikana 189 774 (166 730) mk ja töiden lukumäärä oli 825 (881). Tilastotoimiston säädöskokoelmaan tehtiin 162 (205) työtä ja sitomossa käsiteltiin kaikkiaan 558 (576) eri työtilausta, joista suurin osa käsitti erikoisreijityksiä. Vuoden alussa otettiin käyttöön uusimmat menetelmät painolevyjen valmistuksessa ja huomattava määrä levyjä valmistettiin sähkövalokuvausgraafisella menetelmällä.

Valojäljennökset suoritti suurimmaksi osaksi Tilkan Valopaino Oy, joka veloitti näistä töistä 203 945 (146 389) mk.

Monistamon veloittama summa oli 64 099 (41 478) mk. Tähän veloitusmäärään sisältyivät ainoastaan monisteisiin käytetyt vahakset, värit ja paperit, sen sijaan muista kustannuksista ei veloitettu. Suoritettujen töiden määrä oli 5 142 (5 755). Tässä tapahtunut huomattava väheneminen johtui siitä, että laitoille oli hankittu omia monistuskoneita kuljetuskustannusten vähentämiseksi. Vuoden aikana käytettyjen vahasten määrä oli 28 847 (28 637) ja monisteiden luku 5 052 535 (5 189 375). Monistusmäärä vahasta kohti pieneni, koska suurehkot monistusmäärät siirrettiin offsetosastolla painettaviksi.

Painatusosaston veloittama määrä oli vuoden aikana yhteensä 191 496 (209 967) mk.

Julkaisut. Sarjassa Helsingin kaupungin julkaisuja ilmestyivät n:o 14 Yrjö Blomstedt: »Johan Albrecht Ehrenström, Kustavilainen ja kaupungin rakentaja», n:o 16 »Helsingin kaupungin vanhusten huoltolaitokset 1959—1962», n:o 17 »Helsin-

gin kaupunki ja sen hallinto, Helsingfors stad och dess förvaltning» ja n:o 18 Mauri K. Närhi: »Lukuseurasta kansankirjastoon». Helsingin kaupungin historiasta valmistui kertomusvuoden aikana osa V: 1 suomenkielisenä.

Ilmoituskustannukset ja sanomalehtien tilausmaksut. Kulut sanomalehti-ilmoituksesta olivat 320 739 (318 548) mk. Nousu ilmoituskustannusten osalta oli n. 52 000 mk. Tämä lisäys johtui lähinnä ilmoitusmäärien huomattavasta kasvusta. Sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksut olivat 96 953 (96 534) mk.

Menot ja tulot. Hankintatoimiston ylijäämä tilien mukaan oli 250 157 mk.

Hankintatoimiston käyttöön varatut määrärahat olivat yht. 2 157 558 mk, määrärahojen ylittämisoikeutta tai lisämäärärahoja myönnettiin yht. 32 784 mk. Vuoden aikana käytettiin kaikkiaan 1 905 895 mk.

Hankintatoimiston omat menot olivat yhteensä 531 889 mk.

---

9. Kaupunginarkisto

Henkilökunta. V:n 1963 kuluessa ei kaupunginarkiston henkilökunnassa tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kaupunginarkistonhoitajana toimi edelleen fil.maist. Veikko Mattila, arkistonhoitajina fil. tri Sylvi Möller, fil.kand. Orvo Pyykkö ja fil.maist. Sirkka Impola, toimistonhoitajana nti Aino Soura, arkistojärjestäjänä rva Toini Lipponen ja vahtimestarina hra Eino Parkkali. Tp. arkistojärjestäjinä olivat rvat Tuula Saksa ja Aili Taskula. Amanuenssin virkaa, joka pätevän hakijan puutteessa oli jatkuvasti avoinna, hoiti viransijaisena arkistojärj. Lipponen 1.1.—31.12. Kaupunginarkistonhoitaja Mattilan sairauslomasijaisena joulukuun ajan toimi arkistonhoit. Möller. Tp. arkistojärjestäjänä puolin työpäivin eräiden virka- ja sairauslomien aikana olivat fil.kand. Juhani Haapman, fil.yo Mikko Mäkikärki ja Aija Raitio sekä oikeustiet.yo Kari Tuominen.

Lisäpätevyuden hankkimiseksi omien virastojensa arkistojen hoitajina olivat kaupunginarkistossa harjoittelutehtävissä kiinteistöviraston kaupunkimittaosaston, liikennelaitoksen, ulosottoviraston ja huoltoviraston arkistojärjestäjät.

Arkistonhoitajat Möller ja Impola sekä arkistojärjestäjät Saksa ja Lipponen osallistuivat, viimeksimainitut keskenään vuorotellen, Helsingissä 11.—12.11. pidettyihin liikearkistopäivien esitelmätilaisuuksiin kaupungin myöntämän osallistumismaksun turvin. Arkistonhoit. Pyykkö osallistui tilaisuuksiin järjestäjien kutsu-
mana.

Toimisto- ja arkistotilat. Toimintatilat sijaitsivat edelleen taloissa Runeberginkatu 10, Jääkärinkatu 8, Mäkelänkatu 107 ja Väinämöisenkatu 27.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Esityksiä tehtiin kaupunginhallitukselle mm. seuraavista asioista: avoinna olevan amanuenssin viran hoitamisesta; huoneenvuokratoimiston keskuskortiston siirtämisestä kaupunginarkistoon; kaupunginarkiston virkailijain osallistumisesta liikearkistopäivien esitelmätilaisuuksiin sekä sijaisuuksien hoitamisesta kaupunginarkistossa. Hankintatoimistolle esitettiin liukuhyllysten hankkimista kaupunginarkistolle sosiaalivirastotalossa varattuihin arkistotiloihin ja sosiaalivirastotalon rakennustoimikunnalle kellariarkiston huonekorkeuden lisäämistä sekä vesijohto-

linjan vetämistä kallioarkistoon. Huoltovirastolle ja ulosottovirastolle tehtiin esitykset arkistojärjestäjänviran perustamisesta sekä keskusarkiston hoito-ohjeista; kiinteistövirastolle arkiston järjestämisestä ja arkistojärjestäjänviran perustamisesta sekä liikennelaitokselle keskusarkiston hoito-ohjeista.

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle mm. Suomen näyttämöiden liiton sanomalehtileikekokoelman sijoittamisesta kaupunginarkistoon ja tilastotoimistolle akateemisesti koulutetun työvoiman tarpeesta.

Virastojen ja laitosten arkistonhoitoon kohdistuva valvonta. Arkistoneuvontaa suoritettiin toimintavuoden kuluessa pääasiassa niissä virastoissa ja laitoksissa, joiden arkistoissa laajat järjestämistyöt olivat käynnissä tai joissa oli arkistokaluston hankinta vireillä. Tällöin on erityisesti mainittava kaasulaitos ja teurastamolaitos sekä Koskelan sairaskoti ja eräät sairaalat. Arkistontarkastuksia suoritettiin tielautakunnan, yleisten töiden ja teollisuuslaitosten lautakuntien sekä niiden alaisen virastojen ja laitosten arkistoissa. Ohjaustoimintaan liittyi kertomusvuonnakin läheisesti se opastus, jota annettiin käytännöllisten tehtävien muodossa kaupunginarkistoon määrätuille, aikaisemmin mainituille eri virastojen ja laitosten arkistojärjestäjille, samoin kuin ne arkistonhoitoa ja pääkaupungin historiaa koskevat luennot, jotka kaupunginarkiston arkistonhoitajat Impola, Möller ja Pyykkö pitivät koulustoitomikunnan järjestämällä kursseilla.

Toiminta asiakirjavarikkona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirot ja arkiston kasvu. Kertomusvuoden aikana siirsivät kaupunginarkistoon asiakirjoja seuraavat virastot ja laitokset sekä muut kunnalliset elimet: kaupunginhallitus; kaupunginkanslia; Auroran, Kivelän ja Marian sairaalat; Kustaankartanon vanhainkoti; kaasulaitos, kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto ja talo-osaston asuntoasiaintoimisto; urheilu- ja retkeilytoimisto; palolaitoksen organisaatiokomitea ja palavan nesteen varastojen turvallisuuskomitea; sairaankuljetuskomitea; rakennusjärjestyskomitea sekä laboratoriokomitea II. Lisäksi ammatinvalinnanohjauksen Helsingin piiritoimisto luovutti eräitä asiakirjasarjoja.

Talletuksina tai lahjoituksina kaupunginarkisto sai vastaanottaa asiakirjoja hammaslääk. Ingrid Ehrströmiltä ja opett. Martta Koposelta, Helsinki-Seuralta ja Sibelius-seuralta. Asiakirjain valokuvaukseen varattu määräraha käytettiin kaupunginvaltuuston v:lta 1892—1905 olevien pöytäkirjain mikrofilmaukseen. Nämä filmit käsiteltiin tavalla, jonka tarkoituksena oli estää niiden kuivuminen ja murtuminen.

Uutta asiakirja-ainesta vastaanotettiin kaupunginarkistoon vuoden kuluessa yhteensä n. 325 hyllymetriä. Vastaanottamista pyrittiin supistamaan silmälläpitäen kaupunginarkiston kokoelmien siirtoa rakennettavaan sosiaalivirastotaloon.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat asiat. Virastoilta ja laitoksilta vastaanotettujen asiakirjaryhmien luovutusluettelot tarkastettiin ja asiakirjat sijoitettiin paikoilleen. Asiakirjain yleistä kunnostamista suoritettiin varsin laajassa mitassa, samoin välttämätöntä uudelleen kansiointia.

Seuraavien virastojen, laitosten ja viranomaisten arkistot tai asiakirjat järjestettiin kokonaan tai osittain: kaupungin asemakaavatoimikunta; rakennuskonttorin

9. Kaupunginarkisto

geodeettinen osasto; kaupungin asemakaavaosasto ja kaupungininsinööri; viljelys-toimikunta; Haagan, Kulosaaren, Lauttasaaren, Malmin, Mellunkylän, Munkkiniemen, Oulunkylän, Pakilan, Pitäjänmäen ja Helsingin huoneenvuokralautakunnat; Haagan kauppalan, Kulosaaren huvilakaupungin ja Huopalahden-Lauttasaaren kansanhuoltolautakunta; Lauttasaaren ja Kulosaaren ostokorttikansliat; kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajat; Lapinlahden kansakoulu; Sibeliuss-seura sekä C. R. Ehrströmin arkisto. Huopalahden, Lauttasaaren, Munkkiniemen, Kulosaaren, Haagan ja Oulunkylän kuntien v:n 1943—1945 tiliositteiden seulontaa sekä em. arkistojen asiakirjain uudelleenjärjestelyä jatkettiin. Maistraatin pöytäkirjoihin v:lta 1737 laadittiin hakemisto, samoin kaupunginarkiston lähetettyihin kirjeisiin. Kaupungin viranomaisille ja yksityisille annettiin tutkimuksiin perustuvia selvityksiä ja tiedonantoja.

Käsikirjasto. Painotuotteita lahjoittivat kertomusvuoden aikana: Helsingin hiippakunta; Helsingin toinen lyseo; Kampin rotaryklubi; Rigsarkivet (Kööpenhamina); Suomen Tiedeakatemia; Stockholms stadskollegiums handboks-kommitté (Tukholma); Stockholms stadsarkiv (Tukholma); Tampereen kaupunki; valtionarkisto; Werner Söderström Oy.; arkk. Berndt Aminoff; fil. tri Sylvi Möller; prof. Ragnar Rosén; fil. tri J. Stårck (Göteborg) ja fil. lis. Olli Vehviläinen.

Kirjeenvaihto ja arkiston käyttö. Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 204 (ed. v. 208). lähetettyjä kirjeitä 90 (96). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annettiin 43 (65). Virastoille ja yksityisille suullisesti tai puhelimitse annetuista monista selvityksistä ja tiedoista ei pidetty luetteloa. Tutkijain käyntejä merkittiin Runeberginkadun 10:ssä ja Mäkelänkadun 107:ssä yhteensä 325 (309), Jääkärikadun 8:ssa 254 (209) ja Väinämöisenkadun 27:ssä 10 (161). Virastoille annettiin lainaksi yhteensä 161 (167) asiakirjajaksikköä.

Jääkärikadun arkistovarikossa sijaitsevasta sairaalain keskusarkistosta lainattiin lisäksi sairaaloihin 4 236 (3 128) asiakirjaa.

Tulot ja menot. Kaupunginarkiston tulot, jotka käsittivät annetuista todistuksista ym. perittävät lunastusmaksut, olivat yhteensä 28.50 (54.70) mk. Menot, tilityserät mukaan luettuina, nousivat 226 780.92 (198 098.71) mk:aan

10. Tilastotoimisto

Tilastoneuvottelukunta. Tilastoneuvottelukunta, jonka kokoonpano oli sama kuin edellisenä vuonna, kokoontui kaksi kertaa. Kokouksissa pidettyjen pöytäkirjojen pykäläluku oli 14.

Neuvottelukunta käsitteli mm. seuraavat asiat: hyväksyi fil.maist. Salme Hyvärisen laatiman ohjelman arava-asuntojen sijaintia asukkaiden työpaikan suhteen koskevan tutkimuksen suorittamiseksi sekä totesi, että kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö oli hyväksynyt toimikunnaksi, joka ohjasi ja valvoi tutkimusta, tilastoneuvottelukunnan siten täydennettynä, että siinä oli Aravan edustajana aktuaari Ulla Saarenheimo; hyväksyi kiinteistöviraston liikennetoimiston tekemän esityksen työpaikkatutkimuksen suorittamisesta; kaupunginhallitukselle esitettiin suunnitelma tilastotoimiston reikäkorttikonekannan uudistamisesta.

Viranhaltijat. Toimistoapulainen Sylvia Kaila kuoli 1.12. Sairauden perusteella siirtyi eläkkeelle 1.2. toimistoapulainen Ester Rydberg. Viroistaan erosivat toimistoapulaiset Pirkko Sohlman 16.6., Toini Kostianen 1.8. ja Raili Mustikkamaa 1.11.

Apulaisaktuaarin virkaan valittiin 1.2. alkaen valt.kand. Kirsti Lappalainen, 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan 1.4. alkaen toimistoapulainen Per Forsius ja 1.12. alkaen nti Helinä Hänninen sekä 7. pl:n toimistoapulaisen virkaan 1.2. lähtien nti Regina Wittfooth, 1.5. lähtien rva Ulla Jäppinen sekä 1.9. lähtien rvat Aino Rankamaa ja Leena Timonen.

Osallistuminen kokouksiin ja kursseihin. Toimistopäällikkö osallistui kaupunkitilastomiesten kansainvälisen yhdistyksen kokoukseen Kööpenhaminassa 4.—6.7. sekä kaupungin virastopäälliköiden neuvottelupäiviin 13.—14.9. Tp. aktuaari Elisabeth Elfvengren osallistui Suomen teknillisen seuran tilastomatematiikan perusteiden II kurssiin sekä yliaktuaarit Osmo Viitaila ja Åke Saxén Nordiskt Symposium över användning av matematikmaskiner NordSAM 63-kurssiin. Toimistoapulainen Ulla Jäppinen osallistui Puhelinlaitosten liiton puhelinvaihteenhoitajan kurssiin.

Kaupungin koulutustoimikunnan ja väestönsuojelutoimiston järjestämiin kursseihin osallistuivat useat toimiston toimistoapulaiset sekä aktuaarit.

Toimistopäällikön päätösten nähtävänä pitäminen. Toimistopäällikön päätösluettelo pidettiin nähtävänä päätöstä seuranneena maanantaina virka-aikana.

Julkaisutoiminta. Kertomusvuoden aikana ilmestyivät painosta tilastotoimiston toimittamat julkaisut seuraavasti:

8. 1. Helsingin asunto- ja väestölaskenta 1955. V osa. 72 s.

10. Tilastotoimisto

5. 3. Helsingin kaupungin tilasto II—III. Ulkomaan kauppa ja merenkulku. 23. 1961. 23 + 77 s.
30. 3. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja. 51. 1962. XII + 351 s. + 4 karttaa.
28. 5. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri. 35. 1963. XVII + 538 s. + kaavio.
28. 5. Helsingfors stads kommunalkalender. 35. 1963. XVII + 537 s. + schema.
19. 6. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma. 40. 1962. XVIII + 386 s.
19. 6. Kommunal författningssamling för Helsingfors stad. 40. 1962. XVIII + 386 s.
24. 6. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 73. 1960. Edellinen osa. III + 443 s.
11. 7. Helsingin kaupungin tilasto VI. Opetuslaitokset. 29. 1961. VII + 137 + 29 s.
3. 9. Helsingfors stads statistik VI. Undervisningsväsendet. 29. 1961. VII + 135 + 29 s.
- 27.11. Helsingin kaupungin tilasto I. Terveysten- ja sairaanhoito. 47. 1962. Edellinen osa. V + 325 s.
- 30.12. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 73. 1960. Jälkimmäinen osa. III + 375 s.

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä — Statistiska månadsuppgifter för Helsingfors» ilmestyi 11 vihkoa, joista yksi kaksoisvihko. Yhteinen sivumäärä oli 444 (1962 396).

Helsingin kaupungin säädöskokoelma valmistui kertomusvuonna. Sitä mukaa kuin säädökset muuttuvat painatetaan vanhentuneiden lehtien tilalle uudet irtolehtijärjestelmää käyttäen.

Helsingin seudun väestöllistä kehitystä koskeva julkaisu. Valtakunnansuunnittelu- toimiston esityksestä suoritti tilastotoimiston palveluksessa oleva työryhmä eräitä erikoistutkimuksia, jotka valaisivat Helsingin seudun väestöllistä kehitystä ja siihen liittyviä ongelmia. Tulokset julkaistiin Valtakunnansuunnittelutoimiston julkaisusarjassa monistettuna numerona B:5 ja painettuna numerona A:13. Julkaisun luvut olivat:

Yleisluontoinen katsaus väestönkehityksen aiheuttamiin yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Väestönmuutosten merkitys Helsingin kaupungin taloudenhoidossa 1940- ja 1950-luvulla.

Helsingin ja sen lähiympäristön väestönkehitys vuosina 1900—1960.

Näkökohtia Helsingin seudun tulevasta väestönkehityksestä ja yhdyskuntasuunnittelusta.

Eräiden Helsingin lähiseudun yhdyskuntien rakenne ja niihin suuntautuvan muutto- liikkeen syyt.

Helsingin vetovoima ympäristöalueen asukkaisiin.

Arava-asuntotutkimus. Aravan esittämien toivomusten mukaan ja kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön myöntämän määrärahan turvin suoritti fil.maist. Salme Hyvärinen tilastotoimiston avustamana tutkimuksen arava-asuntojen sijainnista asukkaiden työpaikan suhteen. Tutkimuksen tulokset julkaistiin toimiston kuukausijulkaisussa.

Vuoden 1960 väestönlaskenta. Ruotsin tilastollisen päätoimiston konekeskuksesta saapuivat vuoden alussa tilastotoimiston erikseen tilaamat taulukot. Sen sijaan Suomen tilastollisen päätoimiston kokonaissuunnitelmaan kuuluvat taulukot, jotka sisälsivät tietoja Helsingistä kaupunginosittain, valmistuivat suhteellisen hitaasti. Tilastollisessa kuukausijulkaisussa julkaistiin useita kirjoituksia, joissa väestönlaskentatietoja analysoitiin.

Kulutustutkimus. Huoltolautakunnan esityksestä kehotti kaupunginhallitus toimistoa suorittamaan tutkimuksen III ja IV sosiaaliryhmän erisuuruisten perheitten kulutuksesta sekä tuloista ja menoista. Tutkimuskuukaudeksi otettiin lokakuu 1963. Otannalla valitut perheet, joille suoritettiin vaatimaton korvaus, täyttivät kuukauden aikana haastattelijoiden avustamana kassakirjat, joihin merkittiin kaikki ostot sekä muut menot ja tulot. Aineiston tarkistus ja tietojen siirtäminen reikäkortteille jatkui vuoden päätyttyä.

Henkikirjatietojen käyttö. Vuoden 1962 henkikirjasta saatiin ensimmäisen kerran tietoja väestön ikäryhmittymisestä kaupunginosittain. Kansakouluntarkastajille sekä lastentarhojen tarkastajalle toimitettiin tiedot lasten jakautumisesta ikäluokittain eri kaupunginosissa.

Sisäisen muuttotilaston lopettaminen. Toimisto on tähän mennessä laatinut tilaston muutoista seurakunnasta toiseen kaupungin alueella. Helsingin evankelis-luterilaisten seurakuntien keskusrekisterissä otettiin käytäntöön uusi menetelmä sisäisten muuttojen kirjaamisessa, minkä seurauksena sivutuotteena ilmeni näitten muuttavien lukumäärä seurakunnittain. Tämän johdosta tilastotoimisto neuvoteltuaan asiasta keskusrekisterin kanssa lopetti oman tilastonsa, vaikkakin tämä johti siihen, että väestön ikäryhmitystä ei enää saatu seurakunnittain. Tällaiset tiedot voidaan tästä lähtien saada erikoistutkimuksilla määrävuosina taikka seurakuntajakojen tapahduttua.

Tilaston aikaansaaminen kaupungissa muuttaneista. Koska seurakuntalaiset ainoastaan hitaasti ja vastahakoisesti siirtyvät siihen seurakuntaan, jonka alueella he asuvat, edellä mainittu sisäinen muuttotilasto ei ole antanut oikeita tietoja varsinaisesta muuttoliikkeestä kaupungin alueella. Tämän vuoksi tilastotoimisto ryhtyi laatimaan tilastoa kaikista muutoista kaupungin alueella v:n 1962 aikana henkikirjoi-
tustoimistossa olevan aineiston pohjalta.

Sosiologisen tutkimuksen avustaminen. Fulbright-stipendiaatti, prof. Frank Sweetseriä avustettiin edelleen ekologisen tutkimuksen suorittamisessa väestönlaskenta-aineiston pohjalla. Prof. Sweetserin kirjoitus koulutustasosta eri kaupunkialueilla julkaistiin tilastollisessa kuukausijulkaisussa.

Kaupungin viranhaltijain ja työntekijäin sairauspoissaolot. Toimisto oli v:sta 1960 alkaen kerännyt tietoja erilaisten olosuhteiden vaikutuksesta kaupungin viranhaltijain ja työntekijäin sairauspoissaoloihin. Kertomusvuonna julkaistiin tilastollisessa kuukausijulkaisussa näitä olosuhteita valaiseva kirjoitus.

Sairaalatilaston laajentamiseen tähtäävät neuvottelut ja kokeilut. Kaupunginhallituksen järjestelytoimisto teki esityksen lyhytkausiraportoinnin aloittamisesta Kivelän sairaalassa sekä Kivelän sairaalan laboratorion toimenpidetilaston ajamisesta tilastotoimiston reikäkorttikoneilla. Toimisto suostui kokeiluluontoisesti suorittamaan nämä tehtävät v:n 1964 alusta lukien.

Hesperian sairaalan ylläikäärin esityksestä suoritettiin kokeiluluontoinen tutki-

mus Hesperian sairaalan poliklinikan potilasaineistosta v:n 1963 ensimmäisen vuosineljänneksen ajalta.

Kiinteistöviraston asemakaavaosaston liikennetoimiston työpaikkatutkimus. Tilastotoimiston reikäkorttiosasto avusti liikennetoimistoa sen työpaikkatutkimuksen aineiston käsittelyssä, jonka päämääränä oli antaa tietoja työpaikkojen henkilökunnan työmatkoista sekä työpaikkojen erilaisista kuljetuksista.

Hintatietojen kerääminen kalleusluokituskomitealle. Valtion asettaman kalleusluokituskomitean kehotettua maan kuntia asettamaan toimikunnan hintatietojen keräämistä varten v:n 1963 syyskuun viimeiseltä viikolta päätti kaupunginhallitus komitean suostumuksella, että tilastotoimisto hankkisi kyseessä olevat tiedot Helsingistä. Tiedot luovutettiin sittemmin komitealle säädetyssä järjestyksessä.

Virastojen ja laitosten asiahakemiston tarkistaminen. Kaupunginhallituksen järjestelytoimisto tarkisti vuoden kuluessa aikanaan laatimansa virastojen ja laitosten asiahakemiston ja lähetti sen kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti tilastotoimistolle, jonka tehtäväksi tuli julkaista ja pitää se ajan tasalla.

Kaupunginkirjaston tilaston supistaminen. Antamassaan lausunnossa tilastotoimisto puoli eräiden kaupunginkirjaston vuosittain laadittavien tilastojen supistamista. Supistukset koskivat mm. lainaajatilastoa, joka ehdotettiin korvattavaksi muutaman vuoden väliajoin tehtävillä erikoistutkimuksilla, sekä otantamenettelyn käyttöönottamista lainaustilastossa.

Vakuutusyhtiö Pohjolaa varten kerättävät tiedot. Kaupungilla oli monen vuoden ajan ollut voimassa sopimus vakuutusyhtiö Pohjolan kanssa työntekijäin vakuuttamisesta tapaturman varalta. Tämän sopimuksen mukaan tilastotoimisto oli vuosittain toimittanut yhtiölle tietoja kaupungin palveluksessa olevasta henkilökunnasta ja sen palkoista. Koska rahatoimisto parhaiten pystyi tarkistamaan näitten tietojen oikeellisuuden, siirrettiin tämä ilmoitusvelvollisuus rahatoimistolle 1.1.1964 alkaen.

Koululaisten tupakanpoltto. Raittiuslautakuntaa avustettiin koululaisten tupakanpoltoa koskevan tutkimuksen aineiston käsittelyssä, ja tutkimuksen tulokset julkaistiin tilastollisen kuukausijulkaisun n:o 12:n artikkelina.

Reikäkorttiosaston avunanto. Kaupunginhallituksen asettamalle sairaalakomitealle suoritettiin sen tilaamia reikäkorttitöitä. Samoin annettiin kaupunginhallituksen asettamalle syöpäkomitealle tietoja yhdistelmätaulukkoina sairaaloissa olevista, syöpää sairastavista potilaista.

Urheilu- ja retkeilytoimistoa tilastotoimisto avusti suorittamalla eräiden ulkoilualueiden viihtyisyystutkimusta koskevan aineiston konekäsittelyn. Samoin suoritettiin huoltoviraston kotiaavustusta saaneitten vanhusten erikoistutkimuksen aineiston käsittely.

Tärkeimmät lausunnot. Valtiovarainministeriön järjestelyosastolle annettiin lausunto ehdotuksesta väestökirjanpidon uusimiseksi. Kaupunginhallitukselle annettiin lausunto fil.lis. Erkki Viljasen »Kansakoulun vuoroluku ja oppilaat» -nimisen tutkimuksen julkaisemisesta kaupungin julkaisusarjassa, vanhusten asuntokomitean mietinnöstä sekä sairaaloiden vuosikertomusten yhtenäistämisestä. Syöpäkomitealle annettiin paitsi tietoja syöpää sairastavista potilaista myös analyysi syöpäinsidenssilukujen merkitsevyydestä.

Tietojen ja selvitysten antaminen. Samoin kuin edellisinä vuosina annettiin kaupungin ja valtion eri virastoille sekä eräille ulkomaisille ja kotimaisille virastoille ja

laitoksille sopimuksen mukaiset, säännöllisesti annettavat tiedot ja tilastoyhdistelmät.

Tilapäisesti annettiin tietoja ja selvityksiä mm. seuraavasti: Helsingin yliopiston hygienian laitokselle annettiin tietoja väestöstä, sosiaaliryhmityksestä sekä asumistiheydestä; palkkalautakunnalle selvitys lakimääräisten tietojen antamisesta; vuositilintarkastajille ilmoitus saapuneista vuosikertomuksista; väestöliitolle kerättiin tietoja ylioppilastutkinnon suorittaneen työvoiman käytöstä ja tarpeesta kaupungin virastoissa ja laitoksissa sekä Amsterdamin kaupungin tilastovirastolle lähetettiin tietoja liikenneonnettomuuksista Helsingissä.

Kalustohankinnat. Kertomusvuonna hankittiin 4 laskukonetta ja 7 kirjoituskonetta sekä kalustoa 1 264 mk:lla. Uudishankintojen yhteisarvo oli 9 994 mk.

Kirjasto lisääntyi 930 numerolla (ed. v. 1 136).

Lähetysten lukumäärä oli 10 841 (10 573) kpl.

Tulot ja menot. Toimiston tulot myydyistä julkaisuista olivat 4 708 mk (ed. v. 384 983 vmk).

Toimiston käytettävissä olevat määrärahat olivat 793 173 mk, lisämäärärahat 82 727 mk ja siirtomäärärahat 62 057 mk eli yht. 937 957 mk. Näistä käytettiin yht. 914 699 mk.

11. Huoltokassa

Huoltokassan neuvottelukunnan kokoonpano oli v. 1963 sama kuin edellisenä vuonna.

Jäsenten talletusten määrä oli kertomusvuoden lopussa 806 784 mk, lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 23 567 mk. Talletuksille maksettiin korkoa 39 118 mk ja jäseniltä perittiin korkoa 12 641 mk. Jäsenten tilille panojen määrä oli kertomusvuonna 7 024 388 mk ja tililtäottojen määrä 7 025 602 mk.

Huoltokassan tilien lukumäärä oli vuoden lopussa 6 378, josta käytössä olleita oli 5 821.

---

12. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallituksen kokoonpano v. 1963 oli muuten sama, paitsi että ylipormestari Eero Rydmanin kuoltua 15.6. valittiin kaup.joht. Eino Waronen kassan hallituksen puheenjohtajaksi jäljelläolevaksi toimikaudeksi.

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämille peruseläkkeille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Kaupunginvaltuusto päätti 8.5. korottaa leski- ja orpoeläkekassan peruseläkkeille suoritettavat, kaupungin maksamat lisäeläkkeet 6.5 %:lla 1.3.1963 lukien.

Kassan vuosikokous päätti 22.4. muuttaa kassan sääntöjen 5, 6, 10, 15 ja 17 §:t. Sääntöjen muutokset kaupunginvaltuusto hyväksyi 4.9. ja sosiaaliministeriö vahvisti 18.10. noudatettavaksi 1.1.1964 alkaen.

Korotuksen ja sääntöjen muutosten jälkeen olivat kassan leskieläkkeiden peruseläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksineen seuraavat:

Eläkeluokka	Peruseläke Eläke 1. 1. 1964	
	mk	lukien, mk/kk
I	4	87
II	5	115
III	6	142
IV	8	198
V	10	233

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kertomusvuoden osalta yhteensä 565 692 mk:aan.

Eläkekassan hallitus hyväksyi kertomusvuoden kunkin neljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen. Rahasto-osuuksina hyväksyttiin kaupungille suoritettavaksi kaikkiaan 3 694 mk, joka määrä jakautui seuraavasti:

	kpl	mk
Eronneet miesjäsenet	4	150
Eronneet naisjäsenet	1	55
Kuolleet jäsenet	41	3 489
	<hr/>	
	Yhteensä 46	3 694

Kertomusvuonna, joka oli kassan 26. toimintavuosi, erosi kassasta 21 jäsentä. Leskieläke- ja kasvatusapusäännön alaisuuteen siirtyi 5 jäsentä. Kassan jäsenistä

12. Leski- ja orpoeläkekassa

kuoli vuoden aikana 68, joista 27 jäsenen jälkeen myönnettiin kassan eläke. Kassan jäsenten lukumäärä vuoden lopussa oli 3 587.

Kertomusvuonna myönnetty eläkkeet:

	Kuolleita	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk
I	8	5	15	3	4
II	2	1	4	1	2
III	4	1	5	1	2
IV	6	4	28	4	8
V	7	7	63	3	9
Yhteensä	27	18	115	12	25

Eläkettä nauttivia leskiä kuoli vuoden aikana 9. Lasten eläkkeitä päättyi yhteensä 20.

Vuoden lopussa voimassa olleiden eläkkeiden määrä kuukautta kohden jakaantui seuraavasti:

	Leskiä	Eläke mk	Lapsia	Eläke mk	Yhteensä mk
I	145	435	18	26	461
II	76	304	33	50	354
III	49	245	14	31	276
IV	49	343	15	38	381
V	32	288	12	37	325
Yhteensä	351	1 615	92	182	1 797

Kassan tulot ja menot olivat seuraavat:

Tulot:	mk
Eläkemaksut	25 423
Kaupungin osuus eläkkeisiin	15 236
Korot	58 655
Agio	2 268
Indeksitulot	1 915
Yhteensä	103 497

Menot:	mk
Kustannukset	9 943
Suoritettut eläkkeet	21 448
Poistot	24
Rahasto-osuudet, siirretty kaupungille	3 694
Siirretty vakuutusmaksurahastoon	38 681
Tilivuoden ylijäämä	29 707
Yhteensä	103 497

13. Rakennustarkastustoimisto

Henkilökunta ym. Toimiston henkilökunta oli v. 1963 sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että kirjaaja Heidi Nevanlinna siirtyi eläkkeelle 1.11. alkaen.

Saapuneita kirjeitä oli 782 ja lähteneitä 486.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi uudelleenjärjestelykomitean ehdotuksen rakennustarkastustoimiston muuttamisesta rakennustarkastusvirastoksi ja sen uuden johtosäännön 27.11. Samalla lakkautettiin rakennustarkastustoimisto 31.12.1963.

Valvonta-alueet ja hakemusten käsittely. Lupahakemusten, työ- ja rakennepiirustusten käsittelyä ja rakennustoiminnan yleisvalvontaa varten oli kaupungin alue jaettu läntiseen ja itäiseen valvonta-alueeseen. Paikallista yleisvalvontaa ja rakennuskohteissa suoritettavaa valvontaa varten oli kaupungin alue jaettuna neljään insinöörialueeseen ja kuuteen rakennusmestarialueeseen.

Rakennus- ym. maistraatin lupia varten toimistoon jätetyt anomukset tarkastettiin ja esiteltiin yleisvalvonta-alueittain julkisivujen katselmusmiehille ja rakennuskatselmusmiehille.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 5.6. kaupungin uuden rakennusjärjestyksen, jonka sisäasiainministeriö vahvisti 13.8. Rakennusjärjestys oli yleisön saatavana 2.9. alkaen, mistä ajankohdasta lukien sitä sovellettiin tarkastustoiminnassa. Tällöin aikaisemmin rakennustarkastustoimiston yhteydessä toimineitten rakennuskatselmusmiesten ja julkisivujen katselmusmiesten toiminta päättyi. Niitä vastaavina eliminä toimivat rakennusjärjestyksen 6 §:ssä mainitut tarkastustoimikunta ja julkisivutoimikunta. Historiallisesti ja taiteellisesti arvokkaitten rakennusten ns. sivistyksellistä rakennushuoltoa valvovan toimikunnan nimi muutettiin 11.12. lähtien rakennuskulttuuritoimikunnaksi.

Kertomusvuoden aikana haetuista 2 462 luvasta oli rakennuslupia 833, muita maistraatin lupia 1 320 ja rakennustarkastajan lupia 309. Hakemuksissa tarkoitettut rakennussuunnitelmat käsittivät 6 136 uutta asuinhuoneistoa, joissa oli yhteensä 17 951 asuinhuonetta sekä 416 497 m² tehdas-, varasto-, myymälä- yms. tiloja. Hakemuksissa esitettyjen rakennusten tilavuus oli yht. 2 929 105 m³.

Rakennustarkastaja käsitteli 570 asiaa, jotka koskivat kaupunkikuvaan vaikuttavien laitteiden ym. rakentamista.

Rakennuskatselmusmiehet kokoontuivat 64 kertaa ja käsittelivät 2 413 asiaa, niistä annettiin 1 786 puoltavaa lausuntoa, 520 pantiin pöydälle uudelleen käsiteltäväksi ja 107 ehdotettiin evättäväksi.

13. Rakennustarkastustoimisto

Julkisivujen katselmusmiehet kokoontuivat kertomusvuoden aikana 65 kertaa ja käsitelivät 1 818 asiaa.

Katselmuksset ym. Toimiston henkilökunta suoritti 10 232 rakentajien pyytämää katselmusta työkohteissa. Lisäksi toimitettiin 1 215 loppukatselmusta sellaisissa rakennuskohteissa, joiden rakennuslupa oli vanhentunut. Henkilökunta osallistui myös maistraatin toimesta suoritettuihin julkisivujen- ja kokoushuonekatselmuksiin, toimitti alkukatselmuksia sekä tarkasti vanhojen rakennusten kuntoa antaakseen näistä lausuntoja maistraatille. Maistraatin rakennusasioista antamien päätösten samoin kuin loppukatselmuksissa annettujen määräysten määräaikaista noudattamista valvottiin 566 tapauksessa.

Loppukatselmuksissa hyväksyttiin 586 uudis- ja 276 lisärakennusta sekä n. 839 rakennusmuutosta eli yhteensä 1 701 rakennustoimenpidettä. Hyväksytyjen uudis- ja lisärakennusten yhteinen tilavuus oli n. 2 916 713 m³, niissä oli 6 337 asuinhuoneistoa, joissa 17 581 huonetta sekä 418 325 m² tehdas-, varasto-, myymälä- ym. tiloja.

Kertomusvuonna julkaistiin edelleen rakentajille tarkoitettut rakennustarkastajan ohjeet. Samoin jaettiin ohjeita pientalorakentajille.

Lausunnot ym. Toimisto tutki vuoden aikana 1 802 rakentamiseen liittyvää muuta asiaa ja antoi niistä maistraatille lausuntonsa.

Eri henkilöille ja viranomaisille annettiin pyynnöstä 500 lausuntoa asuinrakennusten veronhuojennusta koskevista asioista. Liikevaihtoveron palauttamishakemuksia varten annettiin 360 lausuntoa.

Tilastotoimistolle tehtiin rakennustilastoa koskevia ilmoituksia 10 293.

Tulot ja menot. Rakennusvalvontamaksuista ja ulokkeiden rakentamisesta kertyi kaupungille tuloja 399 540 mk sekä katumaan aitaamisoikeudesta 98 836 mk eli yht. 498 376 mk. Summa oli n. 14 % edellisen vuoden tuloja pienempi. Tämä johtui rakentamisen määrän pienentymisestä ja rakentamisen painopisteen siirryttyä uusille asemakaava-alueille katumaan aitaamistarpeen olennaisesta vähenemisestä.

Kertomusvuoden aikana toimiston menot olivat 668 132 mk, mikä oli n. 24 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Menojen pääosan muodosti tilapäisen henkilökunnan palkkaus.

14. Ulosottovirasto

Henkilökunta. Viraston henkilökunnan kokoonpanossa tapahtuivat v. 1963 mm. seuraavat muutokset: verosaatavain osaston ulosottoapul. Einar Hellström siirtyi eläkkeelle 1.1. alkaen, samoin ulosottoapul. Juho Pitkänen 1.8. alkaen. Virkoja ei toistaiseksi täytetty.

Verosaatavain osaston ulosottoapul. Lars Ekholm pidätettiin virantoimituksesta 18.1. alkaen ja tuomittiin erotettavaksi ulosottoapulaisen virasta.

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osaston 16 pl:n ulosottoapulaisen virkoihin nimitettiin ulosottoapulaiset Jaakko Mankala vuoden alusta ja Ernst Enholm 1.3. alkaen sekä Valfrid Lilja 1.9. alkaen.

Ulosottoapul. Hugo Sundström siirtyi eläkkeelle 1.1.1963 alkaen. Ulosottoapul. Axel Uggeldahl kuoli 28.4.

Yksityisoikeudellisten saatavain osaston 16. pl:n ulosottoapulaisen virkaa hoiti vahtimest. Stig Lindén viransijaisena ajan 1.9.—30.11. ja vakinaisena 1.12. alkaen.

Kahteen uuteen tp. ulosottoapulaisen 16. pl:n virkaan esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolla nimitettiin 1.5. alkaen lainop. yliopp. Matti Kekki ja postivirk. Erkki Pääkkö sekä 14. pl:n tp. ulosottoapulaisen virkaan konttor. Lauri Anjala 1.1. 1964 alkaen. Osaston 12. pl:n tilapäiseksi ulosottoapulaiseksi nimitettiin virkaa väliaikaisesti hoitanut vanh.konst. Vilho Pajunen 1.3. alkaen.

Keskusosaston 10. pl:n toimistoapulaisen virka muutettiin 12. pl:n arkistojärjestäjän viraksi 1.9. alkaen, mihin virkaan valittiin toim.apul. Kerttu Alppi 1.11. lukien. 8. pl:n toimistoapulaisen virkoihin valittiin rva Sirkka-Liisa Holmberg 1.6. alkaen ja toim.apul. Jenny Kallio 20.5. Hänen tilalleen 7. pl:n tilapäiseen virkaan tuli toim. apul. Raija Ruohomäki 1.8. alkaen.

Keskusosaston toim.apul. Eeva-Liisa Ikonen erosi 1.5. lukien. Toim.apul. Ethel Kivensyrjä kuoli 19.3.

Keskusosaston ulosottoapulainen (toimentaja) Bror Lillqvist pidätettiin 2.9. virantoimituksesta ja tuomittiin 10.12. erotettavaksi ulosottoapulaisen virasta. Sanoittua virkaa hoiti keskusosaston toimistoapulainen Maj-Lis Österlund kertomusvuoden loppuun.

Viraston henkilökunnan lukumäärä, palvelussuhde ja jakautuminen eri osastoille ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

14. Ulosottovirasto

31. 12. 1963

	Vakinaisia viranhaltijoita	Tilapäisiä viranhaltijoita	Toimihenkilöitä	Yhteensä
—	2	—	—	2
I osasto.....	10	1	—	11
II »	41, joista 3 avoinna	5	2	48
III »	15	2	1	18
IV »	32	14	3	49
Keskusosasto	41, joista 1 avoinna	10	14	65
Yhteensä	141, joista 4 avoinna	32	20	193, joista 4 avoinna

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston työ määrän lisääntyessä suhteellisesti eniten jouduttiin osaston henkilökuntaa kertomusvuonna lisäämään neljällä henkilöllä. Yksityisoikeudellisissa asioissa kertyneiden varojen tilityksen nopeuttamiseksi jouduttiin keskusosastolle palkkaamaan yksi toimihenkilö lisää. Koko viraston henkilökunnan nettolisäys rajoittui kuitenkin kahteen, kun otetaan huomioon avoinna olevat virat.

Viraston talous. Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yhteensä 2 032 059 mk. Vuoden varrella myönnettiin palkankorotuksia ym. menoja varten 113 000 mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 2 145 059 mk. Tästä määrästä käytettiin 2 060 896 mk, joten säästöä jäi 84 163 mk.

Viraston toiminta. Keskusosastoon saapui postitse tai jätettiin toimistoon yhteensä 13 922 (12 401) asiaa (v:n 1962 luvut sulkeissa), joissa pyydettiin velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen, aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka vähittäismaksukaupasta annetun lain nojalla yksityisoikeudellisessa asiassa virka-apua. Nämä täytäntöönpano- ja virka-apuasiat jaettiin yksityisoikeudellisten saatavain osastolle sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle siten, että em. osalle tuli 9 669 asiaa eli 69.5 % koko määrästä ja jälkimmäisen osalle 4 253 eli 30.5 %. Nämä osastot tilittivät keskusosastolle 32 863 (30 567) erässä yhteensä 4 898 597 (4 782 700) mk. Tilittävä kaupunginvouti tilitti kertomusvuonna yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yhteensä 4 517 815 (4 143 806) mk.

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus tapahtui ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskusosastolle seuraavasti:

Helsingin verovirastolta:

Verotuslain mukaisia veroja ja niiden ennakkoja 32 823

Eri toimeksiantajilta:

Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja 35 489

Muilta paikkakunnilta:

Julkisoikeudellisia saamisia 34 271

Yhteensä 102 583

Viraston perittäväksi jätettyjen julkisoikeudellisten saamisten yhteismäärä, sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia lukuun ottamatta, oli kertomusvuonna 39 639 982 (44 110 354) mk.

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postin välityksellä varoja seuraavasti:

	Maksueriä		mk
Helsingin kaupungille	14 993	vastaten	1 916 143
Valtiolle	38 053	»	15 309 707
Helsingin seurakunnille	6 202	»	256 902
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita julkisoikeudellisia saamisia	17 809	»	950 669
Muiden paikkakuntien toimeksiantajille	25 656	»	1 779 912
Yhteensä	102 713	vastaten	20 213 333

Näistä 102 713 erästä ulosottoapulaiset perivät suoraan maksuvelvollisilta 35 743 erää sekä ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä 15 379 erää ja Uudenmaan lääninkonttorin suorittamista valtionverojen palautuksista 29 781 erää. Viraston toimistoon maksettiin 10 571 erää ja postin välityksellä saapui 11 835 erää. Kaikista maksuista oli kokonaissuorituksia 73 404 ja osasuorituksia 30 085.

Helsingin kaupungin kunnallisverojen perintä osoittaa, että kertomusvuoden tulos edelliseen vuoteen verrattuna lukumääräisesti laski 7 485 kpl ja rahassa 425 364 mk.

Valtion verojen osalta pakkoperintä kertomusvuonna osoitti laskua perittyjen veroerien osalta 3 768 kpl, mutta rahassa nousua 1 354 093 mk.

Kirkollisveroja perittiin 6 738 erää vähemmän vastaten rahassa 240 960 mk vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Helsingin kaupungissa maksuunpantuja veroja perittiin kertomusvuonna yhteensä 59 248 (77 239) erässä veronlisäyksineen 17 482 752 (16 894 982) mk eli 17 991 erää vastaten 2.3 (27.8) % vähemmän, mutta rahassa 587 771 mk enemmän eli 3.5 % enemmän (2.3 % vähemmän) kuin edellisenä vuonna.

Ulosottovirastoon saapuneita muita julkisoikeudellisia saamisia kuin sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia käsittävien toimeksiantojen lukumäärä laski kertomusvuonna 8 297 kpl eli 7.5 % ja markkamäärä laski 4 471 373 mk eli 10.14 %.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden vuoksi palautettiin perimiskortteja seuraavasti:

	Perimiskortteja, kpl		mk
Helsingin kaupungin perimiskortteja	9 829	vastaten	3 014 722
Valtion verojen jäämäluettelototteita	13 975	»	7 364 023
Seurakuntien perimiskortteja	3 730	»	167 255
Sekalaisia veroja ja maksuja	11 205	»	3 592 247
Maaseudulta saapuneita toimeksiantoja	11 069	»	2 161 871
Toisille paikkakunnille lähetettiin perittäviksi	10 017	»	2 445 034
Yhteensä	59 825	vastaten	19 197 440

Keskusosastossa vastaanotettiin siis kertomusvuonna verojen ja maksujen tilityksiä 102 531 erässä 20 313 333 mk sekä palautettiin tai siirrettiin muualle perittäviksi 59 825 erässä 19 197 440 mk eli käsiteltiin yhteensä 162 356 (201 744) erässä 39 510 773 (35 438 806) mk.

Estetodistuksin palautetut perimiskortit jakautuivat lukumääräisesti eri estelajien mukaan seuraavasti: varattomuus 37.9 %, tuntematon osoite 25.6 %, sekalaiset esteet 8.5 %, siirretty muualle perittäviksi 16.8 % ja peruutettu 11.26 %. Näiden lukujen suhteen on otettava huomioon, että kertomusvuonna jaettiin uudelleen perittäviksi ne v:n 1957 kunnallisverojen perimiskortit, jotka kertomusvuotta edeltäneen neljän vuoden kuluessa oli palautettu varattomuustodistuksin keskusosastolle. Kortit toimitettiin poliisilaitoksen osoitetoimistoon osoitteiden tarkistamista varten. Tuntemattoman osoitteen takia palautetut perimiskortit toimitettiin Suomen Henkikirjoittajayhdistyksen Osoitepalvelu -nimiselle toiminimelle osoitteiden selvittämistä varten. Kaikkiaan 3 111 tiedustelusta saatiin osoitteet selvitettyiksi 2 441 tapauksessa. Näistä uudelleen jaetuista korteista palautui vielä samana vuonna suurin osa, koska vero vanhentui kertomusvuoden päättyessä.

Poistettujen verojen lukumäärää on pystytty kolmen edellisen vuoden aikana vähentämään melko huomattavasti ja perintätulos kertomusvuoden päättyessä oli markkamääräisesti 69.8 % koko ulosottoon jätetystä määrästä, jota on pidettävä tyydyttävänä.

Kertomusvuonna jatkettiin niitä perinnän tehostamistoimenpiteitä, joista kolmen edellisen vuoden toimintakertomuksissa on tehty selkoa.

Kaupunginhallitus päätti edelleen, että ulosottoapulaisille saatiin maksaa henkilökohtaisena palkkiona kolme sadalta valtuuston v. 1960 tekemän päätöksen mukaisesti myös kaikista aikana 1.11.1962—31.12.1963 perityistä, erikseen maksuunpan-
tujen kaupungin omien kunnallisverojen jäämäeristä ja niiden veronlisäyksistä. Vastaavan päätöksen v. 1964 perittävistä jäämäeristä kaupunginhallitus teki 12.12.1963. Kaupungin myöntämiä kehotuspalkkioita on kertomusvuoden aikana maksettu ulosottoviraston ulosottoapulaisille kaikkiaan 12 197 mk ja muiden paikkakuntien ulosottoviranomaisille 963 mk.

Myös muita perinnän tehostamiskeinoja jatkettiin. Kaupunginhallituksen asiamiestoitimelle toimitettiin 710 maksuvelvollista koskevaa konkurssipyyntöä edelleen hoidettaviksi. Toimenpiteet näiden toimeksiantojen perusteella tuottivat kertomusvuonna yhteensä 165 618 (186 639) mk, johon sisältyvät myös ne tapaukset, joissa asiamiestoitimisto yhtyi valtiovarainministeriön perimistoitimiston vireille pane-
miin konkursseihin.

Kaupungin kunnallisverojen uudelleen perinnästä oli v:n 1960 loppuun mennessä ehtinyt kertyä 4 254 405 mk. V:n 1961 päättyessä tilasto osoitti vastaavasti 330 800 mk ja v:n 1963 päättyessä 772 471 mk. Kertomusvuoden päättyessä oli uudelleenperinnän kautta kertynyt näitä kunnallisveroja seuraavasti:

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1954	152 064	1957	310 298
1955	289 996	1958	160 033
1956	348 022	1959	24 505
			Yhteensä 1 284 918

Sakko- ja valtion korvausasioita saapui keskusosastolle 51 450, joista 36 711 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 14 739 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle. Edellinen tilitti keskusosastolle sakkoja ja korvauksia yhteensä 25 121 erässä 1 105 670 mk ja jälkimmäinen 13 840 erässä 519 706 mk, yhteensä 28 961 erässä 1 625 376 mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioita saapui keskusosastolle yhteensä 1 446, joista 1 108 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 338 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Tiedoksiannettavia haasteita saapui keskusosastolle vuoden aikana 7 420 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 5 156, jotka kaikki toimitettiin edelleen esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Viraston kirjaamon kautta lähteneet postilähetykset jakaantuivat eri osastojen kesken seuraavasti: yksityisoikeudellisten saatavain osasto 550, verosaatavain osasto 943, rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto 2 840, esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto 3 461, keskusosasto 56 046 sekä ulosottoapulaisten maksukehoituksia 137 999, yhteensä 201 839.

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto. Kertomusvuonna osasto sai täytäntöön pantavaksi kaikkiaan 9 669 asiaa eli 69.5 % virastoon saapuneista yksityisoikeudellisten asiain määräst. Lähes puolet kaikista tilityksistä koski ulosottoasioita, joissa täytäntöönpano edellyttää jatkuvia ja toistuvia perimistoi-menpiteitä. Osaston toimesta suoritettiin vuoden aikana 565 häätöä ja pakkohuuto-kauppoja pidettiin 164.

Verosaatavain osaston toimesta perittiin kertomusvuonna julkis-oikeudellisia saamisia seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Helsingin kaupungin antamia tehtäviä	10 529	1 437 108
Valtion antamia tehtäviä	27 416	12 750 407
Helsingissä toimivien seurakuntien antamia tehtäviä	3 748	158 023
Helsingissä maksuunpantuja sekalaisia veroja ja maksuja ...	11 370	661 058
Muilta paikkakunnilta tulleita tehtäviä	20 407	1 405 811
Yhteensä	73 470	16 412 407

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle saapui kertomusvuonna uusia sakkoja ja valtion korvausasioita seuraavasti: Uudenmaan lääninhallitukselta 32 078 ja muilta lääninhallituksilta 4 633, yhteensä 36 711.

Sakkoja ja korvauksia perittiin: Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita 21 812 erää, yhteensä 981 892 mk ja muilta lääninhallituksilta saapuneita 3 309 erää, yhteensä 123 778 mk, eli kaikkiaan 25 121 erää ja 1 103 670 mk.

Näihin lukuihin sisältyy myös korvauksien osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 1 709. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 394.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palau-

tettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita Uudenmaan lääninhallitukselle 14 143 ja muille lääninhallituksille 2 580, yhteensä 16 723.

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 1 108 ja tuomittuja saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään 501. Lääninhallitukselle palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 527 asiaa ja täytäntöönpanematta jäi vuoden päättyessä 139.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle saapui yksityisoikeudellisia toimeksiantoja kaikkiaan 4 253, mikä oli 30.5 % virastoon saapuneista ko. toimeksiannoista. Huutokauppoja pidettiin kertomusvuonna osaston toimesta 59 ja häätöjä toimitettiin 165.

Veroja perittiin seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Helsingin kaupungin antamia tehtäviä.....	4 464	479 036
Valtion antamia tehtäviä	10 637	2 659 300
Seurakuntien antamia tehtäviä	2 272	98 879
Helsingin kaupungissa maksuunpantuja erilaisia veroja ja maksuja	6 439	289 611
Muilta paikkakunnilta tulleita tehtäviä	5 249	374 101
Yhteensä	29 061	3 900 927

Lisäksi osastossa hoidettiin verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei saatu yhdestä palkka- tai eläke-erästä. Palkanulosmittausryhmä peri veroja ja maksuja kaikkiaan 15 379 erää.

Osasto sai uusia sakko- ja korvausasioita Uudenmaan lääninhallitukselta 13 116 ja muilta lääninhallituksilta 1 531, yhteensä 14 647 kpl.

Sakkoja ja korvauksia perittiin: Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita 12 079 erää, yht. 459 788 mk ja muilta lääninhallituksilta saapuneita 1 761 erää, yht. 59 918 mk, eli kaikkiaan 13 840 erää ja 519 706 mk.

Näihin lukuihin sisältyi myös korvauksien osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten nojalla perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 265. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 119.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin Uudenmaan lääninhallitukselle 3 760 ja muille lääninhallituksille 720, yhteensä 4 480 asiaa.

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 338 ja niistä pantiin täytäntöön 311. Toimitettavia haasteita saapui osastolle 7 420 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja saapui 5 156.

Lopuksi mainittakoon, että viraston kertomusvuonna suorittaman perinnän kokonaistulos oli 26 837 366 (25 668 159) mk eli siis nousua edelliseen vuoteen verrattuna 1 169 177 mk.

15. Holhouslautakunta

Holhouslautakuntaan kuuluivat v. 1963 puheenjohtajana oikeusneuvos Helge Johanson sekä jäsenenä kansl.pääll. Reino Lehto, varat. Aapo Lehtovirta sekä hallitusneuvos Aarne Sarkio. Lautakunnan vt. sihteerinä toimi 30.4. saakka lainop.kand. Matti Anderzén sekä 1.5. lukien vakinaisena sihteerinä varat. Irmeli Heikonen.

Lautakunnalla oli kertomusvuonna 43 varsinaista ja neljä ylimääräistä kokousta. Puheenjohtajalla oli vastaanotto perjantaisin, kesäkuukausina joka toinen torstai. Sen lisäksi lautakunnan kanslia oli avoinna arkipäivisin klo 9—11 asiakirjojen vastaanottoa ja asiakkaiden neuvontaa varten.

Lautakunnan kokouksista laadittujen pöytäkirjojen yhteinen pykälämäärä oli 1 249. Kokouksissa käsiteltyjen hakemusten ja asioiden lisäksi lautakunta antoi holhojille ja kasvattajille neuvoja holhouksenalaisten asioiden hoidossa. Lautakunnan holhouskirjaan oli kertomusvuoden alussa merkitty 1 775 holhous- ja uskotun miehen tointa, joista edellisiä oli 1 535 ja jälkimmäisiä 240.

Vuoden aikana merkittiin holhouskirjaan 248 uutta holhoustointa, joista lakimääräisinä merkittiin 80 ja määräykseen perustuvina 168. Päättyneinä holhoustoimina poistettiin vuoden loppuun mennessä 195 täysi-ikäiseksi tullutta henkilöä. Tilien tarkastuksen yhteydessä poistettiin myös muilla perusteilla 31 holhoustointa. Vuoden lopussa oli holhouskirjaan merkitty 1 559 holhoustointa ja 238 uskotun miehen tointa. Näihin määriin eivät sisälly kaupungin huolto- ja lastensuojelulautakunnan holhouksessa olevat henkilöt.

Lautakuntaan saapui vuoden aikana 927 kirjettä ja lähetettiin 599 kirjettä, johon viimeksi mainittuun määrään sisältyivät holhouslautakunnan tuomioistuimille avio- ja asumuserojutuissa vuoden aikana antamat 99 lausuntoa.

Holhouslautakunnan menot kertomusvuoden aikana olivat 24 762 mk.

16. Asutuslautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan kokoonpano v. 1963 oli muuten sama, paitsi että varapuheenjohtaja, maat.tekn. Teuvo Haaksi ja jäsen, maanvilj. Lars Lindberg jäivät pois sekä että varapuheenjohtajaksi valittiin agron. Niilo Korpela ja uudeksi jäseneksi reht. Magnus Kull.

Lautakunta kokoontui 20 kertaa. Pöytäkirjojen yhteinen pykälämäärä oli 211. Kirjelmiä saapui 1 568 ja lähetettiin 1 065.

Lautakunnan toimisto muutti 25.11. Mannerheimintie 13:sta Aleksanterink. 16-18:aan ja oli avoinna joka arkipäivä.

Eräiden vuokrasuhteiden pidentämisestä 22.6.1945 annetussa ja 30.12.1960 muutetussa laissa tarkoitettuja maanvuokrasuhteita koskevia asioita käsiteltiin 40 kertaa v. 1963.

Asutuslautakunta käsitteli 16 tapauksessa eräiden maanhankintalain mukaan perustettujen asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden siirtämistä.

Samoin asutuslautakunta suoritti 9.3.1962 vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain ja asetuksen mukaisten ilmoitusten vastaanottamisen.

Maankäyttölain mukaisista maansaantihakemuksista lautakunta antoi 16 lausuntoa, asutustoimenpiteiden turvaamista koskevista asioista 20 lausuntoa, yhden lausunnon maankäyttölaina hakemuksista ja yhden maksunlykkäyshakemuksista, sekä 33 lausuntoa valtion ja rahalaitosten saamisten siirtämistä koskevista asioista ja muita lausuntoja 140.

Lautakunta suoritti vuoden aikana yhden katselmuksen.

Lautakunnan menot olivat 16 452 mk.

---

17. Vesilautakunta

Vesilautakuntaan kuuluivat v. 1963 seuraavat varsinaiset jäsenet: puh.joht. lainsääd.neuvos Kalevi Airaksinen, varapuh.joht. kaup.lääk. Tauno Wartiovaara sekä kaup.geod. Lauri Kärkkäinen, toim.joht. Eino Kajaste ja apul.katurak.pääll. Paavo Hyömäki sekä varajäseninä: katurak.pääll. Martti Anttila, kaup.hygieenikko Olavi Kilpiö, apul.pääll. Esko Lehtonen ja apul.joht. Kauko Tammela. Kaupungin-hallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup.joht. Hjalmar Krogus.

Lautakunnan sihteerinä toimi varat. Erkki Aalto-Setälä 31.5. saakka, mistä lähtien sihteerinä oli lainop.kand. Orjo Marttila.

Lautakunnalla oli kertomusvuonna 14 (ed. v. 10) kokousta. Näiden pöytäkirjojen pykälien lukumäärä oli 93 (68). Lautakunnalle saapui 88 (70) kirjettä ja niitä lähetettiin 52 (42).

Vesien suojelua ym. koskeissa asioissa lautakunta suoritti neljä kertaa tarkastuksen ao. paikalla.

Paitsi sihteerinä ei lautakunnalla ollut mitään varsinaista henkilökuntaa palveluksessaan. Toimistotyöt suoritettiin laskutustyönä.

Lautakunnan *menot* olivat 2 052 (2 042) mk ja *tulot* 8 (3) mk.

---

18. Tielautakunta

Laki yksityisistä teistä, joka annettiin 15.6.1962 antoi aiheen erityisen tielautakunnan perustamiseen Helsinkiin. Kaupunginvaltuusto päätti 19.12.1962 perustaa tielautakunnan 1.1.1963 voimaan tulevan yksityistielain piiriin kuuluvia asioita varten. Samalla valtuusto määräsi, että tielautakuntaan tulisi kuulumaan puheenjohtaja ja 5 jäsentä sekä että puheenjohtajalla tuli olla riittävä pätevyys ja kokemus tie- ja maanmittauskysymyksissä. Valtuusto kehotti niin ikään rakennusvirastoa huolehtimaan tielautakunnan asioiden valmistelusta, ellei tielautakunta toisin määräisi ja oikeutti lautakunnan ottamaan itselleen tilapäiseen virkasuhteeseen palkattavan sihteerin, jolta vaadittiin tuomarinvirkaa varten säädetyt opinnäytteet.

Tielautakunnan puheenjohtajana toimi v. 1963 ajan dipl.ins. Urpo Vilenius, varapuheenjohtajana lääninasessori Yrsa Päiviö sekä muina jäseninä tekn. Aarne Anttila, dipl.ins. Henrik Kalliala, toim. joht. Aarne Kasvi ja tark. Veikko Virta. Lautakunnan sihteerinä toimi apul.kaup.siht. Tauno Lehtinen.

Lautakunta piti kertomusvuoden aikana kuusi yksityisistä teistä annetun lain edellyttämää tietoisuuskokousta, joista neljässä perustettiin lain edellyttämä tiekunta. Kahdessa toimituskokouksessa käsiteltiin lautakunnan ratkaistavaksi saatettua riitakysymystä. Mainittujen toimituskokousten lisäksi lautakunta piti vuoden aikana 8 kokousta, joissa käsiteltiin mm. lausuntojen antamista yksityisten teiden kunnossapitoa varten tehdyistä valtionapuhakemuksista. Lisäksi viimeksi mainituissa kokouksissa käsiteltiin mm. talousarvioehdotusta ja muita lautakunnan hallintoon liittyviä kysymyksiä. Hallinnollisten kokouksien pöytäkirjapykälien lukumäärä oli 67.

19. Palotoimi

Palolautakunta

Lautakunnan kokoonpano. Palolautakuntaan kuuluivat v. 1963 seuraavat henkilöt: puheenjohtajana rak.mest. Onni Vanhala, varapuheenjohtajana taloustireht. Jalmari Hopeavuori sekä jäsenenä ent. palokorpr. Pauli Kaja, kiinteistöneuvos Olavi Karasuo, toimits. John Lannervo, maanvilj. Lars Lindberg, rak.tark. Aulis Salo, sorv. Lauri Santanen, rak.mest. Leo Vilkmán sekä ins. Vidar Westerholm. Kaupunginhallituksen edustajana oli apul.kaup.joht. Veikko Järvinen. Sihteerinä toimi valtiot.maist. Nils Härkäpää 31.10. saakka ja 1.11. alkaen hovioik. ausk. Rainer Alho.

Lautakunnan kokoukset ym. Palolautakunta kokoontui vuoden aikana 25 kertaa. Kokousten pöytäkirjojen pykäläluku oli 315. Saapuneita kirjeitä oli 383 ja lähetettyjä 115.

Palolaitoksen diaariin merkittiin 657 saapunutta ja 1 036 lähtenyttä kirjettä.

Päätökset. Lautakunnan kertomusvuonna lopullisesti päättämät asiat olivat: hankintavaltuuksien vahvistaminen kertomusvuodeksi (8.1. 9 §); laskujen, avustusten ym. maksaminen Helsingin kaupungin palokunnan rahaston varoista (8.1.11.§, 22.1. 23 §, 5.2. 32 §, 23.4. 101—103 §, 21.5. 126 §, 29.10. 246 §, 5.11. 261 §); kaluston, tarvikkeiden ja korjaustöiden tilaaminen (8.1. 15 §, 2.4. 80—83 §, 21.5. 127 §, 28.5. 144 §, 25.6. 168 §, 24.9. 225 §, 3.12. 293 §, 23.12. 313, 314 §); Asunto Oy Visan, Fabianinkatu 5, kaasulla toimivien vedenlämmittimien sulkemista koskeva asia sekä ohjeiden antaminen palonehkäisyosaston viranhaltijoille ja piirinuohoojille heidän valtuuksistaan palotarkastuksissa (8.1. 17 §); eräiden osamäärärahojen käyttötarkoituksen muuttaminen (22.1. 21 §, 17.12. 309 §); palolautakunnan kokousajat ja pöytäkirjojen pitäminen yleisesti nähtävinä (22.1. 28 §); kertomusvuoden kalustonhankin-

tamäärärahojen jako ym. (5.2. 38 §, 26.2. 57 §); kaupungin palokunnan rahaston ja Gösta Waseniuksen rahaston pääomien kartuttaminen (19.2. 43, 44 §); vapaaehtoisille palokunnille jaettavat avustukset (2.4. 84 §, 17.12. 303 §); Karjalaisten VPK:n anomus Pasilan ent. paloasemarakennuksen luovuttamisesta mainitun VPK:n palokuntaloksi (2.4. 85 §); laskujen ja maksumääräysten hyväksyminen, arvopostin kuittaaminen ym. (23.4. 96, 97 §, 3.9. 196 §, 10.9. 209 §); Suomenlinnan palontorjunnan järjestely (28.5. 143 §); päivä- ja ammattilehtien tilaaminen (24.9. 224 §); kaupungin hälytyssuunnitelma ja sammutusapusuunnitelma (24.9. 224 §); asuntojen luovuttaminen palolaitoksen viranhaltijoille virkasuhteeseen sidotuiksi vuokra-asunnoiksi (29.10. 250 §, 19.11. 279 §); sammutussopimuksen tekeminen Tammisaloon VPK:n kanssa (5.11. 262 §); Degerö FBK:n anomus avustuksen myöntämisestä auton kunnostamista varten (19.11. 275 §); VIII nuohouspiirin väliaikaisen hoidon järjestäminen (19.11. 277 §); eräiden viranhaltijain oikeuttaminen asumaan kaupungin alueen ulkopuolella v. 1964 (3.12. 294 §); yleisen palotarkastuksen suorittaminen (17.12. 304 §).

Esitykset. Palolautakunta teki esityksiä kaupungin muille elimille asioista, joista mainittakoon mm. seuraavat: lisämäärärahoja, tilien ylitysoikeutta, määrärahojen siirtämistä ym. koskevat esitykset (8.1. 12—14 §, 22.1. 22 §, 2.4. 78 §, 24.9. 219 §, 3.12. 289—291, 295 §, 3.12. 289 §, 23.12. 315 §); eräiden avustusten myöntäminen (22.1. 24 §, 26.2. 58 §, 2.4. 86 §, 25.6. 166 §); Helsinki-mitalin ja Kaupunkiliiton ansio-merkin myöntäminen (5.2. 33, 34 §); tonttien varaaminen Malmin ja Herttoniemen paloasemia sekä Laajasalon palovartioasemaa varten (5.2. 35 §); I ja II luokan polttonesteiden kuljettamisen rajoittaminen Helsingin pääliikenneväylillä (5.2. 36 §); v:n 1964 talousarvion pääomamenoihin merkittävät uudisrakennus- ja perusparannus työt (19.2. 46 §); edustajien lähettäminen seuraamaan Malmössä 6.—11.5. pidettäviä öljysäiliön sammutuskokeita (2.4. 90 §); talon Korkeavuorenkatu 39 katolta pudonneen lumen ja jään vahingoittaman auton korjauskulujen suorittaminen kaupungin varoista (23.4. 105 §); lisäävustuksen myöntäminen palolaitoksen henkilökunnalle vuokratun Pitkäsaaren ja Varissaaren vuokrien maksamista varten (7.5. 116 §); eräiden palolaitoksen viranhaltijain oikeuttaminen käyttämään omaa moottoriajoneuvoaan virka-ajoihin ym. (28.5. 139, 140 §, 8.10. 229 §, 29.10. 248 §); v:n 1964 talousarvioehdotus (28.5. 142 §); palolaitoksen ruiskuauton luovuttaminen lainaksi Suomenlinnassa toimivan palontorjuntahenkilökunnan käyttöön (28.5. 143 §); palolaitoksen viranhaltijain vapauttaminen suorittamasta heille autojen yhteenajon johdosta maksettavaksi tuomittuja korvauksia (11.6. 152 §, 3.9. 199 §, 17.12. 301 §); palokers. Liljan sekä palomiesten Metherin ja Narvanteen anomukset virkavapauden saamiseksi Valtion palokoulun päällystöluokan suorittamista varten (25.6. 162 §); määrärahan myöntäminen Jehu-maljakilpailujen järjestämistä varten (25.6. 170 §); palolautakunnan sihteerin tehtävien hoitaminen (13.8. 176 §); talouspäällikön ja palotarkastajan viran jättäminen vakinaisesti täyttämättä toistaiseksi (13.8. 178, 179 §); palolaitoksen kolmen viranhaltijan lähettäminen virkamatkalle Kööpenhaminaan osallistumista varten siellä 11.—13.9. pidettävään pohjoismaiseen paloteknikkokokoukseen (13.8. 181 §); eräiden huoneistojen määrääminen palolaitoksen viranhaltijain virka-asunnoksi ja niistä perittävän luontoisetuvastikkeen vahvistaminen (13.8. 184 §, 29.10. 249 §); yötyökorvauksen suorittaminen kaikesta palolaitoksessa yöllä tehtävästä työstä (3.9. 201 §); tp. toimistoapulaisen viran perustaminen talous-

osastoon ja vahtimestari-lämmittäjän viran perustaminen Haagan paloasemaa varten (24.9. 220, 222 §); palolaitoksen Volvo-merkkisen pioneeriauton n:o 36 romuttaminen ym. (8.10. 236 §); valtionavustuksen hakeminen palokaluston hankintakustannuksiin (29.10. 251 §); letkunkuivauskaapin luovuttaminen Nikkilän sairaalalle (29.10. 252 §); käytöstä poistetun paloauton luovuttaminen Tammissalon vapaaehtoiselle palokunnalle (5.11. 262 §); sairaankuljetus- ja avunantotaksojen korottaminen (19.11. 274 §); pääpaloaseman tornin korjaaminen (3.12. 289 §); Haagan paloaseman virvokekioskin vuokraaminen Helsingin palokunnan urheilijat -nimiselle yhdistykselle (7.12. 302 §).

Lausunnot. Palolautakunta antoi kaupungin muille elimille mm. seuraavia asioita koskevat lausunnot: palolaitoksen tp. paloteknikon viran vakainaistaminen (22.1. 25 §); palomestarin viran täyttämistä koskevan palolautakunnan päätöksen johdosta tehty valitus (7.5. 119 §); Esso Oy:n Laajasalon varastoalueelle rakennettavaa bitumin varastointi-, jakelu- ja oksidointilaitosta koskeva rakennuslupa-anomus (7.5. 120 §); Malmin vapaaehtoisen palokunnan lisälaina-anomus (21.5. 128 §); kiinteän omaisuuden tarkastajien v:n 1962 kertomus (13.8. 186 §); ravintola Atrian huoneiston verhoussuunnitelma (13.8. 188 §); palojärjestykseen tehtävät muutokset (10.9. 212 §); Håkansvik-nimisen lahden sulkeminen maavallilla (15.10. 239 §); valtion palokoulun oppilaiden sijoittaminen harjoittelijoiksi Helsingin palolaitokseen (19.11. 280 §); Helsingin vapaaehtoisen palokunnan 100-vuotisjuhliensa yhteydessä järjestettävää ruokatarjoilua koskeva anomus (17.12. 305 §). Lisäksi antoi palolautakunta 35 lausuntoa asemakaavan ja tonttijaon vahvistamis- ja muutosehdotuksista sekä 6 lausuntoa rakennuspiirustuksista.

Palolaitos

Henkilökunta. Palopääll. Olli Lylyn ollessa sairauslomalla, hoiti palopäällikön virkaa palomest. Armas Winqvist ja apulaispalopäällikön virkaa palomest. Oiva Karuvaara ajalla 13.6.—27.7.

Apul.palopääll. Harri Virranteen siirryttyä eläkkeelle 1.7. ja palolaitoksen myönnettyä eron palotark. Pertti Halliolle 1.7. lukien sekä talouspääll. Nils Härkäpäälle 1.8. lukien esitti palolautakunta kaupunginhallitukselle, että apulaispalopäällikön, palotarkastajan ja talouspäällikön virat saataisiin jättää toistaiseksi täyttämättä. Palomest. Armas Winqvist määrättiin hoitamaan avoinna olevaa apulaispalopäällikön virkaa, apul.palotark. Gösta Willing palotarkastajan virkaa sekä palomies, hoviok. ausk. Rainer Alho talouspäällikön virkaa.

Em. viransijaisuuksista johtuen määrättiin ruiskumest. Erkki Thurman hoitamaan palomestarin virkaa ja palokers. Nils Rehn hoitamaan ruiskumestarin virkaa.

Avoimna olleeseen apulaispalomestarin virkaan valitsi palolautakunta 16.1. lukien palokers. Yrjö Sainion.

Ruiskumest. Magnus Hyytiäisen siirryttyä eläkkeelle valittiin avoimeksi tulleen ruiskumestarin virkaan 1.6. lukien palokers. Reino Määttänen.

Avoimeksi tulleisiin palokersantin virkoihin valittiin 1.6. lukien palokorpr. Tyko Järvinen, 1.7. lukien palokorpraalit Väinö Nisonen ja Urpo Vihanto sekä 1.9. lukien palokorpr. Tauno Lilja.

Eläkkeelle siirtyivät vuoden aikana eläkeiän saavuttaneina tai sairaudesta joh-
tuen apul.palopääll. Harri Virranne, palomest. Allan Harne, ruiskumest. Magnus
Hyytiäinen, palokersantit Harry Rönqvist, Heimo Valve ja Oskari Pokkinen sekä
palokorpraalit Eino Mertenmaa, Gustav Grönholm ja Per-Olof Nurmi.

Tuntityössä olevien ammattityöntekijäin lukumäärä oli koko vuoden aikana 21.

Kesäkuukausina palveli palolaitoksessa yhteensä 79 palomiehen vuosilomasijais-
ta ja muuna aikana 17 palomiehen sairauslomasijaista. Kaksi henkilöä toimi eri aikoi-
na toimistoapulaisen vuosi- ja sairauslomasijaisina.

Palolaitoksen koko henkilökunnan vahvuus ja sijoitus eri osastoihin sekä palo- ja
vartioasemille vuoden lopulla ilmenee seuraavasta taulukosta:

Osasto	Viranhaltijat				Työehto- sopimus- suhteessa olevat työn- tekijät		Yhteensä			
	Pääl- lystö	Ali- pääl- lystö	Mie- histö	Talous- ja huoltohenki- lökunta		Mp.	Np.	Mp.	Np.	Yht.
				Mp.	Np.					
<i>Palopäällikkö</i>	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1
<i>Sammutusosasto</i>	3	—	—	—	—	—	—	3	—	3
I palopiiri										
Pääpaloasema	1	11	79	—	—	—	—	91	—	91
II palopiiri										
Haagan paloasema	1	6	44	—	—	1	1	52	1	53
III palopiiri										
Käpylän paloasema	1	5	32	—	—	—	—	38	—	38
Malmin palovartioasema	—	2	10	—	—	—	—	12	—	12
IV palopiiri										
Kallion paloasema	1	9	72	—	—	4	—	86	—	86
Herttoniemen palovartioasema ...	—	2	14	—	—	—	—	16	—	16
Sammutusosasto yhteensä	7	35	251	—	—	5	1	298	1	299
<i>Teknillinen osasto</i>	1	1	—	1	—	17	1	20	1	21
<i>Palonehkäisyosasto</i>	6	—	—	—	—	—	—	6	—	6
<i>Talousoasasto</i>	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Toimisto	—	—	—	—	4	1	1	1	5	6
Varusvarasto	—	—	—	3	—	1	2	4	2	6
Talousoasasto yhteensä	1	—	—	3	4	2	3	6	7	13
Kaikkiaan	16	36	251	4	4	24	5	331	9	340

Terveystila. Kertomusvuonna sattui sammutushenkilökunnan keskuudessa
sammutustyössä 16 loukkaantumistapaturmaa. Harjoituksissa tai työpalveluksessa
loukkaantui 32 henkilöä. Tapaturmien aiheuttamat työpäivämenetykset nousivat
502 p:ään ja niistä suoritettavat korvaukset 7 642.44 mk:aan. Kertomusvuonna sattui
lisäksi korjaamon henkilökunnan keskuudessa yksi tapaturma, joka ei kuitenkaan
aiheuttanut työpäivämenetyksiä.

Sairauden tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille ja vuosiloma-
sijaisille sairausloma 155 kertaa, sairauspäivien lukumäärän ollessa yhteensä 2 653.
Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin vastaavat luvut olivat 10 ja 333.

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta
ja henkilöä kohti oli seuraava: päällystö 52.60 ja 16.43, alipäällystö 21.41 ja 7.14,
miehistö 15.69 ja 7.93, talous- ja huoltohenkilökunta 9.66 ja 4.14 sekä työsopimus-
suhteessa olevat työntekijät 33.30 ja 13.32.

K o u l u t u s. Sammutushenkilökunnan koulutus tapahtui laadittujen koulutusohjelmien mukaan. Päivittäin pidettiin jokaisella paloasemalla ja palovartioasemalla kalustoharjoituksia. Paloasemilla pidettiin myös oppitunteja, ulkopuolisten asiantuntijain luentoja sekä opetuselokuvaesityksiä. Tämän lisäksi koulutettiin henkilökuntaa erilaisilla kursseilla. Uusille palomiehen vuosilomasijaisille pidettiin keväällä kahden viikon peruskurssi.

Valtion palokoulun palopäällystöluokalle 2.9.—21.12.1963 ja 13.1.—28.3.1964 oli komennettu kolme palolaitoksen viranhaltijaa ja samoina aikoina opiskeli omalla kustannuksellaan palopäällystöluokalla kaksi viranhaltijaa. Kaupungin koulustoimikunnan järjestämän johtamistaidollisen kurssin I jakson suoritti 6 viranhaltijaa ja II jakson kaksi viranhaltijaa, toimistoteknillisen kurssin yksi viranhaltija ja talonmies-keskuslämmittäjän sekä öljylämmityskurssin yksi viranhaltija. Helsingin väestönsuojeluyhdistyksen järjestämällä kursseilla toimivat opettajina palolaitoksen palomestarit ja ruiskumestarit.

Palopääll. Olli Lyly, paloins. Åke Grönmark ja palomest. Erkki Saksa suorittivat opintomatkan Ruotsiin seuraamaan Malmössä pidettyjä öljysäiliön sammutuskokeita. Kööpenhaminassa pidettyyn pohjoismaiden paloteknikkokokoukseen osallistui-
vat palopääll. Olli Lyly, apul.palotark. Gösta Willing ja palotekn. Uolevi Särkijärvi. Lisäksi suoritti palopääll. Olli Lyly virkamatkan Frankfurtiin, Düsseldorfiin, Tukholmaan ym. tutustuen ko. kaupunkien palosuojeluun ja organisaatioon.

Kaupungin myöntämän opintomatka-apurahan turvin suoritti palomest. Oiva Karuvaara opintomatkan pohjoismaihin tutustuen näiden maiden palokuntien palosuojeluun. Palolaitoksen stipendiraaston myöntämän opintomatka-apurahan turvin suorittivat palokersantit Tyko Järvinen ja Nils Rehn opintomatkan pohjoismaihin tutustuen näiden maiden palokuntien koulutukseen, palosuojeluun, sammutustaktikkaan ja -tekniikkaan. Palomiesten pohjoismaisille opintopäiville Kööpenhaminassa osallistui palolaitoksen alipäällystää ja miehistöä.

Palolaitoksessa oli Valtion palokoulun palopäällystöluokan harjoittelijoita viisi, kun taas palolaitoksen viisi viranhaltijaa harjoitteli vastaavasti eri kaupunkien palokunnissa.

Palopäällikkö myönsi palkatonta virkavapautta joko opiskelua varten tai muusta syystä kahdelle viranhaltijalle.

Kiinteistöt ja kalusto. **K i i n t e i s t ö t.** Suuria rakennustöitä ei palolaitoksessa suoritettu kertomusvuonna. Perusparannus- ja korjaustöistä mainittakoon pääpaloasemalla sijainneen palopäällikön virka-asunnon muuttaminen toimistotiloiksi ja pääpaloaseman pihan portin leventäminen. Kallion paloasemalla uusittiin pihamaa-valaistus ja etupihan autotallin edusta asfaltoitiin. Malmin palovartioasemalla sijainneet vuokra-asunnot muutettiin majoitustiloiksi. Edellä mainitun lisäksi suoritettiin palolaitoksen kaikissa rakennuksissa vuosikorjauksia.

K a l u s t o. V. 1962 Nummela Oy:ltä tilattu Ford-alustalle rakennettu 37 m:n konetikasauto sekä samalta liikkeeltä v. 1962 tilattu muutostyö Åsbrink-merkkiseen konetikasautoon saatiin suoritettua ja autot otettiin käyttöön.

Näiden lisäksi palolaitos sai vielä neljä Jehu P-merkkistä moottoriruiskua, viisi-toista paineilmalaitetta ja 35 savunaamarin kasvo-osaa.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen ja -ruiskujen lukumäärä ja jakaantuminen eri palo- ja palovartioasemille vuoden lopussa selviää seuraavasta taulukosta:

Sijoituspaikka	Moottoriajoneuvoja											Ruiskuveneitä	Moottoriruiskuja	
	Ruiskuautoja	Pioneeriautoja	Vesikäili- ja vahtiautoja	Letkuautoja	Koneetkasaautoja	Erikoisohloautoja	Sar.kulj. autoja	Kuorma-autoja	Henkilöautoja	Pakettiautoja	Traktoreita			Yhteensä
<i>Sammutusosasto</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
Pääpaloasema	2	—	—	—	1	1	1	1	2	1	1	11	1	6
Haagan paloasema	2	—	—	1	1	—	1	—	1	—	—	6	—	5
Käpylän paloasema	2	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	5	—	3
Malmin palovartioasema ...	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kallion paloasema	2	2	1	1	1	—	7	1	—	—	—	15	—	3
Herttoniemen palovartio- asema	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1
Varalla	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	15
<i>Teknillinen osasto</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	—	—
Yhteensä	14	2	2	3	3	2	9	2	6	4	1	49	1	34

Palolaitoksella oli siis 24 varsinaista sammutusautoa, joista 16 pumpulla varustettua. Näistä oli seitsemässä autossa korkeapainesumupumppu. Pumpulla varustettua autoista oli kolmessa 2 800-, kahdessa 2 500-, kolmessa 2 000- ja yhdessä 1 000 l/min -tehoisen pumppu sekä seitsemässä yhdistetyt 1 500 l/min (8 ik) matalapaine- ja 250 l/min (46 ik) -tehoisen korkeapainepumppu. Edellä mainitut autot oli lisäksi varustettu vaahtosammutuslaitteilla, joiden teho kymmenessä autossa oli 1 000 l/min, yhdessä 1 500 l/min, kolmessa 2 000 l/min, yhdessä 4 000 l/min ja yhdessä 8 000 l/min.

Moottoriruiskuista oli kaasuturbiinipumppu 2 200 l/min -tehoisen, kahdeksan ruiskua 2 000, kuusi 1 500, kolme 1 000, kahdeksan 800, kolme 600 ja kuusi 230 l/min tehoisia.

Ruiskuvene HRV:n pumppujen teho oli yhteensä 8 000 l/min ja veneessä oli lisäksi korkeapainepumppu ja vaahtosammutuslaitteet.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteinen teho oli siis 80 430 l/min.

Uutta kumitettua paloletkua hankittiin yhteensä 3 000 m, josta 2 000 m 3":n ja 1 000 m 1 ½":n letkua. Käyttökelvotonta letkua poistettiin 516 m. Letkuvarasto käsitti vuoden lopulla yhteensä 53 967 m, josta 30 230 m 3":n liittimillä varustettua pääjohtoa. Tämän lisäksi oli palolaitoksella korkeapaineletkuja yhteensä 840 m.

Paloilmoituslaitteet ja viestivälineet. Yksityisten auto-maattisia palohälytys- ja sprinklerlaitteita kytkettiin palolaitoksen vastaanottokeskuksiin vuoden aikana 38, ja vuoden lopussa oli niitä kytketty pääpaloaseman keskuksen 100, Kallion keskuksen 48 ja Haagan paloaseman keskuksen 23.

Puhelinyhdistyksen hätäpuhelinkeskukseen, josta pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle oli suorat johdot, oli kytketty 680 hätäpuhelinta. Lisäksi voitiin hätäpuhelinkeskus hälyttää jokaisesta puhelimesta numerolla 000. Palolaitoksen hälytyskeskuksen hälytysnumero 005 oli yhdistetty Puhelinyhdistyksen keskuksen viidellä johdolla. Hälytystä varten oli palo- ja palovartioasemat sekä poliisilaitos yhdistetty toisiinsa suoralla puhelinjohdolla. Kallion paloasemalla sijaitsevan sairaankuljetuskeskuksen hälytysnumero oli 0066.

Radiopuhelinliikennettä varten oli pääpaloaseman hälytyskeskuksessa sammutustoiminnan ja Kallion paloasemalla sairaankuljetustoiminnan radiokeskus, joiden vastaanottimet oli sijoitettu Ilmalan vesitorniin ja lähettimet pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle. Viidessä päivystysautossa, viidessätoista paloautossa ja yhdeksässä ambulanssiautossa sekä yhdessä erikoisautossa ja ruiskuveneessä oli radiopuhelin. Lisäksi oli käytössä 20 kannettavaa radiopuhelinta.

Palopostit ja vedenottopaikat. Kertomusvuoden aikana valmistui 239 uutta vesijohdon palopostia, joten niiden lukumäärä vuoden lopussa oli 4 758. Kantakaupungissa oli kuusi palokaivoa ja viisi 450 m³:n suuruista sammutus-veisäiliötä. Esikaupunkialueella oli 74 palokaivoa ja 8 vesiallasta.

Sammutus-, sairaankuljetus- ja avunantotoiminta. Hälytystilasto. Palolaitos hälytettiin kertomusvuonna kaikkiaan 1 409 kertaa, joista 846 kertaa tulipalon, 36 kertaa nokipalon ja 39 kertaa savu- tai kaasuvaaran takia, 9 kertaa happikojeavustusta varten, 36 kertaa sammakkomiesavun antamista varten ja 315 kertaa vedenpumppeusta ym. avunantotyön suorittamista varten. Lisäksi hälytettiin palolaitos 47 kertaa erehdyksestä, 65 kertaa hälytyslaitteissa sattuneen vian johdosta sekä 16 kertaa ilkeivaltaisesti.

Tulipalosta johtuvat hälytykset suoritettiin 575 tapauksessa puhelimitse ja 242 tapauksessa Puhelinyhdistyksen hätäkeskuksen kautta joko hätäpuhelimesta tai muista puhelimista numerolla 000. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella 11 tapauksessa ja suullisesti 18 kertaa.

Tulipalot. Tulipaloja sattui Helsingissä kertomusvuonna kaikkiaan 846, joista tammikuussa 60, helmikuussa 54, maaliskuussa 59, huhtikuussa 58, toukokuussa 103, kesäkuussa 144, heinäkuussa 82, elokuussa 62, syyskuussa 68, lokakuussa 41, marraskuussa 49 ja joulukuussa 66. Tulipaloista sattui 501 klo 6—18 ja 345 klo 18—6 välisenä aikana.

Tulipaloista oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsisammuttimilla tai paloauton säiliösuihkulla, kaikkiaan 657 eli 77.6 %, keski-kokoisia tulipaloja oli 37 eli 4.4 % ja palonalkuja, jotka oli sammutettu ennen palokunnan saapumista 152 eli 18 %. Suuria tulipaloja ei kertomusvuonna ollut.

Kertomusvuonna sattuneiden tulipalojen jakaantuminen syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan on seuraava:

Sytymispaikka	Sytymisyy																			Yhteensä	
	Viallinen tulisija tai savujohto	Tulisijan tai savunhormin liikkakunnemäinen	Tulisijasta lentänyt kipinä ym.	Kuuma tuhka tai esine	Salama	Sähkölaitteiden huolimaton käsittely	Muut sähköstä aiheutuvat syöt	Tulenarkkojen nesteden huolimaton käsittely	Tulitikkujen huolimaton käsittely	Tupakointi	Putkijohjojen sulattaminen.	Muu tulien huolimaton käsittely	Räjähäys	Itsesytytys	Hitsaus	Tehdas toiminnasta aiheutunut kipinä tai kaasunmuodos tus yms.	Rautatie-, auto- ja höyrylaivalikenne	Lasten tulien käsittely	Tuho- ja murhapolito		Syy tuntematon
Asuinhuone	8	10	4	1	—	8	7	—	—	22	—	17	3	—	13	—	—	1	1	7	102
Asuinrakennus	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	7	14
Auto ym. moottoriajoneuvo	—	—	—	2	—	1	48	4	—	9	—	10	—	20	2	—	—	2	2	4	104
Autotalli	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Eteinen	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Halkopino	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	5
Hiilivarasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	6
Hissi + moottori	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto	1	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	2	13
Kaatopaikka	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	2	22
Kellari	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	7	—	—	3	—	—	1	2	1	20
Keittiö, keittokomero	—	3	—	—	—	3	3	—	—	11	—	6	—	—	3	—	—	2	2	1	30
Laiva, moottorivene	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	4	—	—	1	—	2	12
Liikehuone	—	—	—	—	—	1	2	—	—	4	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	11
Muuntaja	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
Neonvalomainos	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Nurmikko, maasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pannuhuone	1	5	4	—	—	—	1	3	—	2	96	41	—	—	—	—	9	51	9	10	218
Parakki	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	18
Rakennustyömaa	5	24	3	—	—	1	4	4	—	4	—	7	1	—	6	—	—	—	—	2	61
Roskakuiilu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Roskalaatikko	—	—	—	6	—	—	—	—	—	10	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	20
Sauna	1	3	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	9
Silta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Sähköpylväs	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	5
Tehdaslaitos	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	1	19
Työhuone	7	6	4	—	—	1	1	3	—	1	—	6	1	4	3	—	—	—	—	7	44
Ullakko	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	1	1	5	15
Vaja tai ulkorakennus	—	3	—	—	1	1	1	—	—	4	—	9	—	1	—	—	—	6	2	3	31
Varasto	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—	2	2	6	4	—	—	2	2	4	29
Yhteensä	25	56	15	22	6	19	85	17	2	188	2	123	11	48	48	17	9	70	22	61	846

Palovahingot. Tulen välittömästi uhkaaman irtaimen omaisuuden arvo oli 100 867 990 mk ja kiinteän omaisuuden arvo oli 415 024 699.50 mk eli yhteensä 515 892 689.50 mk. Vahingon suuruuden tai palovahingon korvauksen määrä nousi irtaimiston osalta 1 424 732.63 mk:aan ja kiinteimistön osalta 1 579 375.26 mk:aan eli yhteensä 3 004 107.89 mk:aan, joka oli 0.6 % uhatun omaisuuden arvosta.

Palovahingon korvausprosentit v. 1954—1963 olivat seuraavat:

1954	0.6	1957	0.7	1960	0.6
1955	0.5	1958	1.2	1961	0.6
1956	1.0	1959	0.7	1962	0.4

Kertomusvuonna sattuneissa tulipaloissa kuoli 19 ihmistä sekä tuhoutui 8 rakennusta kokonaan ja 24 osittain.

Avunanto- ja pelastustyöt. Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 363 tapauksessa. Tuuletusta suoritettiin savu- tai kaasuvaaran takia 39 kertaa ja happikojeita lainattiin 9 kertaa. Tämän lisäksi suoritettiin vedenpumppeusta ja annettiin tikapuu- tai muuta avustusta sekä lainattiin kalustoa 315 kertaa.

Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 36 kertaa, joista kuitenkin 15 tapauksessa ei ollut sukellustoimintaa. Toiminta koski hukuttavan pelastamista tai hukkuneen etsimistä.

Sairaankuljetustoiminta. Sairaankuljetusautoja käytettiin kertomusvuoden aikana 15 728 kertaa, joista 11 554 kertaa sairaiden ja 4 174 kertaa tapaturmaisesti yleisellä paikalla loukkaantuneiden henkilöiden kuljetukseen. Vastaavat luvut v. 1962 olivat 15 498, 12 142 ja 3 356. Ajojen lukumäärä päivää kohden oli n. 44 eli 2 enemmän kuin edellisellä vuonna.

Kuljetukset jakaantuivat eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Sairaustapauksia	Tapaturmia	Yhteensä
Tammikuu	1 230	280	1 510
Helmikuu	1 056	238	1 294
Maaliskuu	1 060	301	1 361
Huhtikuu	938	360	1 298
Toukokuu	931	381	1 312
Kesäkuu	855	411	1 266
Heinäkuu	872	367	1 239
Elokuu	1 001	389	1 390
Syyskuu.....	860	407	1 267
Lokakuu	973	388	1 361
Marraskuu	822	309	1 131
Joulukuu	956	343	1 299
Yhteensä	11 554	4 174	15 728

Kuljetusmatkojen pituus oli 194 208 km eli keskimäärin 12.03 km kuljetusta kohti.

Palonehkäisytoiminta

Uudisrakennusten tarkastus. Rakennuskatselmusmiesten kokouksessa oli viikottain mukana palotarkastaja tai apulaispalotarkastaja, minkä ohessa erikoistapauksissa palolaitoksen puolesta toimitettiin piirustusten seikkaperäinen ennakkotarkastus. Myös rakennusten loppukatselmuksessa oli palolaitoksen edustaja mukana. Lisäksi suoritettiin tarkastuksia uudisrakennustyömailla.

Palotarkastukset ja valistustoiminta. Yleinen palotarkastus suoritettiin kertomusvuonna II:n, IX:n, X:n ja XII nuohouspiirin alueella 7.1.—30.5. Tarkastusten johdosta annettiin 327 korjausmääräystä. Jälkitarkastukset suoritettiin kunkin alueen yleisen tarkastuksen jälkeen. Tarkastusten johdosta ilmoitettiin yhdestä laiminlyönnistä poliisiviranomaisille ja kolmesta maistraatille.

Lausuntoja ja ilmoituksia annettiin palonehkäisyyden liittyvissä asioissa maistraatille 102, kaupunginhallitukselle 9, kaasulaitokselle 54 ja muille viranomaisille ja yksityisille 97.

Tämän lisäksi suoritettiin 1 781 pyydettyä palotarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Palomestarit suorittivat a.o. palopiireissään järjestystarkastuksia.

Palopäälylystö- ja alipäälylystö piti vuoden aikana sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä, kursseilla ja Valtion palokoulussa oppitunteja ja valistustilaisuuksia palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvistä asioista.

Nuohous

Kertomusvuoden alusta lukien oli nuohouspiirien lukumäärä 14. Nuohoojien lukumäärä oli vuoden lopulla 78, joista 14 piirinuohoojaa, 14 etumiestä, 49 nuohoojaa ja 1 oppilas.

Yleinen nuohous suoritettiin jokaisessa piirissä 12 kertaa ja erikoiskohteiden nuohous palojärjestyksen mukaisesti. Piirinuohoojat osallistuivat nuohouspiireissään yleiseen palotarkastukseen, johon kuului yhteensä 171 tarkastuspäivää eli keskimäärin 34 päivää piiriä kohti. Lisäksi suorittivat piirinuohoojat 2 943 muuta tarkastusta sekä kukin vuorollaan nokipalopäivystystä.

Palotarkastaja on tarkastanut jokaisen piirin nuohoustyökirjan kerran kuukaudessa.

Kertomusvuonna sattui 36 nokipaloa ja niiden lukumäärä on viimeisenä kymmenvuotiskautena ollut seuraava:

1954	48	1956	58	1958	55	1960	40	1962	22
1955	40	1957	39	1959	28	1961	26	1963	22

Menot ja tulot

Palolaitoksen menot olivat toimintavuonna yhteensä n. 4.95 mmk. Palkkamenojen osuus oli n. 3.78 mmk ja kalustohankinnat n. 247 000 mk. Määrärahoja siirrettiin käytettäväksi seuraavana vuonna yhteensä 101 283.14 mk. Menojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli n. 400 000 mk, mikä lähinnä johtui palkankorotuksista.

Menot olivat seuraavat:

Menoerä	Talousarvion määrärahat mk	Menot mk	Säästö (+) tai ylitys (-) mk
Palkkiot	6 350	4 494.00	+ 1 856.00
Vakinaiset viranhaltijat	2 460 900	2 521 333.64	—60 433.64
Tilapäiset viranhaltijat	87 868	92 780.86	— 4 912.86
Sunnuntai- ja ylityö sekä päivystyskorvaukset	542 000	572 470.66	—30 470.66
Sairauslomansijaiset	30 000	27 442.26	+ 2 557.74
Muut palkkamenot	44 000	39 312.50	+ 4 687.50
Vuosilomakustannukset	136 900	136 527.80	+ 372.20
Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot	206 500	210 906.35	— 4 406.35
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut	176 100	180 048.93	— 3 948.93
Työttömyysvakuutusmaksut	8 805	7 255.35	+ 1 549.65
Tapaturmavakuutusmaksut	35 080	9 015.48	+26 064.52
Tilitysvuokra	13 812	13 812.00	—
Muut huoneistomenot	150 000	121 606.94	+28 393.06
Kaluston hankinta	180 000	139 302.47	+40 697.53
Kaluston kunnossapito	75 000	80 962.22	— 5 962.22
Kaluston hankinta väestönsuojelutarkoituksiin	160 000	108 157.37	+51 842.63
Painatus ja sidonta	3 000	2 947.50	+ 52.50
Tarverahat	19 500	18 552.76	+ 947.24
Vaatteiden pesu	7 700	7 684.08	+ 15.92
Lääkintähuolto	2 500	1 883.46	+ 616.54
Autojen käyttömenot	65 375	54 017.30	+11 357.70
Vakuutusmaksut	10 000	8 026.84	+ 1 973.16
Alueiden puhtaanapito	20 000	16 176.27	+ 3 823.73
Yleisten laitteiden kunnossapito	5 000	3 768.75	+ 1 231.25
Rakennusten vuosikorjaukset	70 000	69 566.61	+ 433.39
Kiinteän käyttöomaisuuden korot	250 050	250 050.00	—
Kiinteän käyttöomaisuuden poistot	70 062	70 062.00	—
Yhteensä	4 836 502	4 768 164.40	+68 337.60

Avustuksena jaettiin Helsingin vapaaehtoiselle palokunnalle 6 000 mk, Esikau-punkien vapaaehtoisille palokunnille 60 000 mk, vapaaehtoisten palokuntien kilpai-lutoiminnan tukemiseen 1 269.84 mk ja Vakainaisten Palomiesten Osuusruokalalle 4 000 mk eli avustuksia yhteensä 71 269.84 mk. Palolaitoksen rakennusten peruspa-rannuksiin käytettiin yhteensä 40 735.79 mk.

Tulot nousivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 30 000 mk:lla. Sairaalavirasto korvasi palolaitokselle sairaankuljetustoiminnan nettomenot 311 059.97 mk:lla. Varsinaisista sairaankuljetusmaksuista kertyi tuloja 66 262.40 mk, luontoisetukorvauksista 19 856.10 mk, vuokrista 71 191 mk ja avunantotöistä 39 592.46 mk. Kaikkiaan nousivat tulot yhteensä 507 961.93 mk:aan.

Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 5 450.44 mk ja tuloja kertyi 8 133.94 mk. Rahaston sääntöjen mukaan siirrettiin tuloista 20 % eli 1 600 mk pääomaan, joka vuoden lopulla nousi 27 962.68 mk:aan. Käyttämättömiä varoja oli vuoden lopulla lisäksi 2 887.51 mk. Edellä mainittuun summaan sisältyy Pohjoismaiden Yhdyspankin 1 000 mk:n lahjoitus.

Gösta Waseniuksen rahaston korkotulot olivat 566.15 mk ja pääoman indeksihyvitys oli 24.12 mk. Rahastolla ei ollut vuoden aikana menoja. Vuoden lopulla siirrettiin käyttövaroista 700 mk pääomaan, joka silloin nousi 5 511.34 mk:aan. Käyttövaroja jäi seuraavaksi vuodeksi 808.60 mk.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 10 000 mk:n suuruudesta lahjoituksesta perustetusta stipendirahastosta jaettiin vuoden aikana kaksi stipendiä yhteismäärältään 1 100 mk. Rahaston korkotulot ja indeksihyvitys olivat v. 1963 yhteensä 1 038.49 mk, joten rahaston varat vuoden lopulla olivat 10 946.29 mk.

Varapalokunnat

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoimeen kuuluvina varapalokuntina toimi 17 vapaaehtoista palokuntaa, joiden yhteinen toimiva miesvahvuus oli 613 miestä ja kalustovahvuus seuraava: paloautoja ilman kiintopumppua 3, paloautoja kiintopumppuineen 19, moottoriruiskuja 17, vesisäiliöitä 20, joiden yhteinen tilavuus oli 26 000 l, 3":n letkua 3 060 m, 2":n letkua 1 505 m ja 1½":n letkua 2 880 m. Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi tehdaspalokunta ja yksi laitospalokunta.

Varapalokuntien tulipalotoiminta oli kertomusvuonna seuraava:

Varapalokunta	Hälytysten luku		Yhteensä
	Kaupunki- alueella	Kaupunki- alueen ulko- puolella	
Helsingin VPK	3	1	4
Degerön »	11	1	12
Haagan »	2	—	2
Karjalaisten »	1	—	1
Kaarelan »	—	—	—
Lauttasaaren »	—	—	—
Malmin »	7	4	11
Marjaniemen »	3	1	4
Munkkiniemen »	3	—	3
Oulunkylän »	19	—	19
Pakinkylän »	7	—	7
Pitäjänmäen »	6	1	7
Puistolän »	28	1	29
Pukinmäen »	28	—	28
Tapanilan »	—	—	—
Vanhan Käpylän »	4	—	4
Vartiokylän-Mellunkylän »	13	—	13
Yhteensä	135	9	144

20. Väestönsuojelu

Väestönsuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Lautakunnan kokoonpano v. 1963 oli seuraava: puh.joht. fil.maist. Victor Procopé, varapuh.joht. isännöits. Petter Kurillo ja jäsenet majuri evp. Olavi Wiias, toim.joht. Brynolf Liusvaara, pääsiht. Mauno Tamminen, siht. Ahti Salli, terv.sis. Liisa Koskeno, siht. Elo Lehtinen ja fil.maist. Tauno Helkavaara kuolemaansa 23.4. saakka sekä sen jälkeen joht. Arno Berner. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup.joht. Veikko Järvinen. Esittelijänä toimi väestönsuoj.pääll. Väinö Karanko ja sihteerinä ev.luutn. Kosti Lyly.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 22 kertaa ja pöytäkirjojen pykälien luku oli 281. Lähetettyjä kirjeitä oli 502, saapuneita 825 ja postikirjaan merkittiin 2 013 lähetystä.

Päätökset. Lautakunnan päätökset koskivat mm.: suojapukujen hankintaa väestönsuojeluyksikköjen käyttöön (29.1. 35 §); kevytmetallipaarien ja radiolaitteiden hankintaa (3.12. 265, 266 §); Siltavuoren kalliosuojan vuokraamista Suomen Punaiselle Ristille (29.1. 36 §); paineilmakäyttöisen suurtehohälyttimen hankintaa (5.3. 73 §); väestönsuojelutoimiston kouluttajien ylityöpalkkioita (5.3. 74 §); eräiden vakinaistettujen virkojen täyttämistä (12.2. 43 §, 23.4. 115 §, 29.4. 119 §); maastopöydän hankintaa kurssikeskukseen ja dieselgeneraattorin hankintaa Koskelantien kalliosuojaan (20.4. 122 §, 11.6. 154 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm.: asiantuntija-avun käyttämistä väestönsuojelun ensiapumateriaalin hankinnoissa (29.1. 34 §); yleisten väestönsuojien rakentamisen yleissuunnitelmaa (29.1. 37 §); ulkohälyttimien koekäynnistysajan muuttamista pois sunnuntai- ja juhlapäivistä (22.10. 227 §); Kanavapuiston kalliosuojan rakentamistyön ottamista väestönsuojain rakentamistöiden yleiseen suunnitelmaan (5.11. 234 §); Suomen Punaisen Ristin lisäavustusanomusta (5.11. 235 §) ja ajanmukaisen toimistohuoneiston hankkimista väestönsuojelutoimistolle (5.11. 236 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: Koskelan sairaskodin väestönsuojan muutostyötä (15.1. 16 §); Suomen Työturva-yhdistyksen vuokranvapautusanomusta (29.1. 38 §); Myllypuron uuden asutusalueen ja sosiaalivirastotalon väestönsuojia (5.3. 67 §, 10.4. 105 §); Puotila II ja Kontulan asutusalueiden kalliosuojia (14.5. 128 §, 17.12. 278 §); Lehtisaaren yhteistä kalliosuojaa ja sen alustavia pääpiirustuksia (11.6. 152 §, 3.12. 260 §); Karstulantien kalliosuojan julkisivupiirustuksia (17.9. 183 §) sekä posti- ja lennätinhalli-

tuksen vuokraamaa Erottajan kalliosuojatilaa vastaavan suojatilan sijoituspaikkaa (19.11. 246 §).

Rakennustarkastustoimistolle ja maistraatille annettiin lukuisia lausuntoja väestönsuojien rakentamista koskevista ym. asioista.

Väestönsuojelutoimisto

Henkilökuntaan kuuluivat väestönsuojelupäällikkö, suunnittelu- ja koulutuspäällikkö, hallinnollinen sihteeri, suojarakenneohjaaja, 2 suunnittelijaa, 2 kouluttajaa, ensiapukouluttaja, toimistonhoitaja, suojarakenteiden valvoja, 2 toimistoapulaista ja koneenhoitaja. Mainitut virat vakinaistettiin 1.2.1963 lukien paitsi väestönsuojelupäällikön ja koneenhoitajan virat, jotka jo aikaisemmin oli vakinaistettu. Toinen suunnittelijan virka jäi myös edelleen tilapäiseksi.

Suunnittelutoiminta. Suunnittelijat jatkoivat kaupungin väestönsuojelun yleissuunnitelman edellyttämiä suunnittelu- ja järjestelytehtäviä ollen kiinteässä yhteydessä sekä kaupungin omien että ulkopuolisten virastojen ja laitosten kanssa.

Henkilöstön sijoittamista väestönsuojelun johtoeleimiin ja yksikköihin tarkistettiin ja täydennettiin, jolloin oltiin yhteistoiminnassa Hel.Sp.E:n kanssa.

Ensiapulaukkuihin kuuluvien tarvikkeiden määrittäminen ja järjestely sekä laukkumallien suunnittelu saatiin loppuun suoritetuksi, joissa tehtävissä käytettiin asiantuntijana lääket.lis. Alpo Lahtea. Vuoden lopulla tilattiin J. Merivaara Oy:ltä 2 000 kpl kevytmetallisia paareja, joiden suunnittelussa väestönsuojelutoimisto oli mukana. Samoin tilattiin 500 kpl suojapukuja.

Väestönsuojelun johtopaikkojen radioyhteyksien järjestämistä varten tilattiin tanskalaiselta toiminimi Stornolta 450 MHz:n taajuusalueella toimiva radiokalusto, johon kuului yksi pääasema ja 15 ala-asemaa. Muille yhteysväleille sopivien radiotyyppeiden kokeiluja jatkettiin yhteistoiminnassa sisäasiainministeriön väestönsuojeluasian osaston kanssa.

Kaupungin ulkohälytintjärjestelmän kehittämiseksi hankittiin suuritehoinen painemahälytint, jonka asentamiseksi tarvittavat työt Linnanmäen vesisäiliöllä tilattiin talorakennusosastolta. Uudet ulkohälyttimien ohjaus- ja tarkkailulaitteistot asennettiin Temppeliaukion, Erottajan ja Katri Valan puiston kalliosuojoihin.

Koulutustoiminta. Väestönsuojelutoimiston kurssikeskus saatiin kertomusvuoden aikana kaikilta osiltaan valmiiksi. Siihen kuului mm. kaksi varsinaista 40 oppilaan luokkahuonetta, suojelupiirin toimiston johtamishuone, opettajien huone, opetusvälinevarasto sekä eteinen siihen liittyvine pesuhuonetiloineen. Kurssikeskus varustettiin väestönsuojelukoulutuksessa tarvittavalla välttämättömällä opetus- ja havaintovälineistöllä. Syyskoulutuskaudella valmistui kurssikeskuksen johtajakoulutuksessa tarpeellinen maastopöytä, jossa oli kuvattuna Helsingin kaupunki pienois-koossa.

Väestönsuojelutoimiston päiväkursseilla koulutettiin kaupungin palveluksessa olevia seuraavasti: 11 henkilöä suoritti 25 t kestäneen kouluttajakurssin lääkintäpalvelun harjoittelujakson, 20 henkilöä koulutettiin 21 t kestäneillä suojelupiirin ja lohkojen johtajiston peruskursseilla, 13 henkilöä 21 t kestäneillä suojelukeskuksen ja reservinjohtokeskusten johtajiston peruskursseilla, 13 henkilöä 18 t kestäneillä, naisille tarkoitetuilla viestittäjäkursseilla, 220 henkilöä yhdellätoista 30 t:n väestönsuojelun ensiavun peruskurssilla, 74 henkilöä viidellä 15 t:n väestönsuojelun ensiavun

jatkokurssilla, 66 henkilöä osallistui väestönsuojelun ensiavun leiriharjoituksiin Hesselössä 5.—10.7. sekä 150 henkilöä koulutettiin kahdeksalla 7 t:n evakuoinnin suoritushenkilöstön kurssilla.

Väestönsuojelutoimisto järjesti iltakursseja vapaaehtoisille seuraavasti: 22 henkilöä suoritti 20 t kestäneen suojelupiirien ja -lohkojen johtajiston peruskurssin (sovellutusjakso), 19 henkilöä osallistui 20 t:n reservin johtokeskusten alijohtajien peruskursseille, 31 henkilöä koulutettiin 10 t kestäneillä pelastuskoirien ohjaajille järjestetyillä väestönsuojelukursseilla, 24 henkilöä 16 t kestäneillä yksityisoppikoulujen suojelujohtajien kursseilla ja 16 henkilöä 12 t:n suojelupiirien ja -lohkojen johtajiston jatkokursseilla.

Helsingin Väestönsuojeluyhdistys järjesti vapaaehtoisille useita kursseja. Näistä mainittakoon mm. omakohtaisen suojelun peruskurssit, joille osallistui 1 377 henkilöä, teollisuus- ja liikeyritysten alijohtajien peruskurssit, kahdet pelastustoimintakurssit sekä säteilymittaus- ja tiedustelukurssi. Suomen Punainen Risti piti helsinkiläisille yhteensä 154 kurssia, joilla koulutettiin yhteensä 2 760 henkilöä.

Tämän lisäksi suorittivat kouluttajat suojelusuunnitelmien tarkastuksia 36:ssa kaupungin virastossa ja laitoksessa, jolloin samalla koulutettiin suojelujohtajia suunnittelu- ja valmistelutehtävissä.

Rakenteellinen suojelu. Valmiita väestönsuojia oli kertomusvuoden loppuun mennessä yht. 1 440 ja suojatilaa oli näin varattuna yht. 147 604 henkilölle. 13:ssa väestönsuojelulautakunnan hallinnassa olevassa kalliosuojassa tehtiin niiden jatkuvaan hoitoon kuuluvia kunnostamistöitä ja perusparannustöiden alaisena oli neljä kalliosuojaa. Uusia kalliosuojia oli rakenneilla kahdeksan, piirustukset olivat valmiina viittä kalliosuojaa varten ja suunnittelun alaisena oli samoin viisi kalliosuojaa.

Tulot ja menot. Tulot ja oli kertomusvuonna kalliosuojien käteisvuokrista 220 017 mk ja tilitysvuokrista 27 842 mk, yhteensä 247 859 mk.

Menot. Lautakunnan ja toimiston menot olivat yhteensä 533 375 mk jakautuen seuraavasti: Palkkiot 3 738 mk, Vakinaiset viranhaltijat 27 454 mk, Tilapäiset viranhaltijat 138 561 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkat 69 858 mk, Sosiaaliturvamaksut 12 838 mk, Käteisvuokrat 7 401 mk, Muut huoneistomenot 411 mk, Painatus ja sidonta 500 mk, Tarverahat 5 966 mk, Väestönsuojelukoulutus 5 795 mk, Hälytys- ja viestiverkosto 68 967 mk, Väestönsuojelumateriaalin hankinta 22 914 mk, Väestönsuojelumateriaalin varastointi 1 000 mk, Väestönsuojien käyttökustannukset 44 786 mk, Koneistojen hankinta ja kunnossapito 18 506 mk, Työkalujen hankinta ja kunnossapito 544 mk, Väestönsuojien kunnossapito 46 806 mk, Kiinteän käyttöomaisuuden korot 42 871 mk ja Kiinteän käyttöomaisuuden poistot 14 459 mk.

Väestönsuojelulautakunnan käytettävänä olevia kalliosuojien perusparannuksia varten tarkoitettuja varoja käytettiin seuraavasti: Korkeavuorenkadun kalliosuoja 9 800 mk, Vilhovuorenkadun kalliosuoja 5 300 mk, Koskelantien kalliosuoja 775 mk, Orapihlajatie kalliosuoja 2 965 mk, Etumetsän kalliosuoja 2 225 mk, Temppekkadun kalliosuoja 4 000 mk, Siltavuorenrannan kalliosuoja 5 534 mk, Diakonissalaitoksen kalliosuoja 655 mk, Vallilan kalliosuoja 9 882 mk ja Klaarantien kalliosuoja 29 335 mk.

Avustuksia suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille 52 000 mk ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle 80 000 mk.

21. Huoltotoimi¹⁾

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Vuoden 1963 aikana kehittyi sosiaaliturva monessa suhteessa varsin merkittävästi. Uudesta lainsäädännöstä mainittakoon sairausvakuutuslaki, laki elatusavun ennakosta sekä kansaneläkelain mukaisia avuttomuuslisästä koskevat säännökset. Kertomusvuoden aikana annettiin laki huoneenvuokrien sovittelusta Helsingin kaupungissa, jonka lain perusteella sosiaaliministeriö antoi suosituksen kohtuullisiksi vuokriksi.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden lopulla vanhusten väliaikaista asumistukea koskevan esityksen. Sokeiden asumistukijärjestelmä tuli voimaan vuoden alussa.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollossa saavutettiin merkittävä edistysaskel, kun Toukolan hoitokoti avattiin helmikuussa.

Taloudellisessa suhteessa kertomusvuosi ei ollut yhtä hyvä kuin pari edellistä vuotta. Työttömyys lisääntyi vuoden alussa voimakkaasti. Avuntarpeen pääsyyinä oli työttömyys 6.1 %:ssa kaikista huoltoavustustapauksista. Yksinomaan kotiaavustusta saaneiden osalta ko. luku oli 11.2 %.

Huoltoaputapausten lukumäärä oli 19 508, nousu edellisestä vuodesta oli 8.5 %. Lisäys kohdistui pääasiassa kotiaavustuksiin. Huoltoavun kotiaavustustapauksia oli eniten maaliskuussa ja vähiten elokuussa.

Huoltoavun vaikutuspiiri, johon luetaan avustusta saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoineen ja alle 16 vuoden ikäisine lapsineen, käsitti kertomusvuonna 30 535 henkilöä eli 6.3 (ed. v. 6.0) % henkikirjoituksesta väestöstä. Osa sai vain tilapäistä avustusta.

Laitoshuoltosektorilla oli kertomusvuosi varsin vilkas vanhojen rakennusten peruskorjausten ja uusien laitosten suunnittelun ja rakentamisen vuoksi. Roihuvuoren hoivatyyppinen vanhainkoti valmistui vuoden alussa. Huoltoaputapausten osuus Koskelan sairaskodissa hoidetuista väheni edelleen.

---

¹⁾ Kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja huoltotoimen kertomuksen eripainoksessa.

Irtolaisten lukumäärä lisääntyi, samoin päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien, erityisesti nuorten, luku. Ammattiopintoavustusta saaneiden määrä väheni edelleen samoin sotaorpojen työhuoltoa saaneiden lukumäärä.

Huoltotoimen bruttomenot Kansaneläkelaitokselle suoritettuja tukiosakustannuksia lukuun ottamatta nousivat edellisestä vuodesta n. 7.2 mmk ollén kertomusvuonna 38.5 mmk. Nettomenot olivat 27.9 mmk eli n. 6.5 mmk suuremmat kuin edellisenä vuonna. Kansaneläkelaitokselle suoritettut tukiosakustannukset olivat 7 963 815.85 mk.

A. Huoltolautakunta ja sen toiminta

I. Kokoonpano ja kokoukset

Lautakunnan kokoonpano. Huoltolautakuntaan kuului kertomusvuonna 11 jäsentä ja 11 lisäjäsentä, varajäseniä ja varalisjäseniä oli vastaava määrä.

Lautakunnan puheenjohtajana toimi lähetystöneuvos Reino Kuusi ja varapuheenjohtajana rovasti Axel Palmgren. Jäsenet olivat: yllilääk. Johannes Heikkinen, kirjanpit. Lahja Koski, sähköasent. Harry Lindgren, katulähetystyöntek. Arvid v. Martens, toimits. Veikko Porkkala, teol.tri Veikko Päivänsalo, kirjanpit. Aune Salminen, toiminnanjoht. Kalevi Vatanen sekä opetusneuvos Hilja Vilkemaa. Varajäsenet olivat: toimitt. Carl-Johan Berg, rva Tuulikki Helismaa, rva Ester Kivi, pankkivirk. Berndt-Johan v. Konow, siht. Väinö Laitinen, työnjoht. Aarne Lipasti, kansak.op. Hilikka Lukkari, leht. Kielo Ovaskainen, vaat.työntek. Mirjam Parviainen, rva Aino Talvio ja siht. Jaakko Tuominen. Lisäjäseninä olivat lakit.lis. Georg C. Ehrnrooth, ylivahtimest. Eino Hintikainen, fil.maist. Vivan Juthas, rva Jenny Linko, autonkulj. Oiva Lundén, pankkivirk. Anita Martikainen, rva Tyyne Nevalainen, rva Veera Pessi, os.siht. Eva Sallavo, omp. Elsa Salonen ja toiminnanjoht. Irma Turunen. Varalisjäsenet olivat: rva Kerttu Helander, siivooja Vieno Hänninen, kamr. Lauri Karvonen, hallinto-op.kand. Tapio Koivula, pankkivirk. Berndt-Johan v. Konow, rva Cunnel Meinander, kirvesmies Emil Nieminen, kappaomp. Viliina Pyykkö, os. pääll. Jorma Sallamo, kanslisti Siiri Taipale ja omp. Elsa Vainikainen.

Jaostot ja huoltolaitosten johtokunnat. Sosiaaliohjesäännön mukaisesti huoltolautakunta asetti kertomusvuodeksi seuraavat 14 jaostoa: hallintojaoston, omaisuus- ja holhousjaoston, 10 huoltojaostoa, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien ja irtolaishuolto- (PAVI) jaoston sekä työhuoltojaoston.

Hallintojaostoon kuuluivat puheenjohtajana lautakunnan puh.joht. Kuusi sekä jäseninä varapuh.joht. Palmgren, jäsenet v. Martens, Päivänsalo ja Vatanen, huoltotoimen toim.joht. Osmo Toivola sekä huoltoviraston apul.johtajat Eero Haapasalo (1.7. lukien Usko Tiainen), Irja Alho, Harry Walli ja Ensio Lundell.

Omaisuus- ja holhousjaostoon kuuluivat puheenjohtajana huoltotoimen toimitusjohtaja sekä jäseninä Porkkala ja lisäjäsen Ehrnrooth.

Huoltojaostoissa 1—9 ja laitoshuoltojaostossa toimi puheenjohtajana lautakunnan määräämä huoltoviraston apulaisjohtaja sekä jäseninä yksi lautakunnan jäsen ja yksi lisäjäsen, nimittäin 1. jaostossa Porkkala ja Sallavo, 2. jaostossa Salminen ja Lundén, 3. jaostossa Lindgren ja Juthas, 4. jaostossa Salminen ja Nevalainen, 5.

jaostossa Heikkinen ja Linko, 6. jaostossa Koski ja Martikainen, 7. jaostossa Palmgren ja Hintikainen, 8. jaostossa Heikkinen ja Linko, 9. jaostossa Vilkema ja Lundén sekä laitoshuoltojaostossa Kuusi ja Salonen.

PAVI-jaostoon kuuluivat puheenjohtajana ensimmäinen apul.joht. Haapasalo 30.6. asti ja 1.7. lukien apul.joht. Tiainen ja jäsenenä v. Martens ja Hintikainen.

Työhuoltojaoston puheenjohtajana oli ensimmäinen apul.joht. Haapasalo ja 1.7. lukien ensimmäinen apul.joht. Tiainen sekä jäsenenä Vilkema ja Pessi.

Huoltolautakunnan kolmijäseniseen jaostoon, joka oli asetettu selvittämään ja laatimaan suunnitelmaa tilapäisten majoituspaikkojen tarpeesta, kuuluivat puheenjohtajana Heikkinen ja jäsenenä v. Martens ja Vilkema.

Huoltolautakunnan alaisten laitosten johtokuntiin kuuluivat nelivuotiskautena 1961—1964: huoltolaitosten johtokuntaan Päivänsalo, Koski ja Turunen, joista Päivänsalo puheenjohtajana, Tervalammen työlaitoksen johtokuntaan Vatanen, Palmgren ja Salminen, joista Vatanen puheenjohtajana, Tervalammen työlaitoksen huoltoasiain johtokuntaan työlaitoksen joht. Veikko Laajarinne, huoltolan esimies Nikolai Hautaviita ja kansak.op. Aatos Tanskanen, joista Laajarinne puheenjohtajana, sekä työtupien johtokuntaan v. Martens, Lindgren ja Sallavo, joista v. Martens puheenjohtajana.

Kaupunginhallituksen edustajina oli huoltolautakunnassa, hallintojaostossa ja huoltolaitosten johtokunnassa sairaala- ja sosiaalitointa johtava apul.kaup.joht. Eino Uski, omaisuus- ja holhousjaostossa ja työtupien johtokunnassa varat. Aatto Väyrynen, Tervalammen työlaitoksen johtokunnassa hallitusneuvos Arvo Salminen sekä PAVI-jaostossa toimits. Martti Jokinen.

Tilisäännön edellyttäminä kassan sekä arvopaperien ja vakuuksien tarkastajina toimivat huoltolautakunnan valitsevat jäsenet Palmgren ja Salminen.

Kokoukset. Huoltolautakunta kokonaisuudessaan piti vuoden kuluessa 18 kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 296 asiaa. Hallintojaosto kokoontui 12 kokoukseen, joissa käsiteltiin kaikkiaan 124 asiaa tai asiaryhmää. Muilla jaostoilla oli kokouksia seuraavasti:

Jaosto	Kokouksia	Pöytäkirjojen pykälien luku	Jaosto	Kokouksia	Pöytäkirjojen pykälien luku
1	27	378	9	26	334
2	26	272	Laitoshuoltojaosto	34	453
3	26	327	Omaisuus- ja hol-		
4	51	685	housjaosto	11	340
5	27	356	Työhuoltojaosto ...	28	245
6	33	221	PAVI-huoltojaosto	50	1 962
7	26	323			
8	25	349			

Huoltolaitosten johtokunta kokoontui 21 kertaa käsitellen 623 asiaa.

Tervalammen työlaitoksen johtokunnalla oli 11 kokousta ja niissä pidettyjen pöytäkirjojen pykälä yhteensä 122. Tervalammen työlaitoksen huoltoasiain johtokunta kokoontui 37 kertaa ja oli sen käsittelemien pykälien lukumäärä 315.

Työtupien johtokunta kokoontui 13 kertaa käsitellen 119 asiaa.

II. Tärkeimmät päätökset

Yksityisten vanhainkotien tukeminen. Talousarvioon huoltolautakunnan käytettäväksi merkitystä ao. määrärahasta huoltolautakunta jakoi avustuksina kaikkiaan 37 vanhainkodin ja 7 asuntolatyypin vanhustenkodin ylläpitomenoihin helsinkiläisten vanhusten hoitopäivien osalta 310 000 mk. Näissä vanhainkodeissa ja vanhustenkodeissa oli yhteensä 1 230 hoitopaikkaa ja niissä hoidettujen helsinkiläisten vanhusten hoitopäivien luku v. 1962 oli kaikkiaan 380 218 (6.5. 116 §, 16.12. 288 §).

Äiti- ja lapsikotien tukeminen. Huoltolautakunnan talousarvioon merkitystä ao. määrärahasta lautakunta jakoi avustuksina 4:lle Helsingissä toimivalle ja helsinkiläisten tarvetta palvelevalle äiti- ja lapsikodille yhteensä 34 000 mk (4.3. 58 §, 28.11. 265 §).

Vanhusten lomanvietto- ja kesävirkestystoiminnan tukeminen. Talousarvioon huoltolautakunnan käytettäväksi merkitystä ao. määrärahasta jaettiin avustuksina 20:lle vanhusten lomanvietto- ja kesävirkestystoimintaa harjoittavalle järjestölle yhteensä 8 918.80 mk (16.4. 93 §).

Invalidijärjestöjen tukeminen. Talousarvioon merkitystä ao. määrärahasta lautakunta jakoi avustuksina kaikkiaan 10 invalidijärjestölle 153 500 mk helsinkiläisten invalidien omatoimisuuden ja itse-elatuskykyisyyden edistämiseen tähtäävään toimintaan käytettäväksi (6.5. 107 §).

Vapaaehtoista alkoholistihuoltotyötä harjoittavien järjestöjen tukemiseen varatuista määrärahoista huoltolautakunta jakoi avustuksina 4:lle eri järjestölle yhteensä 15 461.10 mk (7.1. 12 §, 16.4. 88 §, 16.12. 296 §).

Muista päätöksistä mainittakoon Alkoholistien hoitokodin (Toukolan hoitokoti) hoitomaksutaksan vahvistaminen (7.1. 7 §); ohjeiden vahvistaminen sokeiden asumistuen myöntämistä varten (7.1. 8 §); huoltoviraston asiamiesosaston organisaation uudistaminen (28.1. 32 §); huoltoavun myöntäminen lakkolaisille (25.2. 54 §); huoltolautakunnan hallintaan tulevien vanhusten asuntoloiden asema huoltolaitosorganisaatiossa (25.3. 77 §); kodinhoidosta perittävien korvausten perusteet (14.6. 141 §); yksityisissä vanhain- ja sairaskodeissa huoltoapuna annetun hoidon velkominen (14.6. 152 §, 12.9. 196 §); kansaneläkettä saavien etuoikeutetun tulon korottaminen (14.6. 155 §); Tervalammen huoltolan ohjesäännön vahvistaminen (23.8. 175 §) sekä ravinto- ja käyttövaranormien korottaminen (7.10. 212 §).

III. Esitykset

Kaupunginhallitukselle tehtiin esityksiä, jotka koskivat mm. seuraavia asioita: tontin varaamista rakennettavaa huoltolautakunnan alaista vanhusten asuntolaa varten (15.2. 53 §); kaupungin yhteismajoitustilannetta (6.5. 102 §); huoltolaitosten suunnitteluun osallistuvan ylihoitajan viran perustamista (14.6. 144 §); vuosilomajan palkkaa vastaavan korvauksen suorittamista työtuvilla huoltosuhteessa työskenteleville (14.6. 150 §); vanhusten päivähoitotoiminnan jatkamista Koskelan sairaskodissa (23.8. 184 §); Koskelan sairaskodin osastorakenteen muuttamista ja henkilökuntakysymyksiä (12.9. 195 §, 21.10. 229 §); huoltolautakunnan ja -viraston nimen muuttamista ja organisaation uudistamista (21.10. 237 §) sekä ns. kroonikko-vaipponen käyttöönottoa Koskelan sairaskodissa (28.11. 262 §).

IV. Lausunnot

Vuoden kuluessa annettiin eri viranomaisille lukuisia lausuntoja, joista osan käsitteli huoltolautakunta, osan lautakunnan hallintojaosto. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: palolaitoksen henkilökunnan ruokailua huoltolaitoksissa (28.1. 26 §); Vihdin Sähkö Oy:n vuokrasopimusta (28.1. 27 §); Riistavuoren vanhainkodin ja henkilökunnan asuinrakennuksen piirustusten hyväksymistä (28.1. 41 §, 14.6. 138 b §); Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin piirin avustamista lievästi sairaiden lasten päivähoidon järjestämiseksi (4.3. 60 §); sokeiden sopeuttamislaitosten ja -kurssien järjestämistä koskevaa valtuustoaloitetta (4.3. 62 §); Koskelan sairaskodin keittiön toiminnan tehostamista (25.3. 70 §); pitkäaikaisesti sairaiden hoitomahdollisuuksia Helsingin vanhustenhuoltolaitoksissa sekä ko. hoidon kehittämistä koskevia suunnitelmia (25.3. 78 §, 16.12. 291 §); Kustaan-kartanon vanhainkodin röntgenosaston ja fysikaalisen osaston järjestelyä (6.5. 106 §); vanhusten vapaa-ajanvietto toimintaa koskevaa valtuustoaloitetta (6.5. 109 §); Koskelan sairaskodin F-rakennuksen muutostyötä (6.5. 112 §, 7.10. 215 §); huoltoviraston huoltotoimistojen työmäärän kasvusta aiheutuvia toimenpiteitä (6.5. 114 §); Suursuon vanhainkodin tonttiasiaa ja piirustuksia (6.5. 118 §, 23.8. 189 §, hall. jsto 4.2. 23 §); komitean asettamista tutkimaan kysymystä Suursuon alueelle rakennettavasta hoitokodista (6.5. 119 §); Myllypuron vanhusten asuntolan rakennusohjelmaa ja piirustuksia (14.6. 148 §, 11.11. 250 §); Tervalammen työlaitoksen kanttiinin voittovarojen käyttöä (14.6. 151 §); vanhusten asumistukea koskevaa asuntokomitean ehdotusta ja valtuustoaloitetta (14.6. 153, 154 §, 7.10. 220 §); lastensuojelulautakunnan perimistöiminnan uudelleenjärjestelyä koskevaa esitystä (14.6. 156 §); Tervalammen maatilan viljankuivatuslaitteiden uusimista (23.8. 172 §); Koskelan sairaskotikomitean mietintöä (23.8. 176 §); tontin vuokraamista Myllypuron alueelta vanhainkotiä varten (23.8. 182 §); vanhusten avohuollon tehostamista koskevia aloitteita (7.10. 206 §); työtupakomitean tehtävän laajentamista (7.10. 207 §); elatusavun ennakosta annetun lain täytäntöönpanoa Helsingissä (7.10. 219 §); laissa avioliittolain muuttamisesta 20.6. sosiaalilautakunnalle uskotun sovittelutehtävän hoitoa Helsingissä (7.10. 221 §); Kumpulän sairaala-alueen ja rakennusten käyttöä (21.10. 234 §); osatyökykyisten työllistämistä koskevaa Tuberkuloosiliiton esitystä (28.11. 258 §); eräille kodinhoitajille luovutettujen asuntojen vuokria koskevaa kirjelmää (28.11. 267 §); Halikon kunnalliskodin ostotarjousta (16.12. 280 §); vanhusten asunto-olojen ym. parantamista (16.12. 293 §); seuraavien vapaiden huoltajärjestöjen toimintansa tukemiseksi anomien avustusten, halpakorkoisten lainojen yms. myöntämistä: Mannerheim-liiton Helsingin osasto (25.3. 73 §); Vanhusten Turva (25.3. 74 §); Helsingin Sokeat (16.4. 84 §); Helsingin Kristillinen Työväen yhdistys ja Helsingin Kristillisen Työväen Naisosasto (6.5. 103 §); Vankeusyhdistys (27.5. 126 §); Svenska befolkningsförbundet i Finland (27.5. 127 §); Omakoti Säätiö (28.5. 134 §); Vita-Bandet i Helsingfors - Helsingin Valkonauhayhdistys (14.6. 147 §); Juutalainen Sairaala (23.8. 171 §); Helsingin A-klinikkasäätiö (12.9. 193 §); Saalem-lähetys (12.9. 194 §); Pelastusarmeija, Kovaosaisten Ystävät ja Suojapirtti (7.10. 209 §); Asuntosäästäjät (21.10. 230 §) sekä Suojapirtti (16.12. 296 §).

Lisäksi annettiin lausunto 26:n eri järjestön anomuksista apurahojen saamiseksi yleishyödyllisten yhdistysten ja laitosten tukemiseen varatusta määrärahasta (16.4. 90 §).

Lautakunnan eri jaostot antoivat viranomaisille ja yksityisille huoltojärjestöille tuhansia yksityisiä henkilöitä ja huollonsaajia koskevia lausuntoja. Eniten pyysivät näitä lausuntoja Valtion Tapaturmatoimisto, Kansaneläkelaitos ja oikeusaputoimisto.

V. Vanhainkotikomitea

Kaupunginhallituksen v. 1959 asettama vanhainkotikomitea jatkoi työtään vanhainkotien ja muiden huoltotoimen alaan kuuluvien huoltolaitosten sijaintikysymysten selvittämiseksi. Samalla on edelleen tutkittu ko. laitosten tyyppikysymystä. Komitean puheenjohtajana on toiminut huoltotoimen toim.joht. Osmo Toivola sekä jäsenenä ylihoit. Lahja Dammert, dipl.ins. Kalevi Korhonen, sosiaalineuvos Paavo Mustala, joht. Arvo Paasivuori, teol.tri Veikko Päivänsalo, arkkit. Sakari Siitonen sekä yllilääk. Lars Tötterman. Komitean sihteerinä toimi apul.joht. Ensio Lundell.

VI. Mustalaisasiain neuvottelukunta

Kaupunginhallituksen kahdeksi vuodeksi kerrallaan asettama mustalaisasiain neuvottelukunta jatkoi työtään mustalaisyksymyksen kokonaisratkaisuun tähtäävien suunnitelmien kehittämiseksi ja mustalaisten sosiaalisen aseman parantamiseksi. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimi teol.tri Veikko Päivänsalo ja jäsenenä lastenhuoll.tark. Margit Törnudd, PAVI-huoltotoimiston toimistoesimies Paavo Ahokas, Helsingin työvoimapiirin apul.piiripääll. Kaarlo Koskenkylä, kiinteistöviraston tonttiasaston pääll. Kalevi Korhonen sekä Mustalaislähetyksen toiminnanjoht. Veikko Piirainen. Sihteerinä toimi varat. Usko Tiainen.

VII. Työtupakomitea

Kaupunginhallituksen v. 1961 asettama työtupakomitea jatkoi työtään huoltolautakunnan alaisen työtupatoiminnan vastaista järjestämistä varten. Puheenjohtajana toimi lähetystöneuvos Reino Kuusi ja jäsenenä huoltotoimen toim.joht. Osmo Toivola, valtuutettu Arvid v. Martens, työtupien joht. Lauri Erikäinen, varat. Aatto Väyrynen, rva Lahja Koski sekä tarkast. Tapani Halonen. Sihteerinä toimi varat. Usko Tiainen.

B. Huoltoviraston ja huoltolaitosten toiminta

I. Henkilökunta, huoneistot, toimistotyö

Henkilökunta. Huoltoviraston ensimmäinen apul.joht., fil.maist. Eero Haapasalo siirtyi eläkkeelle 1.7. Hänen tilalleen valittiin huoltoviraston sihteeriksi, varat. Usko Tiainen. Huoltoviraston perustettuun aktuaarin virkaan nimitettiin valtiot.maist.

Pentti Vuolinka. Eläkkeelle siirtyivät myös kamreeri Arvid Törnblom ja huoltotark. Rakel Airaksinen. Vs. kamreerina toimi ekon. Erkki Kaarnakorpi.

Helsinki-mitalin sai ylivahtimest. Pentti Liimatainen 35 vuoden palveluksesta. Kaupunkiliiton hopeisen ansiomerkin 25 vuoden palveluksesta sai huoltotarkastaja Aune Setälä ja toimentaja Aino Salari, molemmat eläkkeelle siirtyneinä.

Huoneistot ym. Huoltotoimistot pidettiin yleisöä varten avoinna arkisin klo 10—13 paitsi lauantaisin ja juhla-aattona klo 10—12. Asiamiesosastolla, kassa- ja tiliosastolla sekä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien ja irtolaishuoltotoimistossa oli päivävastaanottojen lisäksi määräpäivinä iltavastaanottoja.

Toimistotyö. Huoltoapua, sotilasavustuksia yms. varten asetettujen huoltotoimistojen huoltotarkastajat suorittivat yhteensä 26 146 kotikäyntiä huoltotapausten tutkimiseksi. Toimistojen huoltosisaret suorittivat erityisissä tapauksissa avustusten jaon ja antoivat huoltoa perheissä, joissa oli alaikäisiä lapsia, sairaita, vanhuksia tai muita erityishuoltoa tarvitsevia henkilöitä. Näitä kotikäyntejä oli yhteensä 32 768.

Rekisteritoimistossa kirjoitettiin uusien tapausten osalta 19 205 rivihakemistoliuskaa. Vuoden aikana käsiteltiin 9 626 sairaala- ja poliklinikkahoitoa koskevaa anomusta. Sairaalahoitoanomuksista aiheutui kaikkiaan 1 257 huoltotarkastajien sairaalakäyntiä. Toimisto käsitteli 616 Kansaneläkelaitoksen eläkehakemusta koskevaa lausuntopyyntöä, muiden lausuntojen lukumäärä oli 1 796.

Kodinhoitotoimistoon tehtiin kaikkiaan 5 461 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi.

Työhuoltotoimisto hoiti sotaorpojen työhuoltoon, ammattiopintojen avustamiseen ja invalidihuoltoon kuuluvat tehtävät ja teki esityksiä tai antoi lausuntoja sosiaaliministeriölle ym. yhteensä 3 589 sekä laati 4 443 maksuosoitusta. Toimiston huoltotarkastajat suorittivat yhteensä 597 kotikäyntiä.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien ja irtolaishuoltotoimistoon (PAVI-huoltotoimistoon) ilmoitettiin vuoden aikana kaikkiaan 200 uutta irtolaistapausta, 559 uutta päihdyttävien aineiden väärinkäyttötapausta sekä 678 uutta nuorena tilapäisenä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjänä hoidettua tapausta. Tutkimuksia, kuulusteluja ja puhutteluja suorittivat huoltotarkastajat yhteensä 28 878. Yksityiskohtainen selvitys vuoden aikana irtolaishuollossa olleista 632 henkilöstä, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjänä huolletuista 3 080 henkilöstä sekä nuorina tilapäisinä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjänä huolletuista 1 031 henkilöstä on edempänä ao. luvuissa.

Huoltolautakunnan kokouksessaan 28.1. päättämä asiamiesosaston kokeiluluontoinen organisaationmuutos toimeenpantiin 18.3. Tällöin entiset eläkeasiaintoimisto, holhousasiaintoimisto, huoltoavun korvausasiaintoimisto, lastensuojelun korvausasiaintoimisto sekä oikeus- ja virastoasiaintoimisto lakkautettiin ja niiden tehtävät jaettiin kolmelle perustetulle korvausasiaintoimistolle, A-K-, L-R- ja S-Ö-toimistoille. Kuntain välisten ja valtioon kohdistuvien korvausasiaintoimisto sai tehtäväkseen eräät osaston yhteiset asiat ja toimiston nimi muutettiin yleistoimistoksi.

Yleistoimisto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 762 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 485 huoltolautakunnan ja 277 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Kokonaisuudessaan oli kertomusvuonna lopullisesti selvitettyjä huoltoapua ja lastensuojelua koskevia tapauksia 360. Toisilta kunnilta saapui toimistoon korvausvaatimuksia 305 henkilölle anne-

tusta huollosta. Valtiolta haki yleistoimisto korvauksia ja koski niistä 5 116 huoltoapua tai lastensuojeluhoitoa tai molempia, 146 sotasiirtolaishoitoa ja 14 vähävaraisten äitien lomamatkakustannuksia. Näiden lisäksi toimisto teki valtiolle tilityksen 680 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä sotilasavustuksesta. PAVI-lain 35 §:n 1 momentissa mainittuja tapauksia oli 587.

Yksityisiin avunsaajiin kohdistuvien korvaustoimistojen osalta oli velkomistapauksia vuoden alussa 20 937. Uusia pantiin vireille 3 077 ja lopullisesti selvitettiin 2 178 tapausta, joten velkomistapauksia oli vuoden lopulla 21 836. Huollettavien eläkkeitä oli toimistojen hoidettavana vuoden lopussa 5 454. Holhouskortistossa oli vuoden lopussa 1 794 henkilöä. Eläkkeistä annettiin laitoshoidossa oleville käyttövaroja 938 834 mk ja eläkkeitä välitettiin: kansaneläkkeitä 776 136.44 mk ja muita eläkkeitä 520 014.71 mk eli yhteensä 1 296 151.15 mk.

Kassa- ja tiliosasto vastasi huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan ja näiden alaisten laitosten rahaliikenne- ja kirjanpitotehtävistä. Vuoden aikana saatiin osastolle kolmanneksi kirjanpitokoneeksi aikaisemmin Koskelan sairaskodin käytössä ollut kone. Kirjanpitotilien lukumäärä oli vuoden lopussa n. 1 335 sekä palkkakortteja pidettiin huoltoviraston, lastensuojeluviraston ja Toukolan hoitokodin henkilökunnasta eli yhteensä 1 085 palkansaajasta. Muut laitokset hoitivat palkkakortistonsa itsenäisesti.

Pääkassan kuukausittainen kassanvaihto oli keskimäärin 3 mmk, josta määrästä n. 1/3 suoritettiin shekkeinä; postisiirtotilin kuukauden vaihto oli n. 1.6 mmk.

Huostaanotettua arvo-omaisuutta säilytettiin vuoden päättyessä kaikkiaan 1 999 eri huoltotapauksessa vuoden lisäyksen ollessa 484 tapausta. Suurin osa omaisuudesta oli pankkitalletuksia, joiden yhteismäärä oli 1 643 104.99 mk. Muu osa koostui pääasiassa arvoesineistä, saamamieskirjoista, osakkeista ja obligaatioista.

II. Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

a. Huoltoapulakiin perustuva huolto

Avunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä:

	Luku	%
Yksinäiset miehet ilman lapsia	5 920	30.3
» » lapsia huollettavana	159	0.8
» naiset ilman lapsia	8 328	42.7
» » lapsia huollettavana	1 697	8.7
Avioparit ilman lapsia	1 569	8.1
» lapsia huollettavana	1 835	9.4
Yhteensä	19 508	100.

21. Huoltotoimi

Niiden perheiden luku, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 3 691; nämä jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli										Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Yksinäiset miehet	80	42	27	7	2	1	—	—	—	—	159
Naimattomat naiset	344	27	6	—	1	—	1	1	—	—	380
Muut yksinäiset naiset (lesket, eronneet, erossa asuvat)	577	444	189	63	29	15	—	—	—	—	1 317
Aviopuolisot	604	532	355	185	94	37	17	5	5	1	1 835
Yhteensä	1 605	1 045	577	255	126	53	18	6	5	1	3 691

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 7 623. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaan luettuina oli 30 535, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin keskiväkiluvusta se oli 6.3 %.

Huoltoavun (ennen v:ta 1957 köyhäinhoitoa) vaikutuspiiri on v. 1954—1963 kehittynyt seuraavasti:

V u o s i	Huoltoavun (köyhäinhuollon) vaikutuspiiri	
	Henkilöluku	% väkiluvusta
1954	17 852	4.4
1955	19 133	4.6
1956	20 081	4.8
1957	22 983	5.4
1958	33 716	7.7
1959	35 193	7.9
1960	32 968	7.3
1961	29 430	6.4
1962	28 377	6.0
1963	30 535	6.3

Avuntarpeen syy. Pääsystä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus tai invaliditeetti (päämiehen tai perheessä esiintyvä) ja oli niiden osuus 61.2 %. Vanhuus esiintyi siinä 14.1 %:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 9.0 % ja työttömyys 6.1 %:lla.

Kymmenvuotiskautena 1954—1963 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina seuraava:

Avuntarpeen syy	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963
Vanhuus	19.6	18.1	18.5	14.6	11.7	13.4	12.5	16.6	13.3	14.1
Mielisairaus	16.6	17.0	18.0	17.7	11.7	11.6	11.9	13.1	12.9	11.9
Muut sairaudet ja invaliditeetti	41.8	45.9	45.1	43.1	38.8	41.7	48.2	47.3	52.1	48.3
Vajaamielisyys	1.2	1.1	0.9	2.4	1.4	1.3	1.1	1.2	1.2	1.0
Aviopolison kuolema	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Perheen suurilukuisuus	0.9	0.6	0.6	1.5	1.2	1.2	1.1	0.9	1.0	0.7
Epäsosiaalinen elämäntapa ¹⁾	8.9	9.1	8.5	9.1	8.6	9.4	10.9	10.1	9.9	9.0
Työttömyys	6.4	3.7	2.2	7.8	22.2	16.0	8.0	2.8	1.5	6.1
Muut syyt	4.5	4.4	6.1	3.7	4.2	5.2	6.1	7.8	7.9	8.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Hallitsevina avuntarpeen syinä kaikissa ikäryhmissä 16—19-vuotiaita ja 65 vuotta täyttäneitä lukuun ottamatta oli sairaus ja mielisairaus, vaikkakin niiden suhteellinen osuus iän mukana kasvoi. 70 vuotta täyttäneillä oli pääasiallisena syynä vanhuudesta johtuvat seikat.

Seuraavasta ilmenee avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina eri ikäryhmissä:

Avuntarpeen syy	16-19 v	20-29 v	30-39 v	40-49 v	50-59 v	60-64 v	65 v--
Vanhuus	—	—	—	—	—	—	46.6
Mielisairaus	4.4	9.9	13.0	14.9	15.9	15.1	7.9
Muut sairaudet ja invaliditeetti	25.5	32.1	37.4	48.1	63.6	75.8	44.4
Vajaamielisyys	1.2	0.8	1.6	1.8	1.1	1.1	0.2
Aviopolison kuolema	—	0.3	0.3	0.5	0.2	0.1	(0.01)
Perheen suurilukuisuus	—	0.7	2.0	1.8	0.4	0.1	—
Epäsosiaalinen elämäntapa	5.4	20.3	22.0	13.9	6.5	1.8	(0.01)
Työttömyys	8.4	10.8	11.2	10.1	6.9	3.2	0.1
Muut syyt	55.1	25.1	12.5	8.9	5.4	2.8	0.8
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittivät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) seuraavasti:

Huoltoavun muoto	Päämisiä kaikkiaan
Yksinomaan laitoshuolto	4 477
» kotiaivustus	10 105
Laitoshoidon lisäksi kotiaivustusta	4 926
	<hr/> Kaikkiaan 19 508

¹⁾ Elatusvelvollisuuden laiminlyöminen, perheensä jättäminen tai muu epäsosiaalinen elämäntapa.

21. Huoltotoimi

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakautuivat eri ikäryhmiin seuraavasti:

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—19	232	2.4	266	2.7	498	2.5
20—29	1 161	12.3	842	8.4	2 003	10.3
30—39	1 912	20.2	986	9.8	2 898	14.8
40—49	1 891	20.0	1 144	11.4	3 035	15.6
50—59	2 066	21.8	1 495	14.9	3 561	18.3
60—64	780	8.2	816	8.1	1 596	8.2
65—69	579	6.1	1 069	10.7	1 648	8.4
70—79	640	6.8	2 182	21.7	2 822	14.5
80—	212	2.2	1 235	12.3	1 447	7.4
Yhteensä	9 473	100.0	10 035	100.0	19 508	100.0

Kansaneläkettä tai muuta eläkettä kertomusvuonna saaneita yksinäisiä tai perheellisiä päämiehiä oli 10 323. He jakautuivat seuraavasti:

	Huoltoapua saaneiden päamiesten koko luku	Eläkettä saaneita em. pämiehiä	
		Luku	%
Yksinäiset miehet ilman lapsia	5 920	2 396	40.5
» » lapsia huollettavana	159	15	9.4
» naiset ilman lapsia	8 328	6 609	79.4
» » lapsia huollettavana	1 697	134	7.9
Avioparit ilman lapsia	1 569	951	60.6
Avioparit lapsia huollettavana	1 835	218	11.9
Kaikkiaan	19 508	10 323	52.9

Edellä mainituista 951 lapsettomasta avioparista 516 oli sellaisia, joista kumpikin sai em. eläkettä. Vastaava luku 218 avioparista, joilla oli lapsia huollettavana, oli 21. Jäljelle jäävissä tapauksissa vain päämies sai sanottuja etuisuuksia. Lisäksi oli 147 sellaista tapaus, joissa vain puoliso sai eläkettä, joten eläkettä saaneiden henkilöiden kokonaisluku oli 11 007.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa eri avustusmuotoja käyttäen huolletuista avunsaajista, nimittäin laitoshoidon saaneista yleensä sekä huoltolautakunnan omissa laitoksissa olleista erikseen ja kotivastusta saaneista.

Laitoshoidon

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 8 349 pämiestä ja 1 396 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 9 745 henkilöä (ed. v. 9 588).

Laitoshoitopäivien kokonaislukumäärä oli 1 595 734 (1 577 079), joten henkilöä kohden tuli keskimäärin 163.7 (164.5) hoitopäivää.

Seuraava taulukko osoittaa, miten hoidokit ja huoltopäivät jakautuivat erilaisten laitosten kesken.

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1963
(huoltoaputapausten osalta)

Laitos	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perheen- jäseniä	Kaik- kiaan	Kaik- kiaan	Keskim. hoidettua kokojen
	Miehiä	Naisia	Yh- teensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä	3 081	5 268	8 349	1 396	9 745	1 595 734	163.7
Kaupungin omat laitokset	2 522	4 008	6 530	880	7 410	1 285 302	173.5
<i>Huoltolautakunnan alaiset</i>	613	1 792	2 405	109	2 514	626 573	249.2
Koskelan sairaskoti	346	959	1 305	89	1 394	227 815	163.4
Kustaankartanon vanhainkoti	156	787	943	15	958	286 338	298.9
Roihuvuoren vanhainkoti	71	188	259	13	272	67 540	248.3
Kulosaaren, Torpan ja Hirvihaaran vanhainkodit	87	81	168	2	170	39 614	233.0
Tervalammen työlaitos	53	—	53	—	53	5 266	99.4
<i>Sairaalat</i>	1 003	990	1 993	649	2 642	91 284	34.6
Marian sairaala	393	254	647	65	712	20 069	28.2
Kivelän sairaala	302	393	695	97	792	27 610	34.9
Malmin sairaala	115	158	273	40	313	8 163	26.1
Auroran sairaala	93	123	216	436	652	16 212	24.9
Laakson sairaala	155	103	258	24	282	11 550	41.0
Toipumiskodit	177	67	244	6	250	7 680	30.7
<i>Mielisairaalat ja sielullisesti sairaiden huoltolaitokset</i>	1 035	1 351	2 386	145	2 531	567 445	224.2
Nikkilän sairaala	501	981	1 482	61	1 543	445 017	288.4
Hesperian sairaala	541	358	899	90	989	58 118	58.8
Piritan sairaala	1	56	57	1	58	20 029	345.3
Röykän sairaala	62	53	115	5	120	37 148	309.6
Psykiatriset huoltolaitokset	1	31	32	4	36	7 133	198.1
Muiden omistamat laitokset	842	1 695	2 537	582	3 119	310 432	99.5
<i>Vanhain- ja turvakodit</i>	71	497	568	25	593	125 640	211.9
Vanhainkodit	39	270	309	7	316	91 087	288.3
Lepokodit	27	53	80	4	84	11 632	138.5
Erilaiset invalidikodit	11	5	16	2	18	2 281	126.7
Ensi-Koti	—	64	64	3	67	3 787	56.5
Sophie Mannerheim-koti	—	13	13	1	14	787	56.2
Pelastusarmeijan äitikoti	—	6	6	—	6	294	49.0
Pippingsköldin äitikoti	—	40	40	7	47	3 082	65.6
Emmauskoti	—	48	48	—	48	12 310	256.5
Sekalaiset turvakodit ym.	—	2	2	1	3	380	126.7
<i>Työkodit ja siirtolat</i>	8	5	13	—	13	603	46.4
Uudenmaan työlaitos	8	5	13	—	13	603	46.4
<i>Sairaalat, parantolat yms.</i>	683	1 167	1 850	545	2 395	123 828	51.7
Yleiset ja yksityiset sairaalat	513	770	1 283	509	1 792	39 366	22.0
Työterveyslaitos	16	12	28	1	29	1 232	42.5
Tuberkuloosiparantolat	2	2	4	—	4	606	151.5
Invalidisairaalat ja -hoitolat	18	16	34	4	38	1 916	50.4
Sairaskodit	79	330	409	17	426	66 456	156.0
Sekalaiset hoitolat ja parantolat ...	78	71	149	14	163	14 252	87.4
<i>Mielisairaalat ym.</i>	104	144	248	21	269	60 361	224.4
Kellokosken sairaala	31	56	87	5	92	30 207	328.3
Muut mielisairaalat (paitsi Helsin- gin omat)	73	88	161	16	177	30 154	170.4

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (kursiivi) hoidokkien luvussa niin ikään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sensijaan luonnollisesti täsmäävät.

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 80.5 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 39.3 % huoltolautakunnan alaisten laitosten osalle. Eri

21. Huoltotoimi

laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoidoissa oli 39.3 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren, Hirvihaaran Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa ja Tervallammen työlaitoksessa hoidettiin kaikista laitoshoidosta saaneista 613 miestä ja 1 901 naista eli yhteensä 2 514 henkilöä, mikä edelliseen vuoteen verraten merkitsi 21 henkilön vähennystä.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

Koskelan sairaskoti

Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemaan kertomukseen terveyden- ja sairaanhoidosta sisältyy myös Koskelan sairaskodin lähinnä lääketieteellistä puolta käsittävä osa. Tämän vuoksi on seuraavassa rajoitettu lähinnä muihin tietoihin. Edellä mainittu vuosikertomus on ilmestynyt myös eripainoksena.

Koskelan sairaskodissa jatkuivat saneeraustyöt. F-rakennuksessa oli maistraatin tarkastus 30.10.

Useita sairaanhoitajien ja sairaanhoito-oppilaiden kursseja ja harjoittelujaksoja järjestettiin sairaskodissa. Lisäksi järjestettiin mm. lääkintävoimisteluoppilaille tilaisuus opiskella potilaan yleishoitoa laitoksen eri osastoilla.

Henkilökunnan muutoksista mainittakoon: sisätautien osaston osastolääkäriksi nimitettiin tri Paavo Mäkisara, joka kuitenkin erosi 31.5., ja hänen tilalleen nimitettiin tri Matti Miettinen. Tp. apul.lääkäriksi nimitettiin lääket.lis. Eero Tiula. Kirurgian osaston tp. apulaislääkäriksi nimitettiin lääket.lis. Kaj Turula. Tp. laboratorio-lääkäriksi nimitettiin tri Eva Hirsjärvi.

Eläkkeelle siirtyivät hoitoapul. Anni Toivainen, hoit. Aili Koponen, asunt.hoit. Verna Kempe, os.hoit. Saima Tötterman, hoit. Tyyne Rissanen, puutarh. Einari Lehtonen, apumies Veli Kivinen, os.hoit. Aune Ahonen, os.hoit. Kaarina Rantanen, sair.hoit. Irma Salovaara, vs. os.hoit. Selma Saari ja keittiöapul. Kaarina Ropo.

Helsinki-mitalin saivat: os.hoit. Martta Hyvärinen, yölyhoit. Salli Leppänen, kylvett. Anna Lindfors ja mekaan. Evert Karjalainen. Kaupunkiliiton hopeisen ansiomerkin 25 vuoden palveluksesta sai hoit. Lyyli Seppinen ja 20 vuoden palveluksesta keittäjä Siiri Hyvärinen.

Huollettavat ja hoitopäivät. Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 3 829 tapausta, joista miehiä 974 ja naisia 2 855. Näistä oli osa vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran. Hoidettujen henkilöiden määrä oli 3 222. He jakaantuivat huoltoaputapauksiin ja muihin hoidettuihin seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Huoltoaputapaukset	346	1 048	1 394
Itsemaksavat (huoltoapulain 22 §)	435	1 236	1 671
Ylilääkärin ja apul. ylilääkärin yksityispaikoilla olleet	48	109	157
Yhteensä	829	2 393	3 222

Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavina hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huolto saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Hoitopäivien mukaan oli jako seuraava:

Koskelan sairaskodissa hoidetut	Hoitopäiviä	
	kaikkiaan	keskimäärin hoidettua kohden
Huoltoaputapaukset	227 815	163.4
Itsemaksavat	90 593	54.2
Ylilääk:n ja apul.ylilääk:n yksityispaikoilla olleet	3 694	23.5
Yhteensä	322 102	100.0

Hoitopäivistä tuli huoltoaputapausten osalle 70.7 % ja muiden tapausten osalle 29.3 %.

Hoitopäivien luku hoidettua henkilöä kohti oli kertomusvuonna siis 100.0; hoidettua tapausta kohti oli vastaava luku 84.1 hoitopäivää.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 906 henkilöä ja v:een 1964 jäi 865 henkilöä. Laitoksen työhuoneissa päivisin työskennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto. Sairaskodissa toimi kertomusvuonna edelleen ns. päivähoito-osasto, johon otettiin tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tuki-osaa saavia vanhuksia tahi vanhuksia, jotka sanotun hoidon osalta oli katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi. Päivittäisen kuljetuksen suorittivat laitoksen autot.

Kertomusvuoden aikana oli päivähoitossa 179 henkilöä, jotka kävivät yht. 2 962 kertaa päivähoito-osastossa. Vuoden aikana otettiin hoitoon 164 henkilöä, joista 84 henkilöä suoritti käyntinsä sairaanhoidollisista syistä, 79 sosiaalisista syistä ja 1 molemmista mainituista syistä. Päivähoitossa olleiden hoidosta mainittakoon seuraavaa: fysikaalista hoitoa annettiin 531 kertaa, työterapiakäyntejä oli 707, poliklinikkakäyntejä 408, röntgentutkimuksia ja hoitoja 141 ja laboratoriotutkimuksia 128.

Päivähoito-osastossa hoidetut saivat aterian ja kahvia, lisäksi useat kävivät kylvyssä tai saunassa.

Päivähoito-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotiavustusta tai laitoshoidoa päivähoiton lisäksi.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot	mk	Tulot	mk
Sairaskoti	10 694 350.10	Poliklinikkatulot	19 648.10
Yhteensä	10 694 350.10	Ateriamaksut	168 261.00
		Luontoisedut	12 643.65
		Vuokrat	266 363.00
		Muut tulot	66 631.38
		Yhteensä	533 547.13

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 33.20 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja vastavasti 31.54 mk. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 1.89 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Laitoksen laboratoriossa suoritettiin kaikkiaan 145 762 ja muissa laitoksissa 6 540 laboratoriotutkimusta. Röntgenosastolla oli kävijöitä 2 558 sekä suoritettuja röntgentutkimuksia 9 951 ja Ekg-tutkimuksia 4 134. Fysikaalista hoitoa annettiin 40 236 kertaa.

Kuolemantapauksia sattui kaikkiaan 708.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Sielunhoitotyö sairaskodissa oli Helsingin ev.luterilaisten seurakuntien asettaman sairaalain sielunhoitotyön johtokunnan alaisen sairaalapastorin rov. Lauri Solinin ja maist. Eila Korhosen tehtävänä. Käpylän ja Markuksen seurakunnat pitivät jumalanpalveluksia sairaskodin kirkossa sunnuntaisin klo 12. Osastoilla pidettiin aamu- ja iltahartauksia. Näitten lisäksi pyrittiin painopiste panemaan henkilökohtaiselle sielunhoitotyölle. Eri seurakuntien ja uskonnollisten järjestöjen kuorot ja muut ryhmät esittivät hengellistä ohjelmaa.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. kirjaston avulla. Koskelan sairaskodin kirjasto toimi kertomusvuoden alusta kaupunginkirjaston sairaalakirjaston osastona. Kirjoja lainattiin kirjastosta 11 364 kertaa.

Eri kuorot ja viihdytysryhmät vierailivat laitoksessa kertomusvuonna 32 kertaa. Kanttiini, jonka pito luovutettiin Sairaalapalvelulle, toimi entiseen tapaan.

Elokuvaesityksiä oli kertomusvuonna 24 kertaa.

Koskelan sairaskodin huollettaville järjestettiin kiertoajelu Helsingin uusille asutusalueille. Retkeen osallistui 68 henkilöä. Otaniemessä Servin Mökissä juotiin kahvit.

Työtoiminta. Koskelan Sairaskodissa työskenteli 26 työtupien huollettavaa kaikkiaan 4 713 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskimäärin 15 huollettavaa.

Askarteluosaston kirjoissa oli n. 1 000 potilasta. Päivittäin työskenteli varsinaisissa askartelu- ja kuntouttamistiloissa n. 32 potilasta ja vuodeosastoilla n. 150 potilasta kuukaudessa. Päiväsairaalan käsityöhuoneessa askarteli päivittäin 10—12 potilasta. Fysikaalisen kuntouttamisosaston harjoituskeittiössä pidettiin »keittokoulua», johon osallistui potilaita 3—4 hengen ryhmissä kerran tai kaksi viikossa.

Askartelu- ja kuntouttamistöinä valmistettiin erilaisia pujottelutöitä (pyyheliinoja, pannulappuja, vauvanpeitteitä ym.), kudonnaisia (pienoiskangaspuissa kais-toina valmistettuja lepopeitteitä ja tablettikankaita) sekä mosaiikki-, emali- ja niinitöitä. Laitoksen omaan käyttöön tehtiin harjapusseja ja pesukintaita. Töitä myytiin kaksi kertaa kuukaudessa vuosimyynnin kohotessa 13 300 mk:aan.

Sairaskodin kirkossa oli 31.12.1962—7.1.1963 majoitettuna 50 asunnotonta miestä.

K u s t a a n k a r t a n o n v a n h a i n k o t i

Vanhainkodista siirtyivät eläkkeelle os.hoit. Irja Pulkkinen, puh.välittäjä Rauha Virtanen ja hoitoapul. Elin Siikanen. Kaupunkiliiton hopeisen ansiomerkin 20 vuoden palveluksesta sai os.hoit. Irja Pulkkinen.

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 159 miestä ja 812 naista eli yhteensä 971 henkilöä. Näistä oli huoltoaputapauksia 958. Vanhainkodin sairaas-osastolla oli 11 potilasta apulaisylilääkärin yksityispaikalla ja kaksi naispotilasta oli hoidossa ns. itsemaksavina. Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 802 henkilöä (näistä 18 lomalla olevaa) ja v:een 1964 jäi 811 henkilöä.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuonna 286 338 eli 298.9 päivää keskimäärin huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yhteensä 548.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot	mk	Tulot	mk
Vanhainkoti	4 090 325.97	Ateriamaksut	61 711.50
Yhteensä	4 090 325.97	Luontoisedut	4 318.85
		Vuokrat	104 995.76
		Muut tulot	57 764.35
		Yhteensä	228 790.46

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 14.27 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 13.47 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 1.64 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Huollettavien työ ja askartelu. Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiensa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä ym. Huollettavat hoitivat myös saunojen lämmityksen, yövartioinnin sekä sanomalehtien ja huollettavien postin jakelun ym. Askartelutöinä suoritettiin tekstiili-, olki-, tuohi-, kerni-, muovi-, metalli- ja puutöitä, röntgenkoteloiden valmistusta, kirjansidontaa ym. Tällä tavoin valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6.12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskuksen myymälä. Mainittakoon, että ryijyjä ja taideompelutöitä myytiin myöskin ulkomaille. Kokonaismyynti oli 45 481.51 mk.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 135-paikkaisessa sairaosastossa ja 12-paikkaisessa akuuttisairaiden hoitolassa oli kertomusvuonna 639 potilasta. Poliklinikassa oli lääkärinvastaanotolla käyntien luku 7 998. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 19 094, lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 1 064 näytettä. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 8 695 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 763. Ekg-tutkimuksia oli 519. Kuolemantapauksia oli yhteensä 85.

Kustaankartanon laitossairaalan toimintaa on selostettu tarkemmin Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemassa terveyden- ja sairaanhoitoa koskevassa julkaisussa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Juhlasalissa pidettiin suomenkielisiä jumalanpalveluksia 56 ja ruotsinkielisiä 13. Ehtoollisjumalanpalveluksia oli 4. Lisäksi pidettiin hartaushetkiä ja jumalanpalveluksia osastoilla ja eri yhteisöt kävivät laitoksessa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Seurakuntien diakoniakeskus palkkasi yhteisesti Kustaankartanon ja Roihuvuoren vanhainkotiin henkilökohtaisen sielunhoidon työntekijäksi naisteologin.

Laitoksen kirjastosta, joka kertomusvuonna siirtyi kaupunginkirjaston laitoskirjaston osastoksi, lainattiin vuoden aikana 8 579 teosta. Huollettavien käytössä oli lisäksi päivä- ja aikakauslehtiä yhteensä 386 vuosikertaa.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät ohjelmalliset vierailut, askartelutuotteiden myyjäistilaisuus, 52 elokuvanäytöstä, keskusradio, kerhotoiminta jne. Vanhusten omatoimisesti toimittama »Iltarusko»-niminen lehti ilmestyi 8 numerona. Ylipormest. Lauri Aho puhui jouluaaton juhlassa.

Kustaankartanon vanhusten Kartanokerho järjesti ohjelmallisia illanviettoja kevätkaudella 19 ja syyskaudella 10 kertaa.

Vanhainkotiin hankittiin 2 televisiota.

Perinteellinen matka Runeberg-laivalla tehtiin 10.7. Helsingin itä-saaristoon. Helsingin ruotsalainen Lions Club järjesti ruotsia puhuville vanhuksille n. 2 t kestäneen autoajelun.

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen

Roihuvuoren vanhainkoti, joka valmistui kertomusvuonna, on hoivatyypinainen laitos. Maistraatin suorittama lopputarkastus oli 11.1. ja Uudenmaan läänin sosiaali-huollon piiritarkastaja suoritti 22.1. käyttöönhyväksymistarkastuksen. Ensimmäiset huollettavat otettiin 24.1. Huhtikuun loppuun mennessä oli kaikki paikat täytetty. Vanhainkodin luovutus- ja vastaanottotilaisuus pidettiin 18.7. Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodit toimivat Roihuvuoren vanhainkodin alaisina.

Huollettavat. Roihuvuoren, Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 442 henkilöä, joista 158 miestä ja 284 naista. Hoitopäiviä oli 107 154 eli keskimäärin 242.4 päivää huollettavaa kohti. Edelliseltä vuodelta oli jäljellä 105 henkilöä ja v:een 1964 jäi 321 henkilöä. Hoitovuorokausista tuli Roihuvuoren vanhainkodin osalle 67 540 vrk.

Menot ja tulot. Roihuvuoren vanhainkodin ja sen alaisten laitosten menot ja tulot jakaantuivat seuraavasti:

	Menot mk	Tulot mk
Roihuvuoren vanhainkoti	1 774 132.43	93 352.72
Hirvihaaran vanhainkoti	157 909.80	7 917.40
Kulosaaren vanhainkoti	73 215.39	2 330.08
Torpan vanhainkoti	77 945.87	2 124.61
Yhteensä	2 083 203.49	105 724.81

Tulot koostuivat seuraavista eristä:

	mk
Ateriamaksut	37 121.95
Luontoisedut	5 754.97
Vuokrat	51 692.82
Muut tulot	11 155.07
Yhteensä	105 724.81

Bruttokustannus huollettua ja vuorokautta kohden oli Roihuvuoren vanhainkodissa 26.27 mk ja nettokustannus, eli laitoksen tulot tästä vähennettynä, hoitomaiksutuloja lukuun ottamatta, 24.89 mk. Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkotien osalta olivat vastaavat luvut keskimäärin 7.80 mk ja 7.49 mk.

Kustannukset huollettavien ja henkilökuntien ruokailusta olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 2.06 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Roihuvuoren, Kulosaaren ja Torpan vanhainkotien lääkärinä toimi koko kertomusvuoden Roihuvuoren vanhainkodin apul.ylilääk. Tuomo Kauppinen. Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa lääkäri kävi kolmen viikon välein eli kertomusvuoden aikana 17 kertaa kummassakin laitoksessa.

Hirvihaaran vanhainkodin lääkärinä toimi edelleenkin Kellokosken sairaalan ylilääk. Paavali Alivirta.

Roihuvuoren vanhainkodin poliklinikkakäyntien lukumäärä oli kertomusvuonna yhteensä 330. Laboratoriotutkimusten lukumäärä oli 11 399. Fysikaalista hoitoa annettiin 1 846 kertaa. Vuoden kuluessa oli 276 ryhmävoimistelutilaisuutta, joihin osallistui 3 508 potilasta.

Roihuvuoren ja pienten vanhainkotien potilaita on tarpeen mukaan lähetetty Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpideosastoille hoitoa ja tutkimuksia varten. Kuolemantapauksia oli yhteensä 27.

Sielunhoitotyö ja muu henkinen huolto. Roihuvuoren vanhainkodin sielunhoitotyöstä huolehti rov. Eino Alitalo 1.7. lukien. Hartaustilaisuuksia osastoilla pidettiin 34 kertaa ja keskusradion välityksellä 6 kertaa. Ehtoollistilaisuuksia oli 7. Lisäksi oli eri seurakuntien ja järjestöjen edustajien vierailuja. Ruotsinkielisille huollettaville pidettiin 6 hartaustilaisuutta.

Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon vanhainkodin pappi, fil.tri Paavo Päivänsalo. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa kerran kuukaudessa. Paikalliset seurakunnat järjestivät myös hartaushetkiä Kulosaaren vanhainkodissa ja Torpan vanhainkodissa.

Roihuvuoren vanhainkodin kirjasto toimi kaupunginkirjaston laitoskirjaston osastona. Se oli avoinna kolme kertaa viikossa kesäkuusta alkaen. Hirvihaaran vanhainkodissa oli oma kirjasto, jossa oli n. 300 kirjaa. Kulosaaren ja Torpan vanhainkotien huollettavat käyttivät myös kaupunginkirjaston sivukirjastoja.

Viihdytystoiminta. Roihuvuoren vanhainkodin kanttiini, joka vuokrattiin Sairaalapalvelulle, oli toiminnassa 16.4. lukien. Eri seurakuntat ja yhteisöt sekä yksityiset taitelijat järjestivät kaikissa laitoksissa useita viihdytystilaisuuksia. Elo-syyskuun aikana järjestettiin huollettaville yhteensä 3 automatkaa, joihin heitä osallistui 205.

Kustaankartanon vanhainkodissa järjestettyihin elokuvaesityksiin kuljetettiin huollettavia Roihuvuoren, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeista.

Roihuvuoren vanhainkotiin hankittiin 3 televisiota ja Kulosaaren vanhainkotiin 1 televisio.

Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yhteensä 107 vuosikertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askartelutoimintaan osallistui kertomusvuonna 160 huollettavaa. Askartelutuotteiden myynti nousi 12 910.32 mk:aan.

Vanhainkotien huollettavat osallistuivat erilaisiin talous- ym. töihin, josta heille maksettiin uutteruusrahaa.

Hirvihaaran vanhainkodissa oli puutarha, sikala ja kanala, joiden tuotteiden arvo nousi kertomusvuonna 4 047.20 mk:aan.

Tervalammen työlaitos

Sosiaaliministeriö oli 24.4.1962 tekemällään päätöksellä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta 10.2.1961 annetun lain 11 §:n 2 momentin nojalla hyväksynyt Helsingin kaupungin omistamassa, Vihdin pitäjässä Tervalammen kylässä sijaitsevassa Tervalammen työlaitoksessa nykyisin olevan, 70 hoitopaikkaa käsittävän

alkoholistihuolto-osaston sanotussa lainkohdassa edellytetyksi Tervalammen huoltola-nimiseksi huoltolaksi 1.1.1962 lukien. Työlaitospuolella oli 87 hoitopaikkaa. Sosiaaliohjaajaksi valittiin sosion. Pentti Lehti 1.5.

Huollettavat. Laitoksen kirjoissa oli yhteensä 872 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa, karkumatalla tai sairaalassa.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 53 henkilöä. Vuoden alussa oli näitä 15 miestä ja vuoden aikana otettiin 12 uutta ja vuoteen 1964 jäi 16 huollettavaa. Kirjoissa olevien määrä vuoden päättyessä oli 116.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla hoidettiin vuoden aikana huoltolaosastossa 189 miestä. Vuoden alussa oli laitoksessa 45 ja vuoden päättyessä lsnä 53. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 78.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli laitoksessa 338 eri miestä (kirjoissa 557).

Huoltopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 50 590. Ne jakaantuivat seuraavasti:

	Hoitopäiviä
Huoltoapulain nojalla hoidetut	5 266
PAV-lain nojalla hoidetut	16 472
Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla hoidetut	28 852

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 607 877.94 mk ja bruttotulot 315 537.20 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 86 272.02 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 12.02 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 5.78 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan tappio, saadaan nettomenoksi 7.48 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, navetta-, sikala-, talli-, rakennus-, metsä-, talous- ym. töissä kaikkiaan 37 699 työpäivää. Heidän laskettiin työllään korvanneen joko itse saamansa tai niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 65 975.80 mk:n arvosta, mistä summasta 58 497.40 mk oli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla työlaitoksessa olevien osuutta.

Terveystenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla kävi kaikkiaan 380 miestä. Käyntien luku oli 1 820. Erikoistutkimuksissa oli poliklinikoilla Helsingissä 345 käyntiä. Hammaslääkärikäyntien luku oli 262.

Henkinen huolto. Huollettaville on mahdollisuuksien mukaan ja kunkin työkyvyn huomioon ottaen järjestetty työterapiaa. Suurin osa huollettavista on lisäksi osallistunut sosiaaliohjaajan järjestämiin ryhmäterapiatilaisuuksiin ja yksilöterapiaan.

Hartaustilaisuuksia oli 16 kertaa. Kansan Raittiusapu -niminen yhdistys järjesti kaksi juhlaa, lisäksi oli yksi teatteriesitys, urheilu- ym. kilpailuja. Huollettavien käytettävissä oli radio, televisio, sanoma- ja aikakauslehtiä, kirjasto, harrastusvälineitä ym.

Maatila. Tilalla oli peltoa ja niittyjä 148.71 ha, josta puutarhaa 4.5 ha sekä metsää 552.76 ha. Tämän lisäksi viljeltiin vuokraamaa 10 ha. Viljelyksessä pyrittiin voimaperäiseen puutarha- ja juurikasvien viljelyyn. Tärkeimmät viljellyt kasvit ja vastaavat satomäärät ilmenevät seuraavasta:

Kasvi	Viljelysala ha	Sato	
		kaikkiaan kg	hehtaaria kohden, kg
Ruis	4.24	3 015	711
Kevätvehnä	29.00	41 583	1 434
Ohra	9.03	19 390	2 135
Kaura + herne	22.72	64 775	2 851
Peruna	7.31	71 150	9 733
Heinä	28.00	88 235	3 151
Lanttu	1.00	18 300	18 300

Satotulokset kärsivät erityisesti savimailla kertomusvuonna vallinneesta poikkeuksellisesta kuivuudesta.

Hevosia oli 7 ja hevostyöpäiviä suoritettiin 1 786.

Traktoreita oli 6. Nautakarja käsitti vuoden alussa 50.6 ja lopussa 52.8 nautayksikköä. Koko karjan keskituotanto oli tarkastusvuonna 1962/63 3 374 kg maitoa ja 174 kg rasvaa, rasvaprosentin ollessa 4.4. Tilalla tuotettiin tarkastusmaitoa 155 411 kg. Sikalassa oli vuoden alussa 580 ja vuoden lopussa 454 eläintä. Vuoden kuluessa myytiin ja teurastettiin 823 sikaa.

Kotiaivustukset

Aikaisemmin mainituista 19 508 päämiehestä sai kertomusvuonna huoltoapua kotiaivustuksen muodossa 15 031, joista 10 105 pelkästään kotiaivustusta, loppuosan ollessa sellaisia, jotka kotiaivustuksen ohella saivat joko itselleen tahi jollekin perheenjäsenelleen laitoshoittoa.

Kotiaivustukset annettiin osittain rahana, osittain vaatteiden, polttopuiden, lääkkeiden ym. luontoismuodossa. Kuukausittain tapausta kohden laskettu kotiaivustus on viime vuosina ollut keskimäärin seuraava:

Vuosi mk	Vuosi mk	Vuosi mk	Vuosi mk	Vuosi mk
1959 69.18	1960 84.61	1961 83.20	1962 88.68	1963 103.81

b. Irtolaislakiin perustuva huolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaisuudessa oli kertomusvuonna kaikkiaan 632 eri henkilöä, joista 255 miestä ja 377 naista. Irtolaisten lukumäärä on viime vuosina ollut seuraava:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1954	385	581	966	1959	238	462	700
1955	369	567	936	1960	204	422	626
1956	306	483	789	1961	178	372	550
1957	284	452	736	1962	203	329	532
1958	273	471	744	1963	255	377	632

21. Huoltotoimi

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 200. Viime vuosina on uusien irtolaisten luku ollut seuraava:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1954	129	112	241	1959	80	106	186
1955	117	103	220	1960	69	91	160
1956	84	74	158	1961	64	67	131
1957	112	72	184	1962	87	78	165
1958	88	98	186	1963	114	86	200

Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen nojalla, jota on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	36	14.1	71	18.8	107	16.9
Työn vieroksuminen	122	47.8	223	59.2	345	54.6
Kerjuu	3	1.2	1	0.3	4	0.6
Ammattihaureus	—	—	78	20.7	78	12.4
Muu peruste ¹⁾	94	36.9	4	1.0	98	15.5
Yhteensä	255	100.0	377	100.0	632	100.0

Uusien miespuolisten irtolaisten kohdalla oli »työn vieroksuminen» yleisin peruste, 50.0 %, muun perusteen osuus oli 29.8 % ja kuljeksivan elämän 19.3 %. Naispuolisista uusista irtolaisista oli suurin osa 51.2 % joutunut huoltoon työn vieroksumisen, 25.6 % ammattihaureuden ja 22.1 % kuljeksivan elämän perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpiteitä sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukkoa laadittaessa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	19	7.4	24	6.4	43	6.8
Kotikuntaan lähettäminen	17	6.7	24	6.4	41	6.5
Irtolaisvalvonta	166	65.1	148	39.2	314	49.7
Työlaitos	16	6.3	72	19.1	88	13.9
Pakkotyö	—	—	11	2.9	11	1.7
Jälkivalvonta	37	14.5	98	26.0	135	21.4
Yhteensä	255	100.0	377	100.0	632	100.0

¹⁾ Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehdyihin rikoksiin, kuten väkijuomien luvattomaan myyntiin.

Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 18.0 %, jäi varoitustasteelle 16.0 %, valvonta-asteelle 54.5 %, työlaitoksessa tai pakkotyössä oli 4.0 % ja jälkivalvon-
nassa 7.5 %.

Useissa tapauksissa toimitettiin irtolaisia työlaitokseen tai pakkotyöhön poliisin toimesta, koska irtolaislain mukaan poliisipäälliköllä oli oikeus tehdä esitys irtolaisen huoltolaan lähettämistä ilman edellä käyviä lievempiä toimenpiteitä, milloin tämä oli kahden viimeisen vuoden kuluessa ollut työlaitoksessa, pakkotyössä tai vapaus-
rangaistusta kärsimässä.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitoksessa oli kaikkiaan 20 392, josta 2 901 miesten ja 17 491 naisten. Näihin lukuihin eivät sisälly huoltopäivät pakkotyössä, koska niistä ei aiheudu kunnalle mitään kustannuksia.

Aviosuhde ja syntyperä. Aviosuhteen mukaan ryhmittäytyvät irtolaiset seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	148	58.0	210	55.7	358	56.6
Naineita	66	25.9	102	27.1	168	26.6
Leskiä	3	1.2	14	3.7	17	2.7
Eronneita	38	14.9	51	13.5	89	14.1
Yhteensä	255	100.0	377	100.0	632	100.0

Aviottomina syntyneitä ¹⁾ oli kaikista irtolaisista 34 eli 5.4 %. Miehistä erikseen oli aviottomia 3.5 % ja naisista 6.6 %.

Ikä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaishuollossa olevista oli seuraava:

	18—20 v ²⁾ %	21—29 v %	30—39 v %	40—49 v %	50 v— %	Yhteensä %
Miehiä	3.9	23.5	28.6	22.8	21.2	100.0
Naisia	15.4	28.4	23.6	18.3	14.3	100.0

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 278 eli 44.0 % kaikista, miehistä erikseen 147 eli 57.6 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 42.0 %.

c. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon alalla tapahtui v. 1962 merkittäviä muutoksia. Silloin tuli vuoden alussa voimaan 10.2.1961 annettu laki päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta, jolla kumottiin v. 1936 annettu alkoholilaki ja v. 1947 annettu laki juopuneina tavattujen henkilöiden raittiushuol-
lostosta eräissä tapauksissa.

¹⁾ Tuntematonta syntyperää olevat mukaan luettuina. ²⁾ Irtolaiskäsittelyä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

Uuden lain piiriin kuuluvat paitsi alkoholin myös muiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjät. Päihdyttävillä aineilla tarkoitetaan laissa paitsi alkoholipitoista myös sellaista lääke- tai muuta ainetta, joka voi saattaa sen käyttäjän päihtyneeksi tai siihen verrattavaan tilaan. Tällaisiin aineisiin kuuluvat mm. morfiini ja sen johdannaiset, uni-, piristys- ja särkylääkkeet sekä erilaiset teknilliset alkoholipitoiset aineet, kuten pulituuri, suu- ja hajuvedet yms.

Lain mukaan käsitellään nuorena väärinkäyttäjänä 18—24-vuotiasta tilapäisesti päihdyttävää ainetta väärinkäyttävää henkilöä ¹⁾).

Vanhan lainsäädännön aikana sovellettiin näihin henkilöihin raittiushuoltotoimenpiteitä. Näihin nuoriin henkilöihin sovelletaan lievempiä huoltotoimenpiteitä eli neuvontaa ja ohjausta sekä valvontaa. Myös varsinaisten päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien joukossa on alle 24-vuotiaita henkilöitä, joiden osalta saattavat tulla kysymykseen kaikki lain edellyttämät huoltotoimenpiteet, myös esim. huoltola-hoito.

Huollettavien lukumäärä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 4 111 henkilöä. He jakaantuivat seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Väärinkäyttäjänä huolletut	2 896	184	3 080
Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjänä huolletut	1 003	28	1 031
Yhteensä	3 899	212	4 111

Seuraavassa selvityksessä on ensin käsitelty varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut ja sen jälkeen nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut henkilöt.

Varsinaiset väärinkäyttäjät. Varsinaisina väärinkäyttäjinä huollettuja henkilöitä oli kertomusvuonna siis 3 080. Luku oli 10.1 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Viime vuosina on huollettu seuraavat määrät varsinaisia väärinkäyttäjiä:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1954	3 186	268	3 454	1959	2 475	207	2 682
1955	3 206	276	3 482	1960	2 585	200	2 785
1956	3 017	258	3 275	1961	2 754	189	2 943
1957	3 030	256	3 286	1962	2 625	172	2 797
1958	2 996	270	3 266	1963	2 896	184	3 080

Kertomusvuoden kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 2 368 miestä ja 153 naista eli yhteensä 2 521 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatkohuoltoa, kun sen sijaan ensi kertaa vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 528 miestä ja 31 naista eli kaikkiaan 559 henkilöä.

¹⁾ Ko. lain 1 §:n 2. mom. mukaan sovelletaan lakia 18—24-vuotiaaseen, joka kuuden viimeksi kulu-
neen kuukauden aikana on tavattu päihtyneenä julkisessa tilaisuudessa tai julkisessa paikassa tai niiden välittömässä läheisyydessä tai johon päihtymisen takia on sovellettu rikoslain voimaanpanemisesta
annetun asetuksen 21 §:ssä säädettyjä toimenpiteitä tahi joka käyttää päihdyttäviä aineita ilmeiseksi
vahingoksi itselleen tai muille.

Näistä ns. uusia päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjii on viime vuosina ollut seuraavasti:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1954	685	68	753	1959	396	30	426
1955	720	73	793	1960	481	25	506
1956	649	38	687	1961	529	31	560
1957	644	61	705	1962	526	31	557
1958	612	63	675	1963	528	31	559

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakautuivat väärinkäyttäjät seuraavasti:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus	27	0.9	—	—	27	0.9
Rattijuoppous	33	1.1	—	—	33	1.1
Häiriö tai pahennus	1 523	52.6	102	55.4	1 625	52.7
Päihtymystapaukset	928	32.1	67	36.4	995	32.3
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti ..	30	1.0	—	—	30	1.0
Ansiotyön laiminlyönti	9	0.3	—	—	9	0.3
Rasitus	16	0.6	—	—	16	0.5
Huoltoavun tarve	5	0.2	2	1.1	7	0.2
Vapaaehtoisuus	325	11.2	13	7.1	338	11.0
Yhteensä	2 896	100.0	184	100.0	3 080	100.0

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toimenpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	419	14.5	16	8.7	435	14.1
Valvonta	1 143	39.5	92	50.0	1 235	40.1
Huoltola (päättös)	273	9.4	20	10.8	293	9.5
Huoltola (täytäntöönpanu)	422	14.6	32	17.4	454	14.7
Sairaala- tai muu laitoshoido	181	6.2	6	3.3	187	6.1
Jälkivalvonta	458	15.8	18	9.8	476	15.5
Yhteensä	2 896	100.0	184	100.0	3 080	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle valtaosa eli 42.0 %, valvontaan 40.1 %.

Aviosuhde. Aviosuhteen mukaan ryhmittäivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 164	40.2	42	22.8	1 206	39.2
Naimeita	1 213	41.9	75	40.8	1 288	41.8
Leskiä	54	1.9	13	7.1	67	2.2
Eronneita	465	16.0	54	29.3	519	16.8
Yhteensä	2 896	100.0	184	100.0	3 080	100.0

21. Huoltotoimi

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olevista olivat:

	Alle 18 v	18—20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v—	Kaikkiaan
Luku	—	13	364	901	928	874	3 080
%	—	0.4	11.8	29.3	30.1	28.4	100.0

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä oli lääkeaineiden väärinkäyttäjiä 26, joista 3 naista. Suurin osa lääkeaineiden väärinkäyttäjistä oli 30—49-vuotiaita.

Huoltotoimenpiteen ja käytetyn aineen mukaan jakaantuivat lääkeaineiden väärinkäyttäjät seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Käytetty aine											
	Morf. yms.		Muu lääkeaine		Alk. + morf.		Alk. + muu lääkeaine		Morf. + muu lääkeaine		Alk. + morf. + muu lääkeaine	
	Mp.	Np.	Mp.	Np.	Mp.	Np.	Mp.	Np.	Mp.	Np.	Mp.	Np.
Neuvonta ja ohjaus	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Valvonta	1	1	6	—	—	—	8	2	—	—	—	—
Huoltolahoito (päätös)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Huoltolahoito (täytöntönpantu)	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Sairaala- tai muu laitoshoido ...	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Jälkivalvonta	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Yhteensä	1	1	6	—	—	—	16	2	—	—	—	—

Nuoret tilapäiset väärinkäyttäjät. Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletuista 1 031 henkilöstä oli 1 003 miespuolista ja 28 naispuolista. Heistä oli 353 ollut jo aikaisemmin huollon kohteena; uusia oli siten 678.

Huoltotoimenpiteitä on sovellettu viime vuosina seuraaviin henkilömääriin:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1954	685	24	709	1959	790	18	808
1955	688	20	708	1960	770	24	794
1956	607	11	618	1961	838	15	853
1957	714	11	725	1962	938	19	957
1958	720	22	742	1963	1 003	28	1 031

Huoltotoimenpiteet, aviosuhde. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä aviosuhteen mukaan ryhmittäytyivät po. huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	810	80.8	25	89.3	835	81.0
Valvonta	193	19.2	3	10.7	196	19.0
Yhteensä	1 003	100.0	28	100.0	1 031	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 22 naista ja 656 miestä, sovellettiin 21 naiseen sekä 610 mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja ohjausta ja muihin valvontaa. Huollon perusteena oli 1 022 tapauksessa päihtymystapaukset ja 9 tapauksessa vahingollisuus.

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	839	83.6	22	78.6	861	83.5
Naineita	157	15.7	6	21.4	163	15.8
Eronneita	7	0.7	—	—	7	0.7
Yhteensä	1 003	100.0	28	100.0	1 031	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	18—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	315	716	1 031
%	30.6	69.4	100.0

Uusista tapauksista 18—20-vuotiaiden osuus oli hieman suurempi, 38.5 %.

d. Toukolan hoitokoti

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon piirissä oli jo usean vuoden ajan todettu, että maassamme toimitettiin huoltoloihin varsin runsaasti sellaisia henkilöitä, joilla hoidon päätyttyä ei ollut asuntoa eikä työtä ja jotka senvuoksi joutuivat lyhyemmän tai pitemmän ajan harhailemaan kaupungissa asuntoa ja työtä etsien. Tällaiset asunnottomat ja työttömät henkilöt antautuivat helposti uudelleen päihdyttävien aineiden käyttöön siitä aiheutuvine haittavaikutuksineen ja kallis hoito huoltolassa meni tällöin hukkaan. Koska päihdyttävien aineiden väärinkäyttö aiheuttaa myös usein voimakkaiden jännitystilojen muodostumista perheen keskuudessa ja sellaiset jännitystilat saattavat helposti johtaa väkivaltaisuuksiin, on tarpeellista voida sijoittaa häiriötä aiheuttava perheenjäsen joksikin aikaa eroon perheestään täysihoitokotiin, millä toimenpiteellä jännitystila saadaan laukeamaan. Sopivaksi katsotun ajan jälkeen voi perheestään erotettu henkilö palata omaan kotiinsa rauhallisemman ilmapiirin vallitessa.

Huoltolautakunta teki 17.4.1961 kaupunginhallitukselle esityksen Toukolan Omakoti Oy:n omistaman Kustaa Vaasan tie 13:ssa sijaitsevan kaksikerroksisen rakennuksen ostamiseksi tätä tarkoitusta varten. Kaupunginvaltuuston hyväksyttyä esityksen aloitettiin talon kunnostamistyöt syksyllä 1962.

Kaupunginhallitus vahvisti 20.12.1962 Toukolan hoitokodille yleiset toimintaohjeet ja kertomusvuonna 15.1. vahvistettiin kodin järjestyssääntö.

Hoitokoti luovutettiin huoltolautakunnalle 10.2. ja sen perustamiskustannukset kohosivat 163 625.35 mk:aan. Täysihoitokoti käsitti lopullisessa muodossaan 22 hoitopaikkaa. Rakennuksessa on 10 asukkaalle varattua huonetta, ruokailuhuone, keittiö, keittokomero, sauna, askarteluhuone ja varastotilat sekä johtajalle varattu 2 huonetta ja keittiön käsittävä asunto.

Kaupunginvaltuuston oikeuttamana huoltolautakunta vahvisti 7.1. hoitokodissa annettavasta täysihoidosta perittävän korvauksen 6 mk:ksi hoitovuorokaudelta (aamupuuro, lounas ja päivällinen), paitsi niiden osalta, jotka nauttivat vain yhden

21. Huoltotoimi

varsinaisen aterian (aamupuuro ja päivällinen) 5 mk:ksi vuorokaudelta. Hoitomaksuun sisältyi lisäksi henkilökohtaisen puhtauden ylläpito, mikä oikeutti mm. saunan käyttöön kahdesti viikossa ja vaatteiden pesettämiseen.

Toukolan hoitokoti aloitti toimintansa 11.2. Kertomusvuoden aikana toimi hoitokodin johtajana (PAVI-huoltotoimiston) sosiaalityöntek. Kaarlo Sopenan ja kodin emäntänä hänen vaimonsa Toini Sopenan.

Hoitokodissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 77 eri miestä, joista 5 oli kaksi kertaa. Hoitovuorokausien luku oli 5 768, joista itsemaksavien hoitovuorokausia 4 563 ja näistä saatiin hoitomaksuja 24 206 mk. Huoltolautakunta maksoi 1 205 vuorokaudesta 7 038 mk. Bruttokustannukset asukasta ja hoitovuorokautta kohden olivat 8.49 mk ja nettokustannukset 2.56 mk.

Toukolan hoitokodin menot ja tulot olivat:

Menot	mk	Tulot	mk
Palkkamenot	22 005.62	Hoitomaksut:	
Ravintomenot	12 112.05	Itsemaksavat	24 188.00
Lämpö- ja valo	3 598.51	Huoltolautakunta	6 934.00
Sekalaiset menot	11 238.59	Henkilökunnan ruokailu	1 205.75
		Vuokrat	1 859.40
	<u>Yhteensä</u> 48 954.77		<u>Yhteensä</u> 34 187.15

Nettomenot olivat 14 767.62 mk.

Sekalaiset menot koostuivat seuraavista eristä:

	mk		mk
Keittiöliesi	2 197.92	Kaluston hankinnat	1 566.50
Puhtausmenot	946.64	Työtarvikkeita	646.07
Puhelin	151.05	Sekalaista	2 635.71
Vesi	3 104.70		
		<u>Yhteensä</u>	<u>11 248.59</u>

Keskimääräinen hoitoaika kaikkien hoidettujen osalta oli kertomusvuonna n. 75 vrk. Kodista poistuneiden osalta se oli n. 53 vrk. Niiden miesten keskimääräinen hoitoaika, jotka olivat kodissa 31.12. oli 128 vrk.

Toukolan hoitokodissa hoidetut ikäryhmittäin hoitoajan pituuden mukaan ilmevät seuraavasta:

Ikä, vuotta	Hoitovuorokausia							Yhteensä
	1-9	10-30	31-60	61-100	101-150	151-200	200-	
20-24.....	—	—	1	—	—	—	—	1
25-29.....	1	2	1	1	—	—	—	5
30-34.....	1	2	3	1	—	1	4	12
35-39.....	3	3	1	1	—	2	1	11
40-44.....	1	9	6	2	1	3	1	23
45-49.....	2	3	1	1	1	1	1	10
50-54.....	1	3	5	2	1	1	1	14
55-59.....	—	—	1	—	—	—	—	1
Yhteensä	9	22	19	8	3	8	8	77

Hoitokodissa hoidettujen jakauma oli 31.12. seuraava:

Kodista poistettiin juopottelun takia	33
Muusta syystä poistuneet (kuntoutuneina)	20
Syytä ilmoittamatta poistuneet	2
Jäljellä 31.12.	22
<hr/>	
Kertomusvuoden aikana hoidettiin yhteensä	77

Toukolan hoitokodissa pidettiin kertomusvuoden aikana 89 ryhmäkokousta, joihin osallistui 1 719 henkilöä. Lisäksi hoidettiin henkilökohtaisen keskustelun muodossa 645 asiaa. Aukkaat maksoivat jo kodissa ollessaan sakkoja noin 3 500 mk ja ryhtyivät itse huolehtimaan maksamatta jääneistä elatusapumaksuista perheilleen. Hoitokodista poistuneet ovat osallistuneet ryhmätoimintaan PAVI-huoltotoimiston ryhmässä ja AA-kerhoissa.

e. Sosiaalilääkärin toiminta, juopumuspidätykset

Sosiaalilääkärin päätehtävänä oli lakien edellyttämien lääkärinlausuntojen laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja huolehtiminen tarvittaessa muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luontoisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa em. henkilöille. Sosiaalilääkäri avusti myös huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta. Sosiaalilääkärinä toimi edelleen lääket.lis. Lenni Lehtimäki.

Huollettavien määrä kasvoi kertomusvuonna huomattavasti. Toimenpiteiden lukumäärä melkein kaksinkertaistui lokakuun lopusta lähtien, samalla kun huoltoaan palautettavien terveydentilan todettiin vaativan ensiaputoimenpiteitä yhä suuremmassa määrin.

Lääkeaineiden väärinkäytössä ilmenneitä sosiaalilääketieteellisiä, haitallisia seuraamuksia selostettiin edelleenkin lääkintöhallitukselle ja lääkärikunnalle. Lääkkeiden saannissa suoritettu tiukennettu kontrolli vaikutti edullisesti rajoittaen selvästi sekä voimakkaasti vaikuttavien reseptilääkkeiden että myöskin reseptittä saatavien lääkkeiden väärinkäyttöä.

Kertomusvuonna tutkittiin ja hoidettiin sosiaalilääkärin toimesta 1 241 (ed. v. 1 062) huollettavaa. Näiden käyntikertojen lukumäärä oli 1 680 (1 354). Uusia huollettavia oli 573.

Edellämäinuilte annettiin mm. lääkärinlausuntoja huoltolaesitystä yms. varten 1 154, ensiapua, poliklinikkaohitoa ym. 634 kertaa sekä lähetettiin muihin poliklinikoihin, sairaaloihin ja mielisairaaloihin yms. 95 tapauksessa. Lääkemääräyksiä kirjoitettiin huollettaville 37 sekä neuvontaa ja ohjausta annettiin huollettaville ja heidän omaisilleen 63 kertaa.

Juopumuspidätystilastoja Helsingissä asuvista henkilöistä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot juopumuspidätyksistä:

Ns. juopumuspidätyskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 14 335 eri henkilöä, joista miehiä ¹⁾ 13 472 ja naisia 863. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 249 henkilöä vähemmän. Ensikertaa pidätettyjä oli 4 175 ja syytteeseen asetettiin 8 861 henkilöä. Pidätyskertoja oli kaikkiaan 39 333. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 2.76 ja naisten osalta 2.43. Eniten pidätyksiä sattui elo-, vähiten tammi- ja helmikuussa.

Mainittakoon vielä, että kaikista juopumuspidätyskortistossa olevista oli rekisteröity päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 6 230, lisäksi nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huollettuja 2 256 sekä irtolaisina 978.

Juopumuspidätykset v. 1954—1963 jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

Vuosi	Helsingissä asuvien pidätykset huoltolautakunnan tilaston mukaan			Pidätysten luku Helsingissä poliisilaitoksen tilaston mukaan	
	Helsingissä tapahtuneet	Muualla tapahtuneet	Yhteensä	Kaikkiaan	Niistä muualla asuvien pidätyksiä
1954	28 862	1 946	30 808	31 945	3 083
1955	29 279	2 291	31 570	33 934	4 055
1956	28 520	2 393	30 913	32 193	3 673
1957	30 406	2 067	32 473	34 866	4 460
1958	29 747	1 569	31 316	34 664	4 917
1959 ¹⁾	33 836	3 627	37 463	39 338	5 502
1960	36 502	2 610	39 112	41 599	5 097
1961	37 378	5 063	42 441	44 743	7 365
1962	35 258	3 252	38 510	39 069	3 811
1963	37 035	2 298	39 333	42 355	5 320

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunakin vuoden kuukautena on julkaistu eripainoksen taulukko-osastossa.

f. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä:

tammikuu	664	heinäkuu	587
helmikuu	617	elokuu	696
maaliskuu	723	syyskuu	759
huhtikuu	726	lokakuu	816
toukokuu.....	773	marraskuu	863
kesäkuu	672	joulukuu	805

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 3 820, joista vanhuksia 1 125.

Kodinhoitoapua saaneiden perheissä suorittivat lautakunnan alaiset kodinhoitajat ja -siivoojat kaikkiaan 34 637 työpäivää, joista 1 208 tuli kodinsiivoojien osalle. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 57 414.29 mk.

¹⁾ Juopumuspidätystilasto on miesten osalta laadittu v. 1959—1963 aikaisemmasta menetelmästä poiketen otantamenetelmää käyttäen siten, että juopumuspidätyskortistosta on tasavälistä otantaa käyttäen poimittu joka neljäs korthi tilastokäsittelyyn.

g. Ammattiopintojen avustaminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasraha ja sotilasavustukset

Ammattiopintojen avustuksissa edellytettyä huoltoa sai kertomusvuonna 956 Helsingissä opiskelevaa henkilöä. Heille valtion varoista maksettujen avustusten, apurahojen ja lainojen yhteinen määrä oli 166 020 mk. Lisäävustuksina suoritettiin kaupungin varoista 34 975 mk sellaisille helsinkiläisille opiskelijoille, joiden valtion varoista saama avustus oli riittämätön tai jotka muusta syystä olivat erikoisen tuen tarpeessa opiskeluaikanaan.

Invalidihuoltoa sai kaikkiaan 1 089 invalidia lääkintähuollon, ammattikoulutuksen, työväline- tai raaka-aineavun ym. muodossa. Invalidihuoltomenoina suoritettiin kertomusvuonna 154 062.54 mk, josta kaupungin osuus oli 12 904.69 mk. Tämän lisäksi suoritettiin valtiokonttorin välityksellä 1 768 invalidille invalidirahana maksetut 1.9 mmk.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 67 sotaorvolle kaikkiaan 30 545.52 mk.

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 324 henkilölle yhteensä 95 078.50 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 285 ja reumaattikkoja 39. Toipilasrahan suuruus oli 1.6.1962 lukien 50—120 mk kuukaudessa tuloista riippuen. Toipilasrahaa maksettiin säännönmukaisesti kolmen kuukauden ajalta.

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla asevelvollisten 648 omaiselle kaikkiaan 513 284.11 mk.

h. Huoltolautakunnan työtuvat

Kertomusvuonna työtuissa työskenteli seitsemän työryhmää. Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 110 ja työsuhteessa olevia 20. Työtupien puutyöosaston huoltosuhteessa olevat työntekijät työskentelivät Koskelan sairaskodin työhuoneissa.

Työtupien pääasiallisimpina töinä olivat tekstiilihankinnat kaupungin eri laitoksille. Näistä mainittakoon vähävaraisten kansakoululaisten vaatteiden, sairaaloiden ja eräiden huoltolaitosten vuode- ym. vaatteiden, huoltolautakunnan avunsaajien pitovaatteiden ym. valmistaminen. Kaupungin laitoksille valmistettiin mm. ikkuna-verhoja yhteensä 1 317 ikkunaan. Jalkineiden jakelu huoltolautakunnan avunsaajille ja vähävaraisille kansakoulun oppilaille samoin kuin näiden kenkien korjaus oli niin ikään työtupien tehtävänä.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan, 97, huhtikuussa ja pienimmillään, 85, lokakuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukausittain oli 102. Työpäiviä oli koko vuonna 27 403, niistä huoltosuhteessa olevien 22 392, työsopimussuhteessa olevien 5 011. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskimääräinen päiväansio oli 14.17 mk ja huollettavien keskimääräinen päiväpalkkio 3.93 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 2 mk työpäivältä, ruokavallion tarpeessa olevat lisäksi 60 penniä ns. dieettillisää ruokailupäivältä.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 1 136 231.80 mk ja bruttotulot 977 652.41 mk, joten nettomenoiksi kameraalisen kirjanpidon mukaan jäi 158 579.39 mk.

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asukkaita estää joutumasta suoranaisen huoltoavun varaan. Suurimmalle osalle em. työntekijöistä oli työtuvat suojatyöpaikka, mutta usealle se on ollut myös työhönvalmennus- tai kokeilupaikka.

Vanhusten askarrutustoiminta. Kertomusvuonna teetetyt työt olivat pääasiallisesti erilaisia tekstiilitöitä. Vuoden alussa oli askartelutyössä mukana 95 ja lopussa 74 vanhusta; askartelusta poistui vuoden aikana 50 ja uusia tuli 29. Poistuneiden suuri lukumäärä johtuu siitä, että kaksi suurta vanhainkotiä pystyi omatoimisesti järjestämään vanhustensa askarrutuksen, eivätkä näin ollen tarvinneet työtupien jatkuvaa askarrutusapua. Kotikäyntejä tehtiin vuoden aikana 1 960, ja vanhusten käyntejä työtupien askarrutuskeskuksessa oli 612. Askartelurahoja maksettiin vanhuksille kertomusvuoden aikana yhteensä 9 067.55 mk ja askartelutuotteita myytiin 18 296.03 mk:n arvosta. Pääasiallisin myynti tapahtui työtupien myymälästä. Suurin sellaisen yksinään asuvan vanhuksen, joka vuoden kaikkina kuukausina oli mukana askarrutustyössä, kertomusvuoden aikana sama askartelurahamäärä oli 384.04 mk ja pienin 59.20 mk.

Lopuksi on mainittava, että työtuvissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huolto saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

i. Lahjoitusrahastojen korkovaroilla avustetut

Huoltotoimen hyväksi lahjoitettujen rahastojen korkoja saatiin kertomusvuonna huoltolautakunnan toimesta jaettavaksi kaikkiaan 2 357.23 mk, joka jaettiin avustuksina 85 eri henkilölle. Mainitut rahastot olivat seuraavat: Maria Bergmanin testamenttirahasto, Emma Grefbergin rahasto, John Holmströmin rahasto kainojen köyhien hyväksi, Alfred Kordelinin avustusrahasto, Puolisoiden Isak Mattsson-Kivilän apurahasto, Valdemar Wavulinin lahjoitusrahasto ja W. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto sekä huoltotoimen rahastot IV ja V.

Näitä avustuksia ei ole sisällytetty huoltotoimen varsinaisiin menoihin eikä lahjoitusvaroja saaneita henkilöitä ole otettu huomioon kertomuksen tilastokatsauksissa, mikäli he eivät ole saaneet avustusta myös huoltoapulain nojalla.

III. Huoltotoimen kustannukset

a. Tulot ja menot

Kaupungin talousarviossa oli osoitettu kertomusvuodeksi huoltotointa varten varoja yhteensä 36 409 596.89 mk ¹⁾, josta määrästä kuitenkin 30 000 mk oli huoltolautakunnan käyttövaroja.

Huoltolautakunnan bruttomenot ¹⁾ nousivat kaikkiaan 38 536 586.61 mk:aan. Kun tästä vähennetään erälle sosiaalista toimintaa harjoittaville yhdistyksille ja

¹⁾ Kansaneläkelaitokselle suoritettavia tukiosakustannuksia lukuun ottamatta.

laitoksille jaetut avustukset 684 208.72 mk sekä huoltolautakunnan käyttövaroista erinäisiin hankintoihin, avustuksiin ym. suoritettut erät 7 516.91 mk, jäi varsinaiseen huoltotoimintaan käytetyksi 37 844 860.98 mk.

Kun tästä vähennetään tulot 10 598 295.50 mk, jää jäljelle 27 246 565.48 mk, mikä osoittaa huoltolautakunnan varsinaisesta huoltotoiminnasta kaupungille aiheutuneet todelliset nettomenot.

Edellisestä vuodesta ne nousivat 6 386 218.70 mk.

Nettomenot ovat kymmenvuotiskautena 1954—1963 vaihdelleet seuraavasti:

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1954	7 812 339.23	1959	15 987 254.51
1955	8 744 289.81	1960	17 173 340.24
1956	10 503 021.71	1961	17 737 056.78
1957	10 265 867.41	1962	20 860 346.78
1958	14 099 655.03	1963	27 246 565.48

21. Huoltotoimi

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioidujen ja todellisten tulojen ja menojen jakautumisen eri ryhmiin.

Tulot	Arvioidut tulot talousarvion mukaan	Todelliset tulot tilien mukaan
	m a r k k a a	
Korvaukset annetusta hullosta	6 802 500.00	7 429 400.13 ¹⁾
Koskelan sairaskoti:		
Poliklinikkatulot	20 000.00	19 648.10
Ateriamaksut	160 000.00	168 261.00
Luontoisedut	12 000.00	12 643.65
Vuokrat	236 000.00	266 363.00
Muut tulot	55 000.00	66 631.38
Kustaankartanon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	63 000.00	61 711.50
Luontoisedut	6 000.00	4 318.85
Vuokrat	113 106.00	104 995.76
Muut tulot	48 500.00	57 764.35
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen:		
Ateriamaksut	51 650.00	37 121.95
Luontoisedut	4 900.00	5 754.97
Vuokrat	41 444.00	51 692.82
Muut tulot	3 200.00	11 155.07
Tervalammen työlaitos ja maatila:		
Työlaitoksen tulot	231 500.00	216 705.20
Korvaukset valtiolta	78 000.00	98 832.00
Maatilan tulot	561 800.00	515 399.95
Työtuvat	900 000.00	977 652.41
Kodinhoitotoiminta:		
Valtionapu kodinhoitotoiminnasta	260 000.00	391 863.13
Kodinhoitomaksut	55 000.00	57 414.29
Muut tulot	26 000.00	42 965.99
Yhteensä	9 729 600.00	10 598 295.50
Menot	Määrärahat talousarvion mukaan	Todelliset menot tilien mukaan
	m a r k k a a	
Huoltolautakunta ja huoltovirasto	4 565 415.00	4 669 387.14
Huoltoapu:		
Lääkintäkustannukset	850 000.00	846 029.68
Hautauskustannukset	30 000.00	41 828.19
Muu huoltoapu	6 120 000.00	8 154 990.90
Päihd. aineiden väärinkäytt. huolto.....	88 860.00	66 888.67
Irtolaishuolto	1 000.00	38.00
Työhuolto.....	44 000.00	42 682.92
Vanhusten kodinhoito	40 000.00	22 999.26
Sokeiden asumistuki	60 000.00	5 196.77
Toipilasrahat	150 000.00	95 078.50
Työtuvat	1 262 865.00	1 136 231.80
Koskelan sairaskoti.....	11 166 273.14	10 694 350.10
Kustaankartanon vanhainkoti	4 130 940.44	4 090 325.97
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	1 967 250.31	2 083 203.49
Tervalammen työlaitos	594 140.00	607 877.94
Tervalammen maatila	598 053.00	601 671.97
Hoito sairaaloissa	2 448 600.00	2 515 343.41
Hoito muissa laitoksissa	1 400 000.00	2 170 736.27
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	692 200.00	684 208.72
Huoltolautakunnan käytettäväksi	30 000.00	7 516.91
Rakennusten vuosikorjaukset, huoltolautakunnan käytettäväksi	170 000.00	—
Yhteensä	36 409 596.89	38 536 586.61
Kansaneläkkeiden tukiosien kunnanosuudet	8 400 000.00	7 963 815.85
Kaikkiaan	44 809 596.89	46 500 402.46

¹⁾ Tästä oli Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavien ja yksityispaikoilla olleiden maksuja 506 742.00 mk.

Huoltotoimen nettomenot¹⁾ ovat viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana olleet kutakin kaupungin asukasta kohden (keskiväkiluvun mukaan) seuraavat:

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1954	19.52	1959	35.93
1955	21.43	1960	37.93
1956	25.21	1961	38.37
1957	24.09	1962	45.45
1958	32.31	1963	56.50

Lisäksi huoltolautakunta suoritti kertomusvuonna kansaneläkkeiden tukiosakustannuksia Kansaneläkelaitokselle kaikkiaan 7 963 815.85 mk.

b. Annetusta huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kertomusvuonna rahakorvauksia annetusta huollosta 9 072 245.50 mk, josta 6 922 658.13 mk huoltolautakunnan ja 2 149 587.37 mk lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Perimistyö jakautui seuraavasti:

	Korvaus huolto- lautakunnan antamasta huollosta mk	Korvaus lasten- suojelulautakun- nan antamasta huollosta, mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt ²⁾	1 173 917.66	1 002 198.90	2 176 116.56
Toisilta kunnilta perityt	9 745.54	17 858.26	27 603.80
Yksityisiltä perityt	5 738 994.93	1 129 530.21	6 868 525.14
Yhteensä	6 922 658.13	2 149 587.37	9 072 245.50

Paitsi rahassa suoritettua korvausta sai kunta hyvitystä huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta 54 mieheltä ja 8 naiselta työlaitoksessa suoritettun työn muodossa. Täten saadun työkorvauksen määrä oli kertomusvuonna yhteensä 10 476.80 mk.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suorittivat Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 448 247.50 mk ja yksityispaikoilla olleet 58 494.50 mk.

Kodinhoidosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tilierittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Lisäksi saatiin valtiolta sotilasavustustapauksista korvausta ennakkona 470 000 mk. Tämä summa ei esiinny huoltolautakunnan tulo- ja menoarviossa.

¹⁾ Kansaneläkelaitokselle suoritettavia tukiosakustannuksia lukuun ottamatta. — ²⁾ Summaan sisältyy kertomusvuonna valtiolta huoltoapulain 5 luvun säännösten nojalla saatu korvaus.

22. Lastensuojelutoimi¹⁾

Yleistä

Lastensuojelutyö jatkui v:n 1963 aikana aikaisempia suuntaviivoja noudattaen. V:n 1964 alusta voimaan tulevien elatusavun ennakosta ja avioliittolain muuttamisesta annettujen lakien täytäntöönpanoa koskevat valmistelutoimenpiteet pantiin alulle, koska täytäntöönpano suunniteltiin annettavaksi lastensuojelulautakunnan tehtäväksi. Uutena kenttätyön muotona otettiin kokeiltavaksi ns. etsivä nuorisonhuolto. Tämän toiminnan tarkoituksena oli pyrkiä välittömään kosketukseen kaupungin nuorison kanssa sen käyttämissä vapaa-ajan kokoontumispaikoissa kuten rautatieasemalla, kahviloissa ja erilaisissa huvittelupaikoissa. Tehtävään palkatut kaksi huoltotarkastajaa ovat tämän aktiivisen työn lisäksi suorittaneet juopuneena pidätettyjen nuorten ensihuoltoon liittyviä tehtäviä.

Kertomusvuoden aikana tarkistettiin lastensuojelulautakunnan alaisten lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten toimintaohjeet. Näissä määrätään yleisesti, mihin laitostyyppiin laitos tai sen osasto kuuluu, sekä laitoksen paikkaluvusta. Lisäksi pyritään toimintaohjeella täsmentämään laitosten hoito- ja kasvatustehtäviä. Lastenkotien sijoituskomiteaa varten laadittu selvitys osoitti, että laitoksiin oli jouduttu sijoittamaan entistä vaikeampaa ainesta sekä että omien laitospaikkojen puute oli johtanut sijoituksiin varsin kaukana oleviin yksityisiin ja muiden kuntien omistamiin laitoksiin. Pääasiallisena syynä tähän alaikäisten hoitoa ja kasvatusta ajatellen epäterveyseen kehitykseen oli vajaamielishuollossa esiintyvä jatkuva hoitopaikkojen puute. Vajaamielisten tilapäiseen sijoitukseen oli edelleen käytettävä n. 1/5 lastenkotipaikoista. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitoksiin pääsyä odottamassa oli vuoden päättyessä n. 50 lasta ja nuorta sekä vajaamielisiä n. 190 sellaista vajaamielistä, joita ei ollut saatu sijoitetuksi edes väliaikaiseen laitoshoittoon.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja johtokuntien kokoonpano. Lautakunnan kokoonpano oli kertomusvuonna seuraava: puheenjohtajana toimistopääll. Sulo Manninen, varapuheenjohtajana teol.tri. Veikko Päivänsalo, jäsenenä prof. Elsa Bruun, toiminnanjoht. Vuokko Hietala, ilmoituspääll. Anni Ikonen, toiminnanjoht. Laila Leskinen, yht.kuntat. maist. Sirkka Loimaranta, rva Maija Suosalmi ja arkkiaatri Arvo Ylppö;

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen kertomuksen eripainoksessa.

varajäseninä kansak.op. Eila Penttinen, sosionomit Raili Heiskanen ja Marjatta Forssén, prof. Paavo Heiniö, dos. Sakari Lahdensuu, varat. Göran Westerlund, terveyssisar Terttu Voipio, rouvat Martta Parkkari ja Impi Lojander; lisäjäseninä: dos. Saima Tawast-Rancken, opett. Margareta Aminoff, ompelija Malva Palo ja rva Lilja Dahl; varalisäjäseninä: varanot. Martta Manner, rva Hilma Karanterä, kontt. Svanvit Björkqvist ja siht. Maj-Lis Wahlberg.

Jäljempänä mainittuihin jaostoihin valittiin seuraavat lautakunnan jäsenet ja lisäjäsenet puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseniksi: lastenhuoltojaostoon Päivänsalo, Leskinen ja Aminoff sekä varajäseniksi Manninen, Bruun ja Tawast-Rancken; suojelukasvatusjaostoon Manninen, Bruun ja Tawast-Rancken sekä varajäseniksi Päivänsalo, Leskinen ja Aminoff; väestöasiainjaostoon Ylppö, Hietala ja Palo sekä varajäseniksi Loimaranta, Suosalmi ja Manninen; elatusapujaostoon Loimaranta, Suosalmi ja Dahl sekä varajäseniksi Ylppö, Hietala ja Manninen; vajaamielishuoltojaostoon Ikonen, Leskinen, Bruun ja Loimaranta sekä varajäseniksi Päivänsalo, Manninen ja Suosalmi; itseoikeutettuna jäsenenä jaostoon kuului lautakunnan alaisten vajaamielislaitosten vastuunalaisena lääkärinä sosiaalilääkäri. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokuntaan kuului puheenjohtajana Bruun, varapuheenjohtajana Päivänsalo sekä jäseninä Manninen, Leskinen ja itseoikeutettuna jäsenenä lastensuojelun toimitusjohtaja varamiehenään lastenhuollontarkastaja tai nuorisonhuoltaja. Vajaamielishuoltojaosto toimi vajaamielislaitosten johtokuntana.

Kaupunginhallituksen edustajana oli lautakunnassa sairaala- ja sosiaalitointa johtava apul.kaup.joht. Eino Uski, lastenhuoltojaostossa fil.maist. Veikko Loppi, suojelukasvatus- ja väestöasiainjaostossa toimits. Lempi Lehto sekä muissa jaostoissa ja johtokunnissa toimitt. Eila Vuokko.

Lastensuojelulautakunnan alaisten lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten ohjesäännön mukaan lastenhuoltolaitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan tehtävät kuuluivat kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalle.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 14 kertaa, jolloin pöytäkirjaan merkittiin yhteensä 241 (258) pykälää. Ilmoitusluontoiset asiakirjat merkittiin kokousten väliaikoina kertyneinä ryhminä pöytäkirjaan. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokunta piti vuoden aikana 14 kokousta, vajaamielislaitosten johtokunta 13, lastenhuoltojaosto 16, suojelukasvatusjaosto 19, väestöasiainjaosto 24, elatusapujaosto 16 ja vajaamielishuoltojaosto 12 kokousta. Kaupungin kolmen sosiaalihuollon päätösvaltaelimen, huoltolautakunnan, lastensuojelulautakunnan ja lastentarhain lautakunnan yhteinen neuvottelukokous pidettiin Kaupunginkellarissa 26.11. Aiheena oli erityistyövoiman tarve kaupungin sosiaalityössä.

Tärkeimmät päätökset. Lautakunta päätti mm.: valita edustajakseen Lastensuojelun Keskusliittoon toim.joht. Arvi Heiskasen ja varalle siht. Kalervo Juurisen, nuorisotyölautakuntaan nuorisonhuolt. Kaarlo Helasvuon sekä Vajaamielisten Tuki-nimisen yhdistyksen omistaman Kankurinmäen kesäsiirtolan ja hoitokodin johtokuntaan siht. Juurisen (4.1. 17 §, 29.1. 32 §); vahvistaa lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten huollettaville suoritettavan kehotusrahan maksuperusteet (19.3. 92 §); oikeuttaa toimitusjohtajan myöntämään lupia vieraanvaraisuuden osoittamiseen laitoksissa (12.11. 206 §); asettaa jaoston laatimaan selvityksen asuntovaikeuksista huollontarpeen syynä (12.11. 207 §); määrätä lautakunnan alaisista laitoksista poistuvien huollet-

tavien vaateavustuksista (12.11. 209 §); määrätä avioliittolaissa tarkoitetun sovittelijan (12.11. 214 §); hyväksyä Rinnekodin hoitopaikkojen luovuttamisjärjestyksen (17.12. 225 §) sekä vahvistaa johtosäännön lautakunnan alaisia paikallisasiamiehiä varten (17. 12. 232 §). Lautakunta päätti hyväksyä seuraavien laitosten toimintaohjeet: Sofianlehdon, Naulakallion, Herttoniemen sekä Outamon vastaanottokotien sekä Vastaanottokoti Lemmilän, Malmin, Kullatorpan, Päivölän sekä Hyvösen lastenkotien; Kallion, Töölön, Kaarelan, Taivallahden ja Koskentuvan nuorisokotien sekä Metsäkummun hoitokodin ja Oppilaskoti Toivolan (14.5. 122 §, 28.5. 134 §, 25.6. 151, 152 §, 17.12. 229 §). Lisäksi päätettiin, ettei UFA-nimiselle yhdistykselle kertomusvuodeksi myönnetyn avustuksen loppuosaa suoriteta (29.1. 41 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: lautakunnan alaisten virkojen täyttämistä tai vakinaistamista, viranhaltijoiden palkkojen tarkistamista, ym. (4.1. 19 §, 19.2. 64 §, 19.3. 82 §, 23.4. 101 §, 6.8. 172 §, 17.12. 224 §); ennakon pidättämistä opettajien ilmaisista aterioista (29.1. 48 §); lääkärin tehtävistä suoritettavaa palkkiota (4.1. 18 §, 19.2. 64 §); Kallion nuorisokodin henkilökuntarakenteen muutosta (4.1. 21 §); lasten- ja nuorisonhoitolaitosten hoitopäivämaksujen enimmäismäärän taksojen vahvistamista (4.1. 25 §, 15.10. 200 §, 17.12. 233 §); kiireellisten lastensuojelutapausten vaatiman päivityksen järjestämistä lastensuojeluvirastossa (19.2. 56 §); vajaamielisten sijoituskysymyksen ratkaisemisesta (19.2. 76 §); komitean asettamista tutkimaan lastensuojelulautakunnan hoitaman perimistöiminnan uudelleenjärjestelyä (28.5. 132 §); tontin varaamista Malmin lastenkotia varten ja uuden lastenkodin suunnittelua (25.6. 145 §); elatusavun ennakosta annetun lain täytäntöönpanon aiheuttamia toimenpiteitä (6.8. 160 §); Naulakallion vastaanottokodin perustamista (6.8. 163 §); avioliittolain muuttamisesta kertomusvuonna annettussa laissa sosiaalilautakunnille uskotun sovittelutehtävän hoitamista Helsingissä (6.8. 167 §); Sofianlehdon A V-osaston paikkaluvun korottamista (6.8. 171 §) sekä syntymätodistuksen vaatimista esitettäväksi kaikissa kastetoimituksissa (15.10. 195 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm.: yhdistysten, laitosten ym. avustusanomuksia (4.1. 5 §, 19.3. 87 §, 23.4. 102, 105 §, 14.5. 119 §, 25.6. 138 §, 17.9. 190 §, 12.11. 208, 220 §); Oulunkylän kiinteistöyhdistyksen kirjelmää, joka koski psykiatrisen hoitokodin sijoittamista Oulunkylään (19.2. 60 §); yksityisen ammattimaisen lastenhoidon järjestämistä (19.3. 81 §); yleishyödyllisiin tarkoituksiin myönnettyjen määrärahojen käytön valvontaa (23.4. 96 §); Rinnekodin laajennustöiden rahoitusta ja hoitopaikkojen varausta koskevaa sopimusta (23.4. 109 §); Mustalaislähetyksen yhdistyksen lainaehtojen muuttamista (14.5. 115 §); Sipoon kuntaan sijoitetun lapsen koulukustannusten korvaamisasiaa (14.5. 121 §); vajaamielislaitostoimikunnan ja kuntien yhteistoimintakomitean mietintöjä (25.6. 143, 144, 147 §); Outamon vastaanottokodin toimintaa ym. koskevia kirjelmiä (12.11. 213, 216 §) sekä sosiaalihuollon hallinnon uudelleen organisointia ja perimistöiminnan järjestelykomitean mietintöä (17.12. 228, 237 §).

Komiteat. Kaupunginhallituksen 18.10.1962 asettama lastenkotien sijoituskomitea jatkoi kertomusvuonna toimintaansa. Komitean puheenjohtajana toimi varat. Göran Westerlund sekä jäsenenä vt. Eila Vuokko, lastensuojelun toim.joht. Arvi Heiskanen, I apul.kaup.arkkit. Sakari Siitonen sekä kiinteistöviraston tonttiosaston pääll. Kalevi Korhonen. Sihteerinä toimi lautakunnan sihteeri Kalervo Juurinen.

Komitean, jonka kaupunginhallitus asetti 27.6. lastensuojelutoimeen kuuluvan perimistöiminnan uudelleenjärjestelyä suunnittelemaan, puheenjohtajana toimi toimituspääll. Sulo Manninen sekä jäsenenä vt Axel Palmgren, lastenvalvoja Aili Koskenkylä, huoltoviraston asiamies Aulis Heinonen, revisori Lasse Lappalainen ja työntutkija Aapeli Vuoristo. Komitean sihteerinä toimi lautakunnan sihteeri Kaler-vo Juurinen.

Vajaamielisten keskuslaitoksen rakentamista ja sijoittamista suunnittelemaan v. 1961 asetettu komitea antoi 15. 5. mietintönsä kaupunginhallitukselle. Toimikunnan puheenjohtajana oli kiinteistöviraston pääll. Alpo Lippa sekä jäsenenä lastenhuollontarkast. Margit Törnudd, Hesperian sairaalan apul.lääk. Max Frisk, arkkite. Olavi Leka, järjestelytoimiston pääll. Alpo Salo ja I apul.kaup.arkkite. Sakari Siitonen. Toimikunnan sihteerinä oli apul.kaup.siht. Yrjö Salo.

II. Lastensuojeluvirasto

Toimistot. Lastensuojeluvirastossa oli kuusi toimistoa.

Hallinnollisen toimiston tehtävänä oli valmistella lastensuojelutoimen yleiset hallinto- ja talousasiat lautakunnan käsiteltäväksi ja panna ne täytäntöön sekä valvoa lastenhuoltolaitosten toimintaa. Toimiston päällikkönä sekä samalla koko lastensuojeluviraston päällikkönä ja lastensuojelun toimitusjohtajana toimi hovioik.ausk. Arvi Heiskanen. Toimistoon kuuluvina toimivat varat. Kalervo Juurinen lautakunnan sihteerinä, lääket.lis. Paavo Leisti lääkärinä ja merkon. Eino Fingerroos talouspäällikkönä.

Lastenhuoltotoimiston, jonka asiat käsiteltiin lastenhuoltojaostossa, tehtävänä oli valmistella ne tapaukset, joissa lapsen yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin a), b), c) ja d) -kohdissa mainituista syistä, sekä toimeenpanna jaoston päätökset. Lisäksi toimiston tehtäviin kuului lastensuojelulain VI luvun edellyttämä kasvattilasten, äitiensä luona hoidettavien aviottomien lasten ja nuorten kotiapulaisten valvonta, kesävirkestyksen järjestäminen vähävaraisten perheiden lapsille sekä lausuntojen antaminen viranomaisille lasten huolto- ja hoitoa koskevissa asioissa. Toimiston päällikkönä oli last.huollontarkast. Margit Törnudd, apunaan apul.last.huollontarkast. Annikki Hytönen. Lastenhuoltotoimisto hoiti myös ne valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät, jotka aiheutuivat vajaamielishuoltojaoston toiminnasta sekä lautakunnan alaisen vajaamielislaitosten valvonnasta. Toimiston päällikköllä oli näissä tehtävissään apunaan vajaamielishuolt. Maija Kario, joka toimi esittelijänä vajaamielishuoltojaostossa ja vajaamielislaitosten johtokunnassa.

Suojelukasvatustoimisto valmisteli suojelukasvatusjaostolle esitettäväksi ne asiat, joissa lapsen tai nuoren henkilön yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin e) -kohdassa tai 8 §:n 2 momentissa mainituista syistä, sekä suoritti ne tehtävät, jotka oli nuoria rikostenkijöitä koskevissa säännöksissä lastensuojelulautakunnalle määrätty. Toimiston päällikkönä oli nuorisonhuolt. Kaarlo Helasvuo apunaan apul.nuorisonhuolt. Erla Frangén.

Elatusaputoimiston tehtävänä oli lastenhuoltotoimiston avustamana hoitaa kaikki ne tehtävät, jotka avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetussa laissa ja näiden lasten valvontaa koskevassa asetuksessa on lastenvalvojalle määrätty, samoin kuin myös laissa elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa mainitut tehtävät. Toimiston päällikkönä oli lastenvalvoja Aili Koskenkylä apunaan apul. lastenvalvoja Veikko Piirtola. Piirtolan erottua virastaan tuli apulaislastenvalvojaksi 7.9. lukien varat. Gunnel Liljestrand.

Väestöasiaintoimisto valmisteli perhelisälain, äitiysavustuslain, lapsilisälain ja erityislapsilisälain mukaiset asiat väestöasiainjaostolle esiteltäväksi. Lisäksi toimiston tehtävänä oli täyttää näissä laeissa ja niiden täydennyssäännöksissä määrättyt ja kodinperustamislainoista sosiaalilautakunnalle aiheutuneet tehtävät sekä järjestää ja valvoa äitiyshuoltoa. Toimiston päällikkönä toimi varanot. Selma Hiisivaara-Mörk apunaan toimiston esimies Lisbeth Kolula.

Sosiaalilääkärin toimiston tehtäviin kuului psykiatristen ja psykologisten tutkimusten suorittaminen ja hoidon antaminen lasten- ja nuorisonhuoltotapauksissa sekä vajaamielishuoltoon liittyvät tutkimukset ja ao. laitosten valvonta. Toimiston päällikkönä oli aluksi lääket.lis. Pirkko Roiha ja 1.6. lukien lääket.lis. Sirkka Syväne.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti yhteinen huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asiamiesosasto.

Henkilökunnan määrä. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 318 vakinaista ja 107 tilapäistä viranhaltijaa sekä 123 työsuhteessa olevaa eli yhteensä 548 henkilöä. Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 95 vakinaista ja 30 tilapäistä sekä 5 työsuhteessa eli yhteensä 130 ja loput laitosten palveluksessa.

Henkilökunnan jatkokoulutus. Lastensuojelutoimen koulutustoiminta on noudattanut kahta linjaa. Osa koulutuksesta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta alotteesta ja vain omia viranhaltijoita varten. Jälkimmäiseen kuului mm. kaksoisluento hyvästä virkakielestä kaikille viranhaltijoille sekä selostus laista elatusavun ennakosta ja sen soveltamisesta.

Sofianlehdon vastaanottokodissa järjestettiin laitosten johtajien neuvottelutilaisuus, johon kutsuttiin myös yksityisten lastenkotien ja niiden vieraiden kuntien lastenkotien johtajat, joiden laitoksiin kaupunki oli sijoittanut lapsia. Ohjelmaan kuului informaatioluontoinen virallinen osa sekä varsinaisena alustukseen perustuvana aiheena »Harjoittelijakysymys laitoksessa».

Paikallisille asiamiehille järjestettiin kevät- ja syyskokoukset. Virallisten asioiden lisäksi kevätkokouksessa oli esitelmä aiheesta »Lapsi-äitisuhteen merkitys lapsen kehitykselle».

Kasvatusvanhempien kokous pidettiin Nurmijärvellä. Ohjelmassa oli mm. alustus »Seksuaaliongelmia kasvatuskodeissa».

Viraston huoltotarkastajista ja laitosten johtajista muodostettiin kaksi ryhmätöön opintoryhmää, kummassakin keskim. 12 osanottajaa. Ryhmät kokoontuivat vuoden kuluessa kesää lukuun ottamatta joka toinen viikko keskustelemaan viraston

ja laitoksen yhteisistä ongelmista. Kolmas ryhmä, johon kuului n. 12 eri laitoksen henkilökuntaan kuuluvaa viranhaltijaa, aloitti toimintansa vuoden loppupuolella kokoontuen joka toinen viikko.

Kaupunki on lisäksi myöntänyt lukuisia apurahoja eri opintopäiville ja kursseille.

Toimistotyö. Lastensuojeluvirastosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 53 839 (53 459) kirjelmää. Näistä oli hallinnollisen toimiston 1 043 (980), lastenhuoltotoimiston 13 544 (12 706), suojelukasvatustoimiston 8 765 (8 195), elatusaputoimiston 12 442 (13 365), väestöasiaintoimiston 17 476 (17 624) sekä sosiaalilääkäriin toimiston 569 (589).

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

Hallinnollinen toimisto

Toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja tai sihteeri osallistuivat jaostojen ja johtokuntien kokouksiin sekä suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 3 724 (4 502) saapunutta kirjelmää. Toimiston tehtäviin kuului myös määrärahojen käytön valvominen, työtilausten hoitaminen sekä valtionapujen anominen ja siihen kuuluvien laskelmien valmistelu sekä edelleen virkasääntöön, eläkesääntöön ja työlainsäädäntöön liittyvien asioiden hoitaminen. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 51 (44) pykälää.

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 2 935 (2 978) alaikäistä koskevaa ilmoitusta ja virka-avunpyyntöä. Tällöin ei laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvattilapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä eikä kesäksi maalle toimitettuja lapsia, joita selostetaan toisessa kohtaa kertomuksessa. Kotimaassa ottolapsiksi luovutetut lapset selviävät seuraavasti:

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Au-lapset	27	32	59
Aviolapset	4	9	13
	<hr/>		
Kaikkiaan	31	41	72

Lisäksi 4 au-lastaa luovutettiin ottolapsiksi ulkomaille, nim. yksi tyttö ja kaksi poikaa Ruotsiin sekä yksi poika Tanskaan, joten ottolapsiksi luovutettujen lukumäärä oli yhteensä 76.

Ilmoitukset ja virka-avunpyynnöt jakautuivat ilmoituksen syyn ja sen aiheuttaman toimenpiteen mukaan seuraavasti:

22. Lastensuojelu

	0—1 v		2—6 v		7—15 v		Yli 16 v		Yhteensä		Kaikkiaan
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Ilmoituksen syy:</i>											
Lapsen:											
sairaus	8	8	8	6	14	7	2	2	32	23	55
vajaamielisyys	2	—	5	5	16	4	7	6	30	15	45
sielullinen poikkeavuus	—	—	4	1	32	8	2	2	38	11	49
raajarikkoisuus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
koulunkäynnin laiminlyönti	—	—	—	—	9	1	—	—	9	1	10
sopimaton ansiotoimi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
rangaistava teko	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vanhempien:											
kuolema	1	2	6	3	15	14	4	3	26	22	48
vähentynyt työkyky	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
sairaus	82	68	95	84	56	72	7	5	240	229	469
mielisairaus	2	1	4	4	13	6	2	1	21	12	33
ansiotyö	13	9	4	4	2	3	1	1	20	17	37
hoidon laiminlyönti	7	9	33	22	37	28	1	4	78	63	141
kasvatuskyvyn puute	1	3	4	4	27	18	6	6	38	31	69
lapsensa hylkääminen	2	3	2	3	2	1	—	1	6	8	14
työhaluttomuus	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	2
huolimattomuus	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
juoppous	13	7	36	40	54	60	11	4	114	111	225
irtolaisuus	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
vankilassaolo	4	1	2	—	1	4	1	—	8	5	13
lapsen pahoinpity	1	2	3	4	10	5	—	3	14	14	28
asuntovaikeudet	88	119	109	112	102	111	12	5	311	347	658
avio- tai asumusero	15	6	46	38	60	53	15	21	136	118	254
elatusvelvollisuuden laiminlyönti	5	6	11	13	17	16	—	2	33	37	70
muu syy	69	54	95	116	152	153	41	32	357	355	712
Yhteensä	313	299	468	460	619	566	112	98	1 512	1 423	2 935
<i>Toimenpiteet</i>											
Varoitus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Suojeluvalvonta	—	—	15	15	66	61	16	15	97	91	188
Jälkivalvonta	—	—	—	—	—	—	22	17	22	17	39
Huostaanotto:											
lastensuojelulain 9 § 2 mom. c-kohdan perusteella	133	122	122	131	113	81	10	3	378	337	715
hylkäämisen tai vanhempien kuoleman perusteella (Islain 9 § 1 mom.)	1	1	2	2	7	4	1	1	11	8	19
sopimuksen nojalla (Islain 11 §)	48	47	25	30	31	28	3	3	107	108	215
vastoin vanhempien tahtoa (Islain 12 §:n nojalla)	—	1	2	1	3	1	—	—	5	3	8
sijoitus 13 ja 19 §:n perusteella	2	8	4	4	3	4	—	—	9	16	25
Siirto vajaamielishuoltojaostolle	—	—	2	2	5	4	3	3	10	9	19
Virka-apu eri viranomaisille	27	28	72	72	70	75	16	20	185	195	380
Tutkimus- ja neuvontatoimenpiteet	91	92	214	201	313	302	36	34	654	629	1 283
Muut toimenpiteet	11	—	10	2	8	6	5	2	34	10	44
Yhteensä	313	299	468	460	619	566	112	98	1 512	1 423	2 935

Huostaanotetut lapset. Lastenhuoltotoimiston luetteloissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 3 893 (3 818) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista 2 037 (2 050) oli sijoitettu perheisiin, 1 370 (1 248) kaupungin lastenkoteihin ja 1 069 (1 084) muihin lastenkoteihin. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 1 031 (1 024) ja poistettiin 890 (956) lasta, joten toimiston luetteloihin v:een 1964 jäi 3 003 (2 862) lasta.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 172 (163) lasta 6 839 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 7 lasta ja näillä 1 964 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 18 (19) lasta.

Poikkeavien ryhmiin kuuluvia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 356 (373) ja perhehoidossa 70 (67). Näiden hoitoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin tai psykologin lausunnot joko viraston sosiaalilääkärin toimistosta, kaupungin kasvatusneuvoloista tai psykiatrisista sairaaloista.

Poikkeavien lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta taulukosta:¹⁾

Sijoituspaikka	L a p s i a								Huoltopäiviä		
	Jäljellä v:sta 1962		Uusia		Yh- teensä	Eronneita		Jäljellä v:een --64		Kaik- kiaan	Keskim. hoidokkia kohden
	P.	T.	P.	T.		P.	T.	P.	T.		
Kaatumatautisten huoltolai- tokset	4	2	—	—	6	—	—	5	3	2 190	365.0
Heikkomielisten lastenkodit ...	42	34	5	4	85	6	9	41	30	25 048	294.7
Hoito- ja tarkkailukodit.....	12	1	5	—	18	—	—	15	—	5 137	285.4
Sairaalat	2	4	2	2	10	—	2	4	3	1 960	196.0
Tavalliset lastenkodit	162	110	52	17	341	57	31	161	94	106 701	312.9
Perhehoito Helsingissä	7	9	1	1	18	1	1	7	8	6 117	339.8
Perhehoito muualla.....	35	16	7	1	59	3	1	36	19	20 021	339.3
Yhteensä	264	176	72	25	537	67	44	269	157	167 174	311.3

Edellä olevassa taulukossa olevista lapsista oli huostaanotettuja syvästi vajaamielisiä 194 (178), heikkomielisiä 162 (151) ja muuten poikkeavia 181 (188).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 145 (132) syvästi vajaamielisiä, 90 (102) heikkomielisiä ja 100 (103) muuten poikkeavia. Vajaamielisten sijoitus selviää luvun viimeisestä taulukosta.

¹⁾ Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää laitoksittain, koska lapsi on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

22. Lastensuojelu

Hoidokkien sijoitus laitoshiin. Hoidokkien vaihtuminen kaupungin laitoksissa selviää seuraavasta asetelmasta:

	Sofianlehdon vastaanottokoti			Kullatorpan lastenkoti	Malmilan lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Oppilaskoti Toivola	Hyvösen lastenkoti	Päivöjän lastenkoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Vastaanottokoti Lemmilla	Kallion nuorisokoti	Reijolan nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Taivallahden nuorisokoti	Töölön nuorisokoti	Koskentuvan nuorisokoti	Meisäkummun hoitokoti	Mellunkylän vastaanottokoti	Outamon vastaanottokoti	Yhteensä
	Osasto																				
	A	B	C																		
V:ita 1962 hoitoon jääneitä...	107	44	40	26	40	34	88	32	19	15	1	23	3	11	11	11	—	14	—	—	519
V. 1963 hoitoon otettuja	275	272	120	11	20	19	26	10	1	29	1	17	—	10	9	5	19	4	—	3	851
Yhteensä	382	316	160	37	60	53	114	42	20	44	2	40	3	21	20	16	19	18	—	3	1 370
Näistä:																					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen sijoitettiin:																					
perhehoitoon	22	40	5	—	1	—	1	3	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	78
toiseen lastenkotiin	105	82	45	5	9	8	9	3	—	7	1	3	—	—	—	—	1	3	—	—	281
sairaalaan	11	5	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	22
b) Toimiston hoidosta luovutettiin:																					
vanhempien hoitoon	102	153	64	1	—	3	8	3	—	21	—	5	—	2	1	—	3	—	—	—	366
toiseen maksuttomaan hoitoon	2	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	7
toisen kunnan hoitoon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
muihin lastenhuoltolaitoksiin	8	—	3	5	10	7	3	—	1	—	—	3	—	1	1	—	1	1	—	1	45
kuoli	8	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
poistettiin muista syistä	—	—	2	—	—	—	4	—	—	—	—	1	3	4	3	4	4	—	—	—	25
Poistettuja yhteensä	258	281	121	12	21	20	26	9	1	33	1	13	3	8	7	4	9	4	—	2	833
V:een 1964 jääneitä	124	35	39	25	39	33	88	33	19	11	1	27	—	13	13	12	10	14	—	1	537

Laitoksiin ja perhehoitoon sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. Kertomusvuonna hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asiantuntijalaitoksille laitoshiin sijoitettuihin 39 lapseen, Helsinkiin laitoshiin sijoitettuihin 30 lapseen sekä Helsinkiin perhehoitoon sijoitettuihin 3 lapseen ja maaseudulle perhehoitoon sijoitettuihin 60 lapseen nähden.

	Laitoksiin sijoitettuja lapsia		Perhehoitoon sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:lta 1962 hoitoon jääneitä	266	336	347	1 246	2 195
V. 1963 hoitoon otettuja	255	212	86	358	911
Yhteensä	521	548	433	1 604	3 106
Näistä:					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	18	22	2	23	65
» kunnan lastenkotiin	22	38	11	63	134
» yksityiseen lastenkotiin	63	57	3	34	157
» sairaalaan	6	2	2	3	13
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	—	2	2	—	4
luovutettiin vanhempien hoitoon	121	64	36	110	331
» toisen kunnan huoltoon	—	—	—	1	1
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin perhehoitoon	17	11	14	9	51
poistettiin työkykyisenä	10	6	32	19	67
» muista syistä	4	13	2	4	23
kuoli	—	2	—	—	2
Poistettuja yhteensä	261	217	104	266	848
V:een 1964 jääneitä	260	331	329	1 338	2 258

Perhehoitoon annettuja lapsia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sukulaisten luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueille asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien sekä terveydenhoitoviranomaisten välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenneuvoloiden terveysisaret; maaseudulla tämän tehtävän suorittivat ao. sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myös lastensuojeluviraston tarkastajat suorittivat tarkastuskäyntejä maaseudulle. Kullakin maaseutukotien tarkastajalla oli oma tarkastusalueensa.

Kaikki kouluiässä olevat normaalikykyiset lapset kävivät kansakoulua, joista vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan.

Maaseudulle perhehoitoon sijoitettujen lasten lukumäärä oli vuoden alussa 1 246 (1 191). Näistä poistettiin 266 (315) ja uusia sijoitettiin 358 (370), joten vuoden päättyessä lukumäärä oli 1 338 (1 246).

Lautakunnalla oli palkattuja asiamiehiä Espoossa, Hattulassa, Helsingin mlk:ssa, Honkajoella, Humppilassa, Hyvinkäällä, Itissä, Janakkalassa, Jokioissa, Kemiössä, Kiikalassa, Koskella HI, Koskella TI, Lohjalla, Lopella, Marttilassa, Mäntsälässä, Nastolassa, Nummella, Nurmijärvellä, Orimattilassa, Perttelissä, Pornaisissa, Pusulassa, Sammatissa, Sipoossa, Siuntiossa, Somerolla, Suomusjärvellä, Tuusulassa, Valkealassa ja Vihdissä.

Hoitomaksut perhehoitoon sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatustavan vanhempien sukulaisuudesta ym. seikoista johtuen 35 mk:sta 150 mk:aan kuukaudessa keskimääräisen hoitomaksun ollessa 70—80 mk/kk. Lastosten hoitomaksut olivat 5—20.75 mk hoitovuorokaudelta. Lisäksi on otettava huomioon vieraiden kuntien velkomat kansakoulukustannukset sekä sairaanhoito- ja matkakustannukset kuin myös myönnettyt vaate- ym. avustukset.

Au-lasten valvonta. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 4 081 (3 968) au-lastaa toimiston valvonnassa. Luettelosta poistettiin 570 lasta ja uusia tapauksia tuli 683. Äidin luona olevista lapsista sai hyvän hoidon 93.2 %, suhteellisen hyvän hoidon 6.7 % ja epätydyttävän hoidon 0.1 %. Kasvatusäidin luona olevista lapsista sai hyvän hoidon 98.97 % ja suhteellisen hyvän hoidon 1.03 %.

Kasvattilapset. Kasvattilasten valvonta ilmenee seuraavasta taulukosta:

	Poikia				Tyttöjä				Yhteensä
	0-1 v	2-6 v	7-15 v	Yhteensä	0-1 v	2-6 v	7-15 v	Yhteensä	
Jäljellä v:lta 1962	37	156	121	314	66	131	127	324	638
V. 1963 valvontaan tulleita	51	47	27	125	63	30	26	119	244
Yhteensä	88	203	148	439	129	161	153	443	882
Poistettuja v. 1963	22	50	36	108	31	52	44	127	235
V:een 1964 jääneitä	66	153	112	331	98	109	109	316	647
Näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä	40	134	34	208	75	102	35	212	420

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään. Lisäksi valvottiin vieraan kunnan huostassa olevia lapsia 16:ta (20), 9:ää (6) aviolaista ja 7:ää (14) aviotonta lasta.

Jälkivalvonta ja nuoret kotiapulaiset. Perheisiin sijoitetut lapset eivät yleensä kaihaneet jälkivalvontaa. Eräät maalta kaupunkiin siirtyneet 16 v täyttäneet lapset joutuivat toimiston valvottavaksi, samoin eräät poikkeukselliset tai omaisten tukea vailla olevat, laitoksista poistetut alaikäiset. Nuorista kotiapulaisista annetun lain nojalla toimiston oli valvottava nuoria kotiapulaisia. Jälkivalvonta ja nuorten kotiapulaisten valvonta selviävät seuraavasta taulukosta:

	Jälkivalvonnassa olleet		Yhteensä	Nuoret kotiapulaiset	Kaikkiaan
	T.	P.			
Jäljellä v:lta 1962	29	26	55	25	80
V. 1963 valvontaan tulleita	11	14	25	12	37
Yhteensä	40	40	80	37	117
Poistettuja v. 1963	16	10	26	17	43
Jäljellä v:een 1964	24	30	54	20	74

Lasten kesävirkestystoiminta. Vähävaraisten perheiden lasten kesävirkestystä varten varatusta 134 000 mk:n määrärahasta käytettiin 6 035.49 (600 580 vmk) mk matkalippujen hankkimiseen 15 v nuoremmille lapsille sekä heidän saattajilleen ja kesäsiirtolamatkoihin. Sellaisille lapsille, joiden vanhemmilla ei ollut mahdollisuuksia kesänviettopaikan hankkimiseen sukulaistaloista maaseudulla tai maksullisista lomakodeista, järjestettiin n. 3 kk:n oleskelu joko maalaistaloissa tai kesäsiirtoloissa ja leireillä. Tästä edusta pääsi osalliseksi 959 (917) lasta, joista 743 (675) sijoitettiin perheisiin ja 216 siirtoloihin. Maaliskodeista oli ennen sijoitusta hankittu asiamie-

hen tai paikkakunnan sosiaalilautakunnan lausunto lastenhuoltotoimiston huolehtiessa sitten hoitomaksujen suorituksesta ja kotien valvonnasta. Kustannukset perhesijoituksesta kohosivat 97 800.26 (8 239 922 vmk) mk:aan sekä siirtola- ja leirisi-
joituksesta 30 164.25 (3 034 440 vmk) mk:aan eli yhteensä 127 964.51 (11 387 625 vmk) mk:aan. Em. 959 lapsen joukkoon sisältyi 120 (145) lasta, jotka otettiin kesä-
sijoituksen ajaksi tilapäisesti huostaan tai olivat laitoslapsina tai perhehoidossa ole-
vina jo huostassa. Laitoksista pääsi tällä tavalla 65 lasta kesävirikistyksestä osalli-
siksi. Sijoitetuista lapsista suoritettiin 517 (516) lapsen hoitomaksut kokonaan ja 169
(161) lapsen osittain, vanhempien maksaessa itse hoitokulut kokonaisuudessaan vain
138 (102) lapsesta. Ilmainen kesävirikistyspaikka saatiin 7 lapselle ja huoltovirasto
maksoi 8 lapsen hoitokulut. Ennen lasten kesäkoteihin lähtöä suoritettiin entiseen
tapaan tarpeelliset terveystarkastukset.

Maaseudun kesäkoteihin ja siirtoloihin sekä leireille lähetetyistä lapsista oli tyt-
töjä 466 (430) ja poikia 493 (487). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia
133 (122), avio- ja asumuserolapsia 279 (267) ja muutoin erillään asuvien vanhempien
lapsia lisäksi 40 (37). Puoliorpoja oli 88 (96) ja suurperheiden lapsia 182 (213). Huol-
toapua saavien kotien lapsia oli 269 (276), johon lukuun eivät sisälly jo ennestään
huostassa olleet lapset.

Suojeluvalvonta.

	Poikia			Tyttöjä			Yh- teensä
	0—1 v	2—6 v	7—15 v	0—1 v	2—6 v	7—15 v	
Jäljellä v:lta 1962	2	21	94	2	33	76	228
V. 1963 valvontaan tulleita	1	12	36	6	10	30	95
Yhteensä	3	33	130	8	43	106	323
Syyt valvontaan tulleista:							
Vanhemmissa	1	13	30	5	10	29	88
Lapsissa	—	—	3	—	—	4	7
Yhteensä	1	13	33	5	10	33	95
Poistettuja v. 1963	—	11	62	1	11	47	132
Syyt:							
Muutti toiselle paikkakunnalle tai valvonnan määräaika päättyi	—	4	20	—	3	17	44
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	—	3	15	—	2	13	33
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuoltolaitokseen tai perhe- hoitoon	—	3	25	—	5	14	47
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	—	1	2	1	1	3	8
Yhteensä	—	11	62	1	11	47	132
Vuoteen 1964 jääneitä	3	22	68	7	32	59	191
Yhteensä	3	33	130	8	43	106	323

Vajaamielishuolto. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 375 vajaamielisiä koskevaa ilmoitusta ja toimenpidepyyntöä, joissa ilmoittaja 324 tapauksessa oli viranomainen ja 51 tapauksessa yksityishenkilö. Ilmoituksen pääasiallisen syyn perusteella jakautuivat em. tapaukset seuraavasti:

Vajaamielisyysden toteamisia ja vajaamielis- ja laitospaikkaa odottavien luetteloon merkitsemisiä tarkoittavia	95
Sijoituspyyntöjä	49
Kasvatusvaikeuksia koskevia	6
Vajaamielisten tai heidän omaistensa olosuhteiden tarkistamisia	161
Pyyntöjä toimenpiteisiin ryhtymisestä sterilisaatioesitystä, holhoukseen asettamista, oppi- tai asevelvollisuudesta vapauttamista tai lääkehoidon määräämistä varten	16
Lausuntoja asuntoanomusasioissa	7
Hoitopaikan vaihtumisesta aiheutuneita	18
Muita	23
	Yhteensä 375

Ilmoitetun tapauksen tutkiminen johti tavallisesti muihinkin kuin ilmoitettaessa pyydettyihin toimenpiteisiin, kuten esim. vajaamielisyysden toteamiseen, sijoitukseen tai päivähuollon järjestämiseen tms.

A v o h u o l t o. Sijoitustoiminnan ohella jatkoi vajaamielishuollon työryhmä edelleen vajaamielisten luettelointia ja pyrki samalla tehostamaan luetteloon jo merkittyjen avohuoltoa. Luetteloon oli kertomusvuoden alussa merkitty 1 056 ja lopussa 1 095 vajaamielistä. Päivähuoltolahoidon sekä neuvottelujen ja kasvatuksellisen ja hoidollisen neuvonnan lisäksi oli vajaamielisneuvolan vastaanotto kerran viikossa. Tutkitut tapaukset jakautuivat tutkimusta tai hoitoa pyydettyäessä ilmoitetun syyn perusteella seuraavasti:

Perustutkimuksia	26
Lääkehoidon määräämisiä ja tarkistamisia	68
Tutkimuksia työkyvyttömyyseläkkeen anomista varten	20
Tutkimuksia sterilisaatioesityksen tekemistä varten	8
Muita (esim. lähete sairaalahoitoon, lausunto holhoukseen asettamista tai erityislapsilisan anomista varten, lääkintävoimistelutarpeen tutkiminen jne.)	24
	Yhteensä 146

Ilmoitetun pääsyyn ohella tutkimus ja hoito ovat useimmissa tapauksissa johtaneet muihinkin ryhmiin kuuluvan tutkimuksen suorittamiseen ja hoidon antamiseen. Vajaamielisneuvolan toimintaa on lähemmin selostettu sosiaalilääkärin toimiston yhteydessä.

Erilaisia avustuksia myönsi vajaamielisjaosto kertomusvuonna seuraavasti: vaateavustuksia 16 tapauksessa, lääkekustannusten korvaamiseen 45:ssä, invalidirattaiden ja muiden välineiden hankkimiseen 9:ssä, lääkintävoimistelukustannuksiin 6:ssä, sterilisoimisesta aiheutuneisiin kustannuksiin 9:ssä sekä muihin kustannuksiin 6 tapauksessa.

P ä i v ä h u o l t o l a t. Kaupungin omistamissa päivähuoltoloissa hoidettiin vajaamielisiä yhteensä 31 935 hoitopäivää (Päivähuoltola Tyynelässä 8 973, Päivähuoltola Vantaalassa 9 768 ja Käpylän koulu- ja työkeskuksessa 13 194 hoitopäivää). Lisäksi suoritettiin hoitomaksu 10 703 hoitopäivästä Aula-työkotien Kannatusyh-

distyksen ylläpitämässä Aula-työkodissa helsinkiläisille vajaamielisille annetusta hoidosta.

Kertomusvuonna sijoitetut vajaamieliset. Vajaamielislaitoksiin sijoitettiin 86 vajaamielistä, joista 41 suoraan kodista ja 45 lastenhuoltolaitoksista. Lastenhuoltolaitoksiin sijoitettiin 38 vajaamielistä. Huostassapito lakautettiin 37 vajaamielisen osalta.

Lastenhuoltotoimiston tiedossa olevien vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja sukupuoliryhmitys, älyllisen tason mukainen jakautuminen ja sijoituspaikat käyvät ilmi seuraavasta taulukosta (kokonaislukuun 1 125 sisältyy 30 vajaamielistä, jotka eivät vuoden päättyessä vielä olleet luetteloituina):

	Ikä						Kehitysaste						Yhteensä
	0-6 v		7-15 v		16 v —		Tylsäm. 0-34		Vähäm. 35-54		Heikko-miel. 55-70		
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>I Kotihoidossa:</i>													
Kotonaan laitospaikkaa odottavia	18	14	72	61	117	129	57	51	78	92	72	61	411
Kotiin toistaiseksi jääviä	2	2	1	5	7	15	2	8	3	11	5	3	32
Yhteensä	20	16	73	66	124	144	59	59	81	103	77	64	443
Näistä valvonnassa	—	1	7	4	14	13	3	6	8	8	10	4	39
<i>II Vajaamielislaitoksissa:</i>													
Pipolan Opetus- ja työkoti	—	—	1	1	—	1	—	—	1	2	—	—	3
Nukarin lastenkoti	2	2	12	2	9	4	16	7	6	1	1	—	31
Kankurinmäen hoitokoti	2	—	4	4	1	1	5	4	1	1	1	—	12
Rinne koti	1	—	30	13	76	55	86	50	18	15	3	3	175
Barnes By	—	—	4	1	4	1	—	—	7	1	1	1	10
Kärkulla Centralanstalt	1	—	5	1	3	2	6	1	1	2	2	—	12
Perttulan Keskuslaitos	—	—	1	—	10	2	1	—	6	2	4	—	13
Kuhankosken Opetuskoti	—	—	—	1	—	2	—	1	—	1	—	1	3
Alavuden Työkoti	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	3	—	6
Vaalijalan Keskuslaitos	—	—	2	2	6	4	4	4	4	2	—	—	14
Nastolan Hoitokoti	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	2
Toivola - Muhos	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—	4
Yhteensä	6	2	59	25	113	80	118	69	48	30	12	8	285
<i>III Lastenhuoltolaitoksissa:</i>													
Kullatorpan lastenkoti	1	—	14	4	6	1	10	1	9	4	2	—	26
Päivölän lastenkoti	1	—	9	4	4	1	9	5	4	—	1	—	19
Sofianlehdon vastaanottokoti ...	20	9	16	10	4	1	38	18	2	2	—	—	60
Malmin lastenkoti	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Oppilaskoti Toivola	—	—	10	1	1	5	—	—	4	4	7	2	17
Muut lastenhuoltolaitokset	—	5	6	13	1	1	6	14	—	4	1	1	26
Yhteensä	23	14	56	32	16	9	63	38	21	14	11	3	150
<i>IV Sairaaloissa ja hoitokodeissa .....</i>	—	—	1	2	112	116	29	28	46	59	38	31	231
<i>V Yksityiskodeissa .....</i>	1	1	—	4	6	4	1	4	3	2	3	3	16
Vajaamielisiä kaikkiaan	50	33	189	129	371	353	270	198	199	208	141	109	1 125
<i>Päivähuoltoloissa:</i>													
Tyynelä	3	1	22	27	1	5	13	12	10	17	3	4	59
Vantaala	1	5	12	9	7	8	9	9	8	7	3	6	42
Käpylän koulu- ja työkeskuk- sen kouluosasto	—	—	23	17	3	1	—	—	12	12	14	6	44
työosasto	—	—	—	—	25	—	—	—	11	—	14	—	25
Aula-työkoti	—	—	—	—	24	28	5	4	14	19	5	5	52
Päivähuoltoloissa yhteensä	4	6	57	53	60	42	27	25	55	55	39	21	222

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 518 (3 307), jotka ilmoitusten syyn sekä sen aiheuttamien toimenpiteiden mukaan ryhmittyivät seuraavasti:

	Alle 16 v		16-17 v		Yhteensä		
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	Yhteensä
<i>Ilmoituksen syy:</i>							
Lsl. 8 § 1 mom. e-kohta:							
Luvaton ansiotoimi	1	—	—	—	1	—	1
Oppivelvollisuuden laiminlyönti	102	28	—	—	102	28	130
Lsl. 8 § 2 mom.							
Rangaistava teko:							
Syyttäjän käsittelemättä	1 014	51	14	6	1 028	57	1 085
Syyttäjä jättänyt syyttämättä LNR 2 §	9	—	35	4	44	4	48
Oikeus jättänyt tuomitsematta LNR 3 §	46	6	97	30	143	36	179
Irtolaistapainen elämä	133	136	90	248	223	384	607
Tavattu juopuneena	131	9	615	23	746	32	778
Muu syy	165	78	321	126	486	204	690
V. 1963 saapuneita ilmoituksia yhteensä	1 601	308	1 172	437	2 773	745	3 518
V:ilta 1962 jäljellä olevia ilmoituksia	357	71	165	82	522	153	675
Ilman uutta ilmoitusta käsiteltäväksi otettuja asioita	10	1	1	1	11	2	13
Kaikkiaan	1 968	380	1 338	520	3 306	900	4 206
<i>Toimenpiteet:</i>							
Jaoston määräämä tai vahvistama toimenpide:							
Lsl. 9 § 2 mom. b-kohta, varoitus	73	5	218	9	291	14	305
Lsl. 8 § 2 mom. c-kohta, toistaiseksi huostaanotto	32	7	1	4	33	11	44
Lsl. 9 § 2 mom. d-kohta,							
toimitettu kotikuntaan	18	28	6	50	24	78	102
toimitettu lääkärin hoitoon	7	6	3	2	10	8	18
muu toimenpide	476	41	88	40	564	81	645
Lsl. 9 § 2 mom. e-kohta, suojeluvalvojan määrääminen	45	14	20	12	65	26	91
Lsl. 9 § 1 mom. huostaanotto	1	—	—	—	1	—	1
Lsl. 11 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen sopimuksen nojalla	32	8	10	18	42	26	68
Lsl. 12 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen jaoston päätöksen nojalla	18	3	5	1	23	4	27
Nuorisohuoltajan toimenpide	638	171	435	270	1 073	441	1 514
Ei mitään toimenpidettä	197	18	333	37	530	55	585
V. 1963 käsiteltyjä asioita yhteensä	1 537	301	1 119	443	2 656	744	3 400
V:een 1964 jääneitä ilmoituksia	431	79	219	77	650	156	806
Kaikkiaan	1 968	380	1 338	520	3 306	900	4 206

Ilmoitukset koskivat 2 282 (2 206) lasta ja nuorta henkilöä, joista alle 16-vuotiaita poikia oli 1 006 (1 029) ja tyttöjä 230 (252) sekä 16—17-vuotiaita poikia 752 (630) ja tyttöjä 294 (222).

Taulukossa esitetyn lisäksi käsiteltiin 98 (poikia 78 ja tyttöjä 26) yli 18-vuotiaana ilmoitetun nuoren asiaa, joista 43:een nähden suoritettiin huoltoa (poikia 28, tyttöjä 15) ja 11 oli vielä vuoden lopussa käsittelemättä.

Tutkimuksen yhteydessä saatiin asiantuntija-apua lastensuojeluviraston sosiaalilääkärin toimistolta sekä eräissä tapauksissa muilta kasvatustieteiden ja yksityislääkäreiltä. Psykiatrasta hoitoa tarvitsevia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sairaaloihin ja Metsäkummun hoitokotiin.

Huoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin huoltolaitoksiin sijoittamien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltolaitos	L a p s i a					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:lta 1962	Uusia	Yhteensä	Eronneita	Jäljellä v:een 1964	Yhteensä	Keskim. hoidokkia kohden
Kaarelan nuorisokoti	4	9	13	9	4	1 423	109.5
Kallion nuorisokoti	3	1	4	3	1	755	188.8
Mellunkylän vastaanottokoti	14	24	38	25	13	4 781	125.8
Vastaanottokoti Lemmilä	14	20	34	21	13	4 468	131.4
Outamon vastaanottokoti	24	58	82	55	27	8 898	108.5
Sofianlehto, C-osasto	2	4	6	4	2	341	56.8
Koskentuvan nuorisokoti	—	11	11	4	7	1 786	162.4
Reijolan nuorisokoti.....	2	—	2	1	1	366	183.0
Taivallahden nuorisokoti.....	1	6	7	5	2	449	64.1
Töölön nuorisokoti	—	2	2	2	—	64	32.0
Metsäkummun hoitokoti	2	—	2	—	2	676	338.0
Oppilaskoti Toivola	6	5	11	6	5	1 679	152.6
Yhteensä	72	1)140	1)212	135	77	25 686	121.2

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 274 lasta. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 86 poikaa ja 46 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 87 poikaa ja 55 tyttöä. Huoltopäiviä oli 45 990.

Viraston kaksi huoltotarkastajaa toimivat pääasiallisesti laitosten sosiaalityöntekijöinä.

Perhehoidossa oli vuoden aikana 56 lasta yhteensä 10386 päivää. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 22 poikaa ja 2 tyttöä. Seuraavaan vuoteen jäi 26 poikaa ja 4 tyttöä.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden aikana 44 lasta yhteensä 2 092 päivää, 17 poikaa ja 13 tyttöä oli sitäpaitsi jossakin muussa laitoksessa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 7 poikaa ja 3 tyttöä.

P y s y v ä i s e s s ä v a l v o n n a s s a olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Suojeluvalvonnan alaisia		Laitoshuollon jälkivalvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja		Valvottavia yhteensä		
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö			
Jäljellä v:lta 1962	139	20	121	—	199	81	280
V. 1963 valvontaan tulleita	103	12	76	1	125	67	192
Yhteensä	242	32	197	1	324	148	472
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan määräaika päättyi ...	12	2	10	—	12	12	24
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	25	10	41	—	48	28	76
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuoltolaitokseen	30	1	22	—	39	14	53
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	2	2	5	—	7	2	9
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan PAVI-toimiston huollettavaksi	10	4	3	1	13	5	18
V:een 1964 jääneitä	163	13	116	—	208	84	292
Yhteensä	242	32	197	1	327	145	472

¹⁾ Hoidoin siirtyessä kaupungin hoitolaitoksesta toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

Ansiotyötä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 102 alaikäiselle henkilölle.

Lausunnot. Toimisto antoi edelleen pyynnöstä eräitä lausuntoja tuomioistuimille ja holhouslautakunnalle toimiston huollettavana olevista henkilöistä. Poliisilaitoksen passitoimisto ja liikennetoimisto pyysivät säännöllisesti lausunnon, milloin toimiston huollettavana ollut alaikäinen haki ulkomaanpassia tai ajokorttia. Ulkomaanpassia varten annettiin lausunto 41 henkilöstä (39 poikaa, 2 tyttöä) ja ajokorttia varten 33 pojasta. Kaupungin asuntoasiaintoimistolle annettiin eräitä asiakasperheiden asunnon tarvetta valaisevia lausuntoja.

Sosiaalinen oikeusapu. Suojelukasvatustoimiston edustaja oli läsnä poliisin kuulustellessa alle 18-vuotiaista henkilöä rikospoliisiosastossa ja muuten vakavanlaisessa rikosasiassa. Tällaisia kuulusteluja oli 1 901 (1 507) alaikäistä koskevassa asiassa. Vuoden aikana ryhtyi suojelukasvatustoimisto suorittamaan henkilötutkintoja alisyyttäjinä toimiville poliisiviranomaisille syyttämättä jättämisen harkintaa varten, milloin vähäisestä rikoksesta syylliseksi epäilty oli ollut 15- vaan ei 18-vuotias. Tällainen tutkinta tehtiin suppeassa muodossa ja niitä jätettiin poliisipiireille vuoden kuluessa 4 tapauksessa. Muuten hoiti nuorista rikoksentehtävistä annetun lain määräämät tehtävät suojelukasvatustoimiston puolesta useimmin Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimisto. Tämä suoritti yleensä henkilötutkinnat raastuvanoikeudelle 15 vaan ei 21 vuotta täyttäneistä syytteeseen asetetuista, jolloin suojelukasvatustoimiston henkilöasiakirjat olivat sen käytettävissä. Milloin tutkittava oli 15 vaan ei 18 v täyttäneenä tehnyt rikoksensa, Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimiston asiamies useimmiten edusti lautakuntaa oikeudessa lastensuojeluasetuksen määräämällä tavalla. Nuorisonvalvontatoimisto huolehti ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksentehtävien valvonnan järjestelyistä.

Ensihuolto ja etsivä nuorisonhuolto. Syyskuun alusta lähtien suoritti toimisto tarkkailua ja kiireellisiä toimenpiteitä iltaisin klo 24:ään saakka. Tätä varten oli viikonloppu- ja pyhäpäivinä työssä kaksi huoltotarkastajaa ja tavallisina arki-iltoina yksi. Nämä työntekijät suorittivat tarkkailua kaduilla ja nuorten kokoontumispaikoissa ryhtyen tarvittaessa ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin sekä myös tarvittaessa välittömiin toimenpiteisiin juopumustapauksissa ja muulloin kiireellistä apua tarvittaessa. Yhteistyön helpottamiseksi poliisilaitos samasta ajankohdasta keskitti alle 18-vuotiaita koskevat juopumustapaukset yhdelle poliisiasemalle. Neljän kuukauden aikana nämä työntekijät hoitivat 272 tapausta, joista 241 koski poikia ja 31 tyttöjä. 46 tapauksessa oli kysymys Helsingin ulkopuolella asuvasta nuoresta. Huollettuja henkilöitä oli 229, joista poikia 198 ja tyttöjä 31.

Nuorisoriikollisuuden määrää Helsingissä valaisevat seuraavat tiedot rikospoliisin kertomusvuoden aikana tutkimista rikokseen syylliseksi todetuista alaikäisistä henkilöistä:

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Alle 15-vuotiaita	993	32	1 025 (1 031)
15—17 »	691	100	791 (677)
18—20 »	443	67	510 (384)
Yhteensä	2 127	199	2 326 (2 092)

Poliisilaitoksen huolto-osastossa pidätettiin irtolaistapaisen elämän takia 258 (284) alle 18-vuotiaista henkilöä, joista poikia 90 ja tyttöjä 168. Pidätyksiä saman henkilön uusiintuneet pidätykset mukaan luettuina oli 356 (348), joista 112 poikia ja 244 tyttöjä koskevia.

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatustoimistolle seuraavat tiedot poliisiin pidättämisistä alle 18-vuotiaista juopuneista: pidätyksiä oli 778 (611), joista 746 poikia ja 32 tyttöjä koskevia, ja pidätettynä oli 333 (223) henkilöä, joista 316 poikia ja 17 tyttöjä.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15-vuotiaana rikkomuksen tehneet sekä ne 15—17-vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksenteekijöistä annetun lain nojalla jätettiin syyttämättä tai tuomitsematta. Tuomituista 15—17-vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suojelukasvatustoimiston huollettaviksi pääosan jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toimenpiteiden vaaraan tai ehdollisesti tuomittuina oikeusministeriön määräämään valvontaan. Suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulivat edelleen kaikki em. irtolaistapaisen elämän takia ilmoitetut tai juopuneena pidätetyt lukuun ottamatta niitä, jotka jäivät huoltolautakunnan huollettaviksi, koska olivat jo täyttäneet 18 v ennen kuin toimenpiteisiin voitiin ryhtyä.

Ulkomaille matkustavan nuorison valvomiseksi ja huoltamiseksi oli suojelukasvatustoimisto yhteistoiminnassa etenkin Turun ja Tukholman lastensuojeluviranomaisten kanssa.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa mainittuihin tilastoihin.

Poliisiviranomainen on 2 932 (2 633) tapauksessa pyytänyt lautakunnalta suostumusta siihen, että alle 21-vuotias nuori rikoksenteekijä saataisiin tuomita rangaistusmääräysmenettelyin.

Käsittelystä tapauksista oli miespuolisia syytettyjä 2 814 ja naispuolisia 118. Syytetyistä oli alle 18-vuotiaita 918 ja 18 v täyttäneitä 2 014. 2 392 tapauksessa oli syyttäjänä Helsingin poliisiviranomainen ja 540 tapauksessa muu poliisiviranomainen. Suoritetuista rikoksista oli moottoriajoneuvoliikenne rikoksia 2 110, muita liikenne rikoksia 105, juopumustapauksia 465 ja muita rikoksia 252. Suostumus rangaistusmääräysmenettelyyn annettiin 2 794 tapauksessa ja evättiin 45 tapauksessa. Muiden sosiaalilautakuntien käsiteltäväksi siirrettiin tai muuten jätettiin ratkaisematta 93 tapausta.

Elatusaputoimisto

Elatusaputoimistossa pidettyyn avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin uusia tapauksia 683 ja poistettiin 570. Kun v:lta 1962 siirtyi 3 968 tapausta oli kertomusvuoden lopussa luettelossa 4 081 lasta.

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran

puolesta elatusvelvollista vastaan haaste. Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 212 (193) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 77 (76) tapauksessa.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä v. 1955 annetun ja v. 1961 muuetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 51 tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä. Hakemuksista hyväksyttiin 48 ja hylättiin 3 (48 ja 7). Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 279 (321) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana oikeudessa 11 (10) kertaa. Edelleen esiinnyttiin oikeudessa toisten kuntien lastenvalvojen puolesta 18 (15) kertaa ja muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 225 (171) tapauksessa.

Avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille maksettavia elatusapuja suoritettiin pääasiassa vapaaehtoisesti. Lukuisissa tapauksissa käännyttiin kuitenkin ulosotviranomaisten puoleen elatusavun ulosmittaamiseksi elatusvelvollisen omaisuudesta tai sen pidättämiseksi palkasta.

Elatusaputoimiston tehtäviin kuului myös elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa v. 1948 annetussa laissa tarkoitettut asiat. Tämän lain perusteella elatusapujaosto teki Uudenmaan lääninhallitukselle uusia työlaitosesityksiä avioliitossa syntyneiden lasten kohdalla 242 (323) sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden kohdalla 133 (133) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 122 (345) tapauksessa. Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 183 (222) työloma-anomusta ja 265 (235) tapauksessa määrättiin työlomalla ollut palautettavaksi työlaitokseen.

Seuraavat asetelmat valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien ja elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

	Äitejä	Elatus- velvollisia	Ikä, vuotta	Äitejä	Elatus- velvollisia
Naimattomia	3 283	1 568	15	12	—
Leskiä ja laillisesti eronneita	570	421	16—19	630	236
Naimisissa olevia	211	1 234	20—24	1 445	1 001
Tiedot puuttuvat	17	858	25—29	924	915
	<u>Yhteensä</u>	<u>4 081</u>	30—34	590	582
			35—39	345	356
			40—49	131	333
			50—	—	89
			Tiedot puuttuvat	4	569
			<u>Yhteensä</u>	<u>4 081</u>	<u>4 081</u>
Ammatti				Äitejä	Elatusvelvollisia
Virkamiehiä, vapaiden ammattien harjoittajia ym.				138	321
Maatalous- ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia				40	96
Itsenäisen liikkeen harjoittajia				177	192
Liikeapulaisia ja työnjohtajia				891	386
Tehdas- ja muita ammattityöntekijöitä				1 054	1 339
Muita työntekijöitä				284	559

Merimiehiä, kalastajia ja laivojen henkilökuntaa	9	148
Valtion, kunnan ym. viran- ja toimenhaltijoita	282	269
Kotiapulaisia	755	—
Muun elinkeinon harjoittajia	26	7
Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	425	764
	Yhteensä	4 081 4 081

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli kertomusvuoden aikana 22, joista 17 oli sairaalassa, 3 lastenkodissa ja 2 kotona. Kuolemansyynä oli 5 tapauksessa keuhkokuume, 1:ssä äkillinen vatsakalvontulehdus, 4:ssä synnynnäinen sydänvika, 1:ssä hukkumistapaturma, 7:ssä heikkous ja elinkelvottomuus, 2:ssa tukehtuminen, 1:ssä synnynnäinen munuaisvika ja 1 tapauksessa keuhkoverenvuoto.

Ottolapsiksi hyväksyttiin 48 lastenvalvojan luettelossa ollutta avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

Siirto v:lta 1962:	T u l o t		
	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirto- tilin ja kassan saldo	—	—	59 375.81
Valvottujen säästötilien saldo	200 829.58	2 414.39	203 243.97
Lapsille perityt elatusmaksut	793 205.52	345 985.13	1 139 190.65
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	272 804.91	22 043.98	294 848.89
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	9 099.74	165.04	9 264.78
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen kor- vaukset v:lta 1963	1 833.70	7.00	1 840.70
Korvaukset tilapäisistä avustuksista	80.00	—	80.00
Korkotuloja	6 851.68	84.37	6 936.05
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilien korko	—	—	1 816.17
		Yhteensä	1 716 597.02

M e n o t			
Huoltajalle suoritettut elatusmaksut	800 439.48	351 370.02	1 151 809.50
Kaupungille suoritettut hoitomaksujen kor- vaukset	272 804.91	22 043.98	294 848.89
Kaupungille suoritettut oikeuskulujen kor- vaukset	1 658.22	150.24	1 808.46
Oikeuskuluihin käytetty	9 275.22	21.80	9 297.02
Tilapäiset avustukset	80.00	—	80.00
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilien korko	—	—	1 816.17
Siirto v:een 1964:			
Lastenvalvojan säästö- ja postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	59 352.94
Valvottujen säästötilien saldo + obligaatiot	197 427.15	156.89	197 584.04
		Yhteensä	1 716 597.02

V ä e s t ö a s i a i n t o i m i s t o

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 50 neuvola- tai neuvolapiiria (50). Virastoon jätettiin 589 (575) ja neuvoloihin 7 738 (7 416) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 8 327 (7 991) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 8 135 (7 811) ja hylättiin 192 (180).

Avustus myönnettiin 7 997 (7 667) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 138 (144) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Seuraava asetelma osottaa, miten hakijat ovat noudattaneet äitiysavustuslain määräämää tarkastuksessa käyntivelvollisuutta:

IV raskauskuukaudessa tai sitä ennen	8 036	(7 713)
V »	118	(100)
VI »	86	(83)
VII »	42	(39)
VIII »	18	(23)
IX »	11	(11)
X »	9	(10)
ei lainkaan tarkastuksia ennen synnytystä	7	(12)
	<hr/>	
	Yhteensä	8 327 (7 991)

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille sekä edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä että kertomusvuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 409 050 (38 303 000 vmk) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 212 800 (19 567 000 vmk) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 140 000 (12,5 milj. vmk) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 50 mk jokaista syntynyttä lasta kohden.

Perhelisät. Perhelisän hakijoita oli yhteensä 1 772 (1 903), joista hyväksyttiin 1 615 (1 698) ja hylättiin 157 (187). Veroylityksen takia hylättiin 122 (140) ja muusta syystä 35 (47). Hakemuksista oli 26 (18) toistamiseen käsiteltävänä kokouksessa lapsen syntymän tai muun syyn takia. Yksi myönnettyistä avustuksista jätettiin nostamatta.

Perhelisän määrä oli 55 mk lisään oikeutettua lasta kohden.

Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 235 (211) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 614 (1 698) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 6 449 (6 757), joista 6 177 (6 507) alle 16-vuotiaita ja 272 (250) koulunkäynnin perusteella huomioonotettuja 16 v täyttäneitä lapsia.

Lapsiluvun mukaan jakaantuivat perheet seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	342 (348)	7	55 (51)
3	171 (189)	8	14 (16)
4	584 (616)	9	8 (7)
5	310 (352)	10	3 (2)
6	126 (117)	11	1 (—)
		Yhteensä	1 614 (1 698)

Perhelisän saajista oli 998 (1 044) varsinaista suurperhettä, 437 (458) leskien ja 179 (196) työkyvyttömiä perhettä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 151 687.25 (15 966 500 vmk) mk:sta jaettiin suurille perheille 94 763.35 (9 801 000 vmk) mk, leskiperheille 38 787.65 (4 059 000 vmk) mk ja työkyvyttömiä perheille 18 136.25 (2 106 500 vmk) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 4 017.50 (303 000 vmk) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 72 465.34 (7 476 175 vmk) mk, huonekaluihin 19 759 (1 812 575 vmk) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 10 940.46 (1 111 000 vmk) mk, ompelu- ja pesukoneisiin sekä polynimureihin 7 533.75 (870 250 vmk) mk, vaatetukseen 35 716.20 (4 254 000 vmk) mk sekä muihin luontoissuorituksiin 1 255 (106 500 vmk) mk.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 125 000 (13 milj.vmk) mk.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin vuoden aikana yhteensä 616, joista toisista kunnista siirrettyjä oli 68 (50).

Jaoston käsiteltävänä oli 2 388 (2 833) erityislapsilisäasiaa. Näistä oli lain määrittämiä tarkistuspäätöksiä 1 794 (1 567). Erityislapsilisää myönnettiin tai sen suoritusta jatkettiin veroäyriilytyksestä huolimatta 254 nostajalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 722. Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin tai lakkautettiin erityislapsilisä 528 tapauksessa, veronylityksen takia 140 tapauksessa, koulutusavustuksen takia 39 tapauksessa, varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 12 tapauksessa ja 16—20-vuotiaan lapsen kouluajalta saaman palkan tai luontoisedun takia 3 tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 40 (32) avutonta lasta koskevaa hakemusta lausuntoineen sosiaaliministeriön ratkaistavaksi.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suorittamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana: lain 3 §:n 1 momentin mukainen täysoripous 54 (61) tapauksia, puoloripous 1 699 (1 708), au-lapsen elatusavun puuttuminen 195 (191) ja vanhempien kansaneläke 713 (787) eli yhteensä 2 661 (2 747) tapauksessa; asetuksen 3 §:n 1 momentin mukainen sokeus 10 (8), kuurous 56 (50), raajavamma 42 (38), vai-

22. Lastensuojelutoimi

kea kaatumatauti 10 (7), syvä vajaamielisyys tai mielisairaus 154 (168), sokeritauti 75 (62), sydänvika 6 (2), keuhkoastma 2 (1) sekä muu avuttomuus 49 (24) eli yhteensä 404 (360) tapausta.

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 3 065 (3 124) lapsesta 2 012 (1 997) nostajalle yhteensä 126 828 (12 823 200 vmk) mk. Vuoden aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 516 420 (50 569 000 vmk) mk.

Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien ollut toistaiseksi myönnetty. Lainojen takaisin perimiseen liittyviä varallisuuselvityksiä ja lausuntoja annettiin sosiaaliministeriölle.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä yhdestä lapsesta oli 45 mk neljännekseltä, toisesta lapsesta 51 mk ja 60 mk kolmannesta ja sitä seuraavista lapsista. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 6 329 (5 939) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Luvusta puuttuvat toisista kunnista siirretyt ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneet lapset.

Jaosto käsitteli vuoden aikana 1 550 (1 843) lapsilisää koskevaa asiaa. Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kaikkiaan 21 178 188 (2 048 265 900 vmk) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisä 4 958 (707 800 vmk) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 100 332 (8 965 500 vmk) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut ilmenevät seuraavasta:

Neljännes	Lapsilisän nostajia	Vastaava lasten luku
I	64 770 (64 510)	109 052 (109 195)
II	64 552 (64 494)	108 699 (109 149)
III	64 908 (64 819)	108 705 (108 842)
IV	65 930 (65 519)	109 778 (109 505)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 200 tapausta, joissa lapsilisä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittäytyivät lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana seuraavasti:

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä	Lapsien luku
1 lapsesta	33 226 (33 046)	33 226 (33 046)
2 »	20 612 (20 438)	41 224 (40 876)
3 »	7 148 (7 267)	21 444 (21 801)
4 »	1 864 (1 873)	7 456 (7 492)
5 »	471 (513)	2 355 (2 565)
6 »	132 (137)	792 (822)
7 »	43 (39)	301 (273)
8 »	15 (12)	120 (96)
9 »	3 (4)	27 (36)
10 »	1 (—)	10 (—)
Yhteensä	63 515 (63 329)	106 955 (107 007)

Sosiaalilääkärin toimisto

Kertomusvuoden aikana tutkittiin 603 (594) lasta ja tutkittavaksi ilmoitetuista tapauksista siirtyi keskeneräisenä tai tutkimusta odottamaan seuraavaan vuoteen 145 (98) lasta. Tapaukset jakautuivat lähettäjiensä mukaan seuraavasti: lastenhuolto-toimistosta ilmoitettuja 362 (263), vajaamielishuoltajan ilmoittamia 196 (147) ja suojelukasvatustoimistosta 190 (178). Kerran viikossa toimi vajaamielisneuvola, jossa psykiatri sosiaalityöntekijän avustamana otti vastaan vajaamielispotilaita lähinnä hoidollisessa mielessä.

Esitiedot tutkimukseen lähetetyistä tapauksista saatiin tavallisesti lähettävän toimiston huoltotarkastajalta. Sosiaalilääkärin toimiston sosiaalityöntekijät suorittivat 142 tutkimushaastattelua sekä toimivat yhdyshenkilönä miltei kaikissa tutkimustapauksissa. Psykologisia tutkimuksia tehtiin yhteensä 831 (750), yksinomaan psykologin tutkimuksessa kävi vuoden aikana 53 (65) lasta ja oli tällöin kysymys älykkyytason mittaamisesta tai aikaisemmin sovitusta testauksesta. Psykiatrit tutkivat 550 (509) tapausta (tavallisesti lapsi tai nuori huoltajineen) ja näistä oli yksinomaan psykiatrin tutkimuksessa 70 (128) tapausta. Tutkitut tapaukset käsiteltiin team-työn luontoisesti ja jokaiseen tutkittuun tapaukseen pyrittiin liittämään jokin hoidollinen toimenpide.

Varsinaiseen polikliiniseen hoitoon oli kertomusvuonna vähän mahdollisuuksia psykiatrityövoiman vajauksen ja tutkimustyön paineen vuoksi. Polikliinisessä yksilöterapiassa oli psykiatrilla 1 lapsi, hoitokertoja 23, psykologilla 18 lasta, hoitokertoja 286, sosiaalityöntekijöillä 10 lasta, hoitokertoja 47 sekä 20 vanhempaa, hoitokertoja 88. Lisäksi oli ulkopuolisilla terapeuteilla 11 lasta, hoitokertoja yhteensä 385.

Käynnit laitoksissa, jolloin osa ajasta käytettiin lasten ja nuorten tutkimuksiin, osa neuvotteluihin laitoshenkilökunnan kanssa, muodostivat huomattavan osan sosiaalilääkärin toimiston virkailijoiden toiminnasta. Laitoskäynnejä tekivät psykiatrit 133, psykologit 124 ja sosiaalityöntekijät 22.

Sosiaalilääkärin toimiston tutkimusaineisto, ilmoitukset ja tutkimustulokset ilmenevät seuraavista taulukoista:

Tutkimusaineisto:

	I k ä										Kaikkiaan	
	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v		Yhteensä			
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.		
<i>Jäljellä v:een 1963</i>												
Lastenhuoltotoimisto	12	14	16	13	3	3	1	—	32	30	62	
Lhtn vajaamielisryhmä	1	—	1	—	1	1	—	—	3	1	4	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	14	4	8	6	—	—	22	10	32	
<i>Uusia v. 1963</i>												
Lastenhuoltotoimisto	65	33	107	72	7	13	2	1	181	119	300	
Lhtn vajaamielisryhmä	17	16	62	30	5	7	29	26	113	79	192	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	71	26	28	21	8	4	107	51	158	
<i>Yhteensä</i>												
Lastenhuoltotoimisto	77	47	123	85	10	16	3	1	213	149	362	
Lhtn vajaamielisryhmä	18	16	63	30	6	8	29	26	116	80	196	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	85	30	36	27	8	4	129	61	190	
Kaikki yhteensä	95	63	271	145	52	51	40	31	458	290	748	
Poistettu v. 1963	76	50	224	117	33	37	36	30	369	234	603	
Jäljellä v:een 1964	19	13	47	28	19	14	4	1	89	56	145	

Ilmoittajat ja ilmoittamisen pääsyy:

Syy	Lastenhuoltotoimisto Lhtn vajaamielisryhmä			Suojelukasvatustoimisto			Kaikkiaan
	P.	T.	Yhteensä	P.	T.	Yhteensä	
Kehitystason määrääminen	74	44	118	1	—	1	119
Heikko koulumenestys	13	6	19	3	1	4	23
Koulunkäynnin järjestely	12	18	30	2	2	4	34
Laitossijoitus	2	5	7	10	3	13	20
Mahdollinen laitoksesta kotiuttaminen	2	8	10	3	2	5	15
Vajaamielisrekisteriin merkitseminen ja laitos- hakemus	35	18	53	—	1	1	54
Vajaamielispäivähuoltolaan sijoitus	2	—	2	—	—	—	2
Lapsen sopivuus kasvatuskotiin	9	5	14	—	—	—	14
Kodin tai kasvatuskodin sopivuus lapselle	6	8	14	4	2	6	20
Mahdollinen sairaalatutkimus tai hoito	14	18	32	—	—	—	32
Mahdollinen lääkehoito	51	36	87	25	8	33	120
Hermostolliset herkkyysoireet	29	8	37	3	2	5	42
Kastelu ja/tai tuhriminen	30	9	39	73	36	109	148
Sopeutumisvaikeudet	—	—	—	4	4	8	8
Seksuaaliset vaikeudet	15	13	28	—	—	—	28
Mahdollinen adoptio tai sen purkaminen	9	9	18	1	—	1	19
Holhous- ja oikeusasialla	7	8	15	—	—	—	15
Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen	3	5	8	—	—	—	8
Mahdollinen sterilisaatio	6	—	6	—	—	—	6
Lausunto kutsuntaviranomaisille	10	11	21	—	—	—	21
Yhteensä	329	229	558	129	61	190	748

Kertomusvuonna tutkitut lapset ja nuoret henkilöt ryhmitettyinä diagnoosin ja toimenpiteiden mukaan:

Tutkimukset, selvitykset, suositukset ja toimenpiteet (monella tutkitulla useita toimenpiteitä)	300	310-318	321-324	325.0 1.4.5.	325.2	325.3	326.0-1	326.3	326.4	351-353	Muut	793	Tutkimatta	Yhteensä
Tutkimusselvitys ja lausunto lastenhuolto- ja suojelukasvatustoimistoille	—	24	34	43	20	16	—	16	4	2	—	40	7	206
Suositus kasvatuskotiin	—	2	3	—	—	1	—	3	1	—	—	5	—	15
» lastenkotiin	—	2	2	1	2	2	—	—	—	—	—	3	—	12
» vastaanotto- tai nuorisokotiin	—	5	21	—	1	6	—	6	2	—	—	—	—	41
» koulukotiin	—	2	5	—	1	4	—	3	3	—	—	—	—	18
» sairaalaan tai poliklinikalle	2	20	19	8	14	3	2	3	4	5	5	—	—	85
» Metsäkummun hoitokotiin	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» vajaanmielisrekisteriin ja/tai laitokseen	—	—	—	16	20	—	—	—	—	—	1	—	—	37
» vajaanmieslipivähuoltolaan tai työkotiin	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	4
» laitoksesta kotiuttamiseen	—	1	4	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	9
» yksilöterapiaan	—	5	6	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	12
Ehdotettu oppivelvollisuuden suorittamisesta vapauttamista	—	—	1	15	2	—	—	—	—	—	1	—	—	19
» koulunkäynnin alkamisen lyk-	—	1	—	5	10	4	1	—	—	1	—	2	—	24
» apukouluun	—	—	2	1	10	4	—	—	—	—	—	—	—	17
» muuta koulusiirtoa	—	5	2	—	—	3	—	3	3	—	—	6	—	22
» ammatinvalinnan ohjausta	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Lausunto adoptioasiassa	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	19	—	22
» holhou- tai oikeusasiassa	—	1	—	2	3	—	—	—	—	—	—	6	—	12
Esitetty sterilisaatiota tai aborttia	—	1	—	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	10
Todistus työkyvyttömyyseläkkeen hakemusta varten	—	—	—	10	14	—	—	—	—	1	—	—	—	25
Lausunto kutsuntaviranomaiselle	—	—	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Muut lääkärintodistukset	—	—	1	2	3	1	—	1	—	1	—	—	—	9
Lääkemääräykset	1	5	6	31	13	2	—	—	—	2	—	—	—	60
Yhteensä	3	75	110	145	121	47	3	38	17	12	8	83	7	669

Lastensuojeluviraston muut toimistot valikoivat ennen sosiaalilääkärin toimiston tutkittavaksi lähettämistä vaikeimmat ja eniten vaurioituneet huollossa tai huostassa olevista lapsista tai nuorista henkilöistä.

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan 3 094 lasta. Kertomusvuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 1 206 lasta (1 181), joten vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 4 301 (4 198) lasta. Näistä oli 3 881 lastenhuoltotoimiston alaista ja 408 suojelukasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta henkilöä. Sitä paitsi oli 12 lasta osan vuodesta lastenhuoltotoimiston ja osan vuodesta suojelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 2 687 eli 62.5 % ja au-lapsia 1 614 eli 37.5 %. Lastenhuoltotoimiston alaisten lasten vastaavat suhdeluvut olivat 60.1 ja 39.9 sekä suojelukasvatusta tarvitsevien lasten 84.8 ja 15.2. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 2 364:llä eli 88.0 %:lla molemmat vanhem-

mat elossa, 293:lla eli 10.9 %:lla jompikumpi vanhemmista kuollut ja 30 eli 1.1 % täysin orpoja. Au-lapsista 778:lla eli 48.2 %:lla oli sekä elatusvelvollinen että äiti elossa, 820:lla eli 50.8 %:lla oli elatusvelvollinen tai äiti kuollut tai elatusvelvollinen tuntematon ja 16:lla eli 1.0 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 3 534 eli 83.1 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 32 ja muualla Uudenmaan läänissä 119, joten muualla syntyneitä oli 570 eli 13.4 %.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluivat, ryhmiteltiin heidät vanhempiensa ammatin perusteella, avio-syntyiset isän ja au-lapset äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ja ammattityöntekijäin lapsia 2 011 eli 46.8 %, muiden työntekijäin 479 eli 11.1 %-kotiapulaisten 328 eli 7.6 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 152 eli 3.5 %, liikeapu, laisten ja palveluskunnan 688 eli 16.0 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 176 eli 4.1 %.

Toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä em. lasten joutumiseen lautakunnan huostaan useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 892 eli 20.7 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta, 528 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 364 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 3 183:ssa eli 74.0 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 279 eli 6.5 % lapsista otettiin huollettaviksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskyky 132:lla eli 3.1 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 160 lasta eli 3.7 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 735 lapsen eli 17.1 %:n vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 128 lapsen, 3.0 %:n, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 4 075:llä eli 94.8 %:lla suomi, 220:llä eli 5.1 %:llä ruotsi ja 6:lla eli 0.1 %:lla jokin muu kieli.

Taloustietoja

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot olivat tilinpäätöksen mukaan seuraavat:

	mk
Lastensuojeluvirasto	1 683 000.69
Avohuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	1 657 515.25
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	45 478.10
lasten kesävirkestys ja lomamatkat	134 000.00
vajaamielisten huolto	67 516.45
Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	4 846 632.44
Vajaamielislaitokset	639 623.03

Muu laitoshoido:		mk
turvattomien alaikäisten sijoitus kaupungin laitosten ulkopuo-		
lolla	2 148 206.11	
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus kaupungin lai-		
tosten ulkopuolella	165 389.93	
vajaamielisten sijoitus	726 336.38	
Järjestöjen avustukset	104 281.00	
Lastensuojelulautakunnan käyttövarat	3 001.23	
		<hr/>
	Yhteensä	12 220 980.61

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskus-

	mk		mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	22 737.76	Oppilaskoti Toivola	38 009.03
Outamon vastaanottokoti	1 383.38	Nukarin lastenkoti	6 693.00
Mellunkylän vastaanottokoti .	2 352.42	Päivähuoltola Vantaala	14 403.30
Hyvösen lastenkoti	2 955.81		
		Yhteensä	88 534.70

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot jakaantuivat seuraaviin eriin:

	mk		mk
Valtionapu sosiaalilääkärin		vajaamielislaitoksille	290 575.14
toimiston menoihin	6 000.00	Ateriamaksut	97 905.74
Korvaukset annetusta		Luontoisedut	57 646.46
huollosta:		Vuokrat	111 932.15
valtiolta	1 002 198.90	Gustaf Walfrid Hyvösen	
vierailta kunnilta	17 858.26	rahaston tuotto	71 820.34
yksityisiltä	1 192 335.77	Muut tulot	26 331.14
Valtionapu:			
lastenkodeille	122 893.10	Yhteensä	2 997 497.00

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 12 309 515.31 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 9 312 018.31 mk eli 998 924.32 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

*Lastensuojelujärjestöjen ja kuntainliittojen
suorittaman työn tukeminen*

Kuten menoista ilmenee, jaettiin avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 104 281 mk, josta Vankeusyhdistys sai 5 000 mk ja 99 281 mk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesänviettoa helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Kärkulla Centralanstalt -nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 35 000 mk ja Rinnekoti-Säätiölle osuutena keskuslaitoksen perustamiskustannuksiin 278 698.87 mk.

Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot olivat 31.12. seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto.....	414.04	120.18
Johan Gustav Rosenbergin rahasto	126.19	24.54
Lasten kesäsiirtolain rahasto	215.88	137.63
Bergman-puolisojen lahjoitusrahasto	626.77	61.62
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	130.26	10.00
M. Kotschackin lastenvaatetusrahasto	958.88	84.00
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	655.97	64.49
Yhteensä	3 127.99	502.46

Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoidtoa tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä kertomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto suoritti pääasiassa suullisilla ennakkosopimuksilla paikkavaraukset kuitenkin siten, että ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruuden. Kaupunki varasi myös myöntäessään avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten perustamiskustannuksia varten samalla käyttöönsä määrääjäksi hoitopaikkoja. Seuraavat sopimukset olivat kertomusvuonna voimassa:

5.2.1955 tehty sopimus 30 hoitopaikan varaamisesta 31.12.1975 saakka Samfundet Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön lastenkodista;

24.1.1956 ja 15.2.1958 tehdyt sopimukset 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Mustalaislähetyksen omistamasta Kotimäen lastenkodista sekä samoin 10 hoitopaikan varaamisesta Päiväkummun lastenkodista ja 20.3.1962 tehty sopimus 5 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi nuorisokodista Kauniaisissa;

28.12.1956 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoito-opiston lastenkodista myönnetyt lainan maksuajaksi;

11.10.1960 tehty sopimus 17 hoitopaikan varaamisesta Lastenlinnasta sekä sopimukseen liittyvä erikoissopimus; näistä hoitopaikoista oli 8 ensisijaisesti lastensuojelulautakunnan käytettävissä;

15.6.1959 tehty sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 10 vuodeksi Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen Päivölän lastenkodista;

15.1.1960 tehty sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 vuodeksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista;

27.6.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta 20 vuodeksi Pelastakaa Lapset -nimisen yhdistyksen Matti ja Maija-kodista;

16.6.1961 tehty sopimus 15 hoitopaikan varaamisesta 25 vuodeksi Helsingin Kaupunkilähetyksen Kotivuoren lastenkodista;

21.11.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta toistaiseksi Kirsti Herlinin Lastenkotisäätiön lastenkodista sekä

kaupunginhallituksen 12.7.1951 tekemään päätökseen perustuva sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 31.12. 2001 saakka Suomen Lastenhoitoyhdistyksen lastenkodista.

Kaupunginvaltuuston 21.2.1962 tekemän päätöksen perusteella tehtiin ennakkovaraus 45 paikasta Kärkulla Centralanstalt -nimisestä, kuntainliiton ylläpitämästä laitoksesta aikaisemmin varattujen 35 paikan lisäksi.

Valtuuston myönnettyä lainan Vajaamielisten Tuki -yhdistykselle varattiin sen omistamasta Kankurinmäen kesäsiirtola- ja hoitokoti -nimisestä laitoksesta kaikki paikat lastensuojelulautakunnan käyttöön.

IV LASTENSUOJELULAUTAKUNNAN ALAISET LAITOKSET

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset. *Sofianlehdon vastaanottokoti* toimi 227-paikkaisena turvattomien lasten vastaanottolaitoksena, johon kuitenkin jouduttiin sijoittamaan myös suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja vajaamielisiä. Laitos jakaantui 67-paikkaiseen pikkulasten (A-), 55-paikkaiseen leikki-ikäisten (B-) ja 48-paikkaiseen kouluikäisten osastoryhmään sekä 42-paikkaiseen vajaamielisten ja 15-paikkaiseen vajaamielisten sairastosastoon. Laitoksen johtajana toimi kasvatustiet.kand. Hannu Timperi apunaan 111 muuta viranhaltijaa sekä 34 työ-sopimussuhteeseen palkattua toimenhaltijaa.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena, jonka johtajana oli kasvattaja Sirkka-Liisa Rauta-aho apunaan 5 muuta viranhaltijaa ja 5 työ-sopimussuhteessa olevaa toimenhaltijaa.

Outamon vastaanottokoti toimi Lohjalla 2-osastoisena 30 paikkaa käsittävänä vastaanottokotina suojelukasvatusta tarvitsevia kouluikäisiä poikia varten. Laitoksella oli oma kansakoulu. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Eetu Sutinen 31.8. saakka ja 1.9. alkaen kasvatustiet.kand. Matti Määttänen apunaan 21 viranhaltijaa ja 2 toimenhaltijaa.

Vastaanottokoti Lemmilä toimi Hyvinkään Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu. Laitoksen johtajana oli kansak.op. Mauno Halonen apunaan 6 viranhaltijaa ja 2 toimenhaltijaa.

Mellunkylän vastaanottokoti toimi 18-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia, etupäässä tyttöjä sekä poikkeustapauksissa muitakin alaikäisiä varten tarkoitettuna vastaanotto- ja tutkimuslaitoksena, jossa oli oma kansakoulu. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Jyrki Ritamo apunaan 3 viranhaltijaa ja 4 toimenhaltijaa.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena erityislastenkotina, jonka johtajana toimi sosiaalihoitaja Mirja Myllylä apunaan 8 viranhaltijaa ja 9 toimenhaltijaa.

Malmin lastenkoti toimi niin ikään 37-paikkaisena erityislastenkotina. Laitokseen jouduttiin sijoittamaan jatkuvasti myös vajaamielisiä lapsia. Johtajana oli kasvattaja Elsa Hytönen apunaan 15 viranhaltijaa ja 6 toimenhaltijaa.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislastenkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot. Sijoitusvaikeuksien vuoksi laitoksessa edelleen hoi-

dettiin yksinomaan kouluikäisiä lapsia. Johtajana toimi sosion. Erkki Mikonsaari apunaan 4 viranhaltijaa ja 6 toimenhaltijaa.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen laitoksena, jonka johtajana oli sosion. Helmi Hirvonen apunaan 2 viranhaltijaa.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien poikien laitoksena, jonka johtajana oli sosion. Lauri Saloriutta apunaan 5 toimenhaltijaa.

Taivallahden nuorisokoti toimi 17-paikkaisena jälkihuoltoa tarvitsevien poikien hoitolaitoksena. Laitoksen johtajana toimi sosion. Olavi Kivistö apunaan 4 viranhaltijaa ja 2 toimenhaltijaa.

Metsäkummun hoitokoti toimi 15-paikkaisena kasvatusvaikeuksiin joutuneiden lasten psykiatrisena laitoksena, jolla oli oma kansakoulu. Hoito- ja kasvatustyötä johdettiin kiinteästi sosiaalilääkärin toimistosta, jonka lastenpsykiatri ja psykologi työskentelivät vakituisesti laitoksessa. Laitoksen johtajana toimi kasvattaja Saara Huotari 31.8. saakka, 1.9.—15.11. välisenä aikana ohjaaja Eira Palo sekä 16.11. lukien sosiaaliohje. Eeva Kuusiniemi. Laitoksessa oli lisäksi 6 viranhaltijaa ja 7 toimenhaltijaa.

Oppilaskoti Toivola toimi 96-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten hoitolaitoksena, jossa oli oma kansakoulu. Jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen 12-paikkainen osasto pääsi kertomusvuoden alussa muuttamaan uusiin ajanmukaisiin tiloihin. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Veli Ilasmaa apunaan 42 viranhaltijaa ja 13 toimenhaltijaa.

Kertomusvuonna aloitti toimintansa talossa Kunnalliskodintie 6 *Koskentuvan nuorisokoti*, jossa oli 16 paikkaa. Laitos toimi lähinnä jälkihuoltoa tarvitsevien poikien hoitokotina. Sen johtajana toimi ohjaaja Kalevi Mattila apunaan yksi viranhaltija ja kaksi toimenhaltijaa.

V a j a a m i e l i s l a i t o k s e t j a v a j a a m i e l i s t e n l a s t e n l a s t e n - k o d i t

Kullatorpan lastenkoti toimi vajaanmielisten lastenkotina, jossa oli 21 vahvistettua hoitopaikkaa. Laitosta ei ollut hyväksytty vajaanmielislaitokseksi eikä se saanut valtionapua paikkaluvun pienen määrän ja rakennusten huonon kunnan vuoksi. Johtajana toimi sosion. Anna Lehto apunaan 14 viranhaltijaa ja 2 toimenhaltijaa.

Päivölän lastenkoti toimi Sipoon Kallbäckissa 16-paikkaisena vajaanmielisten lastenkotina. Laitos ei pienen kokonsa vuoksi ollut saanut vajaanmielislaisissa tarkoitettua valtionapua. Laitoksen johtajana toimi vajaanmielishoit. Kyllikki Grönroos apunaan 5 viranhaltijaa ja 6 toimenhaltijaa.

Nukarin lastenkoti. Nurmijärven Nukarissa oli ainoa lastensuojelulain mukaisen alainen varsinainen vajaanmielishoitokoti, jossa oli 30 hoitopaikkaa. Johtajana toimi lastenhoit. Rauha Ojalainen apunaan 15 viranhaltijaa ja 3 toimenhaltijaa.

Päivähuoltola Tyynelä toimi 60-paikkaisena vajaanmielisten päivähuoltolaitoksena. Johtajana toimi kansak.op. Sirkka Wahlroos apunaan 7 viranhaltijaa ja 3 toimenhaltijaa.

Päivähuoltola Vantaala toimi niin ikään vajaanmielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa. Laitoksen johtajana oli valtiot.kand. Annikki Paasonen apunaan 5 viranhaltijaa ja 5 toimenhaltijaa.

Käpylän koulu- ja työkeskus toimi 2-osastoisena vajaamielisten päivähuoltolana talossa Pyhtääntie 1. Vajaamieliskouluosasto toimi 40-paikkaisena 4 luokkaisena vajaamieliskouluna ja työkotiosasto 25-paikkaisena 16 v täyttäneiden vajaamielisten päivähuoltolana. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Veikko Tavast apunaan 8 viranhaltijaa ja 3 toimenhaltijaa.

Muissa lastenhuoltolaitoksissa hoidettiin vajaamielisiä kertomusvuonna siten, että keskimäärin oli Sofianlehdon vastaanottokodissa 57 ja Malmin lastenkodissa 15 vajaamielistä. Nämä osastot eivät toimineet vajaamielislaisilla tarkoitettuina vajaamielislaitoksina.

L a i t o s t e n   h a l l i n t o

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta että hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän ja Mellunkylän vastaanottokotien osalta nuorisonhuoltaja ja muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhoitotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Sosiaalilääkärin toimisto suoritti laitoksessa psykiatrisia tutkimuksia ja antoi tässä suhteessa hoidokeja koskevia hoito-ohjeita. Lautakunnan lääkäri antoi eri laitosten terveysoloista ja lasten terveydentilasta selonteon, jossa todettiin, että lapsille oli annettu asiaan kuuluvat rokotukset, tuberkuloositarkastuksissa kävi 463 lasta, sairaalahoitoon joutui 73 lasta ja että muut sairaustapaukset hoidettiin laitoksissa. Uusien sairaustapausten lukumäärä oli kaikissa laitoksissa yhteensä 1 689 (1 637), poliklinikkakäyn-tejä oli 361 ja lääkintävoimistelua annettiin 97 lapselle.

Seuraavasta taulukosta ilmenevät laitosten tautitapaukset:

22. Lastensuojelutoimi

Tautiryhmä	Sofianlehto	Herttoniemi	Hyvönen	Kaarela	Kallio	Kullatorppa	Lemmiä	Malmi	Metsäkumpu	Mellunkylä	Nukari	Outamo	Paijola	Toivola	Töölön nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Taivallahden nuorisokoti	Vantaala	Käpylän koulu- ja työköti	Koskentuvan nuorisokoti	Yhteensä		
Vihurirokko	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Tulirokko	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
Tuhkarokko	19	10	1	—	—	7	—	7	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	46	
Vesirokko	33	—	—	—	1	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	
Sikotauti	2	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	
Influenssa	1	5	10	2	4	—	—	—	—	6	1	31	—	—	12	4	—	—	—	—	—	76	
Suolistotulehdukset	110	—	1	—	1	—	3	—	9	1	1	1	—	7	—	—	1	—	—	—	—	135	
Angiina	84	10	1	2	1	—	—	4	3	8	8	3	7	31	2	2	1	—	—	—	4	171	
Kuumeinen nuha-, nielu- ja yskä- katarri	569	45	12	3	18	31	8	18	11	19	20	34	—	36	2	3	8	—	—	—	10	847	
Keuhkokuume	12	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
Korvatulehdukset	75	2	—	2	3	1	—	—	—	—	—	5	1	11	5	1	1	—	—	—	—	109	
Silmätulehdukset	13	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	20	
Ihottumat	24	—	—	1	1	1	2	3	2	—	—	2	—	2	—	1	—	—	—	—	—	39	
Paiseet	7	3	1	—	—	3	5	—	1	1	1	4	—	3	4	—	—	—	—	—	—	33	
Tapaturmat	8	2	4	6	2	3	3	5	6	3	4	24	—	17	—	6	6	—	—	—	—	99	
Suutulehdukset	5	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
Gonorrhea	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	
Muut taudit	9	1	1	—	—	—	—	2	1	5	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	
Yhteensä	978	78	33	16	33	49	27	49	40	45	36	112	8	110	25	17	18	—	—	—	14	1 688	
Tub.tarkastukset	90	—	—	—	10	44	10	38	17	13	27	7	—	132	—	—	—	—	—	—	—	15	403
Sairaalahoitoon lähetettyjä	39	—	—	1	2	2	1	1	3	2	—	6	2	8	4	1	—	—	—	—	—	1	73
Poliklinikoilla käynnit	80	4	30	6	17	15	18	34	15	9	2	26	—	46	34	6	23	—	—	—	—	5	370
Kuolemantapaukset	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	

Lastensuojelulautakunnan alaisten laitosten menot ja tulot

Laitokset on seuraavassa taulukossa ryhmitelty siten, että A-ryhmässä ovat lastenkotityyppiset laitokset, B-ryhmässä erityislastenkodit, joissa oli oma kansakoulu, C-ryhmässä vajaamielisiä hoitaneet lastenkodit, D-ryhmässä vajaamielislaitos ja E-ryhmässä vajaamielisten päivähuoltolat.

Kustannukset jakaantuivat lasta ja päivää kohden seuraavasti:

	Vahvis- tettu paik- kaluku	Auki- olo- päivät	Hoito- päivien määrä	Käyt- tö- pro- sentti	Bruttomenot					Tulot					Netto- menot
					Palkat	Huoneisto ¹⁾	Ravinto	Muut	Yh- teensä	Valtion- apu	Huone- istotulo ²⁾	Ateria- kor- vaukset	Muut tulot ³⁾	Yh- teensä	
					mk										
<i>A-laitokset</i>															
Sofianlehdon vastaanottokoti ...	227	82 855	71 535	86.3	16.11	3.47	2.18	2.08	23.84	-76	-37	-50	-01	1.64	22.20
Herttoniemen vastaanottokoti	14	5 110	4 583	89.7	16.16	2.93	2.48	1.88	23.45	-61	-69	-80	-	2.10	21.35
Hyvösen lastenkoti	33	12 045	11 418	94.8	11.54	4.80	2.23	2.51	21.08	-55	-30	-20	-01	1.06	20.02
Malmin lastenkoti	37	13 505	14 092	104.3	10.72	1.71	2.10	1.90	16.43	-55	-34	-55	-01	1.45	14.98
Kallion nuorisokoti	28	10 220	9 004	88.1	8.73	4.71	2.40	2.62	18.46	-58	-69	-12	-03	1.42	17.04
Töölön nuorisokoti	12	4 380	4 012	91.6	6.45	3.16	2.37	2.66	14.64	-19	-52	-17	-52	1.40	13.24
Kaarelan nuorisokoti	15	5 475	4 853	88.6	8.15	3.49	2.38	2.00	16.02	-23	-36	-09	1.13	1.81	14.21
Taivallahden nuorisokoti	17	6 205	5 768	92.9	9.45	8.72 ⁴⁾	3.73 ⁵⁾	2.20	24.10	-15	7.64	3.07	-69	11.55	12.55
Koskentuvan nuorisokoti	16	5 840	4 376	74.9	7.96	4.73	2.64	7.16 ⁶⁾	22.49	-	-64	-16	-37	1.17	21.32
Yhteensä ja keskimäärin	399	145 635	129 641	89.0	13.44 (61.7 %)	3.73 (17.1 %)	2.30 (10.5 %)	2.32 (10.7 %)	21.79	-61	-73	-54	-11	1.99	19.80
<i>B-laitokset</i>															
Outamon vastaanottokoti	30	10 950	8 535	77.9	26.60	18.29	3.60	4.35	52.84	-51	2.76	-52	-03	3.82	49.02
Vastaanottokoti Lemmilä	15	5 475	4 673	85.3	17.29	5.44	2.48	2.74	27.95	-62	-70	-19	-	1.51	26.44
Mellunkylän vastaanottokoti	15	5 475	4 813	87.9	16.06	4.85	2.82	2.49	26.22	-57	-53	-25	-05	1.40	24.82
Metsäkummun hoitokoti	15	5 475	5 125	93.6	20.62	3.31	3.04	4.00	30.97	-77	-09	-27	-	1.13	29.84
Oppilaskoti Toivola	96	35 040	30 105	85.9	14.38	8.82	2.32	1.96	27.48	-71	1.06	-23	-01	2.01	25.47
Yhteensä ja keskimäärin	171	62 415	53 251	85.3	17.35 (54.5 %)	9.15 (28.8 %)	2.65 (8.3 %)	2.66 (8.4 %)	31.81	-66	1.16	-28	-02	2.12	29.69
<i>C-laitokset</i>															
Kullatorpan lastenkoti	21	7 665	9 189	119.8	15.04	1.97	2.08	1.55	20.64	-35	-30	-41	-	1.06	19.58
Päivölän lastenkoti	16	5 840	6 893	119.0	12.42	3.42	2.19	1.85	19.88	-77	-38	-42	-	1.57	18.31
Yhteensä ja keskimäärin	37	13 505	16 082	119.1	13.91 (68.5 %)	2.59 (12.7 %)	2.13 (10.5 %)	1.68 (8.3 %)	20.31	-53	-33	-41	-	1.27	19.04
<i>D-laitokset</i>															
Nukarin lastenkoti	30	10 950	11 537	105.4	12.17	3.74	1.69	1.63	19.23	8.21	-58	-47	-01	9.27	9.96
Yhteensä ja keskimäärin	30	10 950	11 537	105.4	12.17 (63.3 %)	3.74 (19.4 %)	1.69 (8.8 %)	1.63 (8.5 %)	19.23	8.21	-58	-47	-01	9.27	9.96
<i>E-laitokset</i>															
Päivähuoltola Tyynelä	60	13 500	8 973	66.5	8.36	2.66	1.86	1.55	14.43	6.99	-	-	-	6.99	7.44
Päivähuoltola Vantaala	42	12 642	9 768	77.3	7.58	2.13	-90	2.18	12.79	5.61	-05	-05	-	5.71	7.08
Käpylän koulu- ja työkeskus	65	14 452	13 194	91.3	7.52	1.54	1.11	2.21	12.38	5.94	-	-04	-63	6.61	5.77
Yhteensä ja keskimäärin	167	40 594	31 935	78.6	7.77 (59.4 %)	2.04 (15.6 %)	1.26 (9.6 %)	2.01 (15.4 %)	13.08	6.13	-02	-03	-26	6.44	6.64
Kaikkiaan ja keskimäärin	804	273 099	242 446	88.7	13.52 (59.8 %)	4.62 (20.4 %)	2.20 (9.7 %)	2.28 (10.1 %)	22.62	1.71	-70	-40	-09	2.90	19.72

¹⁾ Huoneistomenot ovat käytössä olevan kiinteistön pääoman poisto ja korko tai vuokrat sekä lämmitys- ja siivousmenot. — ²⁾ Huoneistotuloihin sisältyvät perityt vuokrat ja virka-asuntojen luontoisetukorvaukset. — ³⁾ Nuorisokodeissa on laskettu mm. huollettavien ansiotuloista saatu hyvitys; Käpylän koulu- ja työkeskuksessa mm. työsuorituksista saadut tulot. — ⁴⁾ Taivallahden nuorisokodin huoneistomenoihin sisältyvät kiinteistön Väinämöisenkatu 27 kaikki huoneistomenot. Vastaavasti Päivähuoltola Tyynelän ja kaupunginarkiston hallitsemista huonetuloista suoritettuihin tilitysvuokrat sisältyvät Taivallahden nuorisokodin huoneistotuloihin. — ⁵⁾ Menoihin sisältyvät myös Päivähuoltola Tyynelän ravintomenot, joista hyvitys sarakkeessa Ateriamaksut. —

23. Oikeusaputoimisto

Oikeusapulautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1963 toimi oikeusneuvos Gunnar Nybergh, varapuheenjohtajana oikeusneuvosmies Eero Rönkä sekä jäseninä: valtiot. tri Ele Alenius, varat. Eeva Hämäläinen ja asianajaja Helvi Sipilä, jolle myönnettiin vapautus tehtävästään 6.3.; uudeksi jäseneksi valittiin varat. Anna Erkkylä. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli kaup.joht. Arno Tuurna.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 4 kokousta, joiden pöytäkirjat sisälsivät 39 pykälää. Kirjelmää saapui 90 ja lähetettiin 71.

Oikeusaputoimisto. Oikeusaputoimiston henkilökuntaan kuuluivat kertomusvuonna: oikeusavustajana varat. Severi Korpela sekä apulaisoikeusavustajina varatuomarit Louhi Valli ja Olavi Kilkkinen. Holhousaputointa hoiti edelleen varat. Risto Laine. Notaarin virkaa hoiti varanot. Alma Lindegren sekä tp. notaarin virkaa valtiot.maist. Seppo Salenius. Toimistonhoitajana oli ekon. Inna Tötterman.

Toimisto sai kertomusvuoden aikana toimeksiantoja paitsi kotimaan oikeusaputoimistoilta ja oikeusavustajilta myöskin Ruotsin oikeusapulaitoksilta.

Uusia asioita rekisteröitiin kertomusvuonna 1 506 (ed. v. 1 447), edelliseltä vuodelta siirtyi asioita 152, joten vuoden aikana käsiteltiin yhteensä 1 658 asiaa (1 554). Suurin osa näistä eli 332 asiaa oli edelleen työ- ja palkkariitoja, joista sovittiin 147 ja käytiin oikeutta vain 14 asiassa. Sikseen jätetyistä 308 asiasta tuli ilmeisesti suuri osa asianosaisten kesken sovituksi. Uusia avioeroasioita tuli vuoden aikana 299 (306) ja asumuseroasioita 122 (177). Uusia elatusapuasioita tuli vuoden aikana 159 (174). Avioero-, asumusero- ja elatusapujutuissa tuomittiin kertomusvuoden aikana toimiston asiakkaille elatusapumaksuja 40 180 mk/kk (35 801 mk/kk).

Erilaisia asiakirjoja, kirjelmää, ym. laadittiin 2 978 (3 493). Näistä oli hakemuskirjoja 308 (311).

Oikeudenkäyntiin ryhdyttiin 594 asiassa (525), joista saatiin päätökseen 536 (454). Jutuista voitettiin joko kokonaan tai pääosiltaan 506 (418) ja hävitettiin kokonaan 30 (36).

Maksutonta oikeudenkäyntiä anottiin 334 (295) asiassa. Anomuksista hyväksyttiin 285 (258) ja hylättiin 49 (37).

Vuoden aikana esiinnyttiin Helsingin raastuvanoikeudessa 959 (901) kertaa, Helsingin käräjäkunnan kihlakunnanoikeudessa yhden (5) kerran ja Espoon käräjäkunnan kihlakunnanoikeudessa 5 (6) kertaa. Eri tuomioistuimissa esiinnyttiin 223 (217) päivänä.

Asiakkaiden käynntejä toimistossa oli kertomusvuonna 11 094 (12 463 v. 1962 ja 10 864 v. 1961). Eri kuukausien osalle jakaantuivat nämä käynnit seuraavasti:

Kuukausi	Vastaanotto-päiviä	K ä y n t e j ä	
		kaikkiaan	päivää kohden
Tammikuu	26	978	37,6
Helmikuu	24	902	37,6
Maaliskuu	26	902	34,4
Huhtikuu	23	893	38,8
Toukokuu	25	998	39,9
Kesäkuu	23	854	37,1
Heinäkuu	27	943	34,9
Elokuu	27	967	35,8
Syyskuu	25	963	38,5
Lokakuu	27	1 051	38,9
Marraskuu	25	967	38,7
Joulukuu	23	676	29,4
Yhteensä	301	11 094	36,7

Käyntien lukumäärä päivää kohden oli siis n. 37 (42). Suurin määrä käynntejä samana päivänä oli 75 ja vähin määrä 1.

Ammattinsa ja sukupuolensa mukaan kävijät ryhmittyyvät seuraavasti:

	Mp.	Np.	Yhteensä
Virkamiehiä, vapaiden ammattien harjoittajia ym.	5	3	8
Työnjohtajia, itsenäisiä pienyrittäjiä ym.	33	39	72
Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	205	422	627
Apu- ja sekatyöntekijöitä ym.	163	463	626
Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia, leskiä, opiskelijoita ym.	29	217	246
Yhteensä	435	1 144	1 579

Käsiteltyjen juttujen ja asiain ryhmittymisen laatunsa mukaan selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Asumuseroja	136	Työ- ja palkkariitoja	332
Sovitteluja (AL84a§)	2	Vahingonkorvaus- ja muita saamis-oikeuteen kuuluvia asioita ..	85
Avioeroja	375	Tapaturmakorvauksia	38
Osituksia	14	Veroasioita	94
Elatusapuasioita	188	Erinäisiä kyselyjä, hakemuksia, valituksia ym.	142
Muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	35	Rikosasioita	42
Holhousasioita	15	Toimeksiantoja	34
Perintö- ja testamenttiasioita	61	Yhteensä	1 658
Vuokra-asioita	58		
Muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	7		

23. Oikeusaputoimisto

Vuoden aikana vireille pannuista jutuista tuli, mikäli se riippui oikeusaputoimiston toimenpiteistä, kertomusvuonna käsitellyiksi tai kirjoista poistetuiksi 1 529 (1 644) asiaa, kuten näkyy seuraavista luvuista:

Sopimalla ratkaistu	248	Jätetty eri viranomaisille	308
Oikeudenkäynnillä ratkaistu	536	Juttuja, joissa toimisto otti haasteen, mutta ei ajanut perille ...	3
Laadittu vain asiakirja	62	Erinäisistä syistä jätetty sillensä	308
Annettu neuvoja ja tehty tiedusteluja	64		
		Yhteensä	1 529

Eri viranomaisille jätetyt em. 308 (411) asiaa, joihin ei sisälly Helsingin raastuvanoikeuteen otettuja haasteita, jakaantuivat näiden viranomaisten kesken seuraavasti:

Tasavallan presidentti	4	Muut lääninhallitukset	11
Oikeuskansleri	1	Kaupunginvoudit ja nimismiehet	19
Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö	1	Vakuutus oikeus	26
Ulkoasiainministeriö	2	Lääkintöhallitus	1
Valtiovarainministeriö	13	Helsingin kaupunginhallitus	34
Valtiokonttori	2	Kaupungin eri lautakunnat	7
Korkein oikeus	16	Helsingin ev.lut. seurakuntain kirkkohallintokunta	16
Korkein hallinto-oikeus	18	Sosiaalilautakunnat	6
Helsingin hovioikeus	25	Verolautakunnat	7
Muut hovioikeudet	2	Vakuutusyhtiöt	12
Helsingin raastuvanoikeus	4	Kansaneläkelaitos	14
Kihlakunnanoikeudet	1	Helsingin kaupungin maistraatti .	11
Uudenmaan lääninhallitus	54	Poliisiviranomaiset	1
		Yhteensä	308

Kirjeitä ym. lähetettiin toimistosta vuoden aikana 1 918 (2 477).

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain nojalla tuomittiin toimiston lakimiehille valtion varoista asianajopalkkioita yhteensä 23 145 mk. Oikeusaputoimiston asiakkaiden vastapuolilta perittiin kaupungille korvauksia yhteensä 1 123mk.

Holhousapuasiat. Kaupunginvaltuusto muutti päätöksellään 23.5.1962 oikeusaputoimiston johtosäännön 1 §:ää siten, että oikeusapulautakunnan nimeämät viranhaltijat olivat velvolliset ottamaan vastaan sellaisten henkilöiden holhoustoimintai uskotun miehen tehtävän, jolle vähävaraisuuden vuoksi tai muusta syystä ei ollut saatavissa sopivaa edustajaa. Holhousapuasiain hoitamista varten perustettiin samalla uusi apulaisoikeusavustajan virka. Kun tämän viran haltija ryhtyi hoitamaan tehtäviään vasta v:n 1962 lopulla, alkoi holhoustehtäviä tulla kertomusvuoden puolella.

Vuoden aikana määrättiin em. apulaisoikeusavustajalle 53 holhoustointia, joista saman vuoden aikana päättyi kolme holhotin kuoltua. Uskotun miehen tehtäviä tuli vuoden aikana 25, joista 14 hoidettiin loppuun muiden jatkuessa seuraavan vuo-

den puolelle. Holhousapuasioissa joutui asianomainen apulaisoikeusavustaja hoitamaan 35 oikeudenkäyntiä ja esiintymään niissä Helsingin raastuvanoikeudessa 46 kertaa, minkä lisäksi hänen luonaan kävi keskimäärin kaksi asiakasta päivässä. Holhottien omaisuuden säilyttämistä varten kaupunki vuokrasii varastotilaa talosta Pengerkatu 25.

Oikeusaputoimiston menot kertomusvuonna olivat 156 697 mk.

---

24. Ammattioppilaslautakunta

Lautakuntaan kuuluivat v. 1963: puheenjohtajana dipl.ins. Veikko Liukko, varapuheenjohtajana dipl.ins. Olof Moring, työnantajain edustajina toim.joht. Erkki Heikkonen sekä työntekijäin edustajina toimits. Heikki Helkavuori ja puh.joht. Viljo Kuukkanen. Edellisten varamiehinä toimivat toim.joht. Väinö Jokivaara ja opetusneuvos Antero Rautavaara, jälkimmäisten varamiehet olivat puh.joht. Jouko Salminen ja järjestösiht. Anja Simonen. Kaupunginhallitusta edusti lautakunnassa reht. Leo Backman.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 6 kertaa ja valitut arvostelulautakunnat 62 kertaa.

Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 382 ja lähetettyjä 95.

Lautakunnan kokonaismenot kertomusvuonna olivat 44 070 mk. Kulut kutakin opissa ollutta ammattioppilasta kohden olivat n. 29 mk.

Kirjapainokoulu järjesti ammattioppilaslautakunnan pyynnöstä graafisille valokuvaajille, korjailijoille ja kemigraafisyyttäjäille iltaisin tietopuolista ammattiopetusta. Koulu toimeenpani lisäksi entiseen tapaan sekä tietopuolista että käytännöllistä opetusta myös muille graafisen alan ammattioppilaille. Syväpainajien ja syväpainosyövyttäjien tietopuolinen opetus hoidettiin kuitenkin graafisen alan työmarkkinajärjestöjen toimesta.

Teknillinen ammattikoulu järjesti kevät- ja syyslukukaudella iltaopetusta puhe- linalan ammattioppilaille, sekä lauantaisin päiväopetusta metallialalla rekisteröidyille ammattioppilaille. Talous- ja ompelualan ammattikoulu toimeenpani iltaisin leipuri- ja kondiittorioppilaille pääasiassa ammattialojen tietopuolista, mutta myöskin niiden käytännöllistä opetusta. Parturi- ja kampaajaoppilaat saivat kähertäjäkoulussa sekä tietopuolista että käytännöllistä ammattiopetusta. Samoin järjesti Taide- teollinen oppilaitos iltaisin valokuvausalan oppilaille ammattiopetusta ja Kulta- seppäkoulu iltapäivisin tietopuolista opetusta rekisteröidyille kultasepän oppilaille.

Kertomusvuoden aikana palkkasi 14 työnantajaa työpaikoilla tapahtuvaa ammattikurssitoimintaa varten yhteensä 19 päätoimista työnopettajaa tai heihin verrattavaa henkilöä, minkä perusteella ammattioppilaslautakunta välitti näille työnantajille valtionapua yhteensä 75 749 mk. Ammattioppilaslautakunta saattoi lisäksi puoltaa kauppa- ja teollisuusministeriön 24.4. tekemän päätöksen perusteella yhteensä 65 420 mk:n suuruisen oppilaanpitokorvauksen suorittamista 86 muulle rekisteröityjä ammattioppilaita kouluttavalle työnantajalle. Lähes 800 oppilasta sai siten konepajakouluissa opiskelevien n. 400 nuoren lisäksi yksityiskohtaisten opetus-

suunnitelmien mukaisesti toteutettuna jatkuvaa ammattityön opetusta omalla työpaikallaan.

Kertomusvuoden alussa oli voimassa olevia oppisopimuksia 1 401, vuoden aikana päättyi 375 sopimusta, purettiin tai poistettiin vanhentuneina 97 sopimusta sekä rekisteröitiin 557 uutta sopimusta. Päättyneiden sopimusten lukuun sisältyy 31 rekisteröimättömän oppilaan ammattitutkintoa. Kertomusvuoden lopussa voimassa olevia sopimuksia oli 1 517, joista 1 189 oli miehiä koskevia ja 328 naisia koskevia sopimuksia.

Kertomusvuoden aikana tehdyt 557 oppisopimusta jakaantuivat ammattialoitain seuraavasti: metalliala 114, sähköala 56, graafinen ala 218, elintarvikeala 33, puutyöala 13, hienomekaaninen ala 13, maalausala 4, taideteollinen ala 7 sekä terveyden- ja kauneudenhoitoala 99.

Lautakunta järjesti talousarviomäärärahan puitteissa kolme ammattitodistusten jakotilaisuutta, joihin osallistui yhteensä n. 330 kutsuvierasta sekä myönsi yhteensä 27:lle ammattioppinsa ja -tutkintonsa ansiokkaasti suorittaneelle 50 mk:n suuruisen rahapalkinnon. Kirjapainotaidon Edistämissäätiö lahjoitti tähän tarkoitukseen varoja yhteensä 500 mk.

25. Kotitalouslautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1963 oli rva Hulda Böhling, varapuheenjohtajana tarkast. Tyyne Alanko sekä jäseninä rva Aura Halme, rva Tuulikki Helismaa, talusop. Alli Häggman, osastopääll. Hilja Lahti, rva Rauha Nieminen, reht. Kerttu Sihvonen ja leht. Maisi Tamminen. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli toimitsija Lempi Lehto. Sihteerin tehtäviä hoiti talusop. Lempi Virki.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 14 kertaa ja pöytäkirjojen pykälää oli 168. Kirjelmiä saapui 289 ja lähetettiin 519. Laskuja hyväksyttiin 1 109.

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annettiin lausunnot eräiden laitosten ja järjestöjen avustusanomuksista (27.3. 40 §), Suomen Kokki- ja Stuerttikoulun väliaikaisesta sijoituspaikasta (4.6. 79 §, 21.8. 96 §), opetus- ja perhepesulatoiminnan kannattavuudesta ja perittävien maksujen tarkistamisesta (11.9. 110 §) sekä kotitalousneuvonnan tarkastajan viran hakijoista (30.12. 163 §).

Toimihenkilöt. Lautakunnan palveluksessa oli 14 vakinaista ja 10 tuntiopettajaa. Käsityönneuvojan virkaan valittiin käsityönopettaja Seija Tapper 1.1.1964 alkaen. Kotitalousneuvoja Aune Eloranta erosi 30.4. ja käsityönneuvoja Leena Kurki-Suonio 15.1. Avoimna olleita kotitalousneuvonnan tarkastajan, yhden talusopettajan, kahden kotitalousneuvojan ja yhden käsityönneuvojan virkaa hoitivat edelleen viran sijaiset.

Opetus- ja perhepesuloissa oli neljä pesulanhoitajaa. Siivoojia ja vahtimestareita oli eri toimipaikoissa yhteensä kuusi.

Toimipaikat. Opetus- ym. toiminta tapahtui 7:ssä lautakunnan omassa opetushuoneistossa sekä eräiden esikaupunkialueen kansakoulujen huoneistoissa, yhteensä 18 eri paikassa.

Pesulatoiminta tapahtui kahdessa lautakunnan hallinnassa olevassa opetus- ja perhepesulassa.

Toiminta. Ruoanvalmistuksen-, ompelun-, käsitöiden-, kodinhoidon- ja pesunopetusta varten järjestettiin erilaisia kursseja sekä luentoja ja havaintoesityksiä seuraavasti:

Ruoanlaittonopetus:

	Kurssien lukumäärä	Osanottajamäärä
Ruoanlaittokursseja 6—10 kertaa à 4 t	42	456
» koulutyöille »	5	55
Leipomakursseja 4—5 kertaa »	30	238
Voileipä- ja erikoiskursseja 3—6 kertaa à 4 t	66	666
Havaintokursseja sokeritautisille 3 kertaa »	1	52
Luentokursseja 3 kertaa	1	103
Havaintoesityksiä 98 kertaa	—	2 141
Säilöönpanoneuvontaa	—	120
		<hr/> 3 831

Kodin hoidon opetus:

Kodinhoitokursseja 8—10 kertaa	3	56
Kodinhoitoluentoja ja havaintoesityksiä 9 kertaa	—	117
Pesuluentoja ja -havaintoesityksiä 16 kertaa	—	408
		<hr/> 581

Pesukertoja 27, 424 osanottajaa

Käsityönopetus:

Ompelunneuvontakursseja 6—8 kertaa à 4 t	92	982
Pukuompelukursseja » » »	51	604
» koulutyöille »	10	101
Hattukursseja 6—7 kertaa à 4 t	30	322
Joululahjakursseja 6—7 kertaa à 4 t	15	169
Liinavaatekursseja » » »	5	47
Täkintikkaus ja kangaspuiden lainaus	5	8
Leikkuupalvelua 3 kertaa	—	724
Luentokursseja 2 kertaa	—	65
		<hr/> 3 022

Taloukskursseista avainasemassa olivat pika-pikkuruokakurssit samoin arki- ja pyhäpäivien valmistusta käsittelevät peruskurssit. Kodinhoidossa järjestettiin kursseja ja havaintosarjoja, jotka käsittävät mm. seuraavat aiheet: »Kointorjunta», töiden suunnittelu, päivä- ja viikkosiivoukset, »Ikkunat loistamaan», lattiat, työvälineet ja niiden hoito.

Pukuompelun- ja hatunvalmistuskursseille osallistuvien määrä oli jatkuvasti täysilukuinen. Ompelunneuvontakursseja pidettiin edelleen osaksi leikkuupalvelun muodossa ja kurssiaika lyhennettiin 3—4 kerraksi. Leikkuaika oli tilattava etukäteen ja asiakasta kohden varattiin aikaa kerralla n. ½—1 tuntiin riippuen valmistettavan työn laadusta. Joululahjakursseilla valmistettiin runsaasti aamu- ja kylpytakkeja, yöpukuja, esiliinoja, pyyhkeitä ja kaikenlaisia hauskoja leikkiasuja. Liinavaate- eli kapiokurssit olivat suosittuja käytännöllisten ja värikkäiden malliensa vuoksi. Tä-

kintikkausta järjestettiin kerran tai kahdesti vuodessa ja kangaspuiden lainaus aloitettiin marraskuussa Helsingink. 26:n opetushuoneistossa. Puhelimitse tapahtuva neuvontapalvelu lisääntyi edelleen kertomusvuonna. Puhelinneuvontaa annettiin lautakunnan toimistossa 280 päivänä vuoden aikana ja vastattiin 3 650 kyselyyn. Eri opetuspaikoissa annettiin kodinhoitoa ym. koskevaa neuvontaa joko puhelimitse tai henkilökohtaisesti 3 750 tapauksessa.

Kertomusvuonna suoritti vierailu- ja tutustumiskäyntejä lautakunnan opetuspaikkoihin 314 henkilöä, mm. Dr Cathrin Starr Kaliforniasta ja kuusi kotitalousopettajaa eri maista sekä Säynätsalon kotitalouslautakunnan jäseniä ym. käsittävä 36-henkinen retkikunta.

Pesulatoiminta. Molemmat lautakunnan hallinnassa olleet opetus- ja perhepesulat olivat paitsi opetuspaikkoina käytössä myös itsepalvelupesuloina. Pesulamenot olivat kertomusvuonna tavallista suuremmat korjaus- ym. syiden vuoksi, mutta myös pyykkikilomäärät olivat suurentuneet. Vuoden pesukilomäärä oli 140 627.

Asiantuntija-apua annettiin eräiden vanhojen pesuloiden korjauksissa ja uudistuksissa.

Näyttelyt. 15.9. järjestettiin Mäkelänkadun opetuskeittiössä sieninäyttely. Näytteillä oli 75 erilaista ruokasieniryhmää ja muutamia myrkyllisiä sieniä. Omien opettajien lisäksi saatiin asiantuntija-apua Suomen Sieniseurasta. Sieninäyttely oli avoinna sunnuntai-iltapäivän ja sienistä kiinnostuneita kävijöitä oli n. 400. Lisäksi jaettiin monistettuja sieniruokaohjeita n. 1 000 kpl. Viikon aikana eri opetuskeittiöissä järjestettiin havainnollisia esityksiä sieniruokien valmistuksesta.

Kotitalouslautakunta ja Suomen Sieniseura järjestivät yhdessä 26.11. esittelytilaisuuden, jossa arvosteltiin tuoreiden, kuivattujen ja syväjäädetytten sieniruokien eroavaisuuksia.

Kerhot ym. Kotitalouslautakunnalla oli kolme kerhoa: Vallilan Äiti-kerho, Torstai-kerho ja Käpylän Kotitalouskerho, joiden yhteinen jäsenmäärä oli n. 200. Kerhoilloissa, joita pidettiin kerran viikossa, harrastettiin laulua, luettiin kirjallisuutta, keskusteltiin alustusten johdosta mm. kerhotoiminnasta ja muista ajankohtaisista aiheista. Lisäksi pidettiin kerhoissa esitelmää eri aloilta. Kerhot järjestivät myös myyjäisiä ja juhlia, kävivät museoissa ja teattereissa sekä retkeilivät. Kerhoissa käytiin vuoden aikana 32 kertaa ja kävijöitä oli yhteensä n. 4 800.

Tulot ja menot. Tuloja oli kurssitoiminnasta 16 973 mk, pesulatoiminnasta 75 833 mk sekä vuokria 15 895 mk, yhteensä 108 701 mk.

Menoja oli kertomusvuonna yhteensä 406 196 mk.

26. Kaupunginkirjasto¹⁾

Kirjastolautakunta

Kirjastolautakunnan kokoonpano. Lautakuntaan kuuluivat v. 1963 huoltopääll. Kusti Kulo puheenjohtajana, fil.maist. Jarl Tallqvist varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä valtiot.kand. Tor Holm, opett. Hannes Koivu, os.pääll. Leo Meller, fil.maist. Maija Savutie-Myrsky, näytt. Vilho Siivola, valtiot.maist. Martti Valla ja mainostoim. Sirkka Valvanne. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup.joht. Aarre Loimaranta.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 13 kertaa. Pöytäkirjat käsittivät yhteensä 289 pykälää. Saapuneita kirjelmia oli 583 ja lähetettyjä 305.

Lautakunnan lopullisista päätöksistä mainittakoon: kirjojen hankintaperusteiden määrääminen v:ksi 1963 (20.2. 66 §); valokuvausmenetelmän käytäntöönottaminen Kallion sivukirjastossa (20.5. 139 §) sekä kaupunginkirjaston toimintaa koskevien tilastojen supistaminen (25.11. 264 §).

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin mm. asioista, jotka koskivat: kahden siivoojan viran lakkauttamista sekä kahden työsuhteen siivoojan palkkaamista 1.4. lukien vuoden loppuun (20.2. 55 §); sivukirjaston perustamista Myllypuron alueelle ja huonetilan varaamista sitä varten kortteliin n:o 45147 rakennettavasta koulurakennuksesta (20.2. 61 §); kirjankuljetusauton hankintaa (20.2. 68 §); rakennusluvan hankkimista Kylänevan kansakoulun yhteyteen rakennettavan Haagan sivukirjaston ja Puistololan sivukirjaston uutta huoneistoa varten (20.5. 137, 138 §) sekä Ala-Malmin ja Kulosaaren kansakoulujen yhteyteen rakennettavien sivukirjastojen rakentamista varten (14.11. 252 §, 16.12. 280 §); Kulosaaren ja Vallilan sivukirjastojen osakehuoneistojen hankinta-arvojen määräämistä (19.8. 194 §); Haagan sivukirjaston rakennuspiirustusten tarkistamista ja määrärahoja (16.9. 216 §, 25.11. 268 §); kahden kirjastoamanuenssin ja kolmen kirjastoapulaisen viran jättämistä täyttämättä (18.9. 217 §, 14.10. 234, 237 §); lainauskortteja suojaavien muovikoteloiden hankintaa ja jakelua (14.10. 241 §); tontin varaamista Puotilan kaupunginosasta sivukirjastoa varten (16.12. 277 §); apulaiskirjastonjohtajan viran hoitamista 1.1.1964 lukien (16.12. 288 §) ja kahden kirjastoamanuenssin ja kolmen kirjastoapulaisen virkojen lakkauttamista 1.3.1964 lukien (16.12. 289 §).

Yleisten töiden lautakunnalle tehtiin esitys määrärahan ottamisesta v:n 1964 talousarvioehdotukseen Kallion sivukirjastossa valokuvausmenetelmän käytäntöön ottamisesta aiheutuvia kustannuksia (20.5. 139 §) sekä pääkirjaston rakenteellisten muutostöiden aiheuttamia kustannuksia varten (20.5. 140 §).

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston kertomuksen eripainoksessa.

Lausuntoja kaupunginhallitukselle annettiin mm. asioista, jotka koskivat: Töölön uuden kirjastotalon rakennusohjelmaa (21.1. 22 §); kirjastonjohtajan ja apulaiskirjastonjohtajan virkojen täyttämistä (20.2. 58 §, 19.8. 180 §); sokeain äänikirjasto-osaston perustamista sairaalasivukirjaston yhteyteen (20.2. 59 §); kirjastoauton hankintaa koskevaa aloitetta (20.2. 67 §); Puotila-Seuran anomusta Puotilan puutteellisia kirjasto-oloja koskevan kysymyksen ratkaisemiseksi (18.3. 89 §); aloitetta koulukirjastojen uudelleen järjestelyksi (22.4. 116 §); Pohjois-Haaga Seuran anomusta sivukirjaston säilyttämiseksi Pohjois-Haagassa (20.5. 135 §); kirjaston rationalisointikomitean mietintöä (20.5. 136 §); Kulosaaren sivukirjaston ja Ala-Malmin kansalaiskoulun yhteyteen tulevien kirjastotilojen piirustusten hyväksymistä (4.11. 251 §, 16.12. 281 §) sekä Kallion sivukirjastonjohtajan viran täyttämistä (25.11. 262 §).

Kirjaston toiminta

Kaupunginkirjaston lainausliike lisääntyi kertomusvuoden aikana ensimmäistä kertaa v:n 1959 jälkeen. Lainausmäärän kasvu oli edellisinä vuosina ollut poikkeuksellisen hidasta johtuen ilmeisesti lähinnä television vaikutuksesta lukutottumuksiin ja sodanjälkeisten ns. suurten ikäluokkien varttumisesta aikuisiksi. Tämä ylimenokausi oli nyt Helsingissä kaikesta päätellen ohitettu ja lainaustoiminnan voidaan olettaa jälleen vilkastuvan väestönlisäystä ja normaalia kehitystä vastaavalla tavalla.

Kirjaston työmenetelmiä ei kertomusvuoden aikana suuremmissa määrin muutettu. Tärkeimmiltä osilta johtoportaan suorittamat tehtävät olivat valmistelemaa laatua käsittäen mm. uuden kirjasto-ohjesääntöehdotuksen ja valtionapuanomuksen laatimisen uuden kirjastolainsäädännön määräysten edellyttämällä tavalla. Sinänsä erittäin edistyksellistä uutta kirjastolakia ja siihen liittyvää asetusta täydentävät ohjeet heikensivät eräiltä osilta valitettavasti uudistuksen antamaa positiivista yleisvaikutelmaa. Erityisen haitallisena on pidettävä kirjastorakennusten pintalaan ja kirjastoammatillisen henkilökunnan palkkaukseen sovellettavia ylärajoja, joiden asettamiseen valtion kireä rahatilanne ilmeisesti oli vaikuttanut. Valtionavun jakoperusteiden yksityiskohtaisuus ja monimutkaisuus olivat omiaan laajentamaan kirjanpito-osaston jo ennestäänkin varsin suureksi paisunutta työmäärää.

Hallinnollisten tehtävien lukuisuus ja kirjaston työmenetelmien kehittämisen välttämättömyys johtivat määrätietoisiin delegointipyrkimyksiin. Uudistusten valmistelussa käytettiin hyväksi työryhmiä, jotka muodostettiin ensisijaisesti esimiesasemassa olevista viranhaltijoista, kuten sivukirjaston- ja osastonhoitajista. Tällä tavoin tutkittiin ja pyrittiin yksinkertaistamaan mm. kirjojen poistamisen menettelyä, inventointia, tilastointia ja lainausmenetelmää.

Puutteelliseen kirjaston sisäiseen tiedotustoimintaan pyrittiin aikaansaamaan parannusta julkaisemalla koko henkilökunnalle jaettavaa monistettua tiedotuslehteä »Kirjaston kuulumisia». Lehti ilmestyi kerran kuukaudessa ja sen sisältö koettiin saada monipuoliseksi kaihtamatta keskustelua herättäviä aiheita. Vieraskielisistä uutuushankinnoista laadittiin kahden kuukauden väliajoin ilmestyvä monistettu luettelo, jota jaettiin sekä oman kirjaston henkilökunnalle että muille kirjastoille ja asiasta kiinnostuneille yksityishenkilöille.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 170 vaki-naista ja 17 tilapäistä viranhaltijaa. Työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 10. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja kirjastoapulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 42 535 t, vastaten 28 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kirjastokursseilla vaadittavan harjoittelun suoritti kahdeksan henkilöä.

Kirjastonjohtaja, prof. fil. tri Uno Saarnio siirtyi eläkkeelle 5.1. lukien. Prof. Saarnio oli toiminut kirjastonjohtajana v:sta 1940 lähtien ja tänä aikana oli kaupunginkirjaston toiminta suuressa määrin monipuolistunut ja laajentunut. Kehitys kuvastui ennen kaikkea lainausliikkeen ja sivukirjastojen lukumäärän voimakkaassa kasvussa. Kokonaan uutena, prof. Saarnion aikana kehitettynä toimintamuotona mainittakoon sairaalasisivukirjaston perustaminen ja sen työn ulottaminen kaikkiin kaupungin sairaaloihin. Prof. Saarnio kehitti myös kirjaston kerhotoimintaa monipuolisesti. Hänen seuraajakseen valittiin kirjastonjohtajan virkaan 1.4. lukien apul.kirj.joht., fil.tri. Sven Hirn.

Kaupunginkirjastoon nimitettiin seuraavat uudet viranhaltijat: kirjastoapulaisiksi Marja Wahrman 16.1. lukien, Helvi Kokko ja Pirkko Hurme sekä kirjastoamanuenssiksi Laura Virkki-Kosonen 1.2. lukien, kirjastoapulaisiksi Erkki Pohjola 1.4. lukien, Irma Hellman 1.5. lukien, Tuula Suikki 1.6. lukien, kirjastoamanuenssiksi Birgitta Lagerblad sekä kirjastoapulaisiksi Eija Halli ja Aarni Toivanen 1.10. lukien, toimistoapulaiseksi Aune Mononen 2.10. lukien ja kirjastoapulaiseksi Leena Nikkanen 1.12. lukien.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhaltijat siirtyivät toisiin kaupunginkirjaston virkoihin: kirj.apul. Helvi Länsimäki ja toim.apul. Irmeli Aronen kirjastoamanuensseiksi, toim.apul. Yrjö Ahonen ja kirj.apul. Marjut Kianto tp. kirjastoamanuensseiksi, kirj.aman. Eila Lindqvist sivukirjastonhoitajaksi Tapanilan sivukirjastoon, kirj.apul. Ulla Mattsson kirjastoamanuenssiksi ja os.hoit. Bo Carpelan apulaiskirjastonjohtajaksi.

Eläkkeelle siirtyivät siivoajat Hilma Hagqvist 28.1. ja Laina Ylén 16.1. lukien.

Ero virasta myönnettiin kirj.aman. Eini Tannerille 16.2. lukien, kirj. apul. Terttu Kajanderille 1.3. lukien, sivukirj.hoit. Urpo Lehtoselle 17.4. lukien, kirj.amanuensseille Kari Turuselle ja Benita Kockille 1.6. lukien, kirj. apulaisille Mirjam Mannoselle 1.7. lukien ja Pirkko Mahlamäelle 3.8. lukien, tp.apul.kirj.joht. Raili Kaupille 1.9. lukien, kirj.aman. Tuulikki Airakselle 1.10. lukien sekä kirj.apulaisille Erkki Pohjolalle 1.10. lukien ja Pellervo Ojamiehelle 7.10. lukien.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja synnytyksien vuoksi virkavapautta yhteensä 2 927 päivää.

Helsinki-mitali myönnettiin kirj.aman. Helga Lindströmille 30 vuoden palveluksesta.

Kertomusvuoden aikana kuoli Kallion sivukirjaston vahtimestari Eino Laustela (3.10.)

Kirjaston ohjesääntöehdotus. Uuden kirjastolainsäädännön edellyttämällä tavalla laadittiin ehdotus Helsingin kaupungin kirjasto-ohjesäännöksi (khn mtö 28/1963). Kirjastoalalla tapahtuneen kehityksen johdosta 4.5.1949 vahvistettu ja 13.6.1956 täydennetty kirjaston johtosääntö oli jo monessa suhteessa ehtinyt vanhentua. Uuden ohjesäännön valmisteluajan lyhyys muodosti kuitenkin

esteen perinpohjaisille, laajoja virkajärjestelyitä edellyttävälle muutoksille. Uudessa ohjesäännössä pyrittiin joka tapauksessa selventämään johtoportaan työnjakoa asettamalla pääpaino hallinnollisten tehtävien hoitamiselle. Rutiiniluontoisia tehtäviä pyrittiin samalla delegoimaan ja luomaan täten toimintakelpoinen organisaatiokaa-va. Suunnitelmat perustuivat tärkeimmiltä osilta kirjaston rationalisoimiskomitean mietinnössään tekemiin esityksiin.

Kaupunginhallituksen v. 1961 perustama tp. apulaiskirjastonjohtajan virka esitettiin ohjesäännön yhteydessä vakinaistettavaksi. Tämän viranhaltijan tehtäviin kuului ohjesäännön mukaan henkilökunta-asioiden hoitaminen, huolehtiminen kirjaston koulutustoiminnasta ja harjoittelijoiden opastuksesta sekä kirjaston tiedotus- ja kerhotoiminnan kehittäminen. Sivukirjastoverkosto alistettiin kirjallisuutta hankkivien apulaiskirjastonjohtajien valvontaan kirjojen luokituksen siirtyessä puolestaan luettelomisosastolla suoritettavaksi. Luettelomisosastossa täten lisääntyvät ja monipuolistuvat työt antoivat aiheen vanhemman kirjastoamanuenssin virkojen perustamiselle. Lisäksi suoritettiin jako kirjasto- ja järjestelyapulaisiin ottaen huomioon tehtävien jakaantumisen suurissa kirjastoissa, joissa on runsaasti kirjojen järjestämiseen ja paikoilleen asettamiseen liittyviä, yleisön palvelusta kokonaan erillään olevia töitä.

Kauttaaltaan on täten pyritty suurempaan porrastukseen, joka paremmin vastaisi tehtävien todellista luonnetta ja samalla myös lisäisi henkilökunnan ylenemismahdollisuuksia sekä kirjastoammatillisten että muiden viranhaltijoiden osalta. Tarkoituksena on, että kirjastokoulutettu henkilökunta mahdollisimman suurella määrällä voisi keskittyä ohjaus- ja neuvontatyöhön kirjastoapulaisten huolehtiessa mekaanisesta lainauskirjanpidosta sekä järjestelyapulaisten puolestaan kirjojen paikoilleen asettamisesta.

Samanaikaisesti tehtiin muutamia kelpoisuusvaatimusten ja virkanimikkeitten tarkistusehdotuksia. Taloudenhoitajan kelpoisuusvaatimukseen liitettiin kauppa-keakoulun loppututkinto ja samalla virkanimike ehdotettiin muutettavaksi talouspäälliköksi. Koska kirjastoapulaisten edellytetään osallistuvan yleisönpalvelutehtäviin, lisättiin keskikoulututkinto heidän kelpoisuusvaatimuksiinsa. Lisäksi kirjastonhoitajan virkanimike esitettiin muutettavaksi sivukirjastonhoitajaksi ja sairaalasisivukirjastonjohtajan nimike laitospöytäkirjastonjohtajaksi.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi puolestaan kirjaston ohjesääntöehdotuksen sekä siihen liittyvät virkajärjestelyt 28.11. Tätä ennen olivat ratkaisuvallan siirtämistoi-
mikunta ja palkkalautakunta antaneet lausuntonsa ehdotuksesta, johon tämän johdosta tehtiin eräitä pienenhöjä muutoksia. Ohjesääntöehdotus lähetettiin ennen vuoden vaihdetta kouluhallituksen vahvistettavaksi.

Rationalisointi. Kirjaston rationalisoimiskomitean jätettyä edellisenä vuonna lopullisen mietintönsä, jossa lähinnä käsiteltiin lainausmenetelmää, tilastointia ja pääkirjastossa suoritettavia rakenteellisia uudistuksia, ryhtyi kirjastolautakunnan keskuudestaan muodostama jaosto tutkimaan asiaa käyttäen hyväkseen sekä omassa kirjastossa että Tampereen ja Turun kaupunginkirjastoissa saatuja kokemuksia. Jaoston ja kirjastolautakunnan puolelta komitean esitysten toteuttamista päätti kaupunginhallitus 14.11. kehottaa kirjastolautakuntaa a) ryhtymään toimenpiteisiin ns. Detroit-menetelmän käytäntöön ottamiseksi lainauskirjanpidossa; b) kokeilemaan lainaustoiminnassa ns. valokuvausmenetelmää tässä vaiheessa Kallion sivu-

kirjastossa; c) yhteistoiminnassa tilastotoimiston kanssa supistamaan kirjastossa suoritettavaa tilastotyötä sekä tarkistamaan toimintakertomuksessa esitettäviä tilastoja samalla kuitenkin ottaen huomioon kouluhallitukselle lähetettäville tilastoille asetettavat vaatimukset; d) jatkamaan kaupunginkirjaston töiden rationalisoimiseen tähtäviä kokeiluja ja tutkimuksia sekä e) harkitsemaan erillisen esityksen tekemistä kaupunginhallitukselle pääkirjastossa mahdollisesti tarpeellisista rakenteellisista muutoksista.

Kaupunginhallituksen päätöksellä asetettiin muodollinen loppupiste viisi vuotta aikaisemmin alullepanulle rationalisointitutkimukselle, joka monessa suhteessa varsin kipeästi oli koskettanut kirjaston koko toimintaa. Vaikeista alkuvaiheista huolimatta on tutkimuksen antamia tuloksia ja virikkeitä kokonaisuudessaan pidettävä erittäin myönteisinä.

Esitysten toteuttaminen siirtyi osittain vielä seuraavan vuoden puolelle. Tilaston laatimisessa otettiin vuoden vaihteessa käytäntöön yksinkertaistettu ja osittain otantaan perustuva menetelmä. Kouluhallituksen ja tilastotoimiston esittämien näkökohtien huomioon ottamisen vuoksi lopullinen menetelmä poikkesi jossain määrin komitean alkuperäisestä esityksestä.

Rakennussuunnitelmat. Kertomusvuoden aikana ei laitoskirjastoa lukuun ottamatta saatu käyttöön uusia huonetiloja, mutta uusien huoneistojen suunnittelu edistyi huomattavasti. Kouluhallitus hyväksyi Haagan, Puistolän, Malmin ja Kulosaaren kirjastojen rakennusohjelmat ja niille anottiin opetusministeriöltä rakennuslupaa. Kylänevan uuden kansakoulun yhteyteen sijoitettavan Haagan sivukirjaston rakennustyöt oli aloitettava jo ennen rakennusluvan myöntämistä. Töölön uutta sivukirjastoa ja pääkirjastorakennusta koskevat suunnitelmat eivät sitä vastoin kertomusvuoden aikana mainittavasti edistyneet.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Göteborgin kaupunginkirjaston apul.kirj.joht. Inga-Brita Sjögren vieraili kaupunginkirjastossa helmikuun aikana tutustuen sekä pääkirjaston, sivukirjastojen että laitoskirjaston toimintaan. Kööpenhaminan kaupunginkirjaston joht. Frode Jensen kävi Helsingissä Aulangolla pidetyn yleisen kirjastokokouksen yhteydessä ja tällöin hänelle näytettiin pääkirjaston ohella mm. Oulunkylän ja Kaarelan sivukirjastot. Pohjoismaiset kirjastotoimen johtajat Anders Andreassen, Bengt Hjelmqvist ja Erik Allerslev Jensen saapuivat toukokuussa Helsinkiin yhteiseen neuvotteluun ja heille järjestettiin kiertoaajelu mm. Lauttasaaren, Munkkiniemen, Oulunkylän ja Porolahden sviukirjastoihin. Mukana seurasivat myös kirjastokonsulentti Aase Bredsdorff Tanskasta sekä kouluneuvos Kaarina Ranta. Heinäkuussa vieraili tunnettu Lutonin kaupunginkirjaston johtaja ja Englannin kirjastoseuran puh.joht. Frank M. Gardner Helsingissä. Samanaikaisesti tutustui kaupunginkirjastoon myös kirj.hoit. Lisa-Christina Persson Lundin Bibliotekstjänstistä. Lukuisista muista vierailijoista mainittakoon vielä seuraavat: kaup.arkkit. Jerzy Wierzbickin Varsovasta ja kaup.arkkit. Even M. Waincott sekä kirj.joht. Robert Duthien Aucklandista, Uusi Seelanti; kirj.hoit. Marianne Härlin Tukholmasta, tšekkiläinen kirjailija valtuuskunta, johon kuului mm. Jan Otčenášek, kirj.hoit. Doris M. Savage Rochester Public Librarystä, kirj. joht. Walter Edström Kristianstadista, kirjastonhoitajat Stig Kågerman Luulajasta, Ingegård Larsén Halmsta-

distä, Paul Lipschütz Fagerstasta, Åke Vretblad Linköpingistä sekä Ragnar Ljung ja S. Möllerud Karlstadista. Kanssakäyminen ulkomaisten virkaveljien kanssa oli erittäin vilkasta ja herätteitä antava.

Pääkirjastoa ja sivukirjastoja esiteltiin vieraileville opiskelijaryhmille, koulujen luokille, vankeinhoitoyhdistyksen virkamieskursseille, Tampereen Yhteiskunnallisen korkeakoulun kirjastolinjan opiskelijoille jne.

Virkailijavaihto. Kirj.hoit. Magdalene Stüwe Bremenistä (Volksbüchereien der Freien Hansestadt Bremen) työskenteli Helsingin kaupunginkirjastossa heinä-elo-kuun ajan yliopp. Ritva Seppälän ollessa vastaavan ajan Bremenissä. Sivukirjastonhoitajana rva Stüwellä oli hyvät edellytykset perehtyä kaupunginkirjaston organisaatioon ja menetelmiin, joista hän laati kotikaupunkiaan varten yksityiskohtaisen muistion. Täällä ollessaan rva Stüwe mm. tarkisti ja täydensi saksankielistä kirjakokoelmaa.

Kokoukset ja opintomatkat. Kirj.joht. Sven Hirn osallistui Aulangolla järjestettyyn kirjastonjohtajien neuvottelukokoukseen ja kirjastoneuvos Helle Kannilan eräisjuhlaan. Apul.kirj.joht. Eila Wirla osallistui Kansainvälisen Kirjastoseurojen Liiton neuvoston (IFLA Council) kokoukseen Sofiassa 1.—6.9. Sivukirj. hoit. Aune Petra osallistui Turun ja Jyväskylän kaupunginkirjastojen 100-vuotisjuhliin sekä Turussa pidettyyn kirjastonjohtajien neuvottelukokoukseen. Sivukirj.hoit. Gun Forslund otti osaa TVK:n opintopäiviin Radansuussa 17.—23.8. Kirj.aman. Annikki Aro suoritti 2.—26.3. koulukirjastoja koskevan opintomatkan Ruotsiin ja Tanskaan. Kirj.aman. Taimi Ylitalo tutustui kesän aikana Ruotsin, Norjan ja Tanskan kirjastolaitoksiin työskennellen mm. Göteborgin kaupunginkirjastossa kesälomasijaisena. Toistakymmentä viranhaltijaa osallistui lisäksi Aulangolla järjestettyyn 20. yleiseen kirjastokokoukseen.

Lastenosastotoiminta. Lastenosastoilla järjestettiin kirjaesittelyitä ja tietokilpailuja. Kansakoulujen luokille pidettiin kirjastonkäytön opetustunteja. Satutunteja pidettiin sekä pääkirjastossa että Kallion sivukirjastossa ja esitysten elävöittämiseen käytettiin kirjaston hankkimia äänilevyjä. Kuulijoita oli Kallion sivukirjastossa yhteensä 530.

Laitoskirjastotoiminta. Kustaankartanon vanhainkodin ja Koskelan sairaskodin kirjastot siirtyivät kertomusvuoden alusta kaupunginkirjaston hoitoon. Kustaankartanon kirjasto toimi entisissä tiloissaan. Kirjaston käyttökelpoiset vanhat kirjat luokiteltiin ja luetteloiitiin asianmukaisesti, lisäksi hankittiin n. 500 niteen uusi peruskokoelma. Koskelan sairaskoti luovutti kirjaston käyttöön uuden huoneen varastotiloihin. Sairaskodin vanha kirjavarasto luokiteltiin ja saatettiin lainauskuntoon; uusia kirjoja hankittiin n. 600 kpl.

Roihuvuoren vanhainkotiin perustettiin kirjasto, joka aloitti toimintansa kesäkuussa. Kirjastossa toimittiin kolmena päivänä viikossa, jolloin suoritettiin sekä osastokierroksia että lainauksia kirjastohuoneesta. Mäntsälässä sijaitsevaan Hirvihaaran vanhainkotiin lähetettiin vaihtuva kirjakokoelma. Kirjalainausta suorittamassa ja kirjakokoelmaa hoitamassa käytiin pari kertaa kuukaudessa.

Maaliskuun aikana aloitettiin kirjastotoiminta Hesperian sairaalan Kallion osastossa, jossa hoidetaan alkoholistipotilaita.

Ensimmäiset kotimaiset sairaalakirjastonhoitajien kurssit pidettiin pääkirjaston kerhuhuoneessa 7.—12.10. Osanottajia oli 26. Suomen Kirjastoseura toimi kurssien

virallisena järjestäjänä, mutta käytännöllisistä järjestelyistä vastasivat kaupungin-kirjaston viranhaltijat. Kurssinjohtajina toimivat vs. apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri ja vs. laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg. Esitelmiä ja alustuksia pitivät ulkopuo-listen asiantuntijoiden lisäksi kirj.joht. Sven Hirn, apul.kirj.johtajat Eila Wirla, Bo Carpelan ja Sirkka-Liisa Meri, vs. laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, opiskelunneuvojat Hilikka Kauppi ja Kyllikki Wilskman sekä vs. os.hoit. Svanhild Snell. Kaupungin kurssilaisten käyttöön luovuttamalla linja-autolla tehtiin kiertokäynti Käpylän ja Oulunkylän sivukirjastoihin sekä Laakson sairaalan ja Kustaankartanon vanhain-kodin kirjastoihin. Lisäksi tutustuttiin Hesperian sairaalakirjastoon. Laitoskirjaston henkilökunnasta osallistuivat kursseille kirjastoamanuenssit Svea Harms, Marjut Kianto ja Helvi Länsimäki.

Kirjavarasto. Kirjavaraston luetteloista poistettiin 43 220 loppuunkulunutta nidosta, joista 14 132 pääkirjaston, 5 332 Kallion, 3 288 Töölön, 1 681 Vallilan, 1 918 Käpylän, 1 567 Eteläisen, 230 Pasilan, 259 Toukolan, 1 072 Haagan, 1 293 Herttoniemen, 1 075 Maunulan, 598 Kulosaaren, 1 925 Lauttasaaren, 1 382 Munkkiniemen, 738 Malmin, 301 Oulunkylän, 514 Pakilan, 295 Puistolan, 1 637 Sairaala-, 1 348 Tapanilan, 780 Pitäjänmäen, 264 Vartiokylän, 366 Pukinmäen, 199 Suomenlinnan, 519 Porolahden, 505 Kaarelan ja 2 Poliisilaitoksen sivukirjastoon kuulunutta kirjaa.

Kirjastoon hankittiin ja luetteloiitiin 64 920 uutta nidettä. Näistä tuli 17 956 pääkirjastoon, 5 447 Kallion, 4 112 Töölön, 2 426 Vallilan, 1 997 Käpylän, 2 472 Eteläisen, 372 Pasilan, 813 Toukolan, 2 352 Haagan, 2 920 Herttoniemen, 1 796 Maunulan, 707 Kulosaaren, 2 719 Lauttasaaren, 2 477 Munkkiniemen, 1 088 Malmin, 578 Oulunkylän, 1 039 Pakilan, 747 Puistolan, 5 792 sairaala-, 1 217 Tapanilan, 1 138 Pitäjänmäen, 1 304 Vartiokylän, 408 Pukinmäen, 497 Suomenlinnan, 1 000 Porolahden, 206 Vallisaaren, 1 296 Kaarelan ja 44 poliisilaitoksen sivukirjastoon.

Luuteloitu kirjavarasto käsitti kertomusvuoden alussa 804 442 nidosta ja vuoden lopussa 826 142 nidosta. Viimeksi mainituista oli 553 788 eli 67.0 % suomenkielistä, 199 427 eli 24.1 % skandinaavista ja 72 977 eli 8.9 % muunkielistä kirjallisuutta.

Kirjavaraston luokittelu. Kirjaston luokitusjärjestelmään tehtyjen täydennysten ja muutosten johdosta kirjojen luokituksessa esiintyi vanhemman kirjallisuuden osalta kirjavuutta. Kertomusvuoden aikana ko. kirjat osittain siirrettiin yhdenmukaiseen luokkiin. Työn päättäminen jäi seuraavaan vuoteen.

Siirtokirjakokoelma. Kokoelma laajennettiin käsittämään myös aikuisten ruotsinkielistä kaunokirjallisuutta. Lisäksi hankittiin kokoelmaan norjan-, tanskan-, venäjän-, espanjan- ja italiankielistä kirjallisuutta. Vuoden lopussa siirtokirjakokoelmaan kuului kaikkiaan 5 945 teosta.

Kertomusvuonna tuli kirjastoon 663 eri aikakauslehteä, joista 228 saatiin lahjoina. Aikakauslehtien kokonaismäärä oli 1 809 kpl. Eri sanomalehtiä tuli 88, näistä lahjoina 7. Yleisön käytössä olleiden sanomalehtien kokonaismäärä oli 850 kpl.

Kirjasto	Aikakauslehtiä		Sanomalehtiä	
	luku	kpl	luku	kpl
Pääkirjasto	329	348	63	84
Sivukirjasto:				
Kallio	178	196	78	95
Töölö	91	91	—	—
Vallila	88	90	27	32
Käpylä	81	83	28	30
Eteläinen	61	65	32	42
Pasila	13	13	—	—
Toukola	39	39	—	—
Haaga	60	60	—	—
Herttoniemi	59	62	—	—
Maunula	38	40	—	—
Kulosaari	39	39	—	—
Lauttasaari	105	107	—	—
Munkkiniemi	67	67	—	—
Malmi	49	49	—	—
Oulunkylä	21	21	—	—
Pakila	20	20	4	4
Puistola	28	28	—	—
Sairaalakirjasto:				
Hesperia	25	27	4	20
Nikkilä	9	27	5	56
Sielullisesti sairaiden hoitolaitokset	17	17	9	13
Malmi	3	3	—	—
Laakso	2	3	5	36
Aurora	10	25	—	—
Koskelan sairaskoti	2	45	7	161
Kustaankartanon vanhainkoti	1	29	7	197
Roihuvuoren vanhainkoti	3	20	7	52
Torpan vanhainkoti	3	3	7	7
Hirvihaaran vanhainkoti	3	3	7	10
Kulosaaren vanhainkoti	3	3	7	7
Tapanila	13	13	1	1
Pitäjänmäki	37	37	2	2
Vartiokylä	45	45	—	—
Pukinmäki	11	11	1	1
Suomenlinna	14	14	—	—
Porolahti	46	48	—	—
Kaarela	8	8	—	—
Poliisilaitos	10	10	—	—

Aukioloajat. Pääkirjaston sekä Kallion, Töölön, Vallilan, Eteläisen, Haagan, Herttoniemen, Kaarelan, Lauttasaaren, Malmin ¹⁾, Munkkiniemen, Pakilan ¹⁾ ja Puistolan ¹⁾ sivukirjastojen lainausosastot olivat avoimena arkipäivisin klo 10—20; Kulosaaren, Pitäjänmäen, Oulunkylän, Toukolan, Tapanilan, Maunulan, Porolahden ja Vartiokylän sivukirjastojen lainausosastot maanantaisin, tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin klo 15—20 sekä keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 10—15; Suomenlinnan maanantaisin, tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin klo 17—20, keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 14—17; Pasilan sivukirjasto maanantaisin ja perjantaisin klo 15—20 sekä keskiviikkoisin klo 10—15; Pukinmäen sivukirjasto tiistaisin ja torstaisin klo 15—20 sekä lauantaisin klo 10—15; Vallisaaren sivukirjasto tiistaisin ja perjantaisin klo 18—21.

Pääkirjaston ²⁾ sekä Kallion ³⁾, Töölön ⁴⁾ ja Käpylän ⁵⁾ sivukirjastojen opintosalit olivat avoimena sekä arkisin että sunnuntaisin klo 10—22; pääkirjaston ja Kal-

¹⁾ Aikana 1.6.—31.8. avoimena maanantaisin, tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin klo 15—20, keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 10—15. — ²⁾ Aikana 1.6.—31.8. klo 10—21. — ³⁾ Aikana 1.6.—31.8. arkisin klo 10—21, sunnuntaisin klo 15—21. — ⁴⁾ Aikana 1.6.—31.8. arkisin klo 10—21, sunnuntaisin suljettuna. — ⁵⁾ Aikana 1.6.—31.8. arkisin klo 10—20, sunnuntaisin suljettuna.

lion sivukirjaston lasten lukusalit olivat avoinna arkisin klo 10—20 sekä sunnuntaisin klo 15—20¹⁾).

Sanomalehtisalit olivat avoinna seuraavasti: pääkirjastossa klo 8—21; Kallion sivukirjastossa klo 8—22; Käpylän sivukirjastossa klo 10—22; Vallilan sivukirjastossa arkisin klo 10—20, sunnuntaisin klo 9—15; Eteläisessä sivukirjastossa arkisin klo 8—21, sunnuntaisin klo 8—14.

Lainaus. Kirjalainojen lukumäärä v. 1963 ja 1962 oli seuraava:

	1963			1962		
	Lainauspäiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden	Lainauspäiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden
Pääkirjasto	300	582 865	1 943	299	570 152	1 906
Sivukirjasto:						
Kallion	300	321 210	1 070	299	313 627	1 049
Töölön	300	143 989	480	299	141 165	472
Vallilan	300	118 575	395	299	115 048	385
Käpylän	300	107 744	359	299	107 215	358
Eteläinen	300	102 856	343	299	94 175	315
Pasilan	149	10 430	70	150	9 355	62
Toukolan	300	24 371	81	299	24 726	83
Haagan	300	85 686	285	299	83 176	278
Herttoniemen	300	100 572	335	299	93 168	311
Maunulan	300	65 946	220	299	61 392	205
Kulosaaren	300	27 823	93	299	26 394	88
Lauttasaaren	300	111 548	372	299	111 117	371
Munkkiniemen	300	101 750	339	299	99 226	322
Malmin	300	36 219	121	299	37 111	124
Oulunkylän	300	24 303	81	298	19 905	67
Pakilan	300	32 443	108	299	30 517	102
Puistolan	300	36 633	122	299	35 692	119
Tapanilan	300	23 680	79	299	24 032	80
Pitäjänmäen	300	40 417	134	296	30 018	101
Vartiokylän	300	38 639	129	299	30 434	102
Sairaala-	300	119 435	398	299	104 715	350
Pukinmäen	151	10 679	71	149	11 695	78
Suomenlinnan	300	11 263	37	298	12 369	41
Porolahden	300	43 187	144	299	42 435	142
Vallisaaren	98	1 233	12	100	1 196	11
Kaarelan	300	56 672	189	299	55 272	185
Poliisilaitoksen	98	492	5	94	634	7
Yhteensä	—	2 380 660	7 935	—	2 285 961	7 645

¹⁾ 1.—31.7. sunnuntaisin suljettuna.

26. Kaupunginkirjasto

Aikuisten sekä lasten ja nuorten (alle 14 vuotta) suhteellinen osuus lainausliik-
keeseen oli eri lainauspaikoissa seuraava:

Lainauspaikka	Aikuisten kirjallainat %	Lasten ja nuorison kirjallainat %	Lainauspaikka	Aikuisten kirjallainat %	Lasten ja nuorison kirjallainat %
Pääkirjasto.....	84.5	15.5	Oulunkylän	54.5	45.5
Sivukirjasto:			Pakilan	47.8	52.2
Kallion	71.9	28.1	Puistolan	45.1	54.9
Töölön	71.3	28.7	Sairaala-	90.1	9.9
Vallilan	64.0	36.0	Tapanilan	43.2	56.8
Käpylän	63.1	36.9	Pitäjänmäen	57.6	42.4
Eteläinen	57.0	43.0	Vartiokylän	47.6	52.4
Pasilan	52.2	47.8	Pukinmäen	47.3	52.7
Toukolan	55.4	44.6	Suomenlinnan	47.3	52.7
Haagan	62.6	37.4	Porolahden	51.3	48.7
Herttoniemen	56.3	43.7	Vallisaaren	83.7	16.3
Maunulan	45.8	54.2	Kaarelan	55.2	44.8
Kulosaaren	55.9	44.1	Poliisilaitoksen ...	100.0	—
Lauttasaaren	69.3	30.7	Yhteensä	69.0	31.0
Munkkiniemen	69.7	30.3	(1962)	67.1	32.9
Malmin	56.3	43.7			

Kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde selviää seuraavasta tau-
lukosta, jossa on otettu huomioon aikuisten sekä lasten ja nuorten kirjallainojen väli-
nen ero:

Lainaus- paikka	Aikuisten kirjallainat					Lasten ja nuorten kirjallainat					Kirjallainat kaikkiaan				
	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yhteensä	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yh- teensä	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yhteensä
	luku	%	luku	%		luku	luku	%	luku		%	luku	luku	%	
Pääkirjasto.....	236 783	48.1	255 953	51.9	492 736	15 845	17.6	74 284	82.4	90 129	252 628	43.3	330 237	56.7	582 867
Sivukirjasto:															
Kallion	91 011	39.4	140 040	60.6	231 051	14 410	16.0	75 749	84.0	90 159	105 421	32.8	215 789	67.2	321 640
Töölön	39 309	38.3	63 311	61.7	102 620	5 352	12.9	36 017	87.1	41 369	44 661	31.0	99 328	69.0	143 989
Vallilan	27 231	35.9	48 607	64.1	75 838	5 088	11.9	37 649	88.1	42 737	32 319	27.3	86 256	72.7	118 975
Käpylän	27 332	40.2	40 641	59.8	67 973	4 268	10.7	35 503	89.3	39 771	31 600	29.3	76 144	70.7	107 746
Eteläinen	20 988	35.8	37 678	64.2	58 666	7 353	16.6	36 837	83.4	44 190	28 341	27.6	74 515	72.4	102 861
Pasilan	1 726	31.7	3 721	68.3	5 447	657	13.2	4 326	86.8	4 983	2 383	22.8	8 047	77.2	10 430
Toukolan	4 561	33.8	8 946	66.2	13 507	1 438	13.2	9 426	86.8	10 864	5 999	24.6	18 372	75.4	24 679
Haagan	17 180	32.0	36 461	68.0	53 641	2 888	9.0	29 157	91.0	32 045	20 068	23.4	65 618	76.6	85 663
Herttoniemen	20 250	35.8	36 378	64.2	56 628	4 821	11.0	39 123	89.0	43 944	25 071	24.9	75 501	75.1	100 426
Maunulan	10 160	33.6	20 040	66.4	30 200	3 462	9.7	32 284	90.3	35 746	13 622	20.7	52 324	79.3	65 570
Kulosaaren	4 600	29.6	10 956	70.4	15 556	1 354	11.0	10 913	89.0	12 267	5 954	21.4	21 869	78.6	27 825
Lauttasaaren	30 245	39.1	47 055	60.9	77 300	4 986	14.6	29 262	85.4	34 248	35 231	31.6	76 317	68.4	111 547
Munkkiniemen	27 629	39.0	43 291	61.0	70 920	4 509	14.6	26 321	85.4	30 830	32 138	31.6	69 612	68.4	101 752
Malmin	8 164	40.0	12 236	60.0	20 400	1 730	10.9	14 089	89.1	15 819	9 894	27.3	26 325	72.7	36 219
Oulunkylän	4 108	31.0	9 138	69.0	13 246	890	8.0	10 167	92.0	11 057	4 998	20.6	19 305	79.4	24 562
Pakilan	5 653	36.4	9 865	63.6	15 518	1 506	8.9	15 419	91.1	16 925	7 159	22.1	25 284	77.9	32 407
Puistolan	7 463	45.2	9 044	54.8	16 507	2 596	12.9	17 530	87.1	20 126	10 059	27.5	26 574	72.5	36 646
Sairaala-	38 622	35.9	69 011	64.1	107 633	3 004	25.4	8 798	74.6	11 802	41 626	34.8	77 809	65.2	119 441
Tapanilan	3 252	31.8	6 988	68.2	10 240	1 232	9.2	12 208	90.8	13 440	4 484	18.9	19 196	81.1	23 636
Pitäjänmäen	7 084	30.4	16 190	69.6	23 274	1 520	8.9	15 623	91.1	17 143	8 604	21.3	31 813	78.7	40 957
Vartiokylän	6 244	34.0	12 139	66.0	18 383	1 838	9.1	18 418	90.9	20 256	8 082	20.9	30 557	79.1	38 844
Pukinmäen	1 631	32.3	3 416	67.7	5 047	703	12.5	4 929	87.5	5 632	2 334	21.9	8 345	78.1	10 980
Suomenlinnan	1 646	30.9	3 683	69.1	5 329	782	13.2	5 152	86.8	5 934	2 428	21.6	8 835	78.4	11 763
Porolahden	8 205	37.0	13 975	63.0	22 180	2 375	11.3	18 632	88.7	21 007	10 580	24.5	32 607	75.5	43 587
Vallisaaren	477	46.2	555	53.8	1 032	70	34.8	131	65.2	201	547	44.4	686	55.6	1 227
Kaarelan	10 854	34.7	20 416	65.3	31 270	3 302	13.0	22 100	87.0	25 402	14 156	25.0	42 516	75.0	56 918
Poliisilaitoksen	181	36.8	311	63.2	492	—	—	—	—	—	181	36.8	311	63.2	492
Yhteensä	662 589	40.3	980 045	59.7	1 642 634	97 979	13.3	640 047	86.7	738 026	760 568	32.0	1 620 092	68.0	2 380 736
(1962)	613 789	40.0	920 220	60.0	1 534 009	96 484	12.8	655 468	87.2	751 952	710 274	31.1	1 575 687	68.9	2 285 931

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:

Lainauspaikka	Suomenkielinen kirjallisuus		Skandinaavinen kirjallisuus		Muunkielinen kirjallisuus		Kirjalainat kaikkiaan	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
Pääkirjasto.....	423 413	72.6	126 771	21.7	32 681	5.7	582 865	24.5
Sivukirjasto:								
Kallion	300 067	93.4	18 600	5.8	2 543	0.8	321 210	13.5
Töölön	114 414	79.5	24 616	17.1	4 959	3.4	143 989	6.1
Vallilan	111 091	93.7	6 768	5.7	716	0.6	118 575	5.0
Käpylän	95 944	89.0	7 363	6.8	4 437	4.2	107 744	4.5
Eteläinen	90 041	87.5	12 017	11.7	798	0.8	102 856	4.3
Pasilan	10 201	97.8	215	2.1	14	0.1	10 430	0.4
Toukolan	23 065	94.6	1 160	4.7	146	0.7	24 371	1.0
Haagan	77 218	90.1	7 739	9.0	729	0.9	85 686	3.6
Herttoniemen	92 588	92.1	6 654	6.6	1 330	1.3	100 572	4.2
Maunulan	62 547	94.8	3 145	4.8	254	0.4	65 946	2.8
Kulosaaren	19 672	70.7	7 659	27.5	492	1.8	27 823	1.2
Lauttasaaren	86 837	77.8	21 231	19.0	3 480	3.2	111 548	4.7
Munkkiniemen	81 585	80.2	16 891	16.6	3 274	3.2	101 750	4.3
Malmin	34 916	96.4	1 156	3.2	147	0.4	36 219	1.5
Oulunkylän	21 377	88.0	2 662	11.0	264	1.0	24 303	1.0
Pakilan	32 091	98.9	273	0.8	79	0.3	32 443	1.4
Puistolan	35 332	96.4	963	2.6	338	1.0	36 633	1.5
Sairaala-	104 461	87.5	13 643	11.4	1 331	1.1	119 435	5.0
Tapanilan	22 900	96.7	706	3.0	74	0.3	23 680	1.0
Pitäjänmäen	34 704	85.9	5 117	12.6	596	1.5	40 417	1.7
Vartiokylän	36 399	94.2	1 981	5.1	259	0.7	38 639	1.6
Pukinmäen	10 083	94.4	567	5.3	29	0.3	10 679	0.4
Suomenlinnan	11 144	98.9	83	0.7	36	0.4	11 263	0.4
Porolahden	41 573	96.3	1 409	3.3	205	0.4	43 187	1.8
Vallisaaren	1 159	94.0	56	4.5	18	1.5	1 233	0.1
Kaarelan	47 222	83.3	8 720	15.4	730	1.3	56 672	2.4
Poliisilaitoksen	479	97.4	13	2.6	—	—	492	0.1
Yhteensä	2 022 523	85.0	298 178	12.5	59 959	2.5	2 380 660	100.0
(1962)	1 935 419	84.7	292 251	12.8	58 291	2.5	2 285 961	100.0

Kerhotoiminta. P ä ä k i r j a s t o. *Filosofian kerhon* puheenjohtajana toimi prof. Uno Saarnio. Kerho kokoontui 23 kertaa. Osanottajia oli kaikkiaan 418, joista kokouksissa oli läsnä keskimäärin 18 henkilöä. Kerhossa pitivät esitelmiä seuraavat henkilöt: fil.maist. Elna Elonheimo, fil. tri Raili Kauppi, prof. Sven Krohn, fil.mais-terit Niilo Luukanen ja Sinikka Paloheimo, fil.lis. Lauri Routila, prof. Saarnio, fil.tri Kalle Sorainen ja yliopp. Kari Turunen.

Logiikan kerhon puheenjohtajana oli fil. tri Raili Kauppi. Kerho kokoontui 24 kertaa. Osanottajia oli 19, joista kokouksissa oli läsnä keskimäärin 9 henkilöä.

Cercle de littérature française kokoontui 12 kertaa. Läsnä oli keskimäärin 17 hen-keä. Kerhossa pitivät esitelmiä M. Denis Le Gras, M. Jacques Le Louarn, M. Pierre Moortgat ja M. Le Rév. Père-Béthune.

K a l l i o n s i v u k i r j a s t o. *Musiikkikerho* kokoontui 4 kertaa laulajatar Esteri Parviaisen johdolla. Läsnäolijoiden lukumäärä oli yht. 54. Esitelmöitsijöinä

26. Kaupunginkirjasto

toimivat musiikkitoimittajat Tapio Metsä ja Ilkka Oramo, hum.kand. Iipo Saunio ja pianotait. Kurt Walldén, joka esitti myös näytteitä pianolla.

Malmi nsivu kirjasto. *Kirjallisuuskkerho* kokoontui 7 kertaa fil.maist. Anelma Talvelan johdolla. Osanottajia oli kaikkiaan 28, keskimääräinen osanottajaluku 8. Kerhossa pitivät esitelmää seuraavat henkilöt: kirjail. Viljo Kajava, fil.lis. Arne Laurila, fil.maist. Vieno Lumme, hum.kand. May Ruutu, opisk. Seppo Sinerovo, fil.maisterit Talvela ja Eila Wirla. Lisäksi kerhoilloissa kuunneltiin kirjallisia äänilevyjä, jotka liittyivät kulloinkin käsiteltyyn aiheeseen.

Hesperian sairaalikirjaston kirjastokerho aloitti toimintansa tammikuussa 1963. Kokoonnuttiin 16 kertaa ja osanottajia oli kokouksissa keskimäärin 13. Seuraavat henkilöt pitivät esitelmää: fil.maist. Helena Hänninen, hum.kand. Ismo Karvinen, fil.maist. Hilikka Kauppi, fil. tri Raili Kauppi, kirjail. Väinö Kirstinä, hum.kand. Marjatta Koponen, yliopp. Jukka Laitakari, fil.maist. Terttu Pulkkanen, rva Riitta Tapper ja opisk. Kaija-Riikka Vauhkonen. Lisäksi esitettiin kirjallisia äänilevyjä ja nuoris-osaston potilaat järjestivät vappuohjelman.

Nikkilän sairaalikirjaston kirjastokerho kokoontui 13 kertaa. Osanottajia oli läsnä keskimäärin 25. Seuraavat henkilöt pitivät esitelmää: opisk. Osmo Ehrling, ylioppilaat Laila Kervovuo ja Jukka Laitakari, kirjail. Tarmo Manelius, teol.kand. Maiju Myyrä, kirjastoaman. Berit Nybergh, sos.hoit. Anni Pentimäki, ylihoit. Enni Unkila, kirjail. Erkki Vala, Mr. Matthew Verghese (Intia) ja fil.maist. Ahti Vilpas. Jouluohjelman järjestivät potilaat. Kirjasto järjesti potilaille 38 levykonserttia, joissa oli kuulijoita keskimäärin 10 henkeä. Toiminnan vilkastuttamiseksi hankittiin loppuvuodesta musiikin esittelijäksi ulkopuolinen asiantuntija, opett. Petri Lehikoinen.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 679 114.90 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

	Talousarvion mukaan mk	Tilien mukaan mk
Kaupunginkirjaston valtionapu	700 000.00	600.000.00
Muut tulot	47 980.00	79 114.90
Yhteensä	747 980.00	679 114.90

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 3 340 795 mk, v:lta 1962 siirtyi 27 988.60 mk, vuoden aikana saatiin tili-siirtona 100 621.70 mk ja ylitysoikeutena 400 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 3 469 805.30 mk. Menot tilien mukaan nousivat 3 386 525.64 mk:aan jakaantuen seuraaviin menoeriin:

Menoerä	Määrärahat mk	Menot tilien mukaan mk	Siirto v:een 1964	Säästö (+) tai ylitys (—)
Palkkiot	3 090.00	2 458.00	—	+ 632.00
Vakinaiset viranhaltijat	1 502 782.14	1 502 782.14	—	—
Tilapäiset viranhaltijat	112 930.70	112 930.70	—	—
Viranhaltijain sunnuntaityökorvaukset	34 141.91	34 141.91	—	—
Viranhaltijain sairauslomasijaiset	4 250.00	2 196.00	—	+ 2 054.00
Viranhaltijain vuosilomakustannukset	67 095.62	67 095.62	—	—
Työsopimussuht. henkilökunta	266 477.53	266 477.53	—	—
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut	100 188.80	100 188.80	—	—
Työttömyysvakuutusmaksut	5 370.00	4 028.96	—	+ 1 341.04
Tapaturmavakuutusmaksut	5 400.00	1 288.90	—	+ 4 111.10
Käteisvuokrat	44 161.00	43 798.20	—	+ 362.80
Tilitysvuokrat	246 052.00	246 052.00	—	—
Muut huoneistomenot	80 355.00	67 382.95	—	+ 12 972.05
Kaluston hankinta	54 200.00	18 932.16	35 267.84	—
Kaluston kunnossapito	11 600.00	11 243.84	—	+ 356.16
Painatus ja sidonta	18 997.82	12 190.79	6 807.03	—
Tarverahat	26 500.00	25 323.74	—	+ 1 176.26
Kirjallisuus	440 194.18	439 455.24	738.94	—
Sidonta	270 192.43	269 800.47	391.96	—
Äänilevyt	2 000.00	1 432.02	567.98	—
Mikrofilmit	7 566.00	7 506.52	59.48	—
Sanoma- ja aikakauslehdet	54 138.17	49 174.41	4 963.76	—
Alueiden puhtaanapito ja hoito	9 070.00	4 840.95	—	+ 4 229.05
Yleisten laitteiden kunnossapito	2 150.00	2 070.24	—	+ 79.76
Rakennusten vuosikorjaukset	20 880.00	13 711.55	—	+ 7 168.45
Kiinteän käyttöomaisuuden korot	59 329.00	59 329.00	—	—
Kiinteän käyttöomaisuuden poistot	20 693.00	20 693.00	—	—
Yhteensä	3 469 805.30	3 386 525.64	48 796.99	+ 34 482.67

Kirjallisuusmäärärahojen käyttö. Kirjallisuuden ostoon käytettiin kertomusvuonna 439 455.24 mk, mikä summa jakaantui erikielisen kirjallisuuden kesken seuraavasti:

Suomenkielinen kirjallisuus	318 463.44	mk
Skandinaavinen »	90 538.72	mk
Saksalainen »	13 401.28	
Englantilainen »	13 519.93	
Ranskalainen »	1 455.17	
Muunkielinen »	2 076.70	439 455.24
Sidontaan käytettiin	269 800.47	
Äänilevyihin »	1 432.02	
Mikrofilmeihin »	7 506.52	
Sanoma- ja aikakauslehtiin käytettiin	49 174.41	327 913.42
Kaikkiaan	767 368.66	

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset. Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Yhdistys Kirjoja sokeille, Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö sekä Bragen leikekokoelma.

27. Kaupunginmuseo

Museolautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Museolautakunnan puheenjohtajana v. 1963 oli dos. Eino Suolahti, varapuheenjohtajana prof. Nils Wickberg sekä jäsenenä fil.maist. Hulda Kontturi, toimitt. Irja Lönngrén ja tait. Tapio Tapiovaara sekä hänen muutettuaan pois paikkakunnalta 3.4. alkaen fil.kand. Maija Alenius. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli rva Hellä Meltti. Sihteerinä toimi museonhoitaja Helmi Helminen-Nordberg.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 9 kertaa. Kertomusvuoden kokousten pöytäkirjoissa oli kaikkiaan 134 pykälää.

Kirjeitä saapui lautakunnalle ja museolle 263 ja lähetettiin 253.

Esitykset kaupunginhallitukselle ja muille kaupungin viranomaisille koskivat: Tuomarinkylän kartanon alueella olevan asuinrakennuksen paikoillaan säilyttämistä ja Luukin tilan maalla olevan Vanhan-Luukin yksinäisaitan säilyttämistä (18.3. 34 §); Tuomarinkylän kartanon puistossa olevan vanhan koristekasvuston säilyttämistä sekä asuntopihan valaistuksen tehostamista ja pihamuurin porttiaukon varustamista portilla (27.5. 64, § 26.9. 102 §); kaupungin alueella olevat esihistorialliset, kiinteät muinaisjäännökset käsittävän luettelon monistamista ja jakamista sitä työsään tarvitseville kaupungin laitoksille (27.5. 71 §); lämmityksen tehostamista Hakasalmen huvilassa ja lämminvesilaitteiden asentamista museorakennukseen (28.1. 17 §); väestönsuojelutoimiston esityksen johdosta laadittua kaupunginmuseon suojelusuunnitelmaa (18.3. 26 §) ja kaupunginmuseon uuden opaskirjan painattamista (9.12. 126 §).

Lausunnot, joita annettiin kaupunginhallitukselle ja muille kaupungin viranomaisille koskivat mm. seuraavia asioita: Hesperiankadun lounaispuolella olevan vanhan hautausmaa-alueen kunnostamista (28.1. 12 §); kaupunginreviisorin ehdotusta museon arvoesinekokoelman turvaamiseksi ja lisärakennuksen aikaansaamiseksi (18.3. 35 §); seuraavia avustusanomuksia: Akseli Gallen-Kallelan museosäätiön, Suomen rakennustaiteen museon ja Seurasaarisäätiön (27.5. 62, 63 §, 12.8. 77 §) sekä Pakila-Seuran esitystä kotimuseon perustamiseksi ns. Pakin taloon (16.9. 95 §, 26.9. 100 §, 9.12. 125 §). Lautakunta päätti lausunnossaan vastustaa Kasvatusopillisen kirjasto- ja lukusalisäätiön ehdotusta kaupungin varoilla ylläpidettävän koulumuseon perustamisesta Helsinkiin (28.1. 11 §).

Henkilökunta. Kaupunginmuseon henkilökunta oli kertomusvuonna sama kuin edellisenä toimikautena paitsi harjoittelijoita ja vuosiloma- sekä sairauslomasijaisia.

Muutammat viranhaltijat osallistuivat vuoden aikana ao. toimialan kursseille tai neuvottelupäiville.

Museonhoitaja oli läsnä Seurasaaritoimikunnan kokouksissa jäsenenä sekä kaupunginmuseon edustajana Skandinavisen Museoliiton vuosikokouksessa Bergenissä 17.—21.6. ja Suomen Museoliiton 40. vuosikokouksessa Jyväskylässä 24.—25.8.

Kokoelmien karttuminen. Kaupunginmuseon kokoelmiin lahjoitettiin tai hankittiin ostamalla yhteensä 947 esinettä. Nämä jakaantuivat seuraaviin pääryhmiin: kirjat 25, kartat 2, Helsinki-aiheiset öljy- ja vesivärimaalaukset, graafiset lehdet ja piirrookset 41, Helsinki-aiheiset postikortit 42, muotokuvat 3, veistokset 4, mitalit ja rahat 52, leimasimet 28, huonekalut 32, kulta-, hopea-, tina- sekä lasi- ja posliiniesineet 434, talous- ja työkalut 91, puvusto ja käsityöt 59, koriste-esineet 6, pelit, lelut, soittimet 6, koneet ja laboratorio- ym. kojeet 7, maalöydöt 28, rakennusten osat 6, arkistoina 81.

Kuva-arkistoon hankittiin yhteensä 2 714 numeroa, joista valokuvanegatiiveja vedoksineen oli 608, valokuvavedoksia 1 878, väridiapositiiveja 52 sekä kuvalaattoja 176.

Kertomusvuonna sai kaupunginmuseo kokoelmiinsa lahjoituksia mm. seuraavilta henkilöiltä, virastoilta ja laitoksilta ym.: rva Elsa Brunberg, fil.maist. Aulis Cannelinin ja vapaaherra Tor Carpelanin perikunnat, rva Ringa Ehrnrooth, hra Georg Golowin, Antikvariaatti Gordin, neidit Susanna ja Clara Grenman, valokuvaa- ja C. Grünberg, apteekk. Harlas, nti Ester Heikelin perikunta, Helsingfors Sparbank, kaupunginkanslia, kaupunginarkisto, Kivelä-Hesperian sairaala, rahatoimisto, rakennusvirasto, sähkölaitos, väestönsuojelutoimisto, rva Hiitonen, nti Margareta Hjelt, neidit Greta ja Thora Höijer, joht. Väinö Jokivaara, rva Elma Järnefelt, prof. Esko Järventaus, Kampin Rotaryklubi, hra E. A. Kataja, tait. Pia Katerma, nti D. D. Krogius, prof. Aune Lindström, hra Herman Lumio, tri Irja Maliniemi, rva Mary Olki, Osuusliike Elanto, kunnallisneuvos Herman Palmgren, rva Liisa Santaholma, Sedmigradskys Stiftelse, eläinlääkäri Harry Stenberg, Suomen Kulttuurirahasto, Oy Sjöblom, rva Anna Sälön perilliset, tait. Tapio Tapiovaara, rva Eugenie Thurman, nti Signe Thurman, neidit Elli ja Siiri Timgren, tait. Huldra Törnudd, nti Raili Wagner, rva Kirsti Vaskio ja toimitt. Yrjö Yläne.

Julkaisujaan lähettivät museolle mm. Göteborgs Historiska Museum, Historisches Museum der Stadt Wien, Københavns Bymuseum, Oslo Bymuseum, Stockholms Stadsmuseum, Warbergs Museum.

Museoon saatiin lahjoituksena vanha lipasto ja neljä tykkimyssyä raumanpitsisine »tykkeineen». Esineet lienevät peräisin 1700–1800-lukujen taitteesta. Päätoimitt. Yrjö Ylänteeltä saatiin eräänlainen pakastearkkujen esivaihe: Sjelfarbetande A La Glace Maskine. Rva Elsa Brunberg lahjoitti museolle arkkit. Bertel Jungin piirtämän jugendtyylisten kaluston. Nti Margareta Hjeltiltä saatiin kokoelmiin pöytäkaappiin asennettu polyfoni ja rva Liisa Santaholmalta Kalliope-niminen levysoitin. Osuusliike Elannon lahjoituksena saatiin museon varastoon eräitä kappaleita talon Hämeentie n:o 50 sisustuksesta, samoin Helsingfors Sparbankin lahjoituksena talon Mannerheimintie 14 pääoven yläpuolella ollut Robert Stigellin veistos. Kauppatorin apteekista saatiin eräitä seinäpaneleita ja kattokasetteja. Museotavaraksi rauhoidettiin kaupungin ensimmäinen kirjanpitokone Elliot Fischer ja pankin peruja oleva rahatoimenjohtajan työpöytä. Eläinlääk. Harry Stenbergiltä saatiin sisä- ja

työkuvat J. D. Stenberg & Pojat tehtaalta ja kunnallisneuvos Herman Palmgrenilta henkilökuvia.

Tuomarinkylän museoon ostettiin kustavilainen lipasto ja neljä tuolia. Hopeakaapissa oli näytteillä mm. Henrik Sandbergin v. 1811 tekemät hopeinen kynttilänjalka ja kuusi ruokalusikkaa vuodelta 1802, Fredrik Strömstenin valmistama hienosokerimalja sekä kaksi Petter Petterssonin leimalla varustettua 1790-luvun kynttilänjalkaa. Kauneimpia museon kokoelmiin hankituista keramiikkiesineistä oli Elin Juseliuksen muovaama kannellinen ruukku. Arabian tehtaan tuotantoa oleva laiva-aiheinen paistivati oli harvinainen löytö. Museon muotokuvakokoelmiin ostettiin tait. K. J. Löfgrenin v. 1871 maalaamat muotokuvat kondiittori Gustaf Tiljanderista ja tämän puolisosta; nti D. D. Krogiukselta saatiin lahjaksi tait. A. L. Raczkan v. 1920 tekemä, rva Krogiusta esittävä pastellimaalaus. Museo osti tait. Woldemar Miettisen perikunnalta 15 Töölö-aiheista öljymaalausta ja sai lahjaksi tait. Pia Katermalta myös Töölöä kuvaavat vesiväriytyöt.

Kertomusvuoden alussa luovutettiin museon haltuun kaikkiaan 530 esinettä käsittelevä, ins. Nikolai Russoffin jälkisaadoksessa mainittu arvoesinekokoelma. Esineiden joukossa oli mm. Carl Fabergén ja Michail Perchinin tekemät pienoispääsiäismunat, joissa mm. oli kultaan upotettuja jalokiviä ja Michail Perchinin valmistama kultainen rintaneula, jossa oli keskellä suuri barokkihelmi ja sen ympärillä 19 timanttia. Hopealusikoiden leimoissa oli sellaisia nimiä kuin L. Schinker (v. 1883), Andreas Kurki (v. 1864), Erik Wilhelm Sällström, H. Fagerroos, F. Timper ym. helsinkiläisiä kultaseppiä.

Valokuvaukset ja kuvahankinnat. Kertomusvuoden aikana valokuvattiin järjestelmällisesti Pasilaa, Mustikkamaata, Uunisaarta ja nykyisen Itämerenkadun tienoita, niin että uusia Pasilan kuvia oli nyt 97, Uunisaaresta ja Sirpalesaaresta 15 kuvaa ja Itämerenkadun ja Ruoholahden alueelta 62 kuvaa. Sisäkuvauksia suoritettiin mm. Marian sairaalassa ja rahatoimistossa. Helsingin kaupungin lastentarhain 75-vuotisnäyttelystä otettiin 20 esinekuvaa ja Luterilaisen maailmanliiton kokouksesta 31 kuvaa. Kaivokadun ja Aleksanterinkadun välisen korttelin rakennukset valokuvattiin tutkimusta varten syksyllä. Tuomarinkylän kartanon puistossa kasvavista harvinaisista koristekasveista hankittiin museolle 21 väridiapositiivia. E. Sundströmin negatiivikokoelmasta valmistettiin 310 uutta vedosta ja valokuvaaja E. Heinoselta ostettu negatiivikokoelma kopioitiin arkistointia varten, toistaiseksi vain kontaktikopioina, joita oli valmiina 1 210 vedosta. Suomen rakennustaiteen museo luovutti kaupungilta saamansa avustuksen vastikkeeksi kaupunginmuseolle 153 valokuvaa.

Kuva-arkiston selvitys- ja luetteloimistyötä jatkettiin edelleen. Uusia negatiiveja numeroitiin ja luetteloiitiin 1 242, joten numeroitujen ja selvitettyjen negatiivien lukumäärä oli vuoden lopussa 21 671. Rivirekistereihin kirjoitettiin puhtaaksi uusia liuskoja yhteensä 7 581, näistä 5 592 liuskaa asiahakemistoon. Kuva-arkisto toimitti 54:lle eri tilaajalle yhteensä 263 valokuvaa. Käyttö- ja julkaisuoikeuksia myönnettiin 52 kuvalle, ja lunastusmaksuina perittiin yhteensä 624 mk. Opiskelijoita, lehdistöä ja eri tutkijoita museo palveli toimittamalla kuvia sekä antamalla Helsinkiä koskevia tietoja.

Näytteillepanot, kokoelmien hoito ym. Tavanmukainen joulunäyttely oli avoinna Tuomaanpäivästä Nuutinpäivään. Museon kokoelmista sijoitettiin keväällä Hässel-

byn linnaan 6 Helsinki-aiheista graafista lehteä sekä 2 etsausta. Kun Kaupunkiliitto osallistui Brysselissä kesän avoinna olleeseen »Kaupunki taideluomana» -nimiseen näyttelyyn, kaupunginmuseo avusti näyttelyn järjestäjiä hankkimalla Helsinki-aiheista kuva-aineistoa ja lainaamalla muutamia esineitä.

Puvustokokoelmien hoitoon käytettiin ulkopuolista työvoimaa n. 30 t. Kaakeli-uunikokoelmien puhdistamis- ja kunnostamistyö vei aikaa yht. 321 t. Tämän työn suoritti museon laskuun konservaattorimaalari Tor Hermansson. Tuomarinkylän museossa, jonne lehtileikearkisto siirrettiin, vietiin kortistoon yht. 7 876 lehtileikettä, uusia leikattiin ja liimattiin arkeille yht. 8 165 kpl.

Vierailut, opastukset ja käynnit museossa. Hakasalmen huvilassa olevassa museossa kävi kertomusvuonna 8 467 henkilöä, joista pääsylipun lunastaneita oli 4 462, Tuomarinkylän museossa 4 150 henkilöä, joista maksaneita 1 607, yhteensä kaupunginmuseossa käyneitä oli 12 617 henkilöä.

Helsinki-päivänä vieraili Tuomarinkylän museossa, jonne oli järjestetty ilmainen kuljetus, 987 henkilöä ja Hakasalmen huvilan kokoelmissa 165 henkilöä.

Vuoden aikana kävi Hakasalmen huvilassa 27 kansakoululuokkaa, yhteensä 653 oppilasta, ja Tuomarinkylän museossa 18 luokkaa, yhteensä 495 oppilasta. Oppikouluista kävi kaupunginmuseon kokoelmiin tutustumassa 28 luokkaa, yhteensä 832 oppilasta, Tuomarinkylän museossa 4 keskikoululuokkaa, yhteensä 157 oppilasta. Ryhmiä, joille järjestettiin opastus muulloin kuin tavallisina aukioloaikoina, oli päämuseossa 34 ja Tuomarinkylän museossa 19 ja näissä oli osanottajia kaikkiaan 1 774 henkeä.

Museon hallinnassa olevat kiinteistöt. Kesällä Hakasalmen huvilan kaikki rakennukset maalattiin uudelleen. Pannuhuoneeseen vaihdettiin öljylämmityskattila ja päärakennuksen eteläiselle päätyseinustalle tehtiin maan sisään öljysäiliö. Kellarin ovia ja portaita korjattiin samalla.

Tulot ja menot. Museon pääsymaksuina perittiin aikuisilta 50 p ja lapsilta sekä ryhmäkäynteihin osallistuneilta 20 p. Torstai-iltaisin oli pääsy vapaa.

T u l o j a oli seuraavasti: pääsymaksut Hakasalmen huvilaan 1 911 mk ja Tuomarinkylän museoon 673 mk, yhteensä 2 584 mk, opaskirjojen myynnistä Hakasalmen huvilassa 218 mk ja Tuomarinkylän museossa 401 mk, yhteensä 619 mk, postikorttien myynnistä Hakasalmen huvilassa 41 mk ja Tuomarinkylän museossa 82 mk, yhteensä 123 mk, valokuvien käyttö- ja julkaisuoikeuksista 624 mk sekä luontoisetujen korvauksena 1 127 mk, kaikkiaan 5 077 mk.

Kertomusvuoden m e n o t olivat kaikkiaan 207 035 mk ja jakautuivat seuraavasti: Palkkiot 774 mk, Vakinaiset viranhaltijat 37 806 mk, Tilapäiset viranhaltijat 27 267 mk, Viranhaltijain muut palkkamenot 8 208 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 17 260 mk, Sosiaaliturvamaksut 4 828, Huoneistomenot 77 218 mk, Kaluston kunnossapito 2 780 mk, Painatus ja sidonta 2 700 mk, Tarverahat 2 486 mk, Kokoelmien kartuttaminen 14 291 mk, Kokoelmien hoito 4 288 mk, Valokuvaukset 6 200 mk sekä Kuljetuskustannukset 929 mk.

Lisäksi saatiin Rahoitusmenojen pääluokassa olevista kaupunginhallituksen yleisistä käyttövaroista 4 000 mk kivipiirrosten ostoa varten mm. Hässelbyhyn ja kaupungin omiin edustustiloihin sekä tilapäisnäyttelyihin.

27. Kaupunginmuseo

Kertomusvuoden kiinteistömenoista oli käteisvuokran osuus 1 325 mk ja tilitysvuokran osuus 53 076 mk. Tilitysvuokraan sisältyivät museokiinteistöjen kunnossapidosta ja puhtaanapidosta aiheutuneet menoerät. Peruskorjauskustannuksiin käytettiin 18 000 mk.

---

28. Musiikkilautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym. Musiikkilautakuntaan kuuluivat v. 1963 puheenjohtajana fil.maist. Veikko Loppi, varapuheenjohtajana prof. Martti Turunen sekä jäseninä: fil.tri. Ester-Margaret von Frenckell, sos.pääll. Kalle Koponen, fil.maist. Patrik Lilius, siht. Johan Pajusola, toimitt. Hilikka Saarikoski, leht. Maire Valvi sekä toimitt. Ontro Virtanen.

Lautakunnan puheenjohtaja edusti lautakunnassa myös kaupunginhallitusta. Sihteerinä toimi oikeusneuvosmies Kurt Walldén.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 12 kertaa ja kokouksissa pidettyjen pöytäkirjojen pykäläluku oli 205. Kirjeitä lähetettiin 159.

Musiikkilautakunnan ohjelmatoimikunnan kokoonpano pysyi muuttumattomana.

Koesoittotoimikunnan kokoonpano oli entinen, paitsi että prof. Hannikaisen eroamisen jälkeen toimi puheenjohtajana prof. Turunen.

Musiikkilautakunta oli oikeutettu maksamaan kertomusvuoden aikana eri teattereille, musiikkilaitoksille ja -yhdistyksille avustuksina yhteensä 1 425 710 mk. Edellisenä vuonna avustuksia saaneet olivat lähettäneet seikkaperäiset selostukset ao. varojen käytöstä. Lautakunnan määräämät valvojat olivat perehtyneet avustusvarojen käyttöön ja antaneet asiasta lausuntonsa, minkä perusteella lautakunta sitten antoi oman lausuntonsa v:ksi 1964 jaettavista avustuksista.

Kaupunginhallitus myönsi kertomusvuonna yleishyödyllisiä tarkoituksia varten varatuista määrärahoista avustuksina Helsingin Työväen Lapsilaulajat -nimiselle yhdistykselle 1 815 mk ja Svenska Upplysningsbyrån i Helsingfors -nimiselle yhdistykselle 550 mk.

Kaupunginhallitus tarjosi eläkkeelle siirtyvän kaupunginorkesterin johtajan, prof. Tauno Hannikaisen kunniaksi illalliset 17.5., joihin kutsuttiin musiikkilautakunnan jäsenet ja virkailijat sekä kaupunginorkesterin jäsenet.

Sopimukset. Kaupunginorkesterin konserttien radiointi jatkui kertomusvuonna vuoden alusta voimaan tulleen sopimuksen mukaisesti.

Suomen Kansallisoopperan Säätiön ja musiikkilautakunnan kesken oli voimassa sopimus, joka oli tehty 27.2.1962 ja jonka voimassaoloaika päättyi 31.5.1963. Sen jälkeen ei enää solmittu oopperan kanssa uutta sopimusta, koska Suomen Kansallisooppera palkkasi itselleen oman orkesterin.

Lautakunnan ja Säveltäjien Tekijänoikeustoimiston Teoston välinen sopimus kertomusvuodeksi oli asiallisesti aivan samasisältöinen kuin aikaisempi sopimus, jonka

mukaan musiikkilautakunta suoritti Teostolle 1 750 mk:n suuruisen korvauksen esittämistään tekijänoikeuslain alaisista sävellyksistä.

Kertomusvuonna oli edelleen voimassa musiikkilautakunnan ja Helsingin Torvisoitto-kunnan kesken 30.12.1956 tehty sopimus, jonka mukaan soitto-kunta sitoutuu mm. huolehtimaan sen haltuun uskotiista, kaupungille kuuluvista soittimista ja nuotti- ym. materiaalista sekä esiintyy maksutta 30:ssä kaupungin järjestämässä ulkoilmakonsertissa kesän aikana ja muissa musiikkilautakunnan määräämissä kaupungin tilaisuuksissa kaupungin taas sitoutuessa siihen, että soitto-kunnalle varataan kaupungin puolesta huoneisto ilman vuokravastiketta ja että sille myönnetään avustusta kaupungin varoista.

Esitykset ja lausunnot. Musiikkilautakunta puolsi kertomusvuonna seuraavia avustusanomuksia: Akademiska Sångförening, 125-vuotisjuhla-julkaisun painattamista varten; Helsingin Kansankonservatorio, korjaus- ja muutostöitä sekä pianojen ja flyygelin hankkimista varten; Svenska Sångare, Norjaan tehtävää konserttimatkaa varten; Ylioppilaskunnan Laulajat, Skandinaviaan tehtävää konserttimatkaa varten; Helsingin Sokeat -yhdistys, sen ylläpitämän soitto-kunnan toiminnan tukemista varten; Helsingin Operettiteatterin kannatusyhdistys, kesäteatteria varten; Helsingin Kansanteatteri-Työväenteatteri, tappioiden peittämiseksi; Svenska Teatern, valaistuslaitteiden uusimiseksi; Suomen Kansallisoopperan Säätiö, uusien soittimien hankkimiseksi ja Käpylän Musiikkiopiston Kannatusyhdistys, kahden pianon hankkimista varten. Musiikkilautakunta ei katsonut voivansa puoltaa Skolteaterförening-nimisen yhdistyksen avustusanomusta.

Kaupunginorkesteri. Kaupunginorkesterin intendentin hoidettavana olleen koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon lähetettyjen kirjeiden lukumäärä oli 166 ja hänelle saapuneiden kirjeiden lukumäärä 260.

Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi kertomusvuonna fil.tri Nils-Eric Ringbom, taloudenhoitajana nti Doris Nordblom, kirjastonhoitajana fil.lis. Aarre Hemming ja toimistoapulaisena rva Raija Hornamo.

Kaupunginorkesterin intendentti huolehti kertomusvuoden aikana edelleen v. 1956 vahvistettua korvausta vastaan kaupunginorkesterin konserttien ohjelmia, niissä esiintyviä säveltäjiä ja esitettäviä sävellyksiä koskevista selostuksista, jotka liitettiin käsiohjelmiin painettuina lisälehtinä.

Kaupunginorkesterin johtajana toimi prof. Tauno Hannikainen eläkkeelle siirtymiseensä, 1.6. saakka, minkä jälkeen orkesterin vakinaisen johtajan virka jätettiin täyttämättä. Syyskaudella konserttien kapellimestarit kiinnitettiin kertapalkkiosopimuksin ja pääasiassa siten, että he johtivat tietyn sarjan konsertteja. Konserttimestarina toimi Naum Levin. Orkesterin vahvuus oli kertomusvuonna 80 soittajaa.

Orkesterista erosi ensiviulunsoittaja Arto Kallio 31.8. Koesoiton perusteella nimitti musiikkilautakunta virkoihinsa seuraavat henkilöt: yhdeksi koevuodeksi 1.2. alkaen sellonsoittajaksi Marja Kantolan, 1.3. alkaen kontrabassonsoittajaksi Juha Ertamon ja 1.11. alkaen ensiviulunsoittajaksi Eila Patomaa-Vapaavuoren.

Koevuoden päätyttyä nimitettiin vakinaisina virkoihinsa seuraavat henkilöt: 1.1. alkaen käyrätorvensoittaja Mauno Nelimarkka, 1.2. alkaen sellonsoittaja Juhani Poijärvi, 1.3. alkaen kontrabassonsoittaja Jorma Katrama, 1.4. alkaen II viulunsoittaja Viola Punna ja 17.11. alkaen pasuunansoittaja Raimo Voutilainen.

Musiikkilautakunnan esityksestä kaupunginhallitus myönsi 1 000 mk työterveyslaitoksella suoritettavaa tieteellistä tutkimusta varten, missä verrattaisiin jousiston ja puhaltajiston jäsenen terveydentilaa keskenään. Tutkimusta pidettiin tärkeänä oikean eläkkeelle siirtymisajan määrittelylle ja orkesterin sisäiselle järjestykselle.

Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan seuraavat henkilöt orkesterivaltuuskuntaan: Lauri Ojala (puheenjohtaja), Erkki Noras ja Pekka Paasio, varalle Olavi Haapalainen ja Aito Leppänen.

Orkesterin järjestysmiehenä toimi edelleen Armas Karsti.

Konsertit. Yliopiston juhlasalissa pidettiin 37 sinfoniakonserttia. Ne jakautuivat kahdeksi sarjaksi, joiden kausitilaaajille oli tarjottu mahdollisuus lunastaa edellisen kauden kausikortteja vastaavat uudet kausikortit. Lisäksi järjestettiin tavanomainen vappumatinea konservatoriossa, joten julkisia konsertteja oli kaikkiaan 38.

Orkesteri ryhtyi vapauduttuaan syksystä lähtien Suomen Kansallisoopperan vakinaisen soittajiston tehtävästä konsertoimaan kaupungin oppikouluissa niinä maanantaipäivinä, jolloin ei järjestetty B-sarjan konserttia. Orkesteri vieraili 9:ssä eri koulussa pitäen 10 n. 50 min. kestäväää konserttia, joten kaupunginorkesterilla oli kaikkiaan 48 konserttia.

Kaupunginorkesteri avusti kertomusvuoden aikana 102:ssa Suomen Kansallisoopperan ooppera-, baletti- ja operettiesityksessä sekä 5 konsertissa, joiden järjestäjinä olivat Akateeminen Laulu, Kilven Kuoro, Suomen Laulu (2 konserttia) ja Svenska Oratorieföreningen. Lisäksi orkesteri avusti maksutta Sibeliuksen viikon konserteissa 5., 7. ja 10. kesäkuuta. 9.10. orkesteri esiintyi Wihurin säätiön apurahojen jakotilaisuudessa.

Varsinaisiin 37 sinfoniakonserttiin myytiin kaikkiaan 20 473 pääsylippua, eli keskimäärin 553 lippua konserttia kohden (ed. v. 597) ja vappumatineaan 775 pääsylippua. Konserttilippujen kokonaisymyynti oli siis 21 248 lippua (19 296).

Kausikortteja myytiin seuraavasti: sinfoniakonserttien A-sarja 9 100, josta keväällä pidettyihin konsertteihin 4 290 ja syksyllä 4 810, B-sarja 3 435, josta keväällä 1 440 ja syksyllä 1 995 eli kaikkiaan 12 535. Sinfoniakonserttien lipunhinnat olivat kertomusvuoden aikana 5, 4 ja 3 mk ja molempien sarjojen kausilippujen hinnat laskettiin kertalippujen hinnan mukaan 10 %:n alennuksin. 1.9. alkaen oli kausilippujen alennus 20 % ja kertalippujen hinta A-sarjassa 6, 5 ja 4 mk sekä B-sarjassa 4, 3 ja 2 mk. Vappumatinean lipun hinta korotettiin kertomusvuonna 2 mk:sta 3 mk:aan.

Musiikkilautakunta sisällytti kertomusvuonna myös Suomen Säveltaiteilijain Liiton perinteellisen vuosikonsertin sinfoniakonserttiensa tilaussarjaan.

Oopperan saatua itselleen oman orkesterin laajensi kaupunginorkesteri konsertti-toimintaansa 1.9. alkaen musiikkilautakunnan päätöksen mukaisesti siten, että A-sarjan sinfoniakonserttien lisäksi, jotka pidettiin perjantaisin, järjestettiin myös joka toinen maanantai B-sarjan sinfoniakonsertti sekä tämän lisäksi edellä selostetut koulukonsertit kaupungin oppikouluissa joka toinen maanantai.

Musiikkilautakunnan ja liikemies Einar Lindstedtin kesken 31.8.1956 laadittu sopimus kaupunginorkesterin konserttiohjelmien julkaisemisesta ja myynnistä jatkui ilman irtisanomista kertomusvuoden aikana. Sen mukaisesti Lindstedt suoritti kaupungille 150 mk:n suuruisen vuotuisen korvauksen ehdolla, että ohjelmien hinnat olivat 50 p ja matineojen ohjelmien hinnat 25 p.

28. Musiikkilautakunta

Kaupunginhallitus myönsi musiikkilautakunnan esityksestä opintomatka-apurahan kaupunginorkesterin käyrätorvensoittajalle Mauno Nelimarkalle.

Tulot ja menot. Kaupunginorkesterin tulot tilien mukaan olivat 222 593.82 mk. Valtionavustusta, jota oli anottu 90 000 mk, saatiin 22 000 mk.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin yhteiset menot olivat 1 201 168 mk. Musiikkilautakunnan osuus menoista oli 69 754 mk ja kaupunginorkesterin osuus oli 1 131 413 mk.

---

29. Nuorisotyö

Nuorisotyölautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan kokoonpano v. 1963 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Lautakunta kokoontui 13 kertaa; pöytäkirjojen pykäläluku oli 99.

Kirjeitä ym. läheteitä saapui kaikkiaan 2 139 ja lähetettiin 8 907, mihin sisältyivät myös yht. 9 kiertokirjettä, joista 5 suomenkielisille n. 544 nuorisjärjestölle ja 4 ruotsinkielisille n. 139 nuorisjärjestölle.

Vuoden aikana hyväksyttiin uusi lautakunnan ja nuorisotoimiston johtosääntö.

Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon mm.: järjestelyjen ja toimenpiteiden hyväksyminen ystävyysjuhlan ja kiertokäynnin järjestämiseksi Moskovasta saapuneille nuorille turisteille (27.3. 15 §); Karhulinnan kerhokeskuksen lopettaminen ja kellarihuoneen esittäminen vuokrattavaksi Hiihtäjätie 1:n ostoskeskuksesta askartelutoimintaa varten (27.3. 18 §); järjestöjen selvitysten hyväksyminen niiden v. 1962 nuorisotyötä varten saamien avustusten käytöstä (8.5. 27 §); 79 000 mk:n määrärahan jakaminen nuorisjärjestöjen avustamiseksi kertomusvuonna (8.5. 28 §) sekä ainekirjoituskilpailun julistaminen kansakoulujen yläluokkien ja keskikoulujen viimeisten luokkien oppilaille aiheena vapaa-ajan vietto, järjestötoiminta ja kunnallinen nuorisotoiminta (25.9. 59 §).

Esitykset. Lautakunnan kaupunginhallitukselle tekemät esitykset koskivat mm. seuraavia asioita: nuorisotyötilojen hankkimista Myllypuron alueelta (23.1. 8 §); Suursuon ostoskeskuksen kellarikerroksessa sijaitsevan kerhuhuoneen vuokraamista (4.9. 54 §) sekä alueen varaamista nuorisotoimiston kesäkotia varten Laajasalosta Reposaarentien pohjoispuolelta (24.4. 24 §); lautakunnan edustajien ja viranhaltijain osallistumista eri koti- ja ulkomaisiin tilaisuuksiin (8.5. 29 §, 20.11. 87 §, 18.12. 99 §); kiertoajelun ja kahvitilaisuuden järjestämistä neuvostoliittolaisvierailujen johdosta (9.10. 66 §); nuorisoviikon avajaistilaisuuden järjestämistä 17.11. ja valokuvausnäytelyn avoinna pitämistä 17.—19.11. Valkoisessa salissa sekä kahvitarjoilun järjestämistä sen avajaistilaisuuteen (9.10. 68 §) ja kahvitarjoilun järjestämistä jossakin nuorisotoimiston toimipaikassa Demokraattisen Nuorison Maailmanliiton ja lautakunnan edustajien keskustelutilaisuuden yhteydessä (30.10. 77 §).

Lausunnot. Lautakunnan kaupunginhallitukselle antamista lausunnoista mainittakoon seuraavia asioita koskevat: avustuksen myöntäminen yleishyödyllisten yritysten ja laitosten avustamiseen varatuista määrärahoista Kottby-Månsas förning ja Pojista Miehiä nimisille yhdistyksille (27.3. 4 §); lastensuojelulautakunnan aloite kiireellisiä toimenpiteitä tarvitsevien tapausten hoitamisesta lastensuojelu-

virastossa (24.4. 22 §); Suursuon nuorisokerhotilojen huoneohjelma (24.4. 23 §); Luterilaisen Nuorison Suurkokous -nimisen yhdistyksen avustusanomus (30.5. 37 §); nuorisotyötoimikuntien esitys avustuksen saamiseksi Bonnin-Helsingin nuorison vaihtovierailun järjestämiseksi (30.5. 38 §); Terveet Ajanvieteharrastukset Nuorisolle ja Lapsille -nimisen yhdistyksen ja Matti Häyhän valitukset nuorisomäärärahojen jakoasiassa (19.6. 43, 45 §, 20.11. 85 §); Munkkivuoren Musiikkiyhdistyksen huoneistoaanomus (4.9. 49 §); Puotinkylän kartanon rakennusten ja alueen käyttäminen nuorisotyön ja aikuisten seuratoiminnan tarpeisiin (4.9. 50 §); Munkkivuoren ja Suursuon nuoriso- ja lastentalojen piirustusten hyväksyminen (18.12. 93, 98 §); Suomen Lastenelokuvakeskuksen esitys kasvatuksellisten tilaisuuksien järjestämiseksi kaupungin eri osissa sijaitsevilla elokuvateattereissa (30.10. 78 §) sekä Kalliolan kannatusyhdistyksen avustusanomus (18.12. 97 §).

Kiinteistölautakunnalle annettiin lausunto Tallbackan huvilan käytöstä (23.1.9§).

Nuorisotoimiston henkilökunta oli kertomusvuonna sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että Kerttu Viitasen viransijaisena 25.2.—15.4. oli Pirkko Fihlman.

Lainavarasto. Lainattavia välineitä oli varastossa (vastaava lainauspäivien luku merkitty sulkuihin): telttoja 284 (11 002), kenttäkeittiöitä 20 (1 217), keittiövälineitä 49 (962), työkaluja 6 (119), teknillisiä välineitä 672 (4 722), muita välineitä 247 (3 817) eli välineitä yhteensä 1 278 ja lainauspäiviä yhteensä 22 498.

Kerhohuoneet. Eri järjestöt, yhdistykset ym. käyttivät kerhokeskuksia kertomusvuonna seuraavasti (nuorisotoimiston omaa kurssitoimintaa varten tarvittut ja kahvilakerhojen käyttämät huoneet eivät sisälly luetteloon):

Kerhokeskus	Pinta-ala m ²	Huone- luku	Yli 10 t käyttä- neiden seurojen määrä	Seuroja kaikkiaan	Käyttötunteja kaikkiaan		Käyttötunteja päivisin	
					1963	1962	1963	1962
Askartelupajat	120	2	8	8	733	1 019	—	320
Eläintarhantie 1	100	3	19	21	2 043	733	70	22
Herttoniemi ¹⁾	510	4	29	56	2 584	1 584	564	265
Hämeentie	222	4	33	45	2 516	1 074	254	—
Intiankatu	55	3	4	4	1 208	1 025	—	—
Kaarela	166	2	15	17	2 775	569	1 288	31
Kannelmäki	80	2	8	11	2 191	1 998	1 176	800
Karhulinna ²⁾	110	3	6	13	1 358	2 950	769	1 697
Kirkkomäki	80	3	11	13	3 372	2 961	1 720	1 478
Kulosaari	125	4	11	12	2 204	2 676	753	903
Käpyrinne	207	4	15	18	4 822	4 953	2 983	3 272
Lauttasaari	195	1	9	10	645	720	34	63
Lisankatu	190	4	16	17	2 410	2 909	—	—
Malmi	50	1	3	3	288	258	—	—
Maunula	70	1	8	13	780	793	—	59
Merimiehenkatu	240	5	31	33	3 991	3 530	842	878
Mäyrälinna	73	2	4	4	714	537	—	—
Pohjois-Haaga	484	6	25	41	6 964	6 148	3 096	3 106
Pukinmäki	110	3	5	5	592	661	—	—
Puotila ³⁾	180	3	5	7	6 503	—	—	—
Roihuvuori	73	2	9	11	1 222	1 208	272	439
Ruskeasuo	35	1	5	5	494	503	—	—
Siilitie	123	3	10	12	1 925	1 699	622	597
Stadion	330	5	50	85	2 916	3 276	914	440
Töölö ⁴⁾	150	3	25	48	1 823	2 005	—	—

¹⁾ Lisäksi kotitalouslautakunnan päiväkäytössä. — ²⁾ Lopetettiin 30.6. — ³⁾ 1.4. alkaen. — ⁴⁾ Kaikki huoneet huoltoviraston päiväkäytössä.

Nuorisotyölautakunnan omat kerhokeskukset. Käpylän kerhokeskuksessa toimiin kerhoihin kuului 37 tyttöä ja 59 poikaa, eli yht. 96 kerholaista. Kerhoja oli toiminnassa 25 ja niillä vuoden aikana 743 tilaisuutta, joissa kävijöiden lukumäärä oli 6 168. Kerhokeskuksen talvileiri tytöille ja pojille pidettiin Vihdin Pirtillä 28.2.—6.3. Osanottajia oli kaikkiaan 38. Kesäleiri pidettiin Bengtsårissa 25.6.—5.7., osanottajia kaikkiaan 32. Tyttötyön ohjaajana toimi sosion. Pirkko Fihlman sekä kerhon johtajana ja poikatyöntekijänä opett. Veikko Kaseva.

Mäkelän kerhokeskuksen kerholaisten määrä oli 118 tyttöä ja 64 poikaa, yhteensä 182. Kerhoja oli toiminnassa 24 ja niillä vuoden aikana 812 tilaisuutta, joissa kävijöiden lukumäärä oli 8 910. Talvileiri pidettiin Vihdin Pirtillä 27.2.—4.3., osanottajia oli 26. Kesäleiri pidettiin Bengtsårissa 5.—15.7., osanottajia oli 14. Kerhonjohtajana toimi sosion. Sirkka-Liisa Luoto.

Bengtsårin leirialuetta käyttivät kesäaikaan lisäksi eräät seurat ja järjestöt.

Vallilan kerhokeskuksessa oli 588 poikaa ja 244 tyttöä, yhteensä 832 kerholaista. Tilaisuuksia pidettiin yhteensä 3 070, joissa kävijöitä yhteensä 34 185. Leirejä järjestettiin kaikkiaan 7, leirivuorokausia 672.

Hakakerhon jäsenmäärä oli 734. Kerho oli avoinna joka ilta klo 18—22.30. Hakakerhon mestaruudet ratkottiin seuraavissa lajeissa: pöytätennis, biljardi, korona ja shakki. Kahvilakerhojen yhteisiin sarjoihin osallistuttiin mm. jääkiekossa ja jalkapallossa. Kerho suoritti useita retkiä, järjesti juhlatilaisuuksia ja esiintymisiä oli vuoden aikana 29. Hakakerhossa toimi 4 omaa orkesteria. Kerhon isäntänä oli Martti Nevalainen.

Herttokerho toimi neljänä iltana viikossa keskiviikosta lauantaihin klo 19—22. Kerhon jäsenmäärä oli vuoden lopussa 250. Kerhon toiminta käsitti tanssi- ja ohjelmailtoja, hyvän käytöksen kurssin, teatterivierailun, rukouslauantaiohjelmaa, laulua ja leikki-illan, filmiesityksen varuste-esittelyin ym. Kahvilakerhon omassa piirissä järjestettiin useita juhlatilaisuuksia sekä retkiä ja tutustumiskäyntejä. Kerhon isäntänä toimi Matti Tikka, apuisäntinä Antero Luoma ja Timo Puumalainen.

Lauttakerho toimi kuten aikaisempinakin vuosina neljänä iltana viikossa, tiistaista perjantaihin klo 18.30—21.30, paitsi ei kesäkuukausina. Jäseniä liittyi vuoden loppuun mennessä 138, näistä oli tyttöjä 1/3. Ikärajoituksena pidettiin 14—21 v keski-ikä ollessa n. 16 vuotta. Iltaa kohden kävijöitä oli keskimäärin 35—40 ja vilkkaimmaksi päiväksi muodostui tiistai. Suurin henkilömäärä yhdellä kertaa oli 85. Orkesteri- ja tanssi-illat olivat vetävintä ohjelmaa. Muista tilaisuuksista mainittakoon Saalem seurakunnan vierailut, Lauttasaaren Päivän Nuorten raittiusaiheiset ohjelmat sekä erilaiset kilpailut. Kerhon isäntänä oli Aimo Saarinen.

Pohjois-Haagan nuorisokahvilan jäsenmäärä oli kertomusvuonna 138. Aktiivisia kävijöitä oli n. 50—70 nuorta. Jäsenistä yli kolmasosa oli uusia ja juuri ikärajavaatimukset täyttäviä. Kerho toimi neljänä iltana viikossa tiistaista perjantaihin klo 19—22. Nuoret olivat oma-alotteisesti hankkineet auton moottorin, jonka parissa sitten askarreltiin innokkaasti. Lisäksi ohjelmaan kuuluivat erilaiset pelit, henkistä vireyttä pidettiin yllä mm. panelikeskustelujen avulla, joissa altavastaaajina oli niin aatteellisten, uskonnollisten kuin nuorpoliittisten järjestöjenkin edustajia. Filmi-iltoja pidettiin n. kerran kuukaudessa. Tytöille Kaunis Koru Oy järjesti koru- ja kivinäyttelyn ja vastaavasti poikia kiinnosti väestönsuojelutyö. Tanssi ja musiikki

saivat nuoret helpommin liikkeelle ohjelmallisina iltoina. Kerhon isäntänä toimi Antti Tuomola ja apuisäntänä Pertti Toikka.

Oulunkylän retkeilykeskusta käyttivät vuoden aikana useat nuorisojärjestöt.

Vattuniemen kesäkodin käyttömahdollisuudet ja merkitys ovat pienentyneet vuosi vuodelta johtuen lähiympäristön muuttumisesta. Mm. oli pakko kieltää uinti kokonaan tehtaiden ym. laitosten läheisyyden vuoksi niiden saastuttaessa veden. Uuden kesäkodin hankkiminen tuli siten entistä ajankohtaisemmaksi, koska kesäkotitoiminta on erittäin tärkeä nuorisotoimintamuoto. Järjestötilaisuuksia oli 63 ja niissä käyneiden lukumäärä 1 506.

Kurssitoiminta. Kertomusvuonna järjestettiin seuraavat kurssit:

22 suomenkielistä kurssia	Aika	Osanottajat	Kurssin johtaja
Askartelukurssi	6. 2.— 4. 3.	13	Paula Castrén-Saikkonen
Jollanrakennuskurssi	6.—13. 3.	20	Reino Karpio
Puhetaidonkurssi	4.—18. 3.	19	Aune Eskola
Nuorisopsykologinen luentosarja.	15. 3.— 3. 4.	35	Yrjö Lehti
Elokvakoneenhoitajakurssi	8.—26. 4.	20	Martti Reinilä
Nuorisonohjaajien peruskurssi ...	7. 1.—14. 5.	38	Kerttu Varjo
Meriretkeilykurssi	6.—28. 5.	22	Jorma Haapkylä
Moottoripyöräkurssi A ja B	10. 5.— 5. 6.	38	E. Smolander
» A	7. 6.— 2. 7.	21	»
» B	14. 6.—10. 7.	21	»
Kaitaelokuvauskurssi	8.—22. 5.	34	H. Kalima
Moottoripyöräkurssi	16. 7.— 2. 8.	21	E. Smolander
»	6.—23. 8.	16	»
»	3.—24. 9.	26	»
Akryyli- ja lasikuitumuovikurssi.	26. 9.—10.10.	19	Reino Karpio
Elokvakoneenhoitajakurssi	25. 9.—11.10.	13	Martti Reinilä
Tiedotustoiminnan kurssi	28.10.—11.11.	11	P. Korhonen
Tanhukurssi	11.—25.11.	18	R. Silventoinen
Retki- ja leiriensiapukurssi	29.10.—26.11.	15	Helena Monto
Nuorisonohjaajien jatkokurssi ..	27. 9.—20.12.	31	Kerttu Varjo
Nuorisonohjaajien peruskurssi ...	1.10.—20.12.	37	Terhikki Haapalinna
Perhekasvatuskurssi Herttonie- men kerhokeskuksessa	3.—17. 4.	100	Mannerheimin-Lasten- suojeluliitto (Uusitalo)
4 ruotsinkielistä kurssia			
Kitarakurssi	20. 3.— 3. 4.	27	Ingmar Englund
Teknillisten välineiden käyttö- kurssi	21. 3.— 5. 4.	14	Tor Johansson
Sjöfararkurs	16. 4.— 8. 5.	12	E. Lindström
»Tala bättre»-kurssi	16.10.—29.11.	10	G. Mariani-Cerati

Vierailut. Nuorisotoimistossa vieraili kertomusvuonna useiden kotimaisten sekä pohjoismaisten ryhmien ja yksityishenkilöiden lisäksi mm. Damaskuksen lastensuo-

jelujohtaja Lukaka H. Sakal Syyriasta, tri Relie Sovicis Jugoslaviasta sekä tri Hari-laos A. Prokopidis Kreikasta.

Kaupunkiin muuttavan nuorison neuvontatoimisto. Toimiston esittelykortteja lähetettiin 15—24-vuotiaille kaupunkiin muuttaneille 4 715 (5 387) kpl. Neuvonnan mainokset olivat edelleen rautatie- ja linja-autoasemilla. Liikennelaitoksen kulku-neuvoissa oli nuorisotoimiston mainoksia kuukauden ajan, samoin elokuvateatte-reissa.

Uusia asiakkaita kävi toimistossa kaikkiaan 389 (436), joista miehiä 173 (230) ja naisia 216 (206). Kirje- ja puhelinopastukset mukaan luettuina oli uusien asiakkaiden lukumäärä 843.

Käyntinsä syyn perusteella jakaantuivat toimiston asiakkaat seuraavasti: kerho- ja kurssitoiminta, miehiä 26 %, naisia 33 %; koulut ja kurssit, miehiä 31 %, naisia 40 %; asuntoasiat, miehiä 11 %, naisia 3 %; työtä tai työpaikan vaihtoa koskevat asiat, miehiä 14 %, naisia 8 %; ennakkotiedustelut, miehiä 5 %, naisia 3 % sekä muut asiat, miehiä 13 %, naisia 13 %.

Henkilökohtaisen opastuksen lisäksi annettiin ryhmäopastusta nuorten kerhoissa ja ammatillisissa kouluissa.

Neuvontatoimiston miespuolisista asiakkaista oli lähettejä 5 %, liikeapulaisia 5 %, konttoristeja 3 %, opiskelijoita 10 %, tehdastyöntekijöitä 15 %, sekatyömiehiä 16 %, ammattitaitoisia työntekijöitä 8 %, varastoapulaisia 7 % sekä 31 % sellaisia, joiden ammattia ei tiedetty. Naispuolisista asiakkaista oli lähettejä 2 %, liikeapulaisia 5 %, konttoristeja 7 %, opiskelijoita 8 %, lastenhoitoharjoittelijoita 3 %, kotiapulaisia 48 %, tehdastyöntekijöitä 4 %, ammattitaitoisia työntekijöitä 5 %, sairaala- ja ravintola-apulaisia 8 % sekä sellaisia, joiden ammattia ei tiedetty, 10 %.

Menot ja tulot. Nuorisotyölautakunnan menot kertomusvuonna olivat 693 269 mk ja avustukset nuorisojärjestöjen tukemiseen 79 000 mk.

Tuloja oli yhteensä 42 020 mk.

---

30. Raittiuslautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan kokoonpano v. 1963 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Lautakunta piti vuoden aikana 14 kokousta, joiden pöytäkirjoissa oli 149 pykälää.

Lautakunnan toimistoon saapuneiden kirjeiden lukumäärä oli 489 ja toimistosta lähteneiden 220. Kirjeiden, painotuotteiden ym. postilähetysten lukumäärä oli 5 951.

Kokouksessaan 20.2. hyväksyi kaupunginvaltuusto raittiuslautakunnalle uuden johtosäännön sekä raittiuslautakunnan toimistolle oman johtosäännön.

Päätökset. Lautakunnan tekemistä tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon: päätettiin hyväksyä toimiston laatima kertomusvuoden työohjelma (22.1. 9 §) sekä toimiston ehdotukset, jotka koskivat: kertomusvuoden kurssiohjelmaa (12.2. 22 §); raittius- ja terveysaiheisten lehtien, kirjasien ja lyhytelokuvien yms. hankintaa valitustyötä ja lainaustoimintaa varten; erilaisten kilpailujen järjestämistä raittiusjärjestöille (12.2. 23 §, 26.3. 49 §, 28.5. 80 §); Työväen Raittiuspäivän vieton järjestelyä (12.2. 24 §) ja raittiusviikon juhla- ja mainostoimenpiteitä (8.10. 120 §) sekä raittiusjärjestöjen tukemiseen varatun 100 000 mk:n määrärahan jakamista raittiusjärjestöille (16.4. 57 §). Lisäksi päätettiin: osallistua raittiusaiheisten elokuvien valmistuskustannuksiin (5.3. 37 §, 28.5. 79 §) ja neuvottelutilaisuuksien, juhlien yms. tilaisuuksien järjestelyyn ja kustannuksiin (22.1. 13 §, 27.8. 100 §, 17.9. 113, 114 §, 17.12. 152 §) sekä hyväksyä kurssiavustusten jakopäätöksiä koskevat ohjeet (5.3. 33 §). Päätettiin tilata lautakunnan jäsenille ja toimihenkilöille Raittiuslautakuntalehti (12.2. 24 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle ja yleisjaostolle koskivat mm. seuraavia asioita: viranhaltijan lähettämistä sosiaaliministeriön järjestämille raittiusjärjestöjen opastuspäiville (7.5. 71 §); lautakunnan jäsenen ja kahden viranhaltijan lähettämistä raittiuslautakuntatyön neuvottelukokoukseen (20.6. 90 §); magnetofonin hankkimista toimiston käyttöön (8.10. 122 §); rautatien sijaitsevan käymälän poistamista (5.11. 133 §) sekä lautakunnan toimiston viranhaltijain palkkojen korottamista (26.11. 140 §).

Sosiaaliministeriölle lähetettiin esitys ns. alkoholimakeisten tuonnin kieltämisestä (28.1. 82 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat: avustuksen myöntämistä Raittiuden Ystävät, Suomen Kansan Ryhtiliike ja Raittiusyhdistys Koitto nimisille yhdistyk-

sille (26.3. 46, 47 §, 17.9. 112 §); Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitystä ottaa kaupungin toimintaohjelmaan perheitten kuljettaminen vapaa-ajanviettopaikoille sekä väkijuomayhtiön voittovarojen käyttäminen tähän tarkoitukseen (7.5. 69 §) ja väkijuomayhtiön voittovarojen käyttämistä eräisiin kaupungin toimesta suoritettaviin tervettä perhe-elämää edistäviin toimenpiteisiin (17.12. 147 §). Kaikkiaan 16:sta anniskeluoikeuksien myöntämisestä koskevasta anomuksesta annettiin kielteinen lausunto 10 tapauksessa, samoin vastustettiin väkijuomamyymälän perustamista koskevaa anomusta.

Toimiston henkilökunta. Kertomusvuonna oli lautakunnan palveluksessa neljä vakinaista ja yksi tilapäinen viranhaltija. Tp. toimistoapulaisen virkaan valittiin 16.4. rouva Inga Rontu.

Raittiusvalistustoiminta. Lautakunnan ja toimiston virkailijoiden toimesta pidettiin vuoden aikana kaikkiaan 157 puhetta, esitelmää tai alustusta.

Valistustilaisuuksia järjesti toimisto 9, osittain yhteistyössä Naisten Raittiuskeskuksen, Oppikouluraittiusyhdistysten Helsingin piirin, Suoja-Pirtin, IOGT-Pangklubbenin, Teiniyhdistyksen elokuvakerhon, IOGT-logen Balderin sekä raittiuspiirijärjestöjen yhteistyötoimikunnan kanssa. Tilaisuuksissa oli osanottajia yhteensä n. 1 500.

Neuvottelutilaisuuksia järjestettiin seuraavasti: 18.1. neuvottelukokous oppikouluraittiusyhdistysten ja oppikoulujen kuraattoreita varten, osanottajia 23; 5.2. raittiusavustusten tilitystä koskeva tiedotustilaisuus raittiusjärjestöjen edustajille, osanottajia 78; 24.4. ns. vihje-ilta raittiusyhdistysten edustajille, osanottajia 26; 16.5. raittiusviikon järjestelyjä koskeva neuvottelutilaisuus raittiusjärjestöjen edustajille, osanottajia 48; 14.10. tiedotustilaisuus ylioppilasjärjestöjen edustajille, osanottajia 72; 22.10. yhteinen neuvottelutilaisuus lautakunnan jäsenille ja poliisiviranomaisille, osanottajia 15 ja 25.11. tiedotustilaisuus oppikouluraittiusyhdistysten puheenjohtajille ja sihteereille, osanottajia 20.

Raittiusjärjestöjen kustantamia julkaisuja levitettiin vuoden aikana: Alkoholi-kysymys-aikakauskirjaa kirjastoille 90 vuosikertaa, Raitis Ylioppilas (Valkolakki) -lehteä yliopistojen ja korkeakoulujen opiskelijoille 2 141 (2 003) kpl, eri raittiuslehtiä vankiloihin, työmaa- ja kansanruokaloihin ym. 1 121 (921) vuosikertaa, Pohjantähti-lehteä (lokakuu) oppikoululaisille 2 667 kpl sekä raittiuskeskusjärjestöjen joulujulkaisuja sairaaloihin, vankiloihin ym. sosiaalisin laitoksiin 1 700 (1 500) kpl. Raittiustutkimuksen oppikirjoja lähetettiin helsinkiläisille oppikouluille yhteensä 1 865 (3 738) mk:n arvosta sekä kansakouluissa ja oppikouluissa järjestettyjen raittiuskilpajoitusten erityispalkinnoiksi 352 (424) kirjaa.

Raittiusviikon järjestelyistä vastasi neuvottelutilaisuudessa 16.5. valittu raittiusviikkotoimikunta, mutta käytännön järjestelyistä huolehti raittiuslautakunnan toimisto. Raittiusviikon avajaisjuhla pidettiin 27.10. Konservatorion juhlasalissa ja läsnä oli n. 600 henkeä. Ruotsinkielinen nuoris juhla pidettiin 31.10. Balderin juhlasalissa, osanottajia 100 henkeä. Muita ilmoitettuja tilaisuuksia oli yhteensä 51, joissa oli yleisöä yht. 7 670 henkeä. Kaduilla liikkui autoon kiinnitetty mainos yhteensä 14 t ja pääkaupungin sanomalehdille annettiin uutis- ym. aineistoa. Viikon yleisohjelma julkaistiin Perheviesti -nimisessä julkaisussa, joka ilmestyi 52 000 kpl:n painoksena. Elokuvateattereihin kustannettiin ns. mainospaloja kaikkiaan 15 ja selostustilaisuus lehdistölle pidettiin 24.10. Järjestöille toimitettiin kirjallista materiaalia ja autokor-

jaamoille, rippikoululaisille sekä ravintoloille jaettiin näille tarkoitettuja, eri raittiuskeskusjärjestöjen julkaisemia opas-, ohje- ja valistuskirjasia yhteensä 2 200 kpl.

Neuvonta- ja järjestelytoiminta. Teknillisten välineiden lainaustoimintaa varten oli toimiston käytettävänä kolme elokuvaprojektorია, kaksi rainakonetta, telineellä varustettu elokuvakangas, vuoden lopulla hankittu magnetofoni, 101 erilaista kaitafilmiä sekä 35 rainaa ja kuultokuvasarjaa. Elokuvakoneita lainattiin 296 (350) kertaa, kaitafilmejä 2 192 (2 554), joista raittiusfilmejä 921 (1 140), muita opetusfilmejä 634 (929) sekä piirrettyjä filmejä 637 (485), rainakoneita 39 (26) ja valkokangasta 37 (32) kertaa.

Muuta lainaustoimintaa varten oli toimiston käytössä 8 naisten kansallispukeja ja 8 miesten kansallispuvun liiviä. Lisäksi lainattiin kansantanhulevyjä, näyttämöpuvustoa ja askarteluvälineitä. Kansallispukeja lainattiin vuoden aikana 77 (73) kertaa.

Viranhaltijat suorittivat ohjauskäyntejä raittius- ja muiden järjestöjen tilaisuuksiin sekä laitoksiin vuoden aikana yhteensä 268 (283) kertaa. Lautakunta kustansi raittiusjärjestöille harrastustoiminnan erityisohjaajia yhteensä 40 (13) tunniksi.

Järjestöille toimeenpantiin kolme kilpailua. Raittiusaiheiseen tietokilpailuun osallistui yhteensä 34 ryhmää, retkiselostuskilpailuun 15 järjestöä sekä yhdessä Tampereen ja Turun raittiuslautakuntien kanssa järjestettyyn veikkaustietokilpailuun Helsingin osalta 37 ryhmää. Palkintoina annettiin raha- ja kirjepalkintoja.

Vuoden aikana järjestettiin seuraavat kurssit: kaksi teknillisten välineiden käyttökurssia, raittiusaiheinen luentosarja, kerhonjohtajakurssi, puhetaidon kurssi sekä yhteistoimintakurssi oppikouluraittiusyhdistysten ja Kansan Raittiusliiton Helsingin piirin, Helsingin Raittiuskeskuksen ja raittiuspiirijärjestöjen yhteistyötoimikunnan kanssa. Kurseille osallistui yhteensä 288 (161) henkilöä.

Työväen Raittiuspäivän yleismainoksia jaettiin yhteensä 250 työmaalle sekä järjestettiin aikana 23.3.—6.4. Työväen Raittiuspäivää koskeva elokuvamainonta 15 elokuvateatterissa.

Raittiustilanteen tutkiminen. Kertomusvuoden aikana suoritettiin lopullinen yhteenveto edellisen vuoden lopulla toimitetusta oppikoulunuorison tupakoinnin levineisyyttä koskevasta tutkimuksesta. Tilastointityön suoritti kaupungin tilastotointo ja tutkimus ilmestyi sen kuukausijulkaisussa n:o 12.

Kurssiavustukset. Lautakunta jakoi kurssiavustuksia raittiuskeskusjärjestöjen pitämien kurssien helsinkiläisille osanottajille. Avustukset jaettiin anomusten perusteella, joita tuli lautakunnan käsiteltäväksi yht. 36. Näistä hyväksyttiin 31 ja avustusta myönnettiin yhteensä 830 mk.

Raittius työn tukeminen vapaiden järjestöjen kautta. Päätöksellään 16.4. jakoi lautakunta kaikkiaan 100 000 mk raittius työn avustuksiksi. Määrärahasta pääsi osalliseksi 5 raittiuskeskusjärjestöä, 5 raittiuspiirijärjestöä, 28 aikuisten raittiusjärjestöä, 31 lasten ja nuorten raittiusjärjestöä sekä 11 raittiusjaostoa ja muuta järjestöä. Kuuden järjestön anomukset hylättiin.

Menojen ja tulojen yhteenveto. Kertomusvuoden talousarvion tileille oli merkitty raittiuslautakunnan käytettäväksi 197 098 mk. Vuoden aikana merkittiin eri tileille ylityksinä ja lisämäärärahoina 5 265 mk ja kaikkiaan käytettiin 199 569 mk.

Tuloja ei lautakunnalla kertomusvuonna ollut.

31. Urheilu- ja retkeilytoiminta

Urheilu- ja retkeilylautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan kokoonpano v. 1963 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 24 kokousta, joiden pöytäkirjojen pykäläluku oli 445. Kirjeitä saapui 972 ja lähetettiin 143.

Eläintarhajaoston kokouksia oli 7 ja sen pöytäkirjoissa 23 pykälää. Retkeilyjaoston vastaavat luvut olivat 3 ja 7.

Lautakunnan tärkeimmistä *päätöksistä* mainittakoon:

A p u r a h a t. Piirien kurssitoiminnan avustamiseen varattu 4 000 mk:n suuruinen määräraha jaettiin seuraavasti: Suomen Valtakunnan Urheiluliiton Helsingin piiri 1 700 mk, Työväen Urheiluliiton Suur-Helsingin piiri 1 000 mk, Suomen Palloliiton Helsingin piiri 700 mk ja Centralidrottsförbund, Helsingin piiri 550 mk (25.1. 30 §, 29.3. 107 §).

Urheiluseurojen nuorten leiritoiminnan tukemiseen varatulla 7 000 mk:n määrärahalla avustettiin 38 seuraa (25.1. 29 §, 24.5. 197 §).

Voimistelu- ja urheiluseurojen työn tukemiseen varatulla 90 000 mk:n määrärahalla avustettiin yhteensä 145 seuraa (25.1. 28 §, 29.3. 106 §).

Lisäksi jaettiin avustuksia kaupungin virastojen ja laitosten henkilökunnan urheilutyön tukemiseksi 24:lle viraston tai laitoksen urheiluseuralle yhteensä 4 500 mk (25.1. 31 §, 5.4. 128 §), retkeilyjärjestöjen työn tukemiseen kolmelle retkeilyseuralle yhteensä 3 000 mk (rj. 5.6. 7 §), ulkoilmakonsertteja varten 20 kuorolle ja orkesterille yhteensä 9 000 mk (10.5. 180 §) sekä kalavesien hoitotoimenpiteitä varten viidelle kalastusseuralle yhteensä 2 000 mk (15.11. 404 §).

Tärkeimmät vuokraukset ym. Lautakunta päätti jatkaa Kai Harkimon kanssa Kaisaniemen tenniskenttien hoidosta 29.4.1960 tehtyä vuokrasopimusta edelleen kesäkausiksi 1963—1965 (25.1. 36 §).

Soutustadionin vuokrauksesta Operettiteatterin kanssa v. 1961 tehty vuokrasopimus siirrettiin Helsingin Operettiteatterin Kannatusyhdistyksen nimiin (25.1. 37 §).

Kalastajille Helge Ekholmille ja Yrjö Saloselle myönnettiin oikeus kalastusmajojen pitämiseen Tallskär-nimisellä saarella 1.1.—31.12. väliseksi ajaksi 15 mk:n kerta-kaikkisesta korvauksesta (1.3. 74 §).

Kivinokan, Lauttasaaren, Pihlajasaaren, Satamasaaren ja Varsasaaren ulkoilu- puistoissa viikonloppumajojen pitämisestä perittävä vuosivuokra korotettiin 25

mk:ksi, Helsingin Poliisilaitoksen kesäkoti yhdistyksen vuokra Länsiulapanneilla olevasta alueesta 350 mk:ksi, Sotainvalidien Veljesliiton Helsingin Sotainvalidit -nimisen yhdistyksen vuokra 375 mk:ksi, kaupungin liikennelaitoksen henkilökunnan kesänviettoalueen vuokra 350 mk:ksi ja v:n 1918 Punaisten Invalidien Yhdistyksen vuokra 25 mk:ksi, Kivinkassa voimistelu- ja urheiluseura Helsingin Ponnistuksen vuokra 412 mk:ksi sekä palolaitoksen henkilökunnan vuokra Varissaaresta ja Pitkäsaaresta 150 mk:ksi (15.3. 89 §).

Unto Laaksolle, Runar Österlundille ja Taisto Laaksoselle annettiin yhteisesti yksinoikeus harjoittaa v. 1963—1965 moottoriveneliikennettä Pihlajasaareen 300 mk:n vuosittaisesta korvauksesta sekä erinäisin muin ehdoin (29.3. 113 §).

Käpylän urheilupuiston ja Velodromin kioskit päätettiin vuokrata kesäkausiksi 1963—1965 Erkki Oravalle 6 750 mk:n kausivuokrasta sekä Lauttasaaren urheilukentän kioski kesäkausiksi 1963—1964 Bertta Karhulle 300 mk:n ja samoin Pirkkolan uimalammikon kioski Yrjö Saaristolle 700 mk:n kausivuokrasta (5.4. 131 §). Lisäksi vuokrattiin Mustikkamaan ulkoilupuiston hiekkarannalla oleva kioski Helsingin Työväenyhdistykselle vuosiksi 1963—1965 130 mk:n vuosivuokrasta (30.8. 299 §).

Rastilan ulkoilualueella jousiammuntakentällä sijaitseva kanslia- ja pukusuojarakennus päätettiin vuokrata Wilhelm Tell -yhdistykselle 16.4.1963—15.4.1966 väliseksi ajaksi 30 mk:n vuotuisesta vuokrasta (5.4. 133 §), Pitkäsaarella ja Varissaarella sijaitsevat kaksi kaupungin omistamaa huvilaa ulkorakennuksineen Helsingin Palolaitokselle vuosiksi 1963—1965 yhteensä 540 mk:n vuosivuokrasta (5.4. 134 §) sekä Tullisaaren ulkoilupuiston alueella sijaitseva entinen Aino Achtéen huvila saunoineen ja kellareineen vuosiksi 1963—1964 Lasten Kesä -nimiselle yhdistykselle 670 mk:n vuosivuokrasta (5.4. 135 §).

Allamainitut Kaunissaarella sijaitsevat huvilat päätettiin vuokrata 1.5.1963—30.4.1965 väliseksi a aksii seuraaville yhdistyksille ja kerhoille jäljempänä mainituista kausivuokrasta: n:o 2, Helsingin Taksi-Erämiehet, 450 mk; n:o 3, Kustaankartanon vanhainkodin henkilökunnan kerho, 200 mk; n:o 4, Herttoniemen Kalastusseura, 200 mk; n:o 5, Helsingin Kalamiespiiri, 400 mk; n:o 6, Helsingin Sanomien Kalakerho, 250 mk; n:o 8, Voimayhtiöiden Erämiehet ja Imatran Voima Oy:n Vanhankaupungin laitoksen Kalastuskerho yhteisesti, 350 mk; n:o 9, Pasilan Konepajan Kalatoverit ja Pasilan Veturimiesten Kalaveikot yhteisesti, 400 mk sekä n:o 11, Itsun Kalakerho ja Airamien Kalaveikot yhteisesti, 350 mk (19.4. 151 §).

Oikeus tilapäisen, Puotilan vanhaan uimalaituriin liittyvän venelaiturin rakentamiseen ja pitämiseen paikalla toistaiseksi, irtisanomisaika 6 kk, myönnettiin eräin ehdoin Puotilan Venekerholle (10.5. 181 §); samoin myönnettiin S. Jokipiille ym. henkilöille oikeus rakentaa venelaituri Länsiulapanneilla sijaitsevan ulkoilupuiston itärannalle (31.5. 222 §).

Helsingin Puhelinyhdistykselle vuokrattiin 1.7. lukien Lauttasaaren Länsiulapanneista paikka yleisöpuhelin-kioskin pystyttämistä varten toistaiseksi 3 kk:n irtisanomisajoin 30 mk:n vuosivuokrasta (14.6. 252 §).

Helsingin Eräveikoille vuokrattiin allien ja meriteerien syyslennustusoikeus 1.10. alkavaksi ja 31.12. päättyväksi metsästyskaudeksi vuosina 1963—1967 30 mk:n vuotuisesta vuokrasta sekä erinäisin muin ehdoin (6.9. 317 §).

Helsingfors Lawn-Tennis Klubb -nimisen yhdistyksen kanssa Töölön pallokentän

tenniskentistä tehty vuokrasopimus purettiin ja urheilu- ja retkeilytoimistoa kehoitettiin valmistelemaan ehdotus Meilahteen rakennettavia tenniskenttiä koskevaksi vuokrasopimukseksi. Jääkenttäsäätiön kanssa tehtiin kaupunginvaltuuston päätöksen mukainen vuokrasopimus (18.10. 368 §).

Päätettiin korottaa Keskustalli Oy:lle Ruskeasuon ratsastushallista vuokrattujen tilojen vuokrat, lämpö, valo ja vesi mukaanluettuina seuraaviksi neliometriä kohti kuukaudessa: satulavarastot, lämpimät 1.28 mk ja kylmät 0.68 mk; tallit 0.90 mk; tallien eteiset 0.60 mk ja ullakot 0.45 mk; pukuhuoneet 1.50 mk sekä toimistohuoneet 1.88 mk. Vuokrat sidottiin elinkustannusindeksiin (18.10. 371 §).

Ruskeasuon ratsastushallin ravintolahuoneisto, kaksi kerhohuonetta sekä emännöitsijän huone, yhteiseltä pinta-alaltaan 263 m², tarvittavine kellaritiloineen vuokrattiin 1.9. alkaen hovimest. Uno Backlundille ja hänen vaimolleen 604 mk:n kuukausivuokrasta (30.8. 290 §); tämän vuokrauksen päätyttyä 30.11. tilat vuokrattiin uudelleen ravintoloitsija Mikko Salmelle 1.1.—31.12.1964 väliseksi ajaksi, minkä jälkeen sopimus oli voimassa toistaiseksi, irtisanomisaika 3 kk, vuokra 400 mk/kk (29.11. 411 §, 13.12. 435 §).

Soutustadionin 60.3 m²:n suuruisen kokous- ja kerhohuonetilan vuokrasopimus Suomen Soutuliiton kanssa purettiin 31.10. ja huonetila vuokrattiin edelleen entisiin ehdoin Helsingin Soutupiiri -nimiselle yhdistykselle 75 mk:n kuukausivuokrasta 1.11. lukien (18.10. 373 §).

Talvikausiksi 1964—1965 vuokrattiin Vallilan luistinradan ja Johanneksen kentän luistinradan kioskipito-oikeudet vastaavasti 120 mk:n ja 230 mk:n kausivuokrista (13.12. 436 §).

Suomen Retkeilymajajärjestön kanssa Stadionin retkeilymajan vuokrauksesta tehtyä sopimusta päätettiin muuttaa siten, että majan lisätilat, ensimmäisen kerroksen halli ja voimistelusalit sekä toisen kerroksen kolme suurta majoitushuonetta annettiin yhdistyksen käyttöön vuosittain 16.4.—15.9. väliseksi ajaksi sekä että perusvuokrana perittiin 1.5.—30.9. väliseltä ajalta 4 500 mk/kk ja 1.10.—30.4. väliseltä ajalta 200 mk/kk (13.12. 441 §).

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin mm. asioista, jotka koskivat: Käpylän urheilupuiston ja Velodromin kioskien vuokranmaksun alentamista 1 210 mk:lla, koska Velodromin kentällä ei kunnostettu talvella luistinrataa (15.3. 85 §); Korkeasaaren ravintolan keittiön peruskorjaussuunnitelmien ja sanotun ravintolan uusien käymälöiden sekä Sipoon Kaunissaaren yhdistetyn sade- ja keittokatoksen piirustusten hyväksymistä (15.3. 95 §, 30.8. 301 §); Seurasaaren, Kivinokan ja Mustasaaren ulkoilupuistoissa sekä Uutelan ulkoilualueella sijaitsevien rappiokuntoisten käymälöiden, kioskien ym. rakennusten purkamista (5.4. 139 §, 19.4. 154 §); esityksen tekemistä posti- ja lennätinhallitukselle Korkeasaaren eläintarhan 75-vuotisjuhlapostimerkin aikaansaamiseksi (17.5. 189 §); urheilu- ja retkeilylautakunnan sekä urheilu- ja retkeilytoimiston johtosääntöjen ynnä urheilu- ja retkeilytoimiston organisaation uudistamisesta (14.6. 238 §); 15 000 mk:n määrärahan myöntämisestä veneiden talvisäilytyspaikkojen ja telakka-alueiden alustavan suunnittelutyön suorittamista varten (14.6. 239 §); 118 000 mk:n suuruisen määrärahan ottamista v:n 1964 talousarvioon Urheiluhallit Oy:n talouden tasapainottamiseksi (6.9. 309 §); Uimastadionin liittämistä kaukolämmitysverkkoon (16.8. 272 §); määrärahan anomista Mustikkamaan ulkoilupuiston suunnittelupalkkiota ja suunnittelutyöstä aiheutuvia kustan-

nuksia varten (13.12. 443 §) sekä ryhtymistä toimenpiteisiin oikeudettomasti rakennettujen kesämajojen poistamiseksi Hamngrundet-nimiseltä saarelta (18.10. 374 §). Lisäksi kaupunginhallitukselle esitettiin Jäähallin rakentamista varten tarpeellisia aluejärjestely- ym. toimenpiteitä (6.9. 310 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: luvan myöntämistä suurjänniteavojohdon rakentamiseen Pirttimäen ulkoilualueen halki ja sähkölinjan vetämiseen Rastilan tilan alueelle (1.3. 71 §, 15.3. 90 §); Myllypuron urheilupuiston suunnittelun suorittamista aatekilpailun muodossa ja aatekilpailun palkintolautakunnan esitystä suunnittelutyön aloittamisesta (15.3. 81 §, 18.10. 369 §); urheiluseurojen ym. avustamista (8.2. 55 §, 15.3. 92, 93 §, 15.10. 403 §); Suomen Turistiauto Oy:n kiertojelujen maksun korottamista (29.3. 114 §); venelaitureiden rakentamista ym. (29.3. 115, 5.4. 136 §, 30.8. 298 §); Pyysaaren laajentamista kaupungin toimesta ranta-alueetta täyttämällä (5.4. 137 §); Jääkenttäseuran esitystä jäähallin aikaansaamisesta (19.4. 147 §); Pirkkolan urheilupuiston ensimmäisen rakennusvaiheen pääpiirustuksia (19.4. 148 §); Talin urheilupuistoalueen käyttösuunnitelmaa (26.4. 161 §); poltto- ja voiteluainesatamien sijoittamista (10.5. 182 §); kaupunginvaltuutettujen ym. aloitteita urheilukentän sekä maauimalan rakentamiseksi, uintimahdollisuuksien parantamiseksi ja uusien ulkoilualueiden hankkimiseksi ym. (14.6. 247 §, 16.8. 273 §, 30.8. 294 §, 20.9. 329 §, 13.12. 442 §); Uimastadionin käyttämistä talviuintiin (30.8. 293 §); pukusuojatilojen kunnostamista Uunisaassa (6.9. 315 §); vinttikoirakilpailuja varten tarpeellisen juoksuradan saamista kaupunkiin (30.8. 296 §); Helsingin Operettiteatterin Kannatusyhdistyksen anomusta Soutustadionin vuokran alentamisesta (6.9. 314 §); uimaloiden kioskinpito-oikeuksien vuokrien alentamista (20.9. 332 §); Ruskeasuon hallin sisäharjoitustilojen käyttöä sekä tennistilojen vuokraamista (4.10. 345, 346 §); sähkövalaistuksen saamista Käpylän raviradalle (4.10. 356 §) ja puistojen sekä urheilu- ja leikkialueiden ulkovalaistuksen hoidon, vastuu- ja toimintarajojen määrittämistä eri laitosten kesken (31.10. 386 §).

Lisäksi annettiin eräitä lausuntoja kiinteistövirastolle urheilualueita ym. koskevissa asioissa.

Urheilu- ja retkeilytoimisto

Henkilökunta. Kenttäpäällikön tp. virkaan valittiin voim.op. Leo Liusvaara 16.2. lukien ja laiturimestarin virkaan rak.mest. Osmo Nyrhinen 1.10. lukien. Korkeasaaren eläintarhan saarenvartijan virkaan puolen vuoden koeajoin valittu Vilho Eskelinen määrättiin vakinaisena hoitamaan sanottua virkaa 1.5. lukien.

Eläkkeelle siirtyivät apul.toim.pääll. Väinö Koivula 12.6. lukien, Pirttimäen ulkoilualueen kaitsija Ragnar Mattson 1.9. lukien ja Mustikkamaan ulkoilualueen kaitsija Asser Hägg 1.2.1964 lukien.

Ero myönnettiin rak.mest. Mauri Laitakarille 1.10. lukien ja apul.retk. asiamies Jorma Salmelle 1.1.1964 lukien.

Sairauslomalla oli 13 viranhaltijaa yhteensä 623 päivää ja 49 työntekijää kaikkiaan 1 439 päivää.

Lautakunnan alaisten vakinaisten viranhaltijain lukumäärä oli kertomusvuoden aikana 38 ja tilapäisten 9.

Työntekijäin lukumäärä oli korkeimmillaan heinäkuussa, eli 392 ja alimmillaan, 137, maaliskuussa.

Virkamatkoja tekivät vuoden aikana toim.pääll. Esko Palmio, lautakunnan jäsen Veikko Peuhkuri ja retk.asiamies Eero Koroma Ruotsiin sekä Korkeasaaren intendentti Curt af Enehjelm Englantiin.

Urheilutoiminta

Urheilunohjaus. Eri sisä- ja ulkoharjoituspaikoissa tapahtuneessa käytännöllisessä urheilunohjaustoiminnassa olivat edustettuina seuraavat liikunta- ja koulutusmuodot: kaunoluistelu, pika- ja taitoluistelu, hiihto ja kävely, retkeily, mäenlasku, voimailu, naisten ja miesten kuntovoimistelu, perheenmäntien kuntovoimistelu ja lasten ryhti- ja satuvoimistelu, naisten kesäkauden voimistelu, tyttöjen ja poikien telinevoimistelu, uimakoulutyö, kenttäurheilu, palloilu, tennis, kansantanssi ja -leikki (tantsut).

Neuvontatilaisuuksia (uimakoulutoimintaa lukuun ottamatta) oli yhteensä 1 151, neuvontakohteita 83, ohjaajia 65 ja osanottajia 44 547. Tilastoluvut osoittavat toiminnan kasvaneen edelliseen vuoteen verrattuna.

Talvikautena järjestettiin urheilunohjausta pika- ja taitoluistelussa 67 kertaa 10 radalla (osanottajia 1 242), kaunoluistelussa 110 kertaa 12 radalla (osanottajia 4 689), mäenlaskussa 202 kertaa 7 mäessä (osanottajia 3 616) sekä hiihdossa ja hiihtoretkeilyssä 76 kertaa 13 kohteessa (osanottajia 2 616).

Hiihtolatujen kunnostuksesta ja huollosta vastasi 5-miehininen latupartio tehtävänänsä latujen raivaus, viitoitus ja kuntoon saattaminen. Paikallis-, ympyrä- ja koululaislatuja oli viitoitettu 120 km sekä näiden lisäksi 2 kaukoretkilatua: Helsingistä Pirttimäen kautta Solvallon urheilupuistoon sekä Herttoniemestä Sipoon kautta Savijärvelle, josta edelleen Söderkullan, Kisakallion ja Rastilan kautta Roihuvuoreen.

Edullisten sääolosuhteiden vuoksi tarjosi talvikausi hiihtotoiminnalle hyvät edellytykset. Kaupungin latuverkosto ja ulkoilureitit olivat tehokkaasti käytössä. Helsingiläisten hiihtojärjestöjen kanssa yhteistoiminnassa järjestetty laturetki kolmella eri reitillä, ns. Tahkon hiihto 17.2. vei ennätysmäärän, eli 4 120 kaupunkilaista 20—75 km:n pituisille taipaleille. Koululaisia osallistui lisäksi laturetkiin yhteensä 13 015.

Sisätoimintakauden urheilunohjaus talvi- ja kevätkaudena 15.1.—20.5. sekä syyskaudena 15.9.—21.12. tapahtui edelleenkin pääasiallisesti kunnallisissa harjoitussaleissa Stadionilla. Ohjattua toimintaa järjestettiin miesten kuntovoimistelussa (60 kertaa, osanottajia 2 000), voimailussa (24 kertaa, osanottajia 360), perheenmäntien ja vuorotyössä käyvien naisten voimistelussa (90 kertaa, osanottajia 3 000), lasten ryhti- ja satuvoimistelussa (60 kertaa, osanottajia 1 500), naisten kuntovoimistelussa (45 kertaa, osanottajia 2 500) ja tyttöjen telinevoimistelussa (30 kertaa, osanottajia 500).

Kesäkauden urheilunohjaus pojille tapahtui kentillä 8:ssa neuvontakohteessa (153 kertaa, osanottajia 2 527). Tyttöjen vastaavaa urheilutoimintaa ohjattiin 6:lla eri kentällä (56 kertaa, osanottajia 856). Lisäksi annettiin ohjausta pojille ja

tytöille telinevoimistelussa (48 kertaa, osanottajia 435) Pallokentän voimistelun ulkoharjoituspaikalla. Naisille järjestettiin kesäkausina voimistelua kunnallisissa harjoitussaleissa (50 kertaa, osanottajia 3 500). Tennistä ohjattiin Lauttasaarella ja Käpylässä (50 kertaa, osanottajia 850). Uimastadionilla ja Kumpulan uimalassa ohjattiin uimahyppyjä (16 kertaa, osanottajia 256).

Kesän aikana järjestettiin edelleen yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja helsinkiläisten kansantanssijärjestöjen kanssa 5 ohjattua kansantanssi- ja leikkittelaisuutta, joista kolme Seurasaaren juhlakentällä ja muut Kaivopuistossa ja Taivaskalliolla. Yleisöä näissä tilaisuuksissa oli yhteensä n. 7 500 henkeä.

Samoin yhteistoiminnassa järjestöjen kanssa toimeenpantiin 24.11. helsinkiläisille ns. polkuretki 35 km:n reitillä Ruskeasuo-Haltivuori-Ruskeasuo. Retkeen osallistui 410 kaupunkilaista.

Uimakoulutoimintaa järjestettiin 1.6.—17.8. välisenä aikana 26 koulutuspaikassa, joissa oli opettajia 60 ja oppilaita yhteensä 3 442. Näistä 7 uimakoulua oli eri uima-seurojen hoidossa kaupungin ohjaustoiminnallisen tuen turvin. 14. kaupungin järjestämä uimapromootio tapahtui Uimastadionilla 16.8. Tilaisuudessa, jossa promootorina toimi vt Salme Katajavuori, vihittiin yhteensä 1 231 uimamaisteria ja -kandidaattia. Uimakoulutyön ja uimarantatoiminnan tarkastajan tehtäviä hoiti voim. op. Kalevi Salo.

Kunnalliset harjoitussalit Stadionilla, Ruskeasuolla ja Kumpulan uimalassa olivat vuoden aikana (kesä-, heinä- ja elokuuta lukuun ottamatta) kevät- ja syyskaudella 22 viikkotuntia vapaaharjoittelijain (voimistelijain, voimailijain ja palloilijain) käytössä 5 mk:n maksusta sisätoimintakaudelta harjoituskortin haltijaa kohden. Vapaaharjoitusvuorojen käyttäjiä oli 571.

Ruskeasuon ratsastushallin eteläpäätyyn valmistuneet uudet sisäurheilutilat (pallouihalli, nyrkkeily- ja voimailusali) niihin liittyvine aputiloineen valmistuivat syksyllä ja avattiin harjoittelijain käyttöön 23.10. Täten saivat harjoitustilaa tennis, käsipallo, sulkapallo, voimailu ja nyrkkeily.

Kunnalliset harjoitussalit olivat vuoden aikana maksullisesti eri voimistelu- ja urheiluseurojen ja näitä edustavien piirien ja valtakunnallisten keskusjärjestöjen sekä koulujen ja laitosten käytössä seuraavasti:

Ruskeasuon harjoitussalit (2 pallouihallia, 1 nyrkkeily sali ja 1 voimailusali) yhteensä 2 746 tuntia.

Stadionin harjoitussalit (3 salia Hammarskjöldintien varrella ja 4 eri suuruista salia Pohj. Stadionintien varrella retkeilymajapuolella) yhteensä 5 892 tuntia.

Kumpulan uimalan harjoitussalit (2 pukuhuonetta ja 1 voimailusali) yhteensä 528 tuntia.

Kansojen halli (Messukentän alueella) oli lisäksi käytössä 1.1.—31.3. ja 1.11.—31.12. Täällä harjoittelivat yleisurheilijat, palloilijat ja jousiampujat yhteensä 179 tuntia.

Kaiken kaikkiaan käytettiin em. kunnallisia sisäharjoitustiloja maksullisesti yhteensä 9 175 tuntia.

Talvikausi. Urheilu- ja retkeilytoimiston hallinnossa oli kaikkiaan 36 luistinrataa, joiden yhteinen pinta-ala oli 188 650 m². Lisäksi oli puisto-osaston hoidossa 24 rataa, 42 550 m², ja seurojen hoidossa 2 rataa, 26 250 m². Seurat saivat lautakunnan päätöksen mukaan korvauksen hoitamistaan radoista.

Seurojen hoitamilla kahdella luistinradalla kävi opettajien johdolla yhteensä 45 456 koululaista, Kallion luistinradalla 24 040 ja Väinämöisen kentällä 21 416.

Pallokentällä pelattiin 37 jääpallo-ottelua. Piirisarjojen otteluja, joita oli yhteensä 98, pelattiin eniten seuraavilla radoilla: Kaisaniemi 27, Herttoniemi 16, Käpylä 10, Lauttasaari 9, Ratsastushallin rata 9 ja Haaga 8. Virallisten jääpallo-ottelujen kokonaismäärä oli piirin alueella 170 ottelua. Lisäksi pelattiin kymmeniä osakunta- ja koululaisotteluja.

Jääkiekkoilun piirin sarjaottelut pelattiin seuraavilla valaistuilla jääkiekkoradoilla: Velodrom 54, Lauttasaari 54 ja Pitäjänmäki 7, yhteensä 115 ottelua. Kaikkiaan pelattiin urheilu- ja retkeilytoimiston hallinnossa olevilla kentillä 805 ottelua.

Suurkelkkämäkiä (rinnemäkiä) oli käytössä 2, hyppymäkiä 16, joista 5 putkirakenteisia sekä 4 Slalom-mäkeä.

Kesäkausi. Pallokentän ruohokentillä suoritettiin 76 pääsymaksullista jalkapallo-ottelua. Hiekkakentällä pelattiin kaikkiaan 13 maksullista ottelua ja 79 maksutonta ottelua ennen ruohokenttien avaamista. Kertaharjoituslippuja (à 10 p) myytiin kentälle 11 857 kpl ja harjoituskortteja (à 1 mk) 606 kpl.

Käpylän urheilupuistossa pelattiin kesän aikana lukuisia jalkapalloilun sarja- ym. otteluja. Yleisurheilun, palvelus- ja opaskoirakilpailujen lisäksi urheilupuistoissa pelattiin maahockeyta, käsi- ja lentopalloa, pesäpalloa sekä harjoitettiin erilaatuista koululaisurheilutoimintaa. Lauttasaaren ja Käpylän urheilupuistoissa, joissa kummassakin on 3 tenniskenttää, jaettiin maksullisia pelivuoroja (à 4 mk/kk). Kenttien käyttö oli erittäin vilkasta.

Jalkapalloilun piirisarjojen otteluita pelattiin eri kentillä yhteensä 1 156 ottelua, niistä Väinämöisen kentällä 162, Kallion kentällä 129, Käpylän urheilupuistossa 117 ja Vallilan kentällä 106. Lisäksi järjestettiin runsaasti koululais- ja seurojen ystävyysotteluja sekä UPI:n otteluja 145.

Pesäpalo-otteluja pelattiin eri kentillä runsaasti, mm. Kaisaniemessä 101 ottelua, Haapaniemessä 35, Hesperiaassa 35 ja Ruskeasuolla 22. UPI:n otteluja suoritettiin Kaisaniemessä 92.

Lentopallo-otteluja suoritettiin Eläintarhassa ja Käpylän urheilupuistossa 88.

Koripallo-otteluja suoritettiin eniten Ratsastushallissa 296 ja UPI:n otteluja Kaisaniemessä 74 sekä Käpylän urheilupuistossa 26.

Ratsastushallin ratsastukseen varatut tilat olivat vuokrattuina Keskustalli Oy:lle sekä osa talleista ja asunnoista Poliisilaitoksen ratsastavalle osastolle.

Soutustadionilla järjestivät eri seurat ym. soutu- ja melontaharjoitusten ja -kilpailujen lisäksi mm. lukuisia yhteislaulutilaisuuksia, hengellisiä virsilauluiltoja sekä juhannusjuhlan. Operettiteatteri antoi kesän aikana useita näytäntöjä. Hallintorakennuksen yläkertaa käytettiin kokouksiin, kurssihin, voimisteluun ja luentoihin.

Uimalat. Kesä oli suurimmalta osaltaan aurinkoinen ja lämmin. Uimastadion avattiin yleisölle 20.5. ja suljettiin 8.9. Uimalassa kävi kesän aikana yhteensä 226 438 henkeä, joista aikuisia oli 112 818 ja näistä alennuskorttia käyttäneitä 11 510 sekä lapsia 113 620. Pääsy- ja säilytysmaksut olivat ennallaan: aikuiset 60 p, lapset alle 15 v 20 p. Saunassa kävijöiden määrä oli 19 830. Veden lämpö pidettiin altaissa n. 21-asteisena. Henkilökunnan lukumäärä oli 40. Kesäaikana järjestettiin Uimastadionilla mm. TUL:n Liittojuhlien uintikilpailut, SVUL:n Helsingin piirin uintimes-

taruuskilpailut, kaupungin uimapromootio ja runsaasti seurojen, liikkeiden ja järjestöjen uintikilpailuja sekä uimanäytöksiä.

Kumpulan uimalassa kävi kesän aikana yhteensä 137 783 henkeä, joista aikuisia 45 790 ja näistä alennuskorttia käyttäneitä 3 310 sekä lapsia 82 261. Saunaa käytti yhteensä 9 732 henkeä. Pääsy- ja säilytysmaksut sekä saunamaksu olivat samat kuin Uimastadionilla. Veden lämpö oli noin 20—22 astetta. Henkilökunnan lukumäärä oli 23. Uimalassa järjestettiin kesän aikana lukuisia uinti- ja vesipallokilpailuja sekä näytöksiä. Uimalassa järjestettiin kesän aikana ensimmäistä kertaa aikuisten uimakoulu, joka saavutti erittäin myönteisen vastaanoton.

Hietarannalla kävi kesän aikana kaikkiaan n. 220 000 henkeä. Meriveden lämpö oli heinä-elokuussa 16—19 asteista. Henkilökunnan lukumäärä oli 9. Molemmat kahvilat ja kioski sekä pukusuoja olivat jälleen vuokrattuina Sotainvalidien Veljesliiton Helsingin Sotainvalidien yhdistykselle.

Matkailu, kotiseututyö, loma- ja vapaa-ajan vietto sekä kalastus

Matkailu. Matkailuun liittyvä toiminta siirtyi heinäkuussa 1963 kaupungin matkailutoimiston hoidettavaksi. Siihen saakka hoiti retkeilyosasto pääasiassa juoksevat asiat matkailun alalla hankkien tarvittavat oppaat, laatien matkaohjelmia, varaten majoitustiloja jne.

Retkeilyosaston hoidossa olivat leirintäalueet Lauttasaarella ja Tullisaarella. Kertomusvuonna oli kokonaiskävijämäärä ko. alueilla 10 503 (ed. v. 8 213), mistä 45 % oli ulkomaisia ja 55 % kotimaisia matkailijoita. Lauttasaaren leirintäalueella yöpyi yli 20:sta eri maasta kotoisin olevia matkailijoita 3 176 ja suomalaisia 4 478 eli yhteensä 7 654 matkailijaa. Tullisaaren leirintäalueella yöpyi yhteensä 2 849 matkailijaa, joista ulkomaalaisia 1 199 ja suomalaisia 1 650.

Ulkoilualueet ja -puistot. Retkeilyosaston hoidossa olivat Högbäckan (17.8. lukien), Kauhalan (19.9. lukien), Kaunissaaren, Latukallion (14.9. lukien), Luukin, Nuuksionpään, Pirttimäen, Rastilan ja Uutelan ulkoilualueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren, Länsiulapanniemen, Mustasaaren, Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Satamasaaren, Seurasaaaren, Tullisaaren, Varissaari-Pitkäsaaren ja Varsasaaren ulkoilupuisot ja lukuisa määrä pienehköjä saaria ja luotoja.

Viikonloppumajoja oli vuoden päättyessä Kivinokassa 590, Lauttasaarella 271, Satamasaarella 139, Varsasaarella 253, Länsiulapanniemessä 245, Itäisessä Pihlajasaarella 14 ja Varis-Pitkäsaarella 19 eli yhteensä 1 531.

Rastilassa oli 20 viikonloppumajaa, jotka vuokrattiin yhteensä 134 helsinkiläisperheelle kahdeksi viikoksi kerrallaan. Useilla ulkoilualueilla kävi lisäksi suuri määrä tilapäistelttäilijöitä.

Arviolaskelmien mukaan ulkoilualueilla kävi kertomusvuoden aikana yleisöä seuraavat määrät: Kaunissaari n. 17 000, Kivinokka n. 70 000, Latukallio n. 5 000, Lauttasaari n. 40 000, Luuki n. 60 000, Mustikkamaa n. 60 000, Nuuksionpää n. 6 000, Pihlajasaari n. 45 000, Pirttimäki n. 40 000, Rastila n. 60 000, Satamasaari n. 15 000, Seurasaaari n. 300 000, Tullisaari n. 10 000, Uutela n. 20 000 ja Varsasaari n. 25 000 henkilöä.

Luukin ulkoilumajalla järjestettiin 6 suunnistuskilpailua. Nuuksionpään ulkoilu-

majalla oli 4 ulkoilukilpailua ja 37 leiriä. Pirttimäessä järjestettiin 28 suunnistuskilpailua, 20 hiihtokilpailua ja 4 maastojuoksukilpailua sekä 21 kurssitilaisuutta. Rastilassa järjestettiin lomamajoissa ja teltoissa asuville henkilöille ohjausta eri urheilulajeissa. Samoin järjestettiin Kivinokassa ja Varsasaaressa ohjattua kilpailutoimintaa sikäläisten kesäasukkaiden piirissä.

Työntekijöitä, kaitsijat mukaan luettuna, oli ulkoilualueilla 1.7. yhteensä 127. Vuoden aikana suoritettiin rakennusten ja alueiden kunnossapitotöitä ja eräillä alueilla myös pienehköjä uudisrakennustöitä, mm. rakennettiin sadekatos, kaivo ja poikkitie Kaunissaareen, venelaituri Kivinokkaan, peseytymisrakennus ja uimalaituri Lauttasaareen, sekä uimalaituri Seurasaareen, keittokatoksia ja kaivoja Luukiin, Pirttimäkeen, Rastilaan ja Utelaan sekä kaivo ja kalustusuoja Varsasaareen ja lisäksi käymälöitä eri alueille.

Ulkoilumajat. Retkeilyosaston hoidossa olevassa Nuuksionpään ulkoilumajassa yöpyi kertomusvuoden aikana 305 henkilöä. Pirttimäen ulkoilumajassa yöpyi 783 (ed. v. 781) henkeä ja saunaa lämmitettiin 54 (44) kertaa. Rastilan ulkoilumajassa yöpyjiä oli 1 970 (2 138) ja saunaa käytettiin 73 (75) kertaa. Haagan ulkoilumajalla kävi vuoden aikana n. 4 000, Luukin ulkoilumajalla n. 15 000, Maunulan ulkoilumajalla n. 40 000 ja Pitkäkösken ulkoilumajalla n. 15 000 henkilöä.

Retkeilyä koskevat asiat. Retkeilyosasto järjesti retkeilyväen neuvottelutilaisuuden joulukuussa sekä oli edelleen yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen retkeilytoimikunnan kanssa, johon kuului 14 retkeilykerhoa. Toimikunta sai avustuksena kaupungilta 2 350 mk, mistä osa käytettiin Helsingin Ulkoilulehden kustannuksiin ja osa kurssi-, leiri- ja julkaisu-toimintaan. Lisäksi annettiin eri retkeily-yhdistyksille avustuksina yhteensä 650 mk.

Sekä retkeilyasiamies että apulaisretkeilyasiamies pitivät useita ulkoilumahdollisuuksia kaupungissa käsitteleviä esitelmiä ja alustuksia eri laitosten ja yhdistysten tilaisuuksissa sekä laativat lukuisia lehtikirjoituksia ja haastatteluja päivälehtiin, radioon ja televisioon. Helsingiläisten päivälehtien edustajille järjestettiin tutustumistilaisuus Espoossa sijaitseviin itäisiin ulkoilualueisiin.

Retkeilyosaston toimesta painatettiin viisi erilaista ulkoilualueiden esittelylehtistä, joita jaettiin ilmaiseksi kouluihin, järjestöille sekä liike- ja teollisuuslaitoksiin.

Hiihtoloman aikana 23.2.—3.3. järjestettiin koululaisille ohjattuja tutustumisretkiä eri ulkoilualueille sekä teollisuus- ja liikelaitoksiin.

Retkeilytoimisto järjesti syksyn aikana kolme ohjattua yleisöretkeä, ns. kaupunkiretkeä, ulkoilualueilleen. Osanottajia näillä retkillä oli n. 400 henkilöä.

Maaliskuussa järjestettiin kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen jäsenille yhteinen tutustumisretki Luukin ja Pirttimäen ulkoilualueille.

Stadionin retkeilymaja oli vuokrattuna vuoden alusta lähtien Suomen Retkeilymajajärjestölle. Majassa kävi yhteensä 14 087 vierasta, joista suomalaisia 8 614 ja ulkomaalaisia 5 473. Yöpymisiä oli samana aikana 29 587, joten vieraat viipyivät majassa keskim. kaksi vuorokautta. Lukumääräisesti oli vieraista eniten saksalaisia (1 850), toisella sijalla olivat ruotsalaiset (1 122).

Kotiseututyö. Kotiseututuntemuksen ja -kiintymyksen lisäämiseksi retkeilyosasto oli yhteydessä eri kotiseutuyhdistyksiin. Vuoden aikana pidettiin esitelmiä ja järjestettiin kaksi tutustumiskäyntiä eri puolille kaupunkia. Osasto palveli yleisöä myös antamalla tietoja kotiseutukysymyksistä.

Loma- ja vapaa-ajan vietto. Kaupungin palveluksessa olevien suurperheisten ja vähävaraisten virkamiesten ja työntekijäin perheiden äideille ja lapsille sekä muillekin äideille ja lapsille myönnettiin ilmainen 14 vrk:n oleskelu Lomaliiton, Virkamiesliiton sekä Svenska Semesterförbundet ja Lasten Kesä nimisten yhdistysten lomakodeissa. Ko. äitien lukumäärä oli 105 ja lasten 120.

Useita viihdytystilaisuuksia järjestettiin osaston toimesta. Hietarannan juhannusjuhlassa oli yleisöä 4 905 henkeä. Ulkoilmakonsertteja pidettiin 84, yhteislaulutilaisuuksia 7. Ulkoilmanäytäntöjä oli 3 ja niissä kävi n. 2 200 katsojaa.

Kalastus. Kalastuslupia myytiin kaikkiaan 9 961 (ed. v. 11 238). Näistä oli uistelulupia 5 212, lupia verkkokalastukseen 2 269, hauen- ym. koukkujen käyttämiseen 1 730 sekä 100 koulun pitkänsiiman käyttämiseen 488. Lupia isolla rysällä kalastamiseen myönnettiin 17, pikkurysällä 63 ja katiskalla 182. Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja 23 198 mk. Kalastuskarttoja myytiin 892 kpl, joista kertyi tuloja 1 784 mk. Lupien kokonaismäärä laski edellisestä vuodesta 1 277:llä.

Lupien määrän laskuun vaikuttivat ensisijaisesti kertomusvuoden alusta lähtien annetut pyydysten rajoitusta koskevat määräykset.

Myytyjen kalastuslupien määrä ei kuitenkaan anna täyttä kuvaa helsinkiläisten kalastajien lukumäärästä, sillä tilastossa ei ole otettu huomioon onkijoita eikä pilkkijöitä, koska näiden kalastusmuotojen harjoittaminen oli maksuton kaikille kaupungin asukkaille.

Kaunissaaressa myytiin vuoden aikana kalastuslupia 1 575 mk:n arvosta ja kalastuskarttoja 23 mk:n arvosta.

Kalavesien hoidossa kiinnitettiin edelleen päähuomio kalanpoikasten istutukseen ja erilaisiin rauhoitusmääräyksiin. Merialueelle istutettiin kaikkiaan 350 000 (ed. v. 720 000) hauenpoikasta, josta määrästä kaupunki kustansi 200 000 kpl sekä kalastusseurat ja -kerhot yhteensä 150 000 kpl. Hauenpoikasia ei kertomusvuonna saatu tilausten edellyttämää määrää. Lisäksi istutettiin kaupungin toimesta 700 yhden vuoden ikäistä ja 25 000 vastakuoriutunutta taimenen poikasta sekä 300 yhden vuoden ikäistä suutarin poikasta.

Kuhakannan lisäämiseksi oli edelleen kaikenlainen kalastus kielletty Laajalahdella, Vanhankaupunginselällä ja Tullisaarenselällä kesäkuun aikana, jolloin kuha oli lain mukaan rauhoitettu. Lisäksi oli näillä alueilla kielletty pitkäsiimakalastus ympäri vuoden. Yhteistoiminnassa kalastusseurojen kanssa tehtiin kevään kuluessa 150 kuhaturoa kaupungin vesialueille.

Kalakannan lisääntymistä ja viihtymistä haittasi ratkaisevasti kaupungin lähi-vesien huolestuttava likaantuminen, jota erikoisesti todettiin Laajalahdessa ja Vanhankaupunginselällä. Happikadon vuoksi kuolikin vuoden aikana runsaasti kaloja Laajalahdessa. Kaupungin alueen vesiensuojelun parantamiseksi tehtiin urheilu- ja retkeilylautakunnan taholta lukuisia esityksiä.

Neuvonta- ja valistustoiminnassa kiinnitettiin edelleen päähuomio kalastuslain tuntemukseen sekä kalavesien hoitotyöhön. Kalastusseuroja avustettiin valistustilaisuuksien järjestelyssä. Vuoden aikana perustettiin kaksi uutta kalastusseuraa. Kertomusvuonna toimi kaupungin alueella yhteensä 72 kalastusseuraa ja -kerhoa, joissa oli n. 7 000 jäsentä. Kalastusseuroille lähetettiin kolme kiertokirjettä. Kalastuksenvalvoja piti kertomusvuonna 10 esitelmää seurojen tilaisuuksissa.

Vuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 800 venekunnan tai kalamiehen luvat, jol-

loin takavarikoitiin 12 luvaton pyydystä. Tehostetun valistustoiminnan- ja valvonnan ansiosta vähentyi rikkomusten määrä jatkuvasti.

Arvioitu kalansaalis kaupungin vesialueella oli kertomusvuonna n. 344 950 kg.

Merilinnustus. Lautakunta vuokrasi merilintujen syysmetsästysoikeuden seuraavilla hallinnossaan olevilla saarilla ja ulkoluodoilla: Gråskärsbådarna, Hundörsbådarna, Koirasaari, Trutkobben ja sen lähialueella olevat luodot, Långskär, Flathällen ja Ytterskär. Vuokrasopimussuhteessa olevat seurat saavat ampua ko. alueella alleja ja meriteeriä 1.10. alkaen joulukuun loppuun. Merilinnustuksen valvontaa kaupungin viranomaiset suorittivat yhteistoiminnassa merivartiolaitoksen kanssa.

Toimiston toimesta suoritettiin ulkoilualueilla riistanruokintaa ja pesimismahdollisuuksien parantamista. Ulkoilualueilla suoritettiin myös erilaisten peto- ja tuhoeläinten hävittämistä. Vuoden aikana surmattiin mm. 150 varista, 20 villikissaa ja 5 kettua.

Veneulkoilu. Venelaituritoimikunta jatkoi työskentelyään kertomusvuoden aikana. Toimikunnan esityksestä myönsi kaupunginhallitus määrärahan kolmen arkkitehdin palkkaamiseen, joiden tehtävänä oli valmistella venesatamien sijoitus suunnitelmaa. Myös laiturimestari palkattiin valvomaan veneulkoilua.

Korkeasaaren eläintarha

Korjaukset. Tavanmukaisten häkkien, aitojen, tallien ym. korjausten lisäksi siirrettiin poni-, aasi- ja villisikatarhat ja tallit uusille paikoille, jotta saataisiin tilaa uudelle petoeläintalolle. Talousrakennuksessa sisustettiin huone eläintarhan arkistojä kokoushuoneeksi. Lautta- ja moottorivenelaiturien kaiteet maalattiin. Lisäksi suoritettiin maalaustöitä eräiden työntekijöiden asunnoissa.

Uudisrakennukset. Elokuussa aloitettiin työt uudessa ns. Kissalaaksossa. Suotuisien ilmojen vuoksi voitiin työtä jatkaa läpi talven. Sitäpaitsi rakennettiin uusi visenttitalli ja -tarha.

Eläinkanta. Ostona, vaihtona tai lahjana saatiin seuraavat eläimet: 3 apinaa (3 lajia), 1 Siperian tiikeri, 1 jaguaari, 1 pantteri, 1 jääkarhu, 2 mäyrää, 1 näätäkoira, 2 hirveä, 2 laamaeläintä, 2 kääpiövuolta, 1 jänis, 1 kaniini, 50 pikkulintua, 3 papukaijaa, 1 keisarikotka, 1 Virginian huuhkaja, 2 Turkomaanin huuhkajaa, 2 Kenya huuhkajaa, 1 tunturipöllö, 6 huuhkajaa, 2 saaruskurkea.

Seuraavat eläimet vaihdettiin tai myytiin: 1 jääkarhu, 2 ahmaa, 3 poroa, 3 harjalammasta, 3 laamaeläintä, 3 riikinkukkoa, 4 kääpiöviiriäistä, 16 huuhkajaa, 3 ankkaa, 1 emustrutsi.

Vuoden aikana syntyi: 3 apinaa, 1 maakarhu, 5 hopeakettua, 7 minkkiä, 2 vapiti-hirveä, 3 saksanhirveä, 6 kuusipeuraa, 2 japaninhirveä, 5 poroa, 4 alppikaurista, 6 kääpiövuolta, 10 harjalammasta, 5 mufflonlammasta, 4 villisikaa, 212 kaniinia, 366 marsua, 115 pikkulintua, 23 papukaijaa, 42 eril. kyyhkystä, 25 riikinkukkoa, 4 kuningasfasaania, 5 swinhoefasaania, 45 kääpiöviiriäistä, 10 bankivakanaa, 4 kalkkunaa, 12 niilihanhea, 1 valkoposkihanhi, 4 kyhmyhanhea, 7 ankkaa, 2 mys kiankaa, 1 yöhaikara.

Vuoden aikana kuoli tai teurastettiin: 6 apinaa, 3 hilleriä, 19 minkkiä, 1 mäyrä, 1 susi, 2 preeriasutta, 20 kettua, 1 maakarhu, 1 huulikarhu, 1 seepra, 11 villisikaa,

1 jänis, 120 kaniinia, 290 marsua, 40 hamsteria, 1 poro, 3 saksanhirveä, 1 vapitihirvi, 3 kuusipeuraa, 4 japaninhirveä, 2 mufflonlammasta, 7 harjalammasta, 1 alppikauris, 6 kääpiövuolta, 3 jakkihärkää, 1 laamaeläin, 145 pikkulintua, 3 kuukkeliä, 1 pähkinähakki, 1 lapinpöllö, 1 tunturipöllö, 1 yöpöllö, 1 hiirihaukka, 7 papukaijaa, 18 kyyhkystä, 3 riikinkukkoa, 2 hopeafasaania, 1 nepalfasaani, 3 kuningasfasaania, 1 amnerstfasaani, 2 kultafasaania, 10 viiriäistä, 2 kurkea, 2 neitokurkea, 1 saaruskurki, 1 kattohaikara, 1 laulujoutsen, 1 metsähanhi, 1 kyhmyhanhi, 8 niilihanhea, 9 sorsaa, 7 kesyankkaa, 2 myskiankkaa.

Tulot. Leijonalinna tuotti pääsymaksuina 26 082 mk ja siellä kävi 226 183 henkilöä, näistä 147 732 aikuista ja 78 451 lasta. Vastaavat luvut karhulinna osalta olivat 39 270 mk, 276 254 henkilöä, näistä 169 713 aikuista ja 106 541 lasta sekä apinatulo 37 885 mk, 170 450 aikuista ja 75 899 lasta.

Lautta »Korkeasaari-Högholmen» kuljetti kesän aikana (1.—5.5. ja 11.5.—13.10.) 329 855 henkilöä, näistä 229 426 aikuista ja 100 429 lasta. Lautta suoritti 2 572 kaksoisvuoroa. Korkeasaaren osuus lautan tuloista oli 95 713 mk.

Taksiveneet ja Korkeasaaren moottorivene tuottivat 12 050 mk ja ne kuljettivat yhteensä 74 500 henkilöä, joista 19 000 lapsia. Vuokramoottorit välittivät kesän aikana liikennettä sekä Pohjoissatamasta että Hakaniemen rannasta. Korkeasaaren moottorivene hoiti liikennettä sinä aikana, jolloin lautta ei ollut käytössä sekä kuljetti työntekijät saareen joka aamu ja huolehti tavaroiden ja rehujen kuljetuksesta.

Ravintolasta, kafeteriasta ja kioskista saadut vuokratulot olivat kaikkiaan 10 470 mk. Tulot uimalasta olivat 10 000 mk.

Menot ja tulot

M e n o t olivat kokonaisuudessaan 4 999 963 mk, josta 370 399 mk tuli lautakunnan ja toimiston, 1 063 038 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkojen ja poistojen, 998 470 mk urheilulaitosten ja uimalain, 592 038 mk retkeilyn, 476 522 mk Korkeasaaren eläintarhan, 318 323 mk rakennusten vuosikorjausten, 1 012 673 mk muun kunnossapidon sekä 168 500 mk avustusten osalle.

T u l o t olivat kokonaisuudessaan 934 725 mk, josta urheilulaitoksista 491 042 mk, retkeilystä 200 524 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 243 159 mk.

32. Yleiset työt

LAUTAKUNNAN KOKOONPANO JA KOKOUKSET

Lautakunnan kokoonpano oli seuraava:

Raveala, Terttu	dipl.ins.	puheenjohtaja
Laitinen, Valtter	os.pääll.	varapuheenjohtaja ¹⁾
Kilpi, Jorma	dipl.ins.	jäsen
Aittomäki, Vilho	kirvesmies	»
Holmberg, Holger	dipl.ins.	»
Laurent, Gustaf	varatuomari	»
Pekkala, Väinö	dipl.ins.	»
Wainio, Weiho	valtiotiet. tri	»
Vanhanen, Veikko	viilaja	»
Järvinen, Veikko	rakennustointa johtava apul.kaup.joht.	(kaupunginhallituksen edustaja)

Lautakunnan sihteerinä toimi rakennusviraston hallinnollisen osaston sihteeri, varatuomari Eero Tyllinen.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 52 kertaa ja käsitteli 2 052 asiaa. Lähetettyjen kirjeiden lukumäärä oli 586.

Lautakunta on kertomusvuonna asettanut keskuudestaan 13 jaostoa sellaisten asioiden valmistelua varten, jotka ovat edellyttäneet lisätutkimusten suorittamista ja joissa tämä on katsottu paremmin voivan tapahtua jaoston kuin lautakunnan piirissä. Kaksi tällaista jaostoa, jotka ovat komitean luontoisia, jatkavat toimintaansa myös vuonna 1964. Nämä ovat 17.6.1963, § 986, asetettu jaosto, joka tutkii jätteenkuljetusautojen hankintaa sekä 7.10.1963, § 1 516, asetettu rakennusviraston organisaatiojaosto.

LOPULLISET PÄÄTÖKSET

Yleinen osasto

Lautakunta päätti tilata tarjousten mukaisilla hinnoilla:

21.1. § 160, Oy Konela Ab:ltä yhden D-307 talvipuhtaanapitokoneen,

28.1. § 213, Wihuri-Yhtymä Oy:n Witraktorilta Caterpillar 977 M telakuormaa-
jan ohjaamoieneen,

¹⁾ Varapuheenjohtaja Valtter Laitisen kuoltua 24.5.1963 valitsi kaupunginvaltuusto 19.6.1963 hänen tilalleen lautakunnan jäseneksi jällellä olevaksi toimikaudeksi varastomestari Johannes Jussilan. Lautakunnan varapuheenjohtajaksi valittiin 8.7.1963, § 1070, dipl.ins. Jorma Kilpi.

32. Yleiset työt

18.2. § 34, Oy Machinery Ab:ltä Yale DP 51 AT-60 haarukkatrukin,

25.2. § 367, Oy Cronvall Ab:ltä kaksi Holma Rotair 60 P ruuvikompressoria lisälaitteineen,

11.3. § 457, Oy Machinery Ab:ltä 2 kpl Delmag-dieseljunttaa, mallit D 5 ja D 12 satamarakennusosaston käyttöön,

22.4. § 660, Oy Ekströmin Koneliikkeeltä kaksi Aveling- Barford GDM kolmi-valssijyriä,

29.4. § 709, Insinööritoimisto Rakennusmieheltä yhden Potain 806 D2 torninosturin,

6.5. § 742, Rotator Oy:ltä International BTD-6 Drott telakuormaajan varustettuna ohjaamolla ja vintturilla,

13.5. § 775, Oy W. Blomberg & Co Ab:ltä lakaisukoneen Verro City ja Oy Rolac Ab:ltä lakaisukone Faun SV 8 II,

20.5. § 829, Oy Rolac Ab:ltä kaivukoneen Jussi Mobile sekä Insinööritoimisto H. Auramolta kaivukoneen Fuchs-500,

28.5. § 866, Tmi Vihdin Hiekalta n. 32 000 m³, Lohjan Kalkkitechdas Oy Rudukselta n. 26 000 m³ ja Tmi Röykän Soralta n. 8 000 m³ katuhiekkaa vapaasti toimitettuna puhtaanapito-osaston varastoimispaikkoihin määrätöimituksina,

10.6. § 942, Oy Shell Ab:ltä n. 1 600 000 l 87-okt. bensiiniä,

10.6. § 843, Helsingin kaupungin kaasulaitokselta n. 500 000 l puhdistettua bentseniä,

8.7. § 1096, Oy Shell Ab:ltä n. 33 000 000 kg polttoöljyä n:o 4 sekä Oy Trustivapaa Bensiiniltä n. 12 021 800 l polttoöljyä n:o 2,

8.7. § 1097, Oy W. Blumberg & Co Ab:ltä yhden Faun AK 3 H lakaisukoneen ja Oy Machinery Ab:ltä yhden Wayne 2-880 lakaisukoneen,

8.7. § 1098, Komm.yhtiö Laatuvaunulta yhden Heil-jätesäiliöllä ja Internat CD 1800 alustalla varustetun jätteenkuljetusauton, Oy Suomen Autoteollisuus Ab:ltä yhden niinikään Heil-jätesäiliöllä ja Sisu K-138 SV/3800 alustalla varustetun jätteenkuljetusauton sekä kolme autoa Kuka-jätesäiliöihin, joista yhden auton Oy Veho Ab:ltä Mercedes Benz-LPKo 322/36 alustalla, yhden Vanajan Autotehdas Oy:ltä Vanaja-B-40/4500 alustalla ja yhden Oy Trans-Europa Ltd:ltä Sisu K-138 Sv-alustalla,

29.7. § 1166, Oy Trustivapaa Bensiiniltä n. 478 200 l polttoöljyä n:o 2.

23.9. § 1460, Oy Volvo-Auto Ab:ltä yleiskuormaajan Volvo BM 10/LM 225 varustettuna ohjaamolla, sorakauhalla, tukipihdillä, säädettävällä kulmahaarukalla ja lumiauralla,

25.11. § 1875, Oy Machinery Ab:ltä yhden Michigan 75 A II kauhakuormaajan varustettuna ohjaamolla ja vakiokauhalla sekä Rotator Oy:ltä yhden H-30 B kauhakuormaajan,

25.11. § 1876, Oy Rolac Ab:ltä kaksi 145 kVA dieselgeneraattoriaggregaattia mallia ASEA/Scania-Vabis.

Talorakennusosasto

Lautakunta päätti:

21.1. § 161, hyväksyä Sosiaalivirastotalon rakennusteknillisten töiden urakoitsijaksi Rakennustoimi Oy:n yhtiön tarjouksen mukaisella urakkahinnalla,

28.1. § 209, valita seuraavat asiantuntijat konsertti- ja kongressitalon suunnitteluun liittyviin erikoistehtäviin:

- 1) Lämmitys-, ilmastointi ja saniteettitekniikka, dipl.ins. M. O. Ebeling
- 2) Rakennusteknilliset suunnitelmat, dipl.ins. Magnus Malmberg
- 3) Konserttisalin volyymitutkimusten, äänieristys- ja verhoukysymysten ja niiden rakenteiden asiantuntija, fil.tri, urkuri Enzo Forsblom
- 4) Akustiikka-asiantuntija, yli-ins. Paavo Arni.

28.1. § 214, antaa Sosiaalivirastotalon putkitöiden suorittamisen Vesijohtoliike Onninen Oy:n tehtäväksi yhtiön tarjouksen mukaisesta urakkahinnasta,

28.1. § 215, antaa Sosiaalivirastotalon ilmanvaihtotöiden suorittamisen Suomen Puhallintehdas Oy:n tehtäväksi yhtiön tarjouksen mukaisesta urakkahinnasta,

28.1. § 216, antaa Sosiaalivirastotalon sähkötöiden suorittamisen Oy Strömberg Ab:n tehtäväksi yhtiön tarjouksen mukaisesta urakkahinnasta,

4.2. § 255, antaa Pirkkolan urheilupuiston rakennussuunnittelutyön ins. toimisto Paavo Simula & Co:n tehtäväksi.

4.2. § 266, tilata Kyläsaaren jätteenpolttolaitoksen jäteöljyn polttolaitteen von Roll Ag:ltä yhtiön tarjouksen mukaisesta hinnasta,

22.4. § 662, antaa Malmin lastentarha- ja seimirakennuksen rakennustyöt Rakennustoimisto Tuuli ja Pihlaja Oy:n suoritettavaksi yhtiön tarjouksen mukaisesta urakkahinnasta,

29.4. § 694, tilata Riistavuoren vanhainkodin lämmitys-, ilmanvaihto- ja saniteettitekniillisten laitteiden suunnittelutyön Terveysrakenne Oy Te-Rakilta,

6.5. § 744, antaa Pirkkolan urheilupuiston vedenpuhdistuskoneiston hankinnan ja asennuksen Yleinen Insinööritoimisto Oy:n suoritettavaksi yhtiön tarjouksen mukaisesta hinnasta,

16.9. § 1409, antaa Myllypuron vanhusten asuntolan suunnittelutehtävän kiireellisenä arkkitehti Maunu Kitusen tehtäväksi.

Katurakennusosasto

Lautakunta päätti:

7.1. § 59, antaa Puistolan pumppaamon rakennus- ja koneistotyöt Insinööritoimisto Oy Vestolle urakalla tehtäväksi,

11.3. § 454, hyväksyä Pukinmäen alikulkusillan rakentamista koskevan sopimuksen rautatiehallituksen esittämässä muodossa,

11.3. § 461, antaa Rajasaaren sillan rakentamisen Oy Erectorin suoritettavaksi yhtiön tarjouksen mukaisesta urakkahinnasta,

29.4. § 710, antaa kertomusvuonna suoritettavat kestopäällystystyöt kussakin tapauksessa halvimman tarjouksen tehneelle liikkeelle,

2.9. § 1345, antaa Porvoontien suunnitelman laatimisen Insinööritoimisto Viatekin tehtäväksi.

TÄRKEIMMÄT ESITYKSET

Talorakennusosasto

Lautakunta päätti:

7.1. § 46, lähettää talorakennusosaston laatimat Suvilahden voimalaitoksen lentotuhkanerottelulaitteiden pääpiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

14.1. § 112, esittää kh:lle, että khs ryhtyisi tarvittaviin toimenpiteisiin yhteisen lämpökeskuksen rakentamiseksi yhteisväestösuoja, vanhusten asuntolaa, kansakoulua ym. varten Kulosaaressa,

21.1. § 152, lähettää talorakennusosaston laatimat Malmin lastentarha- ja seimirakennuksen pääpiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

28.1. § 212, lähettää arkkitehti Kaarlo Leppäsen laatimat Puotilan vanhusten asuntolan pääpiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

11.3. § 452, lähettää Eläintarhantien ja Toisen linjan väliselle alueelle suunnittelun yhteisen kalliosuojan muunnetut luonnospiirustukset kh:lle, puoltaen niiden hyväksymistä,

18.3. § 496, lähettää talorakennusosaston laatimat Lapinlahden kansakoulun peruskorjaustyön pääpiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

8.4. § 614, lähettää arkkitehti Kalle Räikkeen laatimat Töölön virasto- (posti ja poliisi) talon luonnospiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

22.4. § 649, lähettää Munkkisaaren puhdistamon ja työkonehallin pääpiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

29.4. § 698, lähettää arkkitehti Lauri Silvennoisen laatimat Pihlajamäen kansakoulun pääpiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä.

13.5. § 763, lähettää professori Aarno Ruusuvuoren laatimat Roihuvuoren kansakoulun luonnospiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

27.5. § 845, lähettää talorakennusosaston laatimat Suursuon vanhainkodin luonnospiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä lautakunnan 20.5.1963 asettaman jaoston ehdotuksen mukaisesti,

24.6. § 1034, lähettää talorakennusosaston laatimat Riistavuoren vanhainkodin pääpiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

29.7. § 1138, lähettää arkkitehti Kaarlo Leppäsen laatimat Kulosaaren vanhusten asuntolan luonnospiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä eräin huomautuksin,

2.9. § 1323, lähettää arkkitehti Kari Virran laatimat Munkkiniemen kansakoulun luonnospiirustukset kh:lle puoltaen talorakennusosaston ehdotuksen mukaisesti niiden hyväksymistä kuitenkin sellaisin huomautuksin, että talorakennusosastoa kehoitettiin huolehtimaan siitä, että pilarit pääpiirustuksia laadittaessa sijoitetaan ulkoseinään sekä siitä, että julkisivuja ei maalata,

23.9. § 1449, lähettää arkkitehti Maunu Kitusen laatimat Myllypuron vanhusten asuntolan luonnospiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä, kuitenkin sellaisin lisäyksin, että talorakennusosasto ja ao. arkkitehti tutkivat mahdollisuutta varustaa rakennus peltikatolla,

14.10. § 1598, lähettää arkkitehti Osmo Lapon laatimat Kulosaaren kansakoulun luonnospiirustukset kh:lle puoltaen niiden hyväksymistä,

28.10. § 1708, lähettää arkkitehti Osmo Siparin laatimat Ala-Malmin kansakoulun pääpiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä lautakunnan kirjelmästä n:o 465/28.10.1963 ilmenevin huomautuksin,

4.11. § 1733, lähettää professori Aarno Ruusuvuoren laatimat talon Unioninkatu 28 saneerauksen luonnospiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

4.11. § 1739, lähettää talorakennusosaston laatimat Pajamäen lastentalon luonnospiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

4.11. § 1742, lähettää arkkitehti Erkki Virkkusen laatimat Hanasaaren voimalaitoksen laboratorio- ja huoltorakennuksen luonnospiirustukset teollisuuslaitosten lautakunnalle puoltaen niiden hyväksymistä,

18.11. § 1812, lähettää arkkitehti Pentti Miikkulaisen laatimat Munkkivuoren lastentarha-, seimi- ja nuorisokerhorakennuksen luonnospiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

2.12. § 1907, lähettää Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervin laatimat Myllypuron lämmitysvoimalaitoksen luonnospiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

9.12. § 1953, lähettää talorakennusosaston laatimat Suursuon nuorison- ja lastentarhan luonnospiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

16.12. § 2004, lähettää arkkitehti Kaarlo Leppäsen laatimat Kulosaaren vanhusasuntolan pääpiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

23.12. § 2038, lähettää arkkitehtien Timo ja Tuomo Suomalaisen laatimat Pohjois-Haagan ammattikoulun luonnospiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä lautakunnan kirjelmässä n:o 569/23.12.1963 lähemmin ilmenevin huomautuksin,

23.12. § 2036, antaa jäähallin pääpiirustuksista khlle lautakunnan kirjelmässä n:o 574/23.12.1963 lähemmin ilmenevän lausunnon.

Katurakennusosasto

Lautakunta päätti:

25.2. § 371, lähettää katurakennusosaston laatiman Katajajarjuntien sillan pääpiirustukset khlle puoltaen sen vahvistamista sekä antaa sillan rakennustyö Oy Erectorin suoritettavaksi yhtiön tarjouksen mukaisesta hinnasta, mikäli khs vahvistaa alussamainitun pääpiirustuksen,

1.4. § 567, lähettää katurakennusosaston laadituttaman ehdotuksen Helsingin-Tuusulan maantien rakentamiseksi 4-kaistaiseksi khlle puoltaen suunnitelman vahvistamista,

22.4. § 655, lähettää katurakennusosaston laatimat Puotila II:n yhteisen kalliosuojan luonnospiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

20.5. § 817, ehdottaa khlle, että Lehtisaareen ei rakennettaisi viemärivereden puhdistamo, vaan jätevedet pumpattaisiin yhdessä Kuusisaaren jätevesien kanssa Tallin puhdistamolle,

20.5. § 823, lähettää katurakennusosaston laatiman ehdotuksen Laajasaloon rakennettavasta viemärivereden puhdistamosta khlle puoltaen sen hyväksymistä,

20.5. § 826, lähettää katurakennusosaston laatimat Herttoniemen puhdistamon laajennusta koskevat piirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

24.6. § 1036, lähettää katurakennusosaston laatimat Karstulantien kalliosuojan

32. Yleiset työt

(Vallilan kortteleiden n:t 556 ja 585 yhteisen väestönsuojan) uudet pääpiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä,

9.12. § 1945, lähettää katurakennusosaston laatimat Meilahden kalliosuojan pääpiirustukset khlle puoltaen niiden hyväksymistä.

Puhtaanapito-osasto

Lautakunta päätti:

2.9. § 1332, tehdä puhtaanapito-osaston ehdotuksesta khlle tonttien alustavasta varaamisesta puhtaanapito-osaston tarpeisiin lautakunnan kirjelmässä n:o 351/2.9.1963 lähemmin ilmenevän esityksen.

TÄRKEIMMÄT LAUSUNNOT

Lautakunta päätti antaa seuraavat lausunnot:

Kaupungininsinööri

1.4. § 560, kiinteistölautakunnan esittämästä Tervasaaren alueen järjestelyehdotuksesta lautakunnan kirjelmässä n:o 124/1.4.1963 lähemmin ilmenevä lausunto,

2.9. § 1321, Rakennusinsinööriurakoitsijat r.y:n ehdotuksesta, joka koskee kansallisten etujen turvaamista varsinkin maa- ja vesirakennusalalla, kaupungin insinöörin ehdotuksen mukainen, lautakunnan kirjelmässä n:o 344/2.9.1963 lähemmin ilmenevä lausunto,

Yleinen osasto

11.2. § 298, valtuutettu V. Vanhasen ym. valtuustoaloitteesta joka koskee omien työkoneiden tarvetta ja taloudellisuutta rakennusviraston töissä, yleisten töiden lautakunnan kirjelmässä n:o 70/11.2.1963 lähemmin ilmenevä lausunto,

Talorakennusosasto

4.2. § 251, satamarakennusosaston laatimista Katajanokan varastorakennus 3:n pääpiirustuksista talorakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

18. 2. § 326, satamarakennusosaston laatimista Länsisataman varastorakennus L:n pääpiirustuksista talorakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto, kuitenkin sellaisin lisäyksin, että katoksen rautalankalasin ja kattopellin liitoskohtaan olisi syytä mahdollisten vesivahinkojen välttämiseksi kiinnittää suunnittelussa erityistä huomiota,

18.2. § 327, teollisuuslaitosten lautakunnan esityksestä, joka koskee Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjauksen pääpiirustusten hyväksymistä, talorakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

11.3. § 460, poliisi- ja oikeustalotoimikuntien mietinnöstä talorakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

25.3. § 533, satamalaitoksen laatimista Länsisatamaan rakennettavaksi suunnitellusta kevytrakenteisesta ns. R-varastorakennuksen pääpiirustuksista talorakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

6.5. § 734, Arkkitehtitoimisto Kaija ja Heikki Sirénin laatimista Pirkkolan urheilupuiston ensimmäisen rakennusvaiheen pääpiirustuksista, lautakunnan kirjelmässä n:o 168/6.5.1963 lähemmin ilmenevä lausunto,

20.5. § 809, talorakennusosaston laatimista erikoisammattikoulun luonnospii-
rustuksista, puoltaen niiden hyväksymistä kuitenkin sellaisin huomautuksin, että
pääpiirustusten laatimisen yhteydessä olisi harkittava mahdollisuuksia varustaa ra-
kennus peltikatolla,

17.6. § 971, vajaanieslislaitostoimikunnan esityksestä vajaanielislaitoksen ra-
kentamiseksi talorakennusosaston mukainen lausunto (Vrt. myös 17.6. § 972),

5.8. § 1175, teollisuuslaitosten lautakunnan esityksestä vesilaitoksen uuden työ-
keskuksen luonnospii-
rustusten hyväksymiseksi talorakennusosaston ehdotuksen
mukainen lausunto,

5.8. § 1176, satamarakennusosastolla laadituista korttelin VK 759 rakennetta-
vaksi suunnitellun varastorakennuksen pääpiirustuksista puoltava lausunto,

26.8. § 1288, teollisuuslaitosten lautakunnan esityksestä sähkölaitoksen huippu-
ja varalämpökeskuksen rakentamiseksi Alppilan kallioon lautakunnan kirjelmässä
n:o 337/26.8.1963 lähemmin ilmenevä lausunto,

30.9. § 1484, valtuutettu K. Pettisen ym. valtuustoaloitteesta, joka koskee po-
liisitalon rakentamista Oulunkylän vartiopiiriin, talorakennusosaston ehdotuksen
mukainen lausunto,

14.10. § 1599, vesilaitoksen uuden työkeskuksen pääpiirustuksista talorakennus-
osaston ehdotuksen mukainen puoltava lausunto,

21.10. § 1652, sähkölaitoksen huippu- ja varalämpökeskuksen rakentamisesta
Alppilan kallioon lautakunnan kirjelmässä n:o 451/21.10.1963 lähemmin ilmenevä
lausunto,

4.11. § 1741, Alppilan kallioon rakennettavaksi ehdotetun huippu- ja varaläm-
pökeskuksen pääpiirustusten hyväksymisestä, lautakunnan kirjelmästä n:o 474/
4.11.1963 ilmenevä lausunto,

Katurakennusosasto

21.1. § 149, Insinööritoimisto Maa- ja Vesi Oy:n laatimien Lehtisaarien katu- ja
viemärisuunnitelmien vahvistamista koskeva puoltava lausunto,

11.2. § 297, valtuutettu Vivan Juthaksen ym. valtuustoaloitteesta, joka koskee
kaupunkiin johtavien pääväylien asfaltoimista ja kaupungin katujen kunnan jatku-
vaa valvontaa, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

18.2. § 331, vesihuoltotoimikunnan esittämä, katurakennusosaston ehdotuksen
mukainen, Vantaanjoen vesisuojausta koskeva puoltava lausunto,

18.2. § 333, valtuutettu Onni M. Turtiaisen ym. valtuustoaloitteesta, joka kos-
kee Malmi-Tapanilan katualueiden lunastamista ja kunnallisteknillisten töiden suo-
rittamista, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto (Vrt. myös 18. 2.
§ 334).

25.2. § 359, Rakennusyhtymä Haka-Saton toimesta laadittujen Pihlajamäen
pohjoisosan asuntoalueen katu- ja viemärisuunnitelmien vahvistamista koskeva,
katurakennusosaston ehdotuksen mukainen puoltava lausunto,

32. Yleiset työt

25.2. § 361, Lauttasaaren sillan uusimiskomitean mietinnössä esitettyjä ehdotuksia koskeva, katurakennusosaston ehdotuksen mukaisesti puoltava lausunto,

11.3. § 453, kiinteistölautakunnan esittämä Herttoniemeen suunnitellun pien-teollisuus- ja varastoalueen katutöiden tekemistä koskeva, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

1.4. § 570, kiinteistölautakunnan alustavaa ehdotusta Hämeentien sillan rakentamisesta siihen liittyvine järjestelyineen Kumpulan radan kohdalla koskeva, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto mukana seuraavine mainitun sillan piirustuksineen, puoltaen sen rakentamista niiden mukaisesti,

8.4. § 604, teollisuuslautakunnan esittämä, Tattarisuon pohjavesialueen suojaamisesta likaantumiselta, lautakunnan kirjelmässä n:o 139/8.4.1963 lähemmin ilmevä lausunto,

8.4. § 605, kiinteistölautakunnan esittämä Tattarisuon teollisuusalueen täyttämistä kaupungin toimesta, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

29.4. § 704, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen asemakaavan vahvistamista osalle 38. kaupunginosaa (Ala-Malmin eteläosa, Malmin lentokenttä ja osa Kivikko) ja osalle 39. kaupunginosaa (rautatie etelänpuoleinen osa Tapanilasta) puoltava lausunto,

13.5. § 760, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden ruoppauksen vaikutusta koskeva lausunto,

13.5. § 771, Helsingin pitäjän ja Helsingin kaupungin evankelisluterilaisten seurakuntien Lehtisaaren yhteistä hyväksikäyttöä varten asettaman toimikunnan esittämä yhtiön perustamiseksi Lehtisaaren kalliosuojan rakentamista ja hallintaa sekä katujen kunnossa- ja puhtaanapitoa varten, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

13.5. § 773, Tie- ja Vesirakennushallituksen suunnitelmasta Helsingin-Lahden moottoritien rakentamiseksi välillä Vantaa-Viik yleisten ja yksityisten teiden järjestelyineen, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

28.5. § 857, kiinteistölautakunnan asemakaavaehdotusta, joka käsittää osan 49. kaupunginosasta (Laajasalon-Yliskylän luoteisosa) puoltava lausunto, ehdolla, että kvston päätöksen 11.10.1961, asia n:o 25, periaatetta sovelletaan myös tässä tapauksessa. Lisäksi lautakunta päätti kiinnittää khn huomiota siihen, että yhteys yleisille tonteille on ehdotettu vietäväksi kiertotietä rivitalo- ja kerrostaloalueiden välitse. Lautakunta päätti tässä suhteessa suositella suoran yhteyden järjestämistä,

28.5. § 858, kiinteistöviraston asemakaavaehdotusta, joka käsittää osan Kontulan alueesta 47. kaupunginosasta (Mellunkylä) sekä osan Myllymestarintiestä ympäristöineen 45. kaupunginosassa (Vartiokylä) sekä siihen liittyvän viemäriselvityksen vahvistamista koskeva puoltava lausunto,

17.6. § 984, kiinteistölautakunnan ehdotusta 45. kaupunginosan erään osan asemakaavaksi (Vartiokylä) puoltava lausunto,

5.8. § 1181, valtuutettu Kaarlo Pettisen ym. valtuustoaloitteesta, joka koskee Helsingin sisäntuloteiden ja niiden varsien saamista niiden tärkeyttä ja edustavuutta vastaavaan kuntoon, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

12.8. § 1203, Tie- ja Vesirakennushallituksen laatima Helsingin-Tuusulan maan-

tien suunnitelman vahvistamista koskeva, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen puoltava lausunto,

7.10. § 1535, kiinteistölautakunnan esitystä asemakaavaksi, joka koskee osia 43. kaupunginosasta (Herttoniemi) ja 45. kaupunginosasta (Vartiokylä, Roihuvuoren kaakkoisosa ja Marjonien länsiosa) sekä asemakaavan muutokseksi, joka koskee korttelia n:o 4326, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen puoltava lausunto,

14.10. § 1607, valtuutettu Olavi Valpaksen ym. valtuustoaloitteesta, joka koskee toimikunnan asettamista tutkimaan jätevesihuollon perussuunnitelmaa, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto (Vrt. myös 14.10. §§:t 1608, 1609 ja 1610).

4.11. § 1744, Pirkkolan urheilupuistotoimikunnan esitystä Talin urheilupuiston käyttösuunnitelman hyväksymisestä puoltava lausunto,

16.12. § 1994, valtuutettujen Eila Vuokon, Tyyne Paasivuoren ym. valtuustoaloitteesta, joka koskee puiden istuttamista Sörnäisten rantatielle, katurakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

23.12. § 2040, kiinteistölautakunnan ehdotusta asemakaavaksi osalle 45. kaupunginosaa (Vartiokylän teollisuusalue) sekä asemakaavan muutokseksi, joka koskee katu-, puisto- ja liikennealuetta 43. kaupunginosassa (Herttoniemi) Viikin ja Porvoontien kohdalla, lautakunnan kirjelmässä n:o 578/23.12.1963 lähemmin ilmenevin huomautuksin puoltava lausunto,

Puhtaanapito-osasto

10.6. § 924, sähkölaitoksen esityksestä Myllypuron lämmitysvoimalaitoksen rakentamiseksi lautakunnan kirjelmässä n:o 228/10.6.1963 lähemmin ilmenevän puhtaanapito-osaston ja talorakennusosaston ehdotuksen mukainen lausunto,

24.6. § 1031, valtuutettu Janne Hakulisen ym. sekä valtuutettu L. I. Mattilan ym. valtuustoaloitteista, jotka koskevat yleisen järjestyssäännön 43 §:n muuttamista, puhtaanapito-osaston ehdotuksen mukainen, lautakunnan kirjelmässä n:o 254/24.6.1963 lähemmin ilmenevä lausunto,

28.10. § 1699, lumenkaatopaikkakomitean mietinnöstä lautakunnan kirjelmässä n:o 458/28.10.1963 lähemmin ilmenevä lausunto.

Puisto-osasto

28.1. § 207, sankarihautatoimikunnan mietinnöstä puisto-osaston ehdotuksen mukainen lausunto,

4.2. § 258, puistometsien lannoituksesta puisto-osaston ehdotuksen mukainen lausunto,

25.2. § 357, valtuutettu Mirjam Parviaisen ym. valtuustoaloitteesta, joka koskee leikki- ja palloilukentän rakentamista Hermannin kaupunginosaan, puisto-osaston ehdotuksen mukainen lausunto,

8.7. § 1080, valtuutettu Veikko Päivänsalon valtuustoaloitteesta, joka koskee Puotilan alueen hoitoa, puisto-osaston ehdotuksen mukainen lausunto.

HALLINNOLLINEN OSASTO

ORGANISAATIO JA TEHTÄVÄT

Hallinnollinen osasto on rakennusviraston organisaatiossa jaettu kansliatoimistoon ja henkilöasiain toimistoon.

Kansliatoimiston tehtävänä on lähinnä yleisten töiden lautakunnan ja rakennusviraston hallintoon liittyvien tehtävien hoitaminen, kuten lautakunnan ja sen asettamien jaostojen esityslistojen ja pöytäkirjojen laatiminen, lautakunnan sekä viraston kirjeenvaihdosta huolehtiminen, kirjaaminen, sopimusten laatiminen jne.

Henkilöasiain toimiston tehtävänä on puolestaan lähinnä rakennusviraston henkilökuntaa koskevien yleisten sosiaalisten tehtävien hoitaminen, kuten esimerkiksi sairaus- ja tapaturmakorvausasiain, eläkeasiain, jne. valmisteleminen.

Osaston toiminta on kertomusvuoden kuluessa kehittynyt ja laajentunut. V. 1963 alussa perustetun yksityisiä teitä käsittelevän tielautakunnan kanslia- ja kirjaamistehtävät on hoidettu osaston ylimääräisenä työnä kansliatoimiston avulla. Samoin on kansliatoimiston henkilökunta hoitanut Sosiaalivirastotalon rakennustoimikunnan kirjaamis-, konekirjoitus- ym. kansliatehtävät.

HENKILÖKUNTA

Hallinnollisella osastolla oli henkilökuntaa 31.12.1963 (v. 62) yhteensä:

17 (17) vakinaista viranhaltijaa,

3 (3) tilapäistä viranhaltijaa,

23 (20) työsopimussuhteessa olevia kk.palkkaisia toimihenkilöitä.

Osaston päällikkönä on toiminut lainop.kand. Olavi Juuti, kansliatoimiston päällikkönä varatuomari Eero Tyllinen sekä henkilöasiain toimiston päällikkönä (vs) ajalla 15.1.—30.4.1963 toimistoapulainen Anna Winqvist ja vakinaisena toimistopäällikkönä ajalla 1.5.—1.9.1963 varatuomari Salme Vaismaa. Hänen siirryttyään viimeksimainitusta päivästä lukien hallinnollisen osaston osastosihteerin virkaan, hoiti henkilöasiain toimiston päällikön tehtäviä viransijaisena toimistoapulainen Winqvist vuoden 1963 loppuun saakka.

Osaston osastosihteerinä ovat toimineet varatuomarit Aimo Himberg ja Salme Vaismaa, viimeksimainittu 1.9.1963 lukien ja kanslisteina Irene Puranen ja Sylvi Reponen. Kirjaajana on toiminut varanotaari Aili Alanko.

Taulukko 1.

Henkilöasiaintoimiston v. 1963 aikana käsittelemät asiat.
Vid personalbyrån år 1963 handlagda ärenden.
Matters handled by the Personnel Office in 1963.

Sairauslomaesityksiä tehty (2-viikon välein)	Viranhaltijat ja kk. palkkaiset toimihenk. kpl	Työntekijät kpl	Yhteensä kpl
Hallinnollinen osasto	102	—	102
Yleinen osasto:			
— kaikki kk.palkk.	125	—	125
— hankintatoimisto		128	128
— konevarikko		409	409
Katurakennusosasto	101	1 934	2 035
Talorakennusosasto	209	1 394	1 603
Puhtaanapito-osasto	41	1 410	1 451
Puisto-osasto	17	666	683
Yhteensä	595	5 941	6 536
Eläkeanomuksia käsitelty	10	103	113
Leskieläkeanomuksia käsitelty	10	47	57
Hautausapuanomuksia käsitelty	3	31	34
Helsinki-mitalit (henk.)			15
Kaupunkiliiton ansiomerkit (henk.)			54

Lisäksi on henkilöasiaintoimisto hoitanut henkilökortiston siihen liittyvine ikälisäanomuksineen.

Taulukko 2.

Rakennusviraston toimihenkilöiden sairastumisten lukumäärä v. 1963.
Antalet sjukdomsfall bland byggnadskontorets funktionärer år 1963.
Number of illnesses of officials employed at the Building Office in 1963.

Osasto	Keskim. henkilö- vahvuus kpl	Menetetty työpäivät sairausloma- esitysten mukaan.				Sairasta- neiden lukumäärä kpl.	Menetty työpäiviä henkilöä kohden vuodessa.		
		Sairausl. osalta	Äitiysl. osalta	Tapat. osalta	Yht. työpv.		Sai- rausl.	Äitiysl.	Tapa- turmal.
Hallinnoll.	39	382	135	—	517	33	9,8	3,5	—
Yleinen	95	579	71	43	693	57	6,0	0,7	0,5
Katurak.	172	1 465	—	69	1 534	55	8,5	—	0,4
Talorak.	145	1 431	69	7	1 507	87	9,9	0,5	0,05
Puhtaanap.	60	399	68	90	537	29	6,7	1,1	1,5
Puisto-	30	150	—	36	186	12	5,0	—	1,2
Yhteensä	541	4 406	343	245	4 994	273 ¹⁾	8,1	0,6	0,5

¹⁾ 5 1% koko henkilökunnasta.

Rakennusviraston toimihenkilöiden kohdalta menetettyjen työpäivien mukaan laskettu jatkuva poissaoloprosentti on 3,3 % (275 työpv. = 1 v.).

Taulukko 3.

Rakennusviraston työntekijöiden sairastumisten lukumäärä v. 1963.
Antalet sjukdomsfall bland arbetarna vid byggnadskontoret år 1963.
Number of illnesses of employees at the Building Office in 1963.

Osasto	Keskim. työntek. vahvuus kpl	Menetetty työpäivät sairausloma- esitysten mukaan.				Sairastaneiden lukumäärä				Tapatur- man sairas- taneita % koko työn- tek. määrästä	Menetty työp. työn- tek. kohden vuodessa	
		Sairausl. osalta	Äitiysl. osalta	Tapat. osalta	Yht. työp.	Sairausl.	Äitiysl.	Tapat.	Yht.		Sair.	Tap.
Katurak.	1 160	16 463	—	4 860	21 323	570	—	206	776	17,7	14,2	4,2
Talorak.	830	10 278	101	3 305	13 682	398	2	195	595	23,5	12,5	4,0
Puhtaanap.	871	10 758	—	2 215	12 973	420	—	113	533	13,0	12,4	2,5
Puisto-	390	6 541	—	986	7 527	184	—	45	229	11,5	16,8	2,5
Konevrk.	261	4 032	—	1 003	5 035	144	—	59	203	22,5	15,5	3,8
Hankinta.	48	1 343	—	118	1 461	23	—	8	31	16,6	28,0	2,5
Yhteensä	3 560	49 415	101	12 485	62 001	1 739	2	626	2 367 ¹⁾	17,5	13,9	3,5

¹⁾ 49 % koko työntekijämäärästä.

Rakennusviraston työntekijöiden kohdalla menetettyjen työpäivien mukaan laskettu jatkuva poissaoloprosentti on 6,3 % (275 työp. = 1 v.).

Taulukko 4.

Rakennusviraston työntekijöiden kesälomat v. 1963.
 Arbetarnas vid byggnadskontoret semestrar år 1963.
 Summer holidays of employees at the Building Office in 1963.

Lomapv. luku ¹⁾	Katurak. osasto	Talorak. osasto	Puht. p-osasto	Puisto-osasto	Kone-varikko	Hankinta toimisto	Yhteensä
1	5	—	—	—	—	—	5
2	22	—	1	5	—	—	28
3	28	2	12	2	3	—	47
4	28	—	—	—	—	—	28
5	7	2	16	2	—	—	27
6	49	4	19	—	2	1	75
7	4	2	—	1	—	—	7
8	9	6	5	1	—	1	22
9	4	1	1	—	2	—	8
10	1	—	1	—	—	—	2
11	2	3	2	—	2	—	9
12	4	1	2	—	—	—	7
13	2	—	2	—	—	—	4
14	5	4	7	—	1	—	17
15	6	4	7	—	1	—	18
16	2	—	1	1	—	—	4
17	6	1	10	3	1	—	21
18	45	7	35	7	18	—	112
19	1	1	—	—	—	—	2
20	4	—	—	1	—	—	6
21	23	49	50	8	16	—	146
22	5	—	3	—	—	—	8
23	—	1	2	1	—	—	4
24	3	6	38	5	51	—	103
25	39	13	27	2	—	1	82
26	16	38	18	1	—	—	73
27	73	88	105	21	—	—	287
28	3	2	6	1	—	—	12
29	1	—	3	2	—	—	6
30	158	178	171	19	61	9	596
31	1	—	4	3	—	—	8
32	1	—	7	4	—	—	12
33	481	226	239	56	99	26	1 127
34	2	1	2	5	—	—	10
35	2	1	2	1	—	—	6
36	—	—	10	2	—	—	12
37	—	1	1	7	—	—	9
38	1	—	—	1	—	—	2
39	—	—	—	3	—	—	3
40	—	—	1	2	—	—	3
41	1	—	4	4	—	—	9
Yhteensä	1 044	642	814	171	257	38	2 966

¹⁾ Antal semesterdagar.
 Number of days holiday.

TAPATURMAT

Tapaturmaisesti vahingoittui 866 henkilöä, joille tämän perusteella maksettiin vahingonkorvausta 284 856,14 markkaa. Työntekijät olivat vakuutettuja Vakuutus-yhtiö Pohjolassa, kaupungin vastatessa kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista.

32. Yleiset työt

Taulukko 5.

Rakennusviraston työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä v. 1963.
Antal arbetare i medeltal år 1963 vid byggnadskontoret.
The average number of employees in the Building Office in 1963.

Kuukausi A	Katurak. osasto B	Talorak. osasto C	Puht. pito- osasto D	Puisto- osasto E	Kone- varikko F	Hankinta- toimisto G	Yhteensä H
Tammikuu.....	1 078	737	1 161	162	257	48	3 443
Helmikuu	1 220	692	1 157	197	258	50	3 574
Maaliskuu	1 349	701	1 054	211	261	50	3 626
Huhtikuu	1 248	731	951	359	259	49	3 598
Toukokuu	1 238	784	769	509	262	46	3 608
Kesäkuu	1 176	944	753	585	275	48	3 781
Heinäkuu	1 179	956	750	524	262	48	3 719
Elokuu	1 133	923	753	493	262	47	3 611
Syyskuu	1 097	876	739	443	256	47	3 458
Lokakuu	1 074	855	725	414	258	48	3 374
Marraskuu	1 068	820	786	365	260	47	3 345
Joulukuu	1 129	807	967	241	266	47	3 457

- A = Månad — Month
 B = Gatubyggnadsavdelningen — Road Construction Department
 C = Husbyggnadsavdelningen — House Building Department
 D = Renhållningsavdelningen — City Cleaning Department
 E = Parkavdelningen — Park Department
 F = Maskindepån — Machine Depot
 G = Anskaffningsbyrån — Supply Office

YLEINEN OSASTO

YLEISTÄ

Yleiseen osastoon on rakennusviraston organisaatiossa sijoitettu viraston koko toimintaa palvelevat taloudelliset ja teknilliset toimistot, nimittäin kassa- ja tilitoimisto, hankintatoimisto, järjestelytoimisto sekä konevarikko. Kassapalvelussa, yhteishankintaelimenä, eräiden tarvikkeiden vuokralleannosta, tilaustöiden suorittajana ja lausuntojen antajana joutuvat nämä toimistot suorittamaan palveluksia myös viraston ulkopuolella, mutta yleisen osaston päätehtävänä on viraston sisäiset palvelukset.

Osaston toiminta on kertomusvuoden kuluessa kehittynyt ja laajentunut useissa eri kohdissa. Hallinnollisen kirjanpidon koneellistamista on jatkettu ja tuotantokirjanpitoon kuuluvia kustannuslaskentaa ja laskutusta palvelevia kirjauksia on yhä laajemmin otettu mukaan jatkuvaan kirjaukseen, siten helpottaen työosastojen kustannuslaskentaa.

Vuoden kuluessa siirtyi rakennusainevaraston pääosa uudelle varastoalueelle Oulunkylään.

Järjestelytoimiston kohdalla on uutena tehtävänä mainittava palkkausmenetelmien ja urakkatyöhinnoinnin kehittäminen, joka yhteistoiminnassa palkkalautakunnan toimiston kanssa pääsi kertomusvuonna alkamaan.

Samoin keskitettiin vuoden lopussa yksityisten työkoneiden vuokraus rakennusviraston alaisiin töihin konevarikkoon. Kaupungin omistamien autojen huollon valvontaa on kehitetty yhteistoiminnassa kaupunginhallituksen järjestelytoimiston kanssa.

Yleisen osaston päällikkönä on kertomusvuonna ollut tekn.lis. L. Salmensaari, kassa- ja tilitoimiston päällikkönä kamreeri Ulla Kontula, hankintatoimiston päällikkönä ekonomi L. Molander, järjestelytoimiston päällikkönä dipl.ins. E. Elomaa ja konevarikon päällikkönä dipl.ins. T. Kareoja.

Eri toimistojen itsenäisen ja toisistaan eroavan tehtävän ja toimintatavan vuoksi esitetään seuraavassa kunkin yleisen osaston toimiston sekä konevarikon kertomuserikseen.

KASSA- JA TILITOIMISTO

Organisaatio

Vuonna 1961, jolloin rakennusviraston uusi organisaatio tuli voimaan, ryhdyttiin ryhmittelemään henkilökuntaa ja tehtäviä uuden organisaation mukaisesti. Kun kassa- ja tilitoimisto tuli uudessa organisaatiossa toimimaan rakennusviraston itsenäisenä kassavirastona, ei suppea virallinen organisaatio joka kohdassa täyttänyt uusia käytännön tarpeita. Aikaisemmin rahatoimiston ja rakennusviraston työosaston hoitamia tehtäviä oli siirrettävä kassa- ja tilitoimistoon. Tämä viraston johtosäännön puitteissa tapahtuva kehitys jatkui myös kertomusvuonna, mm. pääkirjanpitäjän virka muutettiin 1.11.1963 lähtien apulaiskamreerin viraksi.

Henkilökunta

Kassa- ja tilitoimistolla oli henkilökuntaa 31.12.1963 (v. 62) yhteensä:

- 26 (25) vakinaista viranhaltijaa,
- 5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
- 3 (2) työsopimussuhteessa olevia kk.palkkaisia toimihenkilöitä
- 3 (4) työntekijää.

Toiminta

Kassa- ja tilitoimiston tehtävänä on antaa maksumääräyksiä, hoitaa rakennusviraston kirjanpitoa, valvoa lautakunnalle ja rakennusvirastolle myönnettyjen määrärahojen käyttöä sekä antaa rahatoimistolle kuukausittain eritelty ilmoitus määrärahojen käytöstä, laatia rakennusviraston tilinpäätös ja antaa rahatoimistolle kaupungin tilinpäätöstä varten tarvittavat tiedot. Kassa- ja tilitoimisto on hoitanut myös satamalaitoksen satamarakennusosaston työläispalkkojen maksamisen, josta perittiin korvauksena 500 mk kuukaudelta.

Kertomusvuoden aikana on sekä tunti- että kk-palkkojen laskenta suoritettu Tietojenkäsittelykeskuksessa (Tkk), lukuunottamatta konevarikkoa, jonka tuntipalkat on hoidettu manuaalisesti.

Katurakennusosaston alamomenttikirjanpidon lisäksi siirrettiin vuoden alusta myös talorakennusosaston alamomenttikirjanpito Tkk:n tehtäväksi. Tiedot Tkk:lle annettiin lävistettyjen reikäkorttien muodossa. Hallinnollinen momenttikirjanpito on suoritettu kahdella Exacta-kirjanpitokoneella, sillä alkuvuodesta saatiin toinen kone lisää, ja velkojain- sekä velallisten reskontrakirjanpito hoidettiin kahdella Addo-koneella.

Tilitositteita oli vuoden 1963 aikana yhteensä 73 278 kpl, joista maksumääräyksiä 56 745 kpl, muistiotositteita 5 146 kpl ja kassatositteita 11 387 kpl. Laskutuksia oli yhteensä 7 929 kpl, lähetettyjä kirjeitä 240 kpl ja lähetteitä 1 410 kpl. Laskutusten lukumäärään ei sisälly puhtaanapitolaskutusta.

Vuonna 1962 oli muistiotositteet yhdistetty maksumääräysten numerosarjaan, mutta tämä osoittautui haitalliseksi, joten niille annettiin taas oma numerosarjansa.

Rakennusviraston kassanvaihto oli v. 1963 mk 5 456 394,85.

Kassa- ja tilitoimiston toiminnan laajuus selviää seuraavasta menojen ja tulojen erittelystä:

Talousarviotyöt	mk	68 708 758,76
Ed. vuosien talousarviotyöt	»	40 602 272,95
Työttömyystyöt	»	141 141,68
Ylimääräiset työt	»	1 423 939,54
Yksityisille suoritettut työt	»	1 330 829,95
Kaupungin virastoille ja laitoksille suoritettut työt	»	20 020 636,18
Rakennusviraston osastojen väliset työt	»	15 572 878,95
Puhtaanapitolaskutus	»	5 723 372,71
Ennakkomenot	»	251 894,78
Tarveaineet	»	13 418 899,23
Suoritukset kaupungin virastoille ja laitoksille	»	65 104 657,60
Menojäämät	»	2 392 478,64
Tulojäämät	»	311 476,76
Velalliset	»	740 261,69
Työläisten palkat	»	25 147 983,02
Tuloveron ennakat	»	5 975 009,93
Työnantajan lapsilisä- ja kelamaksut	»	1 754 419,71
Tapaturmavakuutusmaksut	»	305 242,05
Työttömyysvakuutusmaksut	»	62 705,21
LEL-maksut	»	126 399,54
Huoltokassapidätykset	»	1 914 643,43
Leski- ja orpoeläkekassapidätykset	»	3 131,43
Ulosmittaukset	»	92 126,86
Shekkitili, otto	»	57 170 070,26
Postisiirtotili, pano	»	3 066 261,53
Talletetut vieraat varat	»	65 907,74
Liikennemerkkien takuut	»	4 815,—
	mk	331 432 215,13

Taulukko 6.

Rakennusviraston menot vuosina 1938—1963 *)
 Byggnadskontorets utgifter åren 1938—1963 *)
 Expenditure of the Building Office in 1938—1963 *)

Vuosi	Tilivuoden määrärahojen käyttö	Ed. vuosien siirtomäärärahojen käyttö	Työttömyystyöt	Kaupungin muille virastoille ja laitoksille suoritettut työt	Yksityisille suoritettut työt	Menot yhteensä		Kerptomisluku	Kaupungin asukasluku	Menot asukasta kohden
						Todelliset	Muunnettuina			
1938	1 276 792	205 075	33 662	331 393	234 551	2 081 473	42 191 457	20,27	246 784	170,—
1945	3 970 873	1 133 692	231 612	898 517	644 089	6 878 783	36 182 398	5,26	276 277	130,—
1950	21 895 835	7 798 908	114 540	5 442 233	1 971 170	37 222 686	67 745 288	1,82	368 519	183,—
1955	36 845 186	7 668 511	1 269 340	8 690 285	2 922 770	57 396 092	77 484 724	1,35	403 970	191,—
1960	46 992 571	19 868 317	2 586 151	16 213 426	9 123 211	94 783 676	99 522 859	1,05	448 315	221,—
1961	53 534 317	27 784 498	1 038 080	22 122 891	2 727 692	107 207 478	112 567 851	1,05	457 121	246,—
1962	66 707 846	25 173 536	6 406	21 160 713	5 430 781	118 479 282	122 033 660	1,03	467 371	261,—
1963	68 708 759	40 602 273	141 142	20 020 636	1 330 830	130 803 640	130 803 640	1,00	477 110	274,—

HANKINTATOIMISTO

Henkilökunta ja varastot

Hankintatoimistolla oli henkilökuntaa 31.12.1963 (v. 62) yhteensä:

- 20 (21) vakinaista viranhaltijaa,
- 2 (2) tilapäistä viranhaltijaa,
- 11 (11) työsopimussuhteessa olevia kk.palkkaisia toimihenkilöitä,
- 47 (48) työntekijää.

Kertomusvuoden aikana siirrettiin kyllästetyn puutavaran varasto Herttoniemestä Oulunkylään ja vuoden lopussa siirtyi päävarasto Malminkadulta Oulunkylän varaston alueelle, toimien rakennusviraston päävarastona.

Toiminta

Tammikuun 1 päivänä 1963 oli varastossa rakennusaineita ja muita tarvikkeita 1 179 048,02 markan arvosta. Vuoden aikana niitä ostettiin 8 886 004,81 markan arvosta ja annettiin käytettäväksi 8 565 884,22 markan arvosta. Vuodelle 1964 siirtyneen rakennusaineiden ja tarvikkeiden arvo oli 1 499 168,61 markkaa.

Tarveainehankinnat

Varastosta annettujen tavaroiden määrät jakautuivat rakennusviraston eri osastojen ja kaupungin laitosten sekä yksityisten kesken markkamääräisesti seuraavasti:

Katurakennusosasto	mk 3 578 611,68
Talorakennusosasto	» 3 049 236,41
Puhtaanapito-osasto	» 737 638,03
Puisto-osasto	» 93 282,70
Hankintatoimisto	» 65 553,95
Rakennusvirasto sekä kassa- ja tilitoimisto	» 9 692,65
Konevarikko	» 150 481,79
Satamalaitos	» 311 823,22
Muut kaupungin laitokset	» 569 563,79
	Yht. mk 8 565 884,22

Yhteishankintaelimenä suoritettut hankinnat

Muille kaupungin laitoksille ja virastoille on hankinnat hoidettu hankintasopimuksilla ja tilauksilla, jolloin tavara on toimitettu liikkeestä suoraan asianomaiselle

*) Menot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat jossa vuosi 1913 = 100», mukaan. Luvut nykymarkoissa.

*) Utgifterna verkliga samt transponerade enligt officiella indexserien »Partiprisen, alla varor där året 1913 = 100». Summorna i nymark.

*) Actual expenditure and expenditure converted according to the official wholesale price index. 1913 = 100. Figures in new Marks.

laitokselle tai virastolle. Samanlaista hankintamenettelyä on osaksi käytetty myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa. Hankintasopimuksilla ja tilauksilla toisille laitoksille ja virastoille toimitettujen hankintojen arvo nousi vuoden aikana 3 818 547,10 markkaan ja rakennusviraston osastoille samalla tavalla toimitettujen hankintojen arvo 4 945 576,41 markkaan.

Toimiston suorittamien rakennusaine-, kone-, kalusto- ja kulutustarvikehankintojen kokonaisarvo oli kertomusvuoden aikana 21 114 946,64 markkaa.

Vuokratulot

Vuoden aikana oli toimistolla vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista, työ-koneista ja lipuista 38 669,20 markkaa.

Kirjaamo

Toimistolle saapui kertomusvuoden aikana 2 658 kirjettä ja lähetettiin 598 kirjettä. Tilauksia suoritettiin 8 264 kpl. Laskuja saapui 22 005 ja lähetettiin 2 939.

JÄRJESTELYTOIMISTO

Henkilökunta

Järjestelytoimistolla oli henkilökuntaa 31.12.1963 (v. 62) yhteensä:

2 (4) tilapäistä viranhaltijaa,

3 (2) työsopimussuhteessa olevia kk.palkkaisia toimihenkilöitä.

Tutkimukset ja selvitykset

Ajankäytöntutkimus kaupungin puhtaanapidosta, jatkoa edelliseltä vuodelta. Tutkimuksissa oli 3 tilapäistä tutkijaa avustamassa. Puhtaanapitopäällikön käytettäväksi laadittiin taulukoita, joissa ilmoitettiin eri koneiden ajankäyttöprosentit, teholliset ajat jne. eri puhtaanapitopiireissä ja eri työvuoroissa.

Tutkimus toiminnasta kivimurskaamalla. Selostuksessa ehdotettiin parannuksia, joita on jo osittain toteutettu.

Tutkimus porakustannuksista, josta on annettu osalausunto, työn vielä jatkuessa. Konevarikon huolto- ja korjaustutkimus. Työ jatkuu.

Puisto-osaston ruohonleikkausurakoiden määrittelyä. Työ jatkuu tulevana kesänä.

Kaivukoneiden ajankäytöntutkimus. Työ jatkuu.

Selvitys kauhakuormaajista Pasilan kaatopaikalla.

Tutkimus hankintatoimiston kuorma-autojen ajon järjestämisestä.

Tutkimus kuorma-autojen maansiirtoajoista. Neuvottelut ehdotetuista urakkahinnoista jatkuvat kuljetusalan järjestöjen kanssa.

Rakennusviraston työosastojen yleiskustannusprosentin selvittäminen ja laskeminen.

32. Yleiset työt

Puhtaanapito-osaston jätteenkuljetuksen urakkahinnoittelun järjestäminen yhteistoiminnassa Tkk:n ja kaupunginhallituksen järjestelytoimiston edustajien kanssa.

Suunnitelman laatiminen kassa- ja tilitoimiston käyttöarkiston uudelleenjärjestämiseksi.

Puhelinhakulaitteiden käyttöä koskeva tutkimus, jonka perusteella suoritettiin eräitä mainittujen laitteiden siirtoja.

Selvitys talorakennusosaston konekirjoitustyövoiman tarkkailusta 7 kk:n ajalta.

Hankintatoimiston tavaraluettelon uusiminen yhteistoiminnassa ko. toimiston ostajan kanssa.

Konevarikon varastotavaroiden koodittaminen.

Jatkuvat tehtävät

Työturvallisuus

Työturvallisuustarkastaja on tehnyt yhteenvedot eri työosastojen työssä edellisen vuoden aikana sattuneista työtaturmista. Pyrkimyksenä on ollut paitsi asiaankuuluva valistustyö, myös löytää keinoja, miten työtaturmia voitaisiin vastaisuudessa välttää. Yhteenvedot on jaettu paitsi osastoille myös työmaille.

V. 1962 loppupuolella suoritettiin tutkimus räjäytystöiden aiheuttamien omaisuusvahinkojen vähentämismahdollisuuksista. Tämän perusteella katurakennusosaston työnjohtajille pidettiin 4-päiväiset räjäytyskurssit sekä rakennusviraston työmaiden panostajakurssit ammattienedistämislaitoksella.

Työturvallisuusohjelmaan on lisäksi kuulunut työmaakäyntejä ja -tarkastuksia.

Lomakkeet

Järjestelytoimistolle on kuulunut viraston lomakekannan jatkuva ja järjestelmällinen tarkkailu. Sen vuoksi onkin toimistoon lomakeasiamiehen käyttöön kerätty kokoelma viraston kaikista lomakkeista. Lomakekokoelmaan on pyritty saamaan näyte jokaisesta käytössä olevasta lomakkeesta, monisteet ja kirjekuoret ml. Suoritettiin uusi lomakejako ja annettiin uudet lomaketunnukset siten, että jokaiselle toimistolle saatiin oma numeroryhmä.

Vuoden aikana on suunniteltu 25 uutta lomaketta sekä joukko vanhoja on suunniteltu uuteen muotoon.

Koulutustoiminta

Järjestelytoimisto on pitänyt koulutuskortistoa viraston henkilökunnasta ja lähettänyt yhteistoiminnassa eri osastojen kanssa toimihenkilöitä sekä kaupungin omille että Oy Rastorin tai eri yhdistysten ym. järjestämille kursseille.

Työkoneiden sijainti-ilmoitus

Työkoneiden sijainti-ilmoitus tehdään yleisten töiden lautakunnalle kerran kuukaudessa. Kun konevarikolle 1.9.1963 perustettiin varikkomestarin virka, siirtyi samalla hänelle tämä sekä muutkin konevarikkoa koskevat tilastotyöt, joita järjestelytoimisto oli tähän saakka suorittanut.

Lausunnot aloitteista

Aloitteita lähetettiin rakennusvirastolle v. 1963 yhteensä 6 kpl, joista annettiin tai hankittiin lausunnot kaupunginhallituksen järjestelytoimistolle.

Palkkaushallinnolliset tehtävät

Rakennusviraston palkkaushallinnon kehittäminen otettiin kertomusvuonna ohjelmaan.

Erikoistehtävät

Järjestelytoimisto on antanut apua väestönsuojelutoimistolle vuoden 1963 vss-kurssien ja muunkin vss-toiminnan järjestämisessä. Kaksi järjestelytoimistoon kuuluvaa henkilöä on ollut luennoimassa ja kouluttamassa mainituilla kursseilla.

KONEVARIKKO**Organisaatio ja henkilökunta**

Konevarikko jakaantuu toimistoon, konekorjaamoon, autokorjaamoon ja konevarastoon.

Konevarikolla oli henkilökuntaa 31.12.1963 (v. 1962) yhteensä:

- 14 (14) vakinaista viranhaltijaa,
- 2 (1) tilapäistä viranhaltijaa,
- 23 (20) työsopimussuhteessa olevaa kk.palkkalaista toimihenkilöä,
- 263 (263) työntekijää.

Toiminta

Konekorjaamo on vuoden aikana suorittanut ns. kirjattuina menoina konevarikon työkoneiden korjauksia sekä laskutusta vastaan konepaja-, pelti- ja puutöitä kaupungin kaikille laitoksille. Autokorjaamon sähkötyöryhmä on huolehtinut myös rakennusviraston sähkölaitteiden huollosta ja korjauksista. Autokorjaamo on suorittanut pääasiallisesti kaikki kaupungin omistamien autojen korjaukset, palolaitosta ja liikennelaitosta lukuun ottamatta. Se on huolehtinut myös laitoksien yleistraktorikalustosta sekä puhtaanapitokoneista ja -välineistä.

Suoritetut työt jakautuivat laskutuksen mukaan seuraavasti:

Puhtaanapito-osasto	mk	907 904,93
HKR-hankintatoimisto	»	607 013,01
Katurakennusosasto	»	583 784,75
Talorakennusosasto	»	486 563,68
Satamalaitos	»	239 006,62
Puisto-osasto	»	71 597,09
Konevarasto	»	47 142,97
Muut kaupungin laitokset	»	284 408,66
		<hr/>
	mk	3 227 421,71
Puolivalmiita töitä	mk	251 375,62
		<hr/>
Yht.	mk	3 478 797,33

32. Yleiset työt

Vuoden aikana jakautuivat konevaraston työkoneiden vuokratulot seuraavasti:

Katurakennusosasto	mk 1 444 010,50
Puhtaanapito-osasto	» 426 602,00
Satamalaitos	» 195 260,00
Talorakennusosasto	» 174 136,00
Puisto-osasto	» 79 948,00
Muut laitokset.....	» 41 491,00
	<hr/>
	Yht. mk 2 361 447,50

Työkoneiden korjauksiin kirjattiin menoja ..... mk 2 192 611,75

Varastossa oli 1.1.1963 tarveaineiden ja puolivalmiiden töiden kirjanpitoarvo 866 117,72 mk. Vuoden aikana ostettiin tarveaineita 776 324,26 markan arvosta ja luovutettiin käyttöön 771 496,50 markan arvosta. 31.12.1963 oli varaston arvo 930 713,87 mk.

Vuoden aikana saapui laskuja 11 178 kpl ja lähetettiin 1 716 kpl. Maksumääräyk-
siä annettiin samana aikana 858 kpl. Työtilauksia saatiin konekorjaamolle 3 943 ja
autokorjaamolle 5 246 eli yhteensä 9 189 kpl.

KATURAKENNUSOSASTO

YLEISKATSAUS

Katurakennusosaston toiminnan tulos v. 1963 käy ilmi seuraavasta vertailusta toiselta puolen talousarviossa olevien menojen ja tulojen ja toiselta puolen todellisten kirjanpidon mukaisten menojen ja tulojen välillä.

	Määrärahat, Mmk	Kirjanpidon mukaan Mmk	Siirtyvät määrä- rahat ja säästö tai voitto Mmk
Menot	84,9	48,4	36,3
Tulot	1,5	3,3	1,8

Kuten ylläolevasta selviää ovat kokonaisbruttomenot olleet 48,4 Mmk, mistä 45,4 Mmk on katurakennusosaston kustannuksia korjaus- ja kunnossapitotyöstä, puhdistamoiden ja pumppaamoiden käyttö- ja hoitokustannuksista sekä uudisrakennustyöstä. Muitten kustannusten jako selviää seuraavasta yhdistelmästä. Kokonaisbruttomenojen ja tehtyjen töiden kustannusten eroitus 3,0 Mmk on palkka-, sosiaali-, ym. menoja.

Korjaus- ja kunnossapitotyöt:

	mmk	mmk
— kadut ja viemärit	3,1	
— liikennemerkkit	0,9	
— katuvalaistus	3,0	
— yleiset vesipostit	0,2	

Käyttö ja hoito:

— puhdistamot ja pumppaamot	1,2	8,4
-----------------------------------	-----	-----

Uudisrakennustyöt:

— kadut	19,2	
— viemärit pumppaamoiheen	10,7	
— puhdistamot	2,7	
— urheilulaitteet	1,7	
— väestönsuojat.....	2,7	37,0

Yhteensä		45,4
----------	--	------

ORGANISAATIO

Katurakennusosastoon kuuluvat työtoimisto ja suunnittelutoimisto sekä välittömästi katurakennuspäällikön alaisena yli-insinööri, osastokamreeri ja toimistoapulaisia.

Työtoimiston tehtäviin kuuluu:

1. Suorittaa katurakennusosaston tehtäväksi annetut katujen ja teiden niihin kuuluvine siltoineen, viemäreiden, viemärivereden pumppu- ja puhdistuslaitosten, urheilukenttien ja -laitteiden sekä muut osaston tehtäväksi annetut rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotyöt siltä osin kun ne tehdään katurakennusosaston omalla työvoimalla sekä huolehtia niiden yksityisten katuosuuksien kunnossapidosta, jotka kaupunki on ottanut hoitaakseen.
2. Suorittaa kaupungin teollisuuslaitosten laskuun johtoverkkojen laajentamiseen, täydentämiseen sekä korjaamiseen tarvittavat kaivuun-, täyttämisen- ja päällystämistyöt.
3. Laatia katurakennusosaston toimesta tehtävien töiden kustannusarviot.
4. Huolehtia katurakennusosaston toimesta suoritettavien töiden urakkatarjoustensa hankinnasta ja tarkastamisesta.
5. Valvoa urakalla suoritettavaksi annettujen töiden suoritusta.

Suunnittelutoimiston tehtäviin kuuluu:

1. Suunnitella katurakennusosaston tehtäväksi annetut katujen ja teiden, niihin kuuluvine siltoineen, viemärivereden pumppu- ja puhdistuslaitosten, urheilukenttien ja -laitteiden sekä muut osaston tehtäväksi annetut rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotyöt tai huolehtia siitä, että sanotut tehtävät tarvittaessa annetaan pätevien ulkopuolisten asiantuntijoiden suoritettavaksi ja valvoa töiden suunnittelutyötä.
2. Antaa asianomaisille kaupungin laitoksille tarpeelliset tiedot katujen tasaus-, päällystys- ja viemäritöiden suunnitelmista sekä määrärahojen merkitsemisestä näitä varten seuraavan vuoden talousarvioehdotukseen.
3. Laatia yhdessä kiinteistöviraston asemakaavaosaston kanssa suunnitelmat asemakaavoitettavien alueiden viemäroimiseksi sekä uusien tai uusittavaksi ehdotettujen katujen tasaamiseksi.

HENKILÖKUNTA

Katurakennusosastolla oli henkilökuntaa 31.12.1963 (v. 62) yhteensä:

104 (104) vakinaista viranhaltijaa,

1 (1) tilapäinen viranhaltija,

68 (67) työsopimussuhteessa olevia kk.palkkaisia toimihenkilöitä.

Kertomusvuoden aikana valittiin yli-insinööri Martti Anttila katurakennusosaston päällikön virkaan 1.7. lukien.

KIRJELMÄT JA LAUSUNNOT

Katurakennusosastolle tuli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 2 505 kirjelmää, joista 708 yleisten töiden lautakunnalta, 305 kaupunginhallituksen lähetettä, 4 palkkalautakunnan lähetettä, 272 kaupungininsinööriltä tai rakennusviraston osastoilta, 576 kaupungin muilta virastoilta tai lautakunnilta, 2 muilta kunnilta, 56 valtion virastoilta sekä 582 yksityisiltä.

Katurakennusosastolta lähetettiin vastaavana aikana kaikkiaan 1 530 kirjelmää, joista 322 esityksiä tai lausuntoja yleisten töiden lautakunnalle, 280 kaupungininsinöörille tai rakennusviraston omille osastoille, 284 kaupungin muille virastoille tai lautakunnille, 2 muille kunnille, 59 valtion virastoille sekä 583 yksityisille.

Kaupunginvaltuusto määräsi 19.12.1962 rakennusviraston toistaiseksi huolehti- maan tielautakunnan asiain valmistelusta. Käytännössä on tämä tehtävä hoidettu katurakennusosastolla ja on ko. asioita valmisteltu osastolla kertomusvuonna 47 kpl.

LASKUT

Kertomusvuoden aikana oli saapuneita laskuja yhteensä 11 288 kpl ja lähetettyjä 1 552 kpl. Kirjoihin vietiin lisäksi 27 kpl tarveainevarastolaskuja ja 10 kpl kirjoitus- tarvikelaskuja. Lisäksi tehtiin kuukausittain selvitystä katurakennusosaston varas- toistaan antamista tarveaineista.

PIIRUSTUKSET JA VIEMÄRI-ILMOITUKSET

Katurakennusosaston suunnittelutoimistossa laadittiin 663 kpl piirustuksia. Muualta tulleita piirustuksia oli 4 416 kpl.

Viemäriin korkeusilmoituksia annettiin alan liikkeille vesilaitosta varten 919 kpl.

Viemäriiliittämisiä suoritettiin viemäriiliittämislaitosten mukaan 522 kpl ja lisäksi uusittiin viemäriiliitoksia talojen viemäreiden korjaustöiden yhteydessä 35 kpl.

Kaduissa suoritettavia erilaisia kaivauksia varten annettiin yksityisille rakenta- jille kaivauslupia 596 kpl.

KADUT, TIET JA YLEISET PAIKAT

Katujen korjaus-, kunnossapito- ja päällystämistyöt

Vuoden 1963 talousarvioon oli varattu katujen, teiden ja yleisten paikkojen kor- jauksiin ja kunnossapitoon 2 000 000 mk, mille määrärahalle kaupunginvaltuusto oli myöntänyt 300 000 mk:n ylitysoikeuden. Mainittujen töiden kustannukset olivat 2 300 000 mk.

Katujen ja teiden päällystykseen uusimiseen oli kertomusvuoden talousarvioon merkittyjä ja edelliseltä vuodelta siirtyneitä määrärahoja yhteensä 423 008,42 mk, josta käytettiin 317 141,06 mk. Käyttövaroistaan oli kaupunginhallitus myöntänyt lähinnä edellä selostettuihin töihin luettavia tai niihin verrattavia töitä varten 11 000 mk. Tästä summasta käytettiin 10 853 mk.

Katujen ja teiden päällystykseen korjaukseen, kunnossapitoon ja uusimiseen sekä uusien katujen ja teiden päällystämiseen käytettiin:

32. Yleiset työt

tietervaa	225 225 kg
bitumiemulsiota	185 340 »
paikkausmassaa	173 420 »
ja näillä määrillä paikattiin	
ajorataa	131 831 m ²
jalkakäytävää	1 577 »
sekä suoritettiin pintakäsittelyjä	
ajorataa	21 233 m ²

Yksityiset liikkeet suorittivat osaston tilauksesta päällystystöitä seuraavasti:

Päällystettiin ajorataa topekalla	149 560 m ²
Päällystettiin ajorataa asfalttibetonilla	221 650 »
Päällystettiin ajorataa sidekerroksella	36 026 »
Päällystettiin jalkakäytävää asfalttibetonilla	66 122 »
Päällystettiin jalkakäytävää valuasfaltilla	13 474 »
Päällystettiin jalkakäytävää hiekka-asfaltilla	314 »
Päällystettiin jalkakäytävää ruutubetonilla	2 210 »
Korjattiin ajorataa asfaltilla	13 896 »
Korjattiin jalkakäytävää asfaltilla	26 748 »
Yhteensä	530 000 m ²

Osasto suoritti kertomusvuonna seuraavat kiveystyöt:

Vanhan nupukiveyksen uudelleen laskua	6 371 m ²
Uuden nupukiveyksen laskua.....	120 »
Vanhan noppakiveyksen uudelleen laskua	236 »
Vanhan reunakiven uudelleen laskua	3 621 jm
Uuden reunakiven laskua	5 636 »
Laattakäytävää	718 m ²
Betonikäytävää, uutta	1 155 »
Betonikäytävää, vanhaa	102 »
Suojatienupuja	350 jm

Liikenteen järjestelyt

Liikenteen järjestelyä varten oli kertomusvuoden talousarvioon merkittyjä ja edelliseltä vuodelta siirtyneitä määrärahoja sekä kaupunginvaltuuston myönnettyä ylitysoikeutta käytettävissä yhteensä 863 764,37 mk, mikä määräraha kokonaan käytettiin tähän tarkoitukseen.

Uusia liikennevaloja asennettiin Lauttasaarentien ja Gyldenintien risteykseen, Mechelininkadun ja Museokadun risteykseen, Bulevardin ja Fredrikinkadun sekä Bulevardin ja Albertinkadun risteykseen, Unioninkadun 45 kohdalle (Pitkäsillan eteläpäähän), Pohjoisen ja Eteläisen Esplanaadikadun sekä Korkeavuorenkadun ja Mikonkadun risteykseen sekä Mannerheimintien ja Nordenskiöldinkadun risteykseen.

Katuvalaistus

Katuvalaistukseen ja sinisen alueen satamavalaistukseen oli kertomusvuodelle myönnetty 3 164 640 markkaa. Tästä määrärahasta käytettiin yhteensä 3 149 886,85 mk.

Yleiset vesipostit

Yleisten vesipostien ja Kauppatorin ym. suihkukaivojen vedenkulutukseen, hoitoon ja kunnossapitoon ym. oli vuoden 1963 talousarvioon varattu 170 000 markan suuruinen määräraha, mille määrärahalle kaupunginvaltuusto oli myöntänyt 15 000 mk:n ylitysoikeuden. Tästä määrärahasta käytettiin yhteensä 184 060,28 mk.

Uudet kadut ja tiet

Vuoden 1963 talousarvioon merkityillä ja edelliseltä vuosilta (1960—62) siirtyneillä sekä kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntämällä määrärahoilla suoritettavia uusia katu- ja tietöitä sekä näihin laskettavia muita töitä varten oli kertomusvuonna käytettävissä yhteensä 29 406 221,09 mk, josta käytettiin yhteensä 18 683 064,19 mk.

Kertomusvuoden aikana suoritetuista katu- ja tietöistä mainittakoon seuraavia, joiden kustannukset ovat olleet:

	mk
Helsingin-Jorvaksen moottoritien johdosta kaupungin tehtävät työt	3 812 156,11
Myllypuron asuntoalueen katujen tasoittaminen ja päällystäminen ...	2 678 379,73
Pukinmäen rautatiealikulкусillan rakentaminen liitosteineen	702 363,87
Hakaniementorin liikennejärjestelyt	647 071,34
Eräiden pääkatujen muuttaminen asfalttipäällysteisiksi	450 000,—
Malmin raitin tasoittaminen ja päällystäminen.....	432 797,10
Pitäjänmäentien ja Vihdintien risteyksen tasoittaminen	400 000,—
Ruoholahden sillan rakentaminen liitosteineen	396 336,31
Hämeentien sillan rakentaminen Pasilan-Sörnäisten rautatien yli ja sen yhteydessä tehtävät muut työt	350 772,29
Sosiaalivirastotalon ympäristön katujärjestelytöiden suorittaminen ...	334 801,48
Lapinmäentien tasoittaminen ja päällystäminen	321 015,66
Mäkitorpantien ja Siltavoudintien rakentaminen	308 213,87
Puotilan pohjoisen asuntoalueen katujen tasoittaminen ja päällystäminen	254 116,76
Itäisen moottoritien rakentaminen risteyksineen ja liitosteineen sekä päällystäminen	231 605,42
Munkkiniemenrannan rakentaminen valmiiksi	223 454,05
Uuden sillan rakentaminen Rajasaareen	206 184,12
Paciuksenkadun rakentaminen täyteen leveyteensä välillä Stenbäckinkatu-Tukholmankatu	203 813,98
Savonkadun ja Kumpulantien leventäminen.....	155 736,11
Tattarisuon (Puistololan) varasto- ja teollisuusalueen katujen tasoittaminen	145 656,92

	mk
Kirkonkyläntien rakentaminen välillä Turkhaudantie-Laulurastaantie	138 611,51
Ramsaynrannan rakentaminen valmiiksi	123 317,75
Kuusisaarentien rakentaminen valmiiksi	118 891,48
Kunnantien tasoittaminen ja päällystäminen	96 463,08
Vihdintien tasoittaminen ja päällystäminen Haagan kohdalla	92 546,34
Roihuvuoren asuntoalueen eräiden keskeneräisten katujen rakentaminen valmiiksi	82 763,28
Pitäjänmäentien ja Kaupintien risteyksen järjestäminen ja päällystäminen	77 543,62
Suursuon asuntoalueen katujen ja Pakilantien-Rajametsäntien-Metsäpurontien-Suonotkontien risteyksen tasoittaminen ja päällystäminen	77 382,26
Käpyläntien tasoittaminen ja päällystäminen Koskelantieltä Oulunkyläntielle	75 602,67
Kulosaaren sillan ja siltapenkereiden kaiteiden vahvistaminen	73 986,03
Hermannin alueen eräiden keskeneräisten katujen tasoittaminen ja päällystäminen	71 574,78
Ruoholahdenkadun ja Lauttasaarenkadun sekä Lauttasaarenkadun ja Itämerenkadun risteyksen tasoittaminen ja päällystäminen	64 743,03
Jännetien, Viinentien ja Partiotie Viinentieltä Korsutielle rakentaminen ja päällystäminen	60 365,96
Kauppalantien rakentaminen ja päällystäminen vanhalta Turun maantieltä Lapinmäentielle	52 345,43
Polkupyöräteiden rakentaminen ulosmenoteille	47 884,76
Alikulkusillan suunnitteleminen liittyminen ja rantamuureineen Pitkänsillan pohjoispäähän	43 066,84
Pysäköintialueen rakentaminen korttelin N:o 357 viereiselle puisto-kaistalle Sturenkadun varrella	41 115,82
Sammattintien tasoittaminen ja päällystäminen	40 000,—
Linja-autopysäkkilevennyksen ja kääntöpaikkojen rakentaminen	34 805,85
Kaasutehtaankadun alkuosan rakentaminen	32 715,38
Koreankadun tasoittaminen ja päällystäminen.....	32 574,44
Etelä-Haagan luoteisosan, Riistavuorenkujan, Isonnevantien ja Angervontien tasoittaminen ja päällystäminen	30 861,02
Maunulan asuntoalueen katujen rakentaminen asemakaavan mukaisesti	20 922,42
Kunnalliskodintien tasoittaminen ja päällystäminen	19 293,67
Oulunkylän korttelien N:o 28031, 28032, 28033 ja 28034 muodostaman kerrostaloalueen katujen rakentaminen	18 393,41
Puotilan eteläisen asuntoalueen katujen tasoittaminen ja päällystäminen	18 104,26
Kivihaan (Etelä-Haagan itäisen) asuntoalueen katujen tasoittaminen ja päällystäminen.....	17 026,49
Pirjontien rakentaminen valmiiksi	15 842,97

	mk
Pakilan pienteollisuusalueen katujen rakentaminen	12 484,75
Sariolankadun leventäminen Ilmattarentien ja Keijontien välillä	12 458,77
Pasilankadun tasoittaminen ja päällystäminen Metsämäentien kohdalle	11 993,59
Rakennuslain 78—79 §:ien mukaisia katutöitä: Katuja on rakennettu ja päällystetty Oulunkylässä, Munkkiniemessä, Lauttasaassa, Konalassa, Etelä-Kaarelassa, Pakilassa, Malmilla, Tapanilassa, Kulosaassa, Tammisalossa, Marjaniemessä sekä Puotilassa. Kustannukset näistä töistä olivat yhteensä	3 898 384,51

Kertomusvuoden aikana on uusia katuja rakennettu seuraavat määrät:

Ajorataa	256 186 m ²
Polkupyörätietä	7 074 »
Istutuksia	8 155 »
Käytäviä	82 209 »
	Yhteensä 353 624 m ²

Taulukko 7.

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen pituus ja pinta-ala vuosien 1878—1963 lopussa.

Gatornas, vägarnas och de allmänna platsernas längd och yta vid slutet av åren 1878—1963.

The length and area of streets, roads and public places at the end of the years 1878—1963.

Vuosi	Pituus (m)	Pinta-ala (m ²)
1878	27 748	538 615
1880	32 390	602 121
1890	43 260	866 554
1900	50 502	994 592
1910	85 186	1 764 644
1920	114 712	2 219 715
1930	168 447	2 706 698
1940	216 539	3 368 960
1945	229 471	3 474 332
1950	283 840	3 797 176
1955	333 057	4 142 820
1956	343 402	4 242 549
1957	353 303	4 369 962
1958	371 189	4 589 317
1959	379 196	4 692 844
1960	399 005	4 932 020
1961	420 917	5 186 570
1962	441 020	5 420 133
1963	474 351	5 773 757

Huom. Ylläoleviin lukuihin eivät sisälly satamalaitoksen satamarakennusosaston rakentamat kadut ja tiet.

Hiekoitussorasiiilot

Edellisiltä vuosilta (1962—61) siirtyneitä määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä hiekoitussorasiiilojen rakentamiseen yhteensä 665 954,07 mk.

Herttoniemen hiekkasiiilon I rakennusvaiheen rakentaminen an-

32. Yleiset työt

nettiin Maa ja Kallio Oy:n suoritettavaksi 334 200,— markan urakkahinnasta. Urakkasopimus allekirjoitettiin 25.5.1961. Siilo valmistui ja otettiin vastaan 8.11.1962. Kertomusvuoden aikana käytettiin siilon viimeistelytöitä varten 40 581,70 mk.

T a i v a s k a l l i o n h i e k k a s i i l o n I rakennusvaiheen rakentaminen annettiin Rakennus Oy Kivikovan suoritettavaksi 479 000,— markan urakkahinnasta. Urakkasopimus allekirjoitettiin 29.12.1962. Vastaanottotarkastuksessa todettiin hiekkasiilo hyvin ja urakkasopimuksen mukaisesti rakennetuksi sekä otettiin vastaan 4.12.1963. Siilon rakennuskustannukset ovat olleet 486 676,33 mk.

Mittaus- ja tutkimustyöt

Mittaus- ja tutkimustöihin käytettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 291 851,52 mk.

Mittaus- ja tutkimustöissä oli 5 mittausteknikkaa, 3 kuukausipalkkaista ja 23 tuntipalkkaista mittausmiestä, 1 + 3 miestä maaperätutkimustehtävissä, 4 autonkuljettajaa ja kalustonhoitaja. Kesän aikana oli lomasijaisina 4 tekn. ylioppilasta ja 14 koulupoikaa mittausapulaisina. Ryhmän käytössä on ollut 4 pakettiautoa.

Edellä merkityillä määrärahoilla suoritettiin kertomusvuonna yhteensä 4 983 erilaista mittaus- ja tutkimustyötä.

Tielaboratorio

Tielaboratorion tutkimukset kohdistuivat toimintavuonna pääasiassa kestopäälystystöiden valvontaan sekä kiviaines- ja betoniputkitutkimuksiin.

Vuoden aikana tutkittiin yhteensä 470 eri näytettä, jotka jakaantuivat eri tutkimusalojen kesken seuraavasti:

Kestopäälysteet	260	näytettä
Sideaineet	2	»
Kiviainekset betonia varten	26	»
Betoni- ja ruukkuputket	78	kpl
Betonisuhteitukset	10	»
Maalajit	71	näytettä
Sekalaiset	23	»
	<hr/>	
	Yhteensä	470 näytettä

Edellämainituista näytteistä suoritettiin yhteensä 1 234 eri analyysiä ja määrittystä, jotka jakaantuivat tutkimusalojen kesken seuraavasti:

Kestopäälysteet	864	määrittystä
Sideaineet	4	»
Kiviainekset ja maalajit	160	»
Putket	173	»
Muut	33	»
	<hr/>	
	Yhteensä	1 234 määrittystä

VIEMÄRIT

Korjaus ja kunnossapito

Vuoden 1963 talousarvioon oli varattu viemärien korjauksiin ja kunnossapitoon 357 000 mk, mille määrärahalle kaupunginvaltuusto oli myöntänyt 30 000 mk:n ylitysoikeuden, mikä määräraha kokonaan käytettiin tähän tarkoitukseen. Kustannukset jakautuivat seuraavasti:

	mk
Viemärien korjaus ja kunnossapito	372 610,31
Täydennystyöt	13 767,18
Huuhteluvesi	24,07
Sosiaaliset edut ja sosiaaliset turvamaksut	598,44
	Yhteensä 387 000,—

Uusiminen

Kertomusvuoden talousarviossa myönnettyä sekä edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa oli viemärien uusimiseen yhteensä käytettävissä 779 154,83 mk. Tästä määrärahasta käytettiin 726 543,66 mk. Uusittujen viemäreiden yhteenlaskettu pituus oli 1705 m ja niiden määrät olivat

betoniputkia	ø	300 mm	1 100 m
»	ø	400 »	413 »
»	ø	500 »	95 »
»	ø	1 000 »	34 »
»	ø	1 600 »	63 »

Uudet viemärit

Vuoden 1963 talousarviossa myönnettyjä ja edellisiltä vuosilta (1960—62) siirtyneitä sekä Khn käyttövaroistaan myöntämiä määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä uusien viemäreiden rakentamiseen yhteensä 15 529 173,97 markkaa. Tästä määrärahasta käytettiin yhteensä 9 930 025,79 markkaa.

Kertomusvuonna valmistuneiden kaupungin kustannuksella rakennettujen käyttöön otettujen yleisten viemäreiden määrät selviävät taulukosta 8. Rakennettujen viemäreiden yhteenlaskettu pituus oli 45 746 metriä.

Taulukko 8.

Vuoden 1963 aikana rakennetut uudet viemärit (jm).

Under år 1963 byggda nya avloppsledningar (m).

New drainage pipes (m) built during 1963.

Betoniputkia											Rauta- putkia	Tark. kai- voja kpl	Kai- voja kpl
ø m/m	100	150	225	300	400	500	600	800	1000	1600	300	1 015	339
jm	47	138	2 737	2 553	6 377	3 669	3 421	2 649	368	416	385		

32. Yleiset työt

Vuoden 1963 aikana suoritetuista viemäritöistä mainittakoon seuraavat, joiden kustannukset ovat olleet:

	mk
Viikin puhdistamon kokoojaviemäri pumppaamoinen	1 849 702,73
Myllypuron asuntoalueen viemärien rakentaminen	1 755 970,39
Länsi-Pakilan pääviemärien rakentaminen	538 162,64
Pirkkolan ja Maunulan viemäriverkoston parantaminen	370 000,—
Viemärien rakentaminen Malmin raitilta Malmi-Tapanilan kokoojaviemäriin	279 679,01
Itä-Pakilan pääviemärien rakentaminen	180 733,39
Kumpulantien viemärien rakentaminen	107 386,15
Kirkonkyläntien viemärien rakentaminen	104 353,06
Pääviemärien muuttaminen Hesperiankatujen länsipäässä	98 552,22
Kokoojaviemärien rakentaminen Vihdintieltä Konalaan Reimarlan pohjoispuolella	82 617,53
Lauttasaaren sadevesiviemäristön täydentäminen	80 000,—
Puotilan pohjoisen asuntoalueen viemäreiden rakentaminen	61 740,47
Rakennusviraston hoidossa olevien kaupungin kunnossapidettävien ojien perkaaminen ja kunnostaminen	60 000,—
Malmin raitin viemärien rakentaminen	56 002,49
Kunnantien viemärien rakentaminen	51 000,—
Niittylän ojan putkittaminen Niittylänpolun kohdalla	45 000,—
Pitäjänmäen teollisuusalueella korttelissa n:o 46032 sijaitsevan avo-ojan siirtäminen Vihdintien suojakaistalle	39 749,99
Kontulan kokoojaviemärien rakentaminen	39 503,90
Mäkitorpantien ja Siltavoudintien viemärien rakentaminen	33 557,15
Hakaniemen sillan ja sen tuloteiden yhteydessä tehtävät viemärit ...	31 228,18
Sosiaalivirastotalon ympäristön katujärjestelyjen yhteydessä tehtävät viemärietyöt	28 245,90
Munkkiniemenrannan viemärien, pumppaamon ja paineviemärien rakentaminen	23 850,35
Vartiokylän vanhan keskustan viemäreiden rakentaminen	21 853,40
Etelä-Haagan luoteisosan viemärien rakentaminen	21 585,76
Takkatien pienteollisuusalueen viemärien ja kokoojaviemärien rakentaminen alueelta Talin puhdistamon suuntaan	12 066,27
Laajasalon kokoojaviemärien rakentaminen	11 407,68
Rakennuslain 78—79 §:ien mukaiset viemärien rakennustyöt. Viemäreitä on rakennettu Oulunkylässä, Haagassa, Munkkiniemessä, Konalassa, Etelä-Kaarelassa, Pakilassa, Pukinmäessä, Malmilla, Tapanilassa, Tammissalossa, Marjaniemessä, Puotilassa ja Vartiokylässä. Kustannukset näistä töistä olivat yhteensä	3 543 750,30

Taulukko 9.

Viemäreiden pituus vuosien 1888—1963 lopussa.
 Avloppsledningarnas längd vid slutet av åren 1888—1963.
 Length of drainage pipes at the end of the years 1888—1963.

Vuosi	Pituus (m)
1888	26 880
1890	32 180
1900	38 854
1910	69 271
1920	93 331
1930	121 877
1940	185 746
1945	201 563
1950	248 588
1955	272 906
1956	282 795
1957	296 174
1958	321 496
1959	352 730
1960	373 817
1961	399 139
1962	427 220
1963	472 966

Ylläoleviin lukuihin eivät sisälly satamalaitoksen satamarakennusosaston rakentamat viemärit.

PUHDISTAMOT JA PUMPPAAMOT**Käyttö- ja hoitokustannukset**

Likavedenpuhdistamoiden ja -pumppaamoiden käyttö- ja hoitokustannuksiin oli kertomusvuonna varattu 1 100 000 mk. Tästä määrästä käytettiin 1 099 891,08 mk. Lisäksi oli Talin lahottamon käyttöön ja hoitoon varattu 51 000 mk, josta käytettiin 44 874,71 mk.

Sivutuotteet

Eri puhdistamoissa kehittyneen metaanikaasun, käsitellyn lietteen ja lieteveden määrät käyvät ilmi taulukoista 11, 12 ja 13.

Kyläsaaren kaasu on niinkuin ennenkin johdettu kaasulaitokseen käyttökaasuun sekoitettavaksi. Muissa puhdistamoissa on kaasu poltettu omissa kaasumoottoreissa.

Uudet puhdistamot

Talousarvioon merkityillä sekä edellisiltä vuosilta (1960—62) siirtyneillä määrärahoilla suoritettavia uusia puhdistamoita varten oli kertomusvuonna käytettävissä yhteensä 12 640 252,47 markkaa, josta käytettiin yhteensä 2 706 647,32 markkaa. Lisäksi oli Talin roskien lahottamon täydennystöihin varattu 55 000,— mk sekä edelliseltä vuodelta lahottamon ilmanvaihtolaitteiden hankkimiseen siirtynyt 10 991,25 mk eli määräraha yhteensä 65 991,25 mk. Tästä määrärahasta käytettiin kertomusvuonna 17 813,30 markkaa.

Kertomusvuonna olivat rakenteilla seuraavat jätevedenpuhdistamot tai vanhojen puhdistamoiden lisätyöt:

32. Yleiset työt

Taulukko 10.

Eri puhdistamojen ja pumppaamojen käyttö- ja hoitokustannukset.
Drifts- och underhållskostnader för olika reningsanläggningar och pumpstationer.
Operation and maintenance costs of the various refineries and pumping stations.

Laitos	Käyttö- ja hoitokustann.	Vakinaisen henkilökunnan palkkaus	Yhteensä
Alppilan puhdistamo	10 770,50		10 770,50
Rajasaaren »	240 947,39	59 092,11	300 039,50
Kyläsaaren »	125 171,52	64 691,96	189 863,48
Talin »	162 358,01	63 592,96	225 950,97
Herttoniemen »	142 281,45	53 782,30	196 063,75
Kulosaaren »	21 941,06		21 941,06
Lauttasaaren »	49 026,23	13 458,33	62 484,56
Viikin »	60 378,12	12 604,49	72 982,61
Puhdistamoiden yhteiset menot	68 223,59	28 652,38	96 875,97
Pienpuhdistamot	3 639,84		3 639,84
Savilan pumppaamo	64 846,41		64 846,41
Heporaudan »	5 255,06		5 255,06
Sotkakujan »	2 225,33		2 225,33
Nahkahousuntien pumppaamo	38 102,51		38 102,51
Luoteisväylän »	7 122,55		7 122,55
Munkkiniemen aukion pumppaamo	2 906,62		2 906,62
Munkkiniemenrannan pumppaamo	3 303,86		3 303,86
Konalan pumppaamo	12 075,37		12 075,37
Purjehtijankujan pumppaamo	5 553,71		5 553,71
Hasselbyn »	3 654,61		3 654,61
Strömsin »	15 113,45		15 113,45
Porolahden »	4 853,97		4 853,97
Tammisalonen »	2 329,84		2 329,84
Pukinmäen »	19 565,60		19 565,60
Siltamäen »	7 776,77		7 776,77
Suutarilan »	17 038,45		17 038,45
Tapanilan »	2 991,64		2 991,64
Pumppaamoiden yhteiset menot	366,90		366,90
Hesperianpuiston tulvasiivilä	70,72		70,72
Yhteensä	1 099 891,08	295 874,53	1 395 765,61

Herttoniemen puhdistamon uusien lietelavojen rakentaminen aloitettiin marraskuussa. Lavojen tasaus- ja täyttötyöt sekä osa salaojituksesta tehtiin vuoden loppuun mennessä. Kustannukset näistä töistä olivat 77 694,94 mk.

Munkkisaaren puhdistamon rakennustyömaalla suoritettiin kertomusvuonna louhinta- ja maatyöt kesäkuuhun mennessä urakoitsija Maa ja Kallio Oy:n toimesta. Elokuusta lähtien on talorakennusosasto suorittanut betonitöitä koko puhdistamon rakennusalueella. Vuoden loppuun mennessä saatiin jälkiselkeytysaltaiden betonityöt tehdyiksi. Kustannukset olivat kertomusvuonna 1 430 187,44 mk.

Talin puhdistamon I laajennusvaiheen rakennustyöt aloitettiin elokuussa katurakennusosaston omana työnä. Maankaivu- ja täyttötyöt sekä noin puolet louhintatöistä suoritettiin kertomusvuoden aikana. Näihin töihin käytettiin 313 586,90 mk.

Viikin puhdistamon rakennustyöt jatkettiin kertomusvuonna katurakennusosaston omana työnä. Näitä töitä saatiin vuoden aikana valmiiksi. Urakoitsijan Oy Yleisen Insinööritoimiston toimesta hankittiin ja asennettiin puhdistamoon raakalietepumput, lietteen kierrätyspumput, lämmittimet ja lieteputkisto, mitkä työt otettiin vastaan 9.9.63. Kaikkien näitten töitten kustannukset olivat kertomusvuonna 813 038,85 mk.

Taulukko 11.**Suurien puhdistamoiden toiminta v. 1963.****Verksamheten vid de stora reningsanläggningarna år 1963.****Activities of the big refineries in 1963.**

Puhdistamo:	Kyläsaari	Rajasaari	Tali	Herttoniemi	Lauttasaari
Vesimäärät: 1 000 m ³					
Kokonaismäärä	4 553	8 963	8 005	5 024	2 349
vain mekaanisesti puhdistettu	2 714	310	4 704	1 592	0
biologisesti puhdistettu	1 839	8 653	3 301	3 432	2 349
Veden laatu BHK. 5, mg/l.					
Tuleva vesi	443	269	286	276	182
mekaanisesti puhdistettu vesi	276	161	157	156	107
biologisesti puhdistettu vesi	70	31	3	41	78
Poistovesi: I teor. laskettu	193	35	94	78	78
II kok. todettu	—	—	105	77	—
Kuormitus: BHK-tonneja					
Tulevassa vedessä	2 019	2 407	2 292	1 384	428
mekaan. puhd. poistanut	760	965	1 034	602	176
biolog. puhd. poistanut	380	1 124	509	394	68
Poistettu yhteensä	1 140	2 089	1 543	996	244
Laskettu mereen:					
BHK-tonneja					
mekaan. puhd. veden mukaan	750	50	739	248	0
biolog. puhd. veden mukaan	129	268	10	140	184
Laskettu mereen yhteensä	879	318	749	388	184
Puhdistusteho: %					
Kokonaisteho	56	87	67	72	57
biolog. puhd. teho sinänsä	74	81	98	73	27
mekaan. puhd. teho	38	40	45	43	41

Taulukko 12.**Kaasu — Gas — Gas.**

Puhdistamo	m ³ /1963	m ³ /1962
Kyläsaari	34 699	41 317
Rajasaari	—	513 914
Tali	305 637	259 357
Herttoniemi	415 950	346 341
Lauttasaari	63 838	—

Taulukko 13.**Liete — Slam — Alluvium.**

Puhdistamo	Laskettu lavoille m ³	Myyty sivullisille m ³	Ajettu pois m ³	Laskettu lietevettä m ³
Kyläsaari	5 586	22	762	—
Rajasaari	—	13	3 743	—
Tali	10 369	243	3 055	14 065
Herttoniemi	9 102	113	1 746	7 104
Lauttasaari	3 485	0	400	1 989

Uudet pumppaamot

Kertomusvuoden aikana on valmistunut ja vastaanotettu seuraavat urakoitsijoiden rakentamat jätevedenpumppaamot:

Pukinmäen pumppaamo, jonka urakoitsijana on toiminut Oy Yleinen Insinööri-toimisto, otettiin vastaan 22.12.62. Kertomusvuodeksi jäi kuitenkin vielä pumppaamon ympäristön kunnostus- ja siivoustyöt sekä maalaustyöt. Vastaanottotarkastuksessa 27.6.63 todettiin nämä työt asianmukaisesti tehdyiksi. Kertomusvuoden aikana suoritettiin myöskin pumppaamon varavoimakajeiston koekäynnistäminen ja pumppaamosta lähtevän painejohdon koepainaminen.

Siltamäen pumppaamon rakentaminen ja sen koneiston hankinta ja asentaminen annettiin vuonna 1961 Insinööri-toimisto Oy Veston suoritettavaksi. Yllämainitut työt valmistuivat vuoden 1962 viimeisinä päivinä, joten pumppaamon vastaanotto oli 4.1.63. Eräitä viimeistelytyöitä suoritettiin vielä tammikuun aikana.

Vielä rakentamatta olevan Puistolän pumppaamon rakentaminen ja sen koneiston hankkiminen ja asentaminen annettiin Insinööri-toimisto Oy Veston suoritettavaksi 131 000 markan urakkahinnasta. Urakkasopimus allekirjoitettiin 25.7.63 ja on sen mukaan oltava valmis 29.2.64.

Palokaivot

Kertomusvuoden aikana suoritettiin ainoastaan palokaivojen ja -altaiden kunnossapitotyöitä. Vuoden 1963 talousarviossa oli tätä tarkoitusta varten määräraha 10 000,— markkaa, mistä määrärahasta käytettiin 9 951,17 mk kyseiseen tarkoitukseen.

Uudet urheilulaitteet

Vuoden 1963 talousarvioon sisältyviä, edellisiltä vuosilta (1961—62) siirtyneitä ja Khn käyttövaroistaan myöntämiä määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä urheilulaitteiden uudistoihin yhteensä 4 249 641,78 mk, josta käytettiin 1 667 016,39 mk.

Suuri osa urheilulaitteiden uudistyskohteista oli sellaisia, joissa työt jatkuva vielä seuraavana vuonna.

Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat työt, joiden kustannukset olivat:

	mk
Roihuvuoren urheilukentän ja harjoitusalueen rakentaminen sekä ympäristön kunnostaminen	155 895,52
Puistotievalaistuksen järjestäminen Laakson kentältä Ruskeasuon rastsastushallille	30 000,—
Herttoniemen pienemmän hyppymäen valaistuksen järjestäminen ...	21 265,97
Pajamäen urheilukentän vesijohdon rakentaminen sekä valaistuksen järjestäminen	15 982,47

Herttoniemen putkirakenteisen pienoishyppymäen rakentaminen	13 227,69
Valaistuksen järjestäminen Roihuvuoren hyppymäkeen sekä Meilahden hyppy- ja pujottelumäkeen	11 226,10
Lauttasaaren hyppymäen valaistuksen järjestäminen	7 730,71
Käpylän urheilupuiston luistinratavalaistuksen järjestäminen sekä jää- kiekkoalueen rakentaminen	7 693,58
Vesijohdon rakentaminen Herttoniemen urheilukentän jääkiekkoalueelle	6 781,22
Valaistuksen järjestäminen Taivaskallion kelkkamäkeen	3 300,—

VÄESTÖNSUOJAT

Vuoden 1963 talousarviossa myönnettyä ja edellisiltä vuosilta (1960—62) siirtyneitä määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävänä uusien väestönsuojien suunnittelua ja rakentamista varten yhteensä 9 814 403,71 mk. Näistä varoista käytettiin uusien väestönsuojien rakentamiseen 2 554 061,72 mk ja väestönsuojien suunnitteluun 144 527,43 mk.

Kertomusvuoden aikana saatiin valmiiksi urakoitsijan Rakennus Oy Kivikovan toimesta Lauttasaaren B-luokan väestönsuojan peruskorjaustyöt. Suoja otettiin vastaan 8.10.1963 ollen sen kustannukset kertomusvuonna 160 081,41 mk.

Laajalahdentien väestönsuojan peruskorjaustyö aloitettiin heinäkuussa. Tämä työ annettiin Insinööritoimisto Oy Veston suorittavaksi 197 000,— markan urakkasummasta. Urakkasopimus allekirjoitettiin 12.7.63 ja olivat kustannukset kertomusvuonna 97 518,82 mk.

Suojien peruskorjaustyöt käsittävät holvaamattomien osien varustamisen teräs-betoniholvilla tai kalliokaton vahvistamisen pulttaamalla, injektoimalla, teräsbetoniverkolla ja ruuskubetonoinnilla. Peruskorjaustöihin sisältyy myöskin uusien paineovien asentaminen, ilmastointi- ja jäähdytyslaitteiden hankinnat ym., jotta suoja täyttäisi nykyiset vaatimukset.

Edellisenä vuonna saatiin Toukolan väestönsuojan louhintatyöt suoritetuiksi. Tämän suojan sisä- ja ilmastointityöt aloitettiin maaliskuussa 1963. Edelliset työt annettiin Runkotyö Oy:n suorittavaksi 487 826,— markan urakkahinnasta sekä jälkimmäiset Oy Aerator Ab:n tehtäväksi 127 750 markan urakkahinnasta. Urakkasopimukset allekirjoitettiin 14.3.63 ja 4.3.63. Kustannukset näistä töistä olivat kertomusvuonna 483 475,12 mk.

Niinikään saatiin Niemenmäen väestönsuojan louhintatyöt suoritetuiksi jo edellisenä vuonna. Suojan sisä- ja ilmastointityöt annettiin Rakennus Oy Kivikovan ja Oy Aerator Ab:n suorittaviksi edelliset työt 1 137 640 markan sekä jälkimmäiset 341 840 markan urakkahinnoista. Urakkasopimukset allekirjoitettiin 17.10.63 ja 14.9.63 sekä työt aloitettiin marraskuussa. Kustannukset olivat kertomusvuonna 208 124,29 mk.

Kulosaaren kerrostaloalueen yhteisen väestönsuojan sisärakenne-, putki- ja sähkötyöt sekä ilmastointityöt aloitettiin joulukuussa 1962. Urakoitsijana toimivat Rakennustoimisto Laatubetoni Oy ja Oy Aerator Ab urakkasumman ollessa yhteensä 1 738 790 mk. Työt jatkuivat koko kertomusvuoden aikana ollen kustannukset 1 273 675,20 mk.

32. Yleiset työt

Suunnittelun alaisena ovat kertomusvuoden aikana olleet uusien väestönsuojien osalta Katajanokan, Valpurinpuiston, Töölöntorin ja Puotilanharjun yleiset väestönsuojat.

Niinikään on Karstulantien suojan, jonka louhintatyöt saatiin edellisenä vuonna suoritetuiksi, sisätöiden suunnitelmat saatu kertomusvuoden aikana valmiiksi.

Kuten edellisinä vuosina on kaikkien väestönsuojien ilmanvaihto-, putkityö- ja sähkötyösuunnitelmat sekä rakennepiirustukset tilattu ulkopuolisilta asiantuntijoilta.

TYÖLLISYYSTYÖT

Varsinaisia työllisyystöitä ei kertomusvuonna suoritettu. Työllisyystöitä varten varatusta määrärahasta käytettiin 15 587,39 mk. Tällaisia töitä oli

	mk
Malmin katujen, viemärien ja vesijohtojen rakentaminen	2 689,91
Oulunkylän katujen, viemärien ja vesijohtojen rakentaminen	8 042,12
Tammisaloon katujen, viemärien ja vesijohtojen rakentaminen	4 855,46

LASKUTUSTYÖT

Katurakennusosasto on niinkuin aikaisempina vuosina suorittanut tilaustöitä korvausta vastaan kaupungin muille laitoksille ja osastoille, Helsingin Puhelinyhdistykselle ja yksityisille, joista töistä asianomaisia on laskutettu yhteensä 5 469 459,96 markkaa.

TARVEAINEIDEN VALMISTUS

Kivimurskaamot

Pasilan kivimurskaamossa valmistettiin vuoden 1963 aikana sepeliä

n:o 0	11 813 m ³	(v. 1962	9 540 m ³)
n:o 1—2	6 290 »	(»	4 923 »)
n:o 3—4	26 848 »	(»	21 839 »)
n:o 5	74 789 »	(»	82 406 »)

Yhteensä 119 740 m³ (v. 1962 118 717 m³)

Myllypuron kivimurskaamossa valmistettiin vuoden aikana sepeliä

n:o 5	27 761 m ³	(v. 1962	— m ³)
-------------	-----------------------	----------	--------------------

Kertomusvuonna valmistettiin täten yhteensä 147 501 m³ sepeliä, ollen kustannukset Pasilan kivimurskaamossa 837 898,32 mk ja Myllypuron kivimurskaamossa 166 635,81 mk.

Putkivalimo

Putkivalimossa valmistettiin kertomusvuonna erilaisia betonituotteita seuraavat määrät:

Muhviputkia ø 225 mm	3 979 kpl			
» ø 300 »	7 732 »			
» ø 400 »	2 951 »			
Muhviputkia yhteensä	14 662 kpl	(v. 1962	13 930	kpl)
Jalallisia uurreputkia ø 500 mm	1 858 kpl			
» » ø 600 »	274 »			
» » ø 800 »	275 »			
Jalallisia uurreputkia yhteensä	2 407 kpl	(v. 1962	3 654	kpl)

Sadekaivon osia:

Pohjaosia	494 kpl			
Lukko-osia	80 »			
Yläosia	186 »			
Välirenkaita	22 »			
Sadevesikaivon osia	782 kpl	(v. 1962	1 063	kpl)

Tarkastuskaivon osia:

Kaivonrenkaita ø 1 000 mm	2 562 kpl			
» ø 1 000 »/½	390 »			
Kaivonkansia ø 800 »	345 »			
» ø 1 000 »	870 »			
Tarkastuskaivon osia yhteensä	4 167 kpl	(v. 1962	2 995	kpl)

Tärkeimpien tarvikkeiden menekki putkivalimossa:

Sementtiä käytettiin	399 pp	(v. 1962	811	pp)
Irtosementtiä »	719 002 kg	(»	743 885	kg)
Betonisoraa »	2 117 m ³	(»	1 595,5	m ³)
Sepeliä »	288,5 »	(»	397	»)
» »	209,5 »	(»	197,5	»)
Betoniteräksiä ø 2 mm käytetty	213 kg	(»	348	kg)
» ø 3 » »	341 »	(»	142	»)
» ø 5 » »	205 »	(»	533	»)
» ø 8 » »	8 840 »	(»	7 259	»)
» ø 10 » »	12 584 »	(»	10 164	»)
» ø 12 » »	130 »	(»	26	»)
Sidelankaa käytettiin	62 »	(»	475	»)
Harjaterästä ø 8 mm terästä käytettiin ...	1 642 kpl	(»	—	kpl)

32. Yleiset työt

Teräsjäykisteitä JUP 500/8 käytettiin ..	14 856 kpl	(v. 1962	11 072	kpl)
» » 600/8 » ..	2 241 »	(»	11 484	»)
» » 800/8 » ..	2 750 »	(»	9 920	»)
» rengas 1000/10 » ..	1 837 »	(»	10 477	»)
» » 1000/8 » ..	14 008 »	(»	—	»)
» » 800/8 » ..	2 238 »	(»	—	»)
Sähkönkulutus oli	26 215 kWh	(»	28 567	kWh)
Valokaasun kulutus oli	1 776 m ³	(»	1 563	m ³)
Vesijohtoveden kulutus oli	1 218 »	(»	1 380	»)
Lämmityshöyryn kulutus oli	711,7 ton	(»	929,2	ton)
Voiteluöljyn kulutus oli	74 kg	(»	61	kg)
Muottiöljyn kulutus oli	331 »	(»	270	»)
Vaseliinin kulutus oli	108 »	(»	91	»)
Bensiinin kulutus oli	2 440 l	(»	3 760	»)
Kaasuöljyn kulutus oli	845 »	(»	—	»)

Putkivalimon kustannukset olivat vuonna 1963 343 419,09 mk.

Edellälueteltujen tarveaineiden valmistus- ja hankintakustannukset olivat kertomusvuonna yhteensä 1 347 953,22 mk.

TALORAKENNUSOSASTO

TEHTÄVÄT JA ORGANISAATIO

Talorakennusosaston tehtävät määräytyivät kertomusvuonna rakennusviraston johtosäännön 30—42 §:ien mukaisesti. Tämän mukaan osaston tehtävänä oli seurata kaupungin oman talonrakennustoiminnan kehitystä ja huolehtia yhdessä kaupungin asianomaisten virastojen ja laitosten tai erityisesti asetettujen rakennus- ja mikuntien kanssa uudisrakennusten sekä muutos-, korjaus- ja entistämistöiden yleissuunnitelmien ja rakennusohjelmien laadinnasta, suorittaa ja valvoa rakennusviraston tehtäväksi annettujen uudisrakennus- ja korjaustöiden arkkitehtisuunnittelua ja laatia tai laadituttaa suunnitteluun kuuluvat rakenne- ja koneteknilliset suunnitelmat, suorittaa ne uudisrakennus-, peruskorjaus- ja korjaustyöt, jotka oli annettu osaston omalla työvoimalla suoritettavaksi, huolehtia urakkatarjousten hankinnasta ja valvoa rakennusviraston toimesta urakoitsijoiden tehtäväksi annettujen talorakennus- ja koneteknillisten töiden suorittamista. Kustannusarvioiden tekeminen ja lausuntojen antaminen kertomusvuotena aloitetuista ja suoritetuista rakennustöistä sekä seuraavan vuoden talousarvioon otettavaksi esitetyistä talorakennustöistä muodostivat huomattavan osan osaston toiminnasta.

HENKILÖKUNTA

Talorakennusosaston henkilökuntaan kuului 31.12.1963 (v. 62) yhteensä:

- 24 (25) arkkitehtiä
- 18 (18) insinööriä
- 2 (2) sisustussuunnittelijaa
- 84 (76) rakennusmestaria, teknikkoo ja piirtäjää
- 17 (20) toimistovirkailijaa ja harjoittelijaa.

Osastopäällikkönä toimi vuoden alkupuoliskolla kaupunginarkkitehti Jaakko Kontio, joka erosi virastaan 30.6.1963. Senjälkeen toimi vs. osastopäällikkönä I apulaiskaupunginarkkitehti Sakari Siitonen.

32. Yleiset työt

Henkilökunnan palkkausmenot muodostuivat seuraavanlaisiksi:

vakinaisten viranhaltijain palkat	1 018 962,—
tilapäisten viranhaltijain palkat	42 041,60
työsopimussuhteessa olevien toimihenkilöiden palkat	639 942,26
	<hr/>
Yhteensä	1 700 945,86

Lisäksi osaston palveluksessa oli eri rakennustyömailla vuoden lopussa yhteensä 768 työntekijää. Työntekijämäärä vaihteli ollen vähimmillään maaliskuussa, 690 ja enimmillään kesäkuussa, 936.

TOIMINTA

Suunnittelutoimisto

Suunnittelutoimiston tehtävänä oli suorittaa talorakennusosaston tehtäväksi annettujen uudisrakennusten sekä muutos-, korjaus- ja entistämistöiden arkkitehtisuunnittelu siihen kuuluvine työnvalvontatehtävineen. Suunnittelutoimiston tuli niinkään huolehtia yhteistyössä kaupungin eri virastojen ja laitosten kanssa rakennustöiden yleissuunnitelmien ja rakennusohjelmien laatimisesta.

Huomattavan suuria rakennussuunnitelmia oli kertomusvuonna tekeillä 93. Näistä 49:n arkkitehtisuunnittelu oli suunnittelutoimiston tehtävänä ja 44 oli annettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi.

Talorakennusosaston rakennesuunnittelutyöt ja niitten valvonta, salaojitus- ja pintavesipoistosuunnitelmat sekä mittaus-, vaa'itus- ja pohjatutkimustyöt hoiti suunnittelutoimiston 4 rakennusinsinööriä ja 2 rakennusmestaria. Omat suunnittelijat laativat rakennuspiirustukset 79:ää saneeraus-, korjaus- ja pienempää uudisrakennustyötä varten. Sen lisäksi laadittiin 19 rakennuksen salaojitus- ja pintavesien poistosuunnitelmat, tutkittiin ja pliktattiin 39 tonttia ja suoritettiin pohjatutkimukset 23 tontilla. Suurin osa rakennesuunnittelutehtävistä annettiin ulkopuolisille suunnittelutoimistoille. 32 toimistoa hoiti yhteensä 55 eri rakennuksen rakennesuunnittelun suunnittelutoimiston valvonnan alaisena.

Suunnittelutoimiston päällikkönä toimi 1.1.—30.6.1963 I apulaiskaupungin arkkitehti Sakari Siitonen ja hänen siirryttyään hoitamaan vs. kaupunginarkkitehdin virkaa 1.7.1963 alkaen toimi vs. toimistopäällikkönä arkkitehti Ossi Leppämäki.

Yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi annettujen rakennusten suunnittelua valvoi II apulaiskaupunginarkkitehti Ferdinand Salokangas.

Tärkeimmistä vuoden aikana vireillä olleista suunnittelutöistä voidaan mainita seuraavat rakennuskohteet:

Yleisen kunnallishallinnon rakennukset: sosiaalivirastotalo, Töölön virastotalo, kaupungintalon korttelin saneeraus ja kaupunginteatteritalo.

Sairaaloimen rakennukset: useitten sairaaloitten peruskorjaukset sekä Nikkilän ja Röykän sairaalain uudet saunarakennukset.

Huoltotoimen rakennukset: Koskelan sairaskodin F-rakennus, Riistavuoren ja Suursuon vanhainkodit sekä Puotilan, Kulosaaren ja Myllypuron vanhusten asunnot.

Lastensuojelutoimen rakennukset: Naulakallion lastenkoti ja Oulunkylän psykiatrinen hoitokoti.

Lastentarhain rakennukset: Roihuvuoren, Siilitien, Etelä-Haagan, Malmin, Puistolan, Puotinharjun ja Pajamäen lastentarhat sekä Munkkivuoren ja Suursuon lasten- ja nuorisotalot.

Kansakoulurakennukset: Kylänevan, Puistolan, Pihlajamäen, Ala-Malmin, Roihuvuoren, Munkkivuoren ja Kulosaaren uudet kansakoulut sekä Malmin Pohjoisen, Lapinlahden, Eläintarhan, Käpylän ja Aleksis Kiven kansakoulujen laajennus- ja peruskorjaustyöt.

Ammattioppilaitokset: Erikoisammattikoulu ja Pohjois-Haagan ammattikoulu. Urheilupuistot: Pirkkolan, Talin, Meilahden ja Myllypuron urheilupuistot.

Sähkölaitoksen rakennukset: Myllypuron lämmitysvoimalaitos ja Hanasaaren voimalaitoksen huoltorakennus.

Rakennusviraston rakennukset: Munkkisaaren puhdistamo.

Työtoimisto

Työtoimiston tehtävänä oli suorittaa ne uudisrakennus-, peruskorjaus- ja korjaustyöt, jotka suoritetaan talorakennusosaston omalla työvoimalla, huolehtia kustannusarvioiden tekemisestä, urakkatarjousten hankinnasta ja tarkastamisesta, ja valvoa talorakennusosaston toimesta rakennettavaksi annettujen uudisrakennus-, peruskorjaus- ja korjaustöiden suoritusta.

Työtoimiston omista suurimmista työkohteista kertomusvuoden ajalta on mainittava Naulakallion lastenkoti, Koskelan sairaskodin F-rakennus osatorakennusten välisine tunneleineen ja jätekeskuksineen sekä sairaskodin väestönsuoja, Maunulan ja Puotilan vanhusten asuntolat, Roihuvuoren ja Siilitien lastentarhat, Puistolan ja Kylänevan kansakoulut sekä Malmin Pohjoisen, Lapinlahden, Käpylän ja Eläintarhan kansakoulujen perusparannustyöt, Hesperian sairaalarakennus II:n ja Laakson sairaalan hallintorakennuksen perusparannustyöt, Munkkisaaren puhdistamo ja työkonehalli sekä Ruskeasuon ratsastushallin muutostyöt. Lisäksi saatettiin loppuun ns. Valkoisen salin peruskorjaustyöt.

Ulkopuolisilla urakoitsijoilla teetetyistä, työtoimiston valvomista töistä voidaan mainita Malmin ja Etelä-Haagan lastentarhat, Sepänpuiston leikinhajajakennus sekä Nikkilän ja Röykän sairaalain saunarakennukset. Niinikään aloitettiin sosiaalivirastotalon varsinaiset rakennustyöt ja kaupunginteatterin louhintatyöt.

Eri laitosten tilauksesta suoritetuista lukuisista töistä olivat huomattavimmat sähkölaitoksen itäinen aluevalvomo ja Pikku-Roobertinkatu 1—3:n sähköasema.

Eri hallintokunnille suoritettujen korjaustöiden lukumäärä oli 350.

Työtoimiston päällikkönä toimi työpäällikkö Esko Toivola.

Koneteknillinen toimisto

Koneteknillisen toimiston tehtävänä oli suorittaa talorakennusosaston tehtäväksi annettujen uudisrakennus-, peruskorjaus- ja korjaustöiden tai hallintoelinten pyytämien peruskorjaus- ja korjaustöiden lämpö-, vesi-, viemärointi-, ilmanvaihto- ja muiden koneteknillisten laitteiden sekä sähkötekniillisten laitteiden suunnittelu, laatia

työselitykset sekä kustannusarviot tai huolehtia siitä, että sanotut tehtävät tarvittaessa annetaan pätevien ulkopuolisten asiantuntijoiden suoritettavaksi ja valvoa tällöin suunnittelutyötä sekä tarkastaa esitetyt kustannusarviot, huolehtia urakatarjousten hankinnasta ja tarkastuksesta ja valvoa asennustyötä. Lisäksi toimiston tehtävänä oli huolehtia lämmitystavan tarkastamisesta sekä lämmitysohjeiden antamisesta kaupungin laitoksissa sekä hoitaa kaupungin omistamia rakennusten kone- ja sähkötekennillisiä laitteita sekä huolehtia niissä tarpeellisiksi havaittujen korjaus- ja muutostöiden teettämisestä.

Toimisto hoiti omien erikoisalojensa kohdalta kaikkia niitä rakennuskohteita, jotka vuoden aikana kuuluivat niin suunnittelu- kuin työtoimiston tehtäväkenttään.

Työkohteiden suuren lukumäärän vuoksi oli tehtäväalueesta keskitytty hoitamaan lähinnä varsinaisia rakennuttajatehtäviä. Tämä merkitsi sitä, että pääosa varsinaisista suunnittelutehtävistä teetettiin ulkopuolisilla suunnittelijoilla. Oman suunnittelun piirissä hoidettiin ensisijaisesti esisuunnittelua ja sellaisia tehtäviä, joiden antaminen ulkopuolisille suunnittelijoille olisi tehtävän luonteen vuoksi ollut vaikeaa. Sekä LVI-alan että sähköalan asennustyöt teetettiin yksinomaan urakkatyönä.

Ulkopuolisten suunnittelijoiden työn valvonnassa on päähuomio kiinnitetty aika- taulujen noudattamiseen sekä teknillisten ratkaisujen tarkastamiseen.

Eri kohteissa oli merkillepantavaa koneteknillisten töiden suhteellisen osuuden kasvu. Töistä, joissa koneteknilliset laitokset ovat olleet merkittävän vaativat, mainittakoon mm. sosiaalivirastotalo yhdistettyine lämmitys-, jäähdytys- ja ilmanvaihtolaitoksineen sekä Koskelan sairaskodin, sosiaalivirastotalon ja Koskelantien väestönsuojat, kaupunginteatteri näyttämötekennillisine laitteineen, Nikkilän ja Röykän sairaaloiden vesi- ja viemärikysymysten kokonaisratkaisut, Pirkkolan urheilupuiston rakennukset uimahalleineen, Uimastadionin ja Kumpulan uimalan koneistojen uusiminen, Erikoisammattikoulu ja Pohjois-Haagan ammattikoulu, Töölön virastotalo, eräät sairaaloiden rakennukset, Nikkilän sairaalan kattilalaitoksen saneeraus sekä Riistavuoren ja Suursuon vanhainkodit.

Eri hallintokunnille annettiin niiden tarvitsemaa asiantuntija-apua ja niiden pyytämiä lausuntoja alaa koskevissa kysymyksissä.

Lämmöntarkkailua suoritettiin noin 250:ssa kaupungin omistamassa lämmityslaitoksessa. Sähkötekennillistä valvontaa ja opastusta suoritettiin eri hallintokuntien sähkölaitteiden hoitajien osalta.

Konetekennillisen toimiston päällikkönä toimi I koneinsinööri Heikki A. Ranki.

KIRJEENVAIHTO

Osastolle saapui 2 380 kirjelmää ja osasto lähetti 2 341 kirjelmää. Lisäksi merkittiin diariioon 1 690 tarjousta tai sopimusta.

TALORAKENNUSOSASTON TYÖKOHTEISIIN KÄYTETYT MÄÄRÄRAHAT

Vuoden 1963 aikana käytettiin uudis- ja muutosrakennustöitä varten määrärahoja seuraavasti (v. 62):

	mk	32. Yleiset työt
		mk
Yleisen kunnallishallinnon rakennukset	7 441 989,84	(2 020 850,42)
Oikeus- ja järjestystoimen rakennukset	234 810,52	(5 215,13)
Palotoimen rakennukset	8 554,62	(47 235,81)
Sairaalatoimen rakennukset	1 699 585,87	(5 123 374,80)
Huoltotoimen rakennukset	5 515 699,30	(5 017 017,46)
Lastensuojelutoimen rakennukset	1 506 895,99	(1 093 733,82)
Kansakoulujen rakennukset	5 535 218,31	(2 606 392,56)
Ammattioppilaitosten rakennukset	47 020,84	(30 623,54)
Lastentarhain rakennukset	1 902 437,15	(212 564,67)
Kirjastorakennukset	12 093,84	(525,50)
Erinäiset rakennukset	2 739 677,92	(3 556 950,84)
Urheilu- ja retkeilytoimen rakennukset	1 289 102,29	(133 343,96)
Eri laitosten laskuun suoritettut vuosikorjaustyöt .	1 763 629,39	(1 826 431,44)
Eri laitosten peruskorjaustyöt	3 364 013,67	(2 567 633,07)
Yhteensä	33 060 729,55	(24 241 893,02)

PUHTAANAPITO - OSASTO

YLEISTÄ

Puhtaanapito-osaston tehtävänä on huolehtia kaupungille kuuluvan puhtaanapidon suorittamisesta, kaupungin yleisten mukavuuslaitosten kunnossa- ja puhtaanapidosta, lumen- ja jätteenkaatopaikkojen järjestämisestä ja kunnossapidosta sekä jätteiden käsittelystä.

Kiinteistönomistajien kanssa tehtävien sopimusten perusteella tulee puhtaanapito-osaston huolehtia myös heille kuuluvien katuosuuksien puhtaanapidosta ja kuljettaa kiinteistöihin kertyvät jätteet jätteidenkaato- tai muulle hävityspaikalle. Katuosuuksien talvipuhtaanapidosta osasto suorittaa kuitenkin yksityisten kiinteistöjen kohdalla vain ajoradan aurauksen ja tasoituksen. Vieraiden valtioiden lähetystöjen, valtion ja seurakuntien katuosuudet pidetään kunnossa jalkakäytävineen ympäri vuoden.

Katuosuuksien puhtaanapito tehdään puhtaanapitovelvollisten suorittamaa korvausta vastaan, jolloin talvipuhtaanapidosta laskutetaan kaupungin todellisten kustannusten mukaisesti. Ajoradan ja sillä olevien suojateiden sekä korokkeiden ja pyssäkkikorokkeiden hiekoittaminen kuuluu kuitenkin kaupungille.

Puhtaanapito-osaston toimesta on kaupunginhallituksen tekemän päätöksen mukaisesti kuljetettu ruoka- ja talousvettä sellaisille kaupungin liitosalueilla oleville yksityistalouksille, joilla ei ole joko vesijohtoa tai kaivoa.

Osaston toiminta jakautuu seuraaviin muotoihin:

Kiinteistöpuhtaanapito:

- kiinteistöjen jätteiden kuljetus,
- jätteiden hävittäminen ja kaatopaikkojen hoito,
- kaupungin yleisten mukavuuslaitosten kunnossapito ja hoito,
- veden kuljetus yksityistalouksille.

Katupuhtaanapito:

- katujen, teiden ja yleisten paikkojen sekä satama-alueiden kesä- ja talvipuhtaanapito,
- lumenkaatopaikkojen järjestäminen ja hoito,
- hiekoitushiekkavarastojen hoito.

OSASTON JOHTO JA TOIMISTO

Puhtaanapito-osastolla oli henkilökuntaa 31.12.1963 (v.62) seuraavasti:

21 (22) vakinaista viranhaltijaa,

6 (5) tilapäistä viranhaltijaa.

Toimiston työt on osittain hoidettu viransijaisuuksin. Myös ylimääräistä työsopimussuhteista työvoimaa on käytetty. Jätteenpolttolaitoksen käyttöinsinööri samoin kuin valtaosa työnjohtajista ovat työsopimussuhteisia. Puhtaanapitopäällikkönä oli kertomusvuonna dipl.ins. H. Saarento.

Kertomusvuoden aikana on asiakaslaskutuksen laskentatyö tehty koneellisesti tietojenkäsittelykeskuksen (Tkk) avulla työnjohdon palkanlaskennan ja kuormalistojen pohjalta, jolloin työn tuloksena on saatu suoraan Tkk:sta postivalmiit laskut. Järjestelmä ei ole kuitenkaan vielä täysin valmis, vaan sitä kehitetään edelleen.

Osaston kirjeenvaihdosta kirjattiin 69 saapunutta ja 324 lähtenyt kirjelmää.

Kaupunginhallituksen läheteasioista annettiin 9 lausuntoa yleisten töiden lautakunnalle.

Vahingonkorvausanomuksia, jotka koskivat sekä liukastumista kaduilla että liikennevahinkoja käsiteltiin osastolla 26. Suoritetuista puhtaanapitotöistä kirjoitettiin 42 566 laskua ja sekalaisista töistä 403 laskua.

KIINTEISTÖJÄTTEIDEN KULJETUS SEKÄ KAAKTOPAIKKOJEN JA YLEISTEN MUKAVUUSLAITOSTEN HOITO JA PUHTAANAPITO

Jätteiden kuljetusta ja käsittelyä varten kaupunki on jaettu alueellisesti kuuteen piiriin, minkä lisäksi tehtävänmukaisen jaon perusteella muodostettu seitsemäs piiri huolehtii käymälälannan kuljetuksesta sekä hajoitus- ja sadevesikaivojen tyhjenyksestä koko kaupungin alueella. Käymälöiden hoito on omana piirinään.

Kiinteistöpuhtaanapidon eri toimintamuotojen johdossa on käyttöinsinööri, insinööri, ylikonemestari, vuorokonemestarit sekä työnjohtajat apulaistyönjohtajineen. Piirien työnjohto on keskitetty Hämeentiellä sijaitsevaan työnjohtokeskukseen, jonka yhteydessä on myös autotallit pääosalle kiinteistöpuhtaanapitoautoja.

Jätteiden kaatopaikka oli osaston toimesta järjestetty Pasilaan. Se lopetettiin vuoden lopussa VR:n sanottua irti alueen käyttösopimuksen. Uusi kaatopaikka avattiin vuoden viimeisillä viikoilla Ison Huopalahden alueelle. Osa jätteistä kuljetettiin katurakennusoaston hoidossa olevaan kompostoimislaitokseen. Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli toiminnassa toisen täyden toimintavuotensa.

Kiinteistöjätteiden ja käymälälannan kuljetuksessa oli 70 osaston omaa ja vakinaisemmin 15 yksityistä autoa. Kertomusvuonna hankittiin lisää uudentyypisiä jätteenkuljetusautoja, joissa astian tyhjennys on koneellistettu. Käymälälannan kuljetukseen hankittiin ensimmäinen umpiauto.

Kiinteistöpuhtaanapitoa oli suorittamassa keskimäärin 240 työntekijää (v. 62 272).

Puhtaanapidettävien kiinteistöjen ja kaupungin yleisten mukavuuslaitosten lukumäärät olivat:

32. Yleiset työt

Kaupungin omistamia kiinteistöjä:

kertatilauksella	565
huoneenrakennustyömailta	44

Muiden kuin kaupungin omistamia kiinteistöjä:

kertatilauksella	6 394
huoneenrakennustyömailta	219

Kaupungin yleisiä käymälöitä .....

» » vedenheittopaikkoja .....

Hajotuskaivojen tyhjennys suoritettiin .....

Sadevesikaivoja tyhjennettiin .....

Kaivopuistoon asennettiin kokeilumielessä tehdasvalmisteinen ruostumattomasta teräksestä tehty uudentyypinen miesten vedenheittopaikka.

Taulukko 14.

Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät (m³) v. 1963.

Mängden av avfall transporterat av avdelningen (m³) år 1963.

Quantity of refuse (m³) transported by the department in 1963.

Jätteiden laatu	Viety kaato- paikoille	Viety jätteen- polttolaitoks.	Viety kompos- toimislaitoks.	Yhteensä
Talous-, asuma- ja teollisuusjätettä	134 220	412 887	13 851	560 958
Tuhkaa	40 613	4 960	—	45 573
Makkilantaa	6 903	—	—	6 903
Hajotuskaivosakkaa	45 000	—	—	45 000
Yhteensä	226 736	417 847	13 851	658 434

Jätettä hävitettiin jätteenpolttolaitoksessa polttamalla 59 008 t ja jäteöljyä 857,8 tonnia. Tullin valvonnan alaisena poltettiin 250 tonnia banaaneja ja muita herkästi pilaantuvia hedelmiä ja vihanneksia.

Makkilannan myyntiä ei kysynnän vähennyttyä esiintynyt.

Osaston toimesta korjattiin pois ja hävitettiin seuraavat määrät eläinraatoja: koiria 557 kpl, kissoja 566 kpl, hevosia 5 kpl ja muita eläinraatoja 4 kpl eli yhteensä 1 132 raatoa.

VEDEN KULJETUS YKSITYISTALOUKSILLE

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolille kaupungin liitosalueilla sijaitseville yksityistalouksille ja vedenjakelupaikoille seuraavasti:

— vedenjakelupaikkoihin	850 m ³
— yksityistalouksiin kuljetusmaksutta	21 176 »
— yksityistalouksiin kuljetusmaksun perien	8 196 »
— kaupungin laitoksille	2 109 »
Yhteensä	32 331 m ³

Taulukko 15

Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä (m³) v. 1963.
 Mängden av till olika avfallsförstöringsplatser hämtat avfall (m³) år 1963.
 Quantity of refuse brought to the various disposal points (m³) in 1963.

Viikko	Paikka												Yhteensä
	Kyläsaari			Pasila			Tali			Huopalahti			
	Omat autot	Vieraat autot	Yhteensä	Omat autot	Vieraat autot	Yhteensä	Omat autot	Vieraat autot	Yhteensä	Omat autot	Vieraat autot	Yhteensä	
1-2 ...	22 469	6 440	28 909	3 298	16 550	19 848	—	—	—	—	—	—	48 757
3-4 ...	20 851	8 495	29 346	3 287	13 810	17 097	—	—	—	—	—	—	46 443
5-6 ...	20 675	8 510	29 185	3 135	12 985	16 120	—	—	—	—	—	—	45 305
7-8 ...	19 746	9 230	28 976	2 356	12 630	14 986	—	—	—	—	—	—	43 962
9-10 ...	19 187	11 220	30 407	935	12 840	13 775	1 456	—	1 456	—	—	—	45 638
11-12 ...	18 707	10 270	28 977	736	14 010	14 746	1 685	—	1 685	—	—	—	45 408
13-14 ...	18 101	12 550	30 651	1 366	15 010	16 376	1 678	—	1 678	—	—	—	48 705
15-16 ...	16 451	10 115	26 566	1 906	14 240	16 146	1 226	—	1 226	—	—	—	43 938
17-18 ...	17 981	11 580	29 561	2 220	15 720	17 940	1 146	—	1 146	—	—	—	48 647
19-20 ...	18 607	9 310	27 917	2 889	18 140	21 029	1 138	—	1 138	—	—	—	50 084
21-22 ...	17 287	8 885	26 172	2 742	16 060	18 802	1 161	—	1 161	—	—	—	46 135
23-24 ...	14 855	7 690	22 545	5 478	18 590	24 068	686	—	686	—	—	—	47 299
25-26 ...	3 415	1 300	4 715	16 720	20 400	37 120	—	—	—	—	—	—	41 835
27-28 ...	—	—	—	20 183	23 170	43 353	—	—	—	—	—	—	43 353
29-30 ...	—	—	—	19 870	23 640	43 510	—	—	—	—	—	—	43 510
31-32 ...	—	—	—	20 315	25 900	46 215	—	—	—	—	—	—	46 215
33-34 ...	9 819	2 440	12 259	10 992	23 910	34 902	—	—	—	—	—	—	47 161
35-36 ...	20 591	7 510	28 101	2 323	18 450	20 773	—	—	—	—	—	—	48 874
37-38 ...	19 260	8 080	27 340	2 760	20 000	22 760	—	—	—	—	—	—	50 100
39-40 ...	19 517	8 750	28 267	1 395	19 510	20 905	812	—	812	—	—	—	49 984
41-42 ...	20 617	8 760	29 377	1 033	19 400	20 433	513	—	513	—	—	—	50 323
43-44 ...	19 269	9 210	28 479	1 533	19 350	20 883	—	—	—	—	—	—	49 362
45-46 ...	20 453	8 100	28 553	957	19 850	20 807	—	—	—	—	—	—	49 360
47-48 ...	19 897	9 130	29 027	894	18 620	19 514	628	—	628	—	—	—	49 169
49-50 ...	19 212	7 550	26 762	441	15 750	16 191	695	—	695	—	—	—	43 648
51-52 ...	15 920	9 570	25 490	117	4 650	4 767	1 027	—	1 027	4 339	5 082	9 421	40 705
	412 887	194 695	607 582	129 881	453 185	583 066	13 851	—	13 851	4 339	5 082	9 421	1 213 920

Kuljetustyössä, jota on valvonut oma työnjohtajansa, on ollut vakinaisesti kaksi 5 m³ säiliöllä varustettua autoa. Vilkkaimpana aikana ajossa on ollut jopa neljä autoa kahdessa vuorossa.

Vettä vuoden aikana tilanneita kiinteistöjä oli kertomusvuoden päättyessä 1 332 kpl.

KATUJEN, TEIDEN JA YLEISTEN PAIKKOJEN PUHTAANAPITO

Katupuhtaanapitoa varten oli kaupunki jaettu 23 puhtaanapitopiiriin, joista yksi ns. Malmin piiri eli Vantaan idänpuoleinen osa kaupunkia oli katurakennusosaston hoidossa puhtaanapito-osaston laskuun. Katupuhtaanapitopiirien lisäksi on lumenkaatopaikkoja ja katuhiekkaravastoja hoidettu omina piireinään oman käyttöinsinöörinsä johdolla.

Kertomusvuonna valmistui toinen kallioon louhittu hiekkasiilo Taivaskalliolle. Ensimmäinen, joka valmistui v. 1962, on Herttoniemessä.

32. Yleiset työt

Työkoneiden käytön tehostamiseksi on osa koneista keskitetty ns. työkonepiiriin, jonka koneet tekevät työtä alueellisesta piirijaosta välittämättä tilausten mukaan ja painopistesuunnissa.

Työntekijäin luku vaihteli 755 työntekijästä talvella 465 työntekijään kesällä, keskiarvon ollessa 571 työntekijää viikkoa kohti.

Ajoratojen aurasopimuksia kiinteistöjen kanssa oli kertomusvuoden alkaessa 3 761 ja sen päättyessä 3 975.

Kesäpuhtaanapitosopimuksia oli 31 kiinteistön kanssa.

Edellisten lisäksi hoidettiin 174 kaupungin ja 362 valtion, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen kiinteistön katuosuuksien puhtaanapito kautta vuoden. Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kaupunkia yhteensä 18.

Katujen lakaisujätteitä kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille yhteensä 54 824 m³.

Katujen kasteluun ja torien huuhteluun käytettiin vettä 42 045 m³.

Katujen ja teiden hiekoittamiseen käytettiin hiekkaa 50 341 m³.

Katupuhtaanapidon merkeissä ajettiin osaston omilla autoilla ja työkoneilla seuraavat matkat:

— autot	833 813 km
— lakaisukoneet	24 850 »
— traktorit, harjauksessa	74 062 »
— traktorit, auruksessa	95 698 »
— tiehöylät	40 106 »

Yhteensä 1 068 529 km

ERÄITÄ KOKO OSASTOA KOSKEVIA TIETOJA

Taulukko 16.

Puhtaanapito-osaston koko henkilökunnan määrä v. 1963 eri viikkoina.

Personalens storlek vid renhållningsavdelningen under de olika veckorna år 1963.

Number of persons in the City Cleaning Department during the different weeks in 1963.

Viikko	Henk.	Viikko	Henk.	Viikko	Henk.	Viikko	Henk.	Viikko	Henk.	Viikko	Henk.
1	1 036	10	1 145	19	733	28	543	37	709	46	727
2	1 071	11	1 115	20	713	29	543	38	688	47	727
3	1 151	12	1 033	21	715	30	640	39	688	48	734
4	1 179	13	1 010	22	704	31	659	40	686	49	734
5	1 223	14	981	23	590	32	691	41	686	50	959
6	1 244	15	968	24	588	33	721	42	680	51	959
7	1 223	16	935	25	697	34	720	43	680	52	959
8	1 171	17	872	26	697	35	718	44	694		
9	1 156	18	830	27	543	36	709	45	694		

Puhtaanapito-osaston käytössä oli v. 1963 (v. 62) kaupungin omistamia mootoriajoneuvoja ja tärkeimpiä työkoneita sauraavat määrät:

kuorma-autoja	104 (101)	tiehöyliä	32 (24)
pakettiautoja	16 (15)	traktoreita, kumipyörin	90 (86)

kasteluautoja	4 (4)	erikoislumenkuormaajia	1 (1)
lakaisukoneita, isoja	6 (4)	kaivontyhjennysautoja	5 (5)
lakaisukoneita, pieniä	2 (—)	hiekanlevittämiä autoihin.....	29 (26)

Katuhiekoituksen työnjohdon helpottamiseksi ja hiekoituksen ohjaamiseksi nopeasti kulloinkin eniten hiekkaa tarvitseville liikenneväylille on osaston hiekoitus-autoihin hankittu yhteensä 17 radiopuhelinta, jotka toimivat liikennelaitoksen ULA-puhelinkeskukseen liittyvinä. Järjestelmän uusimisen merkeissä saatiin kertomusvuonna uusi radiopuhelinkeskus. Se jää edelleen yhteiseksi liikennelaitoksen kanssa.

Puhtaanapito-osaston menot ja tulot olivat v. 1963 aikana seuraavat:

M e n o t :

Vakinaiset viranhaltijat	234 666,—
Tilapäiset viranhaltijat	64 936,59
Viranhalt. muut palkkamenot	3 892,61
Työsop.suht. henk.kunnan palkkamenot	237 000,—
Sosiaaliturvamaksut	29 858,43
Huoneistomenot	271 838,50
Painatus ja sidonta	70,—
Tarverahat	3 768,97
Autokustannukset	31,02
Vuokrat maa-al. ja rakenn.	45 213,56
Katujen ja teiden puht.pito	5 389 266,25
Satama-alueet	682 541,64
Sopim. muk. katupuht.pito	1 172 875,52
Sopim. muk. kiint.puht.pito	3 467 512,03
Yl. mukav.laitosten hoito	270 000,—
Jätteiden käsitt.paikk. hoito	710 000,—
Veden kuljetus yksityisille	87 306,03
	<hr/>
	12 670 777,15

T u l o t :

Muut tulot.....	30 914,92
Satama-al. puhtaanapito ¹⁾	762 704,96
Katupuhtaanapito	1 289 308,67
Kiinteistöpuhtaanapito	3 470 723,06
Yl. mukav.lait. hoito	33 265,40
Lämmön, höyryn ja veden myynti	140 959,—
Veden kuljetus	50 791,06
	<hr/>
	5 778 667,07

¹⁾ Summassa mukana VR:n osuus.

PUISTO-OSASTO

YLEISTÄ

Puisto-osasto huolehtii kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimiston, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Sen toimesta hoidettiin talvella luistinratoja sekä kesällä kahluu- ja koristelammikoita.

Osasto hoiti myös kaupungin eri laitosten ja virastojen hallinnassa olevien tonttien puistot sekä niitä valtion, seurakuntien ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki oli ottanut hoitaakseen.

HENKILÖKUNTA

Viranhaltijat ja toimihenkilöt

Puisto-osaston henkilökunnan muodostivat kaupunginpuutarhuri, apulaiskaupunginpuutarhuri, työnjohtajien esimies, 9 piiripuutarhuria, piirtäjä, toimistoapulainen, tilapäinen toimistoapulainen, talonmies sekä 13 työmäärärahoista palkattua työnjohtajaa ja osapäiväksi palkattu suunnittelija.

Työntekijät

Kirjoissa olevien työntekijöiden lukumäärä vaihtelee töiden kausiluonteisuudesta johtuen huomattavasti vuodenajoin. Vuoden alussa oli 173 työntekijää. Palkka-kausittain oli keskimäärin 381 työntekijää. Heidän lukumääränsä oli suurimmillaan kesäkuun alussa, 621 työntekijää.

TOIMINTA VUODEN AIKANA

Kirjelmät ja laskut

Osastolle saapui kaikkiaan 585 kirjelmää ja se itse lähetti 321 kirjelmää, joista 46 lausuntoa tai esitystä yleisten töiden lautakunnalle.

Saapuneita laskuja oli 1 441 kpl ja lähetettyjä 645 kpl.

Puistosuunnitelmat

Suunnittelutoimistossa laadittiin 26 puutarhasuunnitelmaa ja 13 kpl muita piirustuksia. Ulkopuoliset suunnittelijat ovat tehneet 8 suunnitelmaa. Muiden laitosten ja rakennusviraston eri osastojen tilauksesta laadittiin 8 puistosuunnitelmaa.

Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto

Kasvihuoneissa ja lavoissa kasvatettiin 92 000 kukkaryhmäkasvia. Lämmitykseen käytettiin 28 500 kg koksia ja 168 215 l polttoöljyä n:o 2. Uudet kaksoislavat, joissa on yhteensä 288 ikkunaa eli 345 m², otettiin käyttöön maaliskuussa.

Vuoden aikana laajennettiin taimiston kalustovajaa.

Taulukko 17.

Taimistosta puistoihin siirrettyjen, hävitettyjen ja myytyjen kasvien määrät.
Antalet från plantbeståndet till parkerna flyttade, förstörda och sålda växter.
Number of plants destroyed, sold and removed from nurseries to parks.

Kasvi Växt Plant	Siirretty Flyttad Removed	Myyty Såld Sold	Hävitetty Förstörd Destroyed	Lisätty Ökning Added	Varasto Lager Store
Lehtipuita	541	119	—	—	6 611
Havupuita	1 177	28	—	3 053	3 168
Koristepensaita	7 438	3 041	185	1 532	31 733
Köynnöskasveja	778	39	290	—	4 403
Perennoja	2 437	2 320	800	1 647	36 754
Kukkasiipuleita	15 400	—	—	—	—

Puistojen kunnossapito

Kunnossapitoa varten oli kaupunki jaettu kesäaikana kahteentoista ja talvella kymmeneen kunnossapitopiiriin. Kunnossapitokohteita oli vuoden lopussa seuraavasti:

Yleisiä puistoja 370.

Erinäisiä kaupunginlaitosten puistoja 100.

Sopimuksen perusteella hoidettavia puistoja 22.

Talvella kunnostettiin ja hoidettiin 27 luistinrataa, joiden yhteinen pinta-ala oli 41 250 m².

Istutuksiin kohdistuneista vahingoista perittiin korvausta kaikkiaan 2 246,81 mk.

Leikkikentät

Kertomusvuoden aikana jatkettiin leikkikenttätöitä Pajalahdenpuistossa, Ulvilantien leikkipuistossa, Jollaksessa, Puotilassa, Pajamäessä, Kivitorpan ja Huopalahdentien välisellä alueella, Munkkiniemen puistotien länsipäässä, Sotilaspellon tiellä Konalassa, Kulosaarella ja Vallilan leikkikentällä.

Uudet puistot

Uusien puistojen rakennustöitä jatkettiin Myllykallion puistossa, Merikympylän puistossa ja korttelien välisissä puistoissa Lauttasaarella, Tuomarinkylän kartanon

32. Yleiset työt

puistossa, Kulosaaren puistoissa, Puotilan asutusalueella, Keskuspuistossa, Pajamäessä, Hermannissa, Käpylän urheilupuistossa, Kanneltien ja korttelin 33121 välisellä alueella, Mäenlaskijantien ja Hiihtomäentien välisessä puistossa, Päivähuoltola Vantaalan viereisellä alueella ja Arboretum alueella Meilahdessa.

Rakennustyöt aloitettiin Strömbergintien reuna-alueilla Nordenskiöldinkadun ja Auroran sairaalan välisellä alueella, Savonkadun ja Viipurinkadun kulmassa, Pirjon tien viereisillä alueilla, Etelä-Haagan korttelien 29033 ja 29038 sekä 29033 ja 29037 välisellä alueella, Kauppalantien ja Nurmijärventien välisellä alueella ja Lapinmäentien varrella. Kannelmäen kahluulammikon työt aloitettiin vuoden lopulla.

Työllisyystyöt

Työllisyystöitä suoritettiin kertomusvuonna aikana 3.3.—31.12.1963. Näiden töiden kustannukset olivat yhteensä 125 554,28 mk. Huomattavimpiin työllisyyskohteisiin käytettiin varoja seuraavasti:

Vuorenpelikontien ja Lumikintien välisen alueen kunnostamiseen 54 691,24 mk.

Abraham Wetterintien, Sahaajankadun ja Jättiläistentien välisen alueen pallopelialueiden rakentamiseen 70 863,05 mk.

Tilaukset

Puisto-osasto suoritti myös tilauksesta töitä rakennusviraston eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä jonkin verran yksityisille. Katurakennusosasto tilasi 72 työtä, talorakennusosasto 16, kiinteistöviraston talo-osasto 31, sähkölaitos 10, vesilaitos 7 ja muut kaupungin laitokset ja yksityiset yhteensä 50 työtä. Tilauksista olivat huomattavimmat:

Kunnossapitotyöt

Sairaaloiden, kansakoulujen, palolaitoksen, huoltoviraston, lastensuojeluviraston, työväenopistojen, uimastadionin, katurakennusosaston, kiinteistöviraston, sähkölaitoksen ja Helsingin kaupungin 400-vuotiskotisäätiön hallinnassa olevien istutusten kunnossapito.

Uudistustyöt

Roihuvuoren vanhainkodin, Maunulan vanhusten asuntolan, Kivelän sairaalan alueella olevan klinikan, Roihuvuoren lastentarhan, Koskelan sairaskodin, Haagan kansakoulun, Etelä-Haagan lastentarhan, Siilitien lastentalon ja Kylänevan kansakoulun puistojen rakentaminen. Itäisen Moottoritien, Vihdintien, Nuijamiementien, Huopalahdentien, Ramsaynrannan, Johanneksen urheilukentän, Katajajarjuntien, Roihuvuoren palloilukentän, Hakaniemen liikennejakajan, Helsinginkadun ja Fleminginkadun kulman, Ruoholahden sillan luona olevien ja Kyläsaaren jätteenpolttolaitoksen nurmikoitten kuntoonpano. Edelleen rakennettiin Lauttasaaren ja Rajasaaren puhdistamojen puistot. Näistä töistä laskutettiin 610 622,37 mk.

Taulukko 18.

V. 1963 valmistuneet puistikot, leikkikentät ja rakennukset, niiden pinta-ala, kustannukset (1963) ja kokonaiskustannukset.

År 1963 färdigblivna parker, lekplatser och byggnader, deras areal, kostnader (1963) och totalkostnader. Parks, playing-fields and buildings finished in 1963. Their area, cost in 1963 and total cost.

Kohde	Pinta-ala (m ²)	Kustannukset	Kokonaiskustannukset
Ulvilantien leikkipuustosta osa		1 479,64	29 920,36
Leikkikenttä Oulunkylän Pitkäpelolla	9 750	22 310,65	69 431,51
Artturi Kannistontien puisto, Etelä-Haaga	6 500	6 377,39	26 191,75
Suomenlinnan kansakoulun ja rannan välinen puisto	n. 3 200	2 522,37	33 976,77
Kanneltien ja korttelin 33121 välinen alue	5 320	1 329,69	42 734,34
Henrikin- ja Turuntien välinen alue Konala	8 040	25 382,02	54 497,85
Leikkikenttä Jollaksen rintamamiesasutuksen itäpuolella	6 300	8 422,84	22 345,25
Kulosaarenkartanon ranta-alue	5 000	16 959,68	16 959,68
Tallbergin Puistotien istutuskaistat	10 900	30 862,68	85 853,57
Rusthollarintien viereinen alue	6 040	48 320,—	48 320,—
Kivalterintien viereinen alue	3 000	14 258,31	14 258,31
Presidentti Kyösti Kallion patsaan ympäristö	n. 1 300	44 722,35	66 325,54
Puotilan kappelin viereinen puiston osa	n. 400	16 169,45	16 169,45
Korttelin n:o 30058 itäpuolella oleva palloilualue Munkkiniemi	4 000	33 986,13	33 986,13
Sepänkadun leikkikentän leikinohjaajan rakennus		52 990,35	70 000,—
Heporaudan puiston lämmitettävä suoja		7 997,84	7 997,84

Taulukko 19.

Puistopinta-alojen kasvu ja myönnetty määräraha vuosina 1900—1963 verrattuna v. 1963 hintatasoon. Parkarealernas ökning samt beviljade anslag åren 1900—1963 jämfört med 1963 års prisnivå.

Increase in park areas and the grant made in 1900—1963 according to the price level in 1963.

Vuosi	Pinta-ala ha	Kunnossapitomääräraha talousarviossa	Uudistoiden määräraha talousarviossa	Määrärahat yhteensä
1900	60	127 107,—	90 480,05	217 587,05
1910	72	253 348,91	173 560,03	426 908,94
1920	76	96 698,41	111 992,84	208 691,25
1930	140	882 050,96	728 247,32	1 610 298,28
1940	172	744 371,28	438 252,84	1 182 624,12
1945	179	354 109,93	220 657,—	574 766,93
1950	209	703 696,30	456 677,03	1 160 373,33
1951	220	608 900,87	461 429,10	1 070 329,97
1952	229	984 781,15	375 206,40	1 359 987,55
1953	243	1 036 928,15	702 532,60	1 739 460,75
1954	255	1 062 459,75	524 924,40	1 587 384,15
1955	263	1 139 078,63	548 842,50	1 687 921,13
1956	266	1 130 837,16	995 673,60	2 126 510,76
1957	272	1 120 473,53	989 946,84	2 110 420,37
1958	291	1 298 502,29	985 839,60	2 284 341,89
1959	301	1 520 024,66	799 315,—	2 319 339,66
1960	342	1 495 760,28	572 250,—	2 068 010,28
1961	351	1 610 327,58	840 000,—	2 450 327,58
1962	363	1 933 729,10	1 100 000,—	3 033 729,10
1963	371	2 444 153,—	1 300 000,—	3 744 154,—

Huom. Uusi talousarvioasetelma v. 1962 lähtien.

MÄÄRÄRAHOJEN KÄYTTÖ

Menot ja tulot

Talousarvioon oli kertomusvuonna merkitty yhteensä 3 744 154 mk. Tilien ylittämisoikeutta myönnettiin 372 982,53 mk. Edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja oli 537 060,71 mk. Vuoden kuluessa myönnettiin khn käyttövaroista 108 020,40 mk. Määrärahoja siirtyi vuoteen 1964 773 142,37 mk.

Puisto-osaston tulot olivat kaikkiaan 35 018,19 mk. Ne koostuivat taimistotuotteiden, ruukkukasvien, lannan ja mullan myynnistä sekä kasvien vuokraamisesta.

SAMMANDRAG

Helsingfors stads nämnd för allmänna arbeten har till uppgift att utveckla och övervaka verksamheten vid byggnadskontoret.

Nämnden består av nio av stadsfullmäktige för ett år i sänder valda medlemmar, av vilka fullmäktige utser en till ordförande. Nämnden utser inom sig viceordförande.

Helsingfors stads byggnadskontor, vars ledning under nämndens för allmänna arbeten överinseende handhaves av stadsingenjören, består av följande sex avdelningar: administrativa, allmänna, husbyggnads-, gatubyggnads-, renhållnings- och parkavdelningen.

På administrativa avdelningen, som består av en kanslibyrå och en personalbyrå, ankommer bl.a.: att handha uppgörandet av nämndens och av denna tillsatta delegationers föredragningslistor och protokoll samt deras och byggnadskontorets brevväxling; att uppgöra de avtal om anskaffningar, entreprenader och projekteringsarbeten, som skola ingås av nämnden och stadsingenjören samt biträda byggnadskontorets avdelningar i fråga om avtal, som skola uppgöras av dem.

På allmänna avdelningen, som består av en kassa- och räkenskapsbyrå, en anskaffningsbyrå, en organisationsbyrå och en maskindepå, ankommer bl.a.: att handha byggnadskontorets räkenskaper och kassarörelse, att handha byggnadskontorets anskaffningar och upplagringsverksamhet, att granska och vid behov reparera byggnadskontorets arbetsmaskiner och annan arbetsmateriel samt att för byggnadskontoret och för stadens andra verk och inrättningar utföra även andra arbeten, som höra till verkstadens verksamhetsområde, samt att vid byggnadskontoret utföra rationaliseringsundersökningar.

Gatubyggnadsavdelningen, som består av en arbets- och en projekteringsbyrå, åligger bl.a.: att planlägga och utföra åt byggnadskontoret uppdragna anläggnings-, reparations- och underhållsarbeten på gator, vägar, avloppsledningar, reningsstationer samt idrottsplaner och anläggningar mm., att lämna stadens vederbörande inrättningar erforderliga uppgifter om projekt till gatuplanerings-, gatubeläggnings- och avloppsarbeten samt om upptagandet av anslag för dem i budgetförslaget för det följande året, att för industriverkens räkning utföra nödiga grävnings-, fyllnings- och beläggningsarbeten, vilka påkallats av ledningsnätens utvidgning, komplettering och reparation, att med cheferna för industriverken och övriga inrättningar rådgöra angående utförandet av gemensamma arbeten, att i samarbete med fastighetskonto-

32. Yleiset työt

rets stadsplaneavdelning uppgöra projekt för avvattningen av områden, som skola stadsplaneläggas samt för planeringen av nya gator eller gator, som föreslagits till ombyggnad.

På husbyggnadsavdelningen, som består av en projekterings-, en arbets- och en maskinteknisk byrå, ankommer bl.a.: att följa med utvecklingen av stadens husbyggnadsverksamhet och att bistå vid uppgörandet av allmänna projekt och byggnadsprogram för nybyggnader samt för ändrings- o.a. arbeten, att utföra och övervaka arkitektprojekteringen för åt byggnadskontoret anförtrödda nybyggnader samt grundreparationer o.a. arbeten och att uppgöra eller låta uppgöra till projekteringen hörande byggnadsritningar samt att uppgöra erforderliga konstruktionsprojekt, att utföra de nybyggnader o.a. arbeten, som utföras med avdelningens egen arbetskraft, att övervaka skötseln av kulturhistoriskt betydelsefulla byggnader och lokaler i stadens besittning.

På renhållningsavdelningen ankommer bl.a.: att handha den renhållning, som åligger staden och att draga försorg om anordnandet av avstjälpningsplatser för snö och avfall samt om behandlingen av avfallet.

På parkavdelningen ankommer bl.a.: att projektera och utföra de arbeten för anläggande och förnyande av parker och planteringar, vilka ålagts byggnadskontoret, att sköta stadens allmänna parker, växthus och plantskolor samt lekplaner jämte utrustning, plask- och prydnadsdammar, skulpturer och de staten, församlingarna eller privata fastigheter tillhöriga planteringar, vilkas underhåll staden övertagit.

Stadsingenjören utses av stadsfullmäktige efter det nämnden för allmänna arbeten avgivit yttrande om sökandena. Byggnadskontorets avdelningschefer väljas av stadsstyrelsen likaså efter det nämnden avgivit yttrande om sökandena. Övriga ordinarie tjänsteinnehavare väljas av nämnden med undantag för en del tjänster, som besättas av stadsingenjören. Tillfälliga ingenjör- och arkitekttjänster besättas av nämnden och övriga tillfälliga tjänsteinnehavare anställas av stadsingenjören. Personal i arbetsavtalsförhållande anställas av stadsingenjören eller av honom bestämmd tjänsteinnehavare.

SUMMARY

The duties of the Helsinki Committee of Public Works are to develop and supervise the operations of the Building Office. The Committee consists of nine members elected annually by the City Council. One of the members is appointed chairman by the Council. The Committee itself elects the vice-chairman.

The Building Office of the City of Helsinki is subordinated to the Committee of Public Works, and is headed by the City Engineer. It is divided into six departments, namely Administrative Department, Public Department, Road Construction Department, House Building Department, City Cleaning Department, and Park Department.

The Administrative Department consists of the Secretarial Office and the Personnel Office. The duties of the Administrative Department are to prepare the agendas and write the minutes of the Committee and its divisions. It also takes care of the correspondence of the Building Office and the divisions, and draws up the delivery, working, and planning contracts which are carried out by the Committee and the City Engineer; it also co-operates with the other departments in their contracting.

The Public Department consists of the Cash and Accounting Office, Supply and Arrangement Offices and the Machine Depot. The duties of the department are to take care of the accounts and cash transactions of the Building Office; to take care of delivery and supplies, to examine and, if needed, to repair the machines and other equipment of the Building Office, and also to perform other kinds of repairs for the Building Office and other offices and works of the city. The Public Department also makes rationalizing investigations in the Building Office.

The Road Construction Department consists of the Planning and Work Offices. The duties of the Road Construction Department are to plan and carry out the construction, mending and reconditioning of roads and high-ways, supervise sewerage and cleaning services and look after athletics grounds and equipment for the Building Office; to inform the factories of the road levelling and surfacing and drainage work which is planned, and the sum to be set aside for this work in the budget proposals for the following year; to carry out the excavation, filling and paving work needed in widening, completing or repairing networks of piping laid for factories; to consult the managers of factories and other establishments about the performance of joint

work; and to prepare sewerage projects for newly planned areas and levelling projects for new streets with the Ground Planning Department of the Real Estate Office.

The House Building Department consists of the Planning, Work and Machine Technical Offices. The duties of the Department are to observe the development of building operations and to co-operate in preparing general plans and building programmes for new constructions and alterations, to perform and control the architect planning of reconstructions and new buildings as well as the fundamental repairs to be carried out by the Building Office, and also to prepare or have prepared drawings for the said planning, and further to draw up the necessary construction plans, to carry out those reconstruction works which are carried out by the Department's own labour; and also to supervise the care of the culturally and historically valuable buildings and apartments in the possession of the City.

The duties of the City Cleaning Department are to take care of street-cleaning and the arrangement of dumping-grounds for snow and refuse and also to take care of refuse disposal.

The duties of the Park Department are to plan and carry out the creation and planting of the parks which come under the Office; to take care of the city's public parks, greenhouses and nurseries; to maintain playing-fields and their apparatus, paddling pools, ornamental pools and sculptures, and to plant the State, parish and private estates which have been entrusted to the care of the city.

The City Engineer is elected by the City Council after the Committee of Public Works has given a report about the applicants. The chiefs of the departments of the Building Office are chosen by the City Board after the Committee has given a report about the applicants. The other permanent officials, excluding a few who are appointed by the City Engineer, are elected by the Committee. The temporary engineers and architects are appointed by the Committee, and the other temporary officials are taken on by the City Engineer or his official deputy.

33. Satamahallinto

Satamalautakunta ja sen toiminta

Lautakunnan kokoonpano. Satamalautakuntaan kuuluivat v. 1963 kontra-amiraali Svante Sundman puheenjohtajana, toimist.hoit. Urho Ilmanen varapuheenjohtajana sekä jäsenenä: joht. Rote Hellström, työnjoht. Niilo Haakanen, järjestösiht. Olavi Laine, luottamusmies Unto Laine, dipl.ins. Esko Poltto, varat. Tarmo Sivula ja rak.mest. Jaakko Tiilikainen.

Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli teollisuustoimen joht. Hjalmar Krogius.

Lautakunnan kokoukset. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 24 kertaa. Pöytäkirjain pykäläluku oli 742, kanslian diaariin merkittyjen asiain luku 1 424 ja lähetettyjen kirjeiden luku 650; pöytäkirjanotteita annettiin 1 248. Satamajohtajan päätösluettelon pykäläluku oli 56 ja otteita annettiin 202.

Julkaisutoiminta. Kertomusvuoden aikana julkaistiin englanninkielinen vuosikertomus ja satamakäsikirja.

Vuokra-asioita ym. Savustekalat Oy:n anomus pitempään vuokraoikeuteen oikeuttavasta rakennussuunnitelmasta hyväksyttiin ja yhtiön vuokraoikeutta Verkosaaren varastoalueeseen n:o 14/a pidennettiin 31.12.1979 saakka (16.1. 33 §).

Vaasan Höyrymylly Oy:lle vuokrattiin Munkkisaaren korttelista n:o Tt 177 14 767 m²:n suuruinen alue vuokrakaudeksi 1.10.1963—30.9.1985, vuosivuokra 2.65 mk/m², indeksi lokakuu 1951 = 100 (25.11. 663 §).

Rakennusten ja varastotilojen vuokraukset. Leipurien Tukku Oy:lle Katajanokan vanhasta varastorakennus 3:sta vuokratun 680 m²:n suuruisen varastotilan vuokrasuhde merkittiin päättyneeksi 31.1. Vapautuva tila päätettiin vuokrata 1.2. alkaen Vaasan Höyrymylly Oy:lle, irtisanomisaika 6 kk, kuukausivuokra 1.50 mk/m² (16.1. 36 §).

Kommandiittiyhtiö Letralle Katajanokan vanhasta varastorakennus 2:sta vuokratun 70 m²:n suuruisen varastotilan vuokrasuhde merkittiin päättyneeksi 31.12.1962 ja vapautuva tila vuokrattiin Merikiito Oy:lle 1.1.1963 alkaen, irtisanomisaika 6 kk, kuukausivuokra 1.50 mk/m² (28.1. 61 §).

Telko Oy:lle Länsisataman varastorakennuksesta C vuokrattujen varastotilojen 1—2 vuokrasuhde merkittiin päättyväksi 31.3.1964 (11.11. 631 §).

Laiturihuoltotoiminnasta aiheutuneet korvaukset. Laiturihuollon vastuulla olleista, puuttumaan jääneistä tai vahingoittuneista tavaroista suoritettiin tavaranomistajille korvauksia 42 tapauksessa yhteensä 21 472.10 mk.

Hyväksytyt piirustukset. Lautakunta hyväksyi puolestaan kertomusvuoden aikana seuraavat rakennuspiirustukset: Helsingin Kala Oy:n Verkkoosaaren tontille n:o 11 rakennettavien varastorakennusten (16.1. 32 §); Länsisataman muutamien varastorakennusten pääpiirustukset (28.1. 70 §, 10.6. 364 §); Vaasan Höyrymylly Oy:n Munkkisaaren korttelissa n:o 177 sijaitsevan myllyn lisärakennus- ja muutospiirustukset (25.2. 127 §); Mercantile Oy:n Ruoholahden varastoalueella sijaitsevan varastosuojan muutospiirustukset (18.3. 184 §); John Nurminen Oy:n Munkkisaaren korttelin Tv 242 alueelle rakennettavien varastorakennusten (29.4. 265 §); Rautakonttori Oy:lle vuokratun Katajanokan varastoalueella n:o VI sijaitsevan rakennuksen muutospiirustukset (29.4. 266 §); Helsingin Romuliikkeen konttori-, varasto- ja työntekijäin huoltotilojen (2.9. 495 §); Volvo-Auto Oy:n Munkkisaaren kortteliin n:o 240 suunnitellun varastorakennuksen (2.9. 496 §); Osuustukkukaupan Länsisataman hiilivarastoalueelle n:o 761 rakennettavan puisen konttori- ja miehistöparakin (14.10. 569 §); Wärtsilä-yhtymä Oy:n Hietalahden vuokra-alueelle M suunnitellun lisärakennuksen (25.11. 664 §).

Satamarakennusosaston laatima Sörnäisten sataman yleissuunnitelma päätettiin hyväksyä (11.2. 101 §).

Taksojen ja maksujen muutokset ja korotukset. Alusten köysien laituriin kiinnittämisestä ja irrottamisesta sekä satamaluotsauksesta kannettavat maksut, jotka satamapalveluskuntaan kuuluvilla on oikeus kantaa näistä suorittamistaan sivutehtävistä, päätettiin korottaa 1.4. lukien (18.3. 180 §).

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden käyttötaksa sekä laiturihuoltotaksa korotettiin 16.4. lukien (1.4. 218 §, 17.4. 240 §).

Sisäasiainministeriö vahvisti 18.4. kaupunginvaltuuston 14.11.1962 hyväksymän uuden satamamaksutaksan tulevaksi voimaan 1.5.

Yleisen talletusvaraston työmaksut korotettiin 16.5. lukien (13.5. 320 §).

Varastoimisalueiden paikanvuokrataksan C kohtaa päätettiin muuttaa 7.10. alkaen (2.9. 500 §).

Autovaakojen käytöstä kannettavia punnitusmaksuja korotettiin 1.12. lukien (25.11. 659 §).

Esityksiä tehtiin kaupunginhallitukselle mm. seuraavista asioista, jotka koskivat: tontin vuokraamista Munkkisaaresta John Nurminen Oy:lle (28.1. 63 §); Länsisataman L- ja R- varastorakennuksen pääpiirustuksia (28.1. 70 §, 25.2. 130 §); Sörnäisten sataman yleissuunnitelmaa (11.2. 101 §); ansiomerkkien myöntämistä satamalaitoksen viranhaltijoille (25.2. 124 §); Vaasan Höyrymylly Oy:n alueen laajentamista (10.6. 367 §); Herttoniemen öljysataman pintaveden öljynerotuskaivoa (10.6. 374 §); Katajanokan varastorakennus n:o 3:n rakentamista (25.6. 398 §); vapaavaraston perustamiseen ja pitämiseen tarvittavan oikeuden hakemista (25.6. 399 §); öljynpurkauslaiturin rakentamista Laajasaloon (25.6. 424 §); Katajanokan varastorakennus n:o 3:n rakentamistöiden urakkasopimusten solmimista (5.8. 446 §); Herttoniemen satama-alueen rajoja (2.9. 493 §); eräiden insinöörin virkojen täyttämättä jättämistä

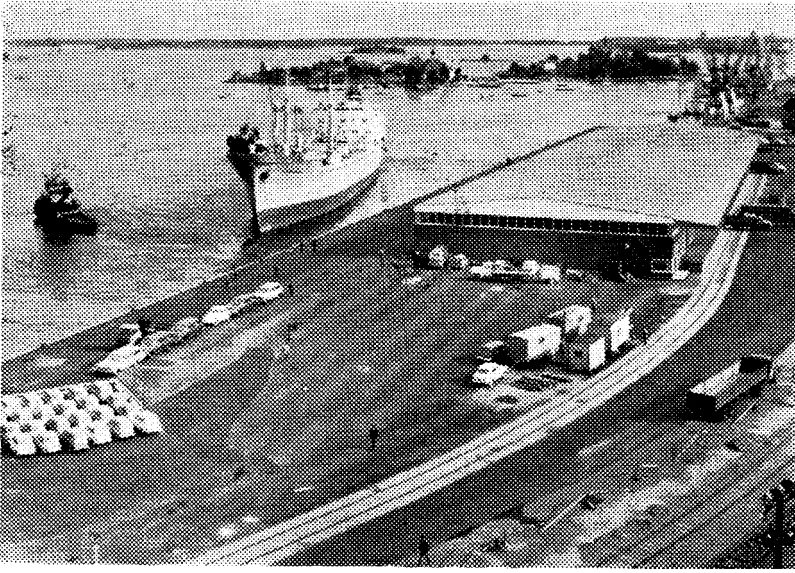
(16.9. 510 §); Länsisataman talletusvaraston luonnospiirustusten hyväksymistä (30.9. 542 §); Suomen Satamaliiton kiertokirjettä eräiden vientimaksujen alentamisesta (30.9. 546 §); Ford Oy:n Munkkisaaren vuokra-alueiden rakentamisvelvollisuutta ja lisäalueiden varaamista (28.10. 599 §); Hakaniemen sillan hoitoa (9.12. 698 §) sekä sataman alueiden erottamista yleisestä tieliikenteestä poikkeavaksi alueeksi (9.12. 703 §).

Lausuntoja. Kaupungin hallitukselle annettiin mm. seuraavat lausunnot asioista, jotka koskivat: Lauttasaaren sillan liikennettä (16.1. 31 §, 17.4. 236 §); Pohjoisrannan ja Korkeasaaren välille asennettavaa väylärailosiltaa (16.1. 39 §, 28.1. 65 §); alueen varaamista vesilaitokselle Pohjois-Herttoniemestä (28.1. 66 §); osallistumista kansainväliseen meren näyttelyyn Navigare 63 (28.1. 69 §); Stevedoring Oy:n valitusta satamalautakunnan vuokrauspäätöksestä (28.1. 79 §); Laajasalon öljyvaraston väestönsuojaa (11.2. 96 §); Lauttasaaren sillan uusimiskomitean mietintöä (11.2. 98 §); Malmin entisen hautausmaaraiteen kunnostamista teollisuusraiteeksi (11.2. 100 §); vapaavarasto komitean mietintöä (18.3. 181 §); maanalaisen öljysäiliön sijoittamista katumaalle (18.3. 183 §); Hämeentien siltaa ja siihen liittyvien teiden järjestelyjä (18.3. 185 §, 17.4. 237 §); Salmisaaren Veneveistämö Oy:n omistamien rakennusten myyntitarjousta (1.4. 208 §); merenkulkumerkin asettamista Harakan eteläpuolelle (17.4. 235 §); Suomen Meripelastusseuran avustusanomusta (17.4. 242 §); troolarisatamatoimikunnan mietintöä (29.4.262 §); satamavalaistuskomitean mietintöä (29.4. 263 §); satamaradan siirtämistä Mannerheimintien ja Marian sairaalan välillä (29.4. 268 §); satamakapteenin ja apulaissatamakapteenin virkapukuja (13.5. 316 §); Lauttasaaren telakkatontilla sijaitsevien rakennusten ostamista (13.5. 324 §); raiteenpitojärjestelmän tarkistuskomitean mietintöä sekä raiteenpitomaksuja (13.5. 325 §); Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen anomusta liikennevenepaikasta (13.5.329 §); Korkeasaaren moottoriveneliikenteen harjoittamista (13.5. 331 §); Helsingin kaupungin ja rautatiehallituksen välillä tehtävää sopimusta satamaradan rakentamisesta (31.5. 343 §); Länsisataman R- varastorakennuksen piirustusten hyväksymistä (31.5. 344 §); satamalautakunnan ja satamalaitoksen johtosääntöjen tarkistamista (25.6. 394 §); tulliselvityksajan lyhentämistä (25.6. 403 §); Insinööriunionin Helsingin kaupungin insinööriapulaa koskevaa kirjettä (5.8. 445 §); Kyläsaaren puhdistamon alueen täyttämistä (5.8. 447 §); hinaaja-alus H 1:n korjausta (5.8. 449 §); vuositilintarkastajien kertomusta v:lta 1962 (5.8. 452 §); Hernesaaren rantaan rakennettavaa vesijohtoa (19.8. 467 §); nosturinhoitajaoppilaille asetettavia vaatimuksia sekä nosturinhoitajien nimittämisjärjestystä (2.9. 487 §); tie- ja vesirakennushallituksen lausuntoa Lauttasaaren sillan uusimiskomitean mietinnöstä (2.9. 490 §); öljyltaan rakentamista Haakoninlahteen Laajasalossa (16.9. 515 §); rahtilinjaliikenteen kiinteitä purkauspaikkoja (16.9. 516 §); Aerosun Oy:n anomusta väliaikaisen laiturin rakentamisesta Laajasaloon (30.9. 541 §); Kruununhaan ja Korkeasaaren välistä talviliikennettä (30.9. 544 §); kaupunginvaltuutettujen Mäkinen-Ollinen ym. aloitetta Merisataman satamaradan järjestelystä (14.10. 560 §); Merisataman tasoylikäytäviä (14.10. 561 §); Kaivopuiston rautatietunnelin aitaamista (14.10. 563 §); vapaavaraston perustamista (14.10. 565 §); Herttoniemen öljylaiturin valaistusta (14.10. 566 §); Rakennusinsinööriurakoitsijat-nimisen yhdistyksen esitystä (28.10. 595 §); liiketalotontin vuokraamista Ruoholahdesta (28.10. 598 §); tuulaakin palauttamista Öljynpuristamo Oy:lle (28.10. 603 §); Luodon saaren

laiturin hallinnon siirtämistä (11.11. 626 §); sataman huoltorakennuksia (25.11. 660 §); pysäköimisen kieltämistä Pihlajasaaren laiturin läheisyydessä Merisatamassa (9.12. 699 §); Kipparivuoren länsipuolelle rakennettavaa venesatamaa koskevaa SPR:n anomusta (9.12. 700 §); palavien nesteiden varastoisäntöä tarkistamaan asetetun komitean mietintöä (20.12. 719 §) sekä Helsinkiin suuntautuvaa autolauttaliikennettä (20.12. 722 §).

Kiinteistölautakunnalle annettiin lausunto, joka koski tukimuurin rakentamista Lastenkodinkadun päähän (11.11. 635 §).

Palkkalautakunnalle annettiin lausunnot, jotka koskivat ylimääräisen leskieläkkeen ja kasvatusavun myöntämistä satamavalvoja Uno Janssonin leskelle (16.1. 23 §) ja vaakamestarien palkkauksen tarkistamista (2.9. 483 §).

Satamalaitos

Satamalaitoksen ja sen osastojen päälliköt. Satamalaitosta johti satamajoht. Kristian Eiro ja osastopäällikköinä toimivat kansliaosastolla siht. Sampsa Järvelä, kassaja tiliosastolla satamakamr. Paavo Jäntti, satamakonttorissa satamakapt. Georg Häggström, varastoimis- ja laiturihuolto-osastolla varastomistoimen joht. Tauno Teräs sekä satamarakennusosastolla satamarak.pääll. Veli Rahikainen.

Henkilökunta

Sairauslomat. Viranhaltijoille ja työsuhteessa oleville virkasäännön mukaisia sairauslomaetuja nauttiville myönnettiin kertomusvuoden kuluessa sairauslomia 387 tapauksessa. Sairauspäivien lukumäärä oli 6 237, joista 5 203 päivää täysin palkkaeduin, 1 001 päivää 2/3 palkkaeduin, 18 päivää 1/2 palkkaeduin sekä 15 päivää palkatta.

Henkilökunnan lukumäärä. Satamalaitoksen palveluksessa oli 31.12. henkilökuntaa seuraavasti: virkasuhteessa olevia 597, työsuhteessa kuukausipalkkaisia 180 ja tuntipalkkaisia 500. Henkilökunta jakaantui satamalaitoksen eri osastoille seuraavasti:

Kevätkiirettä Matkustajalaiturin varastorakennus n:o 4:ssä

	Virka- suhteessa	Työsuhteessa	
		Kuukausi- palkkaisia	Tunti- palkkaisia
Kansliaosasto ¹⁾	8	1	—
Kassa- ja tiliosasto	42	6	—
Satamakonttori	36	18	—
Varastoimis- ja laiturihuolto-osasto	460	90	8
Satamarakennusosasto	51	65	492
Yhteensä	597	180	500

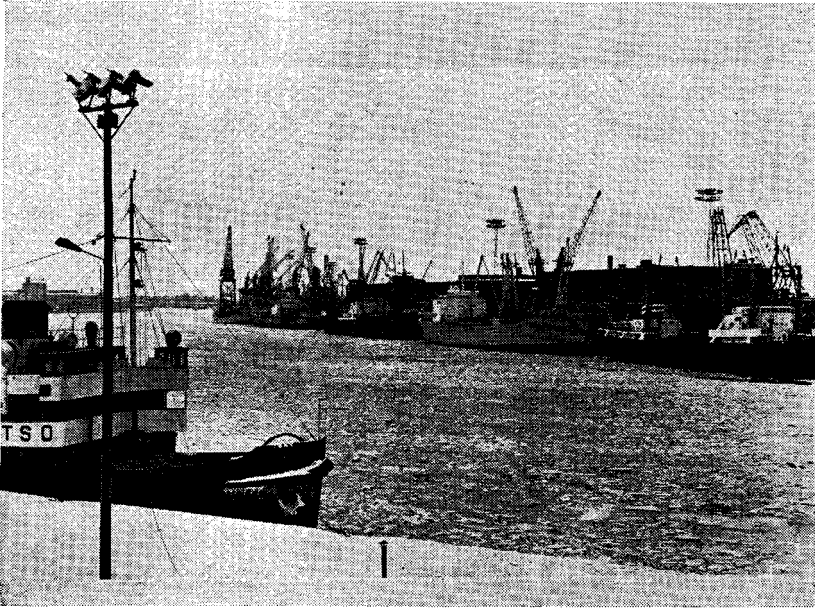
Henkilökunnasta oli miespuolisia 1 154 ja naispuolisia 123.

Varastorakennukset, laituripituus ym.

Eteläsataman varastorakennusten lattia-ala oli kertomusvuoden päättyessä 87 075 m² ja Länsisataman varastorakennusten 41 780 m². Katajanokan varastorakennus K III:n perustustöiden valmistuessa päätettiin (25.6. 398 §) antaa rakennuksen pääurakka Laatubetoni Oy:lle, jonka kanssa tehtiin urakkasopimus 20.8. Länsisataman L-varastosuojan perustustyöt jatkuivat. Länsisatamaan rakennettavaksi suunnitellun kevytrakenteisen varastosuojan piirustukset uusittiin vapaavarastotarkoituksiin soveltuviksi. Vapaavaraston perustamisesta Mittaajankadun varrella sijaitsevalle n. 17 000 m²:n suuruiselle alueelle tehtiin esitys (25.6. 399 §, 14.10. 565 §). Esso Oy:n vuokraoikeuden päätyttyä siirtyivät kaupungin omistukseen yhtiön vuokra-alueella Sörnäisten satamassa sijaitsevat neljä rakennusta, lattia-

¹⁾ Satamajohtaja mukaan luettuna.

Jätkäsaaren laiturii

alaltaan yhteensä 5 220 m². Rakennukset vuokrattiin Osuustukkukaupalle (5.8. 451 §).

Kaupungin omistamien, vähintään 2 m:n syvyisten varsinaisten meriliikennelaiturien pituus oli kertomusvuoden päättyessä 6 563 m, johon ei sisälly saaristoliikennelaitureita eikä rakennustarvikkeiden yms. purkamiseen tarkoitettuja laitureita, vaikka niiden syvyys olisi yli 2 m. Sompasaaren 9.5 m:n syvyinen ja 135 m:n pituinen laiturii valmistui kesäkuussa sikäli, että sitä voitiin käyttää liikenteeseen. Laiturien viimeistelytyöt ovat kuitenkin kesken.

Vesialueita täytettiin satamarakennusosaston valvonnassa yhteensä 77 310 m², josta sataman varsinaisen maa-alueen lisäys oli 43 340 m².

Kertomusvuoden päättyessä oli satamalaitoksella 80 laiturinosturia, 12 autonosturia, 56 haarukkatrukkaa, joista kolme hankittiin kertomusvuonna sekä 4 vaununsiirtotraktoria. Kone Oy toimitti lautakunnan 13.6.1962 tekemän päätöksen mukaisesti tilatut neljä 5 tonnin kappaletavaranoosturia Jätkäsaaren laiturille elo-lokuun aikana. Yksi autonosturi, yksi haarukkatrukkii ja kolme traktoria myytiin.

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana jatkui liikenne läpi talven siitä huolimatta, että talvi oli poikkeuksellisen ankara. Tammikuun 1 p:nä oli jään paksuus satamissa jo 20—23 cm. Jäänmurtaajat olivat lakossa 25.1.—16.2. välisenä aikana, mutta liikenne pystyttiin kuitenkin hoitamaan tyydyttävästi. Vaikeiden jääesteiden takia suljettiin Harmajan väylä 2.2. ja liikenne ohjattiin Porkkalan kautta. Harmajan väylä avattiin liikenteelle vasta 27.4. Tullimiesten ym. valtion viran- ja toimenhaltijain työnsei-

sauksen takia pysähtyivät alusten purkaus- ja lastaustyöt 1.3. Kuitenkin voitiin purkaa hedelmä- ja viljalasteja. Työt aloitettiin miltei täydessä laajuudessa 22.3., työnseisauksen päättyessä 28.3.

Satamaan saapui kertomusvuoden aikana 7 440 (ed. v. 7 729) alusta, joiden nettovetomäärä oli 3 785 574 (3 923 756) rekisteritonnia, ja sieltä lähti 7 422 (7 715) alusta, joiden nettovetomäärä oli 3 764 402 (3 873 227) rekisteritonnia. Kertomusvuoden aikana saapuneiden alusten lukumäärä väheni 289 aluksella ja vetomäärä 138 182 rekisteritonilla eli 3.5 %, lähteneiden alusten lukumäärä väheni 293 aluksella ja vetomäärä 108 825 rekisteritonilla eli 2.8 %.

Helsingin satamassa käyneiden alusten luku- ja vetomäärä eri kuukausina oli seuraava:

Kuukausi	Ulkomainen merenkulku		Rannikkoliikenne		Yhteensä	
	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia
<i>Saapuneet alukset:</i>						
Tammikuu	229	240 668	30	12 119	259	252 787
Helmikuu	104	93 351	15	14 155	119	107 506
Maaliskuu	103	136 458	7	6 594	110	143 052
Huhtikuu	191	229 373	9	7 379	200	236 752
Toukokuu	360	329 420	351	37 654	711	367 074
Kesäkuu	393	368 183	428	42 692	821	410 875
Heinäkuu	411	418 656	546	56 011	957	474 667
Elokuu	406	374 952	630	61 663	1 036	436 615
Syyskuu	362	299 215	528	56 078	890	355 293
Lokakuu	343	297 518	722	60 919	1 065	358 437
Marraskuu	318	281 717	465	49 724	783	331 441
Joulukuu	294	280 918	195	30 157	489	311 075
Koko vuosi	3 514	3 350 429	3 926	435 145	7 440	3 785 574
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	996	1 123 248	188	92 352	1 184	1 215 600
Muualla kotimaassa	682	652 978	3 738	342 793	4 420	995 771
Ulkomailla	1 836	1 574 203	—	—	1 836	1 574 203
<i>Lähteneet alukset:</i>						
Tammikuu	210	217 094	30	12 119	240	229 213
Helmikuu	127	121 715	15	14 155	142	135 870
Maaliskuu	81	113 915	7	6 594	88	120 509
Huhtikuu	150	203 703	9	7 379	159	211 082
Toukokuu	368	350 701	351	37 654	719	388 355
Kesäkuu	394	381 764	428	42 692	822	424 456
Heinäkuu	415	420 348	546	56 011	961	476 359
Elokuu	405	377 952	630	61 663	1 035	439 615
Syyskuu	360	298 839	528	56 078	888	354 917
Lokakuu	372	276 417	722	60 919	1 094	337 336
Marraskuu	327	297 628	465	49 724	792	347 352
Joulukuu	287	269 181	195	30 157	482	299 338
Koko vuosi	3 496	3 329 257	3 926	435 145	7 422	3 764 402
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	997	1 125 588	188	92 352	1 185	1 217 940
Muualla kotimaassa	682	651 297	3 738	342 793	4 420	994 090
Ulkomailla	1 817	1 552 372	—	—	1 817	1 552 372

Ulkomainen merenkulku. Saapuneiden alusten lukumäärä oli 425 eli 10.8 % ja vetomäärä 158 398 nettorekisteritonna eli 4.5 % pienempi kuin edellisenä vuonna sekä lähteneiden alusten lukumäärä 429 eli 10.9 % ja vetomäärä 129 041 rekisteritonna eli 3.7 % pienempi kuin edellisenä vuonna.

Saapuneista aluksista oli suomalaisia 1 678, yhteensä 1 776 226 nettorekisteritonna eli 53.0 % ja ulkomaisia 1 836, yhteensä 1 574 203 rekisteritonna eli 47.0 % ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä. Lähteneistä aluksista oli suomalaisia 1 679, yhteensä 1 776 885 rekisteritonna eli 53.4 % ja ulkomaisia 1 817, yhteensä 1 552 372 nettorekisteritonna eli 46.6 % ulkomaisessa merenkulussa lähteneiden alusten koko vetomäärästä.

Rannikkoliikenne. Sekä saapuneiden että lähteneiden alusten lukumäärä oli kertomusvuonna 136 eli 3.6 % suurempi ja vetomäärä 20 216 nettorekisteritonna eli 4.9 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna meritse 2 618 820 painotonna tavaraa ja lähti ulkomaille 609 274 painotonna. Koko ulkomainen tavaraliikenne oli siis 3 228 094 painotonna (ed. v. 2 910 413, 607 266 ja 3 517 679). Tuonti väheni kertomusvuonna edelliseen vuoteen verraten 291 593 painotonna eli 10 %. Koko ulkomainen tavaraliikenne väheni 289 585 painotonna eli 8.2 % viennin lisääntyessä 2 008 painotonna eli 0.3 %.

Tuonti ja vienti jakaantuivat kertomusvuoden aikana eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tuonti painotonna	Vienti painotonna	Yhteensä painotonna
Tammikuu	225 438	37 076	262 514
Helmikuu	116 945	100 111	217 056
Maaliskuu	164 625	24 949	189 574
Huhtikuu	241 492	56 274	297 766
Toukokuu	282 316	71 737	354 053
Kesäkuu	204 032	51 801	255 833
Heinäkuu	213 253	46 218	259 471
Elokuu.....	209 336	41 469	250 805
Syyskuu	218 114	45 709	263 823
Lokakuu	241 080	48 792	289 872
Marraskuu	263 305	48 948	312 253
Joulukuu	238 884	36 190	275 074
Koko vuosi	2 618 820	609 274	3 228 094

Suomalaiset alukset toivat Helsinkiin ulkomailta tavaraa 1 670 266 painotonna eli 63.7 % Helsingin tuonnista ja ulkomaiset alukset 948 554 painotonna eli 36.3 %. Suomalaiset alukset veivät Helsingistä 263 494 painotonna eli 43.3 % Helsingin viennistä ja ulkomaiset alukset 345 780 painotonna eli 56.7 %. Koko Helsingin sataman tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 1 933 760 painotonna eli 59.9 % ja ulkomaiden alusten osalle 1 294 334 painotonna eli 40.1 %. Edellisenä vuonna tuotiin suomalaisilla aluksilla tavaraa 65.4 % ja ulkomaisilla aluksilla 34.6 % ja vietiin suomalaisilla aluksilla 36.3 % ja ulkomaisilla aluksilla 63.7 %, koko tavara-

Katajanokan laituri

liikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 60.4 % ja ulkomaisten alusten osalle 39.6 %.

Tuontitavarat jakaantuivat v. 1963 ja 1962 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1963 Painotonna	1962 Painotonna
Kappaletavara	338 096	375 326
Metallit ja metallitavara	273 470	327 328
Vilja ja viljatuotteet	113 046	33 229
Kivihiili ja kooksi	656 529	958 037
Öljyt	780 777	826 571
Lannoitusaineet	42 751	3 660
Muu tavara	414 151	385 962
	Yhteensä 2 618 820	2 910 413

Vientitavarat jakaantuivat v. 1963 ja 1962 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1963 Painotonna	1962 Painotonna
Kappaletavara	43 846	42 356
Paperi	102 520	91 084
Pahvi ja kartonki	45 750	36 640
Puuhioke ja selluloosa	61 907	27 464
Vaneri	30 000	22 781
Sahattu puutavara	147 375	172 702
Sahaamaton puutavara	57 799	103 851
Muu tavara	120 077	110 404
	Yhteensä 609 274	607 282

Sahattua puutavaraa vietiin kertomusvuonna 52374 std, edellisenä vuonna 61 679 std. Sahaamatonta puutavaraa vietiin kertomusvuonna 111 604 m³, edellisenä vuonna 206 921 m³. Nämä määrät sisältyvät painotonneina ilmaistuina edellä olevaan tilastoon.

Kotimainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kotimaasta tavaraa 1 251 475 painotonna ja lähti 26 382 painotonna. Koko kotimainen tavaraliikenne oli siis 1 277 857 painotonna (ed. v. 1 193 641, 18 262 ja 1 211 903 painotonna). Tavaraliikenne lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 65 954 painotonna eli 5.4 %.

Tavaraa saapui seuraavasti:

Tavararyhmä	1963 Painotonna	1962 Painotonna
Sahattu puutavara	204	—
Halot	5 507	5 925
Hiekka	838 773	817 781
Kalkki ja sementti	167 879	155 747
Öljyt	236 188	213 916
Kasvikset	2 047	3
Kalat	100	110
Muu tavara	777	159
Yhteensä	1 251 475	1 193 641

Tavaraa lähetettiin seuraavasti:

Tavararyhmä	1963 Painotonna	1962 Painotonna
Kappaletavara	—	120
Öljyt	21 609	16 004
Sahattu puutavara	—	196
Hiekka	50	835
Sementti	170	—
Koksi	3 702	—
Muu tavara	851	1 107
Yhteensä	26 382	18 262

Ulkomainen matkustajaliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna 75 470 matkustajaa ja lähti 77 002 (ed. v. 70 944 ja 71 103).

Jäänmurtaja Otso oli kulussa kaikkiaan 139 t kulkien tänä aikana 608 meripeninkulmaa. Polttoöljyä kului 201 tn, koneöljyä 294 kg ja hiiliä 3 910 kg. Alus toimitti 32 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 9 370 mk. Alus oli telakalla vuosikorjausta varten 16.5.—20.5. välisenä aikana.

Satamajäänmurtaja Turso oli kulussa 740 t kulkien tänä aikana 3 311 meripeninkulmaa. Se kulutti polttoöljyä 146 tn ja koneöljyä 977 kg. Turso toimitti 850 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 99 981 mk. Turso antoi aluksille 611 m³ vettä, jonka kuljetuksesta veloitettiin 8 060 mk. Alus oli telakalla 24.4.—29.5. välisenä aikana vuosikorjausta varten.

Satamavesipostit. Vesimittareiden mukaan otettiin satamavesiposteista vettä 127 466 m³, josta 86 377 m³ myytiin aluksille, 3 330 m³ annettiin maksutta valtion jäänmurtajille, jäänmurtaja Otso käytti 425 m³ ja Turso 394 m³. Loppuosa oli hukavettä.

Kompassien tarkistus. Kompassijaan tarkistuttamassa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 59 alusta, joista 28 oli kiinnitettynä tarkistuspoijuun ja 31 tarkistuspaalustoon. Alukset maksoivat poijun tai paalun käytöstä yhteensä 600 mk.

Vuokraveneet. Purjehduskautena hyväksyttiin satama-alueella liikennöimään 27 vuokramoottorivenettä.

Nosturit. Nosturien käyttötunteja oli kaikkiaan 100 514 (ed. v. 97 206) ja tuntimäärä oli 3 308 t eli 3.4 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Lisäystä käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Matkustajalaituri 509 t eli 5.0 %, Katajanokka 1 359 t eli 3.7 %, Jätkäsaaren laiturin kappaletavaranosturit 1 877 t eli 5.1 % sekä Hanasaaren nosturit 301 t eli 10.9 %. Saukon hiilisataman nosturien käyttötuntimäärä väheni 734 t eli 8.3 %, Jätkäsaaren laiturin 25 tonnin nosturin 116 t eli 7.8 % ja Hanasaaren 150 tonnin nosturi 20 t eli 26.6 %. Eri kuukausien käyttötuntimäärät jakaantuivat seuraavasti:

Vuosi ja kuukausi	Eteläsatama		Länsisatama			Sörnäisten satama		Käyttötunteja yhteensä
	Matkustajalaituri	Katajanokka	Jätkäsaari		Saukko	Hanasaari		
	kappale-tavara-nosturit 6 kpl	kappale-tavara-nosturit 26 kpl	25 tn nosturi 1 kpl	Kappale-tavara-nosturit 30 kpl	Hiilinos-turit 11 kpl + 3 takav.	Kappale-tavara + hiili nosturi 2 kpl	150 tn. nosturi 1 kpl	
1963								
Tammikuu ...	769	2 938	57	2 451	752	299	9	7 275
Helmikuu ...	1 106	4 136	109	4 183	646	90	—	10 270
Maaliskuu 1)	784	2 063	44	1 362	261	103	2	4 619
Huhtikuu ...	1 122	4 396	236	4 537	814	247	4	11 356
Toukokuu ...	1 020	4 645	172	4 405	989	339	2	11 572
Kesäkuu	947	3 315	136	3 213	667	272	2	8 552
Heinäkuu ...	750	2 312	115	2 931	470	295	6	6 879
Elokuu	879	2 587	78	2 621	641	296	3	7 105
Syyskuu	663	2 367	124	2 663	822	296	1	6 936
Lokakuu	897	2 721	122	3 851	831	324	4	8 750
Marraskuu ...	943	3 455	79	3 417	628	302	17	8 841
Joulukuu	747	3 189	102	3 346	770	200	5	8 359
Koko vuosi ...	10 627	38 124	1 374	38 980	8 291	3 063	55	100 514
Näistä ylityötunteja	1 455	4 868	387	5 126	902	162	13	12 913
1962	10 118	36 765	1 358	37 103	9 025	2 762	75	97 206
Näistä ylityötunteja	1 418	5 169	393	5 393	1 156	136	38	13 703

Hiilinnostureilla purettujen alusten lukumäärä oli kertomusvuoden aikana 441 Aluksista purettiin 319 770 tn hiiltä ja koksia. Hiilitarhoista kuormattiin hiiltä j koksia 16 321 tn.

1) Valtion viranhaltijain lakko 1.3.—28.3.

Kappaletavaranoistureilla purettiin tai lastattiin yhteensä 2 175 alusta, joista 867 Katajanokalla, 957 Länsisatamassa ja 351 Matkustajalaiturilla.

Autonostureiden (12 kpl) työtuntien lukumäärä oli 9 988.

Haarukkatrukkien (56 kpl) työtuntien lukumäärä oli 86 179 ja *vaunnsiirtotrakto-*
reiden (4 kpl) 2 240.

Varastois- ja laiturihuoltotoiminta

Yleiseen varastoon otettujen ja siitä annettujen tavarain määrä tonneina v. 1961—1963 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1963		1962		1961	
	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu
Tammi-maaliskuu.....	5 253	9 080	9 590	7 630	8 140	8 196
Huhti-kesäkuu	11 797	9 856	7 618	9 632	10 197	9 466
Heinä-syyskuu	9 953	9 905	10 277	10 010	10 454	10 839
Loka-joulukuu	12 655	8 558	11 648	9 527	10 215	9 947
Koko vuosi	39 658	37 399	39 133	36 799	39 006	38 448

Kertomusvuoden alkaessa oli yleisessä varastossa tavaraa 16 163 tn, joten varastoituna oli yhteensä 55 821 tn. Varastosta annettiin 37 399 tn ja v:een 1964 jäi varastoon 18 422 tn. Tavaravaihto nousi kertomusvuonna 77 057 tonniin, vastaten 75 932 tn v. 1962 ja 77 454 tn v. 1961.

Yleiseen varastoon otettujen tavaraerien lukumäärä oli kertomusvuonna 7 566, edellisenä vuonna 8 049 ja 8 394 v. 1961. Yleisestä varastosta annettujen tavaraerien lukumäärä oli vastaavasti 28 181, 33 744 ja 38 239.

Yleisen varaston tallettajille annettiin vastaanottokuitteja 7 566, edellisenä vuonna 8 049 ja 8 394 v. 1961. Talletustodistuksia warranteineen annettiin vastaavasti 85, 25 ja 18.

Kertomusvuonna oli käytössä 5 autovaakaa. Punnitustodistuksia annettiin 66 441, edellisenä vuonna 72 741 ja 80 245 v. 1961.

Maan muista satamista saapui tullaamatonta tuontitavaraa, joka laiturihuollon toimesta purettiin satamalaitoksen makasiineihin seuraavasti:

Vuosineljännes	1963 tn	1962 tn	1961 tn
Tammi-maaliskuu	2 717	2 450	1 180
Huhti-kesäkuu	4 148	2 587	1 287
Heinä-syyskuu	2 817	3 853	1 349
Loka-joulukuu	3 480	2 577	1 878
Koko vuosi	13 162	11 467	5 694

Laiturihuoltotoimintaa v. 1963—1961 valaisee seuraava taulukko:

Vuosi ja vuosineljännes	Alusten lukumäärä	Tavaralähetysten lukumäärä		Kokonaislasti tonnia	
		Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta	Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta
1963					
Tammi-maaliskuu	320	44 459	43 035	214 454	147 180
Huhti-kesäkuu	558	58 511	56 372	312 343	196 800
Heinä-syyskuu	590	51 808	50 045	200 858	137 520
Loka-joulukuu	558	57 069	55 073	240 385	170 829
Koko vuosi	2 026	211 847	204 525	968 040	652 329
1962	2 220	235 045	226 344	978 225	671 028
1961	2 201	240 631	233 026	981 721	675 856

Tullipakkahuoneen ulkopuolella toimiva vaakamestari. Tullipakkahuoneen ulkopuolella suoritettuihin tavaraan punnituksiin käytettiin yhteensä 7 072 t ja tavaraa punnittiin 39 816 tn. Toimituksista vaakamestari kantoi korvauksia kaikkiaan 29 250.35 mk, mistä määrästä tuli hänen omaksi palkakseen 10 000 mk, hänen apulaistensa palkkioihin 15 201.98 mk ja muihin kustannuksiin 4 048.37 mk.

Satamarakennustoiminta

Toimintapiiri ja työvoima. Satamarakennusosaston varsinaisiin tehtäviin kuuluu, satama-alueiden, laituri- ja väylien suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito satamien rakennusten kunnossapito, satamiin kuuluvien kaupungin huolehdittavien rautateiden kunnossapito, suunnittelu ja rakentaminen, satama-alueilla olevien katujen ja liikenneväylien rakentaminen ja kunnossapito ja näiltä alueilta vuokrattavien tonttien merkitseminen. Satamarakennusosasto suorittaa vastaavanlaisia tehtäviä myös satamaliikenteelle osittain luovutetuilla alueilla sekä muuallakin kuin satama-alueilla niiden rautatieraitteiden kunnossapidon ja rakentamisen, joista huolehtiminen kuuluu kaupungille. Niinikään satamarakennusosasto suunnittelee ja rakentaa sille kuuluvat sillat sekä suorittaa toimintapiiriinsä liittyviä töitä kaupungin muiden viranomaisten ja yksityisten laskuun.

Satamarakennusosasto teki esityksen tai antoi lausunnon satamalautakunnalle 122 asiasta, joista 54 koski rakentamista tai suunnittelua, 24 vuokrausasioita tai rakennusten piirustuksia ja 44 hallinto-, henkilö- tai palkka-asioita. Satamarakennusosasto antoi lausuntoja myös muille kaupungin viranomaisille.

Henkilökunta. Teknilliseen henkilökuntaan kuului satamarakennuspäällikkö, yli-insinööri, 15 insinööriä, 2 arkkitehtia, 3 mittausmekkiko ja 7 piirtäjää ynnä 1 piirtäjäapulainen. Vuoden lopussa oli apulaissatamarakennuspäällikön virka avoinna. Kirjanpidosta, työntekijöiden kortistosta ja muista toimistotehtävistä huolehti osaston kamreeri, kirjanpitäjä ja 4 toimistoapulaista. Tilapäisiä viranhaltijoita oli kaksi toimistoapulaista. Suoranaista työnjohtoa hoiti 27 vakinaista rakennusmestaria (5 vakinaisen rakennusmestarin virkaa oli avoinna), ylikonemestari ja keskimäärin 17 ylimääräistä rakennusmestaria. Työntekijäin määrä oli vuoden lopussa

492. Työntekijöistä 3 kuoli ja 20 siirtyi eläkkeelle. Vuosilomaa sai 461 työntekijää yhteensä 15 465 työpäivää. Työntekijäin sairaustapauksia oli 592 ja sairauslomapäiviä 12 295, joista 7 197 täysin, 5044 kahden kolmanneksen ja 54 puolin palkkaeduin.

Satamien korjaus ja kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 1 073 000 mk, ylitysoikeus 6 500 mk, kustannukset olivat 1 027 744.57 mk, joten säästöä jäi 51 755.43 mk.

Määrärahat ja niiden käyttö jakautuivat seuraavasti:

	Talousarvio mk	Ylitysoikeus mk	Menot mk	Säästö mk
Rakennukset	220 000	—	220 000.00	
Kiinteät laitteet	710 000	—	690 962.50	19 037.50
Irtonaiset laitteet	100 000	—	67 462.31	32 537.69
Yleiset laitteet	40 000	6 500	46 406.02	93.98
Tavarain ja uponneiden veneiden pois- taminen satama-alueelta	3 000	—	2 913.74	86.26
Yhteensä	1 073 000	6 500	1 027 744.57	51 755.43

Rakennusten korjaus ja kunnossapito kohdistui edelleenkin rakennusten kunnan säilyttämiseksi välttämättömiin toimenpiteisiin sekä muutoksiin.

Halkolaiturin eteläpuolinen kaulaosa uusittiin, samoin Ruoholahden purkauslaituri n:o 3:n ja entisen Pihlajasaaren liikennelaiturin kansirakenteet. Hietalahden sisäsataman arkkulaiturista uusittiin 50 m. Suomenlinnan liikennelaiturin ja Korkeasaaren liikennelaiturin kansisuojaraparrusto rakennettiin uudelleen.

Pelastusvälineiden kunnossapito ja raijien viereisten aitojen asettaminen suoritettiin tavanomaisesti. Satamalaitoksen veneet, väyläviitat, valopojjut ja loistot huollettiin.

Uudisrakennukset. Määrärahaa oli talousarviossa koneellisten laitteiden 925 000 mk:n hankintamäärärahaa lukuun ottamatta 11 873 000 mk, v:lta 1961 siirtyi 2 957 632.91 mk, ylitysoikeus 473 500 mk. Käytettävissä olleista varoista, jotka olivat 15 304 132.91 mk, käytettiin 12 247 250.91 mk, v:een 1964 siirtyi 3 056 882 mk.

Määrärahat ja niiden käyttö jakautuivat seuraavasti: laiturit, väylät, rautatiet ja kadut: määrärahat 8 642 500 mk, v:lta 1961 siirtyi 109 707.04 mk, menot olivat 7 555 313.12 mk, v:een 1964 siirtyi 1 196 839.92 mk; Rakennukset: määrärahat 1 854 000 mk, v:lta 1961 siirtyi 2 843 471.81 mk, menot 3 739 220.26 mk, siirto v:een 1964 958 251.44 mk; Työlaivasto: määräraha 1 850 000 mk, v:lta 1961 siirtyi 4 454.06 mk, menot 952 717.53 mk, v:een 1964 siirtyi 901 736.53 mk. Määrärahoja oli yhteensä 12 346 500 mk, siirtyi v:lta 1961 2 957 632.91 mk, menoja 12 247 250.91 mk, v:een 1964 siirtyi 3 056 882 mk.

Laiturit. Rakennusten kustannukset jakautuivat seuraavasti: Sörnäisten satamat 2 065 795.11 mk, Länsisatama 3 337 699.65 mk, Eteläsatama 253 598.74 mk ja eri satamissa suoritettujen töiden kustannukset 1 898 219.62 mk. Kustannukset yhteensä 7 555 313.12 mk. Hankkijain tililtä siirtyi v:een 1964 298 879.28 mk.

Jätkäsaaren laiturin v. 1959 aloitettu 200 m:n pituinen jatko varustettiin nosturikiskoilla ja asfaltoitiin. Seuraavaa pidennysvaihetta varten ruoppasi Philipp Holz-

Sompasaaren työmaata

mann AG 220 000 m³ savea pois laiturialueelta ja Mouritzen & Co toi tilalle 126 000 m³ hiekkaa.

Sompasaaren laiturilla valmistui arkkulaituria 90 m, jolloin valmista laituria oli 200 m. Osa laiturista ja väliaikainen tie laiturille päällystettiin öljysoralla. Paalulaituriosalla (130 m) tehtiin hiekkatäytöt ja laiturirakenteet kannen takaosaan saakka. Kalliota louhittiin 54 000 m³ ja maata poistettiin 18 000 m³.

Sompasaaren hiekkalaiturin jatketta varten ruopattiin pohja, lyötiin tiivistyspaalutus ja aloitettiin arkkujen hakkaus.

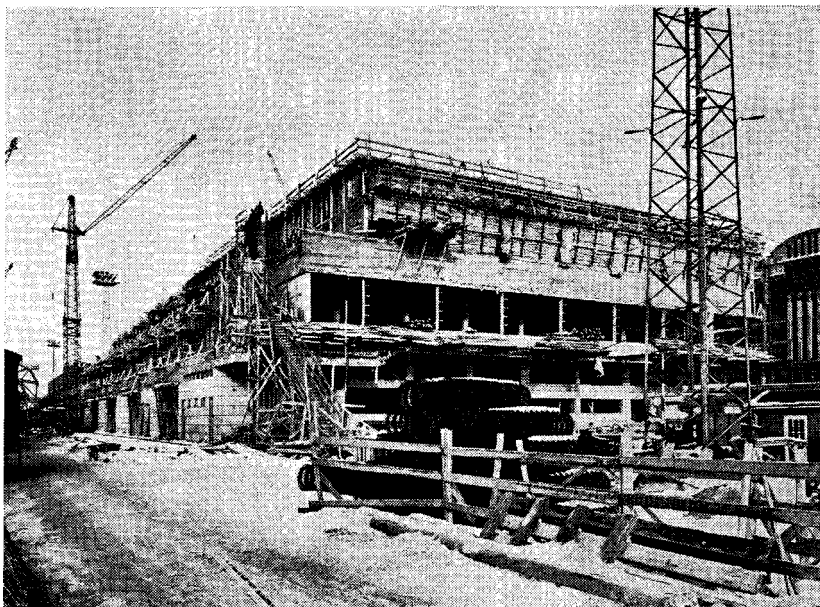
Sörnäisten niemen Uusi pistolaituri rakennettiin uudelleen.

Lauttasaaren rakennusainesataman laiturin perustus ruopattiin Pellonraivaus Oy:n pistokauharuoppurilla »Pera I».

Saukon hiililaiturin laiturialueen peruskorjaus aloitettiin. Uutta raidetta ehditettiin naulata n. 900 m, kun talvi keskeytti työt.

V ä y l ä t. Ketjukauharuoppurilla perattiin sekä Sompasaaren laiturin että Matkustajalaiturin edustat, ruopattiin väylät Lauttasaaren uudelle telakalle ja jatkettiin Hanasaaren väylän syventämistä—9.6 metriin. Pihlajasaaren liikennettä varten louhittiin Sirpalesaaren väylältä n. 350 m³ kalliota, saavutettu syvyys — 2.40 m.

R a u t a t i e t. Pasilan-Kumpulan-Sörnäisten radalla jatkettiin urakoitsijan Ins. toimisto Oy Veston toimesta 1.11.1962 aloitettuja louhintatöitä. Vuoden loppuun mennessä oli tehty tunnelia 271 m, katettua leikkausta 167 m, avoleikkausta 119 m ja Mäkelänkadun siltaa 42 m. Katajanokan laiturin koillisestä järjestettiin suora raideyhteys Katajanokan kärkeen, jolloin jouduttiin naulaamaan uutta rataa 1200 jm ja siirtämään tai tekemään uusia nosturikiskoja n. 500 jm. Marian sairaalan luona olevan ratapihan laajennustyön kalliolouhinnan teki urakalla Maa ja Kallio Oy. Työ

Katajanokanlaiturin varastorakennus n:o K III harjakorkeudessa

alkoi 23.9. Entinen Malmin hautausmaan rautatieraide 800 m:n matkalla uusittiin perusteellisesti, kiskot ja pölkyt vaihdettiin ja ojat avattiin.

K a d u t, k e n t ä t j a v i e m ä r i t. Asfaltilla päällystettiin katuja ja kenttiä Katajanokalla n. 7 000 m², Länsisatamassa 27 000 m² ja Lyypekin laiturin edessä 3700 m². Sörnäisten kiertotien n. 2000 m²n suuruinen osa asfaltoitiin. Jätkäsaassa Majakkakadun viemäri valmistui. Lapinlahdenkadun silta-aukon levennyistyön aloitti Sillanrakennus Oy. Työ alkoi 9.9. ja jatkui v:n 1964 puolelle. Kulosaaren kartanon laituriKenttä, n. 1 200 m², päällystettiin öljysoralla. Merisatamassa urakoitsija Elovuori & Kumpp. Oy louhi kalliota n. 5 000 m³. Kallionalainen viemäri uusittiin Maa ja Kallio Oy:n toimesta.

R a k e n n u k s e t. Rakennusten kustannukset jakautuivat seuraavasti: Katajanokan varastorakennus III 2 476 042.83 mk, Varastorakennusten tavarahissien uusiminen 121 344.76 mk, Matkustajalaiturin kellarivaraston seinäeristykset 65 764.66 mk, Matkustajalaiturin varastorakennus 4 551.84, Jätkäsaarenlaiturin varasto 866 812.84 mk, Länsisataman I varastorakennuksen hissit 22 671.74 mk, Länsisataman kevytrakenteinen talletusvarasto 91 724.73 mk, Lauttasaaren telakka 90 306.86 mk, yhteensä 3 739 220.26 mk.

Hankkijain tililtä siirtyi v:lle 1964 1 066 537.07 mk.

Länsisatamassa jatkettiin varastorakennus L:n peruspaalutusta. Vuoden aikana juntattiin 2 947 kpl puupaaluja ja varustettiin 2 751 paalua betonijatkeella. Työ jatkui v:n 1964 puolelle. Varaston pohjaan toi Mouritzen & Co hiekkaa 27 500 m³. Osaston uuden telakan rakennustyöt Lauttasaassa aloitettiin. Matkustajalaiturin kellarivaraston seinäeristykset uusittiin. Jätkäsaaren I-varaston tavarahissin uusintatyö saatettiin loppuun. Katajanokan varastorakennuksen, Kanavakatu 8—22, kahden tavarahissin uusiminen aloitettiin. Hissikuilun rakentamisesta tehtiin sopimus A. W.

Liljeberg Oy:n ja koneiston hankkimisesta Kone Oy:n kanssa. Länsisataman kevyt-rakenteisen talletusvaraston kattokaaret varastoitiin rakennuspaikalle. Katajanokan varastorakennus 3:n peruskatselmus pidettiin 19.9. Kreuto Oy:n v. 1962 suorittaman työn osalta. Laatubetoni Oy urakoitsijana aloitettiin 26.8. varsinaisen rakennuksen työt. Vuoden loppuun mennessä oli I kerroksen seinät, pilarit ja katto valetut. Työ jatkui v:een 1964.

Työlaivasto ja -kalusto. F. W. Hollming Oy rakensi osastolle 200-hevosvoimaisen hinaajan Raumalla ja Valmet Oy Helsingin Telakka 400 m³:n pohjaluukkuproomuun. Rolac Oy:ltä ostettiin Åkerman-kaivukonejunta.

Määrärahoja käytettiin seuraavasti: hinaaja H 8 89 000 mk, pohjaluukkuproomu P 41 348 000 mk, Åkerman-junta 175 000 mk, erilaisia työkoneita 80 543.20 mk, tutkimusvälineitä 2 451.68 mk, yhteensä 649 994.88 mk. Hankkijain tililtä siirtyi v:lle 1964 157 500 mk.

Yleiset työt. Korjaus ja kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 676 000 mk, ylitys 25 000 mk, kustannukset 683 580 mk ja säästö 17 420 mk.

Määrärahat ja niiden käyttö jakautuivat seuraavasti: Lauttasaaren sillan käyttö ja korjaukset 86 000 mk, Muut sillat 102 000 mk, Varasto- ja teollisuusalueiden kadut ja rautatiet sekä rantaverhoukset 235 440 mk, säästö 14 560 mk, Veneiden kiinnityspaikat 144 000 mk, Viemärien suistojen ruoppaaminen 33 140 mk, säästö 2 860 mk, Varasto- ja teollisuusalueiden viemärit 12 000 mk, Lumenkaatopaikkojen ruoppaaminen 18 000 mk, Pesulauttojen korjaus ja kunnossapito 29 000 mk, Rai-teenpitojärjestelmästä vapautettujen yksityisraiteiden kunnossapito 24 000 mk. Määrärahoja oli yhteensä 676 000 mk, ylitystä oli 25 000 mk, säästöä jäi 17 420 mk.

Lauttasaaren sillan loppuunkulunut kansi oli jatkuvan huolenpidon kohteena. Läppäsillan Tenaxon päällyste korjattiin urakoitsijan, Vire-Yhtymän tekuutyönä. Lönnrotinkadun sillan kulmaosan kansirakenne uusittiin ja päällystettiin Vire-Yhtymän toimesta Wervitux SP44 -päällystemassalla. Merivartiolaitoksen laiturin ja Jokiniementien sillan kansirakenteet uusittiin.

Varasto- ja teollisuusalueen katujen ja rautateiden kunnossapito suoritettiin tavanomaisesti. Vantaan rautatiesillan pilarit saumattiin ja maatuen kiviverhoukset korjattiin. Herttoniemen rautatiellä vaihdettiin pölkkyjä 593 kpl sekä nostettiin ja oikaistiin raidetta 1 250 m:n matkalla.

Viemärien suistoista ja lumenkaatopaikoilta ruopattiin ketjuruoppurilla 7 200 m³ liejua. Hietalahteen laskevaa pääviemäriä jatkettiin 6 m.

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 4 408 500 mk. Vuodelta 1961 siirtyi 399 293.46 mk, ylitysoikeus 280 000 mk. Käytettävissä olleista varoista, jotka olivat 5 087 793.46 mk, käytettiin 3 915 172.12 mk. Rahoja siirtyi 1 172 621.34 mk v:lle 1964. Hankkijain tililtä siirtyi kertomusvuodelta 202 726.24 mk.

Määrärahat ja niiden käyttö jakautuivat seuraavasti: Katuja ja rautateitä teollisuus- ja varastoalueille sekä rantojen järjestelyt: talousarvion määräraha lisineen 2 518 500 mk, siirtomääräraha 285 574.77, menot 2 425 536.54 mk, v:een 1964 siirtyi 378 538.23 mk; Sillat: talousarvion määräraha lisineen 1 150 000 mk, siirtomääräraha 113 718.69 mk, menot 1 024 576.38 mk, v:een 1964 siirtyi 239 142.31 mk; Kalatukku-keskuksen satamarakennustyöt: talousarvion määräraha lisineen 580 000 mk, menot

30 591 mk, v:een 1964 siirtyi 549 409 mk; Viemäreitä teollisuus- ja varastoalueille: talousarvion määräraha lisineen 440 000 mk, menot 434 468.20 mk, v:een 1964 siirtyi 5 531.80 mk; yhteensä talousarvion määrärahat lisineen 4 688 500 mk, siirtomäärärahat 399 293.46 mk, menot 3 915 172.12 mk, v:een 1964 siirtyi 1 172 621.34 mk.

Kyläsaaren ja Herttoniemen teollisuus- ja varastoalueilla jatkettiin pengerrystöitä käyttäen kaupungilta tulevaa jätettä täytteenä. Kyläsaaren alueella päällystettiin asfaltilla katuja n. 12 000 m² ja Herttoniemessä n. 14 000 m². Herttoniemen aseman kuormauslaituria jatkettiin 50 m. Pohjoisrannan venelaituria varten teetettiin Silta ja Satama Oy:llä 12 kpl betonisia kellukkeita, Sirpalesaareen yksi, Liuskasaa-reen kaksi ja Särkkään yksi. Eläintarhanlahti ruopattiin Philipp Holzmännin toimesta -3.0 m syvyiseksi. Ruoppausmassat olivat 69 000 m³. Laajasalon kanavan yli johtava vanha silta purettiin ja tilalle rakennettiin uusi. Sirpalesaaren aallonmurtajan täyttötöy aloitettiin toukokuussa. Vuoden lopussa oli kiviä tuotu paikalle n. 8 000 m³, työ jatkui. Eläintarhan rantamuurin jatke, yhteensä 170 m, valmistui. Otto Brandtintien alikulkusillan rakensi Vesto Oy. Silta valmistui vuoden lopussa. Mustikkamaan sillan rakennustyö, jossa urakoitsijana oli Yleinen Insinööritoimisto Oy, alkoi 19.4. Silta valmistuu keväällä 1964.

Hernesaaren rannan viemäri, 722 jm, valmistui. Kalamatalankadulle tehtiin viemäriä 115 jm ja Hernematalankadulle 50 m.

Työllisyystyöt. Kertomusvuonna suoritettut työllisyystyöt ja niiden kustannukset olivat:

	Määräraha mk	Kustannukset mk	Siirto mk
Merisataman kenttien tasoitusta	300 000	300 000.00	—
Nihtisaaren louhintatyöt	200 000	200 000.00	—
Suolakivenkadun jatkaminen	100 000	100 000.00	—
Lauttasaaren telakkatontin n:o 4 raivaustyöt	50 000	50 000.00	—
Lauttasaaren rakennusainesatama	400 000	34 695.00	365 305.00
Lauttasaaren telakka	600 000	50 653.37	549 346.63
Länsisataman kenttien viimeistelytyöt	300 000	52 997.55	247 002.45
Yhteensä	1 950 000	788 345.92	1 161 654.08

Laskuun suoritettut työt olivat määrältään 1 991 072.56 mk ja jakautuivat seuraavasti: satamalaitoksen muille osastoille suoritetuista töistä laskutettiin 13 819.02 mk kaupungin muille viranomaisille 1 845 455.08 mk sekä yksityisille suoritetuista töistä 131 798.46 mk.

Varastoimis- ja laiturihuolto-osaston laskuun tehtiin kaapelikaivantoa K-makaasiin pohjoispäästä uudelle laiturille n. 100 jm. Uusia tavaralavoja tehtiin 350 kpl.

Rakennusviraston varasto-osaston laskuun korjattiin ja huollettiin Oulunkylän varastoalueen rautatie. Katurakennusosaston tilauksesta jatkettiin Rajasaaren puhdistuslaitoksen mereen laskevaa viemäriä. Puhtaanapito-osastoa avustettiin lumitöissä. Vesilaitoksen laskuun kaivettiin Hernesaassa vesijohtokanavia 466 jm ja Katajanokan laiturilla n. 100 jm. Laitosta avustettiin sukellustöitä vaativissa tehtävissä. Sähkölaitoksen tilauksesta saatettiin muuntamon raide Herttoniemessä liikennöitävään kuntoon. Hanasaaren hiililaturin 134 m:n pituinen jatkamistyö aloitettiin 15.7. Teräsbetoni Oy:n toimiessa urakoitsijana. Työ jatkui v:n 1964 puolelle.

33. Satamahallinto

Palolaitoksen Merisataman laiturin kansi uusittiin. Urheilu- ja retkeilytoimiston laskuun toimiston ponttoonit ja moottoriveneet hoidettiin ja telakoitiin.

Laitureille, silloille, rautateille ja muulle omaisuudelle aiheutuneita vaurioita korjattiin. Raiteenpitojärjestelmän mukaisia kustannuksia vaadittiin tontinhaltijoilta. Poliisilaitoksen veneitä telakoitiin, Öljynpuristamon, Kaapelitehtaan, Telko Oy:n ja Kesko Oy:n raiteet huollettiin. Yksityisten tontinomistajien viemäreitä yhdistettiin pääviemäreihin 19 paikassa. Julius Tallberg Oy:n tontille Jätkäsaarella tehtiin laskutyönä 112 m:n pituinen pistoraide ja uusittuun Malmin hautausmaan raiteeseen tehtiin Elannon laskuun vaihde.

Satamarakennusosaston hallintomenot sekä työntekijäin ja viranhaltijain erinäiset edut. Hallintomenojen kustannukset olivat 978 517.55 mk.

	Menot mk
Vakinaiset viranhaltijat	691 907.29
Viranhaltijain muut palkkamenot	16 330.79
Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot	209 391.59
Kaluston hankinta ja kunnossapito	5 316.79
Painatus ja sidonta	1 500.00
Tarverahat	21 094.23
Korvaus automaattisesta tietojen käsittelystä	20 614.56
Korvaus palkkojen pussituksesta	6 000.00
Suojavaatetus	1 000.00
Autokustannukset.....	5 362.30
Yhteensä	978 517.55

Kurssimaksuihin ym. käytettiin 7 328.70 mk.

Satamarakennusosaston kokonaismenot ja tulot. Varojen käyttö jakautui seuraavasti:

	Kokonaismenot mk
Omien työntekijäin palkat ja edut	4 807 842.86
Viranhaltijain ja työnjohdon palkat	2 488 136.74
Rakennusaineet	1 734 274.74
Kuljetusvälineiden käyttö	456 672.34
Urakoitsijat ja palvelukset	11 742 762.38
Koneet, välineet ja erikoismenot	868 880.91
Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista	1 146 002.58
Yhteensä	23 244 572.55

Rakennuskustannusindeksin v:n 1951 perusarvon mukaan laskien kokonaismenot olivat:

V. 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963
mmk 596 789 1 596 1 562 1 296 859 1 180 1 041 1 276 960 1 548 1 467 1 061 1 648

Talousarvion mukaiset korvaukset satamarakennusosaston yleiskustannuksista olivat 1 146 002.58 mk. Laskuun suoritetuista töistä kertyi lisäksi 21 047.45 mk, joten yleiskustannusten korvaukset olivat kaikkiaan 1 167 050.03 mk. Viemärien liittämistodistuksista saatiin 177 mk. Sekalaiset tulot olivat 60 133.45 mk.

Satamalaitoksen kassa- ja tilitoiminta

Toiminnan tulos. Satamalaitoksen bruttoveloitus oli kertomusvuonna 27 761 546.79 mk. Mikäli osaston veloittamat tuulaaki- ja venepaikkamaksut otetaan huomioon veloituksessa, nousee bruttoveloitus 32 833 252.33 mk:aan. Tulotileiltä suoritettiin menoja 5 071 705.54 mk, joten nettoveloitus oli 24 219 644.55 mk ilman tuulaakia ja venepaikkamaksuja tuloksen poiketessa talousarviosta vain 39 635.55 mk. Satamalaitoksen varsinaisten menojen ollessa 20 383 528.63 mk (v. 1962 18 778 013.35 mk) syntyi 3 836 115.92 mk:n suuruinen ylijäämä. Menojen kasvu edellisestä vuodesta oli 1 605 515.28 mk ja tulojen 194 637.25 mk. Tuloksen huononemiseen vaikutti ratkaisevasti maaliskuussa ollut tullivirkamiesten lakko.

Kassaliike. Kertomusvuonna kertyi maksuja kassaan 19 491 301.75 mk, posti-siirtotilille 7 935 871.19 mk, shekkitulille 2 649 396.24 mk ja tilitysteitse 745 646.56 mk. Suoritusten yhteismäärä oli siten 30 822 215.74 mk.

Tulojäämät ja poistot. Jäämiä oli kertomusvuoden lopussa 1 054 390.64 mk. Määrästä oli 1 027 474.53 mk kertomusvuoden ja 26 916.11 mk aikaisempien vuosien veloituksia. Poistoja suoritettiin 540.38 mk.

Laskuja oli yhteensä 744 102 kpl, joista tull ilmoituskirjoihin perustuvia veloituksia oli 470 499 kpl (479 109 kpl v. 1962 ja 453 253 kpl v. 1961) ja muita laskuja 273 603 kpl (356 134 kpl v. 1962 ja 382 432 kpl v. 1961). Viimeksi mainitun ryhmän laskujen kappalemäärän vähentyminen johtuu tullikamari III:ssa suoritetusta yhteislaskutuksesta, jolloin laiturihuollon maksuja veloitetaan yhdessä tuulaaki- ja liikennemaksujen kanssa.

Tulot. Tulotilien yhdistelmä:

Tulolaji	1960 mk	1961 mk	1962 mk	1963 mk
Liikennemaksut	8 385 994.56	9 833 394.82	11 113 683.08	10 370 722.28
Satamamaksut	1 082 019.97	1 209 584.98	1 317 843.59	1 557 718.80
Alusten tulot	228 330.00	77 385.00	173 326.70	116 020.00
Vesimaksut	106 204.76	103 162.17	123 279.37	120 171.53
Nosturimaksut	2 618 060.41	2 275 543.45	2 613 544.87	2 704 281.76
Vaakamaksut	66 564.90	57 657.40	55 784.20	49 812.60
Laiturihuoltotulot ...	1 806 086.41	1 889 105.07	2 319 029.48	2 151 458.92
Laituri- ja aluevuokrat	2 233 873.24	2 381 404.01	2 269 444.13	2 387 043.99
Varastosuojamaksut.	721 729.30	778 839.95	872 585.14	973 692.19

33. Satamahallinto

Tulolaji	1960 mk	1961 mk	1962 mk	1963 mk
Yleinen talletusva- rasto	685 641.71	783 510.77	943 797.02	1 165 118.04
Talletusvaraston työ- maksut	320 251.51	400 188.46	429 037.48	468 737.01
Huoneistovuokrat ...	522 303.26	189 258.66	800 677.19	697 822.39
Korvaus satamara- kennusosaston yleiskuluista	810 577.42	1 362 497.03	740 103.68	1 167 209.84
Sekalaiset tulot	378 355.39	246 413.78	252 871.37	289 835.20
	19 965 992.84	21 587 945.55	24 025 007.30	24 219 644.55
Tuulaaki	6 418.841.55	6 576 256.86	6 273 385.51	5 019 518.69
Yhteensä	26 384 834.39	28 164 202.41	30 298 392.81	29 239 163.24

Yleisten töiden osastoon kuuluvien venelaituritulojen määrä oli kertomusvuonna 35 309 mk. Kaupunginvaltuuston 20.2. tekemän päätöksen mukaisesti venepaikka-veloitus hoidetaan 1.1.1964 alkaen urheilu- ja retkeilylautakunnan toimesta.

Nettoveloitus, johon on sisällytetty myöskin tuulaakiveloitus jakautui v. 1960—1963 kuukausittain seuraavasti:

	1960 mk	1961 mk	1962 mk	1963 mk
Tammikuu	2 379 161.13	2 578 176.53	2 707 468.85	2 657 506.92
Helmikuu	1 666 639.59	1 879 212.84	1 984 387.35	1 843 661.22
Maaliskuu	1 792 875.50	2 979 185.35	2 978 068.41	1 655 150.92
Huhtikuu	2 491 538.62	2 394 327.62	2 317 261.05	2 588 499.68
Toukokuu	2 404 115.90	2 479 025.53	2 795 888.51	2 929 128.24
Kesäkuu	2 494 491.66	2 498 171.41	2 663 588.13	2 987 111.18
Heinäkuu	2 060 864.14	2 176 856.66	2 281 038.23	2 608 716.31
Elokuu	1 920 752.61	1 973 986.92	2 663 459.29	2 264 987.34
Syyskuu	2 295 366.94	2 684 515.41	2 580 626.08	2 785 096.81
Lokakuu	2 272 121.97	2 327 954.73	2 910 415.52	2 483 827.30
Marraskuu	2 388 694.63	2 268 618.26	2 380 434.75	2 421 133.83
Joulukuu	2 218 211.70	1 924 171.15	2 035 756.64	2 014 343.49
Koko vuosi	26 384 834.39	28 164 202.41	30 298 392.81	29 239 163.24

Liikennemaksuja oli kaikkiaan 10 370 722.28 mk, mistä tuontiliikennemaksua 8 874 190.35 mk, vientiliikennemaksua 952 760.15 mk ja liikennemaksua kotimaan paikkakunnilta saapuneista tavaroista 543 771.78 mk. Tuontiliikennemaksuista oli 125 472.08 mk muiden kaupunkien Helsingille tilittämiä 30 %:n liikennemaksuja ja muille kaupungeille tilitettiin niille kuuluvia 30 %:n liikennemaksuja 72 683.53 mk. Liikennemaksuja palautettiin 21 578.83 mk.

Liikennemaksutilitykset:

	Saadut tilitykset mk	Lähetetyt tilitykset mk		Saadut tilitykset mk	Lähetetyt tilitykset mk
Hanko	5 925.03	5 658.05	Oulu	281.78	—
Hämeenlinna	10 436.58	38.27	Pietarsaari	3 975.07	430.64
Joensuu.....	340.72	—	Pori	5 206.11	362.26
Jyväskylä	4 675.91	—	Porvoo	3 615.37	—
Kaskinen	3.91	—	Raahe	166.18	—
Kemi	21.84	100.87	Rauma	1 725.67	574.11
Kokkola	2 949.59	103.82	Savonlinna	441.53	—
Kotka	5 428.22	2 360.72	Tampere	20 726.22	1 565.59
Kuopio	1 960.91	—	Tornio	1 035.35	5 527.25
Lahti	36 002.33	41.07	Turku	13 840.87	55 752.68
Loviisa	721.78	5.41	Uusikaupunki .	47.06	—
Mikkeli	958.75	—	Vaasa	4 931.97	120.24
Naantali	53.33	42.55			
			Yhteensä	125 472.08	72 683.53

Satamamaksuja veloitettiin 1 557 718.80 mk, mistä ulkomaan liikenteessä olevia aluksia 1 366 845.28 mk ja kotimaan liikenteessä olevia aluksia 100 545.04 mk. Jäämaksuja oli 90 328.48 mk ja satamamaksupalautuksia myönnettiin 92 457.63 mk.

Ulkomaista liikennettä harjoittavien alusten satamamaksut jakaantuivat alusten kotipaikan mukaan seuraavasti:

Helsinkiläiset alukset mk	Muut suomalaiset alukset mk	Ulkomaiset alukset mk	Yhteensä mk
456 151.28	250 960.19	659 733.81	1 366 845.28

Tuulaakituloutus oli kertomusvuonna 5 019 518.69 mk. Siitä oli tuontituulaakia 5 019 469.71 mk ja vientituulaakia 48.98 mk. Helsinkiin tuoduista tavaroista saatiin tuontituulaakia 4 883 381.68 mk ja sisämaan kaupunkien tilittämistä tavaroista, jotka Helsingin kautta tuotuina oli tullattu ko. kaupungeissa, 136 088.03 mk. Tuulaakia palautettiin 16 777.83 mk.

Sisämaan kaupunkien tilittämät tuulaakimaksut jakaantuivat seuraavasti:

	mk		mk
Hämeenlinna	7 811.83	Lahti	67 156.07
Jyväskylä	11 015.14	Tampere	50 104.99
		Yhteensä	136 088.03

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksuja veloitettiin 2 704 281.76 mk veloituksen jakaantuessa eri koneellisten laitteiden käytöstä seuraavasti: kappaletavaransurit 1 430 957.91 mk, Saukon hiilnosturit 386 938.62 mk, Hanasaaren joukko- ja

kappaletavaranosturit 69 194.28 mk, autonosturit 158 484.35 mk, trukit 649 822 mk ja traktorit 8 884.60 mk.

Laiturihuoltomaksujen bruttomäärä oli 5 493 213.35 mk. Kun ahtaajille menevät kustannukset 3 266 118.91 mk, tullivalvontakustannukset 67 706.80 mk ja palautukset 7 928.83 mk otetaan huomioon, jää nettoveloitukseksi 2 151 458.92 mk.

Laituri- ja aluevuokria veloitettiin 2 387 043.99 mk, mistä määrästä 231 989.39 mk oli laitureille varastoitujen tavarain vuokria ja 2 155 054.60 mk varastoalueiden vuokria. Palautuksia maksettiin 2 847.01 mk.

Varastosuojamaksuja veloitettiin 973 692.19 mk, mistä sopimuksilla vuokrattujen varastotilojen vuokrat olivat 308 075.07 mk ja paikanvuokrat 665 617.12 mk. Palautuksia maksettiin 1 725.50 mk.

Yleisen talletusvaraston vuokria oli 1 165 118.04 mk, mistä 772 822.92 mk veloitettiin Katajanokan talletusvarastossa ja 392 295.12 mk Länsisataman talletusvarastossa. Palautuksia maksettiin 2 832.08 mk.

Tuloja yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä oli 468 737.01 mk, josta 284 130.61 mk veloitettiin Katajanokalla ja 184 606.40 mk Länsisatamassa. Palautuksia maksettiin 5 844.75 mk.

Huoneistovuokria veloitettiin 697 822.39 mk, mistä määrästä 479 485.20 mk oli tilitysvuokria. Rahallinen tulo oli siten 218 337.19 mk. Tilitysvuokrien vähentyminen on laskennallista ja johtuu siitä, että korvaukset tullikamareiden käyttöön asetetusta kalustosta ja tullaustoimistojen puhtaanapidosta on kirjattu sekalaisiin tuloihin.

Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista oli 1 167 209.84 mk. Siitä oli tilitystuloja 1 145 942.39 mk ja korvauksia tilaustöistä 21 267.45 mk. Korvausten määrän kasvu johtuu osittain yleiskustannusprosentin kasvusta 10 %:sta 15 %:iin, mikä se oli suurimmassa osassa tehdyistä töistä.

Sekalaisia tuloja oli yhteensä 289 835.20 mk, mistä tilitystuloja 160 356.54 mk. Tuloja saatiin seuraavasti: konttokuranttitilin korko 11 773.80 mk, korvaus tuulaa-kin kannosta 50 195.18 mk, korvaus tullihuoneistojen puhtaanapidosta ja kalustosta 98 387.56 mk, sähkö 69 880.58 mk, vahingonkorvaukset 9 774.01 mk, viivästyskorot ja perimispalkkio 1 004.10 mk, punnus- ja kaappivuokrat 1 806 mk, puhelinmaksut ja -hyvitykset 2 018.30 mk, viemäritodistukset, taksat ja ilmoituskirjat 614.60 mk, muut sekalaiset tulot 44 381.07 mk.

M e n o t. Satamalaitoksen menot talousarvion mukaan jakaantuivat varsinaisiin ja pääomamenoihin. Varsinaisiin menoihin kuului: a) varsinaiset satamamenot käsittäen koko satamien 10. pääluokan, jonka pääasialliset menot koostuvat luvuista satamien hallinto, liikenne, korjaus- ja kunnossapito sekä yhteiset sekalaiset menot; b) satamalaitoksen huolehdittavana olevat yleiset työt, joihin kuului eräiden siltojen, varasto- ja teollisuusalueiden katujen ja rautateiden, viemärien, veneiden kiinnityspaikkojen, pesulauttojen ja raiteenpitojärjestelmästä vapautettujen yksityisraiteiden korjaus ja kunnossapito sekä viemärien suistojen ja lumenkaatopaikkojen ruoppaaminen; c) 2. pääluokan tullihuonemenot.

Pääomamenoihin kuuluivat: a) satamien uudisrakennusten ja -töiden sekä hankintain aiheuttamat menot käsittäen tuloa tuottavien pääomamenojen 14. pääluokan 3. luvun, johon kuuluu satamien laiturit, väylät, rautatiet ja kadut, rakennukset, koneelliset laitteet sekä työlaivasto ja -kalusto; eräät yleisten uudisrakennusten ja

-töiden menot tuloa tuottamattomien pääomamenojen 14. pääluokan 15. ja 16. luvussa käsittäen varasto- ja teollisuusalueille rakennettavia katuja, rautateitä, aallonmurtaajia, rantojen järjestelyjä, venelaitureita sekä siltoja, Kalatukkkukeskuk- sen satamarakennustöitä sekä viemäreitä.

Varsinaisia menoja varten oli talousarvion Satamat-pääloukassa määrärahoja yhteensä 20 980 342 mk, v:lta 1962 siirtyi 6 748.35 mk, lisämäärärahoja saatiin 212 363.48 mk ja ylitysoikeuksia myönnettiin 304 181 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 21 503 634.83 mk. Tilivuoden menoja oli 20 383 528.63 mk (v. 1962 18 789 827.74 mk), seuraavalle vuodelle siirrettiin 4 858.66 mk. Yleisten töiden pääluokkaan kuuluvia määrärahoja oli 676 000 mk, ylitysoikeuksia myönnettiin 25 000 mk ja menoja suoritettiin 683 580 mk. Tullihuonemenoja varten saatu määräraha oli 621 779 mk, ylitysoikeuksia myönnettiin 850 mk ja menoja oli 594 601.16 mk.

Sataman uudisrakennuksia ja -töitä sekä hankintoja varten myönnettyjä pääoma- määrärahoja siirtyi 4 090 167.35 mk v:lta 1962 ja kertomusvuoden määrärahat olivat 12 798 000 mk. Ylitysoikeuksia myönnettiin 473 500 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 17 361 667.35 mk. Menoja suoritettiin 12 712 155.66 mk, joten v:lle 1964 käytettäväksi siirtyi varoja 649 459.89 mk, kun määrärahoja palautettiin 51.80 mk.

Yleisiä uudisrakennuksia ja -töitä varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi v:lta 1962 400 293.46 mk ja kertomusvuoden määrärahoja 4 340 340.61 mk. Ylitysoikeuksia myönnettiin 280 000 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä 5 020 634.07 mk. Menoja suoritettiin 3 716 443.41 mk, joten v:lle 1964 siirtyi 1 303 990.66 mk, kun määrärahoja palautettiin 200 mk.

Käyttöomaisuus. Sataman käyttöomaisuuden arvo oli vuoden alussa 89 050 327.95 mk ja vuoden lopussa 99 651 329.82 mk. Pääoman nettolisäys oli siten 10 601 001.87 mk. Poistoja suoritettiin 2 253 340.52 mk ja käyttöomaisuudesta maksettiin korkoa 5 349 748.20 mk.

Satamalaitoksen käyttöomaisuus laaturyhmittäin:

	mk
Maa- ja vesiomaisuus	11 931 975.62
Laiturit ja tihtaalit	34 033 439.40
Kiinteät laitteet	16 304 897.31
Alukset ja veneet	545 350.00
Rakennukset.....	33 275 933.15
Irtaimisto	2 723 302.13
Autot, trukit ja autonosturit	771 832.21
Puhelinosuudet.....	64 600.00
Yhteensä	99 651 329.82

Palkat. Kertomusvuonna maksetut palkat, joiden yhteissumma oli 11 373 349 mk, jakaantuivat seuraavasti: vakinaiset viranhaltijat 2 661 611.65 mk, tilapäiset viranhaltijat 2 569 531.27 mk, viranhaltijain vuosilomakustannukset 55 652.84 mk, viranhaltijain sairauslomapalkat 8 198.67 mk, ylityökorvaukset 507 764.36 mk, työsuhteessa olevien kuukausipalkat vuosiloma- ja sairausajan palkkoineen sekä ylityökorvaukset 1 686 634.69 mk, työsuhteessa olevien tuntipalkat vuosiloma- ja sairausajan palkkoineen 3 883 955.52 mk.

34. Liikennelaitos¹⁾

Liikennelaitoksen lautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan kokoonpano v. 1963 oli seuraava:

Londen, Carl-Gustaf	dipl.ins.	puheenjohtaja
Kalliala, Henrik	dipl.ins.	varapuheenjohtaja
Gestrin, Kristian	varat.	jäsen
Ilveskorpi, Martti	fil.maist.	»
Korvenheimo, Jorma	ev.luutn.	»
Nieminen, Martti	toimitt.	»
Päivinen, Otto	konetarkast.	»
Valpas, Olavi	kontt.hoit.	»
Virtanen, Kalle	puuseppä	»
Krogius, Hjalmar	teollisuustointa johtava apul.kaup.joht.	(kaupunginhallituksen edustaja)

Lautakunnan sihteerinä toimi liikennelaitoksen asiamies Orvo Koskinen.

Lautakunnan kokousten lukumäärä oli vuoden kuluessa 21 ja pöytäkirjojen pykäläluku 478. Lautakunnalle esitettyjen kirjeiden lukumäärä oli 548, lähetettyjen kirjeiden 139 ja lautakunnan pöytäkirjanotteiden 923.

Päätökset. Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon mm.: Puotilan varikkorakennusten ja Ruskeasuon alueelle rakennettavan pääkonttorin luonnospiirustusten tilaaminen Arkkitehtuuritoimisto Osmo Solansuu Kommandiitti-yhtiöltä, asiaa koskevien sopimusluonnosten (22.2. 103 §) ja em. varikkorakennusten luonnospiirustusten hyväksyminen (18.10. 357 §); Laajasaloon rakennettavan, n. 8 000 m³ käsittävää liikennelaitoksen dieselöljysäiliötä varten tarvittavan laiturin ja öljyjohdon käyttöä sekä säiliön hoitamista ja käyttöä koskevien sopimusten hyväksyminen (4.6. 248 §); raitiovaunukuljettajaoppilaiden päivärahan suuruuden määrääminen (20.9. 343 §) sekä neljänkymmenen S-tyyppisen linja-auton alustan ja korin (4.6. 244 §) ja kolmen 12 m:n pituisen koelinja-auton (29.11. 424 §) hankkiminen.

Esitykset. Lautakunnan kaupunginhallitukselle tekemiin esityksiin sisältyivät mm. seuraavat asiat: öljysäiliön rakentamiseen tarvittavan alueen luovuttaminen liikennelaitokselle Laajasalosta (18.1. 45 §) sekä ko. alueen yleissuunnitelman ja

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja liikennelaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

öljysäiliön piirustusten hyväksyminen (23.8. 291 §); varikkoalueiden varaaminen laitokselle Salmisaaresta (22.3. 148 §) sekä Puotilasta (3.5. 202 §); Vartiokylästä varatun autovarikkoalueen siirtäminen laitoksen hallintaan sekä asuntotontin varaaminen em. varikon henkilökuntaa varten (18.10. 358, 359 §); väestönsuojan rakentaminen Vallilan hallialuetta varten (22.3. 147 §); hyvityksen suorittaminen liikennelaitoksen kuukausi- ja yleislippujen haltijoille liikenneseisauksen ajalta (8.2. 73 §); liikennehenkilökuntaan kuuluvien tilapäisten viranhaltijoiden eroamisen aiheuttamat toimenpiteet (8.2. 77 §); liikennelaitoksen tariffien korottaminen (6.9. 328 §); 70 diesel-linja-auton tilaaminen laitokselle (22.2. 101 §); eräiden uusien autolinjojen perustaminen (17.5. 224 §, 20.12. 469 §) sekä raitiovaunusäännön 8 §:n määräysten voimaanastumisajankohdan määrittäminen (23.8. 289 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle antamissaan lausunnoissa lautakunta puolsi Jätkäsaaren liikenteen järjestämistä (1.4. 5 §); liikennelaitoksen autolinjan n:o 29 reitin sekä eräiden yksityisten liikennöimien autolinjojen reittien muuttamista ym. (18.1. 36 §, 22.3. 142 §, 17.5. 221 §); Helsingin kaupungin julkisen liikenteen yhteistyöelimen esityksiä uusien tariffimääräysten sekä invalideille ja koululaisille myytävien alennuslippujen hintojen hyväksymisestä sekä vapaalippujen myöntämisestä invalideille samoin kuin em. järjestelyiden edellyttämien sopimusten tekemistä kaupungin, rautatiehallituksen ja Linja-autoliiton kesken (7.6. 257, 258 §) sekä kiinteistölautakunnan esitystä Hämeentien sillan järjestelyistä ja siihen liittyvistä muista järjestelyistä Kumpulan radan kohdalla (22.2. 95 §).

Lautakunnan kurinpitajaostoon kuuluivat puheenjohtajana lautakunnan puheenjohtaja Londen, varamiehenään varapuheenjohtaja Kalliala, sekä jäsenenä lautakunnan jäsen Valpas, varamiehenään lautakunnan jäsen Virtanen, liikennejoht. Teuvo Riittinen, varamiehenään talousjoht. Niilo Koskinen 31.3. saakka ja 1.4. alkaen talousjohtajan viransijainen Unto Valtanen, asiamies Orvo Koskinen ja hänen varamiehenään apul.asiamies Reijo Isotalo. Sihteerinä toimi apul.asiamies Isotalo, varamiehenään lainop.apul. Reino Juntunen. Jaostolla oli 17 kokousta. Pöytäkirjojen pykäläluku oli 278 ja pöytäkirjanotteiden 1 261. Jaosto määräsi kertomusvuonna 214 kurinpitorangeistusta, joista 77 oli varoituksia ja 137 virantoimituksesta pidätyksiä.

Liikennelaitos

Katsaus vuoden tapahtumiin. Poikkeuksellinen ilmiö oli kertomusvuonna matkustajamäärän pieneneminen. Tämä johtui ensi kädessä vuoden alkupuolella (21.1.—22.2.) sattuneesta liikenneseisauksesta, jonka aikana matkustajat tottuivat suoriutumaan lyhyehköistä matkoistaan jalkaisin. Lisäksi vaikutti matkustajien vähenemiseen tuntuvasti yksityisautokannan valtava lisääntyminen.

Kalustoa kehitettiin edelleen ajanmukaisempaan suuntaan. Niinpä Lauttasaa- ren liikennettä varten hankittiin 40 kevytrakenteista, ilmajousituksella varustettua linja-autoa. Laitoksen diesel-linja-autokalusto ylitti heinäkuussa 500 auton määrän. Kokeilumielessä asennettiin radiopuhelimet syysliikenteen alkaessa paitsi palvelu- autoihin myöskin yhteen linja-autoon ja raitiovaunuun.

Liikennehenkilökuntaa palkattiin ensimmäisen kerran työsopimussuhteeseen. Toimenpiteen tarkoituksena oli helpottaa henkilökunnan joustavaa mukauttamista kulloinkin esiintyvään liikennetarpeeseen.

Erittäin merkittävä tapahtuma julkisen liikenteen historiassa oli kaupunginval- tuuston 27.11. hyväksymä yhteistariffi, jonka toteuttaminen jäi v:n 1964 puolelle.

Alussa mainitusta liikenneseisauksesta ja sitä seuranneesta matkustajakadosta sekä vuoden alussa tapahtuneesta palkkojen tasokorotuksesta johtuen muodostui laitoksen taloudellinen tulos huomattavan epäedulliseksi, nimenomaan kun matka- lippujen hinnat säilyivät muuttumattomina eikä laitos näin ollen saanut kasvaneita menoja vastaavia lisätuloja.

Henkilökunta. Laitoksen henkilökunta väheni edellisestä vuodesta 22 henkilöllä ja oli kertomusvuoden lopussa 4 015 henkilöä seuraavasti ryhmitettynä:

1. Henkilökunta

Osastot	Virkasuhde				Työ- sopimus- suhde		Yhteensä			Erotus veen 1962 verraten
	Vak.		Tp.		M	N	M	N	Yht.	
	M	N	M	N						
Johtajat	2	—	1	—	1	—	4	—	4	—
Kansliaosasto.....	1	—	2	4	—	—	3	4	7	— 2
Järjestelyosasto	—	—	5	2	6	6	11	8	19	— 12
Sosiaali- ja tiedotus- osasto	1	—	—	1	—	—	1	1	2	—
Laskentaosasto	—	—	1	2	—	1	1	3	4	—
Taluosasto	—	—	29	38	—	—	29	38	67	— 23
Hankintaosasto	1	—	10	12	38	15	49	27	76	— 5
Autoliikenneosasto	—	—	893	805	7	37	900	842	1 742	+ 37
Raitioliikenneosasto ...	1	—	487	483	—	4	488	487	975	+ 4
Liikennesuunnittelu- osasto	1	—	2	1	3	3	6	4	10	— 6
Autokorjaamo-osasto .	1	—	16	2	457	40	474	42	516	+ 1
Raitiovaunukorjaamo- osasto	1	—	21	2	301	65	323	67	390	— 14
Rataosasto	—	—	17	1	163	4	180	5	185	— 8
Tekn. suun. osasto	—	—	4	1	11	2	15	3	18	+ 6
Koko henkilökunta	9	—	1 488	1 354	987	177	2 484	1 531	4 015	— 22

Laitoksen palvelukseen otettiin kertomusvuoden aikana 232 henkilöä. Palveluk- sesta erosi 254 henkilöä, joista 116 siirtyi eläkkeelle. Eläkettä saavia oli kaikkiaan vuoden lopussa 1 035 (ed. v. 967) henkilöä.

Organisaatio

I. Välittömästi toimitusjohtajan alaiset osastot

Kansliaosasto huolehti varsinaisista kansliatehtävistä sekä lainopillisten asioiden hoitamisesta ja niitä koskevien tietojen ja neuvojen antamisesta. Tehtäviin kuului myös mm. esiintymiset tuomioistuimissa ja muu huolehtiminen oikeudenkäyntiasioista sekä korvausasiain ja eläke- ja ikälisäasioitten hoitaminen.

Järjestelyosasto suoritti liikennelaitoksen rationalisoimistutkimuksia sekä yleistä järjestelyä koskevia selvitys-, suunnittelu- ja tutkimustehtäviä.

Tärkeimmät tutkimusaiheet olivat: laitoksen raportti- ja tilastojärjestelmän sekä lomaketoiminnan suunnittelu ja kehittäminen; kansliaosaston diaarijärjestelmän tutkiminen ja uudistaminen sekä palkkaosaston koneelliseen palkanlaskentaan liittyvät toiminnot. Lisäksi tutkittiin tietokoneiden soveltamista km-laskentaan, jonka tuloksena koneellinen autoliikenteen km-laskenta aloitettiin 1.11. rinnan manuaalisen laskennan kanssa, suoritettiin laitoksen liikkuvan kaluston ja liikennehenkilökunnan käytön valvontaa ja jatkettiin varastotarvikkeiden kooditus- ja standardisointityötä entisen ohjelman mukaisesti.

Kustannuslaskentajärjestelmää kehitettäessä käytettiin hyväksi automaattisen tietojenkäsittelyn tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena oli kustannuslaskentaa palvelevien tietojen jatkuva saaminen, niiden suunnittelu ja kehittyminen.

Liikenneosastoilla suoritettut tutkimukset kohdistuivat ensisijassa liikenneosastojen organisaation kehittämiseen sekä liikennehenkilökunnan työvuorojen suunnitteluun.

Sosiaali- ja tiedotusosasto huolehti henkilökunnan sosiaaliasioista ja laitoksen tiedotustoiminnasta.

Sosiaali- ja henkilösuhdeasioissa opastettiin henkilökuntaa ja sen asuntotilannetta pyrittiin helpottamaan yhteistoimin kaupungin ao. viranomaisten kanssa. Henkilökunnan asunto-osakeyhtiötä varten saatiin varatuksi tontti Oulunkylän kaupunginosasta sekä osallistuttiin rakennusyhtiön suunnitteluun ja lainoituksen järjestelyyn.

Osaston päällikkö toimi laitoksen koulutusasiamiehenä osallistuen mm. opetustoimintaan kursseilla.

Kaupungin järjestämiin erilaisiin kursseihin sekä näiden erikoisalojen opintotoimintaan laitoksen henkilöstö osallistui runsaslukuisesti. Tämän lisäksi laitoksen eri osastot huolehtivat omasta koulutustarpeestaan.

Harrastustoiminta jatkui voimakkaana erityisesti urheilun, mieskuoron ja shakkipelin osalta.

Tiedotustoiminta kohdistui sekä henkilökuntaan että matkustavaan yleisöön. Sisäinen tiedotustoiminta suoritettiin kiertokirjeiden, puhuttelujen sekä henkilökuntalehden avulla. Matkustajien tiedusteluihin vastattiin puhelimitse ja kirjein. Uutistapahtumat sekä lautakunnan päätökset tiedotettiin yleisölle lehdistön välityksellä. Yleisön lehdissä esittämiin asiallisiin kirjoituksiin vastattiin. Laitoksen toimintaa esitettiin myös 20 min. kestävässä opetuselokuvana pääkaupungin teattereissa.

II. Talousjohtajan alaiset osastot

Laitoksen talouden parantamiseen kiinnitettiin jatkuvasti erityistä huomiota. Kun kaupunginvaltuuston päätöksen mukainen laitoksen pääomalle laskettava 6 %:n korko jätetään huomioon ottamatta, oli vuoden taloudellinen tulos 8 388 676.02 mk vajausta. Tämä aiheutui suurelta osalta liikenneseisauksen aiheuttamasta tulojen menetyksestä.

Tulojen ja menojen jakaantuminen käy ilmi laitoksen tilinpäätöksestä ja taulukosta n:o 2 sekä eripainoksen liitteestä sivulla 15.

Laskentaosasto huolehti laitoksen kustannuslaskennasta ja tilinpidosta. Osaston toiminta jakaantui organisaation tässä vaiheessa eri osastoille.

Talousoosaston tehtävänä oli laitoksen kassatehtävien, huoltokonttorin, lipputoimiston ja löytötavaratoimiston hoitaminen sekä kiinteistöjen hoito.

Henkilökunnan huoltokonttorin jäsenmäärä oli vuoden päättyessä 2 868. Huoltokonttorin tilien kokonaissaldo vuodenvaihteessa oli 696 827.77 mk. Lainoja myönnettiin kaikkiaan 2 073 kpl, yhteismäärältään 679 520 mk.

Poliiklinikalla kävi vuoden aikana kaikkiaan 18 684 potilasta, sairaanhoitajat suorittivat 148 kotikäyntiä ja pienoisoröntgenissä kuvattiin 4 080 henkilöä, jolloin uusia tuberkuloositapauksia todettiin 5. Sairaanhoitajat pitivät 3 ensiapuopetus-tilaisuutta rahastajakursseilla. Tarkastuskäyntejä suoritettiin halleilla ja tarkastus-aseilla 33 ja kenttäensiapua varten jaettiin 2 978 ensiapupakkausta. Kuukauden korkein kävijämäärä, 2 009 henkilöä, saavutettiin lokakuussa. Eniten työstä poissa-olleita oli tammikuussa, nim. 284 henkilöä.

Löytötavaratoimistoon talteenotettujen esineiden lukumäärä oli vuoden lopussa 10 542, joista voitiin toimittaa omistajilleen takaisin 3 167 esinettä.

Matkalippujen hinnat ja kelpoisuusmääräykset pysyivät ennallaan koko vuoden.

Tulostase joulukuun 31 päivänä 1963

M e n o t:

<i>Hallinto:</i>	mk	mk
Yleiset hallintomenot	143 601.97	
Yhteiset osastot	1 924 041.93	
Tarverahat	118 213.65	
Huoneistomenot	40 219.62	2 226 077.17

Raitioliikenne:

Liikennehenkilökunnan palkat	7 541 735.13	
Käyttövoima	1 618 497.46	
Radat ja ajojohdot	1 477 829.03	
Vaunuston korjaukset ja huolto	3 473 635.56	
Käyttörakennukset	477 147.15	
Käyttöomaisuuden poistot	2 214 114.27	16 802 958.60

<i>Linja-autoliikenne:</i>	mk	mk
Liikennehenkilökunnan palkat	11 941 122.52	
Poltto- ja voiteluaineet	1 432 866.64	
Autoverot ja -vakuutukset	2 494 387.88	
Vaunuston korjaukset ja huolto	6 765 809.54	
Käyttörakennukset	719 296.45	
Ulkopuolisten suorittamat ajot	864 144.50	
Käyttöomaisuuden poistot	3 439 565.35	27 657 198.82

Johdinautoliikenne:

Liikennehenkilökunnan palkat	695 719.10	
Käyttövoima	146 897.24	
Autoverot ja -vakuutukset	62 331.42	
Ajojohdot	25 557.02	
Vaunuston korjaukset ja huolto	290 118.32	
Käyttörakennukset	31 868.96	
Käyttöomaisuuden poistot	96 940.00	1 349 432.06

Laivaliikenne:

Palkat	82457.06	
Muut menot	36 623.84	
Käyttöomaisuuden poistot	12 800.00	131 880.90

Asuntokiinteistöt:

Palkat	20 024.02	
Muut menot	111 638.15	
Käyttöomaisuuden poistot	36 070.41	167 732.58

Yhteiset sekalaismenot:

Vuokrat	27 716.40	
Vakuutukset	405 656.31	
Korot	582 354.52	
Työkalujen ja kaluston hankinta	119 766.30	
Työntekijäin ja viranhaltijain.erinäiset edut:		
Eläkkeet	4 385 963.50	
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut	1 564 661.86	
Muut edut	141 953.38	
Hallintorakennukset	63 124.62	
Sekalaiset liikennemenot	1 012 775.56	
Käyttöomaisuuden poistot	453 892.80	8 757 865.25

57 093 139.44

34. Liikennelaitos

Tulot:	mk	mk
<i>Raitoliikenne</i>		13 518 651.24
<i>Linja-autoliikenne</i>		19 392 658.50
<i>Johdinautoliikenne</i>		1 594 285.00
<i>Laivaliikenne</i>		172 690.14
<i>Asuntokiinteistöt</i>		203 506.93
<i>Sekalaiset tulot:</i>		
Kuukausiliput	6 056 513.80	
Koulu- ja invalidiliput	1 452 847.20	
Muut liput	1 365 994.35	
Kaupungin alennuslippuavustus	4 194 295.40	
Muut sekalaiset tulot	753 020.86	13 822 671.61
<i>Tilivuoden tappio</i>		8 388 676.02
		<u>57 093 139.44</u>

Omakustannuseriaatteiden mukaan, jolloin käyttöomaisuuden korko laitokseen sijoitetulle pääomalle on laskettu 6 %:n mukaan, olisi laitoksen tulos tappiota 13 230 169.44 mk.

Omaisuuustase joulukuun 31 päivänä 1963

Vastaavaa:	mk	mk
<i>Kassavarat</i>	126 721.01	
<i>Velalliset</i>	273 408.57	400 129.58
<i>Varastot</i>		3 822 580.98
<i>Ennakkomenot</i>		6 835.60
<i>Nostamattomat määrärahat</i>		2 208 941.82
<i>Keskeneräiset uudishankinnat</i>		42 637.82
<i>Käyttöomaisuus:</i>		
Liikennekiinteistöt	28 514 939.93	
Asuntokiinteistöt	1 391 649.92	
Radat ja ajojohdot	7 650 600.62	
Raitiovaunusto	22 682 994.46	
Linja-autovaunusto	19 107 683.58	
Johdinvaunusto	205 110.00	
Johdinautojen ajojohdot	105 748.53	
Henkilö- ja pakettiautot	51 890.89	
Lautta	64 590.00	

	mk	mk
Kalusto	1 122 521.11	
Puhelinosuudet	127 300.00	81 025 029.04
<i>Tilivuoden tappio</i>		8 388 676.02
		<u>95 894 830.86</u>

V a s t a t t a v a a :

<i>Velkojat</i>		2 947 365.83
<i>Ennakkotulot</i>		1 195.67
<i>Konttokuranttivelka kaupungille</i>		9 712 298.50

Siirtyneet määrärahat:

Vapaina siirtyneet määrärahat	2 177 451.82	
Sidottuina siirtyneet määrärahat	31 490.00	2 208 941.82
<i>Pääomavelka kaupungille</i>		81 025 029.04
		<u>95 894 830.86</u>

Hankintaosasto. Jokapäiväisten tarvike- ja kalustonhankintojen sekä erilaisten työtilausten ohella muodostivat uusien vaunujen hankinnat arvoltaan huomattavimmat hankintaerät. Sopimukset tehtiin 40 linja-auton alustan ja korin hankinnoista. Edellisenä vuonna tehtyjen hankintasopimusten mukaisesti toimitettiin 50 linja-auton alustaa kertomusvuonna ja ensimmäisen vuosipuoliskon aikana otettiin vastaan 70 vaunua täysin valmiina koreineen.

Yhteistoiminnassa teknillisen johdon ja suunnittelun kanssa valmisteltiin uudentyyppisten, entistä suurikokoisempien kaupunkilinja-autojen hankkimista osaksi kotimaasta, osaksi Länsi-Saksasta. Sopimusten teko näistä siirtyi v:n 1964 puolelle.

Muuta kuljetuskalustoa hankittiin Ruhan autohuoltoon, raitiovaunujen huoltoon Vallilaan sekä rataosastolle.

Liikennehenkilökunnan siirtymistä uudenmallisten virkapukujen käyttöön jatkettiin jakamalla kevätkautena toiselle rahastajaryhmälle uudet virkapuvut. Ohjelman mukaan saa kuljettajien ensimmäinen ryhmä ko. puvut v:n 1964 kevätkautena.

Varastokirjanpidosta annettiin eräitä osia kaupungin tietojenkäsittelykeskukseen koneellisesti hoidettavaksi. Muuten jatkui varastotavarain kooditustyö aikaisempaan tapaan, mutta siihen liittyi läheisesti teknillisen suunnitteluosaston alaisena toimiva standardisoimiselin.

Varastojen toiminta oli vilkasta, sillä liikenneseisauksesta huolimatta oli luovutetun tavaran arvo n. 6 250 000 (ed. v. n. 6 500 000) mk. Varaston arvo vuoden lopussa oli edelleen entisestään alentunut ollen n. 3 810 400 (n. 4 023 000) mk. Kaupinta-varastojärjestelmässä ei tapahtunut muutoksia.

Osaston toimesta hoidettiin kertomusvuoden aikana käytöstä poistettujen linja-autojen ja raitiovaunujen sekä muun poistetun tavaran myynnit.

2. Liikennelaitoksen kantaomaisuuden muutokset v. 1963

	Arvo 1. 1. 1963 mk	Lisäykset			Vähennykset		Arvo 31. 12. 1963 mk
		Talousarvion pääomamäärärahalla hankittu, mk	Keskeneräisistä uudishankinnoista siirretty mk	Muut lisäykset mk	Poistot mk	Muut vähennykset mk	
Liikennekiinteistöt ...	28 204 896.49	257 718.65	158 768.83 ¹⁾	751 129.51	857 073.55 ⁵⁾	500.00	28 514 939.9
Asuntokiinteistöt ...	1 374 243.41	42 926.65	10 550.27	—	36 070.41	—	1 391 649.9
Radat ja ajojohdot ...	7 944 633.72	—	332 578.62	—	626 611.72	—	7 650 600.0
Raitiovaunusto.....	24 013 760.96	38 014.53	53 897.33 ²⁾	15 633.00	1 380 725.15 ⁶⁾	57 586.21	22 682 994.4
Linja-autovaunusto.	16 777 116.19	4 989 736.09	337 965.21 ³⁾	51 220.00	3 017 600.21 ⁷⁾	30 754.00	19 107 683.5
Johdinvaunusto	283 680.00	—	—	—	78 570.00	—	205 110.0
Ajojohdot, johdin- autot.....	110 790.00	4 998.53	—	—	10 040.00	—	105 748.5
Henkilö-, radio- ja varastojen autot ...	55 755.72	17 832.36	828.53 ⁴⁾	6 156.21	12 782.93 ⁸⁾	15 899.00	51 890.8
Lautta.....	47 390.00	—	30 000.00	—	12 800.00	—	64 590.0
Kalusto.....	1 751 990.49	18 869.05	107 892.85	—	221 108.86 ⁹⁾	535 122.42	1 122 521.1
Puhelinosuudet.....	127 300.00	—	—	—	—	—	127 300.0
	80 691 557.28	5 370 095.86	1 032 481.64	824 138.72	6 253 382.83	639 861.63	81 025 029.0

Liikennelaitoksen kantaomaisuuteen siirrettiin eräitä keskeneräisiä uudishankintoja, joiden arvo oli 1 032 481.64 mk. Näiden hankintojen suorittamiseen käytettiin vapaita määrärahoja 882 840.98 mk ja sidottuja määrärahoja 149 640.66 mk.

¹⁾ Vallilan hallien vuokrattujen tilojen kunnostaminen 216 007.09 mk, siirto kaluston (Ruhan) ryhmästä liikennekiinteistöjen ryhmään 535 122.42 mk, yhteensä 751 129.51 mk. — ²⁾ Kuuden pakettiauton siirto linja-autovaunuston sekä henkilö- ja pakettiautojen ryhmistä raitiovaunuston ryhmään 15 633 mk. — ³⁾ Pelastusauton siirto raitiovaunuston ryhmästä linja-autovaunuston ryhmään 51 220 mk. — ⁴⁾ Neljän pakettiauton siirto raitiovaunuston ryhmästä henkilö- ja pakettiautojen ryhmään 6 156.21 mk. — ⁵⁾ Kolmen liikennekioskin myynti (kaksi Ruskeasuolta, yksi Rautatientorilta) 500 mk. — ⁶⁾ Pelastusauton, 51 220 mk, ja neljän pakettiauton, 6 156.21 mk, siirto raitiovaunuston ryhmästä henkilö- ja pakettiautojen ryhmään sekä pakettiauton myynti 210 mk, yhteensä 57 586.21 mk. — ⁷⁾ Neljäkymmenen linja-auton ja yhden pakettiauton myynti 30 740 mk sekä yhden pakettiauton siirto linja-autovaunuston ryhmästä raitiovaunuston ryhmään 14 mk, yhteensä 30 754 mk. — ⁸⁾ Viiden pakettiauton siirto henkilö- ja pakettiautojen ryhmästä raitiovaunuston ryhmään 15 619 mk sekä kahden pakettiauton myynti 280 mk, yhteensä 15 899 mk. — ⁹⁾ Siirto kaluston (Ruhan) ryhmästä liikennekiinteistöjen ryhmään 535 122.42 mk.

III. Liikennejohtajan alaiset osastot

Linjaverkostossa suoritettiin eräitä muutoksia taloudellisen tuloksen sekä yleisöpalvelun parantamiseksi. Uutena alueena tuli 1. 9. Puotinharju linjaverkoston piiriin. Eräiden tungosaikavuorojen lähdöt siirrettiin Rautatientorilta Hakaniementorille 18. 11. alkaen.

Liikennehenkilökunnan koulutusta jatkettiin tarpeen mukaan sekä perus- että jatkokoulutuksena. Viimeksi mainittuun vaikutti osaltaan voimaan tullut raitiovaunusääntö.

Autoliikenneosasto. Vuoden aikana tehtiin seuraavat linjamuutokset:

7. 4. muutettiin linjan 25 reitti Lapinmäentieltä alkaen suoraan Vihdintietä pitkin Vanhalle Nurmijärventielle; linjan 26 reittiä jatkettiin Vanhaa Nurmijärventietä Riihipellontielle sekä linja 29 siirrettiin reitille Vihdintie—Pitäjänmäentie—Kaupintie.

1. 9. aloitettiin autolinja 44, Rautatientori—Puotinharju.

21. 12. linjan 42 reittiä jatkettiin Puotilassa Rusthollarintiellä noin 300 m.

Vuoden alussa oli arkipäivisin tungosaikana liikenteessä 342 diesel- ja 17 johdinautoa, kesällä 250 diesel- ja 8 johdinautoa, vuoden lopussa 357 diesel- ja 17 johdinautoa.

Yksityisiltä liikenteenharjoittajilta oli vuokrattu linja-autoja, joilla liikennöitiin eri linjoilla arkipäivisin tungosaikoina yhteensä 1 005 770 km.

Vuoden aikana koulutettiin 72 autonkuljettajaa ja 81 rahastajaa. Kuljettajarahastukseen koulutettiin 37 autonkuljettajaa.

»Korkeasaari—Högholmen» moottorilautta suoritti 2 572 edestakaista vuoroa aikana 1.—5. 5. ja 11. 5.—13. 10. Korkeasaareen sekä kuljetti kaikkiaan 329 855 matkustajaa, joista 100 429 lastenlipuilla ja 2 588 koululais- ja retkeilylipuilla. Lisäksi suoritti lautta 359 edestakaista vuoroa Suomenlinnaan 6.—10. 5. ja 14.—24. 10. välisinä aikoina.

Liikenteenohjauskeskuksesta suoritettiin partioautojen avulla liikennevalvontaa, poistettiin liikennehäiriöitä autolinjoilla 200 tapauksessa ja raitiolinjoilla 554 tapauksessa, suoritettiin autoissa 830 pikkukorjausta, hoidettiin 77 potilaskuljetusta sekä toimitettiin lukuisasti erilaisia vikailmoituksia ja kuljetuksia.

Raitioliikenneosasto. Toimintavuoden aikana ei suoritettu linjamuutoksia.

Vuoden alussa oli arkipäivisin tungosaikoina liikenteessä 126 moottorivaunua (mv) ja 78 perävaunua (pv). Kesällä oli liikenteessä 102 mv ja 35 pv. 4-akselisia vau-
nuja oli liikenteessä 83 mv ja 25 pv.

Lääninhallitus vahvisti Helsingin kaupungin raitiovaunusäännön 20. 5. ja kau-
punginhallituksen päätöksen mukaan se astui kokonaisuudessaan voimaan 1. 11.

Raitiovaunusäännön määräysten johdosta annettiin tarpeellista lisäopetusta 100
kuljettajalle.

Vuoden aikana koulutettiin 23 raitiovaununkuljettajaa ja 10 rahastajaa. Lisäksi
järjestettiin lyhyt kuljettajakurssi 6 henkilölle.

Liikennesuunnitteluosaston tehtävänä oli liikennetarpeen tutkiminen, liikenteen
suunnittelu sekä valvonta.

Kertomusvuoden kuluessa laadittiin runkoaikataulut talvi- ja kesäliikennettä
varten ja mukautettiin ne vuorokauden ja vuoden eri aikojen matkustustarvetta
vastaavaksi. Kesä- ja talviliikennekausien alussa suoritettiin pysäkeillä kuormitus-

Keskikaupunkiautolinjat

N:o	Linja	Liikennöimis- aika
13	Kauppatori — Etu-Töölö	1.—20.1., 23. 2.—31.12.
13S	Kauppatori — Etu-Töölö (Hietaniemi)	»
14	Eira — Tukholmankatu	»
14A	Viiskulma — Tukholmankatu	1.—20. 1., 23. 2.— 4.10., 16.—31.12.
16	Punavuoret — Kulosaari	1.—21. 1., 23. 2.—31.12.
16A	Munkkisaari — Kulosaari	»
17	Merikatu — Aleksis Kiven katu	»
18	Kruununhaka — Lastenlinna	»
21	Erottaja — Seura-aari	»
19	Eläintarha — Pasila	»
23	Erottaja — Lauttasaari (Isokaari)	»
24	Rautatientori — Lauttasaaren teollisuusalue	»
24A	Rautatientori — Lauttasaaren teollisuusalue	»
72	Kauppatori — Sörnäinen	1. 4.— 1.11.
100	Kuusitie — Invalidisäätiö	1.—20. 1., 23. 2.—31.12.

Esikaupunkiautolinjat

N:o	Linja	Liikennöimis- aika
22	Vanha kirkkopuisto — Etelä-Haaga	1.—20. 1., 23. 2.—31.12.
25	Vanha kirkkopuisto — Malminkartano	»
26	Vanha kirkkopuisto — Konala	»
26N	Erottaja — Konala	»
27	Erottaja — Kaarela	»
27N	Erottaja — Kannelmäki — Kaarela	»
28	Erottaja — Kannelmäki	»
29	Vanha kirkkopuisto — Lassila	»
32	Rautatientori — Länsi-Herttoniemi (Eränkävijäntori)	»
32N	Rautatientori — (Kulosaarentie) — Länsi-Herttoniemi	»
32X	Hakaniementori — Länsi-Herttoniemi (Eränkävijäntori)	18.11.—31.12.
33	Rautatientori — Marjaniemi	1.—20. 1., 23. 2.—31.12.
34	Pajamäki — Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	»
34S	Rautatientori — Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	»
34V	Rautatientori — Pajamäki	»
35	Rautatientori — Roihuvuori	»
35X	Hakaniementori — Roihuvuori	18.11.—31.12.
36	Rautatientori — Jollas	1.—20. 1., 23. 2.—31.12.
37	Rautatientori — Santahamina	»
38	Rautatientori — Kaitalahti	»
41	Rautatientori — Mellunmäki	»
41A	Rautatientori — Vartioharju	»
41N	Rautatientori — Puotila — Mellunmäki	»
42	Rautatientori — Puotila	»
42X	Hakaniementori — Puotila	18.11.—31.12.
43	Rautatientori — Myllypuro	1.—20.1., 23. 2.—31.12.
44	Rautatientori — Puotinharju	2. 9.—31.12.
50	Marian sairaala — Koskela	1.—20. 1.
51	Rautatientori — Oulunkylä (Veräjämäki)	23. 2.—31.12., »

34. Liikennelaitos

N:o	Linja	Liikennöimis-aika
51X	Hakaniementori — Oulunkylä — (Veräjämäki)	18. 11. — 31. 12.
52	Rautatientori — Maunula	1. — 20. 1., 23. 2. — 31. 12.
53	Rautatientori — Itä-Pakila	»
54	Rautatientori — Länsi-Pakila	»
54A	Rautatientori — Suursuo	»
54N	Rautatientori — (Maunula) — Länsi-Pakila	»
54X	Hakaniementori — Länsi-Pakila	18. 11. — 31. 12.
55	Erottaja — (Maunula) — Länsi-Pakila	1. — 20. 1., 23. 2. — 31. 12.
55A	Erottaja — Suursuo	»
56	Rautatientori — Kustaankartano	»
62	Rautatientori — Pihlajämäki	»
63	Rautatientori — Malmin lentokenttä	»
71	Sörnäinen — Pajämäki	»
73	Herttoniemi — (Eränkävijäntori — Roihuvuori) — Reposalmen uimaranta	24. 6. — 20. 8.

Raitiolinjat

N:o	Linja	Liikennöimis-aika
1	Kauppatori — Käpylä	1. — 20. 1., 23. 2. — 31. 12.
1A	Eira — Käpylä	»
3B	Eira — (Erottaja) — Kallio — (Töölö — Kauppatori) — Eira	»
3T	Eira — (Kauppatori — Töölö) — Kallio (Erottaja) — Eira	»
4	Kirurgi — Munkkiniemi	»
4A	Erottaja — Munkkiniemi	»
4S	Kauppatori — Munkkiniemi	»
4V	Vallila — Munkkiniemi	»
5	Katajanokka — Töölöntori	»
6	Hietalahti — Arabia	»
7A	Etu-Töölö — (Messuhalli) — Sörnäinen	»
7B	Etu-Töölö — (Rautatientori) — Sörnäinen	»
8	Salmisaari — Vallila	»
9	Kauppatori — Vallila	»
10	Linjat — Ruskeasuo	»
10A	Arabia — Ruskeasuo	»
10S	Kauppatori — Ruskeasuo	»

tarkkailut kaikilla esikaupunkilinjoilla. Lisäksi suoritettiin kaikilla linjoilla päivittäin kuormitustarkkailua, jonka tuloksena laadittiin ns. »Täynnä»-tilastot.

Pääasiassa uuden vuoronumerojärjestelmän käyttöönoton vuoksi suurin osa aikatauluista uusittiin 4. 3. Konalan suunnan aikataulut uusittiin 7. 4. reitinmuutosten vuoksi.

Laadittiin suunnitelmat julkisen liikenteen hoitamiseksi liikennelaitoksen, yksityisten liikennöitsijäin ja Valtionrautateiden kesken.

Kaikilla linjoilla suoritettiin kaksi leimapihtilaskentaa ja muokattiin laskentatulokset aikataulunlaadintaan soveltuviksi perustiedoiksi.

Osasto suoritti tutkimuksia yhteistariffiin liittyvistä asioista. Myös muita julkista liikennettä koskevia liikennesuunnitelmia laadittiin ja suoritettiin runsaasti liikenteen valvonta- ja tarkkailutehtäviä.

IV. Teknillisen johtajan alaiset osastot

Huomattavalla sijalla teknillisten osastojen työskentelyssä vuoden aikana olivat laitoksen lähiajan kehitykseen liittyvät tehtävät. Näistä mainittakoon mm.: itäisen suunnan linja-autovarikon suunnittelu Puotilaan, lähivuosina tarvittavien uusien varikkoalueiden tutkiminen, perussuunnittelut uutta pääkonttoria varten, Vallilan alueen väestönsuojan sekä Laajasalon öljyvarastoalueen suunnittelu, tutkimukset linja-autokaluston ja raitiovaunukaluston kehittämiseksi, huolto- ja korjaustoiminnan kehittäminen, tutkimukset työn tuottavuuden kohottamiseksi, teknillisen koulutustoiminnan sekä tapaturmien torjunnan kehittäminen.

<i>Liikkuva kalusto:</i>	1961	1962	1963
Linja-autot			
Vuoden aikana hankittu	83	67	73
» » romutettu	19	24	50
Lukumäärä vuoden lopussa	444	487	511
Turistivaunuja	2	2	1
Johdinautot			
Lukumäärä vuoden lopussa	26	26	26
Raitiovaunut			
Moottorivaunuja, 4-akselisia	111	111	111
» 2-akselisia	91	91	84
Perävaunuja, 4-akselisia	30	30	30
» 2-akselisia	100	100	91
Alukset			
Moottorilautta »Korkeasaari — Högholmen»	1	1	1

Uuden kaluston hankinnoissa, jotka kohdistuivat vain linja-autoihin, pyrittiin ensisijaisesti kiinnittämään huomiota tarkoituksenmukaiseen rakenteeseen, rakenteen keventämiseen, parempaan ja kestävämpään jousitukseen sekä standardisointinäkökohtiin.

Autokorjaamo-osaston toimintaa laajennettiin entisestään. Tosin se ilmeni vain autokaluston lisääntymisenä, sillä ajokilometrit vähenivät vuoden alkupuolella satuneen liikennelakon johdosta. Liikenneseisuus ei kuitenkaan ennättänyt vaikuttaa osaston toimintaan vähentävästi, sillä sen aikana voitiin suorittaa entistä laajemmalla määrällä ennakolta ehkäiseviä autojen huolto- ja korjaustoimenpiteitä paremman liikennekelpoisuuden saavuttamiseksi.

Huolimatta tehtävien ja kaluston lisääntymisestä ei henkilökuntaa kertomusvuonna tarvinnut sanottavasti lisätä. Urakatöihin siirtymistä varten suoritettiin

työtapa-, menetelmä- ja aikatutkimuksia ja näiden perusteella kokeiltiin uusia työnjärjestelytapoja.

Hukkakilometrien vähentämiseksi laajennettiin Koskelan autohuollon tehtäväkenttää pyrkimyksenä muodostaa ns. itsenäisiä huoltovarikoida. Tällä pyrittiin siihen, että kukin varikko pystyisi suorittamaan oman kalustonsa mahdollisimman pitkälle menevät sekä ohjelmanmukaiset huoltotoimenpiteet että satunnaiset korjaukset ottaen samalla huomioon päivittäisen liikennetarpeen. Eräille automerkeille ominaisen ja vaikeasti korjattavan jarrujen kitinän poistamiseksi aloitettiin laaja kokeilu- ja tutkimustyö.

Tutkimus- ja kokeilutoiminnan avulla sekä menetelmiä parantamalla on myös pyritty yhä taloudellisempiin saavutuksiin.

Ennakolta ehkäisevää huolto- ja korjaustoimintaa pyrittiin suorittamaan niin, että autot voitaisiin pysyttää mahdollisimman paljon liikenteen palveluksessa.

Kertomusvuonna laajennettiin Ruhan linja-autojen ulkonasäilytysaluetta huomattavasti ja 30 autopaikkaa varustettiin sähkölämmityslaitteilla. Ruhaan perustettiin keskitetty henkilökuljetusten tilauskeskus.

Seuraavassa muutamia lukuja autokorjaamo-osaston korjaustoiminnasta:

	1961	1962	1963
Alustakorjauksia	4 568	2 840	1 729
Korikorjauksia	547	549	532
Maalauksia	250	249	321
Moottoreiden täyskorjauksia	76	106	120
Huoltokorjauksia	20 335	20 379	19 854
Kolhiokorjauksia	1 380	1 439	1 203

Määräaikaishuoltoja:

kuukausi			
II—III (2 500—7 500 km)	—	—	8 615
IV—V (15 000—30 000 km)	—	—	82
VI—VIII (60 000—240 000 km)	—	—	146

Sosiaalitoiminnan alalta mainittakoon henkilökunnan yksityisautojen paikoitus-tilan laajentaminen sekä lentopallokentän rakentaminen.

Raitiovaunun korjaamo-osasto. Huolto- ja korjaustoimintaa kehitettiin ja tehostettiin edelleen, joten osaston henkilömäärää voitiin jonkin verran vähentää.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin entisiä sekä tehtiin uusia rakenne-, parannus- ja muutostöitä vaunuihin. Näiden parannustöiden ansiosta voitiin täyskorjausten välillä ajettu kilometrimäärä edelleen saada nousemaan. Kaikki muutostyöt pyrittiin keskittämään täyskorjausten yhteyteen. Työn kulkuun ja johtoon liittyviä tehtäviä kehitettiin. Töölön korjaamolla mm. jaettiin työt kokonaan uudelleen työnjohtajien kesken siten, että kullekin työnjohtajalle kuuluivat korjaamon kaikki saman ammattialan työt. Kolareiden arviointi keskitettiin koko laitoksessa yhden henkilön tehtäväksi.

Varsinaisten töiden lisäksi korjattiin mm. linja-autojen koreja, valmistettiin varasto- ym. kalustoa ja varaosia sekä suoritettiin kiinteistöjen sähkö-, putkiasennus- ja maalaustöitä.

Numerotietoja raitiovaunujen ja johdinautojen korjaus- ja huoltotoiminnasta:

	1961	1962	1963
Moottorivaunujen täyskorjauksia	55	42	42
Perävaunujen täyskorjauksia	2	6	11
Moottorivaunujen suuria osakorjauksia	169	153	165
Perävaunujen suuria osakorjauksia	11	28	37
Ratamoottorien täyskorjauksia	95	80	219
Osittaisia ratamoottorien korjauksia	266	241	141
Kolhiokorjauksia	537	544	520
Ulkopuolisia maalauksia	12	35	17
Pieniä huoltokorjauksia	8 607	9 766	9 362
Linjalla suoritettuja korjauksia	3 775	4 595	4 055
Johdinautokorjauksia	681	637	536
Johdinautokorjauksia linjalla	509	557	466

Rataosaston toiminta oli kertomusvuoden aikana suunnilleen edelliseen vuoteen verrattavissa. Tehostamalla työkoneiden käyttöä pyrittiin parantamaan toimintavalmiutta sekä saavuttamaan kustannussäästöjä. Henkilökunnan työturvallisuutta pyrittiin samoin lisäämään.

Suurehkoja rata- ja ilmajohtotöitä oli kertomusvuonna Hakaniementorilla sekä Helsinginkadun-Kaarlenkadun risteyksessä.

Rataosaston toiminta kertomusvuoden aikana numerotietojen valossa ilmenee seuraavasta:

	1961	1962	1963
R a d a t			
Linjaraitteiden pituus	79 886 m	78 976 m	79 056 m
Ratapiha- ja halliraitteiden pituus	14 948 »	14 344 »	14 310 »
Uutta raidetta rakennettu tai vanhaa uusittu	548 »	1 612 »	940 »

Raitioteiden ja johdinautojen sähkölaitteet

Ajoverkoston kokonaispituus	106 614 m	107 920 m	105 966 m
Raitioteiden ajoverkosto	94 834 »	97 320 »	95 866 »
Johdinautojen ajoverkosto	11 780 »	10 600 »	10 070 »
Vaihteiden lämmityslaitteita asennettu	4 kpl	7 kpl	8 kpl

Teknillisen suunnitteluosaston päähuomio suuntautui edelleen autokorjaamo-osastolle. Autokalustoa pyrittiin yhtenäistämään sekä samalla tutkimaan sen kehittämismahdollisuuksia. Erityisesti tutkittiin suuremman kuljetuskapasiteetin omaavien yksiköiden soveltuvuutta.

Autokorjaamo-osaston toimintaa avustettiin kehittämällä vaihto-osapalvelua ja standardisoimalla käytettäviä tarvikkeita.

Yhteistoiminnassa muiden teknillisten osastojen ja hankintaosaston kanssa pyrittiin kehittämään hankinta- ja varastotoimintaan liittyvää yhteistyötä. Standardisointityö pantiin myös alulle.

Teknillistä koulutustoimintaa harjoitettiin järjestämällä kurssuja sekä teknilliselle henkilökunnalle että liikennehenkilökunnalle. Teknillinen henkilökunta on osallistunut myös kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämiin kursseihin.

Rakennussuunnittelutoimisto. Liikennelaitoksen toiminnan jatkuvasti laajentuesssa tuli tarpeelliseksi muodostaa erillinen rakennussuunnittelutoimisto asioiden käytännöllistä hoitamista varten. Tämän toimiston hoidettavana olivat uusien alueiden varaamiseen sekä rakennusten ja laitteiden suunnitteluun liittyvät tehtävät, samoin laitoksen hallinnassa jo olevien alueiden ja rakennusten muutossuunnitelmat.

Palosuojelu. Vuoden aikana suoritettiin palolain edellyttämiä rakennusteknillisiä parannuksia. Palokaluston täydentämistä ja uudenaikaistamista jatkettiin.

Laitoksen toimesta harjoitettiin palosuojeluun liittyvää opetustoimintaa ja pidettiin luentoja sekä työnjohdolle että liikennehenkilökunnalle.

Työturvallisuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Vuoden aikana suoritettiin työpaikoilla tarkastuskierros, jonka perusteella korjattiin havaitut epäkohdat. Työtapaturmien todettiin selvästi vähentyneen. Koko laitosta koskevaa työturvallisuuskilpailua ryhdyttiin suunnittelemaan.

Aloitetoiminta oli melko vilkasta, jota osoittaa se, että kaupungin aloitetoimikunnan palkitsemien aloitteiden perusteella liikennelaitos oli toisella sijalla.

---

35. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Puutavara- ja polttoainejaoston kokoonpano v. 1963 oli sama kuin edellisenä vuonna. Jaosto kokoontui kertomusvuonna 4 kertaa ja pöytäkirjapykälien lukumäärä oli 19.

Jaoston käsittelemät asiat. Tärkeimmistä jaoston esityksistä ja päätöksistä mainittakoon seuraavia asioita koskevat: polttoaineiden hintojen määrittäminen talousarviovuotta 1964 varten, Heinolan saha-alueen ulkopuolella olevan korkeajännite-linjan myyminen Heinolan kaupungin sähkölaitokselle sekä työnantajien edustajien määrääminen Heinolan sahan tuotantokomiteaan vuosiksi 1964—1965.

Toimiston henkilökunta. Toimiston henkilökunnasta jäi 1.6. eläkkeelle Verkkosaa-ren halkotarhan hoitaja Lauri Kaleva. Hänen tehtäviensä hoito siirtyi työnjoht. Erkki Sakille. Puutavaratoimiston henkilökunnan vahvuus oli päätoimistossa johtajan ja konttoripäällikön lisäksi 2 toimistovirkailijaa ja kenttätyönjohdossa Helsingissä 2 henkilöä sekä maaseudulla metsänhoitajan lisäksi 19 henkilöä, yhteensä 26 henkilöä.

Yleistilanne

Kertomusvuosi oli yhtä suotuisa kuin edellinenkin vuosi. Käytettävissä oli vielä vanhaa, halvalla ostettua polttopuuvarastoa. Erikoispuun hankintojen ja sahan osalta tulokset olivat nytkin tyydyttävät.

Sahatavaran kysyntä ulkomaille lisääntyi pitkin vuotta ja hintatasokin oli jatkuvassa nousussa. Vuoden lopulla kysyntä ja hinnat nousivat melko voimakkaasti, varsinkin kuusitavaran ja puolipuhkaan tavaran osalta. Kotimaassa sahatavaran kysyntä oli myös vilkasta ja hinnat myötäilivät ulosvientihintoja. Puolipuhdas tavara oli edelleen hyvin kysyttyä, mutta edellisen vuoden kovaa puutetta ei varsinaisesti ollut.

Tukkien hankinnassa hankintavuonna 1962/1963 ostettiin vuoden sahaukseen tarvittava tukkimäärä, mutta edellisen hankintavuoden ostovajausta ei vielä pystytty täyttämään. Kantohinnan nousu oli voimakasta, n. 10 % edellisen hankintavuoden hinnasta. Hankintavuoden 1963/1964 ostot alkoivat kovan ostokilpailun ja yhä voimistuvan kantohinnan nousun merkeissä.

Halkojen hinnoissa nousu pysähtyi. Edellisen vuoden kuivan halon huippuhinnat vain vakiintuivat. Hinta v.v. Helsingissä vaihteli 18—19 mk/m³. Halkojen kulutus

polttopuiksi on jatkuvasti pienentynyt, mutta vastaavasti yhä enenevässä määrässä halkoleimikoita hakattiin teollisuuden käyttöön.

Työvoiman suhteen vuosi meni häiriöittä. 16.2. tapahtui yleinen 5 %:n palkkojen nousu. Sahalla ei työvoimasta esiintynyt puutetta. Metsätoissa hakkuut sujuivat kuten ennenkin, mutta hevosajot vaikeutuivat. Juontolaitteilla ja metsiin tehdyillä metsäautoteillä yritettiin tätä tilannetta auttaa.

Halkovarastot olivat vuoden alussa Helsingissä 2 645 m³ ja maaseudulla 54 126 m³, josta keskeneräisiä hankintoja oli 18 309 m³, varastossa oli yhteensä 56 771 m³. Vuoden aikana ostettiin halkoja 21 032 m³, mittavoitto oli 2 701 m³, joten varastossa oli kaikkiaan 80 504 m³. Kertomusvuoden aikana luovutettiin tästä halkoja 32 545 m³, niin että varasto oli vuoden lopussa 47 959 m³, josta varastossa Helsingissä oli 3 178 m³ ja maaseudulla 44 781 m³. Keskeneräisiä hankintoja oli 17 529 m³.

Nikkilän sairaala käytti vielä osittain kiinteistöviraston metsäosastolta vastaanotettuja halkoja. Metsäosaston luovutukset olivat kertomusvuoden aikana 9 043 m³.

Halkoja toimitettiin kaupungin omille laitoksille 19 734 m³, huoltoviraston käytettäväksi 10 496 m³ sekä muille 2 315 m³, yhteensä 32 545 m³. Mainitusta määrästä toimitettiin pilkottuna 20 618 m³.

Koivuhalkojen hinta jakelussa oli 1.1.—28.2. välisenä aikana 20 mk/m³, 1.3.—31.3. välisenä aikana 20.50 mk/m³ sekä 1.4.—31.12. välisenä aikana 21 mk/m³, mitkä olivat samat kuin Helsingin halkokauppiasyhdistyksen sopimat hinnat.

Erikoispuun varastot olivat vuoden alussa 346 262 j³. Vuoden aikana ostettiin 478 018 j³, josta mittavoitto oli 3 180 j³, yhteensä 827 460 j³.

Vuoden aikana myytiin 351 118 j³ ja varasto oli vuoden lopussa 476 342 j³.

Erikoispuuta toimitettiin seuraavasti: hirsiiä 80 608 jm, paaluja 7 140 kpl, parruja 66 711 jm, pylväitä 902 kpl sekä ratapölkkyjä 5 632 kpl.

S a h a

Vuoden alussa ei sahalla ollut lainkaan tukkeja, keskeneräisiä hankintoja oli 1 170 079 j³. Vuoden aikana ostettiin tukkeja 1 401 685 j³, joten varastossa oli yhteensä 2 571 764 j³. Kertomusvuonna käytettiin 1 345 815 j³, mittatappio oli 82 795 j³, näin ollen varastossa oli tukkeja vuoden lopulla 1 143 154 j³.

V:n 1962/63 hankintojen (sahalla kuorimattomana) keskihinta ilman korkoja, poistoja, eläkkeitä ja Helsingin toimiston kustannuksia oli 1.74 mk/j³, pystymetsien keskimääräisen kantohinnan ollessa 1.23 mk/j³. V:n 1963/64 hankintatavoitteesta oli kertomusvuoden loppuun mennessä ostettu 1 143 154 j³.

Työntekijöitä oli sahalla keskimäärin 64, lisäksi kuljetuspuolella oli 10 miestä ja käytettävissä 7 autoa. Työtuntimäärä kertomusvuoden aikana oli sahalla 138 871.

Sahan käyntiaika oli 1 993 t ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 3.1 std/t. Saha seisoi kesäloma-ajan (17.7.—17.8.), jolloin suoritettiin vuosikorjaukset. Saharakenuksen katto uusittiin kokonaisuudessaan. Sahatavaran myrkyttämistä varten sinistymistä vastaan tehtiin erillinen allas, johon sahatavaraniput voitiin upottaa.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 6 047 std, josta höylättiin 618 std. Tukkeja käytettiin 219 j³/std.

Sahalta toimitettiin puutavaraa kaupungin laitoksille 2 641 std, vientilaivauksiin 2 405 std sekä kotimaan myyntiin 686 std, eli yhteensä 5 732 std.

Kaupungin laitoksille toimitetusta tavarasta laskutettiin Suomen Sahat -yhdistyksen tukkuhinnaston mukaan.

Teollisuushaketta toimitettiin 39 176 m³ sekä sahanpurua ja kuorta 16 985 m³.

Kotimaisille teollisuuslaitoksille myytiin tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mäntypaperipuuta 3 960 m³.

Sähkövoimaa käytettiin 1 096 340 kWh, josta maksettiin 7.74 p/kWh. Loistehosta maksettiin 569.14 mk.

Tapaturmia sattui 16, joiden johdosta menetettiin 185 työpäivää. Sairausajan palkkaa maksettiin 53 päivältä yht. 630.55 mk.

Kustannukset sahalla olivat 99.55 mk/std, josta palkat, työnjohdon- ja toimistohenkilökunnan palkat mukaan luettuna, olivat 58.85 mk/std.

Hake myytiin Enso-Gutzeit Oy:lle Kaukopäähän. Sen hinta, v.v. Kaukopäässä, nousi vuoden kuluessa 11.50 mk:sta 14.25 mk:aan m³:ltä.

Myydyn sahatavaran keskihinta oli 545.04 mk/std.

Kuljetuspuolelle ostettiin 3 uutta autoa sekä traktori. Näistä 2 autoa ja traktori tulivat sahan käyttöön yhden auton jäädessä Helsingin halkotarhalle jakeluautoksi.

T u l o t j a m e n o t

Toimiston tulot tilinpäätöksen mukaan olivat 5 547 325 mk ja menot 5 521 115 mk, joten ylijäämää kertyi 26 210 mk.

36. Teurastamolaitos¹⁾

Teurastamolaitoksen lautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset: Teurastamolaitoksen lautakuntaan kuuluivat v. 1963 puheenjohtajana isännöits. Juho Mehto, varapuheenjohtajana agron. Jorma Koskivaara sekä jäsenenä maat. ja metsät. kand. Göran Engström, prof. Erkki Halme, varat. Erkki Hara, autonkulj. Esko Ilkka, tarkast. Severi Koskinen sekä joht. Kaarle Sorkio. Kaupunginhallituksen edustajana oli varat. Kaj-Erik Östenson. Sihteerinä toimi varat. Holger Quick.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 11 kertaa; sen käsittelemien asioiden pykäläluku oli 187. Lähetettyjä kirjeitä oli 39.

Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon: teurastamolaitoksen hankintojen raha-arvon ylärajan määrittäminen (18.1. 6 §), korjausjaoston asettaminen v:ksi 1964 (19.4. 69 §), teurastamolaitoksen tuotantokomitean jäsenten valitseminen toimikaudeksi 1964—1965 (15.11. 162 §).

Esitykset. Lautakunnan kaupunginhallitukselle tekemistä esityksistä mainittakoon mm. seuraavat: ansiomerkkien anominen (15.3. 54 §), äänivaltaisen jäsenen valitseminen Suomen Kunnallisten Teurastamoiden Yhdistyksen 4.5. Kotkassa pidettävään vuosikokoukseen (19.4. 70 §), teurastamolaitoksen talousarvioehdotus v:ksi 1964 (17.5. 89 §), talousarvioasetelman muuttaminen (17.5. 90 §), teurastamolaitoksen toimiston virantoimitusajan muuttaminen (18.10. 147 §), teurastamolaitoksen eräiden taksojen tarkistaminen 1.1.1964 lukien (15.11. 165 §), kirjanpitokoneen hankkiminen teurastamolaitokselle (18.10. 163 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annettiin mm. seuraavat lausunnot, jotka koskivat: teurastamolaitoksen ent. käyttöins. Lauri Lindqvistin korvausvaatimusta jäähdityslaitoksen valvonnasta v. 1957—1959 (18.1. 22 §), maidontarkastamon alueen maapohjan vuokraa (19.4. 71 §), troolarisatamatoimikunnan mietintöä (17.5. 86 §), teurastamolaitoksen navetta- ja sikalarakennuksen luonnospiirustusten hyväksymistä (20.9. 135 §).

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja teurastamolaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Teurastamolaitos

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 98. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 45, tilapäisiä 3, sopimuspalkkaisia 8 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 42 sekä 1 viransijainen.

Eläkkeelle siirtyi 1.1. halliapul. Frans Virtanen, tukkuhallin esimies Frans Malm 1.10 ja teurast. Yrjö Pajula 1.10 lukien, vartija Gunnar Lindbäck 1.4. lukien ja vartija Väinö Varis 1.10. lukien.

Ero virasta myönnettiin labor.apul. Maija Almilalle 8.5. ja vaakaaja Matti Vastamäelle 11.8. lukien.

Helsinki-mitali 35 vuoden palveluksesta myönnettiin lab.vahtimest. Niilo Ahlqvistille. Kaupunkiliiton 25-vuotisansiomerkki myönnettiin halliapul. Frans Virtaselle ja siivooja Betty Rantaselle.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastot. Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin kertomusvuoden kuluessa alempana mainitut määrät eri eläimiä. Vertailun vuoksi julkaistaan myös v:n 1960—1962 luvut.

	1960	1961	1962	1963
Sonneja.....	5 193	4 594	7 093	7 141
Lehmiä	11 316	7 976	10 745	12 812
Hiehoja ja isoja vasikoita	14 043	9 778	12 825	12 385
Pikkuvasikoita	5 385	3 996	4 166	3 935
Lampaista ja vuohia	2 667	2 064	2 288	2 048
Sikoja yli 50 kg	21 015	19 726	23 465	25 411
Sikoja alle 50 kg	1 252	1 071	1 213	1 553
Hevosia ja hirviä	566	476	285	436
Yhteensä	61 437	49 681	62 080	65 721

Edellä luetellut v:n 1963 ruhot vastasivat keskipainojen mukaan laskettuna 5 912 844 kg lihaa, josta 57.7 % nautakarjan, 0.5 % lampaan, 39.7 % sian ja porsaan sekä 2.1 % hevosen lihaa.

Teurastusten jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o 1.

Teurastusosastoilla hylättiin lihaa 22 144 kg ja elimiä 62 400 kg, joten tältä osastolta hylätyn lihan kokonaismäärä oli 84 544 kg lihaa.

Teurastusosastoilla teurastetut eläimet oli tuotu kaupunkiin joko maanteitse tai rautateitse, kuten seuraavasta yhdistelmästä lähemmin selviää:

	Maanteitse	Rautateitse	Yhteensä
Naudat	32 199	3 696	35 895
Lampaat ja vuohet	1 585	369	1 954
Siat.....	26 336	466	26 802
Hevoset	420	6	426
Yhteensä	60 540	4 537	65 077

Vuotien tarkastus. Teurastamossa teurastettujen eläinten vuotia tarkastettiin eri kuukausina seuraavat määrät:

	Tarkastettu kpl	Leimattu			Nylkyvikoja			Luonnonvikoja	
		I lk	II lk	III lk	kpl	%	kpl	kpl	%
Tammikuu ..	2 711	2 008	702	1	31	1.14	29	643	23.72
Helmikuu ...	2 458	1 770	687	1	34	1.38	29	625	25.43
Maaliskuu ...	2 610	2 037	573	—	32	1.22	40	501	19.19
Huhtikuu ...	2 994	2 385	609	—	72	2.40	26	511	17.07
Toukokuu ...	3 358	2 679	679	—	128	3.81	24	527	15.69
Kesäkuu	2 860	2 190	670	—	142	4.96	—	528	18.46
Heinäkuu ...	3 491	2 911	579	1	132	3.78	20	428	12.26
Elokuu	4 092	3 370	721	1	201	4.91	4	517	12.63
Syyskuu	3 920	3 178	742	—	122	3.01	22	598	15.25
Lokakuu	4 057	3 291	765	1	99	2.44	23	644	15.87
Marraskuu ..	3 520	2 738	782	—	75	2.13	22	685	19.46
Joulukuu ...	2 682	1 970	712	—	49	1.82	30	633	23.60
Yhteensä	38 753	30 527	8 221	5	1 117	2.90 ¹⁾	269	6 840	17.65

Lisäksi tarkastettiin seuraava määrä maalaisvuotia:

	Tarkastettu kpl	Leimattu		
		I lk	II lk	III lk
Tammikuu	286	223	51	12
Helmikuu	238	180	50	8
Maaliskuu	319	259	48	12
Huhtikuu	448	321	115	12
Toukokuu	281	212	61	8
Kesäkuu	174	131	34	9
Heinäkuu	158	115	34	9
Elokuu	157	125	29	3
Syyskuu	154	124	27	3
Lokakuu	271	189	67	15
Marraskuu	207	182	22	3
Joulukuu	284	243	41	—
Yhteensä	2 977	2 304	579	94

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin vuoden aikana 2 110 387 kiloa lihaa keskipainojen mukaan laskettuna. Tarkastukset kohdistuivat seuraaviin ruholajeihin. Vertailun vuoksi julkaistaan myöskin v:n 1962 vastaavat luvut:

¹⁾ Teurastustavasta johtuen on 269 uskonnollisten menojen mukaan teurastetun eläimen vuotaa merkitty II luokkaan.

	1962	1963
Sonneja	212	262
Lehmiä	6 874	8 515
Hiehoja ja isoja vasikoita	9 274	8 943
Pikkuvaskoita	8 247	8 162
Lampaita ja vuohia	4 643	4 448
Sikoja ja porsaita	1 865	1 468
Hevosia	211	237
	Yhteensä	32 035
	31 326	32 035

Tarkastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o II.

Lihantarkastamossa hylättiin kertomusvuonna lihaa 46 439 kg ja elimiä 31 206 kg, joten tällä osastolla hylätyn lihan kokonaismäärä oli 77 645 kg.

Laboratorio

Laboratoriossa suoritettiin vuoden kuluessa 405 bakteriologista tutkimusta, 1005 keittokoea ja pH-määrittystä, 346 bakterioskooppista tutkimusta sekä 194 erikois-tutkimusta.

Triikiinien varalta tutkittiin 28 342 sikaa ja porsasta, 1 karhu ja 1 villisika, kaikki kielteisiksi tuloksiksi.

Bakteriologisesti tutkittiin 0.4 % tarkastetuista ruhoista, joita teurastusosastoilta oli 159 ja lihantarkastamolta 246. Näistä hylättiin 213 eli 52.5 %. Hylkäämis-perusteet olivat: bakteeripitoisuus 101, patologisanatomiset syyt 36, vieras haju 34, korkea pH-arvo 2 ja vetisyys 1. Kahden tai useamman edellämäin mainitun syyn perusteella hylättiin 39 ruhoa.

Vain keittokoe ja pH-määrittäminen suoritettiin 317 ruhosta teurastusosastoilta ja 343:sta lihantarkastamolta eli yhteensä 660 ruhosta. Tämä oli 0.7 % kaikista tarkastetuista ruhoista. Vieraan hajun ja korkean pH-arvon perusteella hylättiin 171 ruhoa eli 25.9 %.

Ilman laboratoriotutkimusta hylättiin 377 ruhoa eli 0.4 % tarkastetuista ruhoista.

Lihassapputumaa todettiin 130 naudassa, 1 siassa ja 1 hevosessa. Salmonella typhimurium todettiin bakteriologisen tutkimuksen perusteella kahdessa pikkuvaskassa ja yhdessä vasikassa. Pernaruton varalta tutkittiin 5 lehmää, 1 vasikka, 1 lammas, 2 sikaa ja 2 hevosta, kaikki kielteisiksi tuloksiksi. Tuberkuloositutkimuksia suoritettiin 333 siasta ja 1 lehmästä.

Lisäksi suoritettiin erityisesti salmonellojen toteamiseksi tutkimuksia lihanleikkupöydistä ja hakkuupölyistä 8, rotista ja hiiristä 36 ja kliinillisesti terveistä vasikoista 158. Yhdessä rotassa todettiin Salmonella typhimurium, yhdessä vasikassa S. Montevideo ja yhdessä vasikassa S. typhimurium. Rotat ja hiiret tutkittiin myös triikiinien varalta.

Vuoden aikana suoritti laboratoriossa, lihantarkastamolla ja teurastusosastoilla 4 eläinlääkärinä hygienikkokurssiin, 1 laillistamiskurssiin ja 8 lihantarkastukseen kuuluvan harjoittelun. Lihantarkastamolla ja teurastusosastoilla harjoitteli 10 eläinlääketieteen kandidaattia ja laboratoriossa 11 laboratorioapulaiskurssilaista sekä 6 triikiinitarkastuskurssilaista. 57 lääketieteen kandidaatille annettiin täydennysopetusta elintarvikehygieniassa.

Sairasteurastamolla teurastettiin 59 eläintä. Lisäksi obdusoitiin 1 lehmä, 1 pikkuvasikka, 1 lammas, 3 sikaa ja 1 hevonen.

Tarkastuseläinlääkäriin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o V.

Tukkumyynnihallia ja jäädyttämöjä käytettiin eri kuukausina seuraavasti:

Tukkumyynnihallissa myytiin:

	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Nautoja ..... kpl	5 314	4 920	5 084	5 328	4 361	3 895	4 135	4 576	4 801	6 022	5 816	5 169	59 421
Isoja vasikoita »	2 833	2 347	2 517	3 557	4 353	3 570	4 256	5 306	4 672	5 073	3 704	3 124	45 312
Pikkuvasikoita »	1 026	989	1 273	1 813	1 626	1 088	866	812	754	1 061	876	957	13 141
Lampaita ..... »	447	767	741	884	632	304	1 557	2 256	1 620	2 405	1 312	796	13 721
Sikoja ..... »	4 906	4 150	4 946	4 614	4 135	3 385	3 705	4 119	4 296	5 965	5 331	5 347	54 899
Hevosia ..... »	91	77	80	91	93	83	87	108	108	264	214	105	1 401
Hirviä ..... »	—	—	—	—	—	4	—	1	1	33	10	2	51
Poroja ..... »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Yhteensä ..... kpl	14 617	13 250	14 641	16 287	15 200	12 329	14 606	17 178	16 252	20 823	17 263	15 505	187 951
Muuta tavaraa, kg	63 202	54 542	58 323	64 281	50 721	41 611	43 463	49 859	63 257	73 917	58 600	57 273	679 049

Jäädyttämön riippuvien ruohojen osastoilla säilytettiin:

	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Nautoja ..... kpl	8 280	5 377	4 568	7 128	4 397	4 403	8 272	7 214	6 552	10 006	10 106	9 103	85 406
Isoja vasikoita »	2 631	1 851	1 660	2 807	2 635	2 291	5 485	4 422	4 893	4 631	5 603	4 358	43 267
Pikkuvasikoita »	955	796	1 138	2 410	1 658	1 105	1 061	772	586	707	505	620	12 313
Lampaita ..... »	310	489	344	453	331	154	1 173	1 246	603	1 357	573	790	7 823
Sikoja ..... »	7 628	4 507	6 751	7 351	5 471	3 568	4 080	4 894	3 997	6 872	5 825	4 452	65 396
Hevosia ..... »	104	54	64	61	59	77	77	245	133	293	229	130	1 526
Yhteensä ..... kpl	19 908	13 074	14 525	20 210	14 551	11 598	20 148	18 793	16 764	23 866	22 841	19 453	215 731
Muuta tavaraa, kg	42 440	29 685	25 185	50 890	39 805	38 685	43 695	37 215	40 770	52 955	55 920	55 300	512 545

Luvut tarkoittavat säilytyspäivien yhteenlaskettua ruo- ja kilomäärää.

Teurastamon juoksuratoja, sähkövinttureita ym. laitteita käytettiin seuraavaa muualla tarkastettua lihamäärää varten:

	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Koko vuosi
Nautoja ..... kpl	2 820	2 264	2 384	2 680	2 016	1 807	2 128	1 960	2 106	3 072	2 811	2 741	28 789
Isoja vasikoita »	1 526	1 177	1 297	2 029	2 832	1 994	2 575	3 001	2 474	2 925	1 909	1 838	25 577
Pikkuvasikoita »	163	146	275	295	488	327	198	202	124	122	129	121	2 590
Lampaita ..... »	268	321	352	493	425	201	609	1 117	713	1 603	794	484	7 380
Sikoja ..... »	2 693	2 338	2 802	1 988	1 856	1 671	1 789	1 918	1 610	2 824	2 502	3 106	27 097
Hevosia ..... »	49	34	34	49	43	55	40	59	55	164	143	70	795
Hirviä ..... »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	8	—	37
Poroja ..... »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Yhteensä ..... kpl	7 519	6 280	7 144	7 534	7 660	6 055	7 339	8 257	7 082	10 739	8 296	8 365	92 270
Muuta tavaraa, kg	20 100	13 143	7 826	17 581	6 415	6 862	8 423	5 858	13 853	17 482	5 203	12 978	135 724

Edellä mainittu lihamäärä kiloissa eri kuukausina käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o IV.

Lihan hinnoittelu. Lihan tukkuhintojen korkein ja alin hinta kuukausittain eri lajeittain ja hintaryhmissä ilmenee eripainoksen taulukosta n:o III.

Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen toimitetut lihamäärät kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o IV.

Syvjäädäyttämö

Syvjäädäyttämön pakkaustilat olivat kaikki vuokrattuina läpi vuoden, samaten kellarit, ullakot ja osittain myös aulat.

Vuoden 1963 aikana valmistui syväjäädäyttämön V-kerroksessa kaksi uutta hedelmäjäähdyttämöä.

Syvjäädäyttämön pakkasvarastoissa säilytettiin seuraavat tavaramäärät kuukausittain:

	Tammikuu	Helmi- kuu	Maalis- kuu	Huhtikuu	Touko- kuu	Kesä- kuu	Heinä- kuu	Elo- kuu	Syys- kuu	Loka- kuu	Marras- kuu	Joulu- kuu	Koko vuosi
Kalaa ... kg	57 690	64 471	87 137	37 581	415 713	342 363	103 291	60 277	79 332	176 568	74 693	134 662	1 633 778
Lihaa .... »	178 827	125 828	120 580	148 259	192 952	99 442	142 847	143 090	137 257	281 144	201 452	177 545	1 949 223
Vihannek- sia ja marjoja »	33 239	42 194	100 003	46 044	33 915	19 102	67 451	70 940	132 911	37 839	22 932	9 332	615 902
Voita .... »	—	—	—	—	—	52 050	103 960	2 250	—	—	—	—	158 260
Muuta ta- varaa, ku- ten jääte- löä, munia ym. ... »	576	24 231	101 401	11 165	9 098	26 993	22 444	29 082	13 110	8 901	21 744	3 128	271 873
Yhteensä kg	270 332	256 724	409 121	243 049	651 678	539 950	439 993	305 639	362 610	504 452	320 821	324 667	4 629 036

Taulukon lukuihin ei sisälly syväjäädäyttämön aulatiloiissa, kellareissa ja ulla-koilla säilytetty tavara.

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskuksen neuvottelukuntaan v. 1963 kuuluivat teurastamolai-
toksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Björn Engdahl
puheenjohtajana sekä jäsenenä kauppuutarihuri Väinö Liemola ja hortonomi Nils
Åström (varalla kauppuutarihuri Kai Söderholm) myyntiasiakkaiden edustajina,
ostoasiakkaiden edustajina os.pääll. Armas Aalto ja kaup. Åke Rosbäck (varalla
myyntipääll. R. Juslen).

Vihannestukkukeskuksen laajentamistyö, 6 000 m², saatiin suoritettua loppuun.

Kalatukkukeskus

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa kaikkiaan 8 721 862 kg, josta
mainittakoon, että suolattua kalaa tuotiin 1 863 622 kg ja tuoretta silakkaa
6 758 207 kg. Yksityiskohtaiset tiedot koko kalan tuonnista lähetyspaikkakunnit-
tain ja kuljetustavan mukaan ilmenee eripainoksen taulukosta n:o VI.

Elävää kalaa tuotiin Helsinkiin sumpuissa 80 624 kg; tuoretta ja jäädytettyä kalaa laivoilla 333 425 kg, moottoriveneillä ja troolareilla 1 137 677 kg, autoilla 5 096 480 kg ja rautateitse 110 001 kg eli yhteensä 6 677 583 kg; suolattua kalaa tuotiin laivoilla 1 555 750 kg, autoilla 297 040 kg ja rautateitse 10 832 kg eli yhteensä 1 863 622 kg; savustettua kalaa tuotiin 100 033 kg. Kaikkiaan oli kaupunkiin tuodun kalan määrä 8 721 862 kg.

Kalasarjan jäädyttämössä säilytettiin (luvut tarkoittavat säilytyspäivien yhteenlaskettua kilomäärää):

Kuukausi	Kalaa	Muuta tavaraa	Yhteensä
Tammikuu	178 390	17 890	196 280
Helmikuu	101 385	12 430	113 815
Maaliskuu	120 695	14 100	134 795
Huhtikuu	154 695	12 530	167 225
Toukokuu	224 710	10 000	234 710
Kesäkuu	163 905	9 740	173 645
Heinäkuu	183 309	10 460	193 769
Elokuu.....	217 100	11 290	228 390
Syyskuu	226 905	14 130	241 035
Lokakuu	256 595	19 255	275 850
Marraskuu	226 435	19 860	246 295
Joulukuu	223 050	17 660	240 710
Yhteensä	2 277 174	169 345	2 446 519

Hallinto ja sivutoiminta

Käyttöosasto

Höyryä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 12 147.4 tn 110 987.35 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 9.14 mk/tn. Eri osastot kuluttivat höyryä seuraavasti: teurastamo 9 447.4 tn, syväjäädättämö 1 298 tn ja sivutoiminta 1 402 tn.

Vedenkulutus oli kaikkiaan 189 968 m³ ja jakautui seuraavasti: lämminvesi 25 297 m³, hallintorakennus 3 455 m³, jäätehdas 1 169 m³, teurastamo 74 106 m³ ja syväjäädättämö 6 405 m³ sekä sivutoiminta 21 890 m³.

Sähkövirta ostettiin sähkölaitokselta 10 000 voltin suurjännitteisenä ja muunnettiin se teurastamolaitoksen omilla muuntoasemilla 380/220 volttiin. Sähkövirtaa ostettiin vuoden aikana 2 460 280 kWh 149 758.70 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 6.09 penniä. Sähkövirran kulutus jakautui seuraavasti: teurastamon voimavirta 802 760 kWh ja valaistusvirta 120 000 kWh, yhteensä 922 760 kWh, syväjäädättämön voimavirta 1 421 120 kWh ja valaistusvirta 116 400 kWh, yhteensä 1 537 520 kWh.

Teurastamon jäädytyshuoneita ja jäätehdasta varten syväjäädättämön konehallissa olevat neljä ammoniakkikompressoria kävivät vuoden aikaan yhteensä 10 706 t ja oli niiden sähkövirran kulutus 394 200 kWh.

Syväjäädättämön 19 pakastevaraston ja 3 jäädytysvaraston jäädyttämistä varten oli konehallissa 7 ammoniakkikompressoria, joiden käyntiajat olivat yhteensä 31 470 t. Neljää pakastustunnelia varten oli konehallissa 4 ammoniakkikom-

pressoria, joiden käyntiajat olivat yhteensä 4 865 t. Sähkövirran kulutus 11 ammoniakkipressorissa oli yhteensä 1 125 200 kWh.

Pannuhuone muutettiin ravintorasvan sulattamoksi ja vuokrattiin 1.2. lähtien.

Menojen ja tulojen yhdistelmä

	Menot		Tulot		Tulos	
	Määräraha	Menot	Määräraha	Tulot	Talousarvio	Liike
Yleinen teurastamo	1 378 807	1 424 433.33	1 209 000	1 198 286.07	- 56 340.26	-226 147.26
Syväädyttämö	816 824	812 954.80	799 000	963 619.26	+ 168 488.46	+ 150 664.46
Vihannestukkeskus	135 426	154 248.57	141 000	169 568.50	+ 9 745.93	+ 15 319.93
Kalatukkeskus	93 067	92 807.28	35 100	33 827.91	- 1 012.37	- 58 979.37
Sivutoiminta	154 872	146 872.83	223 000	187 918.93	- 27 081.90	+ 41 046.10
Yhteensä, mk	2 578 996	2 631 316.81	2 407 100	2 553 220.67	+ 93 799.86	- 78 096.14

Rahoitustase joulukuun 31 päivänä 1963

Vastaavaa:

Kassavarat	mk	mk
Käteisvarat	354.12	
Shekkitilit	7 729.33	
Postisiirtotilit	4 373.27	12 456.72
Ennakkovarat		
Alitilittäjät		50.00
Velalliset		
Sekalaiset		3 363.58
Tulojäämät		
Sekalaiset		123 760.59
Ennakkomenot		
Pääomamenojen ennakot		8 129.18
Talletetut vieraat arvopaperit		7 890.90
Laskennalliset saatavat		
Nostamattomat määrärahat		67 957.46
R a h o i t u s v a j a u s		78 096.14
		<u>Yhteensä 301 704.57</u>

Vastattavaa:

Velkojat		
Sekalaiset		39 899.94
Menojäämät		
Sekalaiset		41 233.86
Ennakkotulot		
Varsinaisten tulojen ennakot		24 322.92
Siirtomäärärahat		
Pääomamenojen määrärahat		67 957.46
Talletetut vieraat varat		9 634.15
Laskennalliset velat		
Kaupungin keskuskassa		118 656.24
		<u>Yhteensä 301 704.57</u>

Kantaomaisuustase joulukuun 31 päivänä 1963*Vastaavaa:*

	1.1.1963 mk	31.12.1963 mk
Keskeneräiset työt ja hankinnat	15 096 000	77 042.54
Arvopaperit	1 235 000	11 400.00
Irtain omaisuus	332 169	3 321.69
Rakennukset ja kiinteät laitteet.....	903 609 800	8 689 372.23
Tonttialueet	209 805 370	2 266 053.70
	<u>1 130 078 339</u>	<u>11 047 190.16</u>

Vastattavaa:

Pääomavelka kaupungille	1 130 078 339	11 047 190.16
	<u>1 130 078 339</u>	<u>11 047 190.16</u>

37. Elintarvikekeskus

Elintarvikekeskuksen lautakunnan kokoonpano v. 1963 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna paitsi, että vahtim. Aili Pirosen tilalla oli mielisair.hoit. Kirsti Vilkman. Esittelijänä kokouksissa toimi elintarvikekeskuksen toim.joht. Toivo Ekberg ja sihteerinä kamreeri Eino Raitinen.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 10 kokousta ja niiden pöytäkirjojen pykäläluku oli 127. Saapuneita kirjeitä oli 53 ja lähetettyjä 34.

Päätökset. Lautakunnan tekemistä päätöksistä mainittakoon mm. seuraavat: kouluaterioiden maitoannoksen lisäämisestä aiheutuvien menojen ja vastaavien tulojen huomioon ottaminen seuraavan vuoden talousarviossa ja voim käytön kokeileminen kouluaterioilla (23.4. 50 §) sekä eräiden elintarvikehankintojen suorittaminen (24.9. 83, 84 §, 15.10. 96 §, 3.12. 120 §).

Lautakunta päätti merkitä tiedoksi selvityksen elintarvikekeskuksen toiminnasta 1.6.—31.8. välisenä aikana (24.9. 78 §). Lisäksi päätettiin korottaa syys- ja marraskuussa eräiden ruoka-annosten myyntihintoja hinta- ja kustannustason nousun johdosta.

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm.: ansiomerkin myöntämistä eräälle laitoksen henkilökuntaan kuuluvalla (5.3. 23 §); eräiden viranhaltijain palkkojen korottamista ja oikeutta ylittää sallittua ylityötuntimäärää (14.5. 62 §, 24.9. 79 §); voim jakelun aloittamista kansakouluissa syyslukukauden alusta lukien kaksi keitaa viikossa (18.6. 67 §) ja kouluruokailua koskevan perusteellisen teknillisen ja siihen liittyvän kustannustutkimuksen suorittamista (12.11. 110 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: talous- ja ompelualan ammattikouluun mahdollisesti perustettavan, keski-koulun oppimäärälle pohjautuvan suurtalouden peruslinjan oppilaiden sijoittamista harjoittelijoiksi laitoksen ruokatehtaaseen ja muihinkin toimintapisteisiin (5.3. 30 §); Euroopan poliisien ampumamestaruuskilpailujen muonituksen järjestämistä (14.5. 56 §); kahvitarjoilun järjestämistä kutsuntapaikalla kutsuntoihin osallistuville asevelvollisille (15.10. 98 §) sekä poliisilaitoksen ja huoltopoliisin pidätettyjen ruoanlaittajille suoritettavan korvauksen korottamista elinkustannusindeksin nousua vastaavasti (12.11. 106 §).

Elintarvikekeskuksen henkilökunnan lukumäärä kertomusvuonna oli 197, josta määrästä 177 oli ruokatehtaassa ja ruokaloissa, 5 Herttoniemen kasvisvarastossa sekä 15 kassa- ja tiliosastolla. Vakinaisista viranhaltijoista, joita oli 89, siirtyi eläkkeelle 2, erosi 1 ja kuoli 1. Tilapäisiä viranhaltijoita oli 1. Työsopimussuhteessa oli 108 henkilöä, joista eläkkeelle siirtyi 1 ja erosi 17.

Kertomusvuonna täytettiin 13. palkkaluokan emännän virka, 7. palkkaluokan ruokalanhoitajan ja pääkeittäjän virat ja kaksi 5. palkkaluokan apulaiskeittäjän virkaa.

Ero myönnettiin 4 viranhaltijalle.

Henkilökunnan terveys oli koko vuoden suhteellisen hyvä. Tapaturmia oli 24.

Poliorokotusta suoritettiin 38 henkilölle. Maaliskuussa pelättiin influenssaepidemiaa ja tällöin sai 8 henkeä influenssarokotuksen. 73 henkilökuntaan kuuluvaa halusi isorokkorokotuksen.

Lääkärin vastaanotolla käyntejä oli 407 ja perustarkastuksia suoritettiin 19. Kotikäyntejä oli 1.

Kouluateriat ja niiden kehittäminen. Lautakunta pyrki mahdollisuuksien mukaan ja käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa kouluruokailun suunnittelussa ottamaan huomioon kouluateriakomitean mietinnössä esitetyt näkökohdat.

Ruokatehtaassa valmistettiin kouluruokavaliioon sisältyvät ateriat ja elintarvikekeskuksen toimesta toimitettiin kouluihin lauantaimakkara- ja juustotuotteet, maitoannokset (2 dl), valmiiksi paloitetua näkkileipää, sämpylöitä ja kasviksista porkkanoita.

Lautakunta piti tarkoituksenmukaisena, että kaupungin olisi palkattava ravitsemusasiantuntija, jonka tehtävänä olisi kouluruokailun ja myös lastentarhojen sekä lastenkotien ja kesäsiirtoloiden ruokailun ohjaus ja valvonta.

Elintarvikekeskuksen lautakunnan päätöksen mukaisesti suoritettiin voion jakelu Annankadun ruotsalaisessa kansakoulussa 3.5. sekä Aleksis Kiven ja Pukinmäen kansakouluissa 6.5. Kokeilu osoitti, että voion jakelu sujui hyvin eikä ateriointiin kulunut tavallista pitempää aikaa, sekä että veitsien käyttö (veitsi joka toisella oppilaalla) oli tarkoituksenmukainen ja veitsien pesu saatiin nopeasti suoritetuksi.

Kansakoulujen johtokuntien ja elintarvikekeskuksen lautakunnan jäsenten välinen, kouluruokailua koskeva neuvottelutilaisuus pidettiin Kaupunginkellarissa 28.10. Tilaisuudessa maisteri Voipio selosti kokouksen tarkoitusta mainiten mm., että kouluruoka pyritään saamaan ravitsemammaksi, monipuolisemmaksi ja maittavammaksi. Lautakunnan jäsen, ylitarkastaja Tamminen selosti kouluateriatoimintaa yksityiskohtaisemmin esittäen mm. suunnitelmia ruokavaliion parantamiseksi.

Kokouksessa käytyjen keskustelujen perusteella todettiin mm., että kouluruokailua koskeva teknillinen tutkimus olisi suoritettava, että kouluruokailua varten olisi palkattava päätoiminen kouluruokailun valvoja ja että kouluateriain ravintoarvoa olisi lisättävä.

Laitoksessa suoritettut korjaustyöt ja välineiden hankinta. Koulukeittiössä höyrykattiloiden putkistoa ja venttiilejä kunnostettiin. Pikkukeittiössä paistosuuneissa ja -pannuissa uusittiin vastuksia ja kytkimiä. Keittiöihin johtavat käytävät maalattiin. Pesimöön asennettiin tuulettaja ja ikkunakehykset maalattiin. Kuorimon seinät ja katto maalattiin ja perunankuorimakoneiden kuorintalevyt uusittiin. Toimistohuoneiden katon katot ja seinät maalattiin. Kaupunginkellariin hankittiin yleiskone.

Laitoksen toiminta. Laitoksen liikevaihto oli 5 010 942 (ed. v. 4 685 658) mk.

Elintarvikkeita hankittiin ruoan valmistamiseen ruokatehtaassa seuraavasti: kaupunginhallituksen tilaisuuksiin, 78 kaupungin kansakoululle, 4 ammattikoululle, 13 suomenkieliselle ja 5 ruotsinkieliselle oppikoululle, 14 kunnalliselle ruokalalle, 22 leikkikentälle, 2 koulupuutarhalle, Hesperian sairaalan Kallion osastolle, 6:lle

Sedmigradskyn pikkulastenkoululle, Venäläiselle koululle ja lastentarhalle, Ham-
masteknikkokoululle ja Kultaseppäkoululle.

Ruokatarvikkeita välitettiin kaupungin sairaaloille ja vanhainkodeille, 21
opetuskeittiolle, 13 lastenkodille, päivähuoltola Vantaalalle, 75 lastentarhalle, 5 päi-
väkodille, 3 kesäsiirtolalle, ruotsinkieliselle sokeainkoululle ja Hesperian sairaalan
Kallion osastolle.

Laitos toimi ruokatarvikkeiden hankintaelimenä yhdessä sairaalalautakunnan
alaisten sairaaloiden sekä huolto-, lastensuojelu- ja lastentarhain lautakuntien alais-
ten laitosten kanssa. Hankinnat suunnitteli laitoksen hankintajaosto.

Tärkeimpiä ruoka- ym. tarvikkeita hankittiin kertomusvuonna seuraavat määrät:

Ruokaleipää	68 251 kg	Sipulia	7 767 kg
Kahvileipää	11 873 »	Verta.....	3 100 l
Jauhoja	55 842 »	Makkaraa	16 961 kg
Suurimoita ja hiutaleita ...	77 582 »	Raavasta	178 767 »
Makarooneja	4 685 »	Vasikkaa	74 473 »
Herneitä	91 000 »	Sikaa	48 135 »
Kidesokeria	45 535 »	Lammasta	1 183 »
Palasokeria	6 205 »	Maksaa	12 211 »
Siirappia	600 »	Kieltä	2 110 »
Omenamarmelaadia	1 050 »	Kanoja ja kalkkunoita	6 983 »
Kahvia	4 953 »	Kalaa (tuoretta, savustet- tua ja pakastettua)	5 498 »
Teetä	122 »	Silakkaa (suolattua)	144 »
Kaakaota	290 »	Silliä	456 »
Kuivattuja hedelmiä	10 443 »	Puolukoita	31 260 »
Maitoa	1 659 872 l	Virvoitusjuomia ..	87 784 pull.
Piimää	29 648 »	Pilsneriä	39 264 »
Voita	6 171 kg	Talousskaljaa	1 276 »
Margariinia	6 920 »	Savukkeita	138 560 ras.
Suolaa	18 501 »	Sikaareja	9 514 kpl

Herttoniemen kasvisvaraston välitystoiminta ja varastot ilmenevät seuraavasta:

	perunaa	porkkanaa	lanttua	punajuurta	kaalia	yhteensä
Varastossa 1.1.1963	462 522	11 703	5 020	6 960	13 619	499 324
Välitettiin:						
elintarvikekeskukselle ...	565 943	13 295	19 213	6 078	27 590	632 119
muille kaupungin laitok- sille	395 644	47 797	25 287	19 214	11 776	499 718
Varastossa 31.12.1963	275 904	2 859	4 733	1 006	10 593	295 095
Yhteensä, kg	1 700 013	75 654	54 253	33 258	63 578	1 926 756

Laitoksen omaan sekä eräiden muiden kaupungin laitosten ym. käyttöön hanki-

tut vilja- ja siirtomaatuotteet säilytettiin Helsinginkatu 24:ssä olevassa keskusvarastossa. Hankittu liha varastoitiin teurastamolaitoksen kylmään säilytystilaan.

Ruokatehtaassa valmistettiin annoksia seuraavat määrät: kansa- ja ammattikouluille 3 407 024, oppikouluille 250 984; kunnallisille ruokaloille 576 158, kaupungin leikkikentille ja koulupuutarhoille 96 682, huoltolautakunnan työtöville 37 051, kaupunginhallituksen tilaisuuksiin 11 840, Hesperian sairaalan Kallion osastolle 19 841, Käpylän koulu- ja työkeskukselle 16 040 annosta eli yhteensä 4 415 620 annosta. Annosten lukumäärässä oli edelliseen vuoteen verrattuna vähennystä 145 730 annosta.

Vapaiden varastotilojen vuokralleanto. Herttoniemen kasvisvarastosta annettiin vuokralle kasvien ja hedelmien varastoimista varten vapaata tilaa seuraaville toiminimille ym. jäljempänä mainituista vuokrista: O. Backman, 345 m², 2 070 mk; Helsingin Satamaväen Osuusruokala, 210 m², 1 330 mk; Ka-Vi-tuotteet Oy, 210 m², 1 260 mk; Kesko Oy, 569 m², 4 190 mk; Tuottajain Lihakeskuskunta, 140 m², 840 mk; Helsingin Kauppiaat Oy, 70 m², 280 mk; Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta, 580 m², 5 435 mk.

Vuokratuloja oli yhteensä 15 405 mk eli 4 463 mk vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Tulot ja menot. Laitoksen tulo olivat 4 957 629 mk sekä luontoisetukorvaukset 53 313 mk, yhteensä 5 010 942 mk.

Liikevaihdon ryhmitys oli seuraava: kansakoulut 2 192 952 mk, ruokalaitokset 1 136 796 mk, sairaalat 547 284 mk, huoltolaitokset 295 850 mk, muut kaupungin laitokset 631 023 mk, muu liikevaihto (mm. oppikoulut) 153 724 mk sekä luontoisedut 53 313 mk, yhteensä 5 010 942 mk.

Liikevaihdon jakautuminen ilmenee seuraavasta: kaupunkilaitokset: raaka-aineet 956 833 mk, ruoka 2 705 929 mk sekä sekalaiset (jätteruoka, kuljetukset) 4 347 mk, yhteensä 3 667 109 mk; muut: raaka-aineet (mm. ylijäämärasva) 4 248 mk, ruoka (ruokalaitokset, oppikoulut) 1 317 858 mk sekä sekalaiset (vuokrat, kuljetukset) 21 727 mk, yhteensä 1 343 833 mk.

Menot, kaikkiaan 4 923 438 mk, jakautuivat seuraavasti: Palkkiot 2 467 mk, Vakinaiset viranhaltijat 573 894 mk, Tilapäiset viranhaltijat 6 699 mk, Viranhaltijain muut palkkamenot 14 077 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 485 760 mk, Sosiaaliturvamaksut 59 891 mk, Huoneistomenot 198 944 mk, Kalusto 30 991 mk, Painatus ja sidonta 1 973 mk, Tarverahat 9 777 mk, Auto- ja konekustannukset 67 890 mk, Tavarankäytöt 3 444 102 mk, Korjaukset 5 725 mk sekä Konttokuranttivelan korot 21 248 mk.

Elintarvikekeskuksen ylijäämä kertomusvuonna oli 87 504 mk.

38. Keskuspesula

Yleistä. Vuosi 1963 oli keskuspesulan neljäs varsinainen toimintavuosi. Edelliseen vuoteen verrattuna pestyn pyykin määrä ja tästä johtuvat muut toiminnot lisääntyivät runsaat 12 %. Pyykkimäärän jatkuvasta lisääntymisestä johtuen valmistettiin pesulakonekannan lisäämistä nykyisestä 9 000 kilosta 12 000 kiloon 8 tunnin työpäivää kohti laskettuna.

Keskuspesulajaoston kokoonpano ja kokoukset. Kaupunginhallituksen keskuspesulajaoston kokoonpano oli kertomusvuonna sama kuin edellisenä vuonna.

Jaosto kokoontui vuoden aikana 3 kertaa.

Keskuspesulan henkilökuntaan, joka oli työsopimussuhteessa kaupunkiin, kuului 165 henkilöä. Osastoittain henkilökunta jakautui seuraavasti: hallinto ja toimisto 5, laboratorio 1, liinavaateosasto 17, pesulaosasto 125 ja teknillinen osasto 17.

Teknilliset laitteet. Pesularakennuksen kellarikerrokseen valmistui 100 henkilön pukuhuonetilat puhtaanapito-osaston tarpeita varten ja samalla tämän hallussa aikaisemmin olleet pukuhuonetilat vapautuivat keskuspesulan omaan käyttöön. Keskuspesulan tuotannolliseen toimintaan välittömästi tarvittavassa konekannassa ei kertomusvuoden aikana tapahtunut muutoksia.

Laitoksen toiminta. Toimisto. Tavanomaisten toimistoalan tehtävien lisäksi kiinnitettiin huomiota erityisesti kustannuslaskennan kehittämistä koskeviin kysymyksiin. Otettiin käyttöön laitoskohtainen tuotantopalkkio, jonka tarkoituksena oli tuottavuuden kohottaminen kaupungin ja henkilökunnan parhaaksi.

Laboratorio suoritti tutkimuksia, joiden avulla selvitettiin pesu- ja huuhteluvesistä, kattiloiden syöttövedestä, eri pesulakoneiden toiminnasta sekä valmiista pyykistä päivittäin tai viikoittain otettujen näytteiden laatua. Lisäksi laboratorio huolehti pesussa jääneiden tahrojen poistamisesta, tutki pesulatuloksen hygienisyyttä sekä avusti pesu- ja huuhtelumenetelmien kehittämässä sekä eräiden tekstiilien kestoa koskevissa tutkimuksissa.

Liinavaateosasto osallistui laitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön liinavaateiston kehittämiseksi. Erikoisesti pyrittiin selvittämään eri kangaslaatuojen käyttökestävyyttä. Kertomusvuonna jatkettiin selvityksiä, joiden avulla pyrittiin saamaan keskuspesulan omistama liinavaatekanta sekä asiakaslaitosten tilaamat ja varastoimat vaatemäärät tarkoituksenmukaisiksi käyttötärpeen kanssa.

Liinavaatteiden uudishankintoja suoritettiin 218 780 mk:n arvosta. Suoritetun inventoinnin mukaan keskuspesula omisti vuoden päättyessä 478 432 vaatekappaletta

ja niiden kirjanpitoarvo oli 1 336 001 mk. Inventoinnin osoittama vajuus oli 2 391 kpl vastaten 0.5 % inventoinnin kohteina olleiden vaatekappaleiden lukumäärästä ja vastaavasti n. 0.1 % niiden arvosta.

Kaupungin laitosten kokonaispyykkimäärästä oli kertomusvuoden aikana keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskimäärin 75.2 %. Muu osa oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistuksessa. Kaupungin omistamia vaatekappaleita paikattiin vaatekorjaamossa 61 390 kg, mikä vastaa 2.1 % laitosten tarvitsemasta kokonaispyykkimäärästä. Korjauskelvottomina poistettiin käytöstä 21 451 vaatekappaletta.

Pesulaosastolla lajiteltiin, pestiin, mankeloitiin, prässättiin ja pakattiin vuoden aikana yhteensä 3 968 513 kg pyykinä. Tästä määrästä oli kaupungin laitosten osuus 2 924 878 kg eli 73.7 %, ulkopuolisten laitosten osuus 1 020 456 kg eli 25.7 %, oman henkilökunnan osuus 9 481 kg eli 0.25 % sekä hankittujen uusien vaatekappaleiden osuus 13 698 kg eli 0.35 %. Kaupungin eri laitosten kesken jakaantui pesty pyykkimäärä seuraavasti: Kivelän ja Hesperian sairaala 726 965 kg, 18.3 %; Malmin sairaala 133 788 kg, 3.4 %; Marian sairaala 330 100 kg, 8.3 %; Röykän sairaala 105 110 kg, 2.6 %; Laakson sairaala 258 076 kg, 6.5 %; Koskelan sairaskoti 1 089 578 kg, 27.5 %; Kustaankartanon vanhainkoti 165 225 kg, 4.2 %; Roihuvuoren, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodit 80 246 kg, 2.0 % sekä muut laitokset 35 790 kg, 0.9 %. Ulkopuolisista laitoksista olivat merkittävimmät Kätilöopisto, Töölön sairaala ja Sädehoitoklinikka.

Pyykin kokonaismäärästä mankeloitiin 76.4 %, prässättiin 16.2 %, pelkästään kuivattiin 6.4 % ja pestiin kemiallisesti 1.0 %. Keskuspesula huolehti Laakson, Malmin, Marian ja Röykän sairaaloiden sekä Roihuvuoren vanhainkodin pyykin kuljetuksesta.

Teknillinen osasto huolehti keskuspesulan tontin, rakennusten ja teknillisten laitteiden huolto- korjaus-, ja ylläpitotehtävistä sekä lämpö- ja sähköenergian, veden ja paineilman toimittamisesta eri toimintakohteiden tarpeisiin. Kertomusvuoden aikana suoritettiin 320 kg:n pesukoneiden sisärumpujen vaihto ja ryhdyttiin toimenpiteisiin linkojen moottoreiden vahvistamiseksi ja käyttövarmuuden lisäämiseksi. Lämpökeskus toimitti pesularakennukseen sekä Koskelan sairaskodin rakennuksille lämpöenergiaa yhteensä 22 368 milj. kilokaloria, josta edelliselle 35.2 % ja jälkimmäiselle 64.8 %. Teknillinen osasto suoritti myös Koskelan sairaskodin tilaamia asennus- ja korjaustöitä.

Pesularakennuksen kellarikerroksen autotallitilat olivat kertomusvuoden ajan vuokrattuna rakennusviraston puhtaanapito-osastolle.

Taloudellinen tulos. Kertomusvuoden aikana veloitettiin pesusta, mankeloinnista ja prässäyksestä 48 p/kg, vuokrauksesta 20 p/kg ja korjauksesta 4.5 p/kg. Kuljetusmaksuna veloitettiin matkan pituudesta riippuen 4—6 p/kg.

Keskuspesulan ulkopuolelle toimitetusta lämpöenergiasta laskutettiin 25.50 mk miljoonalta kilokalorilta ja autotallista perittiin vuokraa 2.50 mk/m² kuukaudessa.

Tulot kertomusvuonna olivat tilien mukaan: Vaatteiden pesu, mankelointi ja prässäys 1 903 946 mk, Vaatteiden korjaus 130 071 mk, Vaatteiden kuljetus 42 091 mk, Vaatteiden vuokraus 439 666 mk, Lämpöenergian toimitukset 369 495 mk, Teknillinen korjaustoiminta 2 213 mk, Vuokratulot 42 000 mk, Muut tulot 18 319 mk, yhteensä 2 947 801 mk.

M e n o t tilien mukaan olivat: Palkkiot 1 212 mk, Palkkamenot 1 136 615 mk, Sosiaaliturvamaksut 60 681 mk, Huoneistomenot 1 205 mk, Kalusto 2 526 mk, Tarverahat 7 092 mk, Eläkkeet 5 812 mk, Polttoaineet 180 833 mk, Sähkönkulutus 53 885 mk, Vedenkulutus 53 532 mk, Pesuaineet 92 093 mk, Kuljetukset 30 912 mk, Alueiden puhtaanapito ja hoito 2 569 mk, Koneiden ja yleisten laitteiden kunnossapito 42 928 mk, Rakennusten vuosikorjaukset 1 956 mk, Käyttöomaisuuden korot 472 264 mk, Käyttöomaisuuden poistot 669 911 mk, Konttokuranttivelan korot 502 mk, yhteensä 2 816 529 mk.

Tilivuoden y l i j ä ä m ä oli 131 272 mk.

HAKEMISTO

	Sivu
Aarnikan Lämpö Oy, sille vuokratun tontin asemakaavan muutos	26
Alkoholistihuoltoa koskevat asiat	135, 153
Aloitetoiminta	84
Alppilan kesäteatterin vuokran järjestely	49
Alueet ja rakennukset, ostetut, myydyt, vuokratut ym. 20—35, 38—40, 44—55, 59, 61, ...	239, 311
Alueiden, vuokra-, vuosikatselmusten suorittaminen	36
Aluelääkärien vastaanottopaikoiksi vuokratut huoneistot	45
Aluevaihdot, kiinteistölautakunnan suorittamat	20, 42
Alukset, eräiden satamamaksujen korottaminen	312
» Helsingin satamaan saapuneet ja sieltä lähteneet	318
» kaupungin omistamat	321, 345, 349
Ammattiopintoja varten myönnetty avustukset	161
Ammattioppilaslautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.	204
Ansiotyöluvut, alaikäisille myönnetty	182
Arava-asuntoja koskeva tutkimus	98
Aravalainat, tonttiosaston käsittelemät	59
Aravaosakkeiden lunastusta ja myyntiä koskevat asiat	75
Arpojen myyntiluvat	55
Asemakaavan muutokset, asemakaavaehdotukset	42, 65
» toteuttamiseksi hankitut tai luovutetut määräalat	20—23
Asemakaavaosasto, kiinteistöviraston	42, 46, 64
Asiahakemiston, kaupungin virastojen ja laitosten, toimittaminen	82, 100
Asumistukea saaneet lapsiperheet	69
Asunnonjakotoimikunnan kokoonpano ja toiminta	73
Asuntoalueet, tonttien luovutus- ja varaamisesitykset	59
Asuntojen jakaminen kaupungin omistamista taloista	69, 74
» kaupungin vuokralle antamien, vapauttaminen eräissä tapauksissa	50
Asuntolainoja koskevat asiat	59, 70, 114
Asuntorakennustoiminta, asuntotuotantokomitean	72
» maanhankintalain mukainen	114
Asuntotontit ja -alueet, niiden ostamista, myyntiä ja vuokrausta koskevat asiat ...	20—28, 59
Asuntotuotantokomitean kokoonpano ja toiminta	72
Asuntotuotantotoimisto, kiinteistöviraston	46, 70
Asutuslautakunnan kokoonpano, kokoukset ja toiminta	114
Au-lapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet	171, 176, 183
Aula-työkoti, vajaamielisten	178, 179
Auroran sairaalaa koskevat asiat	4, 79
Autokorjaamo, rakennusviraston	271
Autokorjaamo-osasto ja autoliikenneosasto, liikennelaitoksen	345, 349
Automaatit, savuke- ja makeis-, niitä koskevan sopimuksen jatkaminen	55
Autosuojat, tilapäiset, niiden pystyttämiseen myönnettyt luvat	34
Autotallitilojen vuokraaminen kaupungin käyttöön	47
Avainlukuja, kaupungin hallinnon valvonnassa käytettäviä, koskeva selvitys	79
Avio- ja asumuserojutut, oikeusapulautakunnan käsittelemät	201
Avustukset, alkoholistihuoltotyötä varten myönnetty	135
» ammattiopintoja varten myönnetty	161
» invalidijärjestöille myönnetty	135
» koti-, huoltoapua saaneiden	151
» lahjoitusrahastojen korkovaroista myönnetty	162
» lastensuojelujärjestöille ja kuntainliutoille	193
» raittiustyön tukemiseen	238

Avustukset, teattereille, taidelaitoksille yms.	227
» urheilu-, voimistelu- ym. seuroille	239
» vanhusten kesävirkistystoimintaan myönnetty	135
» vapaaehtoisille palokunnille	127
» väestönsuojelutarkoituksiin myönnetty	131
» yksityisille ja perheille myönnetty huoltoapu	139—142
» » vanhainkodeille	135
» äiti- ja lapsikodeille	135
Bengtsår, leirialueen käyttö	233
» urheilukentän kunnostaminen siellä, metsästämiseen myönnetty lupa	41
Elanto, Osuusliike, myymäläalueen vuokrasopimuksen jatkaminen	28
Elatusapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	201
Elatusaputoimisto, lastensuojeluviraston	170, 183
Elintarvikekeskus, henkilökunta, ruoan valmistus ja myynti ym.	365, 368
» lautakunnan kokoonpano, kokoukset ja päätökset	365
Eläintarha, Korkeasaaren	249
Eläintarhajaoston kokoukset	239
Eläintarhanajoja varten luovutettu alue	36
Eläketoimisto, sen siirtäminen rahatoimistosta palkkalautakunnan toimistoon	2
Eläkkeet, leski- ja orpoeläkekassan myöntämät	104
» palkkalautakunnan myöntämät	14
Erikolisät, eräille ammattimiehille maksettavat	8
» konekirjoitus-, pikakirjoitus- ja konekirjanpitolisien maksaminen ym.	6, 82
Erytyslapsilisät, väestöasiaintoimiston hoitamat	187
Esitykset, elintarvikekeskuksen lautakunnan tekemät	365
» huoltolautakunnan tekemät	135
» kaupunginarkiston tekemät	94
» kiinteistölautakunnan tekemät	19, 36, 41—44, 56
» kirjastolautakunnan tekemät	209
» lastensuojelulautakunnan tekemät	168
» liikennelaitoksen lautakunnan tekemät	336
» museolautakunnan tekemät	222
» musiikkilautakunnan tekemät	228
» nuorisotyölautakunnan tekemät	231
» palkkalautakunnan tekemät	15
» palolautakunnan tekemät	118
» raittiuslautakunnan tekemät	236
» satamalautakunnan tekemät	312
» teurastamolaitoksen lautakunnan tekemät	356
» urheilu- ja retkeilylautakunnan tekemät	241
» väestönsuojelulautakunnan tekemät	129
» yleisten töiden lautakunnan tekemät	254
Espoon kunta, sille vuokratun uimaranta-alueen vuokran tarkistaminen	34
Esso Oy, huoltoasemia koskevat sopimukset	29
Etelä-Haaga, ks. Haaga.	
Eteläsatama, varastorakennukset, rakennus- ym. työt siellä	316, 325
Gulf Oy, huoltoasemia koskevat sopimukset	29
Haaga, eräiden tonttien ym. vuokraus, myynti tai ostaminen sieltä ...	21, 23, 25, 31, 33, 40
» Pohjois-, nuorisokahvilan toiminta	233
Hakakerho, nuorisotyölautakunnan	233
Hakaniemen lastentarhan ja -seimen huonetilat	46, 47
Hakaniemen halli ja Hakaniementori, myyntipaikkojen vuokraaminen ym.	52, 53, 69
Hakasalmen huvila, ks. Kaupunginmuseo.	
Hakkuut, metsäosaston suorittamat	63
Halkojen hinnat ja luovutus	353
Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.	89
Hankintaosasto, liikennelaitoksen	343
Hankintatoimisto, henkilökunta, hankintojen valmistelu, toimistoa koskeva järjestely-	
tutkimus ym.	83, 89—93
» rakennusviraston	268
Harvialan Taimitarha, määrälalan vuokraaminen sille taimimyymälää varten	51
Hautausavustusten myöntäminen	11
Heinolan sahan toiminta	354
Helsingin Eräveikot, merilintujen metsästyslupan myöntäminen yhdistykselle	240
» -Jorvaksen moottoritien rakentamiskustannukset	277

Helsingin kaupunki ja sen hallinto -nimisen oppikirjan valmistuminen	77
» Puhelinyhdistys, ks. Puhelinyhdistys.	
» Riistaveikot, metsästysluvan myöntäminen yhdistykselle	41
» Sokeainkoulu, sen tontin vuokraoikeuden jatkaminen	27
» Torvisoittokunnan ja musiikkilautakunnan välinen sopimus	228
» uudet asuntolat Oy, eräiden rakennusten vuokraaminen sille	34, 49
Henkikirjoitusilmoitusten vastaanottoa varten vuokratut huoneistot	51
Hermannin kaupunginosa, eräiden sen alueiden vuokrien tarkistaminen ...	27
Herttokerho, nuorisotyölautakunnan alainen	233
Herttoniemen eräiden tonttien ja alueiden vuokraaminen	27, 32, 33, 39, 40
» hiekkasiilon rakentaminen	279
» kasvisvarasto, elintarvikekeskuksen	367
» puhdistamon toiminta, laajennustyöt ym.	284, 285
» satama-alueen hallinnon siirto satamalautakunnalle	18
» vastaanottokoti	195
Hesperian sairaala, sitä koskevat järjestelytutkimukset	80
» sairaalakirjasto	220
Hiekkoitusorasiilojen rakentaminen	279
Hietaranta, kioskien ja pukusuojien vuokraus ym.	246
Hiihtolatujen viitoittaminen ja hoito, laturetket	243
Hirvihaaran vanhainkoti, ks. Roihuvuoren vanhainkoti.	
Hoitopaikkasopimukset, lastenhuollon	194
Holhoustehtävät, oikeusaputoimiston hoitamat	201, 202
Holhouslautakunnan kokoonpano, kokoukset ja toiminta	113
Huoltoasematontit, niiden vuokralleanto	29
Huoltokassaa koskeva järjestelytutkimus	80
Huoltokassan toimintakertomus	102
Huoltokonttori, liikennelaitoksen henkilökunnan	340
Huoltolaitosten johtokunnat	133
Huoltolautakunnan kokoonpano, jaostot, kokoukset ja päätökset	133
Huoltotoimen yleiskatsaus ja kustannukset	132, 145, 147, 148, 150, 158, 161, 162
Huoltovirasto, henkilökunta, huoneistot ja toimistotyö	137
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	79
Huoneistot ja huonetilat, niiden vuokrausta koskevat asiat	44—50, 68
» kaupungin vuokraamat, eräitä vuokria koskeva selvitys ym. toimenpiteet 18,	50
» niiden osoittaminen hädetyille ym.	74
» talo-osaston hoidossa olleet	68
» virastojen ym., niitä koskevat järjestelytoimiston tutkimukset	81, 82
Huostaanotetut turvattomat lapset	172
Hyvösen lastenkoti	195
Hädetyt henkilöt, asuntojen jakaminen heille	74
Häädöt, ulosottoviraston toimeenpanemat	111, 112
Ikälisät, niiden myöntäminen viranhaltijoille	11
Ilmoituskustannukset	93
Invalidihuolto	161
Invalidijärjestöjen avustaminen	135
Invalidisäätiö, alueen vuokraaminen sille parakkia varten	28
Irtolaishuolto	151
Itäisen moottoritien rakentamiskustannukset	277
Johdinautoliikenne, liikennelaitoksen	347, 349, 351
Joulukuusien myyntipaikat ja -luvut, katujen ym. joulukoristeluun myönnetty luvat ...	55, 56
Julisterengas Oy, mainospaikkoja koskeva sopimus	56
Julkaisuja, Helsingin kaupungin, -sarjassa ilmestyneet teokset	92
Julkaisut, järjestelytoimiston toimittamat	85
» raittiuslautakunnan toimesta jaetut	237
» satamalaitoksen toimittamat	311
» tilastotoimiston toimittamat	97
» urheilu- ja retkeilytoimiston toimittamat	247
Julkisivujen katselmusmiehet, kokoukset, toiminnan päätyminen	105, 106
Juopumuksesta pidätetyt henkilöt	159, 183
Jälkivalvonta, alaikäisten laitoksista poistettujen, alkoholistien ym.	152, 155, 156, 176
Järjestelyosasto, liikennelaitoksen	86, 339
Järjestelytoimisto, henkilökunta, huoneisto, suoritettut tutkimukset ym.	44, 78—86
» kaasulaitoksen	86
» rakennusviraston	86, 269
» sairaalaviraston	85
» sähkölaitoksen	86

Jätkäsaaren laiturin rakennustyöt	325
Jätteiden kuljetus, puhtaanapito-osaston hoitama	297, 299
Jäähdyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö	360
Jäänmurtajat, kaupungin	317, 321
Jäätelön myyntipaikkojen vuokralleanto.....	55, 69
Kaarela, Etelä-, erään tontinosan myynti sieltä	23
Kaarelan nuorisokoti	196
Kaasulaitos, sen järjestelytoimiston toiminta	86
Kaatopaikkojen hoito ym.	297, 298
Kadun- ja paikannimiehtotukset	43
» » viemärin rakentamiskorvauksia koskevat asiat	44, 66
Kadut ja tiet, niiden puhtaanapito ja hiekoitus	299
Kahvila- ja ulkotarjoilualueet	28
Kahvilat, nuoriso-, niiden toiminta ym.	233
Kaisaniemi, tenniskenttien vuokraaminen	239
Kaivohuoneen ravintolarakennuksen ja sen alueen vuokraaminen	48
Kalastuslupien myöntäminen	248
Kalattukkeskus ja kalasataman toiminta	361
Kalavesien hoito, kalastuksesta annetut määräykset ym.	248
Kalleusluokituskomitea, valtion, hintatietojen kerääminen komitealle	100
Kallion nuorisokoti	195
» sivukirjasto	219
Kalliosuojat, ks. Väestönsuojat.	
Kankurimäen kesäsiirtola ja hoitokoti, paikkojen varaaminen siitä	195
Kansakoulut, huonetilojen vuokraaminen niitä varten	46, 47
» kouluruokailua koskevat asiat	366
» kysymys työtakkien hankkimisesta siivoojille ja lämmittäjille	9
» pysäköintialueen vuokraaminen Annankadun koulun vierestä	29
Kansallis-Osake-Pankki, pankkiauton pitämiseen myönnetty lupa	34
Kansanhuoltoasiat, maatalousosaston hoitamat	62
Kansanpuistot ja ulkoilualueet	246
Karjanhoito kaupungin mautiloilla	61
Kartat, niiden valmistusta ja myyntiä koskevat asiat	67
Kartoitustyöt, kaupunkimittausosaston suorittamat	66, 67
Kasvattilapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet	176
Kasvihuoneet, -lavat ja taimisto, kaupunginpuutarhan	303
Katajanokan varistorakennuksista vuokralle annetut tilat	311
Katselmuksat, kaupungin maa-alueiden, rakennusten ym.	36, 38
» rakennustarkastustoimiston suorittamat	106
Katu- ja puistoalueet, niiden hankkiminen kaupungille	20—23
» » » niillä olevien istutusten ym. korvaaminen	18, 22
» » viemäryöohjelma, v:n 1964, sitä koskeva esitys	36
Katujen ja teiden kunnossapito, rakennus- ja korjaustyöt	38, 275—280, 299
» joulukoristeluun myönnettyt luvat	56
Katurakennusasiat	44, 66
Katurakennusosastoa, rakennusviraston, koskevat asiat	31, 32, 253, 255, 257, 273—290
Katuvalaistuksen kustannukset	277
Kaunissaari, huviloiden vuokraaminen sieltä, kalastuslupien myöntäminen	240, 248
Kauppahallit ja -torit	52, 53, 69, 70
Kaupunginarkisto, henkilökunta, toimisto- ja arkistotilat ym.	94
Kaupunginkirjasto, henkilökunta, lainaustoiminta, kerhot, tulot ja menot ym.	210—221
Kaupunginmuseo, henkilökunta, kokoelmat, korjaustyöt, tulot ja menot	222—226
Kaupunginorkesteri, viranhaltijat, konsertit ym.	228
Kaupunkilähetys, hoitopaikkojen varaaminen sen lastenkodista	194
Kaupunkimittausosasto, kiinteistöviraston	44, 65
Kengänkiilloituspaikkojen luovuttaminen	55, 69
Kerhonojajaille maksettavien palkkioiden perusteiden vahvistaminen	5
Kerhotoiminta ja -keskukset, huoneistot, nuorisotyölautakunnan	46, 232—234
» kaupunginkirjaston järjestämä	219
» kotitalouslautakunnan järjestämä	208
Keskuspesula ja keskuspesulajaosto	369—371
Kesähuvilat, niiden vuokralleanto	49, 240
Kesäkahviloita varten vuokratut alueet	28
Kesänvietoalueiden vuosivuokrien tarkistaminen	29
Kesävirkestystoiminta, huolto- ja lastensuojelulautakuntien järjestämä, avustukset	135, 176
Kiinteistöhallinnon menot ja tulot	60—71
Kiinteistölautakunnan hallintoon määrätyt alueet ja rakennukset	35, 40, 41, 52
» kokoonpano, jaostot, kokoukset ym.	17

Hakemisto

Kiinteistölautakunnan käyttövarat	19, 35, 40,	43
» vuokralle antamat alueet ja rakennukset 24—36, 38—41, 48—55, ...		59, 69
Kiinteistöt, niiden ostamiseen käytetyt määrärahat		71
» puhtaanapito		297
» rakennus- ja korjaustyöt	62, 68, 121, 225, 247, 249,	293
» niitä koskevien kaupunginvaltuuston päätösten toimeenpano		20
» veden kuljetus Esikaupungeissa sijaitseville kiinteistöille		298
Kiinteistöviraston asemakaavaosaston toimialaan kuuluvat asiat	42, 46,	64
» asuntotuotantotoimisto		70
» henkilökunta ja huoneistot	18,	57
» kaupunkimittausosaston toimialaan kuuluvat asiat		44, 65
» maatalousosaston toimialaan kuuluvat asiat	38—41,	60
» metsäosaston toimialaan kuuluvat asiat		41, 62
» päällikön ja kansliaosaston toimialaan kuuluvat asiat	17—19,	58
» talo-osaston toimialaan kuuluvat asiat	44—56,	68
» tonttiosaston toimialaan kuuluvat asiat	20—38,	59
Kioskien vuokralleanto	54, 55, 69, 240,	241
Kirjapainokoulu, siellä järjestetty ammattiopetus		204
Kirjasto, ks. Kaupunginkirjasto.		
Kirjasto-ohjesääntö, kaupunginkirjaston, ehdotus uudeksi säännöksi		211
Kirjastolautakunnan kokoonpano, kokoukset ja päätökset		209
Kirjaston rationalisoimiskomitean mietinnön aiheuttamat toimenpiteet		212
Kirjavarasto, kaupunginkirjaston		215
Kivelän sairaalaa koskevat asiat	10,	81
Kivimurskaamot, rakennusviraston		288
Kodinhoidonopetus, kotitalouslautakunnan järjestämä		207
Kodinhoitotoiminta, kunnallinen		160
Kodinperustamislainoja koskevat asiat		188
Koesoittoimikunta, musiikkilautakunnan		227
Koiratarha, sitä varten vuokralle annettua aluetta koskevan sopimuksen irtisanominen		34
Kokoelmat, kaupunginmuseon		224
Kokospalkkiot, kaupungin neuvottelijoille suoritettavat		1
Komediateatteri Oy, Alppilan kesäteatterin vuokran järjestely		49
Kompasseja tarkistuttaneet alukset		322
Konala, puisto- ym. alueiden hankkiminen sieltä		22
Koneiden, toimisto-, hankinta ja huolto		91
Konekirjoitus-, pikakirjoitus- ja konekirjanpitolisät	6,	82
Konekirjoituskokeiden toimeenpano		77
Koneteknillinen toimisto, rakennusviraston		293
Konevarikko, rakennusviraston		271
Konsertit, kaupunginorkesterin		229
Konsertti- ja kongressitalo, sen suunnittelua koskevat asiat		253
Korjaamot, hankintatoimiston, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	91, 271,	349
Korjaus- ja kunnostustyöt, katujen ja yleisten paikkojen		275
» » » kaupungin kiinteistöissä ... 62, 68, 121, 225, 247, 249, 293, 327, ...		366, 370
» » » satamarakennusosaston suorittamat	325,	328
Korkeasaaren eläintarha		249
» liikenne		250, 345
Kortteleiden korkeussuhteet, niiden vahvistamisesitykset		42
Korvaukset, annetusta huollosta perityt		165
» eräiden asuntotonttien osuudesta kalliosuojaan		26
» katu- ja puistoalueille jäävistä istutuksista maksetut		22
» katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamisesta perittävät	44,	66
Koskelan sairaskotia koskevat asiat	13, 83, 144,	214
Koskentuvan nuorisokoti		196
Kotiapulaiset, nuoret, valvonnassa olleet		176
Kotiavustukset, huoltoviraston jakamat		151
Kotisairaanhoidoasemia varten vuokratut huonetilat		45
Kotiseututyö, urheilu- ja retkeilytoimiston suorittama		247
Kotitalouslautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.		206
» perhepesuloita koskeva järjestelytutkimus		83
Kouluateriat, niiden valmistus, suunnittelu ym.		366
Koulutus- ja kurssitoiminta, eri laitosten järjestämä ... 76, 84, 130, 170, 207, 234, 238, ...		346
Koulutustoimikunnan kokoonpano, järjestetyt kurssit ym.		76
Kovaosaisten Ystävät -yhdistykselle vuokratut majoitusrakennukset	34,	49
Kukkien myyntipaikkojen vuokralleanto		54, 69
Kullatorpan lastenkoti		196

Kulosaaressa kerrostaloalueen väestönsuojan rakennustyöt	287
» vanhainkoti, ks. Roihuvuoren vanhainkoti	
Kultaklausuuliehtoisia maanvuokria koskevat asiat	27
Kulutustutkimus, eräiden sosiaaliryhmien, tilastotoimiston suorittama	99
Kumpulan uimala	244, 246
Kunnallinen kodinhoitotoiminta	160
Kurinpitojaosto, liikennelaitoksen lautakunnan	337
Kurssi- ja koulutustoiminta, eri virastojen ja laitosten järjestämä 76, 84, 121, 130, 170, 207, 234, 238, 346	207, 234, 238, 346
Kustaankartanon vanhainkotia koskevat asiat	146, 214
Kuva-arkisto ja -hankinnat, kaupunginmuseon	224
Kuusisaari, rakennuslain mukaisten korvausten maksaminen erälle maanomistajille	22
Kyläsaaren puhdistamon toiminta	285
» varastoalueiden vuokraukset	31
Kärkulla Centralanstalt, sen avustaminen, laitoksesta varatut hoitopaikat	193, 195
Käpylän kerhokeskuksen toiminta	233
» koulu- ja työkeskus	178, 179
» urheilupuisto	245
Käsityönopetus, kotitalouslautakunnan järjestämä	207
Laajasalo, sieltä hankitut tai myydyt määrälait	20, 23
Laboratoriot, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan	359, 369
Lahjoitukset, kaupunginarkiston saamat asiakirjat ym.	95
» kaupunginmuseon saamat	223
Lahjoitusrahastojen korkovarojen käyttö	162, 194
Lainat, asuntotarkoituksiin myönnetty	59
Lainrikkokojat, alaikäiset	182
Laitoshoidon, huolto- ja lastensuojeluviraston huollettavien	142—151, 174, 179, 181
Laituri- ja aluevuokrat, satamalaitoksen perimät	334
Laiturihuoltotoiminta, taksan korottaminen, korvaukset ym.	312, 323, 334
Laiturityöt, satamarakennusosaston suorittamat	325
Laivaliikenne, liikennelaitoksen hoitama	250, 345
Lakot ja työnseisaukset, liikennelaitoksen henkilökunnan ja tullimiesten ym.	7, 317, 338
Lapsilisien maksaminen	187, 188
Lasipalatsin huoneistoja koskevat asiat	48
Lastentatoinen kehittämistä koskeva järjestelytutkimus	81
Lasten- ja nuorisohuoltolaitokset	174, 179, 181, 195
» Kesä-niminen yhdistys, Tullisaaren huvilan vuokraaminen sille	240
Lastenhuoltotoimisto	169, 171
Lastenkodit, kaupungin ja yksityiset	174, 179, 181, 195
» niiden sijoituskomitean kokoonpano	168
Lastenlinna, hoitopaikkojen varaaminen sieltä	194
Lastensuojelujärjestöjen ja kuntainliittojen työn tukeminen	193
Lastensuojelulautakunnan kokoonpano, jaostot, kokoukset ym.	166
» käyttöön vuokratut huoneistot	45
Lastensuojelun yleiskatsaus, tulot ja menot, eräitä yhdistelmätietoja	166, 191
Lastensuojelurahastot	194
Lastensuojelutoimen perimistöiminnan uudelleenjärjestelyä suunnitteleva komitea	169
Lastensuojeluvirasto, sitä koskevat järjestelytutkimukset	79
» toimistot, henkilökunta ym.	169
Lastentarhoja varten vuokratut huoneistot	46, 47
Lausunnot, asutuslautakunnan antamat	114
» elintarvikekeskuksen lautakunnan antamat	365
» hankintatoimiston antamat	89
» holhouslautakunnan antamat	113
» huoltolautakunnan antamat	136
» järjestelytoimiston antamat	83
» kaupunginarkiston antamat	95
» kiinteistölautakunnan antamat	19, 37, 41, 42, 43, 44, 57
» kirjastolautakunnan antamat	210
» kotitalouslautakunnan antamat	206
» lastensuojelulautakunnan antamat	168
» liikennelaitoksen lautakunnan antamat	337
» museolautakunnan antamat	222
» musiikkilautakunnan antamat	228
» nuorisotyölautakunnan antamat	231
» palkkalautakunnan antamat	15
» palolautakunnan antamat	119
» raittiuslautakunnan antamat	236

Hakemisto

Lausunnot, rakennustarkastustoimiston antamat	106
» satamalautakunnan antamat	313
» suojelukasvatustoimiston antamat	182
» teurastamolaitoksen lautakunnan antamat	356
» tilastotoimiston antamat	100
» urheilu- ja retkeilylautakunnan antamat	242
» väestönsuojelulautakunnan antamat	129
» yleisten töiden lautakunnan antamat	256—259
Lauttakerho, nuorisotyölautakunnan	233
Lauttasaaren puhdistamon toiminta	285
» urheilupuisto ja leirintäalue	245, 246
Lauttasaari, Berghem-nimistä tilaa koskeva asia	23
» määräalan vuokraaminen sieltä Sibelius-Seuralle	31
Leikkikenttien ja puistojen rakennus- ja kunnostustyöt	303
Leirintäalueet, retkeilyosaston hoidossa olleet	246
Leiritoiminta, nuorisotoimiston järjestämä	233
Lemmilä, Vastaanottokoti, sitä koskevat asiat	3, 195
Leski- ja orpoeläkekassa	103
Lihantarkastamo teurastamolaitoksessa	358
Liikennejärjestelytoimikunta, jäsenten valitseminen siihen	18
Liikennelaitoksen henkilökunta, menot ja tulot, kalusto	338, 340, 349
» lautakunnan kokoonpano, kokoukset ja päätökset	336
» liikennehenkilökunnan työnseisuus	7, 338
Liikennelaitos, rakennussuunnittelutoimiston perustaminen	352
» sitä koskevat järjestelytutkimukset, laitoksen järjestelyosaston toiminta	82, 86, 339
» työajan järjestely sen korjaamoissa	8
Liikennelaskenta, asemakaavaosaston liikennetoimiston toimesta suoritettu	43
Liikennemaksut, satamien	332
Liikennesuunnitteluosasto, liikennelaitoksen	346
Liikennevaloja koskevat asiat	43, 276
Liikenteenohjauskeskus, liikennelaitoksen	345
Liinavaatteiden, kaupungin laitosten, valmistusta ja pesua koskevat asiat	161, 369
Liisankadun leventämiskysymys, jäsenen valitseminen sitä käsittelevään jaostoon	43
Linja-autoasema, rohdos- ja kemikaliokioskin vuokrasopimus	55
» autoliikenne, liikennelaitoksen	347, 349
Logiikan kerho, kaupunginkirjaston	219
Loma- ja vapaa-ajan vietto	248
Lomakesuunnittelu	85, 270
Luistinradat, urheilu- ja retkeilylautakunnan hallinnossa olleet	241, 244
Luodon ravintolarakennus, lämmityslaitteiden asentaminen, vuokrasopimuksen muuttaminen	48
Luontoisetuja koskevat asiat	9, 10
Lämpökeskus, keskuspesulan alainen	370
Länsisatama, varastorakennukset	316
Länsiulapanniemi, viikonloppumajojen vuokrat, puhelinkioskin paikan vuokraaminen	240
Lääkeaineiden väärinkäyttäjien huolto	153—160
Löytötavaratoimisto, liikennelaitoksen	340
Maanmittaustoimitukset	66
Maaperä- ja pohjatutkimukset, kaupunkimitta- ausosaston suorittamat	67
Maatalousosasto, kiinteistöviraston	38—41, 60
Maataloustyöntekijät, kaupungin, uusi työehtosopimus, luontoisetud	6, 39
Maatilat, kaupungin, satotilanne, viljelysuunnitelma, salaojitus- työt ym.	38
» » viljelysmaat, karja ym.	61, 150
Maidontarkastamon toimistotehtäviä koskeva järjestelytutkimus	82
Mainontaa koskevat asiat	56, 69, 88
Makkaroiden myyntipaikat	55, 69
Malmi, eräiden alueiden ostaminen tai vuokralleanto sieltä	20, 22, 25, 33
» » rakennuslain mukaisten korvausten maksaminen maanomistajille	23
Malmin lastenkoti	195
» sairaala, henkilökunnan asuntolaksi vuokrattu huoneisto	47
» sivukirjasto	220
» Sähkölaitos, aluevaihdon suorittaminen yhtiön kanssa	20
Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja kaupungin väliset sopimukset	46, 55, 194
Marian sairaala, henkilökunnan luontoisetukorvaukset	11
Marjaniemi, erästä aluevaihtoa koskevan päätöksen peruuttaminen, määräalan myynti	21, 24
Matka-apurahan takaisin perimistä koskevat asiat	12
Matkailuneuvottelukunnan kokoonpano ja kokoukset	87

Matkailutoimiston avajaistilaisuus, henkilökunta, toiminta ym.	87, 246
Matkalippujen hinnat, liikennelaitoksen	340
Matkustajaliikenne, ulkomainen	321
Mellunkylän vastaanottokoti	195
Merenkulku, ulkomainen	319
Merilintujen metsästyksen myönnetyt luvat	240, 249
Messukentän ym. vuokraaminen näyttelytarkoituksiin	35
Metsäkummun hoitokoti	196
Metsäosasto, kiinteistöviraston	41, 62
Metsästyksen ja riistanhoidon järjestely kaupungin omistamilla mailla	41, 240, 249
Monistustyöt, hankintatoimiston hoitamat	92
Moottoriajoneuvojen huoltoasematonttien vuokralleanto	29
Moottoriteiden rakennustyöt	277
Mukavuuslaitosten, yleisten, hoito ja puhtaanapito	297
Munkkiniemi, erään viljelysalueen vuokrasopimuksen jatkaminen	28
Munkkisaaren erään alueen vuokraaminen Vaasan Höyrymylly Oy:lle	311
» puhdistamon rakennustyöt	284
Museolautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.	222
Musiikkikerho, kaupunginkirjaston	219
Musiikkilautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.	227
Mustalaisasiain neuvottelukunnan kokoonpano ja toiminta	137
Mustalaislähetyksen lastenkodit, hoitopaikkojen varaaminen niistä	194
Muuttotilastoa, kaupungin seurakuntien välistä, koskevat järjestelyt	99
Myllypuron asuntotonttien vuokraaminen	25, 26
» kivimurskaamo, rakennusviraston	288
Mäkelän kerhokeskuksen toiminta	233
Neuvonta-, lainaus- ja järjestelytoiminta, raittiuslautakunnan	238
Neuvontatoiminta, kotitalouslautakunnan järjestämä	208
Neuvontatoimisto, kaupunkiin muuttavan nuorison	235
Niemenmäen väestönsuojan rakennustyöt	287
Nikkilän sairaalakirjasto	220
Normaalilyseon koulupuutarha-alueen vuokrasopimuksen päättyminen	28
Nosturit, satamalaitoksen	317, 322
Nukarin lastenkoti	196
Nuohous	126
Nuorisokahvilat	233
Nuorisokerhotilojen vuokraaminen	46
Nuorison- ja lastenhuoltolaitokset	195
» kaupunkiin muuttavan, neuvontatoimisto	235
Nuorisoriikollisuustapaukset Helsingissä	182
Nuorisotoimiston henkilökunta, kerhokeskukset, lainausvarasto	232—234
Nuorisotyölautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset, järjestämät kurssit ym.	231, 234
Näyttelyt, kaupunginmuseon järjestämät	224
» kotitalouslautakunnan järjestämät	208
Oikeusapu, sosiaalinen, alaikäisille annettu	182
Oikeusapulautakunta ja -toimisto	200
Omakotitalojen piirustusten hyväksyminen, valmistus ja myynti	35, 60
Opetus- ja perhepesulat, kotitalouslautakunnan	208
Oppilaskoti Toivolan puutarhan vuokralleanto	50
Oppisopimukset, eri ammattialojen	205
Orkesterin, kaupungin-, viranhaltijain, konsertit ym.	228
Otso, jäänmurtaja	321
Ottolapset	171, 185
Oulunkylä, eräiden sen alueiden ja rakennuksen vuokraus ja myynti	23, 25, 49
» rakennuslain mukaisten korvausten maksaminen eräille maanomistajille	23
Oulunkylän retkeilykeskus	234
Outamon vastaanottokoti	195
Painatus- ja sidontakustannukset ym.	92
Pakila, alueiden myyntiä ja vuokrausta koskevat asiat	23, 31, 33
» eräiden rakennuslain mukaisten korvausten maksaminen maanomistajille	22, 23
Pakkohuutokaupat, ulosottoviraston toimittamat	111, 112
Palkat, kuukausi-, niiden koneellistettua laskentaa koskevat asiat	76, 80
» niiden tarkistamiskysymykset	3
Palkkalautakunta ja sen toimisto	1, 2
Palkkiosäännön uudistamisen johdosta tehdyt valitukset ym.	2

Pallokenttä	245
Palokaivot ja -altaat, niiden kunnossapitotyöt	286
Palokunnat, vapaaehtoiset	128
Palolaitoksen henkilökunta, koulutus, menot ja tulot ym.	119—128
Palolaitosta koskevat järjestelytutkimukset	82
Palolautakunnan kokoonpano, kokoukset ja päätökset	117
Palopostit ja -kaivot	123
Palotarkastusten suorittaminen	126
Palovahingot	125
Pankkiauton pitämiseen KOP:lle myönnetty lupa	34
Pasilan kivimurškaamo, rakennusviraston	288
Pelastusarmeija, varojen keräämiseen myönnetyt luvat, hoitopaikkojen varaaminen sen tyttökodista	56, 194
Perhehoito, lastensuojelulautakunnan sijoittamat lapset ja nuoret	175, 181
Perhelisien myöntäminen	186
Pesula, keskus-, kaupungin	369—371
Pesulatoiminta, kotitalouslautakunnan	83, 207, 208
Pienoisgolfkentät	28
Pienteollisuusalueiden vuokralleanto	30—33
Pihlajamäki, asuntotonttien vuokralleanto	25
Pihlajasaari, liikennöimiseen sinne myönnetty oikeus	240
Piirustusten, lehti-, makkara- ja jäätelökioskityyppien, hyväksyminen	55
» omakotitalojen valmistus ja myynti ym.	35, 60
» rakennus-, viemäri- ym. hyväksyminen	35, 55, 275, 312
Pirkkolan urheilupuiston suunnittelu ym.	253
Pitäjänmäki, katualueiden hankkiminen sieltä, eräiden määräalojen vuokraukset ...	21, 30, 33
Pohjola, Vakuutusyhtiö, sille annettavien tilastotietojen siirtäminen rahatoimiston hoi- dettaviksi	100
Poliisilaitos, huone- ym. tilojen luovuttaminen sen käyttöön	45, 47
Poliklinikka, liikennelaitoksen henkilökunnan	340
Puhdistuslaitokset ja pumppaamot, viemäriveden	283—286
Puhelimia koskevat asiat	10, 91
Puhelinyhdistys, Helsingin, puhelinkioskien paikkojen vuokraukset	51, 240
Puhtaanapito-osasto, rakennusviraston	31, 47, 256, 259, 296—301
Puisto- ja katualueiden hankkiminen kaupungille	20—23
» osasto, rakennusviraston	259, 302—306
Puistolan pumppaamon antaminen urakalla rakennettavaksi	286
Pukinmäen maatila, puimarakennuksen tulipalo	38
» pumppaamon valmistuminen	286
» puutarhan vuokralleanto	39, 40
Pumppaamot, viemäriveden	283—286
Puotila, asuntotonttien vuokraaminen sieltä, kalliosuojakorvausten määrääminen	25, 26
Putkivalimo, rakennusviraston	289
Puutavara- ja polttoainejaostoa ja sen toimistoa koskevat asiat	353
Puutavaran hankinta, valmistus ja myynti	63, 64, 353
» vienti satamasta	320
Pylväslinjan pystyttämislupa, Helsingin Puhelinpiirille myönnetty	34
Pysäköintialueen, maksullisen, vuokralleanto yksityishenkilölle	29
Pysäköintikysymykset, tp. jaoston asettaminen niitä selvittämään	43
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	153—160
Päivystyskorvaukset	4
Päivähoito-osasto, vanhusten, Koskelan sairaskodissa	145
Päivähuoltolat, vajaamielisten	178, 179, 196
Päivölän lastenkoti	196
Raajarikkojen koulusäätiö, alueen varaaminen sen sisäoppilaitokselle	42
Raisiointien Lämpö Oy:n eräiden osakkeiden myynti	18
Raittioliikenne	346, 348, 349
Raittiuslautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym.	236
Raittiusvalistustoiminta	237
Rajasaaren puhdistamon toiminta	285
Rakennukset, eräiden parakkien pito-oikeudet	28, 34
» huoneistot ym., talo-osaston hoidossa olleet	68
» ja alueet, ostetut, myydyt, vuokratut ym. 20—35, 38—40, 44—55, 59, 61, 239, 240, 311	106, 126
» niiden katselmukset	106, 126
» » korjaus- ja rakennustyöt 62, 68, 121, 225, 247, 249, 293, 327, 366, 370	50
» » purkaminen	50
» » suunnittelutyöt	292

Rakennus- ja muutospirustusten hyväksyminen	35, 254, 312
Rakennuskatselmusmiesten kokoukset, toiminnan päättymisen	105
Rakennuslain mukaisten korvausten maksaminen maanomistajille	22
Rakennusohjelmat, asuntotuotantokomitean	72
Rakennuspiirustusten, omakotitalojen, valmistus ja myynti	60
Rakennustarkastustoimiston toiminta	105
Rakennusvirasto, huonetilojen ja autotallien vuokraaminen sen käyttöön	47
» ja sen eri osastot	260—310
» ruotsin- ja englanninkielinen katsaus	307
» sen käyttöön luovutetut määräalat	31, 32, 33
» sitä koskevat järjestelytutkimukset, sen järjestelytoimiston toiminta	79, 83, 86
Ramsöuddin yksityistien hoitokunta, korvauksen periminen siltä kaadetuista puista	41
Rannikkoliikenne	319
Ranskan kirjallisuuden kerho, kaupunginkirjaston	219
Rataosasto, liikennelaitoksen	351
Ratatyöt, satamarakennusosaston toimesta suoritettut	326
Rationalisoimiselimet kaupungin virastoissa ja laitoksissa	85, 269, 339
Ratsastushalli, tilojen ym. vuokraaminen siltä, uusien sisäurheilutilojen valmistuminen	241, 244, 245
Retkeilyjaoston kokoukset	239
Retkeilyosasto, urheilu- ja retkeilytoimiston, sen hoidossa olleet alueet ym.	246
Reumatoipilaiden toipilasrahan maksaminen	161
Riistanhoidon ja metsästyksen järjestely kaupungin omistamilla mailla	41, 240, 249
Rikosasiat, oikeusapulautakunnan käsittelemät	201
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen, kirjaston perustaminen sinne	148, 214
Rudus Oy, paikan vuokraaminen sen betonitehdasta varten	30
Ruonanlaitonopetus, kotitalouslautakunnan järjestämä	207
Ruoholahden sillan ja sen liitosteiden kustannukset	277
Ruokatehdas, elintarvikekeskuksen	366
Ruskeasuon ratsastushalli, ks. Ratsastushalli	
Russoffin, Nikolai, arvoesinekokoelman luovutus kaupunginmuseolle	224
Ryhtylä, metsäalueen myynti siltä	63
Sahatavaran toimitus, puutavara- ja polttoainetoimiston	355
Sairaalakirjastotoiminta	214, 220
Sairaalat, niiden liinavaatteiden pesu ja huolto	370
» niissä hoidetut huoltoapua saaneet henkilöt	143, 172, 181
» niitä koskevat järjestelytutkimukset	79, 80, 81, 85
» viranhaltijain palkkauskysymykset	4, 10
Sairaalatilaston laajentamista koskevat toimenpiteet	99
Sairaankuljetus- ja avunantotoiminta, palolaitoksen	123, 125
Sairaansijojen tarvetta koskeva tutkimus	80
Säirauslomat kaupungin virastoissa ja laitoksissa 13, 84, 90, 99, 120, 242, 261, 262, 315, 355	
Sakko- ja korvausasiat, ulosottoviraston hoitamat	111, 112
Salaositustöiden suorittaminen kaupungin maataloilla	38, 61
Sammutusosastot ja -kalusto, palolaitoksen	121
Sanomalehtien myyntipaikkojen luovuttaminen	55, 69
» ym. tilaus- ja ilmoitusmaksut	93
Satama-alueiden ja -rakennusten vuokralleanto	311
Satamajäänmurtajat	321
Satamalaitos, henkilökunta, menot ja tulot	315, 331—335
» sitä koskeva järjestelytutkimus	82
Satamalautakunta, Herttoniemen satama-alueen siirtäminen sen hallintoon	18
» kokoonpano, kokoukset ja päätökset	311
Satamaliikenne	317
Satamamaksut	312, 333
Satamarakennusosaston toiminta	324—331
Satamat, niiden korjaus- ja kunnossapitotyöt, uudisrakennukset ym.	325—330
Satamavesipostit	322
Satamavirkailijain palkkaus ja työehtojen tarkistaminen, työnseisuus	3, 317
Seurasääri, kansantanssi- ja leikkitalaisuuksien järjestäminen siellä	244
Shell Oy, huoltoaseman paikkoja koskevat sopimukset	29
Sibeliuss-Seura, määräälan vuokraaminen sille monumentin valmistustöitä varten	31
Sieninäyttely, kotitalouslautakunnan järjestämä	208
Siirtolapuutarhat ja siirtolapuutarhatoimisto	28, 60
Siiuoustarvikevarasto, talo-osaston hoitama	69
Sillat, niiden rakennus- ja korjaustyöt	328

Siltamäen pumppaamon valmistuminen	286
Sinfoniakonsertit, kaupunginorkesterin	229
Sivukirjastot	215—220
Sofianlehdon vastaanottokoti	195
Sokeainkoulu, Helsingin, tontin vuokraoikeuden jatkaminen	27
Sompasaaren laiturin rakennustyöt	317, 326
Sosiaalilääkäriin, huoltoviraston, toiminta	159
» lastensuojeluviraston, toimisto	170, 189
Sosiaalivirastotalon eräiden töiden urakkatarjousten hyväksyminen	253
Sotaorpojen työhuolto	161
Sotilasavustusten maksaminen	161
Soutustadion, eräiden tilojen vuokralleanto, kilpailut ja harjoitukset siellä	239, 241, 245
Stadionin, kunnallisten harjoitussalien käyttö	243, 244
» retkeilymaja	241, 247
Suihkukaivojen ja yleisten vesipostien kunnossapito- ym. kustannukset	277
Sukellusalan työehtosopimuksen soveltaminen kaupungin töissä	7
Suojelukasvatustoimisto	169, 180
Suojeluvallonta, lasten	177
Suomen Messut Osuuskunta, sille vuokratut ulkonäyttelyalueet	35
» Sokeri Oy:n vuokrasopimuksen ehdot	24
Suursuo, asuntontonttien vuokraaminen sieltä	25
Syväädyttämön, teurastamolaitoksen, käyttö	361
Sähkölaitos, erikoissamattimieslisan maksaminen erälle työntekijöille	8
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	83, 86
Sörnäisten sataman yleissuunnitelman hyväksyminen	312
Taivallahden nuorisokoti	196
» tenniskenttämaksujen määrääminen	35
Taivaskallion hiekkasiilon rakentaminen	280
Takkatien pienteollisuusalueen tonttien vuokraukset	31, 33
Taksojen ja maksujen muutokset	312
Talin puhdistamon laajennustyöt, toiminta	284, 285
Tallbacka-nimisellä vuokra-alueella olevien huvilarakennusten vuokraaminen	50
Talo-osasto, kiinteistöviraston	44—56, 68
Talorakennusosasto, rakennusviraston	253, 254, 256, 291—295
Talouskurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät	207
Tammisalo, eräiden tonttien rakennusoikeuden tarkistaminen	42
» puistoalueiden hankkiminen sieltä, rakennuslain mukaisten korvausten maksa- minen erälle maanomistajille	21, 23
Tapanila, katualueen hankkiminen sieltä, viljelysmaiden vuokraaminen	20, 39
Tapaninkylä, määräalojen hankkiminen ja myynti ym.	22, 23
Tapaturmakorvaukset, oikeusaputoimiston käsittelemät	201
Tapaturmat kaupungin työpaikoissa	84, 263, 355, 366
» tulipalojen sammutustyössä sattuneet	120
Tattarisuo, varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokraukset	31, 33
Tavaraliikenne satamassa	319
Tavaransiirtolaitteiden, koneellisten, käyttömaksut	312, 333
Teatterimuseosäätiö, Helsingin, huonetilan luovuttaminen sen käyttöön	48
Teiden ja katujen rakennus- ja korjaustyöt	38, 275—280
Teknos-Tehtaat Oy, lisäalueen vuokraaminen yhtiölle	30
Teleteknilliset laitteet, hankintatoimiston tilaamat	92
Televisiotorni, tontin vuokralleanto sitä varten	34
Temppeliaukion kirkkotontin vuokrasopimus	18
Tenniskenttien käyttö ja vuokraaminen	35, 239, 240, 245
Tennistalo, eräiden varastotilojen muuttaminen autotalliksi	48
Teollisuuslaitosten työsuhteiden ehdotukset, työajan järjestely niissä	8
Tervalammen työlaitos	149
Terveystieteiden tutkimuskeskuksen käyttöön luovutetut huoneistot	45, 46, 47
Testauksen, psykologisen, käyttäminen henkilökunnan valinnassa	77
Teurastamolaitoksen henkilökunta, laitteet, menot ym.	357—364
» käyttöosaston toiminta	362
» lautakunnan kokoonpano, kokoukset ja päätökset	356
Tielaboratorion, rakennusviraston, suorittamat tutkimukset	280
Tielautakunnan perustaminen ja sen käsittelemät asiat	116
Tiet ja kadut, niiden korjaus- ja rakennustyöt, puhtaanapito	38, 275—280, 299
Tietojenkäsittelykeskus, sitä koskevat järjestelytutkimukset ym.	76, 79, 80
Tietojenkäsittelytoiminnan, kaupungin, kehittämistä koskeva tutkimus	81
Tilastoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.	97
Tilastotoimisto, henkilökunta, julkaisu-toiminta, menot ja tulot	97—101

Tinanvalantapaikkojen järjestämiseen myönnetty lupa	56
Toimistokoneiden hankinta ja huolto	91
Toipilasrahojen maksaminen tuberkuloosi- ja reumapotilaille	161
Toivola, Oppilaskoti, sen puutarhan vuokralleanto, laitoksen toiminta	50, 196
Tontit ja alueet, kiinteistölautakunnan ostamat, myymät, vuokraamat ym., niiden luovu-	
tus- ja varaamisesitykset	20—35, 39, 59
» » » sekä rakennukset, kiinteistölautakunnan hallintoon määrättyt 35, 40, 41, ...	52
» » » selvitys niiden eräistä vuokrista	18
Tonttijaon muutosehdotukset, tonttijakokartat	44
Tonttiosasto, kiinteistöviraston	20—38
» sen päällikön päätösluettelo	59
Torikauppaa koskevat asiat	53
Torpan vanhainkoti, ks. Roihuvuoren vanhainkoti.	
Toukolan hoitokoti, sen perustaminen ja toiminta vuoden aikana	157
» väestönsuojan rakennustyöt	287
Tuberkuloosipotilaiden toipilasrahan maksaminen	161
Tukholmankatu, ajoradan reunan oikaisua koskevat toimenpiteet	42
Tukkumyyntihallin, teurastamolaitoksen, käyttö	360
Tulipalot	38, 123
Tullisaari, kesähuvilan vuokralleanto sieltä, leirintäalue	240, 246
Tuomarinkylän museo, esineiden hankinnat, käynnit museossa	224, 225
Tupakoinnin, koulunurison, levinneisyyttä koskeva tutkimus	100, 238
Turso, satamajäänmurtaja	321
Tutkimukset, järjestely- ym., kaupungin eri laitoksissa	79—83, 85, 98, 238, 269, 339
Tuulaakimaksut	333
Tyynelä, Päivähuoltola, vajaamielisten	178, 179, 196
Työajan järjestely eräissä kaupungin laitoksissa	8
Työehtosopimukset	6
Työlaitos, Tervalammen	149
Työllisyystyöt, satamalaitoksen	329
Työluvut, alaikäisille myönnettyt	182
Työnseisaukset ja lakot satamassa ja liikennelaitoksessa	7, 317, 338
Työntekijät, ks. myös Viranhaltijat.	
Työntekijät, erikoislisien maksaminen erälle ammattimiehille	8
» liikennehenkilökunnan työnseisaus	7, 338
» palkkausta ja luontoisetuja koskevat asiat	3, 9
» työehtosopimukset, työajan järjestely eräissä laitoksissa	6, 8
Työpaikkamusiikin vaikutuksesta suoritettu tutkimus	79
Työsääntöehdotukset, vesi-, kaasu- ja sähkölaitoksen	8
Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano ja kokoukset	78
Työterveyslaitos, sen suorittama kaupunginorkesterin jäseniä koskeva tutkimus	229
Työtupakomitean kokoonpano ja toiminta	137
Työturvallisuustoiminta	83, 270, 352
Työtuvat, huoltolautakunnan alaiset	161
Tähtikaukoputken pystyttämiseen myönnetty lupa	34
Töölön nuorisokoti	196
Töölönlahden rantakahvila, kanoottien pitoon yleisöä varten myönnetty lupa	28
Uimalat ja uimarannat, uimakoulujen toiminta	244, 245
Uimastadion, sen käyttö, siellä järjestetyt kilpailut ym. tilaisuudet	244, 245
Ulkoilmajuhlat ym. tilaisuudet	248
Ulkoilualueet, -puistot ja -majat	240, 246, 247
Ulkomainen merenkulku ja tavaramarkkinat	319
Ulkomainen Oy, mainospaikkoja koskeva sopimus	56
Ulkomyyntipaikat ja -luvut	55, 69
Ulkonäyttelyalueet	35
Ulosottovirasto, henkilökunta, toiminta ym.	107—112
» sen konekirjanpitoa koskeva järjestelytutkimus	79
Urheilu- ja retkeilylautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym.	239—241
Urheilu- ja retkeilytoimisto	242
» voimisteluseurojen avustaminen	239
Urheilukilpailut yms., niiden järjestämiseen luovutetut alueet	36
Urheilulaitteiden rakennus- ja kunnostustyöt	286
Urheilutoiminta, talvi- ja kesäkauden	243
Uudisrakennusten tarkastus, palolaitoksen suorittama	126
» » rakennustarkastustoimiston suorittama	106
Uudisrakennustyöt, satamarakennusosaston suorittamat	325, 328
» talorakennusosaston suorittamat	293

Vaakamestari, tullipakkahuoneen ulkopuolella toimiva	324
Vahingonkorvausasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	201
Vajaamielishuolto ja -laitokset	177, 178, 196
Vajaamielisten keskuslaitosta suunnittelevan komitean kokoonpano ja mietintö	169
Vakuusasiakirjojen tarkastus, kiinteistölautakunnan suorittama	18
Vallilan erään tontin kalliosuojakustannukset, eräiden tonttien vuosivuokrat	26, 27
» kerhokeskuksen toiminta	233
Valokuvaukset ja kuvahankinnat, kaupunginmuseon	224
Valokuvauspaikan vuokralleanto	55
Valtaojien, isännättömien, v. 1962 suoritettut perkaustyöt	38, 61
Vanhainkodit, laitoskirjastotoiminta niissä	214
» yksityiset ja kaupungin	135, 143—149
Vanhainkotikomitean kokoonpano ja toiminta	137
Vanhusten askarrutustoiminta, huoltoviraston järjestämä	162
» lomanvieto- ja kesävirkestystoiminnan tukeminen	135
» päivähoito-osasto Koskelan sairaskodissa	145
Vantaala, vajaamielisten päivähuoltola	178, 179, 196
Vantaan Pienteollisuustalo Oy:n tontin vuokraehdot	30
Varapalokunnat	128
Varastoalueiden, -rakennusten ja -tilojen vuokralleanto	30—33, 311, 334, 368
Varastois- ja laiturihuoltotoiminta, satamalaitoksen	323, 334
Varastorakennusten, satamalaitoksen, korjaus- ja rakennustyöt	327
Vartiokylä, eräiden määrälöiden myynti ja vuokraaminen sieltä	23, 25, 39
» » rakennuslain mukaisten korvausten maksaminen maanomistajille siellä	23
» » katualueiden hankkiminen sieltä	20
Vartiokylän kartanon eräiden varastotilojen vuokralleanto	39
Vastaanottokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset	195
Vastaanottokoti Lemmilää koskevat asiat	3, 195
Vattuniemen kesäkoti	234
Veden kuljetus eräille esikaupunkien kiinteistöille	298
Venelaiturien rakentamisluvat	240
Venelaituritoimikunta, sen toiminta, esitykset ym.	249
Verkkosaaren varastoalueen vuokrasopimuksen jatkaminen	311
Veroasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	201
Verojen ym. maksujen pakkoperintä	108—112
Vesilaitos, erikoisammattimieslisän maksaminen eräille työntekijöille	8
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	79, 83
Vesilautakunnan kokoonpano ja toiminta	115
Vesipostien, yleisten, ja suihkukaivojen kunnossapito- ym. kustannukset	277
Vesipostit satamassa	322
Viemäri-ilmoitukset, liittämistyöt ym.	275
Viemärin ja kadun rakentamiskorvauksia koskevat asiat	44, 66
Viemäriojien perkaus, maatalousosaston suorittama	38, 61
Viemärietyöt ja niiden kustannukset	281
Viemäriverden puhdistamot ja pumppaamot	283—286
Vierailut ja käynnit kaupunginkirjastossa	213
» » » kaupunginmuseossa	225
Vihannestukkukeskus	361
Viikin puhdistamon rakennustyöt	284
» varastoalueiden vuokrasopimusten jatkaminen	32
Viikonloppumajat, niiden paikoista perittävän vuokran korottaminen	239
» ulkoilualueilla olevat	246
Viljelysmaat, niiden vuokralleanto, maatalousosaston hoidossa olleet alueet	39, 61
Viranhaltijat, eläkkeitä, ikälisiä ja hautausapua koskevat asiat	11, 14
» eri laitosten henkilökunnan urheilutyön tukeminen	239
» eräitä työsopimussuhteeseen siirtyneitä koskevat asiat	13
» konekirjoitus-, pikakirjoitus- ja konekirjanpitolisät, konekirjoituskokeet 6, 77,82	6, 77,82
» kurssi- ja koulutustoiminta kaupungin virastoissa ja laitoksissa 76, 84, 90, 97, ...	76, 84, 90, 97, 121, 130, 144, 170, 207, 234, 238, 270, 339, 346
» matka-apurahan takaisin perimistä koskevat asiat	12
» oikeus virassa pysymiseen eroamisiän jälkeen tai sivutoimen hoitamiseen ...	5
» palkkausta ja luontoisettuja koskevat asiat	1, 3, 4, 9, 10, 18
» päivystys- ja ylityökorvaukset	4, 5
» sairauslomia koskevat asiat	13, 84, 90, 120, 242, 261, 262, 315, 355
» työaikalain alaiset, yötyön aikahyvitystä koskeva päätös	8
» virkakortiston uudistamista koskevat toimenpiteet	82
» virkavapauden myöntämistä ja vuosilomia koskevat asiat	11, 13
» virkojen perustamista, vakinaistamista, täyttämistä ym. koskevat asiat ...	5
Virastot ja laitokset, arkistonhoidon valvonta ym.	95

Virastot ja laitokset niiden henkilökunnan urheilutyön tukeminen	239
» » » » käyttöön luovutetut huoneistot	44—48
» » » » rakennusten suunnittelua ja huonetilojen käyttöä koskevat tutkimukset	81
Virat, niiden perustaminen, vakinaistaminen, täyttämisen ym.	5
Virka-asuntoja koskevat palkkalautakunnan päätökset	10
Virkakortiston uudistamista koskevat toimenpiteet	82
Virkapuhelimet	10
Virkasäännön muuttamista koskeva valitus	2
Virkavapaudet, niiden myöntäminen viranhaltijoille	11
Virvoitusjuomakioskien vuokralleanto	54, 240, 241
Voimistelu- ja urheiluseurojen avustaminen	239
Voimistelunohjaus, urheilu- ja retkeilytoimiston järjestämä	243
Vuokra-alueiden vuosikatselmukset	36, 38
Vuokrahuoneistojen, kaupungin rakennuttamien ym., jakaminen	74
» talo-osaston hoidossa olevien, eräitä asukkaita koskevat toimenpiteet	50
Vuokralle annetut asuntoalueet	24—28
» » erilaiset myyntipaikat ja kioskit	54, 55, 69, 70, 240, 241
» » ja otetut huoneistot ja huonetilat	44—50
» » moottoriajoneuvojen huoltoasema-alueet	29
» » rakennukset	38, 48, 49, 240
» » tenniskentät	35, 239, 240
» » ulkonäyttelyalueet	35
» » varasto- ja pienteollisuusalueet, varistorakennukset ja -tilat	30—33, 311, 334, 368
» » viljelysmaat	39, 61
Vuokrasopimuskaavakkeen, viljelysmaan vuokrauksessa käytettävän, hyväksyminen	38
Vuokrat, asuin-, toimisto-, liikehuoneiden ym., niiden korotukset ja periminen	50, 68, 70, 334
» kultaklausuuliehtoisten maanvuokrien periminen	27
» käypää vuokraa pienemmät, niitä koskeva selvitys	18
» satamalaitoksen varastosuojien ja -alueiden	334
Vuosilomakysymykset	13
Vuotien tarkastus teurastamolaitoksessa	358
Väestöasiaintoimisto, lastensuojeluviraston	170, 186
Väestölaskenta, v:n 1960, tietojen käsittely ym.	99
Väestöllistä kehitystä, Helsingin seudun, koskeva julkaisu	98
Väestönsuojat, kalliosuojaosuudesta erällä alueilla perityt korvaukset	26
» yleiset ja yksityiset, niiden rakennus- ja korjaustyöt	131, 287
Väestönsuojelulautakunta ja -toimisto	129—131
Väestönsuojelutoiminta rakennusvirastossa	271
Yleinen talletusvarasto, satamalaitoksen, työmaksujen korottaminen, vuokrat	312, 334
Yleisten töiden lautakunta, kokoonpano, kokoukset ja päätökset	251—253
» » » ruotsin- ja englanninkielinen toimintakatsaus	307—310
Yliopistollinen Keskussairaalaliitto, Helsingin, aluevaihdon suorittaminen kaupungin kanssa	42
Ylityö- ja päivystyskorvaukset, viranhaltijoiden ja työntekijöiden	4, 5, 7
Äiti- ja lapsikotien avustaminen	135
Äitiys- ja lastenneuvoloita varten vuokratut huoneistot ym.	45, 46, 47
Äitiysavustusten myöntäminen	186

Viimeksi ilmestyneet julkaisut

(Helsingin kaupungin tilastotoimisto julkaisee muut paitsi A IV ja V)

A. Helsingin kaupungin tilasto.

- I Terveyden- ja sairaanhoito.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi.
Edellinen osa (vuosikertomukset).
49. 1964.
Jälkimmäinen osa (tilastollinen katsaus).
43—45. 1960—62.
- II—III Ulkomaan kauppa ja merenkulku.** Suomenkielinen teksti, taulukot ja tavaranimikkeistö myös ruotsiksi ja englanniksi.
25. 1963.
- IV Kaupungin teollisuuslaitosten toimintakertomus.** Helsingin kaupungin teollisuuslaitosten lautakunnan julkaisema. Suomenkielinen teksti, taulukoita ja katsauksia myös ruotsiksi ja englanniksi.
49. 1964.
- V Kaupungin tilinpäätös** (vuoteen 1956 Kaupungin tilit ja tilinpäätös). Helsingin kaupungin rahatoimiston julkaisema. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen katsaus.
50. 1965.
- VI Opetuslaitokset.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos, taulukot myös englanniksi.
32. 1964.
- VII Erikoistutkimukset.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen yhteenveto.
2. Yleinen väestönlaskenta Helsingissä v. 1960.
- B. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen sisällysluettelo.
54. 1965.
- C. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.** Suomenkielinen.
76. 1963.
- D. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos.
38. 1966.
- E. Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemisto.** Suomenkielinen. Ajankohtainen irtolehtijärjestelmä.
- F. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos.
43. 1965.
- G. Helsingin kaupungin säädöskokoelma.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos. Ajankohtainen, irtolehtijärjestelmää käyttäen.
- H. Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä.** Suomen- ja ruotsinkielinen teksti, englanninkielinen katsaus.
17. 1966.
-